

तमसो मा ज्योतिर्गमय

SANTINIKETAN
VISWA BHARATI
LIBRARY

4115

2-6

DHÂTURUPA CHANDRIKÂ

WITH

THE DHÂTUPÂTHA OF PÂNINI

CONTAINING

ALL IRREGULAR AND NOTEWORTHY FORMS,

BY

P. V. UPÂDHYE,

Formerly Assistant Master, Poona New English School.

Second Edition.

BOMBAY.

**GOPAL NARAYEN & Co,
BOOKSELLERS & PUBLISHERS.**

1927.

Price Rupees Four.

ALL RIGHTS RESERVED BY THE PUBLISHERS,
GOPAL NARAYEN & Co; BOOKSELLERS.
REGISTERED UNDER ACT XXV OF 1867.

Printed by C. S. Deole at the Bombay Vaibhav Press,
Servants of India Society's Home, Sandhurst Road,
Girgaum, Bombay.

AND

Published by D. V. Mulgaokar, Proprietor,
Gopal Narayen & Co., Booksellers, Kalbadevi,
Road, Bombay.

P R E F A C E .

The correct forms of a Sanskrit root in all its Tenses and Moods are not arrived at, as in other languages, by the simple process of applying directly the terminations to the root. In Sanskrit the Tenses and Moods being divided into two classes, viz. the Conjugational and Non-conjugational ones, the root has to undergo, before the terminations are applied, peculiar modifications consequent on the division. The latter division entails the necessity of remembering whether the root is Set, Wet or Anit, while the former has necessitated the grouping of 2200 roots into ten classes and unless the student is able to tell the particular class to which each root belongs, he is at a loss to make up the correct conjugational forms. This is not all. He is further called upon to remember two different sets of conjugational terminations, as the ten classes are again divided into two groups. In the second group the terminations are divided into "strong" and "weak" ones, which occasions or precludes the necessity of gunating the vowels of roots. Moreover the main division of terminations into Parasmaipadi and Atmanepadi ones is to be attended to, as particular roots take particular terminations, while some take both and others change their proper "Pada" when used in particular senses or when preceded by certain prepositions. In addition, there are so many irregularities of the same root belonging to different conjugations, or of the root assuming or rejecting particular forms in particular cases or of the roots changing from Set, Wet and Anit into one or the other in different Non-conjugational Tenses and Moods, that the student is thoroughly overcome and his consequent abhorrence for the Sanskrit Grammar is the final result. The Sanskrit Grammar has reached to the dignity of a science and to arrive at a particular form, the mind has to follow a certain process of synthesis as is done in

Euclid. To master, therefore, everything in this respect is a hard work of time. The study of Sanskrit has received a strong impetus from Dr. Bhandarkar's works which have satisfied all the adequate requirements of Sanskrit students and his name is permanently connected with the Sanskrit language. I have had to admire him for framing and wording many rules from the difficult aphorisms in *Siddhānta-Kaumudī*, and I make ample and cordial acknowledgments to the learned Doctor for following him thoroughly while compiling this book.

There are already many books in which the subject of the Sanskrit 'verb' is treated summarily. They do not fulfil the minute conditions though they satisfy some of the requirements of the students. There is only one useful work by Mr. D. N. Gandhi which is solely devoted to the verb. But the plan and arrangement of the subject matter in some of the chapters admit of improvements, and Mr. M. R. Kale has done much justice to them in his chapter on the "Conjugation of Verbs". He has however abridged in many places the treatment of some of the important parts of the Sanskrit verb, which he could not avoid as he has treated all the parts of the Sanskrit Grammar in one and the same book.

My chief object, therefore, in compiling the present "*Dhāturūpa-chandrikā*" has been to offer to the students of Sanskrit a production in which the plan and arrangement of the subject matter are intended to impart thorough clearness and facility of forms and to make the subject at once as complete and comprehensive as possible. In doing this I have chiefly drawn upon the "*Siddhānta-Kaumudī*". Here I take the opportunity of referring the students to the chapters on the second and third conjugations, on Perfect and Aorist, on Derivative verbs and the Participles, Gerund and Infinitives. The body of the work is divided into four Parts. The first Part treats of the first class

of conjugations, viz. the first, fourth, sixth and tenth. The second Part deals with the second class of conjugations, viz. the second, third, fifth, seventh, eighth, and ninth. Non-conjugational Tenses and Moods are considered in the third Part and the fourth Part entertains Derivative verbs, the Participles, Gerund and Infinitives. Where the same root belongs to different conjugations or assumes or rejects particular forms in particular cases, the forms given on pages 12—13—14—15; 21—22; 28—29—30; 35—36—37; 52—53—54—55—56—57—58; 103—104; 130—131; 141—142; 156—157—158; 172—173—174—175; will help the memory of the student to remember all irregularities at once, and the rules regarding them will be more familiar to him. Chapter XVIII provides a list of 2200 roots in the “ Dhâtupâtha ” by Pāṇini with almost all irregular and noteworthy forms. I hope this compilation will be found to be a practically useful and reliable guide in the study of Sanskrit verb.

In a work of this abstruse nature there might possibly be several defects and errors both of composition and typography and if the readers will do me the favour of pointing out the required corrections, additions, alterations, omissions, or improvements, I shall be very happy to give the suggestions my best consideration in the second edition.

BOMBAY }
1st August 1900.

P. V. UPADHYE.

CONTENTS.

Chapter.		Page.
I	First Conjugation	5
II	Fourth Conjugation	24
III	Sixth Conjugation	32
IV	Tenth Conjugation	40
V	Second Conjugation	65
VI	Third Conjugation	105
VII	Fifth Conjugation	131
VIII	Seventh Conjugation	143
IX	Eighth Conjugation	158
X	Ninth Conjugation	164
XI	The Perfect	178
XII	The Aorist	230
XIII	The Futures	278
XIV	The Conditional & Benedictive Moods ...	287
XV	The Passive Voice & Impersonal Construction	298
XVI	The Derivative Verbs	309
XVII	The Participle, the Gerund and the Infinitive	350
XVIII	Dhatupatha	373

ABBREVIATIONS USED IN THE BOOK,

A.	...	...	Atmanepada.
Atm.	...	...	Atmanepada.
Aor.	...	...	Aorist.
Bene.	...	...	Benedictive.
Caus.	...	...	Causal.
Denom.	...	...	Denominative.
Desid.	...	...	Desiderative.
D.	...	...	Dual.
Deri.	...	...	Derivatives.
Freq.	...	...	Frequentative.
Ger.	...	...	Gerund.
Inf.	...	...	Infinitive.
P.	...	...	Parasmaipada or Plural.
Par.	...	...	Parasmaipada.
Pass.	...	...	Passive.
P. P.	...	...	Past Passive Participle.
Pre. P.	...	...	Present Participle.
S.	...	...	Singular.
U.	...	...	Ubhayapada.
V. D.	...	...	Vedic.

DHATURUPACHANDRIKA.

TENSES AND MOODS.

1. There are six Tenses and four Moods in Sanskrit, which are technically termed the ten Lakaras (लकारः) by Sanskrit grammarians.

TENSES कालाः

लट् or भवन्ती वृत्तिः (Present वर्तमानः)

Three kinds of Past Tense.

लङ् or ह्यस्तनी वृत्तिः (Imperfect अनद्यतनभूतः)

लिट् or परोक्षावृत्तिः (Perfect परोक्षभूतः)

लुङ् or अद्यतनी वृत्तिः (Aorist भूतः)

Two kinds of Future Tense.

लुट् or श्वस्तनी वृत्तिः (1st Future भविष्यत्)

लृट् or भविष्यन्ती वृत्तिः (2nd Future अनद्यतनभविष्यत्)

Besides these there is one—

लेट् The Vedic Subjunctive, (used only in the Vedas).

The terms “ *Imperfect* and *Perfect* ” are not used here in the sense in which they are taken in English. They are mere technical terms here.

MOODS अर्थाः.

लोट् (Imperative आज्ञा)

विधिलिङ् or सप्तमी वृत्तिः (Potential विधिः)

आशीर्लिङ् or आशीर्वृत्तिः (Benedictive आशीः)

लृङ् or क्रियातिपत्तिः (Conditional संकेतः)

The nomenclature of the Tenses and Moods, viz. लट्—लङ्—लिट्—लुङ्, &c. as adopted by Panini is merely fanciful. The terminology भवन्ती—ह्यस्तनी, &c. as shown above is rational, but there too the names पञ्चमी and सप्तमी are quite artificial.

2. With reference to certain peculiar modifications (विकरणः) which the roots undergo before the Terminations of the two

Tenses "Present and Imperfect" and the two Moods "Imperative and Potential" Sanskrit verbs are divided into ten classes (गणाः) called Conjugations. Each class or conjugation is named by Sanskrit grammarians after the root it begins with; for instance, the First Conjugation is called अदादिः—II. भदादिः—III. जुहोत्यादिः—IV. दिवादिः—V. स्वादिः—VI. तुवादिः—VII. रुधादिः—VIII. लनादिः—IX. ऋयादिः and X. क्षुरादिः

3. The characteristics (विकरण) of the ten classes or conjugations of verbs appear alone in the two Tenses and the two Moods, named above, and the Tenses and Moods in Sanskrit are, therefore, distinguished as Special or Conjugational (सार्धधातुक), and General or Non-conjugational (आर्धधातुक). Conjugational or Special Tenses and Moods.

Tenses	{	Present वर्तमानः	{	कालौ
		Imperfect अनद्यतनभूतः		
Moods	{	Imperative आज्ञा	{	अर्थौ
		Potential विधिः		

Non-conjugational or General Tenses and Moods.

Tenses	{	Perfect परोक्षभूतः	{	कालाः
		Aorist भूतः		
		1st Future भविष्यद्		
		2nd Future अनद्यतनभविष्यद्		
Moods	{	Benedictive आशीः	{	अर्थौ
		Conditional संकेतः		

The term सार्धधातुक is technically applied by Panini to the Personal Terminations of all Tenses and Moods with the exception of those of the Perfect and Benedictive, to the various characteristics (विकरण) of the nine conjugations except that of the 8th and to the terminations of the Present Participle Parasmaipada and Atmanepada. The characteristics of the 8th and 10th conjugations; the affixes added to make up the causal

base and certain denominations; the affixes स्व and तास् of the 2nd Future and conditional; the affix लृ of the desiderative, वृ of the Passive and those of the Aorist, of past participles Active and Passive, of Infinitive and the Verbal Indeclinables &c. are called आर्षधातुक.

4. Verbs in Sanskrit are of two kinds, Primitive and Derivative.

(a) Those roots which belong to the first nine conjugations (गणः) and a few of the tenth are Primitive verbs.

(b) As regards Derivative verbs a new base* is to be formed first from the root and then the terminations and the characteristics (विकरणस्य) of the ten conjugations are applied to it. The new base does not generally vary in the Conjugational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods.

Those roots which belong to the tenth conjugation, the roots गुप्—धृप्—विष्—पृप्—पठ्—कृत् and कृद्; the Causals (णिजन्तस्य), Desideratives (लृजन्तस्य), Frequentatives (बहुजन्तस्य), and Denominative (नामधातवः) are Derivative verbs.

(c) Every Derivative verb has six Tenses and four Moods as well as the Primitive one.

5. Sanskrit verbs are conjugated in three Voices (प्रयोगः), the Active Voice (कर्तरिप्रयोगः)—the Passive Voice (कर्मणिप्रयोगः)—and the Impersonal construction (भावेप्रयोगः).

(a) Transitive verbs are used in the Active and Passive Voices.

(b) Intransitive verbs are conjugated in the Active and Impersonal construction.

6. Personal Terminations in Sanskrit are divided into two sets, one Parasmaipada and the other Atmanepada. Some roots

---

* The base (अङ्) of a root or a noun is that form which it take before the terminations are applied.

are conjugated in one Pada only, either Parasmaipada or Atmanepada while some are conjugated in both the Padas.

(a) Several roots, though Parasmaipada take Atmanepada Terminations and *vice versa* when preceded by certain prepositions (उपसर्गs) or when they change their meaning. These will be noted down in their proper places.

(b) Verbs are conjugated in three numbers:—singular—dual— and plural with three persons in each.

(c) The general scheme of Personal Terminations, given in Sanskrit Grammars, is as follows:—

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person (उत्तम पुरुषः)	मि	वः	मः	इ	वहि	महि
2nd „ (मध्यमपुरुषः)	सि	यः	थ	याः	आयास्व	भ्वस्व
3rd „ (प्रथमपुरुषः)	ति	तः	अन्ति	त	आतास्व	अन्त

These general terminations undergo various modifications in different Tenses, Moods and Conjugations.

7. The Personal Terminations as applied in the Conjugational Tenses and Moods (सर्वधातुक) to all the ten conjugations (गणाः) differ in some particulars, in consequence of which the ten conjugations (गणाः) are grouped into two classes, the first including the 1st—4th—6th—10th, and the second, 2nd—3rd—5th—7th—8th and 9th.

The base of the first group ends in अ while that of the second does not end in अ.

Verbs in the ten conjugations (गणाः) as shown in article (2) will in this book be conjugated in the conjugational Tenses and Moods (सर्वधातुक) in the order of the 1st and 2nd class of conjugations. Non-conjugational Tenses and Moods shall be treated in Part III.

PART I.

FIRST CLASS OF CONJUGATIONS, (1st, 4th, 6th, and 10th).

The terminations as applied to the First class of conjugations in the conjugational Tenses and Moods are as follow :—

लट् Present Tense.

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	मि	वः	मः	इ	वहे	महे
2nd „	सि	थः	थ	से	इये	ध्वे
3rd „	ति	तः	अन्ति	ते	इते	अन्ते

लङ् Imperfect Tense

1st Person	अस्	व	म	इ	वहि	महि
2nd „	स् (ः)	तस्	त	थास् (ः)	इयास्	ध्वस्
3rd „	त्	तास्	अन्त्	त	इतास्	अन्त

लोट् Imperative Mood.

1st	आनि	भाव	आम	हे	भावहे	आमहे
2nd*	none	तस्	त	स्व	इयास्	ध्वस्
3rd*	तु	तास्	अन्तु	तास्	इतास्	अन्तास्

The 2nd and 3rd person singular terminations Parasmaipada of the Imperative are optionally replaced by तात्* if the Imperative has a Benedictive sense.

विधिलिङ् Potential.

1st	ईय	ईव	ईम	ईय	ईवहि	ईमहि
2nd	ईस् (ः)	ईतस्	ईत	ईयास् (ः)	ईयायास्	ईध्वस्
3rd	ईत्	ईतास्	ईयुः	ईत	ईयातास्	ईरस्

CHAPTER I.

FIRST CONJUGATION.

8. The characteristic (विकरण) of the first conjugation.

Roots of the first or अवाहि class take अ in the conjugational Tenses and Moods (सार्वधातुक) before the terminations are applied.

* तुह्योस्तातङ्कुशिष्यन्यतरस्याम्

9. The ending vowel (अन्त्यवर्ग) of roots short or long and the penultimate short (उपान्त्यवर्ग) substitute their Guna* before the Vikarana अ of the first conjugation. The Guna of इ or ई is ए; of उ or ऊ is ओ; of कृ or कृ is अर and of लृ is अल्.

10. लट् or Present Tenses.

Terminations.

Persons.	Parasmaipada.			Atmanepada.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	मि	वः	मः	1st	इ	वहे महे
2nd	सि	यः	थ	2nd	से	इये धे
3rd	ति	तः	अन्ति	3rd	ते	इते अन्ते

(a) † The final अ of a base (अङ्ग) is lengthened before any conjugational termination beginning with a semi-vowel, nasal, or the letter ह, झ or भ्.

(b) ‡ When the final अ of a base is followed by अ, ए or ओ, the latter vowel is substituted for both.

(c) § When इ-उ-कृ-लृ short or long follow अ or आ, the substitute for both is the corresponding Guna letter.

हृ (हृ) I. P. A. To take away.

Parasmaipada.			Atmanepada.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	हरामि	हरावः	हरामः	हरे	हरावहे हरामहे
2nd	हरसि	हरयः	हरथ	हरसे	हरेये हरधे
3rd	हरति	हरतः	हरन्ति	हरते	हरेते हरन्ते

बुध् (बोध) I. P. A. to know or understand.

1st	बोधामि	बोधावः	बोधामः	बोधे	बोधावहे बोधामहे
2nd	बोधसि	बोधयः	बोधथ	बोधसे	बोधेये बोधधे
3rd	बोधति	बोधतः	बोधन्ति	बोधते	बोधेते बोधन्ते

* अदेङ्गुणः

† अतोदीर्घोवन्ति ।

‡ अतोयुणे ।

§ आद्रुणः ।

नी (ने changed to नय्) I. P. A. To lead or carry.

1st नयामि	नयावः	नयामः	नये	नयावहे	नयामहे
2nd नयसि	नयथः	नयथ	नयसे	नयेथे	नयभ्ये
3rd नयति	नयतः	नयन्ति	नयते	नयेते	नयन्ते

The ending क् of ह् substitutes its Guṇa अर् and becomes हर् before the Vikarāṇa अ of the first conjugation. Thus ह् (हर्) + अ + ति—तः becomes हरति—हरतः.

Again हर् + अ + मि—वः—मः—वहे—महे = हरामि—हरावः—हरामः—हरावहे—हरामहे by (10 a).

हर् + अ + अन्ति—अन्ते = हरन्ति—हरन्त by (10 b).

हर् + अ + इ—इथे—इते = हरे—हरेथे—हरेते by (10 c)

The penultimate short उ of कुप् substitutes its Guṇa ओ, and becomes कोष् before the Vikarāṇa अ.

The final ई of नी substitutes its Guṇa ए, and becomes ने before the Vikarāṇa अ. Thus नी changed to ने + अ + ति.

(a)* When ए—ऐ—ओ—औ are followed by a vowel, अच्—आच्—भच्—भाच् are respectively substituted for them.

Thus ने + अ + ति = नय् + अ + ति = नयति.

11. There are 2200 roots treated of by Paṇini, out of which 1079 belong to the भ्वादि class. Some of these latter undergo peculiar changes and others take certain substitutes in the Conjugational Tenses and Moods before the conjugational sign is applied. These are as follows:—

(a) The penultimate short vowel of the following roots is lengthened.

† कम् (क्राम्) I. P. To walk or step; when Atmanepada, it does not lengthen its अ.

आचम् (आचाम्) I. P. to drink; चम् without आ does not lengthen its अ.

कृम् (कृाम्) I. P. to be fatigued.

* एचोयवावावः।

† कम् परस्मैपदेणु।

(b) * छिप् (छीप्) I. P. to spit.

(c) गुह् (गृह्) I. P. A. To cover or keep secret.

(d) † When the penultimate र् or व् of a root is followed by a consonant, the vowels इ—उ—ऋ—लृ preceding the र् or व् are lengthened.

1st Conjugation.

हृष् (हृष्) To act dishonestly or to be crooked.

सुष् (सूष् or मूर्स्) To faint or swoon.

ई) To spread or forget.

स्फुज् (स्फूर्ज्) To thunder, to shine, to burst forth.

Parasmaipada.

उर्व् (ऊर्व्)
गुर्व् (तूर्व्)
धुर्व् (धूर्व्)
तुर्व् (तूर्व्)
धुर्व् (धूर्व्) } To kill.

गुर्व् (गूर्व्) To try.
पुर्व् (पूर्व्) To fill.

1st Conjugation.

उई (ऊई) To measure or play.

कई (कूर्व्) To play.

खुई (खूर्व्)
गुई (गूर्व्) } To play.

(e) The vowel of वृज् takes Vridhi; कृप् and कुप् become कल्प् and the स् of लस्ज् and सस्ज् is changed to ज्.

वृज् ‡ (मार्ज्) I. P. To sound.

कृप् † (कल्प्) I. A. To be fit for.

कुप् † (कल्प्) I. A. To be able.

लस्ज्** (लज्ज्) I.
A. To blush.
सस्ज् (सज्ज्) I.
P. To become ready.

* छिबुह्छुचमांशिति । Vartika on this is भाडिचमइतिवक्तव्यम् ।

† ऊदूपधायागोहः ॥ इह lengthens its उ in the Conjugational Tenses and Moods as well as before the strong terminations beginning with a vowel.

‡ उपधायाश्च ।

§ वृश्चइति ॥ उरपरपरः ।

† कृपोरालः ॥

** स्तोः श्नुनाश्नुः ॥ शालां जज्ञसि ॥

The Vriddhi* of अ is आ; of इ or ई is ऐ; of उ or ऊ is औ; of कृ or कृ is आर; and of लृ is आलृ.

(f) The following roots have आत् added on to them in the Conjugational Tenses and Moods.

धृ† (गोपात्) 1 P. To defend or protect.

धू† (धूपात्) 1 P. To heat or to be heated.

विच्छ् (विच्छात्) 1 P. To go or approach.

पण् (पणात्) 1 P. To praise; but A. to bet, has पणते.

पद् (पनात्) 1 P. To praise; but A. पनते.

(g) The root कम् lengthens its vowel and has अँ added on to it before the conjugational sign.

कम् § (काम्) 1 A. to desire.

(h)† कृत् has ईत् added on to it before the conjugational sign.

कृत् (कृतीय्) 1 A. to reproach, to pity, to go, to rival.

(i) The following roots drop their nasal.

रञ्ज् §§ (रञ्) 1 P. A. To be dyed, to be pleased, to be in love with.

इक्ष्** (इक्ष्) 1 P. To bite or sting.

सञ्ज् (सञ्) 1 P. To cling or adhere to.

स्वञ्ज् (स्वञ्) 1 A. To embrace.

(j) The following one adds a nasal जभ्†† (जम्) 1 A. To yawn.

(k) The roots given below take the substitutes, as shown in the brackets, before the conjugational sign is applied.

* वृद्धिरादेश् ।

† गुपूधूपविच्छपणिपनिञ्चआयः ।

§ कथेभिङ् ।

† कृतेरीयङ् ।

§§ रञ्जेश्च ।

** इक्षसञ्जस्यञ्जोक्षपि ।

†† रधिजभोराधि॥

Parasmaipada.

पा* (पिब्) to drink.

घ्रा (जिघ्र्) to smell.

ध्वा (ध्व्) to blow.

स्था (तिष्ठ्) to stand.

ज्ञा (मन्) to learn
or remember.

दा (दध्) to give.

दृश् (पश्य्) to see.

ग (गच्छ्) to go or get.

स्र (धाव्) to run.

शद् (शीव्) to perish or decay.

सद् (सीद्) to sit down, to be
weary, to decay.

गम् † (गच्छ्) to go.

बम् (बच्छ्) to check or stop.

The root † सद् though Parasmaipadi becomes Atmanepadi in the conjugational Tenses and Moods.

(1) The following seven roots, though Desiderative in form are considered as Primitive ones. These retain the same base in the Conjugational as well as in the Non-conjugational Tenses and Moods.

किल् (चिकित्स्) 1 P. to cure.

बध् (बीमत्स्) 1 A. to lothe or feel disgust.

राव् (रीवात्स्) † P. A. to make straight.

श्राव् (शीवात्स्) 1 P. A. to sharpen or to whet.

मान् (मीमात्स्) 1 A. to seek knowledge.

तिष् (तितिष्ठ्) 1 A. to endure or suffer with courage.

युष् (युयुप्स्) 1 A. to censure.

The following are declined like the 5th Conjugation.

श्रु ‡ (शृणु) P. to hear.

धिन्व्** (चिनु) P. to delight or please.

कृण्व् (कृणु) P. to kill or to go.

---

* पाप्राध्मात्यान्नाशान्द्रुद्वर्तिसर्तिसाहसरा—

न्यिबजिघ्रधनतिष्ठनयच्छपद्वर्द्धधोशीयसीदाः ॥

† इहुगमिबनाढः ॥ छेच ॥

‡ सवेः शितः ॥

§ अयः दृच ॥

** धिन्विकृण्वोरच ॥ मतोलोपः ॥

The following roots add a penultimate nasal necessarily in the Conjugational Tenses and Moods :—

Parasmaipada.

कृ (कृ) to grieve.

चृ (चृ) to shine.

विहृ (विहृ) to split.

भिहृ (भिहृ) to cut.

Atmanepada.

भृ (भृ) to go.

विहृ (विहृ) to roll into a lump.

गृहृ (गृहृ) to go or move.

श्विहृ (श्विहृ) to become white.

The following add a penultimate nasal optionally :—

Parasmaipada.

गृहृ or गृहृ to roar.

जहृ or जहृ to fight.

बहृ or बहृ to go.

वृहृ or वृहृ to be firm, to grow.

भृहृ or भृहृ to go.

मृहृ or मृहृ to go.

लृहृ or लृहृ to go.

धृहृ or धृहृ to go or move.

भृहृ or भृहृ to go.

धृहृ or धृहृ to go.

मुहृ or मुहृ to cleanse or sound.

लृहृ or लृहृ to pluck.

बहृ or बहृ to go or move.

हृहृ or हृहृ to kill or injure.

Atmanepada.

गृहृ or गृहृ to hum or buzz.

जहृ or जहृ to yawn or gape.

बहृ or बहृ to go or to be opened.

The following roots change their meanings in the Parasmaipada.

Par.

एहृ to shine.

कहृ to sound.

गृहृ to protect.

हृहृ (हृहृ) to sound inarticulately

जहृ or जहृ to copulate

नाहृ to ask, to be master of, to harass

पहृ to praise

Atm.

to shake.

to bind.

to censure or conceal

to melt

to gape

to bless

to bet

Par.	Atm.
मध् to adorn	1 to cheat 2 to begin 3 to censure 4 to start 5 to move quickly
मङ् to decorate	to surround to distract to dress
मुङ् to shave	to sink
रुद् to strike	to resist or torment
लुद् to wallow	to oppose, to shine, to suffer pain
लुद् to knock down	to go or wallow
शान् to go, to run	to shake, to agitate
हैङ् to surround, to attire	to disregard
होङ् to go	to disregard

Forms of third Person of Irregular verbs of the first Conjugation.

Roots.	Present Tenses, 3rd Person.		
क्रश् A.	क्रमते	क्रमते	क्रमन्ते
क्रश् P.	क्रामति	क्रामतः	क्रामन्ति
आचश् P.	आचामति	आचामतः	आचामन्ति
चश् P.	चमति	चमतः	चमन्ति
ह्रश् P.	ह्रामति	ह्रामतः	ह्रामन्ति
ष्टिश् P. to spit	ष्टीवति	ष्टीवतः	ष्टीवन्ति
गुह् P.	गुहति	गुहतः	गुहन्ति
—A.	गृहते	गृहते	गृहन्ते
मूर्च्छ् P. to faint	मूर्च्छति	मूर्च्छतः	मूर्च्छन्ति
स्फूर्ज् P.	स्फूर्जति	स्फूर्जतः	स्फूर्जन्ति
मृज् P. to be clean	मार्जति	मार्जतः	मार्जन्ति
कृप A. to be able	कल्पते	कल्पेते	कल्पन्ते
कृप A. to be fit for	"	"	"
गुप P. to protect	गोपायति	गोपायतः	गोपायन्ति
अप P.	धृपायति	धृपायतः	धृपायन्ति

Roots.

Present Tenses, 3rd Person.

विच्छ P.	विच्छायति	विच्छावतः	विच्छायन्ति
पण् P.	पणायति	पणावतः	पणायन्ति
पण् A.	पणते	पणते	पणन्ते
पञ् P.	पनायति	पनावतः	पनायन्ति
पञ् A.	पनते	पनते	पनन्ते
कम् A.	कामयते	कामयेते	कामयन्ते
कृत् A.	कृतीयते	कृतीयेते	कृतीयन्ते
रज्ज् P.	रजति	रजतः	रजन्ति
रज्ज् A.	रजते	रजते	रजन्ते
इक्ष् P.	इक्षति	इक्षतः	इक्षन्ति
सज्ज् P.	सजति	सजतः	सजन्ति
स्वज्ज् A.	स्वजते	स्वजेते	स्वजन्ते
जम्भ् A.	जम्भते	जम्भेते	जम्भन्ते
पा P.	पिबति	पिबतः	पिबन्ति
प्रा P.	जिघ्रति	जिघ्रतः	जिघ्रन्ति
ध्मा P.	धमति	धमतः	धमन्ति
स्था P.	तिष्ठति	तिष्ठतः	तिष्ठन्ति
म्ना P.	मनति	मनतः	मनन्ति
हा P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
वृक्ष् P.	पश्यति	पश्यतः	पश्यन्ति
क्ल P.	क्लच्छति	क्लच्छतः	क्लच्छन्ति
क्ष् P.	धावति	धावतः	धावन्ति

शङ् P. becomes A. in the Conjugational Tenses & Moods.

—A.	शीयते	शीयेते	शीयन्ते
सङ् P.	सीदति	सीदतः	सीदन्ति
गङ् P.	गच्छति	गच्छतः	गच्छन्ति
यङ् P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
क्त् P. to cure	चिकित्सति	चिकित्सतः	चिकित्सन्ति
„ desire or live	केतति	केततः	केतन्ति
बृष् A.	बीभस्सते	बीभस्सेते	बीभस्सन्ते
शङ् { To make } P.	शीर्षांसति	शीर्षांसतः	शीर्षांसन्ति
{ straight } A.	शीर्षांसते	शीर्षांसेते	शीर्षांसन्ते

DHATURUPACHANDRIKA.

Roots.

Present Tenses, 3rd Person.

काच् To cut	} P. A.	कानति कानते	कानतः कानेते	कानन्ति कानन्ते
शाच् P.		शीशांसति	शीशांसतः	शीशांसन्ति
—A.		शीशांसते	शीशांसेते	शीशांसन्ते
माच् A.		मीमांसते	मीमांसेते	मीमांसन्ते
तिज् A.		तितिक्षते	तितिक्षेते	तितिक्षन्ते
गुप् A. to censure		जुगुप्सते	जुगुप्सेते	जुगुप्सन्ते
गुप् A. to conceal		गोपते	गोपेते	गापन्ते
लृज् A.		लङ्गते	लङ्गते	लङ्गन्ते
सज्ज् P.		सज्जाति	सज्जातः	सज्जन्ति
अह् A.		अंहते	अंहते	अंहन्ते
पिङ् To roll A.		पिङ्गते	पिङ्गते	पिङ्गन्ते
धिङ् ”		धिङ्गते	धिङ्गते	धिङ्गन्ते
कङ् P.		कङ्गति	कङ्गतः	कङ्गन्ति
चङ् P.		चङ्गति	चङ्गतः	चङ्गन्ति
बिङ् P.		बिङ्गति	बिङ्गतः	बिङ्गन्ति
भिङ् P.		भिङ्गति	भिङ्गतः	भिङ्गन्ति
शुद् P. To purify		शुङ्गति	शुङ्गतः	शुङ्गन्ति
अङ् P.		अङ्गति	अङ्गतः	अङ्गन्ति
गुञ् A.	} गोङ्गते गुङ्गते	गोङ्गते गुङ्गते	गोङ्गतः गुङ्गतः	गोङ्गन्ते गुङ्गन्ते
जभ् A.	} जभते जंभते	जभते जंभते	जभतः जंभतः	जभन्ते जंभन्ते
श्वच् P.	} श्वचते श्वचते	श्वचते श्वचते	श्वचतः श्वचतः	श्वचन्ते श्वचन्ते
गृज् P.	} गर्जति गृजति	गर्जतः गृजतः	गर्जन्ति गृजन्ति	
जञ् P.	} जजति जंजति	जजतः जंजतः	जजन्ति जंजन्ति	
जख् P.	} जखति जंखति	जखतः जंखतः	जखन्ति जंखन्ति	
जुप् P.	} जोपति जुपति	जोपतः जुपतः	जोपन्ति जुपन्ति	

Roots.	Present Tenses, 3rd Person.		
दृ P.	{ दर्हति दृहति	दर्हतः दृहतः	दर्हन्ति दृहन्ति
धृज् P.	{ धर्जति धृजति	धर्जतः धृजतः	धर्जन्ति धृजन्ति
ध्रज् P.	{ ध्रजति धृजति	ध्रजतः धृजतः	ध्रजन्ति धृजन्ति
ध्वज् P.	{ ध्वजति ध्वजति	ध्वजतः ध्वजतः	ध्वजन्ति ध्वजन्ति
सृज् P.	{ सृजति सृजति	सृजतः सृजतः	सृजन्ति सृजन्ति
श्रुच् P.	{ श्रोचति श्रुचति	श्रोचतः श्रुचतः	श्रोचन्ति श्रुचन्ति
ग्लुच् P.	{ ग्लोचति ग्लुचति	ग्लोचतः ग्लुचतः	ग्लोचन्ति ग्लुचन्ति
लख् P.	{ लखति लखति	लखतः लखतः	लखन्ति लखन्ति
लुच् P.	{ लोचति लुचति	लोचतः लुचतः	लोचन्ति लुचन्ति
वल् P.	{ वलति वलति	वलतः वलतः	वलन्ति वलन्ति
सृभ् P.	{ सर्भति सृभति	सर्भतः सृभतः	सर्भन्ति सृभन्ति

12. Roots of the first Conjugation which are conjugated in one Pada or the other when used in Particular senses or with Particular Prepositions prefixed to them.

* क्रम् (क्राम्) P. To go, to approach, to traverse, to go up or ascend, to leap.

क्रम्	}	A.	{	To go unobstructed,
उपक्रम्				To show energy for,
पराक्रम्				To be developed in, or
				To be at home with a subject.

* वृत्तिसर्गभावनेषुक्रमः । उपपराभ्याम् । आङःउद्गमने । वेःपादबिहरणे । श्रोपाभ्याम् । समर्थाभ्याम् । अनुपसर्गाद्वा ।

आक्राम् P. To cover. To go up or ascend

आक्रम् A. "To rise" said of a luminary

विक्राम् P. To split

विक्रम् A. To walk or step

प्रक्राम् P. To go

प्रक्रम् A. To begin

उपक्राम् P. To come

उपक्रम् A. To begin

क्रीड्* P. To play

अनुक्रीड् A. To play

परिक्रीड् „—, —

आक्रीड् „—, —

संक्रीड् „—, —

संक्रोड् P. To make noise. to creak or break.

चर् P. To go or walk.

उच्चर् When Transitive, A. To transgress

उच्चर् When Intransitive P. To go up

संचर् (When used with the Instrumental of a conveyance) A.
To go or pass.

संगम् † (संगच्छ्) A. To join or unite with

‡ जि (जय्) To conquer.

विजि (विजय्) A. To be victorious

पराजि (पराजय्) A. To defeat

तप् § P. To shine.

वितप् { When intransitively used or with "a limb of the
A.
उत्तप् { body" for its object.

नी §§ (नय्) P. A.

नी (नय्) A. = To instruct in or investigate.

* क्रीडोऽनसंपरिभ्यश्च ।

† समोगमृच्छिभ्याम् ।

‡ विपराभ्यांजः ।

§ उद्भिभ्यांतपः । स्वांगकर्मकाच्चेतिवक्तव्यम् ।

§§ संमाननोत्संजनाचार्यकरणज्ञानभृतिविगणनव्ययेषुनियः

विनी (विनय्) A. To pay off as a debt or tribute; to spend or when the object is something else than "a part of the body."

उक्षी (उक्षय्) A. To lift up.

उपनी (उपनय्) A. To invest with a sacred thread or to hire.

यम् * (यच्छ्) To check or stop.

आयम् (आयच्छ्) A. To spread, stretch, when Intransitive, or with "a limb of the body" or with something else than "a literary composition" for its object.

संयम् (संयच्छ्) A. To gather.

उद्यम् (उद्यच्छ्) A. To lift up, with something else than "a literary composition" for its object.

उद्यम् (उद्यच्छ्) P. To try hard, to learn, with "a literary composition" for its object.

उपयम् (उपयच्छ्) A. To marry.

रम् † A. To sport.

विरम् P. To stop.

आरम् P. To rest.

परिरम् P. To be pleased with.

उपरम् P. A. To stop or desist, when Intransitively used.

वद् ‡ P. to speak.

वद् A. To show proficiency in, to know, to toil or labour.

उपवद् A. To conciliate or flatter.

विवद् A. To differ or conflict.

संप्रवद् A. To speak loudly and distinctly.

संप्रवद् P. "To utter sound" as used in the case of beasts and birds.

* आडोयमहतः । समुदाङ्भ्यो यमोऽग्रंथे । उपायमः स्वीकरणे ।

† व्याङ् परिभ्यो रमः । विभाषाऽकर्मकात् ।

‡ भासनोपसंभाषाज्ञानयत्नविमत्यपमंनणेषुवदः । व्यक्तवाचां समुच्चारेण । अनोरकर्मकात् विभाषा विप्रलापे ।

अनुवद् A. To imitate, when used intransitively and with respect to men only.

अनुवद् P. To recapitulate when used transitively or with respect to inanimate or animate objects other than 'men.'

विप्रवद् P. A. To dispute or to be at variance with.

अपवद् A. To reproach or revile.

स्था * (तिष्ठ) P. To stand.

स्या (तिष्ठ) A. To disclose one's intentions. To accept as umpire.

संस्था (संतिष्ठ) A. to act up to one's word.

अवस्था (अवतिष्ठ) A. to remain.

प्रस्था (प्रतिष्ठ) A. to set out.

विस्था (वितिष्ठ) A. To stand apart. To remain stationary.

आस्था (आतिष्ठ) A. to declare solemnly, to assert confidently.

उत्तिष्ठ P. to get up.

उत्तिष्ठ A. To try, to aspire, to rise (used figuratively.)

उपतिष्ठ A. To worship or wait upon according to religious Mantras. 2 To join or unite. 3 To form friendship with. 4 To lead to (as a way).

उपतिष्ठ P. A. to wait with the desire of getting something. 2 To stand near when used intransitively.

हृ† (हर) P. A. to take away.

अनुहर A. to practise constantly.

अनुहर P. to resemble.

ह्व† (ह्व्य्) to call

आह्व्य P. to call.

संह्व्य A. to call or invoke.

आह्व्य A. to challenge.

उपह्व्य ,, ,,

निह्व्य A. to call or invoke.

बिह्व्य ,, ,,

* समवप्रविभ्यःस्थः । आहः प्रतिज्ञायामुपसङ्ख्यानम् । अकर्मकाश्च । प्रकाशनस्थेयख्यायोश्चउदोऽनुर्ध्वकर्मणि । उपान्मंत्रकरणे । उपाद्देवपूजा संगति करणमित्रकरणथिष्वितिवाच्यम् ।

† हरतेर्गतिताच्छील्ये ।

‡ स्पर्शायामाह । निसङुपविभ्योहः ।

रह् (स्वर्) P. To sound

to praise, to go.

संस्र् A. To roar.

आस्वर् A. To utter a loud sound.

13

लङ् Imperfect tense अनद्यतनभूतः
Terminations.

Persons	Parasm.			Atm.		
I.	अस्	व	म	इ	बहि	महि
II.	स् (ः)	तस्	त	थास् (ः)	इथास्	ध्वस्
III.	त्	ताम्	अन्	त	इताम्	अन्त

14 The augment अ is prefixed to roots in the Imperfect, Aorist and Conditional.

(a) This अ is replaced by आ in the case of roots beginning with a vowel, which when followed by इ—उ—ऋ short or long becomes ऐ—औ—आर् respectively.

(b) When a preposition (उपसर्ग) is prefixed to roots, the augment अ or आ of the Imperfect Tense comes between the preposition and the root, and then the following Sandhi rules have to be applied:—

Similar vowels, followed by similar ones, substitute for both the same vowel lengthened.*

When a dissimilar vowel follows इ, उ, ऋ, ॠ, short or long, य्, व्, र्, ल्, † are respectively substituted for them.

15

ह (हर) 1 P. A.

	S.	D.	P.		S.	D.	P.
I	अहरस्	अहराव	अहराम	I.	अहरे	अहरावहि	अहरामहि
II	अहरः	अहरतस्	अहरत	II.	अहरथाः	अहरेथास्	अहरध्वस्
III	अहरत्	अहरताम्	अहरन्	III.	अहरत	अहरेताम्	अहरन्त

* अकः सबर्णे दीर्घः ।

† इको यणचि ।

बुध (बोध्) P.

S.

D.

P.

- I. अबोधम् अबोधाव अबोधाम्
 II. अबोधः अबोधतम् अबोधत
 III. अबोधत् अबोधताम् अबोधन्

इङ् 1. P. To go or move.

S.

D.

P.

- I. ऐखम् ऐखाव ऐखाम्
 II. ऐखः ऐखतम् ऐखत
 III. ऐखत् ऐखताम् ऐखन्

उक्ष् 1. P. To sprinkle.

I. औक्षम् औक्षाव औक्षाम्

II. औक्षः औक्षतम् औक्षत

III. औक्षत् औक्षताम् औक्षन्

क्त् (क्च्छ्) P.

I. आच्छम् आच्छाव आच्छाम्

II. आच्छः आच्छतम् आच्छत

III. आच्छत् आच्छताम् आच्छन्

नी (नय्) A.

S.

D.

P.

- I अनये अनयावहि अनयामहि
 II अनयथाः अनयथाम् अनयध्वम्
 III अनयत अनयेताम् अनयन्त

ईश् 1. A. To see.

S.

D.

P.

- I. ऐक्षे ऐक्षावहि ऐक्षामहि
 II. ऐक्षथाः ऐक्षथाम् ऐक्षध्वम्
 III. ऐक्षत ऐक्षताम् ऐक्षन्त

ऊर् I A. To conjecture or reason.

I. औहे औहावहि औहामहि

II. औहथाः औहथाम् औहध्वम्

III. औहत औहेताम् औहन्त

क्त् (क्तीष्) A.

I. आर्तीये आर्तीयावहि आर्तीयामहि

II. आर्तीयथाः आर्तीयथाम् आर्ती-
यध्वम्

III. आर्तीयत आर्तीयेताम् आर्तीयन्त

In this Tense first comes the Augment+Root+Conjugalional sign+Termination. Thus:—

अ+हर्+अ+अम्—अन्—अन्त=अहरम्—अहरन् and अहरन्त, the base अहर being followed by अ the latter अ is substituted for both vowels by (10 b).

अ+हर्+अ+व—म्—वहि and महि=अहराव—अहराम—अहरावहि and अहरामहि, the अ of the base अहर being lengthened by (10a).

अ+हर्+अ+इ—इथाम् and इताम्=अहरे—अहरेथाम् and अहरेताम् by (10c).

अ+बोध् (the substitute for बुध् by 9)+अ=अबोध is the base.

अ+ने (the substitute for नी by 9)+अ=अ+नय् (by 10d)+अ=अनय is the base.

आ + इक्ष + अ = ऐक्ष and not एक्ष as by (10 c)			
आ + ईक्ष + अ = ऐक्ष	—, —, —	एक्ष	—, —, —
आ + उक्ष + अ = औक्ष	—, —, —	औक्ष	—, —, —
आ + ऊक्ष + अ = औक्ष	—, —, —	औक्ष	—, —, —
आ + कच्छ + अ = आच्छ	—, —, —	अच्छ	—, —, —
आ + कर्त्तृ + अ = आर्त्तीय	—, —, —	अर्त्तीय	—, —, —

is the
base
by (14a)

16. Forms of third person—(Imperfect Tense) of Irregular verbs of the 1st Conjugation.

Roots		Imperfect Tense 3rd person.		
क्रम्	A.	अक्रमत्	अक्रमताम्	अक्रमन्त
क्रम्	P.	अक्रामत्	अक्रामताम्	अक्रामन्
आचम्	P.	आचामत्	आचामताम्	आचामन्
चम्	P.	अचमत्	अचमताम्	अचमन्
क्लम्	P.	अक्लामत्	अक्लामताम्	अक्लामन्
ष्टिच्	P.	अष्टीवत्	अष्टीवताम्	अष्टीवन्
गृह्	{ P.	अगृहत्	अगृहताम्	अगृहन्
	{ A.	अगृहत्	अगृहेताम्	अगृहन्त
मृच्छ्	P.	अमृच्छत्	अमृच्छताम्	अमृच्छन्
स्फूर्ज्	P.	अस्फूर्जत्	अस्फूर्जताम्	अस्फूर्जन्
मृज्	P.	अमार्जत्	अमार्जताम्	अमार्जन्
कृप्	A.	अकल्पत्	अकल्पताम्	अकल्पन्त
गुप्	P.	अगोपायत्	अगोपायताम्	अगोपायन्
धृप्	P.	अधूपायत्	अधूपायताम्	अधूपायन्
विच्छ्	P.	अविच्छायत्	अविच्छायताम्	अविच्छायन्
पण्	{ P.	अपणायत्	अपणायताम्	अपणायन्
	{ A.	अपणत्	अपणेताम्	अपणन्त
पञ्	{ P.	अपनायत्	अपनायताम्	अपनायन्
	{ A.	अपनत्	अपनेताम्	अपनन्त
कम्	A.	अकामयत्	अकामयेताम्	अकामयन्त
कर्त्	A.	आर्त्तीयत्	आर्त्तियेताम्	आर्त्तियन्त
रञ्ज्	{ P.	अरजत्	अरजताम्	अरजन्
	{ A.	अरजत्	अरजेताम्	अरजन्त
दंश्	P.	अदशत्	अदशताम्	अदशन्

Roots	Imperfect	Tense 3rd person.	
सञ्ज् P.	असजत्	असजताम्	असजन्
स्वञ्ज् A.	अस्वजत्	अस्वजेताम्	अस्वजन्त
जम् A.	अजम्भत्	अजम्भेताम्	अजम्भन्त
पा P.	अपिबत्	अपिबताम्	अपिबन्
घ्रा P.	अजिघ्रत्	अजिघ्रताम्	अजिघ्रन्
ध्मा P.	अधमत्	अधमताम्	अधमन्
स्था P.	अतिष्ठत्	अतिष्ठताम्	अतिष्ठन्
म्ना P.	अमनत्	अमनताम्	अमनन्
दा P.	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
इश् P.	अपश्यत्	अपश्यताम्	अपश्यन्
कृ P.	आर्च्छत्	आर्च्छताम्	आर्च्छन्
सृ P.†	अधावत्	अधावताम्	अधावन्
शद् P. } A. }	used as A. in the Conj.	Tenses and Moods.	
अशीयत्	अशीयताम्	अशीयन्त	
मद् P.	असीदत्	असीदताम्	असीदन्
गम् P.	अगच्छत्	अगच्छताम्	अगच्छन्
यम् P.	अयच्छत्	अयच्छताम्	अयच्छन्
कित् P.	अचिकित्सत्	अचिकित्सताम्	अचिकित्सन्
बध् A.	अबीभत्सत्	अबीभत्सेताम्	अबीभत्सन्त
दान् { P. A. }	अदीदांसत्	अदीदांसताम्	अदीदांसन्
अदीदांसत्	अदीदांसेताम्	अदीदांसन्त	
शान् { P. A. }	अशीशांसत्	अशीशांसताम्	अशीशांसन्
अशीशांसत्	अशीशांसेताम्	अशीशांसन्त	
मान् A.	अमीमांसत्	अमीमांसेताम्	अमीमांसन्त
तिज् A.	अतितिक्षत्	अतितिक्षताम्	अतितिक्षन्त
युप् A.	अजुगुप्सत्	अजुगुप्सेताम्	अजुगुप्सन्त

17 लोट् Imperative Mood आज्ञार्थः

Terminations.

	Parasmaipada			Atmanepada		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. आनि	आव	आम	ऐ	आवहे	आमहे	
II. (none)	तम्	त	स्व	इताम्	एवम्	
III. त्	ताम्	अन्त	ताम्	इताम्	अन्ताम्	

ह (हर) I.

Parasm.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. हराणि	हराव	हराम	हरे	हरावहे	हरामहे
II. हर	हरतम्	हरत	हरस्व	हरेथाम्	हरध्वम्
III. हरतु	हरताम्	हरन्तु	हरताम्	हरेताम्	हरन्ताम्
बुध् (बोध) P.			नी (नय) A.		
I. बोधानि	बोधाव	बोधाम	नये	नयावहे	नयामहे
II. बोध	बोधतम्	बोधत	नयस्व	नयेथाम्	नयध्वम्
III. बोधतु	बोधताम्	बोधन्तु	नयताम्	नयेताम्	नयन्ताम्

हर् + अ + भानि

18. When न् follows क—र् or ष् in the same word or follows any vowels, semi-vowels (ल् excepted), and letters of the guttural or labial class with क—र् or ष् before them, it is changed to ण्. It remains as न् when it is at the end of a grammatical form, or when it is followed by a letter of the Dental class.

Thus, हर् + अ + आनि = हराणि. 2nd Person singular is हर् + अ = हर as no termination follows.

हर् + अ + ऐ

(a) If अ or आ is followed by ए—ऐ—ओ—औ, the substitute for both is ऐ in the first two cases and औ in the last two. So

हर् + अ + ऐ = हरै.

हर् + अ + इथाम्—इताम् = हरेथाम् and हरेताम् by (10 c.)

हर् + अ + अन्तु—अन्ताम् = हरन्तु and हरन्ताम् by (10 b.)

बोध् (Substitute for बुध् by 9) + अ = बोध is the base.

ने (substitute for नी by 9) + अ = नय् (by 10 d) + अ = नय is the base.

19

विधिलिङ् Potential Mood विध्यर्थः
Terminations.

Paras.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. ईयम्	ईव	ईम	ईय	ईवहि	ईमहि
II. ईस् (:)	ईतम्	ईत	ईथाः	ईयाथाम्	ईध्वम्
III. ईत	ईताम्	ईयः	ईत	ईयाताम्	ईरव्

ह (हर) I.

Parasm.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. हरेयम्	हरेव	हरेम	हरेय	हरेवहि	हरेमहि
II. हरेः	हरेतम्	हरेत	हरेथाः	हरेयाथाम्	हरेध्वम्
III. हरेत्	हरेताम्	हरेयुः	हरेत	हरेयाताम्	हरेरन्
बुध् (बोध्) P.			नी (नय्) A.		
I. बोधेयम्	बोधेव	बोधेम	नयेय	नयेवहि	नयेमहि
II. बोधेः	बोधेतम्	बोधेत	नयेथाः	नयेयाथाम्	नयेध्वम्
III. बोधेत्	बोधेताम्	बोधेयुः	नयेत	नयेयाताम्	नयेरन्

CHAPTER II.

20. Fourth Conjugation or दिवादि class.

21. The characteristic of the Fourth Conjugation:—Roots of the 4th or दिवादि class take य in the conjugational tenses and moods before the terminations are applied.

22. The final ओ of roots of the 4th conjugation is dropped before the conjugational sign.

23. लट् Present Tense वर्तमान :

नृत् 4 P. To dance			युध् 4 A. to fight		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. नृत्यामि	नृत्यावः	नृत्यामः	I. युध्ये	युध्यावहे	युध्यामहे
II. नृत्यासि	नृत्यथः	नृत्यथ	II. युध्यसे	युध्येथे	युध्यध्वे
III. नृत्यति	नृत्यतः	नृत्यन्ति	III. युध्यते	युध्येते	युध्यन्ते
सो 4 P. To finish or destroy			जृ 4 P. To grow old		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. स्यामि	स्यावः	स्यामः	I. जीर्यामि	जीर्यावः	जीर्यामः
II. स्यासि	स्यथः	स्यथ	II. जीर्यसि	जीर्यथः	जीर्यथ
III. स्याति	स्यतः	स्यान्ति	III. जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति

नृत् + य + मि—वः—मः = नृत्यामि—नृत्यावः—नृत्यामः by (10 a.)

नृत् + य + अन्ति = नृत्यन्ति (10 b.)

युध् + य + इ—इथे—इते = युध्ये—युध्येथे—युध्येते (10 c.)

स् (from सो by 22) + य् + ति = स्याति

जृ + य + ति

(a) When the long ऋ* of a root, whether penultimate or final, does not take Guṇa or Vriḍhi substitute, it is changed to इर, but if the ऋ follows a labial or व्, it is changed to उर. The इ or उ of these is lengthened before a consonant.

Thus the ऋ of जृ does not take Guṇa or Vriḍhi by any rule. and so becomes जिर; but as it is followed by the consonant य, the conjugational sign, the इ is lengthened, and the substitute for जृ is जीर; जीर + य + ति = जीर्यति.

24. One hundred and forty-four roots belong to the दिवादि class, out of which the following ones have irregular bases in the Conjugational Tenses and Moods:—

(a) The penultimate अ of the following roots is lengthened.

क्रम् (क्राम्) To go.	दम् (दाम्) 4 P. To restrain.
ह्रस्वम् (ह्राम्) To be fatigued.	To pacify.
भ्रम् (भ्राम्) To wander.	भ्रम् (भ्राम्) To be weary.
शस्वम् (शाम्)† To be calm.	क्षम् (क्षाम्) To bear or
तम् (ताम्) To be fatigued	forgive.
or uneasy.	मद् (माद्) To be mad or
	intoxicated.

(b) Roots ending in र ‡ or व् when followed by a consonant lengthen their penultimate इ—उ—ऋ & लृ.

दिक् (दीक्) 4 P. To shine.	To play.
सिक् (सीक्) 4 P. To sew—	To write. To join.
छिक् (छीक्) 1 & 4 P. To spit.	
स्निक् (स्नीक्) 4 P. To go.	To become dry.

(c) By 22 the following roots drop their ending ओ.

शो § (ञ्) 4 P. To sharpen. To make thin.

* ऋतइद्धातोः । उरणपरः । इलिच । उदोष्ठपूर्वस्य । रपरत्वम् । इलिच (रेफवकारान्तस्य धातोरुपधाया इको दीर्घस्याद्धलि)

† मशामष्टानादीर्घः इयनि ।

‡ रेफवकारान्तस्य धातोरुपधाया इको दीर्घस्याद्धलि ।

§ ओतः इयनि ।

छो (छ्) 4 P. To cut.

सो (स्) 4 P. To finish or destroy.

दो (द्) 4 P. To cut. To divide.

(d) रञ् drops its nasal in both the Padas and अञ् or अस् when Parasmaipadi only; जन्* substitutes जा; the penultimate इ of मिद्† takes Guṇa and the य of व्यध् Samprasaraṇa (संप्रसारण). The substitute ‡ of य—व—र—ल् for इ—उ—क—ल् respectively is called संप्रसारण.

रञ् (रज्) 1st and 4th P. A. To be dyed.

अञ् or अस् 1 A. }
अञ् or अस् 4 P. } To fall. To decline.

जन् (जा) 1 A. To be born, to be produced.

मिद् (मेद्) 4 P. A. To melt.

व्यध् (विध्) 4 P. To hurt. To pierce.

(e) By 23 a.

जृ (जीर्) 4 P. To grow old.

झृ (झीर्) , ,

दृ (दीर्) , , To tear or split.

25 The following roots belong both to the 1st and to the 4th Conjugations.

भ्राश्	1st and	4th	A = To shine.
भ्रास्	, ,	, ,	, ,
भ्लाग्	, ,	, ,	, ,
काग्	, ,	, ,	, ,
ढी	, ,	, ,	To fly.
भ्रम् 1 P.	}		To wander.
भ्रम् or भ्रास् 4 P.			
हृश् (ह्राश्)	1st and	4th	P. = To be fatigued.
त्रस्	, ,	, ,	To tremble. To fear.
लष्	, ,	, ,	To desire.

* ज्ञाजनीर्जा ।

† मिदेर्यणः ।

‡ इग्यणः संप्रसारणम् ॥

क्षीब्	1st and 4th	P.	To spit. To be drunk.
रिप्	" "	"	To kill. To fail. To die.
ठिब् (ठीब्)	" "	"	To spit.
सुर्ष	" "	"	To respect. To disregard
स्रस्	" "	"	To eject. To inhabit.
इष्	" "	"	To be delighted.
श्लिष् (श्लेष)	1 P.	To burn.	
श्लिष्	4 P.	To embrace. To join.	
तिम् (तेम्)	1 P.	To be wet.	
तिम्	4 P.	To make wet.	
रुष् (रोष्)	1 P.	To vex.	
रुष्	4 P.	To be angry.	
यस्	1st and 4th	P.	= To endeavour.
संयस् *	" "	" "	" "

But यस् belongs to the 4th conjugation alone when any other preposition except सम् is prefixed as

प्रयस्	4 P.	To strive, to labour.
सिध् (सेध्)	1 P.	To turn out auspiciously. To intrust.
		To interdict. To restrain. To drive off. To go.
सिध्	4 P.	To succeed.
सह	1 A.	} To bear. To endure.
सह	4 P.	
भ्रंश् or भ्रंस्	1 A.	} To fall. To decline.
भ्रंश् or भ्रंस्	4 P.	
रञ्ज् (रज्)	1st and 4th	P. A. To be coloured.
शप्	"	" " To curse. To swear.
बुध् (बोध्)	1st P. A.	} To know.
	4 A.	
खिब् (क्षेब्)	{	1 P.=To sound inarticulately.
		1 A.=To melt.
खिब्	4 P.	To hum. To whistle.
शुच् (शोच्)	1 P.	To bewail.
शुच्	4 P. A.	To be afflicted. To be wet.

* यसोऽनुपसर्गात् संयसश्च ।

क्रम् 1 A.	To walk.
क्रम् (क्राम्) 1st and 4th P.	To step.
क्षम् 1 A. } क्षम् (क्षाम्) 4 P. }	To endure. To forgive.
स्विद् (स्वेद्) 1 A.	= To be greasy.
स्विद् 4 P.	= To perspire.
1 P. } अण् 4 A. }	To sound.
	To breathe.

26. Forms of Present Tense 3rd Person of Irregular verbs of the 4th conjugation :—

Roots	Present Tense 3rd Person.		
क्रम् 1 A.	क्रमते	क्रमेते	क्रमन्ते
1 P.	क्रामति	क्रामतः	क्रामन्ति
4 P.	क्राम्यति	क्राम्यतः	क्राम्यन्ति
कृष् 1 P.	कृषामति	कृषामतः	कृषामन्ति
4 P.	कृषाम्यति	कृषाम्यतः	कृषाम्यन्ति
भ्रम् 1 P.	भ्रमति	भ्रमतः	भ्रमन्ति
4 P.	भ्रम्यति	भ्रम्यतः	भ्रम्यन्ति
4 P.	भ्राम्यति	भ्राम्यतः	भ्राम्यन्ति
शम् 4 P.	शाम्यति	शाम्यतः	शाम्यन्ति
तम् 4 P.	ताम्यति	ताम्यतः	ताम्यन्ति
दम् 4 P.	दाम्यति	दाम्यतः	दाम्यन्ति
अम् „	आम्यति	आम्यतः	आम्यन्ति
क्षम् { 1 A.	क्षमते	क्षमेते	क्षमन्ते
{ 4 P.	क्षाम्यति	क्षाम्यतः	क्षाम्यन्ति
मद् „	माद्यति	माद्यतः	माद्यन्ति
दिक् „	दीव्यति	दीव्यतः	दीव्यन्ति
सिक् „	सीव्यति	सीव्यतः	सीव्यन्ति
स्त्रिक् „	स्त्रीव्यति	स्त्रीव्यतः	स्त्रीव्यन्ति
ष्टिक् „	ष्ठीव्यति	ष्ठीव्यतः	ष्ठीव्यन्ति
—1 „	ष्ठीवति	ष्ठीवतः	ष्ठीवन्ति
शो 4 P.	इयति	इयतः	इयन्ति
छो „	छयति	छयतः	छयन्ति
सो „	स्यति	स्यतः	स्यन्ति

Roots

Present tense 3rd Person.

दा	4 P.	यति	यतः	यन्ति
रञ्ज्	1 P.	रजति	रजतः	रजन्ति
रञ्ज्	1 A.	रजते	रजेते	रजन्ते
—	4 P.	रज्यति	रज्यतः	रज्यन्ति
—	4 A.	रज्यते	रज्येते	रज्यन्ते
अंश्	1 A.	अंशते	अंशेते	अंशन्ते
अंश्	4 P.	अंश्यति	अंश्यतः	अंश्यन्ति
अंस्	1 A.	अंसते	अंसेते	अंसन्ते
अंस्	4 P.	अंस्यति	अंस्यतः	अंस्यन्ति
जन	4 A.	जायते	जायेते	जायन्ते
व्यध्	4 P.	विध्यति	विध्यतः	विध्यन्ति
मिद्	4 P.	मेयति	मेयतः	मेयन्ति
मिद्	4 A.	मेयते	मेयेते	मेयन्ते
जृ	4 P.	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति
झृ	„	झीर्यति	झीर्यतः	झीर्यन्ति
दृ	„	दीर्यति	दीर्यतः	दीर्यन्ति
आश्	{ 1 A.	आशते	आशेते	आशन्ते
	{ 4 A.	आश्यते	आश्येते	आश्यन्ते
भ्लाश्	{ 1 A.	भ्लाशते	भ्लाशेते	भ्लाशन्ते
	{ 4 A.	भ्लाश्यते	भ्लाश्येते	भ्लाश्यन्ते
आस्	{ 1 A.	आसते	आसेते	आसन्ते
	{ 4 A.	आस्यते	आस्येते	आस्यन्ते
काश्	{ 1 A.	काशते	काशेते	काशन्ते
	{ 4 A.	काश्यते	काश्येते	काश्यन्ते
डी	{ 1 A.	डयते	डयेते	डयन्ते
	{ 4 A.	डीयते	डीयेते	डीयन्ते
व्रस्	{ 1 P.	व्रसति	व्रसतः	व्रसन्ति
	{ 4 P.	व्रस्यति	व्रस्यतः	व्रस्यन्ति
लष्	{ 1 P.	लषति	लषतः	लषन्ति
	{ 4 P.	लष्यति	लष्यतः	लष्यन्ति
क्षीव्	{ 1 P.	क्षीवति	क्षीवतः	क्षीवन्ति
	{ 4 P.	क्षीव्यति	क्षीव्यतः	क्षीव्यन्ति
रिष्	{ 1 P.	रेषति	रेषतः	रेषन्ति
	{ 4 P.	रिष्यति	रिष्यतः	रिष्यन्ति

Roots

Present Tense 3rd Person.

सृष्	1 P.	सृक्षति	सृक्षतः	सृक्षन्ति
	4 P.	सृक्ष्यति	सृक्ष्यतः	सृक्ष्यन्ति
स्नस्	1 P.	स्नसति	स्नसतः	स्नसन्ति
	4 P.	स्नस्यति	स्नस्यतः	स्नस्यन्ति
हृष्	1 P.	हर्षति	हर्षतः	हर्षन्ति
	4 P.	हृष्यति	हृष्यतः	हृष्यन्ति
श्लिष्	1 P.	श्लेषति	श्लेषतः	श्लेषन्ति
	4 P.	श्लिष्यति	श्लिष्यतः	श्लिष्यन्ति
तिष्	1 P.	तेमति	तेमतः	तेमन्ति
	4 P.	तिम्यति	तिम्यतः	तिम्यन्ति
रुष्	1 P.	रोषति	रोषतः	रोषन्ति
	4 P.	रुष्यति	रुष्यतः	रुष्यन्ति
यस्	1 P.	यसति	यसतः	यसन्ति
	4 P.	यस्यति	यस्यतः	यस्यन्ति
संयस्	1 P.	संयसति	संयसतः	संयसन्ति
	4 P.	संयस्यति	संयस्यतः	संयस्यन्ति
प्रयस्	4 P.	प्रयस्यति	प्रयस्यतः	प्रयस्यन्ति
सिध्	1 P.	सेधति	सेधतः	सेधन्ति
	4 P.	सिध्यति	सिध्यतः	सिध्यन्ति
शप्	1 P.	शपति	शपतः	शपन्ति
	1 A.	शपते	शपेते	शपन्ते
	4 P.	शप्यति	शप्यतः	शप्यन्ति
	4 A.	शप्यते	शप्येते	शप्यन्ते
बुध्	1 P.	बोधति	बोधतः	बोधन्ति
	1 A.	बोधते	बोधेते	बोधन्ते
	4 A.	बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते
क्षिब्	1 P.	क्षेदति	क्षेदतः	क्षेदन्ति
	1 A.	क्षेदते	क्षेदेते	क्षेदन्ते
	4 P.	क्षिद्यति	क्षिद्यतः	क्षिद्यन्ति
शुच्	1 P.	शोचति	शोचतः	शोचन्ति
	4 P.	शुच्यति	शुच्यतः	शुच्यन्ति
	4 A.	शुच्यते	शुच्येते	शुच्यन्ते
स्विद्	1 A.	स्वेदते	स्वेदेते	स्वेदन्ते
	4 P.	स्विद्यति	स्विद्यतः	स्विद्यन्ति
णप्	1 P.	अणति	अणतः	अणन्ति
	4 A.	अण्यते	अण्येते	अण्यन्ते

27. सेनन् when it means "To prepare," "To be ready for" is Atmanepadi and अस् 4 P. "To throw" with any preposition is both Parasmaipadi and Atmanepadi.

28. लङ् Imperfect Tense अनद्यतनभूतः

	S.	D.	P.
	नृत् 4 P.		
I.	अनृत्यम्	अनृत्याव	अनृत्याम
II.	अनृत्यः	अनृत्यतम्	अनृत्यत
III.	अनृत्यत्	अनृत्यताम्	अनृत्यन्
	युध् 4 A.		
I.	अयुध्ये	अयुध्यावहि	अयुध्यामहि
II.	अयुध्यथाः	अयुध्येथाम्	अयुध्यध्वम्
III.	अयुध्यत	अयुध्येताम्	अयुध्यन्त

सो 4. P.

जू 4 P.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. अस्यम्	अस्याव	अस्याम	I. अजीर्यम्	अजीर्याव	अजीर्याम
II. अस्यः	अस्यतम्	अस्यत	II. अजीर्यः	अजीर्यतम्	अजीर्यत
III. अस्यत्	अस्यताम्	अस्यन्	III. अजीर्यत्	अजीर्यताम्	अजीर्यन्

29. लोट् Imperative Mood आज्ञार्थः

नृत् 4 P.			युध् 4 A.		
I.	नृत्यानि	नृत्याव नृत्याम	I.	युध्ये	युध्यावहै युध्यामहै
II.	नृत्य	नृत्यतम् नृत्यत	II.	युध्यस्व	युध्येथाम युध्यध्वम्
III.	नृत्यतु	नृत्यताम् नृत्यन्तु	III.	युध्यताम्	युध्येताम् युध्यन्ताम्
सो 4 P.			जू 4 P.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I.	स्यानि	स्याव स्याम	I.	जीर्याणि	जीर्याव जीर्याम
II.	स्य	स्यतम् स्यत	II.	जीय	जीर्यतम् जीर्यत
III.	स्यत	स्यताम् स्यन्तु	III.	जीर्यन्तु	जीर्यताम् जीर्यन्तु

30. विधिलिङ् *Potential Mood* विध्यर्थः

नृत् 4 P.			युध् 4 A.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. नृत्येयम्	नृत्येव	नृत्येम	I. युध्येय	युध्येवहि	युध्येमहि
II. नृत्येः	नृत्येतम्	नृत्येत	II. युध्येथाः	युध्येयाथाम्	युध्येध्वम्
III. नृत्येत्	नृत्येताम्	नृत्येयुः	III. युध्येत	युध्येयाताम्	युध्येरन्
सो 4 P.			जु 4 P.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. स्येयम्	स्येव	स्येम	I. जीर्येयम्	जीर्येव	जीर्येम
II. स्येः	स्येतम्	स्येत	II. जीर्येः	जीर्येतम्	जीर्येत
III. स्येत्	स्येताम्	स्येयुः	III. जीर्येत्	जीर्येताम्	जीर्येयुः

CHAPTER III.

31. Sixth Conjugation or तुदादि class.

Characteristic of the 6th conjugation:—

अ is added on to the roots of the sixth or तुदादि class before the terminations in the conjugational Tenses and Moods. Final vowel and penultimate short of roots of the 6th conjugation do not undergo Guṇa substitute as those of the 1st conjugation.

32. The final इ or उ short or long, of roots of the sixth conjugation is changed to इय् or उय् respectively before the conjugational sign; as धि=धियति; कु=कुवते.

33. The final ऋ (short) of roots of the sixth conjugation takes रि as its substitute, which is changed to रिय् before the conjugational sign; as, वृ—व्रियते.

34. लट् *Present Tense* वर्तमानः

दिश् P. A. To show.

Paras.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
I. दिशामि	दिशावः	दिशामः	दिशे	दिशावहे	दिशामहे
II. दिशसि	दिशथः	दिशथ	दिशसे	दिशेथे	दिशध्वे
III. दिशति	दिशतः	दिशन्ति	दिशते	दिशेते	दिशन्ते

नृ (नृव्) 6 P. to praise.			कु (कुव्) 6 A. to moan or cry.		
I. नृवामि	नृवावः	नृवामः	कुवे	कुवावहे	कुवामहे
II. नृवसि	नृवथः	नृवथ	कुवसे	कुवेथे	कुवध्वे
III. नृवति	नृवतः	नृवन्ति	कुवते	कुवेते	कुवन्ते
धि (धिच्) 6 P. to have, to hold.			दृ (दृश्) 6 A. to worship, to regard.		
I. धियामि	धियावः	धियामः	दृये	दृयावहे	दृयामहे
II. धियसि	धियथः	धियथ	दृयसे	दृयेथे	दृयध्वे
III. धियति	धियतः	धियन्ति	दृयते	दृयेते	दृयन्ते

35. The sixth or तुदादि class includes (167) roots.

(a) These, noted below, are irregular in their bases in the conjugational Tenses and Moods.

Those roots insert a nasal before the conjugational sign :—

कृत् (कृन्त्) 6 P. to cut.	लिप् (लिम्) 6 U. to anoint, to smear.
सिद् (सिन्द्) 6 P. to be distressed, to be displeased, or offended.	लुप् (लुम्) 6 U. to rob, to plunder, to deprive of.
पिद् (पिन्द्) 6 P. to form, to kindle, to light.	विद् (विन्द्) 6 U. to get or obtain.
मुच्* (मुञ्च्) 6 P. to leave, to release.	सिच् (सिञ्च्) 6 U. to sprinkle.

(b) The following ones insert a nasal optionally :—

उञ् or (उम्) 6 P. to confine, ऋप् (ऋम्) 6 P. to kill, to fill with, to cover over.

(c) By 32.

कु (कुव्) 6 A. to sound.	धु (धुव्) 6 P. to shake,
कृ (कुव्) 6 A. to moan or cry.	नु (नृव्) 6 P. to praise.
धि (धिच्) 6 P. to have, to hold.	पि (पिच्) 6 P. to go or shake.
	रि (रिच्) 6 P. to go or move.

* शेषचादीनाम् ।

(d) By 33.

ह (द्विप्) 6 A. to worship,
to regard.

धृ (द्विप्) 6 A. to be busy.

मृ (द्विप्) 6 A. to die.

धृ (द्विप्) 6 A. to be, to
remain, to hold.

(e) By (23 a).

कृ (किरि) 6 P. to scatter.

गृ (गिरि) 6 P. to swallow.

गृ becomes गिन्, also, the र् being changed to ल् optionally in the special Tenses.

(f) The roots प्रच्छ्, वृश्, व्यच् and भ्रस्ज् take Samprasaraṇa.

प्रच्छ् (पृच्छ्) 6 P. to ask. व्यच् (विच्) 6 P. to cheat, to pervade.

वृश् (वृश्च) 6 P. to cut. भ्रस्ज् (भृज्ज्) 6 U. to fry.

(g) The स् of भ्रस्ज् and मस्ज् is changed to ज्.

भ्रस्ज् (भृज्ज्) 6 U. to fry. मस्ज् (मज्ज्) 6 P. to bathe.

(h) इष् has इच्छ्.

इष् (इच्छ्) 6 P. to wish.

36. The following roots belong both to the 1st and 6th conjugations:—

हृ	{ 1 P. to divide.
तृ	{ 6 P. to envelop.
तृ	{ 1 & 6 P. to kill.
तृ	{ 1 & 6 P. to kill.
तृ	{ 1 & 6 P. to kill.
सद्	{ 1 & 6 P. to sit down.
कृष्	{ 1 P & 6 U. to plough,
	{ to draw.
मिष्	{ 1 P. to wet, to sprinkle.
	{ 6 P. to open the eyes,
	{ to look at.
लृ	{ 1 P. to stir, to churn.
	{ 6 P. to cover, to adhere.

हृ	{ 1 P. to go.
हृ	{ 6 P. to dive, to collect.
तृ	{ 1 A. to cheat.
तृ	{ 6 U. to leave, to release.
तृ	{ 1 A. to return, to ex-
	{ change.
तृ	{ 6 P. to strike against.
तृ	{ 1 A. to move to & fro.
तृ	{ 6 P. to whirl.
तृ	{ 1 A. to roll, to whirl,
	{ to take, to receive.
तृ	{ 6 P. to roll.
तृ	{ 1 U. & 6 P. to tear, or
	{ kill.

37. The following roots belong to the 4th and 6th conjugations.

गुर	{ 4 A. to kill. 6 A. to make an effort.	क्षिप्	{ 4 P. & 6 U. to throw. 4 P. to confound.
लुभ्	{ 4 P. to covet, to be perplexed. 6 P. to perplex.	लुप्	{ 6 U. to take away, to rob to plunder, to deprive of.
सृज्	{ 4 A. to let loose or send forth. 6 P. to create.	लिङ्	{ 4 U. to become small 6 P. to go, to hurt.

38. Forms of present Tense, 3rd person of irregular verbs of the 6th conjugation.

Roots	Present	Tense 3rd	Person.
कृत	P. कृन्तति	कृन्ततः	कृन्तन्ति
खिद्	P. खिन्दति	खिन्दतः	खिन्दन्ति
पिञ्	P. पिंशति	पिंशतः	पिंशन्ति
मुञ्च	{ P. मुञ्चति A. मुञ्चते	{ मुञ्चतः मुञ्चते	{ मुञ्चन्ति मुञ्चन्ते
लिप्	{ P. लिम्पति A. लिम्पते	{ लिम्पतः लिम्पते	{ लिम्पन्ति लिम्पन्ते
लुप्	{ P. लुंपति A. लुंपते	{ लुम्पतः लुंपते	{ लुम्पन्ति लुम्पन्ते
बिद्	{ P. बिन्दति A. बिन्दते	{ बिन्दतः बिन्दते	{ बिन्दन्ति बिन्दन्ते
सिञ्च	{ P. सिञ्चति A. सिञ्चते	{ सिञ्चतः सिञ्चते	{ सिञ्चन्ति सिञ्चन्ते
उभ्	{ P. उभति उंभति	{ उभतः उंभतः	{ उभन्ति उंभन्ति
ऋफ्	{ P. ऋफति ऋंफति	{ ऋफतः ऋंफतः	{ ऋफन्ति ऋंफन्ति
कु or कू	A. कुवते	कुवते	कुवन्ते
नू	P. नुवति	नुवतः	नुवन्ति
धु	P. धुवति	धुवतः	धुवन्ति
धि	P. धियति	धियतः	धियन्ति
पि	P. पियति	पियतः	पियन्ति
रि	P. रियति	रियतः	रियन्ति

Roots	Present	Tense	3rd person.
दृ	A. द्रियते	द्रियेते	द्रियन्ते
सृ	A. स्त्रियते	स्त्रियेते	स्त्रियन्ते
धृ	A. ध्रियते	ध्रियेते	ध्रियन्ते
कृ	P. किरति	किरतः	किरन्ति
गृ P. }	गिरति	गिरतः	गिरन्ति
	गिलति	गिलतः	गिलन्ति
प्रच्छ्	P. पृच्छति	पृच्छतः	पृच्छन्ति
वृश्च	P. वृश्चति	वृश्चतः	वृश्चन्ति
व्यच्	P. विचति	विचतः	विचन्ति
भृज् }	P. भृजति	भृजतः	भृजन्ति
	A. भृजते	भृजते	भृजन्ते
मृज्	P. मज्जति	मज्जतः	मज्जन्ति
इष्	P. इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
छुर }	1 P. छोरति	छोरतः	छोरन्ति
	6 P. छुरति	छुरतः	छुरन्ति
तुप् }	1 P. तोपति	तोपतः	तोपन्ति
	6 P. तुपति	तुपतः	तुपन्ति
त्रुप् }	1 P. त्रापति	त्रापतः	त्रापन्ति
	6 P. त्रुपति	त्रुपतः	त्रुपन्ति
त्रुप् 1 P. }	त्रुपति	त्रुपतः	त्रुपन्ति
— 6 P. }			
सद् 1 P. }	सीदति	सीदतः	सीदन्ति
6 P. }			
कृष }	1 P. कर्षति	कर्षतः	कर्षन्ति
	6 P. कृषति	कृषतः	कृषन्ति
	6 A. कृषते	कृषते	कृषन्ते
घृट् }	1 A. घोटते	घोटते	घोटन्ते
	6 P. घुटति	घुटतः	घुटन्ति
घुर्ण }	1 A. घुर्णते	घुर्णते	घुर्णन्ते
	6 P. घुर्णाति	घुर्णातः	घुर्णन्ति
घुण }	1 A. घोणते	घोणते	घोणन्ते
	6 P. घुणति	घुणतः	घुणन्ति

Roots		Present	Tense	3rd Person.
तुड्	{ 1 P.	तोडति	तोडतः	तोडन्ति
	{ 1 A.	तोडते	तोडते	तोडन्ते
	{ 6 P.	तुडति	तुडतः	तुडन्ति
गृ	{ 4 A.	गृयते	गृयते	गृयन्ते
	{ 6 A.	गृरते	गृरते	गृरन्ते
लुभ	{ 4 P.	लुभ्यति	लुभ्यत	लुभ्यन्ति
	{ 6 P.	लुभति	लुभतः	लुभन्ति
सृज्	{ 4 A.	सृज्यते	सृज्यते	सृज्यन्ते
	{ 6 P.	सृजति	सृजतः	सृजन्ति
क्षिप्	{ 4 P.	क्षिप्यति	क्षिप्यतः	क्षिप्यन्ति
	{ 6 P.	क्षिपति	क्षिपतः	क्षिपन्ति
	{ 6 A.	क्षिपते	क्षिपेते	क्षिपन्ते
लिश्	{ 4 P.	लिड्यति	लिड्यतः	लिड्यन्ति
	{ 4 A.	लिड्यते	लिड्यते	लिड्यन्ते
	{ 6 P.	लिशति	लिशतः	लिशन्ति

39. Roots of the 6th Conjugation that change their Pada when certain prepositions are prefixed to them or when used in particular senses.

कृ (किर्) * 6 P. to scatter.

अपकिर्*, to scatter; is Parasm.

अपस्किर्, to throw up, to scratch for making an abode or for maintenance, is Atm.

† गृ (गिर्) 6 P. to swallow.

अवगिर् 6 A. to swallow, to drink, &c.

संगिर् 6 A. to promise, to proclaim.

संगिर् 6 P. to swallow.

* अपाच्चतुष्पाच्छकुनिष्वालेखने । VI. 3. 142. अपात्किरते सुद्स्यात् । सुडपिहर्षादिष्वेवक्तव्यः । Sid. Kau.

† अवाहमः । समः प्रतिज्ञाने । I. 3. 51-52.

* प्रच्छ् (पृच्छ्) 6 P. to ask.

आपृच्छ् 6 A. to take leave of, to bid adieu to.

संपृच्छ् 6 A. to ascertain (used intransitively).

† विञ् 6 P. to enter.

निविञ् 6 A. to enter.

अभिनिविञ् 6 A. to enter.

‡ क्षिप् 6 P. A. to throw.

अभिक्षिप्	to throw up.	} are Parasm.
अतिक्षिप्	to throw out.	
प्रतिक्षिप्	to throw back.	

40. लङ् Imperfect.

दिश् P. A. to show.

Parasm.

	S.	D.	P.
1st.	अदिशम्	अदिशाव	अदिशाम
2nd.	अदिशः	अदिशतम्	अदिशत
3rd.	अदिशत्	अदिशताम्	अदिशन्

Atm.

	S.	D.	P.
1st	अदिशं	अदिशावहि	अदिशामहि
2nd.	अदिशथाः	अदिशेथाम्	अदिशध्वम्
3rd.	अदिशत्	अदिशेताम्	अदिशन्त

वृ (लुव्) P.

1st.	अनुवम्	अनुवाव	अनुवाम
2nd.	अनुवः	अनुवतम्	अनुवत
3rd.	अनुवत्	अनुवताम्	अनुवन्

* अङि नुप्रच्छयोः । Vartik.

† नेर्विञ्शः I. 3. 17.

‡ अभि प्रत्यतिभ्यः क्षिपः । I. 3. 80.

कु (कुब्) A.

6st.	अकुवे	अकुवावहि	अकुवामहि
2nd.	अकुवेथाः	अकुवेथाम्	अकुवध्वम्
3rd.	अकुवत	अकुवेताम्	अकुवन्त

धि (धिष्) P.

1st.	अधियम्	अधियाव	अधियाभ
2nd.	अधियः	अधियतम्	अधियत
3rd.	अधियत	अधियताम्	अधियन्

दृ (द्रिय्) A.

1st.	अद्रिये	अद्रियावहि	अद्रियामहि
2nd.	अद्रियेथाः	अद्रियेथाम्	अद्रियध्वम्
3rd.	अद्रियत	अद्रियेताम्	अद्रियन्त

41. लोट् *Imperative Mood.*

दिश्

Parasm

Atm.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st. दिशानि	दिशाव	दिशाम	दिशै	दिशावहै	दिशामहै
2nd. दिश	दिशतम्	दिशत	दिशस्व	दिशेथाम्	दिशध्वम्
3rd. दिशतु	दिशताम्	दिशन्तु	दिशताम्	दिशेताम्	दिशन्ताम्

न (नुब्) P.

कु or कृ (कुब्) A.

1st. नुवानि	नुवाव	नुवाम	कुवै	कुवावहै	कुवामहै
2nd. नुव	नुवतम्	नुवत	कुवस्व	कुवेथाम्	कुवध्वम्
3rd. नुवतु	नुवताम्	नुवन्तु	कुवताम्	कुवेताम्	कुवन्ताम्

धि (धिष्) P.

दृ (द्रिय्) A.

1st. धियानि	धियाव	धियाम	द्रियै	द्रियावहै	द्रियामहै
2nd. धिय	धियतम्	धियत	द्रियस्व	द्रियेथाम्	द्रियध्वम्
3rd. धियतु	धियताम्	धियन्तु	द्रियताम्	द्रियेताम्	द्रियन्ताम्

42.

विधिलिङ् *Potential Mood.*दिश् *P. A.*

Parasm.

1st.	दिशेयम्	दिशेव	दिशेम
2nd.	दिशेः	दिशेतम्	दिशेत
3rd.	दिशेत्	दिशेताम्	दिशेयुः

न् (न्व्) *Parasm.*

1st.	नुवेयम्	नुवेव	नुवेम
2nd.	नुवेः	नुवेतम्	नुवेत्
3rd.	नुवेत्	नुवेताम्	नुवेयुः

धि (धिप्) *Parasm.*

S.	D.	P.	
1st.	धिषेयम्	धिषेव	धिषेम
2nd.	धिषेः	धिषेतम्	धिषेत
3rd.	धिषेत्	धिषेताम्	धिषेयुः

Atm.

दिशेय	दिशेवहि	दिशेमहि
दिशेथाः	दिशेयाथाम्	दिशेध्वम्
दिशेत्	दिशेयाताम्	दिशेरन्

क्त् (क्त्) *Atm.*

कुवेय	कुवेवहि	कुवेमहि
कुवेथाः	कुवेयाथाम्	कुवेध्वम्
कुवेत्	कुवेयाताम्	कुवेरन्

वृ (व्रिप्) *Atm.*

S.	D.	P.
द्रिषेय	द्रिषेवहि	द्रिषेमहि
द्रिषेथाः	द्रिषेयाथाम्	द्रिषेध्वम्
द्रिषेत्	द्रिषेयाताम्	द्रिषेरन्

CHAPTER IV.

Tenth Conjugation or चुरादि class.

43. The characteristic of the Tenth Conjugation:—

Roots of the Tenth Conj. *i. e.* चुरादि class take अय in the Conjugational Tenses and Moods before the terminations are applied.

44. The penultimate short vowel, except in certain roots, takes its Guṇa substitute; and

45. The ending vowels and the penultimate अ, except in certain roots, substitute their Vridhhi before the अय of the Tenth Conjugation.

46.

लट् *Present Tense.*

घुष् (घोष्) 10 P. A. To proclaim.

Parasm.

	S.	D.	P.
1st.	घोषयामि	घोषयावः	घोषयामः
2nd.	घोषयसि	घोषयथः	घोषयथ
3rd.	घोषयति	घोषयतः	घोषयन्ति

Atm.

	S.	D.	P.
1st.	घोषये	घोषयावहे	घोषयामहे
2nd.	घोषयसे	घोषयेथे	घोषयध्वे
3rd.	घोषयते	घोषयेते	घोषयन्ते

स्पृह् 10 P. A. to desire.

Parasm.

1st.	स्पृहयामि	स्पृहयावः	स्पृहयामः
2nd.	स्पृहयसि	स्पृहयथः	स्पृहयथ
3rd.	स्पृहयति	स्पृहयतः	स्पृहयन्ति

Atm.

1st.	स्पृहये	स्पृहयावहे	स्पृहयामहे
2nd.	स्पृहयसे	स्पृहयेथे	स्पृहयध्वे
3rd.	स्पृहयते	स्पृहयेते	स्पृहयन्ते

कथ् 10 P. A. to tell.

Parasm.

1st.	कथयामि	कथयावः	कथयामः
2nd.	कथयसि	कथयथः	कथयथ
3rd.	कथयति	कथयतः	कथयन्ति

Atm.

1st.	कथये	कथयावहे	कथयामहे
2nd.	कथयसे	कथयेथे	कथयध्वे
3rd.	कथयते	कथयेते	कथयन्ते

क्षल् (क्षाल्) 10 P. A. to wash.

Parasm.

1st.	क्षालयामि	क्षालयावः	क्षालयामः
2nd	क्षालयसि	क्षालयथः	क्षालयथ
3rd	क्षालयति	क्षालयतः	क्षालयन्ति

Atm.

1st.	क्षालये	क्षालयावहे	क्षालयामहे
2nd.	क्षालयसे	क्षालयेथे	क्षालयध्वे
3rd.	क्षालयते	क्षालयेते	क्षालयन्ते

कृत् (कीर्त्) 10 P. A. to celebrate, to praise.

Parasm.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तयामि	कीर्तयावः	कीर्तयामः
2nd.	कीर्तयसि	कीर्तयथः	कीर्तयथ
3rd.	कीर्तयति	कीर्तयतः	कीर्तयन्ति

Atm.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तये	कीर्तयावहे	कीर्तयामहे
2nd.	कीर्तयसे	कीर्तयेथे	कीर्तयध्वे
3rd.	कीर्तयते	कीर्तयेते	कीर्तयन्ते

स्पृष्ट्, it may be observed, does not take Guṇa.

कृत् does not lengthen its penultimate अ; whereas क्षल् does it and the कृ of कृत् substitutes इर् which being followed by a consonant becomes ईर् by (23 a).

47. Roots (464) belong to the चुगादि class. The following are irregular in their bases in the Conjugational Tenses and Moods.

(a) Roots, the penultimate short vowel of which does not undergo Guna substitute.

कुह् 10 A. to astonish; to cheat.	पुह् in the senses of "to grind; to speak and to shine" becomes पाह्.
पुह् 10 U. to bind together; to be in contact with.	स्फुह् 10 U. to break open, to burst into view.
सृग् 10 A. to seek.	
स्पृह् 10 U. to wish; to long for; to envy.	

(b) Roots the penultimate अ of which does not take Vriddhi substitute.

कथ् 10 U. to tell, to show, to describe.	भह् 10 U. to speak, to censure.
अप् 10 U. to send or throw, to miss.	मह् 10 U. to increase, to revere; to delight.
गल् { 10 U. to filter. 10 A. to flow.	रन् 10 U. to arrange, to compose, to decorate.
गण् 10 U. to count, regard or consider, to attribute to.	रस् 10 U. to taste, to feel or perceive, to love.
घह् 10 U. to kill; to collect together, to shine, to grind, or pound, to cheat.	रह् 10 U. to quit or abandon.
तप् 10 U. to grind, or pound, to cheat.	रुह् 10 U. to be loose, to be weak, to relax, to hurt.
चह् 10 U. to be wicked, to cheat, to be haughty, to pound, or grind.	सम् 10 U. to be agitated.
प्रथ् 10 U. to proclaim, to publish.	व्रण् 10 U. to hurt, to wound.
वह् 10 U. to till, to divide, to surround, to tie.	शह् 10 P. to finish, to leave unfinished, to go or move, to be idle, to deceive, to speak ill or well of.
वर 10 U. to ask for, to choose, to seek, to get.	स्तन् 10 U. to thunder, to sound, to groan, to sigh.
	स्यम् { 10 U. to go 10 A. to reflect.
	स्वर् 10 U. to find fault, to reprove.

(c) Roots, the penultimate अ of which takes Vridhhi optionally in particular senses.

- कल् 10 U. (कलयति—ते) to utter a sound, to count; to put on, to know, to regard, to be influenced by, to perform, to go, to furnish with, to urge on.
- 10 P. (कालयति) to proclaim the time; to push on, to carry off, to collect; to cast.
- पट् 10 U. (पटयति—ते) to string or weave, to envelop or surround.
- (पाटयति—ते) to tear asunder; to pierce, to eradicate, to pluck out, to shine, to speak.
- बल् 10 U. (बलयति—ते) to live
- 10 A. (बालयते) to describe.
- व्यय् 10 U. (व्यययति—ते) to go or move; to expend.
- 10 U. (व्याययति—ते;) to throw; to drive.
- अथ् 10 U. (अथयति—ते,) to make efforts; to be busy, to be weak, to be glad.
- अथ् 10 U. (आथयति—ते,) to hurt or kill, to loosen.
- लज् 10 P. (लजयति) to seem or appear; to shine.
- 10 P. (लज—लाजयति) to cover or conceal.
- लङ् 10 P. (लडयति) to throw, to blame; to loll the tongue, to harass.
- 10 U. (लाडयति—ते) to fondle, to annoy.
- लल् 10 U. (ललयति—ते) to fondle, to loll the tongue, to desire.
- 10 U. (लालयति—ते) to fondle, to desire.
- वस् 10 U. (वसयति—ते,) to scent, to perfume.
- 10 U. (वासयति—ते,) to cut off; to love, to take, to kill, to offer.
- श्वद् 10 U. (श्वठ—आठयति—ते) to speak ill, to go or move; to adorn.

(d) The following roots take the substitute shown in the brackets.

- ज्ञा (ज्ञाप्) 10 U. to direct, धृ (धृत्) 10 U. to shake.
- वा (वाप्) 10 U. to go, to be happy, to worship.

(e) The following roots of the 10th conjugation are exclusively Atmanepadi.

अर्थ् to request, to obtain, to desire, to strive.

कुत्स् to abuse, to revile.

कुह् (कुहयते) to astonish, to deceive.

कृण् to close, to contract.

मव् to please.

बल् (बाल्) to describe.

तज् to threaten, &c.

डिप् (डेप्) to gather.

तृण् to fill up.

निष्क् to weigh or measure.

भर्त्स् to threaten, to reproach, to deride.

भू (भावय्) to obtain, to gain.

भृण् to confide, to fear, to hope.

शल् (शाल्) to praise.

गंध् to injure, to ask, to go, to adorn.

गल् to flow.

चित् (चेत्) to perceive, to know, to regain consciousness; to aim at; to long for, to be anxious about; to resolve upon; to shine, to be regarded as. to remind of, to teach; to comprehend.

दिव् to suffer pain or lament.

हिक् to hurt or kill.

मन्त्र् to hold consultation, to advise, to charm, to mutter.

सृग् to seek, to hunt, to strive after, to investigate, to beg of one, to visit.

यक्ष् to honour, to worship.

युज् (योज्) to censure.

विद् (वेद्) to tell, to declare, to feel, to dwell.

शल् (शाल्) to praise.

स्पर्श् to touch, to unite, to embrace.

(f) The following ones are exclusively Parasmaipadi,

रिच् (रेच्) to divide, to join, to abandon.

लज् (लजयति) to seem, &c.

जल् (जाल्) to cover, to screen.

लङ् to throw, &c.

अर्च् to worship, to praise.

त्रि (त्राय्) to grow old.

शद् to finish, &c.

ह्रप् (ह्राप्) to speak, to creak.

हप् (हाप्) to speak, to creak.

अर्ह् to honour, to worship.

48 Roots belonging optionally to the First or Tenth Conjugation.

अङ्क्	{ 1 A. to move in a curve. 10 U. to count or mark; to brand, to walk.
अर्च	{ 1 U. } to worship, to — 10 A. } praise.
अर्ह	{ 1 P. to deserve. 10 P. to honour or worship.
कण्ठ	{ 1 U. { to be anxious, to — 10 U. { miss or remember with regret.
कण्ड	{ 1 U. to be glad or proud. 10 U. to protect, to unhusk.
कल्	{ 1 A. to count, to sound. 10 U. to utter a sound, to proclaim time, &c.
क्रन्	{ 1 P. to cry or weep, to howl or yell; to call out piteously to any one, to exclaim, to neigh, or roar. — 10 U. to cry out con- tinuously, to roar, to rave.
क्षप्	{ 1 U. to fast. 10 U. (क्षप्) to send or throw, to miss.
वृ (घर)	{ 1 P. } to sprinkle, — (घार) 10 U. } to wet.
चद्	{ 1 P. to cover, to break, to rain. 10 U. (चाद्) to kill, to pierce.
चप्	{ 1 P. to console. 10 U. (चप्) to grind, &c.
चर्च्	{ 1 P. } to chew, to suck up, — 10 U. } to taste.
गर्ह	1 P. 10 U. to sound or roar.
गर्ह	{ 1 U. to blame. 10 A. to reproach.
गल्	{ 1 P. to trickle, to drop down, to vanish; to swallow. 10 U. (गल्) to filter. 10 A. to flow.
ग्रस्	{ 1 A. to swallow, to seize, to destroy. 1 P. or U. (मास्) to swallow.
ग्लह	{ 1 U. } to gamble, to — 10 U. ग्लाह } receive.
घद्	{ 1 A. to be busy or united with, to reach, to happen. 10 U. (घद्) to kill, &c.
घट्ट	{ 1 A. } to shake, to touch, to stroke, to — 10 U. } speak spitefully, to disturb.
घुष् (घोष्)	1 P. } to proclaim, to sound, to — 10 U. } praise, to fill with cries.
तुल् (तोल्)	1 P. 10 U. to weigh, to ponder; to lift up, to support, to compare, to match, to despise, to suspect, to put to test, to counterbalance, to attain.
दिव् (देव्)	1 P. To torment. 10 U. To ask, to beg.

चद् 1 P. } to be wicked, &c.
 —10 U. }
 चिद् (चेद्) 1 P. } to send out
 —10 U. } as a servant.
 चुब् 1 P. } to kiss, to touch
 —10 U. } softly, to graze.
 छद् 1 U. } to cover to hide;
 —10 U छद् } to keep secret.
 जि (जय्) } 1 P. to conquer.
 — जाय् } 10 P. to grow old.
 जल् 1 P. to be rich, to hide
 or cover, to encircle, to be
 sharp; to be cold.
 —10 P. (जाल्) to cover or
 screen.
 तर्ज् 1 P. } to threaten, to cen-
 —10 A. } sure, to deride.
 तंस् 1 P. } to decorate.
 —10 U. }
 तिज् (तेज्) } 1 A. to endure.
 } 10 U. to sharpen or
 } whet, to excite.
 प्रथ् 1 A. To increase (wealth),
 to spread abroad (as fame
 or rumour), to become
 famous, to arise, to occur to
 mind.
 —10 U. (प्रथ्) to proclaim, to
 manifest, to increase, to dis-
 close, to spend, to throw.
 } 1 U. To breathe, to
 } hoard grain, to
 } give, to hurt, to
 बल् } speak, to see, to
 } live.
 10 A. (बाल्) To describe
 (बल्) To live.

धृप् 1 P. (धृपायति) To heat,
 or to be heated.
 —10 U. (धृपयति-ते) To
 incense, to make fra-
 grant, to shine, to
 speak.
 नद् } 1 P. To act, to dance,
 } to injure.
 नद् } 10 U. (नाद्) To drop, to
 } fall, to shine, to injure.
 पद् } 1 P. To go or move.
 } 10 U. (पद्-पाद्) To
 } string; to split, &c.
 पण्ड् } 1 A. To go, to move,
 } 10 U. To heap.
 पथ् } 1 P. To go, to move.
 } 10 U. (पाथ्) to throw.
 पिण्ड् 1 A. } To roll into a ball;
 —10 U. } to join, to heap.
 पिस् (पेस्) } 1 P. to go, to
 } move. 10 U. to go,
 } to be strong, to
 } dwell, to hurt,
 } to give, to take.
 मह् 1 P. } To respect, to re-
 } vere, to delight,
 —10 U. (मह्) } to aggrandize.
 मार्ग् 1 P. } To seek, to hunt
 } after, to strive
 —10 U. } after, to solicit,
 } to trace out.
 मुज् or मुज् 1 P. } To purify,
 — 10 U. } to sound.
 मुद् (मोद्) } 1 A. To rejoice.
 } 10 U. To mix,
 } to purify.

- पक्ष् 1 P. } To side with;
 —10 U. } To accept, to seize.
- भज् 1 A. To spare, to assign,
 to accept, to resort to, to
 practise, to enjoy; to wait
 upon, to worship, to select.
 —10 U. (भाज्) To cook, to
 give.
- भद्र् { 1 P. to foster, to hire,
 to receive wages.
 10 U. (भद्) To speak
 or converse.
- भङ् 1 A. To chide, to mock,
 to speak, to joke.
 —10 U. To make fortunate,
 to cheat.
- भूष् 1 P. } To adorn, to over-
 —10 U. } spread.
- भङ् 1 P. } To adorn.
 —10 U. }
- 1 A. To dress, to surround,
 to distribute.
- रुद्र् (रोद्) 1 A. } to resist, to
 — 10 U. } shine, to speak,
 to suffer pain.
- लक्ष् { 1 A. to observe.
 10 U. to notice, to see,
 to denote, to define, to
 aim at, to think
- लग् 1 P. to stick, to touch,
 to have an effect on, to be-
 come united, to happen im-
 mediately, to detain.
 —10 U. (लाग्) to taste,
 to obtain.
- मूल् { 1 U. To take root, to
 be firm.
 10 U. To plant, to
 germinate.
- मोक्ष् { 1 P. } To release, to un-
 tie, to hurl, to
 10 U. } shed, to extract.
- ब्रक्ष् { 1 P. To rub, to heap
 to hurt or kill.
 10 U. To heap, to smear,
 to mix, to speak dis-
 tinctly.
- यञ् 1 U. } To restrain, to
 —10 U. } fasten, to compel.
- रंष् { 1 U. to go, hasten,
 10 U. to shine, to speak.
- रस् 1 P. To roar, to yell; to
 cry out, to scream, to
 tinkle, to sing.
 —10 U. To taste, &c.
- रद् 1 P. } To quit or
 10 U. (रद्) } abandon.
- लल् { 1 U. to play, to frolic.
 10 U. (ललयति-ते)
 fondle, to desire.
- लण्ड् { 1 P. } to throw up, to
 — 10 U. } speak.
- वज् { 1 P. to go, to move,
 to roam about.
 10 U. (वाज्) to trim, to
 feather an arrow, to go.
- वद् { 1 P. to surround.
 10 U. (वद्) to till, &c.
- वण्ड् { 1 P. } to divide or
 10 U. } share.

लंज् 1 P. to traduce, to roast or fry.

— 10 U. to endure or kill, to give, to speak, to shine, to be strong, to dwell, to be manifest.

लिङ् { 1 P. to go or move.
10 U. to paint; to inflect a noun according to its gender.

लुप् { 1 P. to adorn.
10 U. to hurt, to rob, to plunder.

लोक् { 1 A. to see.
10 U. to speak, to shine.

लड् 1 P. to play.

— 1 P. & 10 P. (लडयति) to throw, to blame, to loll the tongue, to harass.

— 10 U. (लाडयति) to fondle, to annoy.

बल् { 1 A. to be pre-eminent, to cover, to kill, to speak, to give.
10 U. to speak, to shine.

बेल् { 1 P. to go, to be wanton, to shake.
10 U. to count the time.

व्यल् { 1 U. to move, to go.
10 U. (व्यय्) to go, to expend, to bestow.

— 10 U. (व्याय् or व्याप्) to throw or cast, to drive.

व्रण् { 1 P. to sound.
10 U. to hurt, to wound.

व्रीष् 1 P. } to injure or kill.
— 10 U. }

शठ् { 1 P. to cheat, to hurt, to suffer pain.
10 P. (शठ्) to finish, &c.

शह् { 1 A. to shape, to cover.
1 P. to go, to run fast.
10 A. (शह्) to praise.

शीक् { 1 A. to wet, to sprinkle, to move gently.

शीक् { 1 P. & 10 A. to be angry, to wet, to be patient, to speak, to shine.

शील { 1 P. to contemplate, to worship, to do.
10 U. to worship, to exercise, to study, to wear, to go to.

शुद् (शोद्) { 1 P. to be hindered, to limp, to resist.
10 U. to be idle or lazy.

शुण् 1 P. } to purify, to become dry.
— 10 U. }

शुष् 1 U. } to be purified, to purify.
— 10 U. }

अण् 1 P. } (आण्) to bestow upon.
— 10 U. }

शम्ब् { 1 P. to go.
10 P. to collect, to heap together.

सीक् { 1 A. to sprinkle, to go.
1 P. & 10 U. to be impatient, to be patient, to touch.

सृद् 1 A. to strike, to hurt, to pour out, to deposit, to distil, to throw away.

सृ 10 U. to excite, to strike,
to cook, to pour out, to
promise, to assent.

स्कृ 1 P. to jump, to rise, to
fall, to burst, to perish, to
ooze, to emit, to go, to be-
come dry.

—10 U. to collect.

स्ते 1 A. to ooze.
स्ते 10 U. to send, to throw.

स्फण्ड or स्फुण्ड { 1 P. to open,
to expand.
10 U. to joke.

स्फण्ड 1 P. { to laugh at.
— 10 U. { to joke with.

स्फुण्ड { 1 A. to open or expand.
— 10 U. to joke.

स्यम् 1 P. { to sound, to shout.
— 10 U. { to go.

— 10 A. to reflect.

स्व { 1 A. to be liked, to
task, to please, to
sweeten.
10 U. (स्वाद्) to taste,
to sweeten.

सम् 1 P. to go.
10 U. to collect.

हिक् 1 U. to make an inarticu-
late sound, to hiccough.

— 10 A. to hurt or kill.

49. Roots belonging optionally to the Fourth or Tenth conjugation.

पूर 4 A. to fill, to satisfy.

—10 U. to fill, to blow (as a
couchshell), to cover, to
draw (as a bow,) to spend
(time), to load with gift,
to fulfil, to intensify.

सृग् 4 P. { to seek, to hunt, to
examine, to strive
—10 A. { after, to beg.

शम् (शाम्) 4 P. to grow calm,
to cease, to come to an end,
to be quelled, to desist, to
destroy.

— 10 U. (शाम्) to show, to
look at.

स्तृप् 4 P. { to heap up, to
— 10 U. { erect.

50 The following ones belong to the Sixth and Tenth conjugations.

चर्च 6 P. to discuss, to besmear,
to abuse, to menace, to hurt.

—10 U. to read over or study.

रुज् 6 P. to break to pieces,
to afflict, to pain, to bend.

— 10 U. to hurt or kill.

51. Roots belonging to the First, Fourth and Tenth conjugations.

छृ 1 P. (गोपायति) to protect.

— 1 A. (गोपते) to conceal, (जुगुप्सते) to censure; to shun.

— 4 P. to be confused.

— 10 U. (गोपयति—ते) to speak, to shine.

जस् 4 P. to set free, to be exhausted, to go.

— 1 P. 10 P. (जास्) to hurt or injure, to despise.

तप् 1 P. (transitive) to heat, to learn, to hurt, to pain.

— (intran.) to shine, to be hot, to suffer pain, to undergo penance.

तप् 4 A. to be powerful or heated.

— 10 U. (ताप्) to heat or torment.

त्रस् 1 & 4 P. to tremble, to fear, to run away.

— 10 U. to go, to oppose, to hold, to seize (त्रासयति—ते)

दस् (दंस्) 1 P. } to bite, to see,
— 10 U. } to shine.

— 4 P. to throw up, to decay, to perish.

दिक् (देक्) 1 P. 10 U. to cause to lament, to vex.

— 10 A. to lament, to vex.

— 4 P. (दीक्) to shine, to play with dice, to rejoice, to be drunk, to be sleepy, to wish for, to squander, to deal in, to bet.

मद् 1 P. to be proud, to be poor.

— 4 P. (माद्) to be drunk or mad, to be glad, to enjoy supreme felicity.

— 10 A. to please, to gratify (मादयते).

मिद् (मेद्) 1 A. 4 U. 10 U. to melt, to be greasy or fat, to love.

सृष् (मर्ष्) 1 U. to sprinkle, to endure.

सृष् 4 U. 10 U. to suffer, to pardon, to permit, to forget or neglect.

लष् 1 U. } to wish, to long
— 4 U. } for.

— 10 U. to be eager for.

लुद् 1 A. to oppose, to shine, to suffer pain.

— 1 P. to wallow, to plunder.

— 4 P. to roll.

— 10 U. to speak, to shine.

वृक् (वर्त्) 1 A. (but P. also in the Aorist, 2nd future and Conditional) to be, to happen, to live on, to revolve, to be occupied in, to behave, to act up to, to have the sense of, to tend.

— 4 A. to divide.

— 10 U. to shine.

52. Root belonging to the First, Sixth, and Tenth conjugations.

तिल् (तेल्) 1 P. to go.
— 6 P. & 10 U. to be greasy, to besmear.

चल् 1 P. to move.
— 6 P. to sport.

चल् 10. P. to foster चालयति-ते

जुष् 1 P. } To think, to examine, to hurt; to
— 10 U. } be satisfied

6 A. to like, to be pleased, to frequent; to resort to; to choose; to possess; to happen to.

धृ 6 A. to be; to remain; to resolve upon.

धृ 1 P. 10 U. to hold or bear; to support or sustain. To possess or keep; to assume; to wear; to restrain; to suffer; to assign; to owe, to practise, to cite; to preserve.

लज् 6 A. To be ashamed.
— 1 P. To blame.

—10 P. To seem; to conceal.

लुद् (लोद्) 1 P. To strike.
— 1 A. To go, to wallow; to oppose.

लुद् 6 P. To wallow, to agitate
— 10 U. To rob, to plunder.

विच्छ् 1 P. विच्छति } to go or
6 P. विच्छयति } move.

— 10 U. विच्छयति-ते To shine or speak.

स्फुट् 1 U. 6 P. To burst open, to split; to blossom, to disperse; to burst into view.

—10 U. (स्फुटयति-ते) To break open; To burst into view.

पुद् 6 P. To embrace; to intertwine.

—10 U. (पुदयति-ते) To be in contact with, to fasten.
(पोदयति-ते) To grind; to speak; to shine.

—1 P. To grind; to rub.

53. The root डिप् belongs to the 4th, 6th and 10th conjugations

डिप् 4, 6 & 10 P. to throw, to direct, to send.

डिप् 10 A. to heap together.

54. Roots. Present Tense 3rd Person.

कल् 10 U. {	कलयति	कलयतः	कलयन्ति
	कलयेते	कलयेते	कलयन्ते
— 10 P. {	कालयति	कालयतः	कालयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
पद् 10 U. {	पटयति पटयते पाटयति पाटयते	पटयतः पटयेते पाटयतः पाटयेते	पटयन्ति पटयन्ते पाटयन्ति पाटयन्ते
बल् 10 U. {	बलयति बलयते	बलयतः बलयेते	बलयन्ति बलयन्ते
बल् 10 A.	बालयते	बालयेते	बालयन्ते
लज् 10 P. {	लजयति लाजयति	लजयतः लाजयतः	लजयन्ति लाजयन्ति
लङ् 10 P.	लङयति	लङयतः	लङयन्ति
लङ् 10 U. {	लाङयति लाङयते	लाङयतः लाङयेते	लाङयन्ति लाङयन्ते
लल् 10 U. {	ललयति ललयते लालयति लालयते	ललयतः ललयेते लालयतः लालयेते	ललयन्ति ललयन्ते लालयन्ति लालयन्ते
वस् 10 U. {	वसयति वसयते वासयति वासयते	वसयतः वसयेते वासयतः वासयेते	वसयन्ति वसयन्ते वासयन्ति वासयन्ते
व्यप् 10 U. {	व्यययति व्यययते व्याययति व्याययते व्यापयति व्यापयते	व्यययतः व्यययेते व्याययतः व्याययेते व्यापयतः व्यापयेते	व्यययन्ति व्यययन्ते व्याययन्ति व्याययन्ते व्यापयन्ति व्यापयन्ते
अथ् 10 U. {	अथयति अथयते आथयति आथयते	अथयतः अथयेते आथयतः आथयेते	अथयन्ति अथयन्ते आथयन्ति आथयन्ते
श्वद् 10 U. {	श्वठयति श्वठयते श्वाठयति श्वाठयते	श्वठयतः श्वठयेते श्वाठयतः श्वाठयेते	श्वठयन्ति श्वठयन्ते श्वाठयन्ति श्वाठयन्ते
ज्ञा 10 U. {	ज्ञापयति ज्ञापयते	ज्ञापयतः ज्ञापयेते	ज्ञापयन्ति ज्ञापयन्ते

Roots	Present	Tense	3rd Person.
वा 10 U.	{ वापयति वापयते	वापयतः वापयेते	वापयन्ति वापयन्ते
ध 10 U.	{ धनयति धनयते	धनयतः धनयेते	धनयन्ति धनयन्ते
अर्थ 10 A.	अर्थयते	अर्थयेते	अर्थयन्ते
कुत्स्	कुत्सयते	कुत्सयेते	कुत्सयन्ते
कुह्	कुहयते	कुहयेते	कुहयन्ते
कृण्	कृणयते	कृणयेते	कृणयन्ते
गर्ह्	गर्हयते	गर्हयेते	गर्हयन्ते
गंध्	गंधयते	गंधयेते	गंधयन्ते
गल्	गलयते	गलयेते	गलयन्ते
चेत्	चेतयते	चेतयेते	चेतयन्ते
बल्	बालयते	बालयेते	बालयन्ते
तर्ज्	तर्जयते	तर्जयेते	तर्जयन्ते
ढेप्	ढेपयते	ढेपयेते	ढेपयन्ते
तूण्	तूणयते	तूणयेते	तूणयन्ते
निष्कृ	निष्कृयते	निष्कृयेते	निष्कृयन्ते
भर्त्स्	भर्त्सयते	भर्त्सयेते	भर्त्सयन्ते
भू	भावयते	भावयेते	भावयन्ते
भ्रूण्	भ्रूणयते	भ्रूणयेते	भ्रूणयन्ते
शाल्	शालयते	शालयेते	शालयन्ते
हिकृ	हिकृयते	हिकृयेते	हिकृयन्ते
मंत्र्	मंत्रयते	मंत्रयेते	मंत्रयन्ते
यक्ष्	यक्षयते	यक्षयेते	यक्षयन्ते
युज्	योजयते	योजयेते	योजयन्ते
वेद्	वेदयते	वेदयेते	वेदयन्ते
शाल्	शालयते	शालयेते	शालयन्ते
स्पर्श	स्पर्शयते	स्पर्शयेते	स्पर्शयन्ते
रेच 10 P.	रेचयति	रेचयतः	रेचयन्ति
जल्	जालयति	जालयतः	जालयन्ति
अर्च	अर्चयति	अर्चयतः	अर्चयन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
ञि 10 P.	आययति	आययतः	आययन्ति
शद् ”	शठयति	शठयतः	शठयन्ति
हृप् ”	ह्रापयति	ह्रापयतः	ह्रापयन्ति
हृप् ”	ह्रापयति	ह्रापयतः	ह्रापयन्ति
अर्ह् ”	अर्हयति	अर्हयतः	अर्हयन्ति
पूर 4 A.	पूर्यते	पूर्येते	पूर्यन्ते
पूर 10 U. }	पूरयति पूरयते	पूरयतः पूरयेते	पूरयन्ति पूरयन्ते
सृग् 4 P. }	सृग्यति	सृग्यतः	सृग्यन्ति
—10 A. }	सृगयते	सृगयेते	सृगयन्ते
शम् 4. P.	शाम्यति	शाम्यतः	शाम्यन्ति
—10 U. }	शामयति शामयते	शामयतः शामयेते	शामयन्ति शामयन्ते
स्तृप् 4 P.	स्तृष्यति	स्तृष्यतः	स्तृष्यन्ति
स्तृप् 10 U. }	स्तृपयति स्तृपयते	स्तृपयतः स्तृपयेते	स्तृपयन्ति स्तृपयन्ते
चर्च् 6 P.	चर्चति	चर्चतः	चर्चन्ति
चर्च् 10 U. }	चर्चयति चर्चयते	चर्चयतः चर्चयेते	चर्चयन्ति चर्चयन्ते
रुज् 6 P.	रुजति	रुजतः	रुजन्ति
रुज् 10 U. }	रोजयति रोजयते	रोजयतः रोजयेते	रोजयन्ति रोजयन्ते
तप् 1 P.	तपति	तपतः	तपन्ति
—4 A.	तप्यते	तप्येते	तप्यन्ते
—10 U. }	तापयति तापयते	तापयतः तापयेते	तापयन्ति तापयन्ते
गुप् 1 P.	गोपायति	गोपायतः	गोपायन्ति
—1 A.	गोपते	गोपेते	गोपन्ते
—4 P.	गुप्यति	गुप्यतः	गुप्यन्ति
गुप् 10 U. }	गोपयति गोपयते	गोपयतः गोपयेते	गोपयन्ति गोपयन्ते
अस् 1 P.	असति	असतः	असन्ति
—4 P.	अस्यति	अस्यतः	अस्यन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
—10 P. {	आसयति	आसयतः	आसयन्ति
आसयते	आसयेते	आसयन्ते	
दस् 4 P. {	दस्यति	दस्यतः	दस्यन्ति
1 P. {	दंसति	दंसतः	दंसन्ति
—10 U. {	दंसयति	दंसयतः	दंसयन्ति
दंसयते	दंसयेते	दंसयन्ते	
दिश् 1 P. {	देवति	देवतः	देवन्ति
4 P. {	दीव्यति	दीव्यतः	दीव्यन्ति
—10 U. {	देवयति	देवयतः	देवयन्ति
देवयते	देवयेते	देवयन्ते	
1 P. {	मदति	मदतः	मदन्ति
मद् 4 P. {	माद्यति	माद्यतः	माद्यन्ति
10 A. {	मादयते	मादयेते	मादयन्ते
1 A. {	मेदते	मेदेते	मेदन्ते
मिद् 4 U. {	मेद्याति	मेद्यतः	मेद्यन्ति
मेद्यते	मेद्येते	मेद्यन्ति	
—10 U. {	मेदयति	मेदयतः	मेदयन्ति
मेदयते	मेदयेते	मेदयन्ते	
मृष् 1 U. {	मर्षति	मर्षतः	मर्षन्ति
मर्षते	मर्षेते	मर्षन्ते	
—4 U. {	मृष्यति	मृष्यतः	मृष्यन्ति
मृष्यते	मृष्येते	मृष्यन्ते	
—10 U. {	मर्षयति	मर्षयतः	मर्षयन्ति
मर्षयते	मर्षयेते	मर्षयन्ते	
लष् 1 U. {	लषति	लषतः	लषन्ति
लषते	लषेते	लषन्ते	
—4 U. {	लष्यति	लष्यतः	लष्यन्ति
लष्यते	लष्येते	लष्यन्ते	
लष् 10 U. {	लषयति	लषयतः	लषयति
लषयते	लषयेते	लषयन्ते	
1 A. {	लोडते	लोडेते	लोडन्ते
लुद् 1 P. {	लोडति	लोडतः	लोडन्ति
4 P. {	लुट्यति	लुट्यतः	लुट्यन्ति
—10 U. {	लोडयति	लोडयतः	लोडयन्ति
लोडयते	लोडयेते	लोडयन्ते	

Roots	Present	Tense	3rd Person.
तिल् 1 P. {	तेलति	तेलतः	तेलन्ति
6 P. {	तिलति	तिलतः	तिलन्ति
— 10 U. {	तेलयति	तेलयतः	तेलयन्ति
	तेलयते	तेलयेते	तेलयन्ते
1 P. {	चलति	चलतः	चलन्ति
चल् 6 P. {	"	"	"
10 P. {	चालयति	चालयतः	चालयन्ति
जुष् 1 P. {	जोषति	जोषतः	जोषन्ति
— 10 U. {	जोषयति	जोषयतः	जोषयन्ति
	जोषयते	जोषयेते	जोषयन्ते
धृ 6 A. {	ध्रियते	ध्रियेते	ध्रियन्ते
1 P. {	धरति	धरतः	धरन्ति
— 10 U. {	धारयति	धारयतः	धारयन्ति
	धारयते	धारयेते	धारयन्ते
लज् 6 A. {	लजते	लजेते	लजन्ते
1 P. {	लजाति	लजतः	लजन्ति
— 10 P. {	लजयति	लजयतः	लजयन्ति
	लाजयति	लाजयतः	लाजयन्ति
विच्छ् 1 P. {	विच्छति	विच्छतः	विच्छन्ति
6 P. {	विच्छायति	विच्छायतः	विच्छायन्ति
— 10 U. {	विच्छयति	विच्छयतः	विच्छयन्ति
	विच्छयते	विच्छयेते	विच्छयन्ते
स्फुट् 6 P. {	स्फुटति	स्फुटतः	स्फुटन्ति
— 1 U. {	स्फोटति	स्फोटतः	स्फोटन्ति
	स्फोटते	स्फोटते	स्फोटन्ते
— 10 U. {	स्फुटयति	स्फुटयतः	स्फुटयन्ति
	स्फुटयते	स्फुटयेते	स्फुटयन्ते
पुट् 1 P. {	पोटति	पोटतः	पोटन्ति
— 6 P. {	पुटति	पुटतः	पुटन्ति
— 10 U. {	पुटयति	पुटयतः	पुटयन्ति
	पुटयते	पुटयेते	पुटयन्ते
	पोटयति	पोटयतः	पोटयन्ति
	पोटयते	पोटयेते	पोटयन्ते
डिप् 4 P. {	डिप्यति	डिप्यतः	डिप्यन्ति
— 6 P. {	डिपति	डिपतः	डिपन्ति

Roots	Present	Tense	3rd Person.
— 10 U. }	डेपयति डेपयते	डेपयतः डेपयेते	डेपयन्ति डेपयन्ते
55.	लङ् Imperfect Tense अनद्यतनभूतः		
S.	घुष् To proclaim <i>Parasmaipada</i>		
	S.	D.	P.
1st.	अघोषयम्	अघोषयाव	अघोषयाम
2nd.	अघोषयः	अघोषयतम्	अघोषयत
3rd.	अघोषयत्	अघोषयताम्	अघोषयन्
	<i>Atmanepada</i>		
1st.	अघोषये	अघोषयावहि	अघोषयामहि
2nd.	अघोषयथाः	अघोषयेथाम्	अघोषयध्वम्
3rd.	अघोषयत	अघोषयेताम्	अघोषयन्त
	स्पृह् To desire <i>Parasmaipada</i>		
1st.	अस्पृहयम्	अस्पृहयाव	अस्पृहयाम
2nd.	अस्पृहयः	अस्पृहयतम्	अस्पृहयत
3rd.	अस्पृहयत्	अस्पृहयताम्	अस्पृहयन्
	<i>Atmanepada.</i>		
1st.	अस्पृहये	अस्पृहयावहि	अस्पृहयामहि
2nd.	अस्पृहयर्थाः	अस्पृहयेथाम्	अस्पृहयध्वम्
3rd.	अस्पृहयत	अस्पृहयेताम्	अस्पृहयन्त
.	कथ् To tell. <i>Parasmaipada.</i>		
1st.	अकथयम्	अकथयाव	अकथयामं
2nd.	अकथयः	अकथयतम्	अकथयत
3rd.	अकथयत्	अकथयताम्	अकथयन्
	<i>Atmanepada.</i>		
1st.	अकथये	अकथयावहि	अकथयामहि
2nd.	अकथयथाः	अकथयेथाम्	अकथयध्वम्
3rd.	अकथयत	अकथयेताम्	अकथयन्त

क्षल् (क्षाल्) to wash

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1st.	अक्षालयस्	अक्षालयाव	अक्षालयाम
2nd.	अक्षालयः	अक्षालयतस्	अक्षालयत
3rd.	अक्षालयत्	अक्षालयताम्	अक्षालयन्

Atm.

1st.	अक्षालये	अक्षालयावहि	अक्षालयामहि
2nd.	अक्षालयथाः	अक्षालयेथाम्	अक्षालयध्वम्
3rd.	अक्षालयत	अक्षालयेताम्	अक्षालयन्त

कृत् (कीर्त्त) *Parasmaipada.*

1st.	अकीर्तयस्	अकीर्तयाव	अकीर्तयाम
2nd.	अकीर्तयः	अकीर्तयतस्	अकीर्तयत
3rd.	अकीर्तयत्	अकीर्तयताम्	अकीर्तयन्

Atmanepada.

1st.	अकीर्तये	अकीर्तयावहि	अकीर्तयामहि
2nd.	अकीर्तयथाः	अकीर्तयेथाम्	अकीर्तयध्वम्
3rd.	अकीर्तयत	अकीर्तयेताम्	अकीर्तयन्त

(66) लोट् Imperative Mood आज्ञार्थः

घुष्

Parasm.

1st.	घोषयाणि	घोषयाव	घोषयाम
2nd.	घोषय	घोषयतस्	घोषयत
3rd.	घोषयतु	घोषयताम्	घोषयन्तु

Atm.

1st.	घोषये	घोषयावहे	घोषयामहे
2nd.	घोषयस्व	घोषयेथाम्	घोषयध्वम्
3rd.	घोषयताम्	घोषयेताम्	घोषयन्ताम्

स्पृह्

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1st.	स्पृहयाणि	स्पृहयाव	स्पृहयाम
2nd.	स्पृहय	स्पृहयतम्	स्पृहयन्ति
3rd.	स्पृहयतु	स्पृहयताम्	स्पृहयन्तु

Atmanepada.

1st.	स्पृहयै	स्पृहयावहै	स्पृहयामहै
2nd.	स्पृहयस्व	स्पृहयेथाम्	स्पृहयध्वम्
3rd.	स्पृहयताम्	स्पृहयेताम्	स्पृहयन्ताम्

कथ् *Parasmaipada.*

1st.	कथयानि	कथयाव	कथयाम
2nd.	कथय	कथयतम्	कथयन्ति
3rd.	कथयतु	कथयताम्	कथयन्तु

Atmanepada.

1st.	कथयै	कथयावहै	कथयामहै
2nd.	कथयस्व	कथयेथाम्	कथयध्वम्
3rd.	कथयताम्	कथयेताम्	कथयन्ताम्

क्षल् (क्षाल्)

Parasmaipada.

1st.	क्षालयानि	क्षालयाव	क्षालयाम
2nd.	क्षालय	क्षालयतम्	क्षालयन्ति
3rd.	क्षालयतु	क्षालयताम्	क्षालयन्तु

Atmanepada.

1st.	क्षालयै	क्षालयावहै	क्षालयामहै
2nd.	क्षालयस्व	क्षालयेथाम्	क्षालयध्वम्
3rd.	क्षालयताम्	क्षालयेताम्	क्षालयन्ताम्

कृत् (कीर्त्) *Parasmaipada.*

1st.	कीर्त्तयानि	कीर्त्तयाव	कीर्त्तयाम
2nd.	कीर्त्तय	कीर्त्तयतम्	कीर्त्तयन्ति
3rd.	कीर्त्तयतु	कीर्त्तयताम्	कीर्त्तयन्तु

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1st.	कीर्तयै	कीर्तयावहे	कीर्तयामहे
2nd.	कीर्तयस्व	कीर्तयेथास्	कीर्तयेध्वस्
3rd.	कीर्तयताम्	कीर्तयेताम्	कीर्तयन्ताम्

67. विधिलिङ् Potential Mood. बिध्यर्थः

घुप्

Parasmaipada.

1st.	घोषयेयस्	घोषयेव	घोषयेम
2nd.	घोषयेः	घोषयेतस्	घोषयेत
3rd.	घोषयेत्	घोषयेताम्	घोषयेयुः

Atmanepada.

1st.	घोषयेय	घोषयेवहि	घोषयेमहि
2nd.	घोषयेथाः	घोषयेयाथास्	घोषयेध्वस्
3rd.	घोषयेत	घोषयेयाताम्	घोषयेरन्

स्पृह्—*Parasmaipada.*

1st.	स्पृहयेयस्	स्पृहयेव	स्पृहयेम
2nd.	स्पृहयेः	स्पृहयेतस्	स्पृहयेत
3rd.	स्पृहयेत्	स्पृहयेताम्	स्पृहयेयुः

Atmanepada.

1st.	स्पृहयेय	स्पृहयेवहि	स्पृहयेमहि
2nd.	स्पृहयेथाः	स्पृहयेयाथास्	स्पृहयेध्वस्
3rd.	स्पृहयेत	स्पृहयेयाताम्	स्पृहयेरन्

कथ्—*Parasmaipada.*

1st.	कथयेयस्	कथयेव	कथयेम
2nd.	कथयेः	कथयेतस्	कथयेत
3rd.	कथयेत्	कथयेताम्	कथयेयुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1st.	कथयेय	कथयेवहि	कथयेमहि
2nd.	कथयेथाः	कथयेयाथाम्	कथयेध्वम्
3rd.	कथयेत्	कथयेयाताम्	कथयेरन्

क्षल् (क्षाल्)

Parasmaipada.

1st.	क्षालयेयम्	क्षालयेव	क्षालयेम
2nd.	क्षालयेः	क्षालयेतम्	क्षालयेत
3rd.	क्षालयेत्	क्षालयेताम्	क्षालयेयुः

Atmanepada.

1st.	क्षालयेय	क्षालयेवहि	क्षालयेमहि
2nd.	क्षालयेथाः	क्षालयेयाथाम्	क्षालयेध्वम्
3rd.	क्षालयेत्	क्षालयेयाताम्	क्षालयेरन्

कृत् (कीर्त्त) *Parasmaipada.*

1st.	कीर्त्तयेयम्	कीर्त्तयेव	कीर्त्तयेम
2nd.	कीर्त्तयेः	कीर्त्तयेतम्	कीर्त्तयेत
3rd.	कीर्त्तयेत्	कीर्त्तयेताम्	कीर्त्तयेयुः

Atmanepada.

1st.	कीर्त्तयेय	कीर्त्तयेवहि	कीर्त्तयेमहि
2nd.	कीर्त्तयेथाः	कीर्त्तयेयाथाम्	कीर्त्तयेध्वम्
3rd.	कीर्त्तयेत्	कीर्त्तयेयाताम्	कीर्त्तयेरन्

PART II.

Second class of conjugations (2nd, 3rd, 5th, 7th, 8th and 9th).

68. The set of Terminations as applied to the roots of the Second class of conjugations differs in some particulars from that of the First class and is as follows :—

Terminations.

लट् Present Tense.

	<i>Parasmaipada.</i>				<i>Atmanepada.</i>			
	S.	D.	P.		S.	D.	P.	
1st Person	मि	वः	मः		ए	बहे	महे	
2nd „	सि	थः	थ		से	आथे	ध्वे	
3rd „	ति	तः	अन्ति		ते	आते	अते	

Parasmaipada. लङ् Imperfect Tense. *Atmanepada.*

	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st Person	अम्	व	म		इ	बहि	महि
2nd „	स्	तम्	त		थाः	आथाम्	ध्वम्
3rd „	त्	ताम्	अम्		त	आताम्	अत

लोट् Imperative Mood.

	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st Person.	आनि	आव	आम		ऐ	आवहै	आमहै
2nd „	हि	तम्	त		स्व	आथाम्	ध्वम्
3rd „	तु	ताम्	अन्तु		ताम्	आताम्	अताम्

विधिलिङ् Potential.

1st Person	याम्	याव	याम		ईय	ईवहि	ईमहि
2nd „	याः	यातम्	यात		ईथाः	ईयाथाम्	ईध्वम्
3rd „	यात्	याताम्	यः		ईत	ईयाताम्	ईरम्

It will be seen that the 1st Person singular Atmanepada termination is ए instead of इ, the vowel इ appearing in इथे-इते; and इथाम्-इताम् the 2nd and 3rd Person dual terminations of the Present, Imperfect and Imperative Mood, is replaced by आ and ॠ in अन्ते, अन्त and अन्ताम् the third person plural terminations, is dropped.

The Parasmaipada Terminations of the Present Tense, Imperfect Tense, and those of the Imperative Mood with the exception of the second person singular are the same as those applied to the roots of the First class of conjugations. The set of Potential Terminations is replaced by one quite different.

The Parasmaipada Terminations however undergo certain modifications in respect to some conjugations which are noted below.

(a) The third person plural termination as appended to the roots of the 3rd conjugation and to the roots शास्-जश् चकास्-दरिद्रा and जायु all of the 2nd conjugation loses its ॠ in Parasmipada; the अन्ति and अन्तु of the Present Tense and Imperative Mood become therefore अति and अतु.

(b) अन् The Parasmaipada termination of the Imperfect Tense third person plural is replaced by उस् necessarily in the case of roots विद्-शास्-जश् चकास् दरिद्रा and जायु and optionally in the case of roots of the 2nd conjugation ending in आ and the root द्विष् 2 P. A. 'to hate.'

(c) हि is the Imperative 2nd Person singular Parasmaipada termination in the second class of conjugation.

This हि is changed to धि in the case of roots whose base ends in any consonant except a nasal or a semi-vowel and the root हु 3 P. to sacrifice.

हि is dropped in the 5th conjugation when the root ends in a vowel and in the 8th in all cases.

हि replaced by आन in the case of roots ending in a consonant in the 9th conjugation.

The following forms are irregular :—

Roots	2nd Person Imperative
अस् 2 P. to be	एधि
चकाम् „ - to shine	चकाद्धि or चकाधि
वश् „ - to wish	उद्धि
शास् „ - to govern	शाधि
हन् „ - to kill	जहि
दा 3 P. to give	देहि
धा „ - to hold	धेहि
हा „ - to abandon	जहाहि-जहीहि-जहिहि

(69) These terminations are divided into two classes, “strong” and “weak.”

(a) मि-सि-ति; अस्-स्-त्; आनि-आव-आम and तु of the Parasmaipada and ऐ, आवहै-आमहै of the Atmanepada terminations are strong.

(b) the rest are weak.

(70) The final vowel and the penultimate short of the base substitute their Guṇa (गुण) before strong terminations.

CHAPTER V.

Second Conjugation or अदादि Class.

(71) Roots of the Second or अदादि class take no विकरण and terminations are therefore directly applied to them.

(72) Roots ending in आ have no peculiarities except that the form of the Imperfect third person plural is made up by adding उस् optionally, before which the final vowel is dropped. (Exception—the root दरिद्रा to be poor.)

पा 2nd conj. Parasm. to protect, to rule, to be aware of.

Present.

Imperfect.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	पामि	पावः	पामः	अपाश्	अपाव	अपाम
2nd „	पासि	पाथः	पाथ	अपाः	अपातश्	अपात
3rd „	पाति	पातः	पान्ति	अपात्	अपाताश्	अपान् or अयुः

Imperative.

Potential.

1st Person	पानि	पाव	पाम	पायाम्	पायाव	पायाम
2nd „	पाहि	पातश्	पात	पायाः	पायातश्	पायात
3rd „	पातु	पाताम्	पान्तु	पायात्	पायाताम्	पायुः

(a) The following roots are similarly conjugated.

ख्या 2 P To tell or declare; to communicate with,

दा „ To cut.

प्रा „ To fill;

प्ता „ To eat;

द्रा „ To run away; To sleep; To make haste; to be ashamed.

भा „ To seem, to appear; to be, to exist, to show one's self; to shine.

रा „ To give, to grant, to bestow.

ला „ To give, to take.

वा „ To blow; to go or move; to hurt or injure.

श्वा „ To cook, to sweat;

स्ना „ To bathe.

या „ To go or walk, to invade, to set out for, to depart, to vanish, to last, to happen, to be reduced to any state, to undertake, to have carnal intercourse with, to request, to discover, to behave.

मा 2 P. To measure, to limit, to compare with, to be comprised in, to prepare or arrange, to infer or conclude, to build, to display, to sound.

(b) The root **दृश्** changes its final vowel to **इ** before consonantal weak terminations and drops it before the weak terminations beginning with a vowel.

दृश् P to be poor.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	दृशामि	दृशेऽमि	दृशिमि
2nd „	दृशसि	दृशेऽसि	दृशिसि
3rd „	दृशति	दृशेऽति	दृशिति

Imperfect.

1st Person	अदृशाम्	अदृशेऽमि	अदृशिमि
2nd „	अदृशसि	अदृशेऽसि	अदृशिसि
3rd „	अदृशति	अदृशेऽति	अदृशिति

Imperative.

1st	दृशणि	दृशेऽव	दृशाम
2nd	दृशिहि	दृशेऽतम्	दृशितम्
3rd	दृशतु	दृशेऽताम्	दृशितु

Potential.

1st „	दृश्याम्	दृश्याव	दृश्याम
2nd „	दृश्याः	दृश्यातम्	दृश्यात
3rd „	दृश्यात्	दृश्याताम्	दृश्याः

For the forms **दृशति—दृशतु** and **अदृशः** see (68 a) and (68 b).

(73). Roots ending in **इ** or **उ**, short or long, change their final to **इय्** or **उय्** when followed by a vowel weak termination.

इ with **अधि** to 'study,' **Atm.**

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	अधीये	अधीवहे	अधीमहे
2nd „	अधीषे	अधीयाथे	अधीष्वे
3rd „	अधीते	अधीयाते	अधीयते

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अध्यैयि	अध्यैवहि	अध्यैमहि
2nd „	अध्यैथाः	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
3rd „	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत

Imperative.

1st „	अध्ययै	अध्ययावहै	अध्ययामहै
2nd „	अधीष्व	अधीयाथाम्	अधीध्वम्
3rd „	अधीताम्	अधीयाताम्	अधीयताम्

Potential.

1st „	अधीयीय	अधीयीवहि	अधीयीमहि
2nd „	अधीयीथाः	अधीयीयाथाम्	अधीयीध्वम्
3rd „	अधीयीत	अधीयीयाताम्	अधीयीरन्

In the case of अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत the root इ is changed to इय्, the इ of the latter together with the augment आ of the Imperfect being changed to ऐ by (14 a) we have अधि + आ + इय् + इ—आधाम्, आताम् and अत = अध्य् + ऐ य् + इ—आथाम्, आताम् and अत, = अध्यैयि—अध्यैयाथाम्—अध्यैयाताम् and अध्यैयत. In the case of Imperative 1st Person the terminations being strong, इ is gunated to ए which is then changed to अय्.

Exception :—The root इ to go 2 P. In this case इ is changed to य् and not to इय् by the above rule.

इ 2 P. to go.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	एमि	इवः	इमः
2nd „	एषि	इथः	इथ
3rd „	एति	इतः	यन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
अयानि	अयाव	अबाम	
इहि	इतम्	इत	
एतु	इताम्	यन्तु	

Imperfect.

1st „	आयम्	ऐव	ऐम
2nd „	ऐः	ऐतम्	ऐत
3rd „	ऐत्	ऐताम्	आयन्

Potential.

इय्याम्	इयाव	इयाम
इयाः	इयातम्	इयात
इयात्	इयाताम्	इयः

Here इ is gunated to ए before strong terminations and with the augment अ of the Imperfect is changed to ऐ. Before vowel weak terminations इ is changed to य and not to इय् by the general rule.

इ 2 P. To go, to shine, to pervade, to desire, to throw, to eat, to become pregnant.

Present.				Imperative			
	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st Person	एमि	ईवः	ईमः	अयानि	अयाव	अयाम	
2nd ,	एषि	ईथः	ईथ	ईहि	ईतम्	ईत	
3rd ,	एति	ईतः	इयन्ति	एतु	ईताम्	इयन्तु	
Imperfect.				Potential.			
1st Person	आयम्	ऐव	ऐम	ईयाम्	ईयाव	ईयाम	
2nd ,	ऐः	ऐतम्	ऐत	ईयाः	ईयातम्	ईयात	
3rd ,	ऐत्	ऐताम्	आयन्	ईयात्	ईयाताम्	ईयुः	

वी 2 P To go, &c. same as ई

Present				Imperative.		
1st Person	वेमि	वीवः	वीमः	वयानि	वयाव	वयाम
2nd	,,	वेषि	वीथः	वीहि	वीतम्	वीत
3rd	,,	वेति	वीतः	वियन्ति	वीताम्	वियन्तु
Imperfect				Potential.		
1st Person	अवयम्	अवीव	अवीम	वीयाम्	वीयाव	वीयाम
2nd	,,	अवेः	अवीतम्	अवीत	वीयातम्	वीयात
3rd	,,	अवेत्-द्	अवीताम्	अवियन्	वीयाताम्	वीयुः

The third person Imperfect plural is optionally अव्यन् by some, and the singular is अवेत् or अवेद् by the following rule.

(74) The final consonant of a word or form except a nasal is changed to the first or third of its class. Under the same circumstances ष् is changed to ट् or ड्.

दीधी 2 A. To shine, to seem or appear, (restricted to Vedic language).

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	दीधिये	दीधीवहे	दीधीमहे
2nd „	दीधीषे	दीधियाथे	दीधीध्वे
3rd „	दीधीते	दीधियाते	दीधियते

Imperfect

1st Person	अदीधियि	अदीधीवहि	अदीधीमहि
2nd „	अदीधीथाः	अदीधियाथाम्	अदीधीध्वम्
3rd „	अदीधीत	अदीधियाताम्	अदीधियत

Imperative.

1st „	दीधयै	दीधयावहे	दीधयामहे
2nd „	दीधीष्व	दीधियाथाम्	दीधीध्वम्
3rd „	दीधीताम्	दीधियाताम्	दीधियताम्

Potential

1st „	दीधियीय	दीधियीवहि	दीधियीमहि
2nd „	दीधियीथाः	दीधियीयाथाम्	दीधियीध्वम्
3rd „	दीधियीत	दीधियीयाताम्	दीधियीरन्

वेवी 2 A. To go, &c. same as वी or ई (restricted to Vedic language.)

Present.

Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	वेविये	वेवीवहे	वेवीमहे	वेवयै	वेवयावहे	वेवयामहे
2nd „	वेवीषे	वेवियाथे	वेवीध्वे	वेवीष्व	वेवियाथाम्	वेवीध्वम्
3rd „	वेवीते	वेवियाते	वेवियते	वेवीताम्	वेवियाताम्	वेवियताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवेवियि	अवेवीवहि	अवेवीमहि
2nd „	अवेवीथाः	अवेवियाथाम्	अवेवीध्वम्
3rd „	अवेवीत	अवेवियाताम्	अवेवियत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	वेवियीय	वेवियीवहि	वेवियीमहि
2nd „	वेवियीथाः	वेवियीयाथाम्	वेवियीध्वम्
3rd „	वेवियीत	वेवियीयाताम्	वेवियीरम्

Exception :—The root शी 2 A. “ to lie down or sleep ” is an exception to Rule 73. Its final vowel is gunated before all the personal terminations, and र is prefixed to the termination of the third person plural.

शी 2 A. To lie down; to sleep.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	शये	शेषहे	शेमहे	शये	शयावहे	शयामहे
2nd „	शेषे	शयाथे	शेध्वे	शेष्व	शयाथाम्	शेध्वम्
3rd „	शेते	शयाते	शेरते	शेताम्	शयाताम्	शेरताम्

	Imperfect.			Potential.		
1st Person.	अशयि	अशेवहि	अशेमहि	शयीय	शयीवहि	शयीमहि
2nd „	अशेथाः	अशयाथाम्	अशेध्वम्	शयीथाः	शयीयाथाम्	शयीध्वम्
3rd „	अशेत	अशयाताम्	अशेरत	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्

(75) Roots ending in (short) उ change it to औ before a consonantal strong termination.

The root हु being Atm., there are only three strong terminations, but they begin with a vowel and the above rule does not apply; while rule 73 does and उ is changed to उव before vowel weak terminations.

हु 2 A To conceal; to take away; to rob.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person.	हुवे	हुवहे	हुमहे	ह्वै	ह्वावहै	ह्वामहै
2nd „	हुषे	हुवाथे	हुध्वे	हुष्व	हुवाथाम्	हुध्वम्
3rd „	हुते	हुवाते	ह्वते	ह्वताम्	ह्वाताम्	ह्वताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अह्वि	अह्वहि	अह्वमहि
2nd „	अह्वथाः	अह्वथाथाम्	अह्वध्वम्
3rd „	अह्वत्	अह्वतात्	अह्वत्

Potential.

	हुवीय	हुवीविहि	हुवीमहि
1st Person			
2nd „	हुवीथाः	हुवीयाथाम्	हुवीध्वम्
3rd „	हुवीत्	हुवीयाताम्	हुवीरन्

यु 2 P. To join, to unite; to mix.

Present.

Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	यौमि	युवः	युमः	यवानि	यवाव	यवाम
2nd „	यौषि	युथः	युथ	युहि	युतम्	युत
3rd „	यौति	युतः	युवन्ति	यौतु	युताम्	युवन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अयवम्	अयुव	अयुम
2nd „	अयौः	अयुतम्	अयुत
3rd „	अयौत्	अयुताम्	अयुवन्

Potential.

	युयाम्	युयाव	युयाम
1st „			
2nd „	युयाः	युयातम्	युयात
3rd „	युयात्	युयाताम्	युयुः

यु is changed to यौ before consonantal strong terminations मि—त्स—ति—स्—त् and तु. and to यो and then to यव्, उ taking its Guna before vowel strong terminations. Before vowel weak terminations उ is changed to उव् and hence the forms युवन्ति—युवन्तु and अयुवन्.

(a) The following roots are to be similarly conjugated.

कु 2 P. To hum or coo (as a bee).

क्षु—"—To sneeze; to cough.

क्षु—"—To whet or sharpen.

दु—"—To advance towards; to attack or assail.

दु—"—To praise or commend; to roar or cry, to sound or shout.

सु—"—To possess power or supremacy.

सु—"—To drip or trickle; to flow or stream.

(b) The ending उ of the root ऊर्णु takes its Vridhhi substitute optionally before the Parasmaipada consonantal strong terminations of the Present Tense and Imperative Mood.

ऊर्णु 2 U. To cover or hide; to surround.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	ऊर्णोमि } ऊर्णामि }	ऊर्णवः	ऊर्णमः
2nd "	ऊर्णोषि } ऊर्णाषि }	ऊर्णथः	ऊर्णथ
3rd "	ऊर्णोति } ऊर्णाति }	ऊर्णतः	ऊर्णवन्ति

Imperfect.

1st Person.	और्णवम्	और्णव	और्णम्
2nd "	और्णोः	और्णतम्	और्णत
3rd "	और्णोत्	और्णताम्	और्णवन्

Imperative.

1st "	ऊर्णवानि	ऊर्णवाव	ऊर्णवाम
2nd "	ऊर्णहि	ऊर्णतम्	ऊर्णत
3rd "	ऊर्णोतु }	ऊर्णताम्	ऊर्णवन्त

Potential.

		S.	D.	P.
1st	„	ऊर्णयाम्	ऊर्णयाव	ऊर्णयाम्
2nd	„	ऊर्ण्याः	ऊर्ण्यातम्	ऊर्ण्यात
3rd	„	ऊर्ण्यात्	ऊर्ण्याताम्	ऊर्ण्युः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	ऊर्ण्वे	ऊर्ण्वहे	ऊर्ण्वहे
2nd	„	ऊर्ण्वे	ऊर्ण्वथे	ऊर्ण्वे
3rd	„	ऊर्ण्वे	ऊर्ण्वते	ऊर्ण्वते

Imperfect.

1st	Person	और्ण्वि	और्ण्वहि	और्ण्वमहि
2nd	„	और्ण्व्याः	और्ण्व्याथाम्	और्ण्वध्वम्
3rd	„	और्ण्वत्	और्ण्व्याताम्	और्ण्वत

Imperative.

1st	„	ऊर्ण्वे	ऊर्ण्ववहे	ऊर्ण्वमहे
2nd	„	ऊर्ण्व्व	ऊर्ण्व्याथाम्	ऊर्ण्वध्वम्
3rd	„	ऊर्ण्वताम्	ऊर्ण्व्याताम्	ऊर्ण्वताम्

Potential.

1st	„	ऊर्ण्वीय	ऊर्ण्वीवहि	ऊर्ण्वीमहि
2nd	„	ऊर्ण्वीथाः	ऊर्ण्वीयाथाम्	ऊर्ण्वीध्वम्
3rd	„	ऊर्ण्वीत्	ऊर्ण्वीयाताम्	ऊर्ण्वीरन्

उ is changed to उव् before vowel weak terminations.

(c) After स्तु, तु, and रु, the consonantal terminations have the augment ई optionally prefixed to them.

स्तु 2 U. To praise; to celebrate or praise in song, to worship by hymns.

Parasmaipada.

Present.

		S.	D.	P.
1st Person	{	स्तौमि	स्तुवः	स्तुमः
	}	स्तवीमि	स्तुवीवः	स्तुवीमः

	S.	D.	P.
2nd "	{ स्तौषि स्तवीषि	स्तुथः स्तुवीथः	स्तुथ स्तुवीथ
3rd "	{ स्तौति स्तवीति	स्तुतः स्तुवीतः	स्तुवन्ति

Imperfect.

1st Person	{ अस्तवम् अस्तवीव	अस्तुव अस्तुवीव	अस्तुम अस्तुवीम
2nd "	{ अस्तौः अस्तवीः	अस्तुतम् अस्तुवीतम्	अस्तुत अस्तुवीत
3rd "	{ अस्तौत् अस्तवीत्	अस्तुताम् अस्तुवीताम्	अस्तुवन्

Imperative.

1st "	स्तवानि	स्तवाव	स्तवाम
2nd "	{ स्तुहि स्तुवीहि	स्तुतम् स्तुवीतम्	स्तुत स्तुवीत
3rd "	{ स्तौतु स्तवीतु	स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवन्तु

Potential.

1st "	{ स्तुयाम् स्तुवीयाम्	स्तुयाव स्तुवीयाव	स्तुयाम स्तुवीयाम
2nd "	{ स्तुयाः स्तुवीयाः	स्तुयातम् स्तुवीयातम्	स्तुयात स्तुवीयात
3rd "	{ स्तुयात् स्तुवीयात्	स्तुयाताम् स्तुवीयाताम्	स्तुयुः स्तुवीयुः

Atmanepada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	{ स्तुवे स्तुवीवे	स्तुबहे स्तुवीबहे	स्तुमहे स्तुवीमहे
2nd "	{ स्तुषे स्तुवीषे	स्तुवाथे	स्तुध्वे स्तुवीध्वे
3rd "	{ स्तुते स्तुवीते	स्तुबाते	स्तुवते

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	{ अस्तुवि	अस्तुवहि अस्तुवीवहि	अस्तुमहि अस्तुवीमहि
2nd „	{ अस्तुथाः अस्तुवीथाः	अस्तुवाथाम्	अस्तुध्वम् अस्तुवीध्वम्
3rd „	{ अस्तुत अस्तुवीत	अस्तुवाताम्	अस्तुवत

Imperative.

1st „	स्तवे	स्तवावहे	स्तवामहे
2nd „	{ स्तुष्व स्तुवीष्व	स्तुवाथाम्	स्तुध्वम् स्तुवीध्वम्
3rd „	{ स्तुताम् स्तुवीताम्	स्तुवाताम्	स्तुवताम्

Potential.

1st „	स्तुवीय	स्तुवीवहि	स्तुवीमहि
2nd „	स्तुवीथाः	स्तुवीयाथाम्	स्तुवीध्वम्
3rd „	स्तुवीत	स्तुवीयाताम्	स्तुवीरन्

To roots रु 2 P. To cry, howl, scream, yell, shout or roar, to hum, and तु 2 P. to go, to grow, to kill, are to be conjugated like स्तु.

(d) After ब्रू the consonantal strong terminations have the augment ई necessarily prefixed to them. They thus become ईमि, ईषि, ईति, ईः, ईत् and ईतु. Before all these terminations the final ऊ takes its Guna and is then changed to अङ् as it does before the remaining strong terminations. Besides there are five irregular forms of the Present Tense, for the 2nd Person singular and dual, and all numbers of the 3rd Person which are noted below.

In the Non-conjugational Tenses, this root is defective and its forms are made up from वच्.

ब्रू 2 U. To speak.

Parasmaipada.

Present.			Imperative.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Pers. ब्रवीमि	ब्रूवः	ब्रूमः	ब्रवाणि	ब्रवाव	ब्रवाम
2nd „ { ब्रवीषि	ब्रूथः	ब्रूथ	ब्रूहि	ब्रूतम्	ब्रूत
2nd „ { आत्थ	आहथुः		ब्रवीतु	ब्रूताम्	ब्रुवन्तु
3rd „ { ब्रवीति	ब्रूतः	ब्रुवन्ति			
3rd „ { आह	आहतुः	आहुः			
Imperfect.			Potential.		
1st „ अब्रूवम्	अब्रूव	अब्रूम	ब्रूयाम	ब्रूयाव	ब्रूयाम
2nd „ अब्रूवीः	अब्रूतम्	अब्रूत	ब्रूयाः	ब्रूयातम्	ब्रूयात
3rd „ अब्रूवीत्	अब्रूताम्	अब्रुवन	ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयुः

Atmanepada.

Present.			Imperative.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person ब्रूवे	ब्रूवहे	ब्रूमहे	ब्रूवै	ब्रूवावहै	ब्रूवामहै
2nd „ ब्रूषे	ब्रूवाथे	ब्रूध्वे	ब्रूष्व	ब्रूवाथाम्	ब्रूध्वम्
3rd „ ब्रूते	ब्रूवाते	ब्रूवते	ब्रूताम्	ब्रूवाताम्	ब्रूवताम्
Imperfect.			Potential.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st „ अब्रूवि	अब्रूवहि	अब्रूमहि	ब्रूवीय	ब्रूवीवहि	ब्रूवीमहि
2nd „ अब्रूथाः	अब्रूवाथाम्	अब्रूध्वम्	ब्रूवीथाः	ब्रूवीयाथाम्	ब्रूवीध्वम्
3rd „ अब्रूत	अब्रूवाताम्	अब्रूवत	ब्रूवीत	ब्रूवीयाताम्	ब्रूवीरन्

(e) The ending ऊ of the root ब्रू 2 A. “To beget or bring forth” does not take Guna before the strong terminations ऐ—आवहै—आमहै of the Imperative.

सू 2 A. To beget or bring forth.

Present.			Imperative.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person सुवे	सूवहे	सूमहे	सुवै	सुवावहै	सुवावहै
2nd „ सूषे	सुवाथे	सूध्वे	सूष्व	सुवाथाम्	सूध्वम्
3rd „ सूते	सुवाते	सुवते	सूताम्	सुवाताम्	सुवताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	असुवि	असुवहि	असुमहि
2nd „	असुथाः	असुवाथाम्	असुध्वम्
3rd „	असूत	असुवाताम्	असुवत

Potential.

	S.	D.	P.
1st „	सुवीय	सुवीवहि	सुवीमहि
2nd „	सुवीथाः	सुवीयाथाम्	सुवीध्वम्
3rd „	सुवीत	सुवीयाताम्	सुवीरन्

(76) By (68 a and b) अति--अनु—and उस् are the third person plural terminations of the Present Tense, Imperative Mood, and Imperfect Tense to be appended to the root जागृ, the ending vowel taking its Guna before उस्.

(77) The second and third person singular terminations of the Imperfect are dropped after a consonant.

जागृ 2 P. To be awake or watchful; To sit up ;

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	जागर्मि	जागृवः	जागृमः	जागराणि	जागराव	जागराम
2nd „	जागर्षि	जागृथः	जागृथ	जागृहि	जागृतम्	जागृत
3rd „	जागर्ति	जागृतः	जाग्रति	जागर्तु	जागृताम्	जाग्रतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st „	अजागरम्	अजागृव	अजागृम
2nd „	अजागः	अजागृतम्	अजागृत
3rd „	अजागः	अजागृताम्	अजागरुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st „	जागृयाम्	जागृयाव	जागृयाम
2nd „	जागृयाः	जागृयातम्	जागृयात
3rd „	जागृयात्	जागृयाताम्	जागृयुः

अ + जागृ + स् or त् = अजागर + स् or त् the latter being dropped by 77, अजागर = अजागः only remains.

(78) In the case of the roots रुद्—स्वप्—वृश्—अन् and जङ्, the terminations beginning with any consonant except य have the augment इ prefixed to them

(a) The second and third person singular terminations (स् and त्) of the Imperfect, as appended to the roots mentioned above have the augment ई or अ prefixed to them.

(b) For जङ् see (68 a and b).

रुद् 2 P. 'To cry, weep, lament or mourn; to shed tears; to howl, roar or scream.

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	रोदिमि	रुदिवः	रुदिमः	रोदाणि	रोदाव	रोदाम
2nd „	रोदिषि	रुदिथः	रुदिथ	रुदिहि	रुदितम्	रुदित
3rd „	रोदिति	रुदितः	रुदन्ति	रोदितु	रुदिताम्	रुदन्तु

Imperfect.

1st Person	अरोदम्	अरुदिव	अरुदिम
2nd „	{ अरोदीः अरोदः	अरुदितम्	अरुदित
3rd „	{ अरोदीत् अरोदत्	अरुदिताम्	अरुदन्

Potential.

1st Person	रुद्याम्	रुद्याव	रुद्याम
2nd „	रुद्याः	रुद्यातम्	रुद्यात
3rd „	रुद्यात्	रुद्याताम्	रुद्युः

स्वप् 2 P. To sleep

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	स्वपिमि	स्वपिवः	स्वपिमः	स्वपानि	स्वपाव	स्वपाम
2nd „	स्वपिषि	स्वपिथः	स्वपिथ	स्वपिहि	स्वपितम्	स्वपित
3rd „	स्वपिति	स्वपितः	स्वपन्ति	स्वपितु	स्वपिताम्	स्वपन्तु

Imperfect.

1st „	अस्वपम्	अस्वपिव	अस्वपिम
2nd „	{ अस्वपीः अस्वपः	अस्वपितम्	अस्वपित
3rd „	{ अस्वपीत् अस्वपत्	अस्वपिताम्	अस्वपन्

		Potential.	
1st „	स्वप्याम्	स्वप्याव	स्वप्याम
2nd „	स्वप्याः	स्वप्यातम्	स्वप्यात
3rd „	स्वप्यात्	स्वप्याताम्	स्वप्युः

अस् 2 P. To breathe.

	S.	D.	P.
1st Person	असिमि	असिवः	असिमः
2nd „	असिषि	असिथः	असिथ
3rd „	असिति	असितः	असन्ति

		Imperfect	
1st „	अश्वसम्	अश्वसिव	अश्वसिम
2nd „	{ अश्वसीः अश्वसः	अश्वसितम्	अश्वसित
3rd „	{ अश्वसीत् अश्वसत्	अश्वसिताम्	अश्वसन्

		Imperative.	
1st „	अश्वसानि	अश्वसाव	अश्वसाम
2nd „	अश्वसिहि	अश्वसितम्	अश्वसित
3rd „	अश्वसितु	अश्वसिताम्	अश्वसन्तु

		Potential	
1st „	अश्वस्याम्	अश्वस्याव	अश्वस्याम
2nd „	अश्वस्याः	अश्वस्यातम्	अश्वस्यात
3rd „	अश्वस्यात्	अश्वस्याताम्	अश्वस्युः

अन् 2 P To breathe

	Present.			Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	आनिमि	आनिवः	आनिमः	अनान	अनाव	अनाम
2nd	अनिषि	अनिथः	अनिथ	अनिहि	अनितम्	अनित
3rd	अनिति	अनितः	अनन्ति	अनितु	अनिताम्	अनन्तु
	Imperfect.			Potential.		
1st	आनम्	आनिव	आनिम	अन्याम्	अन्याव	अन्याम
2nd	{ आनीः आनः	आनितम्	आनित	अन्याः	अन्यातम्	अन्यात
3rd	{ आनीत् आनत्	आनिताम्	आनन्	अन्यात्	अन्याताम्	अन्युः

जक्ष् 2 P. To eat, to consume, to destroy.

Present.

Imperative.

	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1st	जक्षिमि	जक्षिवः	जक्षिमः		जक्षाणि	जक्षाव	जक्षाम
2nd	जक्षिषि	जक्षिथः	जक्षिथ		जक्षिहि	जक्षितम्	जक्षित
3rd	जक्षति	जक्षितः	जक्षति		जक्षतु	जक्षिताम्	जक्षतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st	अजक्षम्	अजक्षिव	अजक्षिम
2nd	{ अजक्षीः अजक्षः	अजक्षितम्	अजक्षित
3rd	{ अजक्षीत अजक्षत्	अजक्षिताम्	अजक्षुः

Potential.

1st	जक्ष्याम्	जक्ष्याव	जक्ष्याम
2nd	जक्ष्याः	जक्ष्यातम्	जक्ष्यात
3rd	जक्ष्यात्	जक्ष्याताम्	जक्ष्युः

For the forms जक्षति—जक्षतु and अजक्षुः see (68 a & 68 b).

Most of the remaining roots ending in a consonant are irregular. Several phonetic changes take place while applying the terminations to the roots, which will be noted down in their proper places.

चक्ष् 2 A. (To speak, say or tell; to see or perceive; to abandon or leave) obeys the following Sandhi rules.

(79) * The स् or क्, occurring as the first member of a conjunct consonant, is dropped when the latter is at the end of a word or followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel.

(80) † इ or ए before स् becomes क्.

* स्कोः संयोगाद्योरन्तेच VIII 2. 29.

† षटोः कः सि VIII. 2. 41.

(81) * When Dentals are compounded with Linguals, the Linguals are substituted for the corresponding Dentals.

(82) † A consonant except a nasal or a semi-vowel, followed by the third or fourth letter of a class, substitutes the third one of its class. *ङ्* takes the place of *ञ्* in such cases.

(83) ‡ When *स्*, not being at the end of a word and forming a part of a substitute or a termination, follows a vowel except *अ* or *आ*, a semi-vowel, a letter of the guttural class or *ह*, it becomes *ष्*. *रामेषु—सुपिसौ* and *हरिस्तत्र* are examples.

चक्ष् 2 A. To speak, to see.

Present.

Imperative.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	चक्षे	चक्ष्वहे	चक्ष्महे	चक्षै	चक्षावहे	चक्षामहे
2nd „	चक्षे	चक्षाथे	चङ्क्ष्वहे	चक्ष्व	चक्षाथाम्	चङ्क्ष्वम्
3rd „	चक्षे	चक्षाते	चक्षते	चक्षाम्	चक्षाताम्	चक्षताम्

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	अचक्षे	अचक्ष्वहि	अचक्ष्महि
2nd „	अचक्षाः	अचक्षाथाम्	अचङ्क्ष्वम्
3rd „	अचक्षे	अचक्षाताम्	अचक्षत

Potential.

	S.	D.	P.
1st „	चक्षीय	चक्षीवहि	चक्षीमहि
3rd „	चक्षीयाः	चक्षीयाथाम्	चक्षीध्वम्
3rd „	चक्षीत	चक्षीयाताम्	चक्षीरन्

चक्ष् + से—स्व = चष् + से—स्व by (79) = चक् + से—स्व by (80)
= चक् + षे—ष्व by (83) = चक्षे and चक्ष्व second person singulars,
Present Tense and Imperative Mood.

* ण्नाटुः VIII. 4. 41.

† झलां जग् झशि VIII. 4. 53.

‡ अपदान्तस्य मूर्धन्यः । इण्कोः । आदेश प्रत्यययोः । VIII. 3. 55. 57. 59.

चभ् + ध्वे—ध्वम् = चष् + ध्वे—ध्वम् by (79) = चङ् + ध्वे—ध्वम् by (82) = चङ् + द्वे—द्वम् = चङ्द्वे—अचङ्द्वम् and चङ्द्वम् by (81).

चभ् + तै—थाः, —त, —ताम् = चष् + ते, थाः, त, ताम् by (79) = चष् + टे, ठाः, ट, टाम्, (81) = चष्टे, —चष्टाः, अचष्ट, चष्टाम्.

वच् 2 P. (To speak or say; to relate or describe; to tell or communicate; to name or call). In conjugational tenses this root is said to be defective in the third person plural by some, in the whole plural by others, or in the third person plural of the Present Tense only.

(84) * च् followed by a hard consonant is changed to क् and by any soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग्.

वच् 2 P. to speak.

	<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	वच्मि	वच्वः	वचमः	वचानि	वचाव	वचाम
2nd „	वक्षि	वक्षथः	वक्षथ	वग्धि	वक्ताम्	वक्त
3rd „	वक्ति	वक्तः	+	वक्तु	वक्ताम्	वचन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवचम्	अवच्व	अवचम
2nd „	अवक्—ग्	अवक्तम्	अवक्त
3rd „	अवक्—ग्	अवक्ताम्	अवचन

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	वच्याम्	वच्याव	वच्याम
2nd „	वच्याः	वच्यातम्	वच्यात
3rd „	वच्यात्	वच्याताम्	वच्युः

वच् + सि = वक् + सि by (84) = वक् + षि = वक्षि by (83), but in the second person singular Imperfect the termination is स् and we have अवच् + स् = अवक् + स् by (84).

स् being dropped by (77) अवक् is changed to अवक् or अवग् by (74).

वच् + थः—थ—ति—तः—तस्—ताम्—तु=वक्थः, वक्थ, वक्ति, वक्तः वक्तस्, वक्ताम् and वक्तु by (84).

वच् ends in a consonant, which is not a nasal or a semi vowel and has therefore चि for its second person singular Imperative. वच् + चि=वग्धि by (84).

अवच् + त् third person singular Imperfect, त् being dropped by (77) अवक् or अवग् by (74).

पृच् 2 A. To come in contact with.

	<i>Present.</i>			<i>Imprative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	पृचे	पृच्वहे	पृचमहे	पर्चे	पर्चावहे	पर्चामहे
2nd „	पृक्षे	पृचाथे	पृग्ध्वे	पृक्ष्व	पृचाथाम्	पृग्ध्वम्
3rd „	पृक्ते	पृचाते	पृचते	पृक्ताम्	पृचाताम्	पृचताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अपृचिं	अपृच्वहि	अपृचमहि
2nd „	अपृक्थाः	अपृचाथाम्	अपृग्ध्वम्
3rd „	अपृक्त	अपृचाताम्	अपृचत

Potential.

	S.	D.	P.
1st „	पृचीय	पृचीवहि	पृचीमहि
2nd „	पृचीथाः	पृचीयाथाम्	पृचीध्वम्
3rd „	पृचीत	पृचीयाताम्	पृचीरन्

पृच् + से—स्व=पृक्+से—स्व by (84) पृक् + वे—ष्व=पृक्षे, पृक्ष्व by (83); पृच् + ध्वे—ध्वम्=पृग्ध्वे—पृग्ध्वम् by (84).

(85) ज् followed by a hard consonant becomes क्, and by a soft consonant except a nasal or a semi-vowel becomes ग्.

वृज् 2 A. To avoid, to abandon.

	<i>Present.</i>			<i>Imprative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	वृजे	वृज्वहे	वृजमहे	वर्जे	वर्जावहे	वर्जामहे
2nd „	वृक्षे	वृजाथे	वृग्ध्वे	वृक्ष्व	वृजाथाम्	वृग्ध्वम्
3rd „	वृक्ते	वृजाते	वृजते	वृक्ताम्	वृजाताम्	वृजताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवृजि	अवृज्वहि	अवृज्महि
2nd „	अवृक्थाः	अवृजाथाम्	अवृग्ध्वम्
3rd „	अवृक्त	अवृजाताम्	अवृजत

Potential.

	S.	D.	P.
1st „	वृजीय	वृजीवहि	वृजीमहि
2nd „	वृजीथाः	वृजीयाथाम्	वृजीध्वम्
3rd „	वृजीत	वृजीयाताम्	वृजीरन्

वृज् + से—स्व = वृक् + से—स्व by (85) and by (83) वृक्षे—वृक्ष्व.
 वृज् + ध्वे, ध्वम् = वृग्ध्वे, वृग्ध्वम् by (85).

निज् 2 A. To wash; to purify, to cleanse.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	निजे	निज्वहे	निज्महे
2nd „	निक्षे	निजाथे	निग्ध्वे
3rd „	निक्ते	निजाते	निजते

Imperative.

	S.	D.	P.
1st „	निजै	निजावहै	निजामहै
2nd „	निक्ष्व	निजाथाम्	निग्ध्वम्
3rd „	निक्ताम्	निजाताम्	निजताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st „	अनिजि	अनिज्वहि	अनिज्महि
2nd „	अनिक्थाः	अनिजाथाम्	अनिग्ध्वम्
3rd „	अनिक्त	अनिजाताम्	अनिजत

Potential.

	S.	D.	P.
1st „	निजीय	निजीवहि	निजीमहि
2nd „	निजीथाः	निजीयाथाम्	निजीध्वम्
3rd „	निजीत	निजीयाताम्	निजीरन्

The following roots are similarly conjugated :—

पिञ् 2 A. To tinge, to dye; to touch; to adore; to sound;
 to join.

पृञ् 2 A. To come in contact with; to touch.

वृञ् 2 A. To abandon.

शिञ् } 2A. To tinkle or rattle; to roar, sound or bellow,
पिञ् } to make an inarticulate sound.

(a) Exception. वृञ् To wash off; to cleanse. This root substitutes Vriddhi for its penultimate कृ necessarily when followed by strong terminations and optionally before weak terminations beginning with a vowel. Therefore the base is मार्ज् before मि—सि—ति; अस्—स्—तः आनि, आब, आम; तु; and वृञ् and मार्ज् before अन्ति, अन् and अन्तु.

(b) वृञ् substitutes ष् for ज् i. e. becomes वृष् when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing.

वृञ् 2 P. To wash off, to cleanse.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	मार्ज्मि	वृज्वः	वृज्मः
2nd „	मार्क्षि	वृष्टः	वृष्ट
3rd „	मार्ष्टि	वृष्टः	मार्जन्ति-वृजन्ति

Imperfect

1st Person	अमार्जम्	अवृज्व	अवृज्म
2nd „	अमार्ष्ट-ई	अवृष्टम्	अवृष्ट
3rd „	अमार्ष्ट-ई	अवृष्टाम्	अमार्जन्-अवृजन्

Imperative

1st Person	मार्जानि	मार्ज्वि	मार्जाम
2nd „	वृष्टि	वृष्टम्	वृष्ट
3rd „	मार्ष्टु	वृष्टाम्	मार्जन्तु-वृजन्तु

Potential.

1st Person	वृज्याम्	वृज्याव	वृज्याम
2nd „	वृज्याः	वृज्यातम्	वृज्यात
3rd „	वृज्यात्	वृज्याताम्	वृज्युः

वृञ् + सि = मार्ज् + सि by (85 a) = मार्ष् + सि by (85 b) = मार्क् + सि by (80) = मार्क् + बि by (83) = मार्क्षि.

सृञ् + थ, थः ति, तः, तम्, त & ताम् = सृञ् + थः, थ, ति, तः, तम्, त and ताम् by (85 b). Here linguals are compounded with dentals and by (81) we have सृञ्, सृष्ट, मार्षि, सृष्टः, सृष्टम्, सृष्ट, सृष्टाम् &c.

असृञ् + स् and त् = अमार्ष् + स् and त् by (85 a) = अमार्ष् + स् and त् by (85 b) and स् and त् being dropped by (77) we have अमार्द—अमार्द by (74).

सृञ् + धि Second person singular Imperative = सृञ् + धि by (85 b) = सृङ् + धि by (82) = सृङ् + णि by (81) = सृङ्णि.

(86) * After the roots ईङ् and ईञ्, the terminations beginning with स् or ध्व with the exception of the Imperfect second person plural, have the augment इ prefixed to them.

ईङ् 2 A. To praise; to implore or request.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	ईङे	ईङुहे	ईङ्गहे
2nd „	ईङिषे	ईङाथे	ईङिध्वे
3rd „	ईङे	ईङाते	ईङते

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	ईङे	ईङावहे	ईङामहे
2nd „	ईङिष्व	ईङाथाम्	ईङिध्वम्
3rd „	ईङाम्	ईङाताम्	ईङताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	ऐङि	ऐङुहि	ऐङ्गहि
2nd „	ऐङ्हाः	ऐङाथाश्च	ऐङ्गध्वम्
3rd „	ऐङु	ऐङाताम्	ऐङत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	ईङीय	ईङीवहि	ईङीमाहि
2nd „	ईङीथाः	ईङीयाथाम्	ईङीध्वम्
3rd „	ईङीत	ईङीयाताम्	ईङीरम्

(87) * A consonant except a nasal or a semi-vowel followed by a hard consonant, substitutes the first letter of its class.

ईङ् + ते, थाः, त, ताम् = ईट् + ते, थाः, त, and ताम् by (87), and ईट्टे, ऐट्टाः, ऐट्ट and ईट्टाम् by (81).

आ + ईङ् + ध्वम् = ऐट् + ध्वम् by (14 a) = ऐट् + द्ध्वम् by (81) = ऐट्द्वम्.

(88) After अद् 2 P. to eat, the terminations सू and त् of the second and third person singular of the Imperfect tense have the augment अ prefixed to them.

अद् 2 P. To eat or devour, to destroy.

<i>Present.</i>			<i>Imperative</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person अद्मि	अद्ः	अद्मः	अदानि	अदाव	अदाम
2nd „ अत्सि	अत्थः	अत्थ	अद्धि	अत्तम्	अत्त
3rd „ अत्ति	अत्तः	अदन्ति	अत्तु	अत्ताम्	अदन्तु
<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
1st Person आदम्	आद्	आद्म	अद्याम्	अद्याव	अद्याम
2nd „ आदः	आत्तम्	आत्त	अद्याः	अद्यातम्	अद्यात्
3rd „ आदत्	आत्ताम्	आदन्	अद्यात्	अद्याताम्	अद्युः

अद् + सि—थः—ति = अत् + सि—थः—ति by (87); अत्सि then अत्थः, अत्ति; आ + अद् + सू—त् = आ + अद् + अस्—अत् (88) = आदः, आदत्.

(89) † Roots ending in द् change it to र् or visarga optionally in the Imperfect second person singular.

Thus the root विद् 2 P. “To know” has अवेद् + सू = अवेः by (89 and 77) and अवेर् or अवेत् by (74 and 77).

(90) Besides this, the root विद् has optional forms for the Present Tense and Imperative Mood. Those of the Present Tense are made up by adding the terminations of the Perfect and those of the Imperative mood by the corresponding forms of

* खरिच VIII. 1. 4. 55.

† दृश्च VIII. 2. 75 । खरवसानयोर्विसर्जनीयः VIII. 3. 15.

“कृ 8 U. to do” added to विदाम्. Refer to the chapters on the Perfect and the 8th conjugation.

विद् 2 P. To know, understand, ascertain or discover, to feel or experience; to consider or look upon.

Present

	S.	D.	P.
1st Person	{ वेद्मि वेद	विदः विद्	विद्मः विद्म
2nd „	{ वेत्सि वेत्थ	वित्थः विदथुः	वित्थ विद
3rd „	{ वेत्ति वेद	वित्तः विदतुः	विदान्ति विदुः

Imperfect.

1st Person	अवेदम्	अविद्	अविद्म
2nd „	{ अवेः अवेत्-अवद्	अवित्तम्	अवित्त
3rd „	अवेत् or अवेद्	अवित्ताम्	अविदुः

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	{ वेदानि विदांकरवाणि	वेदाव विदांकरवाव	वेदाम विदांकरवाम
2nd „	{ विद्धि विदांकुरु	वित्तम् विदांकुरुतम्	वित्त विदांकुरुत
3rd „	{ वेत्तु विदांकरोतु	वित्ताम् विदांकुरुताम्	विदन्तु विदांकुर्वन्तु

Potential

1st Person	विद्याम्	विद्याव	विद्याम्
2nd „	विद्याः	विद्यातम्	विद्यात
3rd „	विद्यात्	विद्याताम्	विद्युः

अ + विद् + उस् Imperfect third person plural is अविदुः by (68 b), and इ is changed to त् by (87) in very many cases.

(91) The root हन् drops its final consonant and becomes ह before a weak termination beginning with any consonant

except a nasal or a semi-vowel; and drops its penultimate अ before a vowel weak termination i. e. it stands as हन्, the ह् of which changing to च्, the base becomes घ्न. *

(92) † म् or न् occurring in the body of a word is changed into an Anuswara when followed by a consonant except a nasal or a semi-vowel. This Anuswara, followed by any consonant except श्, ष्, स् and ह्, is changed to the nasal of that class to which the following letter belongs.

It follows that म् or न् when in the middle of a word is necessarily changed into an Anuswara before श्, ष्, स् and ह्.

हन् 2 P. (sometimes A.) To kill, to destroy.

Parasmaipada.

<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person हन्मि	हन्वः	हन्मः	हनानि	हनाव	हनाम
2nd „ हंसि	हथः	हथ	जहि	हतम्	हत
3rd „ हन्ति	हतः	घ्नन्ति	हन्तु	हताम्	घ्नन्तु
<i>Imperfect.</i>			<i>Potential.</i>		
1st Person अहनम्	अहन्व	अहन्म	हन्याम्	हन्याव	हन्याम
2nd „ अहन्	अहतम्	अहत	हन्याः	हन्यातम्	हन्यात
3rd „ अहन्	अहताम्	अघ्नन्	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः

Atmanepada.

<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person घ्ने	हन्वहे	हन्महे	हनै	हनावहे	हनामहे
2nd „ हसे	घ्राथे	हध्वे	हस्व	घ्राथास्	हध्वस्
3rd „ हते	घ्राते	घ्नते	हतास्	घ्रातास्	घ्नताम्
<i>Imperfect.</i>					
1st Person अघ्नि	अहन्वहि	अहन्महि			
2nd „ अहथाः	अघ्राथाम्	अहध्वम्			
3rd „ अहत	अघ्राताम्	अघ्नत			

* अनुदात्तोपदेशवनतितनोत्यादीनामनुनासिकलोपो झलि कृति VI. 4. 37.
अङ्गोऽनः VI. 4. 134. । होहन्तेऽङ्गिन्नेषु VII. 3. 54.

† नश्चापदान्त झलि ॥ अनुस्वारस्ययिपरसवर्णः । वापदान्तस्य ।

ईष् + ध्वम् = ईड् + ध्वम् by (82) = ईड् + द्वम् (81); and by (14a) we have ऐड्द्वम्.

कश् 2 A. To go; to command.

<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st कश्	कश्महे	कश्महे	कशौ	कशावहे	कशामहे
2nd कक्षे	कक्षाथे	कङ्क्षे	कक्ष	कक्षाथाम्	कङ्क्षाम्
3rd कष्टे	कक्षाते	कक्षात	कष्टाम्	कक्षाताम्	कक्षाताम्
<i>Imperfect.</i>			<i>Potential.</i>		
1st अकशि	अकश्महि	अकश्महि	कशीय	कशीवहि	कशीमहि
2nd अकष्टाः	अकक्षाथाम्	अकङ्क्षाम्	कशीथाः	कशीयाथाम्	कशीध्वम्
3rd अकष्ट	अकक्षाताम्	अकक्षात	कशीत	कशीयाताम्	कशीरन्

कश् + से—स्व = कष् + से—स्व by (93) = कक् + से—स्व by (80) = कक् + वे—ष् by (83) = कक्षे—कक्ष.

कष्टे—कष्टाम्—अकष्टाः and अकष्ट by (93 and 81). कङ्क्षे—कङ्क्षाम् by (93—82 and 81).

(94) * The व of वश् 2 P. “ To wish ” takes संप्रसारण before weak terminations.

वश् 2 P. To wish.

<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
वदिम	उन्धः	उदमः	वशानि	वशाव	वशाम
वक्षि	उष्टः	उष्ट	उङ्क्षि	उष्टम्	उष्ट
वष्टि	उष्टः	उशन्ति	वष्टु	उष्टाम्	उशन्तु
<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
अवशाम्	औन्ध	औदम	उद्याम्	उद्याव	उद्याम
अवद्—इ	औष्टम्	औष्ट	उद्याः	उद्यातम्	उद्यात
अवद्—इ	औष्टाम्	औशन	उद्यात्	उद्याताम्	उद्युः

वक्षि by (93, 80 and 83); वष्टि—उष्टः &c. by (93 and 81), अवद्—अवद् by (74); उङ्क्षि by (93, 94, 82 and 81)

द्विप् 2 U. To hate, to dislike.

Parasmaipada.

<i>Present</i>			<i>Imperative</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
द्वेषि	द्विष्वः	द्विष्मः	द्वेषाणि	द्वेषाव	द्वेषाम
द्वेषि	द्विष्ठः	द्विष्ठ	द्विष्टु	द्विष्टम्	द्विष्ट
द्वेष्टि	द्विष्ट	द्विषान्ति	द्वेष्टु	द्विष्टाम्	द्विषन्तु
<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
अद्वेषम्	अद्विष्व	अद्विष्म	द्विष्याम्	द्विष्याव	द्विष्याम
अद्वेद्-इ	अद्विष्टम्	अद्विष्ट	द्विष्यः	द्विष्यातम्	द्विष्यात
अद्वेद्-इ	अद्विष्टाम्	{ अद्विषन् अद्विषुः	द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्युः

Atmanepada.

<i>Present</i>			<i>Imperative</i>		
द्विषे	द्विष्वहे	द्विष्महे	द्वेषे	द्वेषावहे	द्वेषामहे
द्विष्ये	द्विषाथे	द्विड्द्वे	द्विष्व	द्विषाथाम्	द्विड्द्वम्
द्विष्टे	द्विषाते	द्विषते	द्विष्टाम्	द्विषाताम्	द्विषताम्
<i>Imperfect</i>			<i>Potential</i>		
अद्विषि	अद्विष्वहि	अद्विष्महि	द्विषीय	द्विषीवहि	द्विषीमहि
अद्विष्टाः	अद्विषाथाम्	अद्विड्द्वम्	द्विषीथाः	द्विषीयाथाम्	द्विषीध्वम्
अद्विष्ट	अद्विषाताम्	अद्विषत	द्विषीत	द्विषीयाताम्	द्विषीरन्

For अद्विषन् and अद्विषुः see (68 b).

(95) *अस् 2 P. (A.) "To be" loses its अ and remains as स् before the weak terminations.

(a) † अस् loses its स् before a termination beginning with स्.

(b) § After अस्, the terminations स् and त् of the 2nd and 3rd person singular of the Imperfect have the augment ई prefixed to them.

* असोरलोपः VI. 4 III.

† ..... VII 4 50

§ अस्तिसिचोऽपुक्ते VII. 3. 96.

(96) * **सु**, followed by a termination beginning with **धू** is dropped.

असु to be.

Parasmaipada

<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person असि	स्वः	स्मः	असानि	असाव	असाम
2nd „ असि	स्थः	स्थ	एधि	स्तम्	स्त
3rd „ अस्ति	स्तः	सन्ति	अस्तु	स्ताम्	सन्तु

<i>Imperfect.</i>			<i>Potential</i>		
1st Person आसम्	आस्व	आस्म	स्याम्	स्याव	स्याम
2nd „ आसीः	आस्तम्	आस्त	स्याः	स्यातम्	स्यात
3rd „ आसीत्	आस्ताम्	आसन्	स्यात्	स्याताम्	स्युः

Atmanepada.

<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
1st Person हे	स्वहे	स्महे	असै	असावहै	असामहै
2nd „ से	साथे	ध्वे	स्व	साथाम्	ध्वम्
3rd „ स्ते	साते	सते	स्ताम्	साताम्	सताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	आसि	आस्वहि	आस्महि
2nd „	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential.

1st Person	सीय	सीवहि	सीमहि
2nd „	सीथाः	सीयाथाम्	सीध्वम्
3rd „	सीत	सीयाताम्	सीरन्

असि (by 95 a); से and स्व by (95 and 95 a); आसीः and आसीत् by (95 b), हे and एधि are irregular by (ह एति VII. 4. 52; and ध्वसोरेद्भावभ्यासलोपश्च VI. 4. 119); ध्वे and ध्वम् by (95 and 96).

आस् 2 A. To sit.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	आसे	आस्वहे	आस्महे
2nd „	आस्ते	आसाथे	आध्वे
3rd „	आस्ते	आसाते	आसते

Imperative.

	S.	D.	P.
	आसै	आसावहै	आसामहै
	आस्व	आसाथाम्	आध्वम्
	आस्ताम्	आसाताम्	आसताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	आसि	आस्वहि	आस्महि
2nd „	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3rd „	आस्त	आसाताम्	आसत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	आसीय	आसीवहि	आसीमहि
2nd „	आसीथाः	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
3rd „	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

आध्वे and आध्वम् by (96).

कस् or कंस् 2 A. To go, to destroy.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	कसे	कस्वहे	कस्महे
2nd „	कस्ते	कसाथे	कध्वे
3rd „	कस्ते	कसाते	कसते

Imperative.

	S.	D.	P.
	कसै	कसावहै	कसामहै
	कस्व	कसाथाम्	कध्वम्
	कस्ताम्	कसाताम्	कसताम्

	S.	D.	P.
1st Person	अकसि	अकस्वहि	अकस्महि
2nd „	अकस्थाः	अकसाथाम्	अकध्वम्
3rd „	अकस्त	अकसाताम्	अकसत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	कसीय	कसीवहि	कसीमहि
2nd „	कसीथाः	कसीयाथाम्	कसीध्वम्
3rd „	कसीत	कसीयाताम्	कसीरन्

कध्वे—कध्वम्—अकध्वम् by (96).

The forms of कंस् are the same as those given above with an Anuswára on each form.

वस् 2 A. "To wear or put on" should be similarly conjugated.

(97) * Roots ending in स् change it to त् or द् before त् and optionally before स् †, the 3rd and 2nd person singular terminations of the Imperfect.

(98) † The penultimate आ of शास् 2 P. "to instruct, to rule" is changed to इ before weak terminations beginning with consonants.

चकास् 2 P. To shine; to be prosperous.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	चकास्मि	चकास्वः	चकास्मः
2nd „	चकास्ति	चकास्थः	चकास्थ
3rd „	चकास्ति	चकास्तः	चकासति

Imperative.

1st Person	चकासानि	चकासाव	चकासाम
2nd „	चकाद्धि-धि	चकास्तम्	चकास्त
3rd „	चकास्तु	चकास्ताम्	चकासतु

Imperfect.

1st Person	अचकासम्	अचकास्व	अचकास्म
2nd „	{ अचकाः अचकात्-द्	अचकास्तम्	अचकास्त
3rd „	अचकात्-द्	अचकास्ताम्	अचकासुः

Potential

1st Person	चकास्याम्	चकास्याव	चकास्याम
2nd „	चकास्याः	चकास्यातम्	चकास्यात
3rd „	चकास्यात्	चकास्याताम्	चकास्युः

* तिप्यनस्ते: VIII. 2. 73.

† सिपि धातोरुर्वा VIII. 2. 74.

‡ शाम् इदङ्हलो: VI. 4. 34.

For चकासति and चकासतु see (68 a); and for अचकासुः, see (68 b); for चकाधि and चकाधि see (68 c); अचकाः, अचकात् and अचकाद् by (97).

शास् 2 P. To instruct; to rule.

	<i>Present</i>			<i>Imperative</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	शास्मि	शिष्वः शिष्मः		शासानि	शासाव	शासाम
2nd	„	शास्ति शिष्टः शिष्ट		शाधि	शिष्टम्	शिष्ट
3rd	„	शास्ति शिष्टः शासति		शास्तु	शिष्टाम्	शासतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person.	अशासम्	अशिष्व	अशिष्म
2nd	„ { अशाः अशात्-इ	अशिष्टम्	अशिष्ट
3rd	„ अशात्-इ	अशिष्टाम्	अशासुः

Potential.

1st Person	शिष्याम्	शिष्याव	शिष्याम
2nd	„ शिष्याः	शिष्यातम्	शिष्यात
3rd	„ शिष्यात्	शिष्याताम्	शिष्युः

शासति-शासतु by (68 a); अशासुः (68 b); शाधि (68 c); अशाः, अशात् and अशाद् (by 97); and शिष्वः, शिष्मः &c. by (98).

(99) * Roots ending in इ and roots, beginning with इ and ending in इ, change the इ to इ and इ respectively when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing.

(100) † The initial त् or थ् of a termination following the 4th letter of a class is changed to ध्.

(101) ‡ इ or इ followed by इ or इ respectively is dropped and the preceding vowel, if short, is made long.

* होटः VIII. 2. 31. द्दिर्धनोर्ध्वः VIII. 2. 32.

† झषस्तथोर्ध्वोऽथः VIII. 2. 40.

‡ दो ढे लोपः VIII. 3. 13. द्रलोपे पूर्वस्य दीर्घोऽणः VI. 3. III.

(102) * Roots beginning with ब्, ग्, ङ्, इ and ending with the fourth letter of a class or ह्, change the ब्, ग्, ङ्, इ to भ्, घ्, ङ्, घ् respectively when followed by स्, घ् or nothing.

दिह् 2 U. To anoint; to defile, to increase.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	देहि	दिहः	दिहः
2nd „	धेक्षि	दिग्धः	दिग्धः
3rd „	देधि	दिग्धः	दिहन्ति

Imperative.

S.	D.	P.
देहानि	देहाव	देहाम
दिग्धि	दिग्धम्	दिग्ध
देधु	दिग्धाम्	दिहन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदेहम्	अदिह	अदिह
2nd „	अधेक्—ग्	अदिग्धम्	अदिग्ध
3rd „	अधेक्—ग्	अदिग्धाम्	अदिहन्

Potential.

1st Person	दिह्याम्	दिह्याव	दिह्याम
2nd „	दिह्याः	दिह्यातम्	दिह्यात
3rd „	दिह्यात्	दिह्याताम्	दिह्युः

Atmanepada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	दिहे	दिहहे	दिहहे
2nd „	धिषे	दिहाते	धिग्धे
3rd „	धिग्धे	दिहाते	दिहते

Imperative.

S.	D.	P.
देहै	देहावहै	देहामहै
धिष्व	दिहाथाम्	धिग्ध्वम्
धिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदिहि	अदिहहि	अदिहहि
2nd „	अदिग्धाः	अदिहाथाम्	अधिग्ध्वम्
3rd „	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	दिहीय	दिहीषहि	दिहीमहि
2nd „	दिहीथाः	दिहीयाथाम्	दिहीष्वम्
3rd „	दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्

दिह् + सि = देह् + सि by (70), = देष् + सि by (99), = घेष् + सि by (102), = घेक् + सि by (87), = घेक् + षि by (82), = घेक्षि
Forms अघेक्, घिक्षे, घिग्ध्वे, घिक्ष्व, घिग्ध्वम्, and अघिग्ध्वम् to be similarly formed.

दिह् + थः and तः = दिष् + थः and तः by (99); = दिष् + घः by (100); = दिग् + घः by (82); = in both cases दिग्धः.

दुह् 2 U. To milk, to drain a thing of its contents; to yield or grant, to enjoy.

Parasmaipada.

	<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	दोह्मि	दुहः	दुहः	दोहानि	दोहाव	दोहाम
2nd „	धोक्षि	दुग्धः	दुग्ध	दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध
3rd „	दोग्धि	दुग्धः	दुहन्ति	दोग्धु	दुग्धाम्	दुहन्तु

*Imperfect.**Potential*

1st Per.	अदोहम्	अदुह	अदुह	दुह्याम्	दुह्याव	दुह्याम
2nd „	अधोक्-ग्	अदुग्धम्	अदुग्ध	दुह्याः	दुह्यातम्	दुह्यात
3rd „	अधोक्-ग्	अदुग्धाम्	अदुहन्	दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्युः

Atmanepada.

	<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	दुहे •	दुहहे	दुहहे	दोहे	दोहावहे	दोहामहे
2nd „	धुक्षे	दुहाथे	धुग्ध्वे	धुक्ष्व	दुहाथाम्	धुग्ध्वम्
3rd „	दुग्धे	दुहाते	दुहते	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदुहि	अदुहहि	अदुहामहि
2nd „	अदुग्धाः	अदुहाथाम्	अधुग्ध्वम्
3rd „	अदुग्ध	अदुहाताम्	अदुहत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	दुहीय	दुहीषहि	दुहीमहि
2nd „	दुहीथाः	दुहीयाथास्	दुहीध्वस्
3rd „	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्

दुह् + सि = दोह् + सि by (70); = दोष् + सि by (99), = घोष् + सि by (102), = घोक् + सि by (87), = घोक् + षि by (83) = घोक्षि.

Form अधोक्—ग्, धुक्षे, धुगध्वे, धुक्ष्व, धुगध्वस् and अधुगध्वस् to be similarly formed.

दुह् + थ; and तः = दुष् + थ; and तः by (99), = दुष् + धः by (100) in both cases = दुग्धः by (82).

लिङ् To lick; to taste or sip.

Parasmaipada.

	<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	लेह्मि	लिह्वः	लिह्वः	लेह्वानि	लेहाव	लेहाम
2nd	लेक्षि	लीढः	लीढ	लीढि	लीढस्	लीढ
3rd	लेहि	लीढः	लिहन्ति	लेहु	लीढाम्	लिहन्तु

	<i>Imperfect.</i>			<i>Potential.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	अलेहम्	अलिह्व	अलिह्व	लिह्याम्	लिह्याव	लिह्याम
2nd	अलेद्-ङ्	अलीढम्	अलीढ	लिह्याः	लिह्यातस्	लिह्यात
3rd	अलेद्-ङ्	अलीढाम्	अलिहन्	लिह्यात्	लिह्याताम्	लिह्युः

Atmanepada.

	<i>Present.</i>			<i>Imperative.</i>		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st	लिहे	लिह्वहे	लिह्वहे	लेहै	लेहावहै	लेहामहै
2nd	लिक्षे	लिहाथे	लीढ्वे	लिक्ष्व	लिहाथाम्	लीढ्वम्
3rd	लीढे	लिहाते	लिह्वते	लीढाम्	लिहाताम्	लिह्वताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अलिहि	अलिह्वहि	अलिह्वहि
2nd „	अलीढाः	अलिह्वथाम्	अलीढ्वम्
3rd „	अलीढ	अलिहाताम्	अलिह्वत

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	लिहीय	लिहीवहि	लिहीमहि
2nd „	लिहीथाः	लिहीथाथाम्	लिहीध्वम्
3rd „	लिहीत	लिहीयाताम्	लिहीरन्

लिह् + सि = लेह् + सि by (70), = लेद् + सि by (99), = लेक् + सि by (80), = लेक् + षि by (83), = लेक्षि. लिक्षे and लिक्ष्व to be similarly formed.

लिह् + थः and तः = लिह् + दः by (81); = लीडः by (101); लीड, लेदु, लेदि, लीडि, &c. to be similarly formed.

(103). Rcots belonging to the 1st and 2nd conjugations.

कस् 1 P. To go, to approach.	बु (नब्). 1 A. to go.
कस् or कंस् 2 A. To go or destroy.	बु 2 P. To praise, &c.
दुह् (दोह्) 1 P. To hurt, pain, or distress.	पा (पिब्), 1 P. To drink. to kiss, to inhale.
दुह 2 U. To milk, &c.	पा 2 P. To Protect.
	रु (रब्), 1 A To go or move. to hurt.
	रु 2 P To cry, &c.

(a) Those that belong to the 1st, 2nd, and 10th conjugations.

ईर् 1 P } To go, move or shake; to raise one's voice,
2 A } to retire, to agitate, to rise or spring from.

ईर् 10 U To agitate; to throw; to excite; to prompt, to produce; to pronounce; to proclaim; to say; to move; to attract; to elevate; to employ; to revive.

सृज् (मार्ज्) 1 P. To sound.

सृज् (मार्ज्) 2 P and 10 U } To wash off, to sweep clean, to rub; to deck; to purify.

शिञ् 1 A }
2 A } To tinkle or rattle; to roar; to sound; to bellow.
10 U }

(b) The following roots belong optionally to the conjugations shown below :—

आस् 2 A. To sit, &c. 4 P. to enclose or border.

इ (अप्) 1 U To go; 2 P To go, to retire, to arrive, &c.

इ—4 A To come, appear, run, wander, request.

ई 2 P To go, to show; to pervade; 4 A To go.

कु (कप्) 1 A To sound. 2 P to hum or coo.

कु (कुप्) 6 A To moan, groan or cry, &c.

पिञ् 2 A To tinge or dye; to touch; to adore; to sound.

10 U To give; to take; to shine; To be powerful, &c.

वस् 1 P To dwell; to inhabit; to live, to stay.

2 A To dress; to wear, to put on.

4 P To be straight; to be firm; to fix.

10 U (वास्) or (वस्) (see 47 c).

वा 2 P To blow; to go or move; to hurt or injure.

4 P To be dried up; to dry; to be extinguished.

वा (वाप्) 10 U To go or move; to be happy;

सू 2 A } To beget or bring forth.
4 A }

सू (सुव्) 6 P To excite or incite; to impel.

(104). The following roots change their proper Pada with the prepositions prefixed as shown in each case.

इ 2 P To go.

अधि + इ = अधी 2 A To study; to learn by heart.

This root takes the Parasmaipada terminations in the causal, as अध्यापयति. He teaches.

क्षु 2 P To whet or sharpen.

* संक्षु 2 A To whet or sharpen; as शस्त्रं संक्षुते he whets his weapon;

नु 2 P. To praise.

† आनु 2 A To praise; आनुते he praises.

* समः क्षुबः । 1. 3. 65.

† आङिनुप्रच्छयोः Vartika.

विद् 2 P To know or understand.

संविद् meaning "to recognize" or used intransitively in the sense of "To know or be aware of" is Atmanepadi. This root adds इ to द् optionally in the third person plural as संविदते or संविदन्ते.

शास् 2 P. To teach or rule.

आशास् 2 A. when meaning "to give a blessing;" "to desire or wish," "to praise," and "to order." In the last sense it is also Parasmaipada.

प्रशास् 2 A. meaning "To pray, ask, or seek for"

हन् 2 P. To kill.

आहन् 2 A. when intransitively used or with "a limb of one's own body" for its object; as स्वशिर आहते, but परस्य शिर आहन्ति.

(105).	Roots.	Present	Tense 3rd	Person.
	कस् 1 P.	कसति	कसतः	कसन्ति
	कस् 2 A.	कस्ते	कसाते	कसते
	कंस् 2 A.	कंस्ते	कंसाते	कंसते
	दुह 1 P.	दोहति	दोहतः	दोहन्ति
	दुह { 2 P.	दोग्धि	दुग्धः	दुहन्ति
	दुह { 2 A.	दुग्धे	दुहाते	दुहते
	वृ 1 A.	नवते	नवेते	नवन्ते
	वृ 2 P.	नौति	नुतः	नुवन्ति
	पा 1 P.	पिबति	पिबतः	पिबन्ति
	पा 2 P.	पाति	पातः	पान्ति
	रु 1 A.	रवते	रवेते	रवन्ते
	रु 2 P.	{ रौति रवीति	रुतः रुवीतः	रुवन्ति
	ईर 1 P.	ईरति	ईरतः	ईरन्ति
	ईर 2 A.	ईरते	ईराते	ईरते

Roots	Present	Tense	3rd Person.
ईर् 10 U.	{ ईरयति ईरयते	ईरयतः ईरयेते	ईरयन्ति ईरयन्ते
सृज् 1 P.	मार्जयति	मार्जयतः	मार्जयन्ति
सृज् 2 P.	मार्जयते	मार्जयते	मार्जयन्ते
सृज् 10 U.	{ मार्जयति मार्जयते	मार्जयतः मार्जयेते	मार्जयन्ति मार्जयन्ते
शिञ् 1 A.	शिञ्जते	शिञ्जते	शिञ्जन्ते
शिञ् 2 A.	शिञ्जते	शिञ्जते	शिञ्जन्ते
शिञ् 10 U.	{ शिञ्जयति शिञ्जयते	शिञ्जयतः शिञ्जयेते	शिञ्जयन्ति शिञ्जयन्ते
आस् 2 A.	आस्ते	आसाते	आसन्ते
आस् 4 P.	आस्यति	आस्यतः	आस्यन्ति
इ 1 U.	{ अयति अयते	अयतः अयेते	अयन्ति अयन्ते
इ 2 P.	एति	इतः	यन्ति
इ 4 A.	इयते	इयेते	इयन्ते
ई 2 P.	एति	ईतः	इयन्ति
ई 4 A.	ईयते	ईयेते	ईयन्ते
कु 1 A.	कवते	कवते	कवन्ते
कु 2 P.	कौति	कुतः	कुवन्ति
कु 6 A.	कुवते	कुवते	कुवन्ते
पिञ् 2 A.	पिञ्जते	पिञ्जते	पिञ्जन्ते
पिञ् 10 U.	{ पिञ्जयति पिञ्जयते	पिञ्जयतः पिञ्जयेते	पिञ्जयन्ति पिञ्जयन्ते
वस् 1 P.	वसति	वसतः	वसन्ति
वस् 2 A.	वस्ते	वसाते	वसन्ते
वस् 4 P.	वस्यति	वस्यतः	वस्यन्ति
वस् 10 U.	see Page 53.		
वा 2 P.	वाति	वातः	वान्ति
वा 10 U.	see page 54.		
सृ 2 A.	सृते	सृवाते	सृवते
सृ 4 A.	सृयते	सृयेते	सृयन्ते
सृ 6 P.	सृवति	सृवतः	सृवन्ति

CHAPTER VI.

Third Conjugation or जुहोत्यादि class.

(106) * Roots of the third or जुहोत्यादि class form their base by reduplication.

(107). † अन् the Parasmaipada termination of the Imperfect third person plural is replaced by उस् in the third conjugation.

(108). ‡ The ending इ, उ and ऋ, short or long, of roots of the third conjugation take their Guṇa substitute, and the ending आ is dropped before उस् of the Imperfect.

Rules of Reduplication.

(109). § Roots consisting of one vowel reduplicate i. e. repeat or double the initial vowel, if any, or the initial consonant together with the following vowel. Thus इस् becomes इइस् and एस् becomes एएस् .

(110). || In the case of roots consisting of two or more vowels the consonant following the initial vowel is reduplicated instead of the initial vowel.

(a) × Roots with an initial vowel and न्, इ, र्, as the first member of a conjunct consonant following it, reduplicate the the second member of a conjunct consonant. Thus ऊर्णु becomes ऊर्णुन्, न् being repeated instead of र्.

(111) §§ Roots with an initial conjunct consonant reduplicate the first member of it only with the following vowel. Thus हुन् becomes हुहुन् .

* श्लो VI. 1. 10.

† सिजम्बस्तविदिभ्यश्च III. 4. 109.

‡ जुसि च VII. 3. 83. and उस् पदान्तात् VI. 1. 96.

§ एकाचोद्वे प्रथमस्य VI. 1. 1.

|| अजदिद्वितीयस्य VI. 1. 2.

× नन्दाः संयोगादयः VI. 1. 3.

§§ हलादिः शेषः VII. 4. 60.

(a) * Roots with an initial conjunct consonant, the first member of which is a sibilant and the second a hard consonant, reduplicate the second member with the following vowel. Thus स्पन् becomes पस्पन् .

(112). † The syllable so reduplicated or repeated is called "the reduplicative syllable." Thus the first इ in इइस्, ए in एएस्, and दु in दुदुस् is the reduplicative syllable.

(113). ‡ In the reduplicative syllable, a radical hard or soft aspirate i. e. the second or fourth letter of a class is replaced by its corresponding hard or soft unaspirate i. e. the first or third letter of the class. Thus स्कुद् becomes कुस्कुद् and then पुस्कुद् ; धिन्व, फण्-भज् become दिधिन्व, पफण् and बभज्.

(114). § A guttural is replaced by its corresponding palatal and इ is changed to ज्. Thus कुप्, खिद्, गद् घुष् and हिस् become चुकुप्, छिखिद् and then चिखिद्, जगद्, झुघुष् and then जुघुष्, and जिहिस्.

(115). || A reduplicative long vowel becomes short, and ऋ is replaced by अ. Thus बाध् becomes बाबाध् by (109), and then बबाध् ; भाष्—बभाष् ; भृ—भृभृ—बभृ.

(116). × If the reduplicative syllable be अ only, it is lengthened.

(117). §§ Roots beginning with क् and those beginning with अ and ending with two consonants and the root अञ् 5. A. "to pervade" take न् after the reduplicative syllable कच्—आनर्च् ; अर्च्—आनर्च् and अञ्—आनञ्.

* शर्पूर्वाः खयः VII. 4. 6.

† पूर्वोऽप्यासः VI. 2. 4.

‡ अभ्यासे चर्च VIII. 4. 54. (झशां जशः । खयां चरः । प्रकृति जश्चरौ प्रकृतिजश्चरः)

§ कुहोश्च VII. 4. 62.

|| द्वस्वः VII. 4. 59 and उरत् VII. 4. 66.

× अत आदिः VII. 4. 70.

§§ तस्मान्नुद्दिहलः VII. 4. 71. and अश्नोतेश्च VII. 4. 72.

(118). * The reduplicative इ and उ are changed to इय् and उव respectively before a dissimilar vowel. Thus उउव्—becomes उउवोष् before a strong termination and then to उवोष्.

(119). The reduplicative ए—दे and ओ—औ becomes इ and उ respectively. Thus खेल्—खेखेल् by (109), छेखेल् by (114); चेखेल् by (113), and चिखेल् by (119). प्रोय्—प्रुप्रोय्.

There are 25 roots of the third conjugation; some of them are irregular in their bases from a change in the reduplicative syllable and their ending vowels; while others such as घृ, हृ, कृ (used in the classic language also), सृ, मरृ, तृ, धिष्, धन्, जन and गा are restricted to the Vedas. The irregularities are noted with each root.

(120). † The roots मा 3 A, हा 3 A to go, and गा 3 P. change the vowel in the reduplicative syllable to इ. Their final vowel is changed to ई before consonantal weak terminations and dropped before vowel weak ones, while it is retained before strong terminations.

मा 3 A To measure; to sound.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	मिमे	मिमीवहे	मिमीमेहे
2nd „	मिमीषे	मिमाथे	मिमीध्वे
3rd „	मिमीते	मिमाते	मिमते

Imperative.

1st Person	मिमै	मिमावहे	मिमामहे
2nd „	मिमीष्व	मिमाथास्	मिमीध्वस्
3rd „	मिमीताम्	मिमाताम्	मिमताम्

* अभ्यासस्यासवर्णे VI. 4. 78.

† भृजामित् VII. 4. 75. ई हल्यघोः III. 4. 113. श्राम्यस्त्यो रातः VI. 4. 112.

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अमिमि	अमिमीवहि	अमिमीमहि
2nd „	अमिमीथाः	अभिमाथाम्	अमिमीध्वम्
3rd „	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमत्

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	मिमीय	मिमीवहि	मिमीमहि
2nd „	मिमीथाः	मिमीयाथाम्	मिमीध्वम्
3rd „	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्

मा by (109) मामा;—by (115) ममा;—by (120) मिमा before strong terminations; मिम् and मिमी are the bases before vowel and consonantal weak ones.

हा 3 A. To go or move; to get or attain.

Present.

1st Person	जिहे	जिहीवहे	जिहीमहे
2nd „	जिहीषे	जिहाथे	जिहीध्वे
3rd „	जिहीते	जिहाते	जिहते

Imperative.

1st Person	जिहै	जिहावहै	जिहामहै
2nd „	जिहीष्व	जिहाथाम्	जिहीध्वम्
3rd „	जिहीताम्	जिहाताम्	जिहताम्

Imperfect.

1st Person	अजिहि	अजिहीवहि	अजिहीमहि
2nd „	अजिहीथाः	अजिहाथाम्	अजिहीध्वम्
3rd „	अजिहीत	अजिहाताम्	अजिहत्

Potential.

1st Person	जिहीय	जिहीवहि	जिहीमहि
2nd „	जिहीथाः	जिहीयाथाम्	जिहीध्वम्
3rd „	जिहीत	जिहीयाताम्	जिहीरन्

हा by (109) हाहा;—by (115) हहा;—by (114) जहा; by (120) जिहा before strong terminations; जिह् and जिही are the bases before vowel and consonantal weak ones.

गा 3 P. To praise or sing; to go.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिगामि	जिगीवः	जिगीमः
2nd „	जिगासि	जिगीथः	जिगीथ
3rd „	जिगाति	जिगीतः	जिगति

Imperative.

1st Person	जिगानि	जिगाव	जिगाम
2nd „	जिगीहि	जिगीतम्	जिगीत
3rd „	जिगातु	जिगीताम्	जिगतु

Imperfect.

1st Person	अजिगाम्	अजिगीव	अजिगीम
2nd „	अजिगाः	अजिगीतम्	अजिगीत
3rd „	अजिगात्	अजिगीताम्	अजिगुः

Potential

1st Person	जिगीयाम्	जिगीयाव	जिगीयाम
2nd „	जिगीयाः	जिगीयातम्	जिगीयात
3rd „	जिगीयात्	जिगीयाताम्	जिगीयुः

गा by (109) गागा;—by (115) गगा;—by (114) जगा; by (120). जिगा before strong terminations; जिग् and जिगी are the bases before vowel and consonantal weak ones.

(121). * The ending आ of हा 3 P “to abandon” is changed to ई or इ before consonantal weak terminations of the Present Tense, Imperfect Tense, Imperative Mood, and it is dropped before vowel weak terminations and those of the Potential Mood. The ending आ is optionally retained in the Imperative second person singular, and the अ in the reduplicative syllable is not changed to इ like that of हा A. to go.’

हा 3 P To leave or abandon, to omit or disregard.

Present.

	S.	D.	P.
{	जहामि	जहीवः	जहीमः
		जहिवः	जहिमः

* जहांतश्च VI. 4. 116. लंपोयि VI. 4. 118. आ च हो VI. 4. 117.

S.	D.	P.
{ जहासि	जहीथः जहिथः	जहीथ जहिथ
{ जहाति	जहीतः जहितः	जहति

Imperative.

जहानि	जहाव	जहाम
{ जहाहि—जहिहि	जहीतम्	जहीत
{ जहीहि	जहितम्	जहित
{ जहातु	जहीतात्	जहतु
	जहिताम्	

Imperfect.

{ अजहाम्	अजहीव अजहिव	अजहीम अजहिम
{ अजहाः	अजहीतम् अजहितम्	अजहीत अजहित
{ अजहात्	अजहीताम् अजहिताम्	अजहुः

Potential.

जह्याम्	जह्याव	जह्याम
जह्याः	जह्यातम्	जह्यात
जह्यात्	जह्याताम्	जह्युः

हा by (109) हाहा;—by (115) हहा;—by (114) जहा; by (121) जहा—जहि—जही and जह् are the bases.

(122). * The roots दा and घा assume the forms of द्द् and दध् respectively by dropping the ending आ before the weak terminations. दध् of घा before स्, ध्व्, त्, and थ् becomes धत्. The Parasmaipadi Imperative singulars are देहि and घेहि. respectively.

* आनोलोप इति च VI. 4. 64.

दधस्तथोश्च VIII. 2. 38.

दा 3 U. To give.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	ददामि	ददः	दद्यः
2nd „	ददामि	दत्थः	दत्थ
3rd „	ददाति	दत्तः	ददति

Imperative.

1st Person	ददानि	ददाव	ददाम
2nd „	देहि	दत्तम्	दत्त
3rd „	ददातु	दत्ताम्	ददतु

Imperfect.

1st Person	अददाम्	अदद	अदद्य
2nd „	अददाः	अदत्तम्	अदत्त
3rd „	अददात्	अदत्ताम्	अददुः

Potential.

1st Person	दद्याम्	दद्याव	दद्याम
2nd „	दद्याः	दद्याताम्	दद्यात
3rd „	दद्यात्	दद्याताम्	दद्युः

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	ददे	ददहे	दद्यहे
2nd „	दत्से	ददाथे	दद्वे
3rd „	दत्ते	ददाते	ददते

Imperative.

1st Person	ददै	ददावहै	ददामहै
2nd „	दत्स्व	ददाथास्	दद्वस्
3rd „	दत्तास्	ददाताम्	ददताम्

Imperfect.

1st Person	अददि	अदद्वहि	अदद्यहि
2nd „	अदत्थाः	अददाथास्	अदद्वस्
3rd „	अदत्त	अददाताम्	अददत

Potential.

		S.	D.	P.
1st	Person	ददीय	ददीवहि	ददीमहि
2nd	,,	ददीथाः	ददीयाथाम्	ददीध्वम्
3rd	,,	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धा 3 U To hold; to maintain; to put; to do.

*Parasmaipada.**Present.*

1st	Person	दधामि	दध्वः	दधमः
2nd	,,	दधासि	धत्थः	धत्थ
3rd	,,	दधाति	धत्तः	दधति

Imperative.

1st	Person	दधानि	दधाव	दधाम
2nd	,,	धेहि	धत्तम्	धत्त
3rd	,,	दधातु	धत्ताम्	दधतु

Imperfect.

1st	Person	अदधाम्	अदध्व	अदधम
2nd	,,	अदधाः	अधत्तम्	अधत्त
3rd	,,	अदधात्	अधत्ताम्	अदधुः

Potential.

1st	Person	दध्याम्	दध्याव	दध्याम
2nd	,,	दध्याः	दध्यातम्	दध्यात
3rd	,,	दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः

*Atmanepada.**Present.**Imperative.*

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	दधे	दध्वहे	दधमहे	दधै	दधावहै	दधामहै
2nd	,,	धत्से	दधाते	धत्स्व	दधाथाम्	धद्भुम्
3rd	,,	धत्ते	दधाते	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदधि	अदध्वहि	अदध्महि
2nd „	अधत्थाः	अदधाथास्	अधदुस्
3rd „	अधत्त	अदधाताम्	अदधत

Potential.

1st Person	दधीय	दधीषहि	दधीमहि
2nd „	दधीथाः	दधीयाथास्	दधीष्वस्
3rd „	दधीत	दधीयाताम्	दधीरन्

कि 3 P. To know

Present.

1st Person	चिकेमि	चिकिवः	चिकिमः
2nd „	चिकेषि	चिकिथः	चिकिथ
3rd „	चिकेति	चिकितः	चिक्यति

Imperative.

1st Person	चिकयानि	चिकयाव	चिकयाम
2nd „	चिकिहि	चिकितस्	चिकित
3rd „	चिकेतु	चिकितास्	चिक्यतु

Imperfect

1st Person	अचिकयम्	अचिकिव	अचिकिम
2nd „	अचिकेः	अचिकितस्	अचिकित
3rd „	अचिकेत्	अचिकिताम्	अचिक्युः

Potential.

1st Person	चिकियास्	चिकियाव	चिकियाम
2nd „	चिकियाः	चिकियातस्	चिकियात
3rd „	चिकियात्	चिकियाताम्	चिकियुः

कि by (109), किकि;—by (114) चिकि is the base. चिक्यति and चिक्यतु by (14 b), and अचिक्युः by (108), the इ of कि taking Guna

(123). * Roots ending in इ or ई and not preceded by a conjunct consonant change इ or ई to य् before a vowel weak termination when the base consists of more than one syllable.

* एरनेकाचोऽसंयोगपूर्वस्य VI. 4. 82.

(124). * The ई of भी is optionally shortened when followed by consonantal weak terminations.

भी 3 P. to fear; to be afraid of.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	बिभेमि	{ बिभीवः बिभिवः	बिभीमः बिभिमः
2nd ,,	बिभेथि	{ बिभीथः बिभिथः	बिभीथ बिभिथ
3rd ,,	बिभेति	{ बिभीतः बिभितः	बिभ्यति

Imperative.

1st Person	बिभयानि	बिभयाव	बिभयाम
2nd ,,	{ बिभीहि बिभिहि	बिभीतम् बिभितम्	बिभीत बिभित
3rd ,,	{ बिभेतु	बिभीताम् बिभिताम्	बिभ्यतु

Imperfect.

1st Person	अबिभयम्	{ अबिभीव अबिभिव	अबिभीम अबिभिम
2nd ,	अबिभेः	{ अबिभीतम् अबिभितम्	अबिभीत अबिभित
3rd ,,	अबिभेत	{ अबिभीताम् अबिभिताम्	अबिभ्युः

Potential.

1st Person	{ बिभीयाम् बिभियाम्	बिभीयाव बिभियाव	बिभीयाम बिभियाम
2nd ,,	{ बिभीयाः बिभियाः	बिभीयातम् बिभियातम्	बिभीयात बिभियात
3rd ,,	{ बिभीयात् बिभियात्	बिभीयाताम् बिभियाताम्	बिभीयुः बिभियुः

भी by (109) भीभीः—by (110) बीभी ;—by (115) बिभी is the base.

अभिभयुः by (108), the ई of भी taking its Guna before उस्; बिभी+अति and अतु=बिभ्यति and बिभ्यतु by (123), the base बिभी consisting of two syllables and the ई of भी not being preceded by a conjunct consonant.

ही 3. P. to blush; to be ashamed.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिह्वेमि	जिह्वानः	जिह्वीमः
2nd „	जिह्वेसि	जिह्वीथः	जिह्वीथ
3rd „	जिह्वेति	जिह्वीतः	जिह्वियति

Imperative.

1st Person	जिह्वयाणि	जिह्वयाव	जिह्वयाम
2nd „	जिह्वीहि	जिह्वीतम्	जिह्वीत
3rd „	जिह्वेतु	जिह्वीताम्	जिह्वियतु

Imperfect.

1st Person	अजिह्वयम्	अजिह्वीव	अजिह्वीम
2nd „	अजिह्वेः	अजिह्वीतम्	अजिह्वीत
3rd „	अजिह्वेत्	अजिह्वीताम्	अजिह्वयुः

Potential.

1st „	जिह्वीयाम्	जिह्वीयाव	जिह्वीयाम
2nd „	जिह्वीयाः	जिह्वीयातम्	जिह्वीयात
3rd „	जिह्वीयात्	जिह्वीयाताम्	जिह्वीयुः

ही by (111) हीही;—by (114) जीही;—by (115) जिही is the base.

जिही+अति and अतु=जिह्वियति and जिह्वियतु, the ई of ही is preceded by ह् a conjunct consonant and is not therefore changed to य् by (123) but to इय् by (73).

अजिह्वयुः by (108), the ई of ही taking its Guna before उस्.

(125). * In the case of the root हु 3 P. “ to sacrifice ” the Imperative second person singular termination is धि instead of हि.

* ह्रस्वलोपेर्धिः VI. 4. 10.

(a) हु * changes its vowel to ह् when followed by a vowel weak termination, and not to उह् by (73).

हु 3 P. to sacrifice; to eat.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जुहोमि	जुहुवः	जुहमः
2nd „	जुहोषि	जुहुथः	जुहुथ
3rd „	जुहोति	जुहुतः	जुहति

Imperative.

1st Person	जुह्वानि	जुहवाव	जुहवाम
2nd „	जुहुषि	जुहुतम्	जुहुत
3rd „	जुहोतु	जुहुताम्	जुहतु

Imperfect.

1st Person	अजुहवम्	अजुहुव	अजुहुम
2nd „	अजुहोः	अजुहुतम्	अजुहुत
3rd „	अजुहोत्	अजुहुताम्	अजुहुतुः

Potential.

1st Person	जुह्याम्	जुहुयाव	जुहुयाम
2nd „	जुहुयाः	जुहुयातम्	जुहुयात
3rd „	जुहुयात्	जुहुयाताम्	जुहुयुः

हु by (109) हुह्;—by (114) जुहु is the base.

अजुहुवुः by (108) the उ of हु taking its Guna before उस्.

(126) † The root कृ 3 P. “to go” changes its vowel in the reduplicative syllable to इ. By (118) this इ is changed to इय् (इ being followed by कृ a dissimilar vowel) and the base becomes इयृ.

कृ (mostly used in the Veda) 3 P. To go.

Present.

1st Person	इयमि	इयूवः	इयूमः
2nd „	इयषि	इयूथः	इयूथ
3rd „	इयति	इयूतः	इयति

* हुश्रुवोः सार्वधातुके VI. 4. 87.

† अतिपिपत्योश्च VII. 4. 77.

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	इयराणि	इयराव	इयराम्
2nd „	इयृहि	इयृतम्	इयृत
3rd „	इयर्तु	इयृताम्	इयर्तु

Imperfect.

1st Person	ऐयरम्	ऐयृव	ऐयृम्
2nd „	ऐयः	ऐयृतम्	ऐयृत
3rd „	ऐयः	ऐयृताम्	ऐयरुः

Potential.

1st Person	इय्याम्	इय्याव	इय्याम्
2nd „	इय्याः	इय्यातम्	इय्यात
3rd „	इय्यात्	इय्याताम्	इय्युः

ऋ by (109) ऋक्;—by (115) अक्,—by (126) इक्;—by 118) इयृ is the base.

ऐयरम् by (14 a); इयति and इयर्तु by (14 b) and ऐयरुः by (106) सु 3 P. To go.

Present

1st Person	ससर्मि	ससृवः	ससृमः
2nd „	ससर्षि	ससृथः	ससृथ
3rd „	ससर्ति	ससृतः	सस्रति

Imperative.

1st Person	ससराणि	ससराव	ससराम्
2nd „	ससृहि	ससृताम्	ससृत
3rd „	ससर्तु	ससृताम्	सस्रतु

Imperfect.

1st Person.	अससरम्	अससृव	अससृम
2nd „	अससः	अससृतम्	अससृत
3rd „	अससः	अससृताम्	अससरुः

Potential

1st Person	ससृयाम्	ससृयाव	ससृयाम
2nd „	ससृयाः	ससृयातम्	ससृयात
3rd „	ससृयात्	ससृयाताम्	ससृयुः

हृ by (109) and सृष्ट् by (115) सृष्ट is the base. सन्नति and सन्नतु by (14 b) and अससरुः by (108).

(127).* The roots घृ 3 P. "to sprinkle, to shine," हृ 3 P. "to take by force," घृ or पृ 3 P "to fill," and भृ 3 U "to support or bear," change their vowel in the reduplicative syllable to इ.

घृ 3 P. to sprinkle or shine.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जिघर्मि	जिघृबः	जिघृमः
2nd "	जिघर्षि	जिघृथः	जिघृथ
3rd "	जिघर्ति	जिघृतः	जिघ्रति

Imperatives.

1st Person	जिघराणि	जिघराव	जिघराम
2nd "	जिघृहि	जिघृतम्	जिघृत
3rd "	जिघर्तु	जिघृताम्	जिघ्रतु

Imperfect.

1st Person	अजिघरम्	अजिघृव	अजिघृम
2nd "	अजिघः	अजिघृतम्	अजिघृत
3rd "	अजिघः	अजिघृताम्	अजिघरुः

Potential.

1st Person	जिघृयाम्	जिघृयाव	जिघृयाम
2nd "	जिघृयाः	जिघृयातम्	जिघृयात
3rd "	जिघृयात्	जिघृयाताम्	जिघृयुः

घृ by (109) घृष्ट् by (115) घृष्ट्—by (113) गृष्ट्—by (114) गृष्ट्; and by (127) जिघृ is the base.

हृ 3 P "to take by force".

Present.

1st Person	जिहर्मि	जिहृबः	जिहृमः
2nd "	जिहर्षि	जिहृथः	जिहृथ
3rd "	जिहर्ति	जिहृतः	जिह्रति

* बहलं छन्दसि VII. 4. 78. अतिपिपत्योश्च VII. 4. 77. भुञ्जामि VII. 4. 76.

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	जिहराणि	जिहराव	जिहराम
2nd "	जिहृहि	जिहृतम्	जिहृत
3rd "	जिहर्तु	जिहृताम्	जिहृतु

Imperfect.

1st Person	अजिहरम्	अजिहृव	अजिहृम
2nd "	अजिहः	अजिहृतम्	अजिहृत
3rd "	अजिहः	अजिहृताम्	अजिहृः

Potential.

1st. Person	जिह्र्याम्	जिह्र्याव	जिह्र्याम
2nd "	जिह्र्याः	जिह्र्यातम्	जिह्र्यात
3rd "	जिह्र्यात्	जिह्र्याताम्	जिह्र्युः

हृ by (109) हृहृ; by (115) हृहृ;—by (114) जहृ and by (127) जिहृ is the base.

पृ 3 P. To fill; to sustain; to bring or carry over; to deliver from.

Present.

1st Person	पिपमि	पिपृवः	पिपृमः
2nd "	पिपषि	पिपृथः	पिपृथ
3rd "	पिपति	पिपृतः	पिप्रति

Imperative.

1st Person	पिपराणि	पिपराव	पिपराम
2nd "	पिपृहि	पिपृतम्	पिपृत
3rd "	पिपर्तु	पिपृताम्	पिप्रतु

Imperfect.

1st Person	अपिपरम्	अपिपृव	अपिपृम
2nd "	अपिपः	अपिपृतम्	अपिपृत
3rd "	अपिपः	अपिपृताम्	अपिपृः

Potential.

1st Person	पिपृयाम्	पिपृयाव	पिपृयाम
2nd "	पिपृयाः	पिपृयातम्	पिपृयात
3rd "	पिपृयात्	पिपृयाताम्	पिपृयुः

पृ by (109) पृष्टृ;—by (115) पप्, and by (127) पिप् is the base.

पृ 3 P. To fill; to gratify (as hopes); to blow (as couch or flute); to refresh; to rear.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	पिपमि	पिपूर्वः	पिपूर्मः
2nd „	पिपिषि	पिपृथः	पिपृथ
3rd „	पिपति	पिपृतः	पिपुरति

Imperative.

1st Person	पिपराणि	पिपराव	पिपराम
2nd „	पिपृहि	पिपृतम्	पिपृत
3rd „	पिपृतु	पिपृताम्	पिपुरतु

Imperfect.

1st Person	अपिपरम्	अपिपूर्व	अपिपूर्म
2nd „	अपिपः	अपिपृतम्	अपिपृत
3rd „	अपिपः	अपिपृताम्	अपिपरुः

Potential.

1st Person	पिपूर्याम्	पिपूर्याव	पिपूर्याम
2nd „	पिपूर्याः	पिपूर्यातम्	पिपूर्यात
3rd „	पिपूर्यात्	पिपूर्याताम्	पिपूर्युः

पृ by (109) पृष्टृ;—by (115) पप्; by (127) पिप्=पिप् before the strong by (70) and पिप्पुर् and पिप्पुर् by (23a) before the consonantal and vowel weak terminations are the bases.

पृ 3 U. to fill; to support; to pervade.

Parasmaipada.

Present.				Imperative.		
	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1st Person	बिभमि	बिभृषः	बिभृमः	बिभराणि	बिभराव	बिभराम
2nd „	बिभिषि	बिभृथः	बिभृथ	बिभृहि	बिभृतम्	बिभृत
3rd „	बिभति	बिभृतः	बिभ्रति	बिभर्तु	बिभृताम्	बिभ्रतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अबिभरम्	अबिभृव	अबिभृम
2nd „	अबिभिः	अबिभृतम्	अबिभृत
3rd „	अबिभिः	अबिभृताम्	अबिभरुः

Potential.

1st Person	बिभृयाम्	बिभृयाव	बिभृयाम
2nd „	बिभृयाः	बिभृयातम्	बिभृयात
3rd „	बिभृयात्	बिभृयाताम्	बिभृयुः

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	बिभ्रं	बिभृवहं	बिभृमहे
2nd „	बिभृषे	बिभ्राथे	बिभृध्वे
3rd „	बिभृते	बिभ्राते	बिभ्रते

Imperative.

1st Person	बिभ्रै	बिभ्रावहै	बिभरामहै
2nd „	बिभृष्व	बिभ्राथाम्	बिभृध्वस्
3rd „	बिभृताम्	बिभ्राताम्	बिभ्रताम्

Imperfect.

1st Person	अबिभ्रि	अबिभृवहि	अबिभृमहि
2nd „	अबिभृथाः	अबिभ्राथाम्	अबिभृध्वस्
3rd „	अबिभृत	अबिभ्राताम्	अबिभ्रत

Potential.

1st Person	बिभ्रीय	बिभ्रीवहि	बिभ्रीमहि
2nd „	बिभ्रीथाः	बिभ्रीयाथाम्	बिभ्रीध्वस्
3rd „	बिभ्रीत	बिभ्रीयाताम्	बिभ्रीरन्

भृ by (109) भृम्;—by (115) भम्;—by (113) बभृ, by (127) बिभृ; बिभ्र before the strong, बिभृ before consonantal weak and बिभ्र before the vowel weak terminations are the bases.
अबिभरुः by (108).

(128) * In the third conjugation, the penultimate short vowel does not take its Guna substitute before a strong termination beginning with a vowel.

* नाभ्यस्तस्याचि पिति सार्वधातुके VII. 3. 87.

(129).* The vowel of the reduplicative syllable of निष्, चिष् and विष् takes its Guna substitute before all personal terminations, चिष् follows the general rules of reduplication.

निष् 3 U To cleanse ; to purify.

Parasmaipada

Present.

	S.	D.	P.
1st Person.	नेनेज्मि	नेनेज्वः	नेनेज्मः
2nd „	नेनेक्षि	नेनेक्थः	नेनेक्थ
3rd „	नेनेक्ति	नेनेक्तः	नेनेजति

Imperative.

1st Person	नेनिजानि	नेनिजाव	नेनिजाम
2nd „	नेनिग्धि	नेनेक्तम्	नेनेक्त
3rd „	नेनेक्तु	नेनेक्ताम्	नेनेजतु

Imperfect.

1st Person	अनेनेजम्	अनेनेज्व	अनेनेज्म
2nd „	अनेनेक्-ग्	अनेनेक्तम्	अनेनेक्त
3rd „	अनेनेक्-ग्	अनेनेक्ताम्	अनेनेज्नुः

Potential.

1st Person	नेनिज्याम्	नेनिज्याव	नेनिज्याम
2nd „	नेनिज्याः	नेनिज्यातम्	नेनिज्यात
3rd „	नेनिज्यात्	नेनिज्याताम्	नेनिज्युः

Atmanepada.

Present

1st Person	नेनिजे	नेनिज्वहे	नेनिज्महे
2nd „	नेनिक्षे	नेनिजाथे	नेनिग्ध्वे
3rd „	नेनेक्ते	नेनिजाते	नेनिजते

Imperative.

1st Person	नेनिजै	नेनिजावहे	नेनिजामहे
2nd „	नेनिक्ष्व	नेनिजाथाम्	नेनिग्ध्वम्
3rd „	नेनेक्ताम्	नेनिजाताम्	नेनिजताम्

* गिजां त्रयाणां गुणः श्लो VII. 4. 75.

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अनेनिजि	अनेनिज्वहि	अनेनिज्महि
2nd "	अनेनिकथाः	अनेनिजाथाम्	अनेनिग्ध्वम्
3rd "	अनेनित्	अनेनिजाताम्	अनेनिजत

Potential.

1st Person	नेनिजीय	नेनिजीषहि	नेनिजीमहि
2nd "	नेनिजीथाः	नेनिजीयाथाम्	नेनिजीध्वम्
3rd "	नेनिजीत	नेनिजीयाताम्	नेनिजीरन्

निञ् by (109) निनिञ्;—by (129) नेनिञ्—by (70) नेनेञ्; is the base before the strong terminations, but by (128) नेनिञ् is the base before आनि—आव—आम; and ऐ—आवहे—आमहे though the terminations are strong.

नेनेक्षि—नेनिक्षे and नेनिक्ष (85 and 83). नेनिञ् is changed to नेनिक् or नेनिग् by (85).

विञ् 3 U. To separate, to divide; to distinguish.

*Parasmaipada.**Present.*

1st Person	वेवेज्मि	वेविज्वः	वेविज्मः
2nd "	वेवेक्षि	वेविक्षः	वेविक्ष
3rd "	वेवेक्ति	वेविक्तः	वेविजति

Imperative.

1st Person	वेविजानि	वेविजाव	वेविजाम
2nd "	वेविग्धि	वेविक्तम्	वेविक्त
3rd "	वेवेक्तु	वेविकताम्	वेविजतु

Imperfect.

1st Person	अवेविजम्	अवेविज्व	अवेविज्म
2nd "	अवेवेक्-ग्	अवेविक्षम्	अवेविक्ष
3rd "	अवेवेक्-ग्	अवेविकताम्	अवेविजुः

Potential.

1st Person	वेविज्याम्	वेविज्याव	वेविज्याम
2nd "	वेविज्याः	वेविज्यातम्	वेविज्यात
3rd "	वेविज्यात्	वेविज्याताम्	वेविज्युः

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	वेबिजे	वेबिज्वहे	वेबिज्महे
2nd „	वेबिक्षे	वेबिजाथे	वेबिग्ध्वे
3rd „	वेबिक्ते	वेबिजाते	वेबिजते

Imperative.

1st Person	वेबिजै	वेबिजावहै	वेबिजामहै
2nd „	वेबिक्व	वेबिजाथाम्	वेबिग्ध्वम्
3rd „	वेबिक्ताम्	वेबिजाताम्	वेबिजताम्

Imperfect.

1st Person	अवेविजि	अवेविज्वहि	अवेविज्महि
2nd „	अवेविक्षाः	अवेविजाथाम्	अवेबिग्ध्वम्
2rd „	अवेविक्त	अवेविजाताम्	अवेविजत

Potential.

1st Person	वेबिजीय	वेबिजीवहि	वेबिजीमहि
2nd „	वेबिजीथाः	वेबिजीयाथाम्	वेबिजीध्वम्
3rd „	वेबिजीत	वेबिजीयाताम्	वेबिजीरन्

विज् by (109) विविज् ;—by (129) वेविज् ;—by (128) वेविज् is the base before आनि-आव-आम and ऐ-आवहै-आमहै though the terminations are strong.

विष् 3 U. To surround; to pervade; to embrace.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st	वेवेष्मि	वेविष्वः	वेविष्मः
2nd	वेवेक्षि	वेविष्टः	वेविष्ट
3rd	वेवेष्टि	वेविष्टः	वेविशति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st	वेविषाणि	वेविषाव	वेविषाम
2nd	वेविष्टु	वेविष्टम्	वेविष्ट
3rd	वेवेष्टु	वेविष्टाम्	वेविष्टु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अवेविषम्	अवेविष्व	अवेविष्म
2nd „	अवेवेद-इ	अवेविष्टम्	अवेविष्ट
3rd „	अवेवेद-इ	अवेविष्टाम्	अवेविष्टुः

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	वेविष्याम्	वेविष्याव	वेविष्याम
2nd "	वेविष्याः	वेविष्याताम्	वेविष्यात
3rd "	वेविष्यात्	वेविष्याताम्	वेविष्युः

Atmanepada.

Present.

1st Person	वेविषे	वेविष्वहे	वेविष्महे
2nd "	वेविक्षे	वेविषाथे	वेविङ्दुहे
3rd "	वेविष्टे	वेविषाते	वेविषते

Imperative.

1st Person	वेविषै	वेविषावहे	वेविषामहे
2nd "	वेविक्ष्व	वेविषाथाम्	वेविङ्दुम्
3rd "	वेविष्टाम्	वेविषाताम्	वेविषताम्

Imperfect

1st Person	अवेविषि	अवेविष्वहि	अवेविष्महि
2nd "	अवेविष्टाः	अवेविषाथाम्	अवेविङ्दुम्
3rd "	अवेविष्ट	अवेविषाताम्	अवेविषत

Potential.

1st Person	वेविषीय	वेविषीवहि	वेविषीमहि
2nd "	वेविषीथाः	वेविषीयाथाम्	वेविषीध्वम्
3rd "	वेविषीत	वेविषीयाताम्	वेविषीरन्

वेवेक्षि—वेविक्षे and वेविक्ष्व by (80 and 83); वेविष्टः—वेविष्टः
&c. by (81); वेविङ्दु—वेविङ्दुहे—वेविङ्दुम् ;—by (82 and 81).

धिष् 3 P. To sound.

Present.

1st Person	दिधिष्मि	दिधिष्वः	दिधिष्मः
2nd "	दिधिक्षि	दिधिष्ठः	दिधिष्ठ
3rd "	दिधिष्टि	दिधिष्टः	दिधिषति

Imperative.

1st Person	दिधिषाणि	दिधिषाव	दिधिषाम
2nd "	दिधिङ्कि	दिधिष्टम्	दिधिष्ट
3rd "	दिधिष्ट	दिधिष्टाम्	दिधिषतु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अदिषिषम्	अदिषिष्व	अदिषिष्व
2nd „	अदिषेद्-इ	अदिषिष्टम्	अदिषिष्ट
3rd „	अदिषेद्-इ	अदिषिष्टाम्	अदिषिष्टः

Potential.

1st Person	दिषिष्याम्	दिषिष्याव	दिषिष्याम
2nd „	दिषिष्याः	दिषिष्यातम्	दिषिष्यात
3rd „	दिषिष्यात्	दिषिष्याताम्	दिषिष्युः

दिषिष्—(by 109); दिषिष् by (113);—दि of दिषिष् does not take Guna like the vowel of the reduplicative syllable of निष्—विष्—and विष्.

धन् 3 P. to bear fruit

Present.

1st Person	दधानम्	दधन्वः	दधन्मः
2nd „	दधंसि	दधन्थः	दधन्थ
3rd „	दधन्ति	दधन्तः	दधनति

Imperatives.

1st Person	दधनानि	दधनाव	दधनाम
2nd „	दधंहि	दधन्तम्	दधन्त
3rd „	दधन्तु	दधन्ताम्	दधन्तु

Imperfect.

1st Person	अदधनम्	अदधन्व	अदधन्म
2nd „	अदधन्	अदधन्तम्	अदधन्त
3rd „	अदधन्	अदधन्ताम्	अदधन्तुः

Potential.

1st Person	दधन्याम्	दधन्याव	दधन्याम
2nd „	दधन्याः	दधन्यातम्	दधन्यात
3rd „	दधन्यात्	दधन्याताम्	दधन्युः

दधंसि and दधंहि by (92); अदधन् by (77); धन् by (109)
धधन्—by (113) दधेन् is the base.

(130) * जङ् drops its final and lengthens its vowel i. e. becomes जा before weak terminations beginning with any consonant except a nasal or semi-vowel. But this change is optional in the case of terminations of the Potential Mood before which the root takes redpulication optionally. Before vowel weak terminations, it drops its penultimate necessarily and the two consonants combine and form ज्ञ्.

जङ् 3 P. to be produced.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	जजान्मि	जजन्वः	जजन्मः
2nd „	जजंसि	जजाथः	जजाथ
3rd „	जजन्ति	जजातः	जज्ञति

Imperative.

1st Person	जजनानि	जजनाव	जजनाम
2nd „	जजाहि	जजातम्	जजात
3rd „	जजन्तु	जजाताम्	जज्ञतु

Imperfect.

1st Person	अजजनम्	अजजन्व	अजजन्म
2nd „	अजजन्	अजजातम्	अजजात
3rd „	अजजङ्	अजजाताम्	अजज्ञुः

Potential.

1st Person	{ जजन्याम् जजायाम्	जजन्याव जजायाव	जजन्याम जजायाम
2nd „	{ जजन्याः जजायाः	जजन्यातम् जजायातम्	जजन्यात जजायात
3rd „	{ जजन्यात् जजायात्	जजन्याताम् जजायाताम्	जजन्तुः जजायुः

* जनसनखनां सन्झलोः VI. 4. 42. ये विभाषा VI. 4. 43. गमहन-
जनखनघसां लोपः द्वित्यनङि. VI. 4. 98.

	S.	D.	P.
1st Person	{ जन्याम् जायाम्	जन्याव जायाव	जन्याम जायाम
2nd „	{ जन्याः जायाः	जन्यातम् जायातम्	जन्यात जायात
3rd „	{ जन्यात् जायात्	जन्याताम् जायाताम्	जन्युः जायुः

तुर 3 P. To make haste or run.

Present

1st Person	तुतोमि	तुतुर्वः	तुतुर्मः
2nd „	तुतोषि	तुतुर्थः	तुतुर्थ
3rd „	तुतोति	तुतुर्तः	तुतुरति

Imperative.

1st Person	तुतुराणि	तुतुराव	तुतुराम
2nd „	तुतुर्हि	तुतुर्तम्	तुतुर्त
3rd „	तुतोतु	तुतुर्ताम्	तुतुरतु

Imperfect.

1st Person	अतुतुरम्	अतुतुर्व	अतुतुर्म
2nd „	अतुतोः	अतुतुर्तम्	अतुतुर्त
3rd „	अतुतोः	अतुतुर्ताम्	अतुतोरुः

Potential.

1st Person	तुतुर्याम्	तुतुर्याव	तुतुर्याम
2nd „	तुतुर्याः	तुतुर्यातम्	तुतुर्यात
3rd „	तुतुर्यात्	तुतुर्याताम्	तुतुर्थुः

The उ of तुर is lengthened before consonantal weak terminations by the last aphorism of (23 a) and is gunated before strong ones except before vowel strong terminations by (70 and 128)

(131)* The roots वृश् and भृश् lose their penultimate when followed by consonantal weak terminations.

* वसिष्ठोहलि च VI. 4. 100.

भस् 3 P. To shine or revile.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	बभस्मि	बभ्वः	बभ्वः
2nd „	बभस्सि	बब्धः	बब्ध
3rd „	बभस्ति	बब्धः	बभ्वसि

Imperative.

1st Person	बभसामि	बभसाव	बभसाम
2nd „	बब्धि	बब्धस्	बब्ध
3rd „	बभस्तु	बब्धाय	बभ्वतु

Imperfect.

1st Person	अबभसम्	अबभ्व	अबभ्वम्
2nd „	अबभः	अबब्धम्	अबब्ध
3rd „	अबभः	अबब्धाम्	अबभ्वः

Potential.

1st Person	बभस्याम्	बभस्याव	बभस्याम
2nd „	बभस्याः	बभस्यातम्	बभस्यात
3rd „	बभस्यात्	बभस्याताम्	बभ्वतुः

भस् by (109) भभस्—by (113) बभस् is the base. बभस् + वः = बभस् + वः by this = बभ्व + वः by (87) = बभ्वः

बभस् + थः = बभस् + थः by this rule; = बभस् + धः by (100); = बभ्व + धः by (96); = बभ्व + धः by (82); बब्धः

(132) Roots belonging to the 1st and 3rd conjugations.

बन् { 1 P. to sound
3 P. to bear fruit.
भस् { 1 P. to eat.
3 P. to shine or revile.

1 U. { to fall; to sup-
port;
3 U. { to fear; to possess;

to wear; to experience (joy or sorrow); to confer, to remember; to hire; to bring; to transport.

हृ { 3 P. to take by force.
1 U. to take away; to rob.

to cure; to captivate;
to obtain; to possess;
to surpass; to marry;
to divide; to cast; to accept;
to offer.

1 P. { to go or move;
3 P. { to approach;
to assail; to slip away from;
to blow (as wind); to flow.

(a) The following roots belong to the conjugations shown below :—

गा	1 A	{	to go; to come to any state.
	2 A		to praise or sing.
	3 P.		
मा	2 P	{	
	3 A.		to measure, &c.
	4 P.		
दा	1 P.	{	to give or grant.
	2 P.		to cut.
	4 P.		to bind.
	3 U.		to give; to offer; to yield; to present; to pay;
			to deliver over; to give in marriage; to return; to sacrifice or surrender.
जन्	3 P	{	to be produced to born; to grow or spring up.
	4 A		to happen; to be possible; to be destined for anything.
तुर	3 P	{	to hurry or hasten; to run;
	6 U.		to overcome; to go or injure.

(133). दा 3 U. to give, &c.

आदा in the sense of "taking or accepting" is Atmanepadi; but in the sense of "opening" it is Parasmaipadi;

(134)

Roots

Present tense, 3rd Person.

धृ	{	1 P.	धनति	धनतः	धनन्ति
	{	3 P.	दधन्ति	दधन्तः	दधन्ति
भृ	{	1 P.	भसति	भसतः	भसन्ति
	{	3 P.	बभस्ति	बब्धः	बब्धन्ति
भृ	{	1 U.	भरति	भरतः	भरन्ति
	{		भरते	भरते	भरन्ते
	{	3 U.	बिभर्ति	बिभृतः	बिभ्रन्ति
	{		बिभृते	बिभ्राते	बिभ्रन्ते
हृ	{	1 U.	हरति	हरतः	हरन्ति
	{		हृते	हृते	हृन्ते
	{	3 P.	जिहर्ति	जिहृतः	जिह्रति
	{				
सृ	{	1 P.	सरति	सरतः	सरन्ति
	{		धावति	धावतः	धावन्ति
	{	3 P.	ससर्ति	ससृतः	सस्रति
	{				

3rd Person, Present Tense.

मा	{	2 P.	माति	मातः	मान्ति
		3 P.	मिमीते	मिमाते	मिमते
		4 A.	मीयते	मीयते	मीयन्ते
दा	{	1 P.	यच्छति	यच्छतः	यच्छन्ति
		2 P.	दाति	दातः	दान्ति
		4 P.	दायति	दायतः	दायन्ति
		3 U.	ददाति	दत्तः	ददति
			दत्ते	ददाते	ददते
जन्	{	3 P.	जजन्ति	जजातः	जज्ञति
		4 A.	जायते	जायेते	जायन्ते
तुर	{	3 P.	तुतोर्ति	तुतुर्तः	तुतुरति
		6 V.	तुरति	तुरतः	तुरन्ति
			तुरते	तुरते	तुरन्ते

CHAPTER VII.

Fifth conjugation or स्वादि class.

(135)* The characteristic of the Fifth conjugation :—Roots of the Fifth or स्वादि class take नु in the Conjugational Tenses before the terminations are applied.

(136)† In the case of the roots of the 5th conjugation ending in a vowel (a) the उ of नु is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with व् and झ्; (b) it is changed to इ before a vowel weak termination; and (c) हि the Parasmaipada termination of the 2nd person singular of the Imperative is dropped.

(137) ‡ When the root ends in the consonant, the उ of नु is changed to उङ् before a vowel weak termination.

* स्वादिभ्यः श्रः III. 1. 73

† (a) लोपश्चास्यान्यतरस्यां ध्वोः VI. 4. 107.

(b) ह्रस्वोः सार्वधातुके VI. 4. 87.

(c) उनश्च प्रत्ययादसंयोगपूर्वात् VI. 4. 107.

‡ अचिञ्धातुध्रुवांश्चोरियङुवङो VI. 4. 77.

(138)

Paradigms.

चि 5 U. to collect; to gain; to heap up; to cover.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	चिनोमि	{ चिनुषः चिन्वः	चिनुमः चिन्मः
2nd „	चिनोषि	चिनुथः	चिनुथ
3rd „	चिनोति	चिनुतः	चिन्वन्ति

Imperative.

1st Person	चिनवानि	चिनवाम	चिनवाम
2nd „	चिनु	चिनुतम्	चिनुत
3rd „	चिनोतु	चिनुताम्	चिन्वन्तु

Imperfect.

1st Person	अचिनवम्	{ अचिनुष अचिन्व	अचिनुम अचिन्म
2nd „	अचिनोः	अचिनुतम्	अचिनुत
3rd „	अचिनोत्	अचिनुताम्	अचिन्वन्

Potential.

1st Person	चिनुयाश्	चिनुयाश्	चिनुयाम
2nd „	चिनुयाः	चिनुयातम्	चिनुयात
3rd „	चिनुयात्	चिनुयाताम्	चिनुयुः

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	चिन्वे	{ चिनुवहे चिन्वहे	चिनुमहे चिन्महे
2nd „	चिनुषे	चिन्वाथे	चिनुषे
3rd „	चिनुते	चिन्वाते	चिन्वते

Imperative.

1st Person	चिनवै	चिनवावहे	चिनवामहे
2nd „	चिनुष्व	चिन्वाथाम्	चिनुष्वम्
3rd „	चिनुताम्	चिन्वाताम्	चिन्वताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अचिन्वि	{ अचिनुवहि अचिन्वहि	अचिनुमहि अचिन्महि
2nd „	अचिनुथाः	अचिन्वाथास्	अचिनुध्वस्
3rd „	अचिनुत	अचिन्वाताम्	अचिन्वत

Potential.

1st Person	चिन्वीय	चिन्वीवहि	चिन्वीमहि
2nd „	चिन्वीथाः	चिन्वीयाथास्	चिन्वीध्वस्
3rd „	चिन्वीत	चिन्वीयाताम्	चिन्वीरन्

चि + नु = चिनु is the base, but by (70) it becomes चिनो before the strong and चिन् by (136 b) before the vowel weak terminations.

By (136 a) there are two forms चिनुवः, चिन्वः, &c. and by (136 c) चिनु is the Parasmaipada 2nd person singular of the Imperative mood.

(a) The following roots are to be similarly conjugated.

सि 5 U. To bind; to ensnare.

शि „ To whet; to excite; to be attentive; to be sharp.

मि „ Rarely used in the classical literature.

To throw or scatter; to build, to measure; to establish; to observe.

(Vedic) To fix in the earth.

हि 5. P. To send forth; to shoot; to discharge; to excite or urge; to promote; to gratify; to go or proceed.

क्षि „ To destroy or diminish; to kill; to spend (as time).

रि 5. P. To hurt.

चिरि „ { (used only in the Veda) To kill, injure
जिरि „ { or hurt

धु or धृ ऽ. U. To shake ; to blow away ; to kindle ; to treat roughly ; to free oneself from ; to resist.

Parasmaipada.

Present.

		S.		D.	P.
1st	Person	धुनोमि	{	धुनुवः	धुनुमः
				धुनुवः	धुनुमः
2nd	,,	धुनोषि		धुनुथः	धुनुथ
3rd	,,	धुनोति		धुनुतः	धुनुवन्ति

Imperative.

1st	Person	धुनवानि	धुनवाव	धुनवाम
2nd	,,	धुनु	धुनुतम्	धुनुत
3rd	,,	धुनोतु	धुनुताम्	धुनुवन्तु

Imperfect.

1st	Person	अधुनवम	{	अधुनुव	अधुनुम
				अधुनुव	अधुनुम
2nd	,,	अधुनोः		अधुनुतम्	अधुनुत
3rd	,,	अधुनोत		अधुनुताम्	अधुनुवन्

Potential.

1st	Person	धुनुयाम	धुनुयाव	धुनुयाम
2nd	,,	धुनुयाः	धुनुयातम्	धुनुयात
3rd	,,	धुनुयान	धुनुयाताम्	धुनुयुः

Atmanepada.

Present.

1st	Person	धुन्व	{	धुनुवहे	धुनुमहे
				धुनुवहे	धुनुमहे
2nd	,,	धुनुषे		धुनुवाथे	धुनुध्वे
3rd	,,	धुनुते		धुनुवाते	धुनुवते

Imperative.

1st	Person	धुनवै	धुनवावहे	धुनवामहे
2nd	,,	धुनुष्व	धुनुवाथाम	धुनुध्वम
3rd	,,	धुनुताम्	धुनुवाताम्	धुनुवताम्

Imperfect.

	S.		D.	P.
1st Person	अधुन्वि	{	अधुन्वाहि अधुन्वहि	अधुन्महि अधुन्महि
2nd „	अधुनुथाः		अधुन्वाथाम्	अधुन्ध्वम्
3rd „	अधुनुत		अधुन्वाताम्	अधुन्वत

Potential.

1st Person	धुन्वीय		धुन्वीवहि	धुन्वीमहि
2nd „	धुन्वीथाः		धुन्वीयाथाम्	धुन्वीध्वम्
3rd „	धुन्वीत		धुन्वीयाताम्	धुन्वीरन्

धु+नु=धुनु is the base, but by (70) it becomes धुनो before the strong and धुन्व् by (136 b) before the vowel weak terminations. By (136 a) there are two forms धुनुवः, धुन्वः, &c. and by (136 c) धुनु is the Parasmaipada 2nd person singular of the Imperative mood.

(b) The following roots are to be similarly conjugated.

सु 5 U To extract juice; to perform a Soma sacrifice; to bathe; to churn.

दु 5 P. To torment; to burn.

ध्र same as धु.

स्तु 5 U. To spread; to scatter; to cover; to kill.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.		D.	P.
1st Person	स्तृणोमि	{	स्तृणुवः स्तृण्वः	स्तृणुमः स्तृणमः
2nd „	स्तृणोषि		स्तृणुथः	स्तृणुथ
3rd „	स्तृणोति		स्तृणुतः	स्तृण्वन्ति

Imperative.

1st Person	स्तृण्वानि		स्तृणवाव	स्तृणवाम
2nd „	स्तृणु		स्तृणुतम्	स्तृणुत
3rd „	स्तृणोतु		स्तृणुताम्	स्तृण्वन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अस्तृणवम्	{ अस्तृणुव अस्तृण्व	अस्तृणुम अस्तृणम
2nd „	अस्तृणोः	अस्तृणुतम्	अस्तृणुत
3rd „	अस्तृणोत्	अस्तृणुताम्	अस्तृणवम्

Potential.

1st Person	स्तृणुयाम्	स्तृणुयाव	स्तृणुयाम
2nd „	स्तृणुयाः	स्तृणुयातम्	स्तृणुयात
3rd „	स्तृणुयात्	स्तृणुयाताम्	स्तृणुयुः

*Atmanepada.**Present.*

1st Person	स्तृण्वे	{ स्तृणुवहे स्तृण्वह	स्तृणुमहे स्तृणमहे
2nd „	स्तृण्वे	स्तृण्वाथे	स्तृणुध्वे
3rd „	स्तृणुते	स्तृण्वान्ते	स्तृण्वते

Imperative.

1st Person	स्तृण्वे	स्तृण्वावहे	स्तृण्वामहे
2nd „	स्तृणुष्व	स्तृण्वाथाम्	स्तृणुध्वम्
3rd „	स्तृणुताम्	स्तृण्वाताम्	स्तृण्वताम्

Imperfect.

1st Person	अस्तृणिव	{ अस्तृणुवहि अस्तृण्वहि	अस्तृणुमहि अस्तृणमहि
2nd „	अस्तृणुथाः	अस्तृण्वाथाम्	अस्तृणुध्वम्
3rd „	अस्तृणुत	अस्तृण्वाताम्	अस्तृण्वत

Potential.

1st Person	स्तृण्वीय	स्तृण्वीवहि	स्तृण्वीमहि
2nd „	स्तृण्वीथाः	स्तृण्वीयाथाम्	स्तृण्वीध्वम्
3rd „	स्तृण्वीत्	स्तृण्वीयाताम्	स्तृण्वीरम्

(c) Roots to be similarly conjugated.

कृ 5 U. To hurt, injure or kill.

चृ „ To choose, to choose in marriage or woo.

पृ 5 P. To please; to be pleased or delighted.

सृ „ To deliver or extricate from; to gratify; to grant;
to protect; to live.

सृ „ To please; to protect; to live.

हृ „ To hurt or kill.

शक् 5 to be able; to bear or endure; to be powerful.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	शक्नोमि	शक्नुवः	शक्नुमः
2nd „	शक्नोषि	शक्नुथ	शक्नुथ
3rd „	शक्नोति	शक्नुतः	शक्नुवन्ति

Imperative.

1st Person	शक्नवानि	शक्नवाव	शक्नवाम
2nd „	शक्नुहि	शक्नुतम	शक्नुत
3rd „	शक्नोतु	शक्नुताम्	शक्नुवन्तु

Imperfect.

1st Person	अशक्नवम्	अशक्नुव	अशक्नुम
2nd „	अशक्नोः	अशक्नुतम्	अशक्नुत
3rd „	अशक्नोत्	अशक्नुताम्	अशक्नुवत्

Potential.

1st Person	शक्नुयाम	शक्नुयाव	शक्नुयाम
2nd „	शक्नुयाः	शक्नुयातम्	शक्नुयात
3rd „	शक्नुयात्	शक्नुयाताम्	शक्नुयुः

शक् + नु = शक्नु is the base; by (70) it becomes शक्नो before the strong and शक्नुव् by (137) before the vowel weak terminations

(d) Roots to be similarly conjugated.

आप् 5 P To obtain; to reach; to pervade; to undergo.

राध् 5 P. To propitiate or please; to accomplish or achieve;
to prepare; to injure or kill.

साध् „ To accomplish; to finish; to conquer.

तिक् „ To go or attack; to wound; to seek; to injure or
kill; to challenge. This root is also written
as तिग् or तिच् .

सच् 5 P. To hurt, injure, or kill; to accept; to support or bear.

धृष् „ To be bold or proud; to dare or venture.

दम् } „ To hurt, injure or kill; to deceive or cheat; to go.
or
दंम् }

ऋष् „ To flourish; to increase; to satisfy; to accomplish.

तृष् „ To please; to be pleased or satisfied.

अद् } „ To pervade.
or
अंद् }

दध् „ To hurt, injure or kill; to go or lead; to protect.

दाद् „ To hurt injure or kill.

अद् 5 A To pervade; to get or obtain; to heap,

(Vedic) To master or be able.

Pres-nt.

	S.	D.	P.
1st Person	अद्नुवे	अद्नुवहे	अद्नुमहे
2nd „	अद्नुषे	अद्नुवाथे	अद्नुध्वे
3rd „	अद्नुते	अद्नुवाते	अद्नुवते

Imperative.

1st Person	अद्नुवै	अद्नुवावहै	अद्नुवामहै
2nd „	अद्नुष्व	अद्नुवाथाम्	अद्नुध्वम्
3rd „	अद्नुताम्	अद्नुवाताम्	अद्नुवताम्

Imperfect.

1st Person	आद्नुवि	आद्नुवहि	आद्नुमहि
2nd „	आद्नुथाः	आद्नुवाथाम्	आद्नुध्वम्
3rd „	आद्नुत	आद्नुवाताम्	आद्नुवत

Potential.

1st Person	अद्नुवीय	अद्नुवीवहि	अद्नुवीमहि
2nd „	अद्नुवीथाः	अद्नुवीयाथाम्	अद्नुवीध्वम्
3rd „	अद्नुवीत	अद्नुवीयाताम्	अद्नुवीरन्

Before vowel weak terminations अद्नु becomes अद्नुव् by (137).

(e) लिङ् (5 A To ascend ; to attack ; to ooze) is to be similarly conjugated.

(139). Roots belonging to the 1st, 5th and 10th conjugations.

अद् or अह् 1 A. }
10 U. } To go or approach ; to set out.

अह् 1 P. To compose ; to celebrate ; to prepare.

5 P. To pervade.

अद् is also a defective verb preserved only in five forms (आत्थ, आहथुः ; आह, आहतुः and आहुः) To say, speak, or mention ; (see page 77 d).

वि 1 A. To detest ; to revenge.

10 U. To fear ; to honour ; to observe.

5 U. To collect or gather.

वद् or दम् 1 P. }
5 „ } To injure ; to deceive ; to go.

10 U. To impel ; to kill.

10 A. To collect or arrange.

दाद् 1 U. }
10 U. } To give or grant ; to offer an oblation.

5 P. To hurt or kill.

धृद् 1 P. } To offend or hurt ; to defy ; to violate or outrage
10 U. } (as a woman).

5 P. To be bold or proud.

(a) Those that belong to the 4th and 5th conjugations.

क् 5 P. To be able ; to bear or endure ; to be powerful.

4 U. to be able ; to give ; to aid ; to know (mostly Vedic in these senses).

हृद् 5 P. To kill ; to go ; to protect.

4 P. (Vedic) To go or flow ; to reach or attain ; to go away.

राद् 5 P. To accomplish ; to finish.

4 P. To be favourable ; to be accomplished ; to propitiate ; to prosper ; to be ready ; to kill.

साध् 5 P. To accomplish; to conquer.

4 P. To be accomplished.

(b) Those belonging to the 1st and 5th conjugations.

स्मृ 1 P. To remember.

5 P. To please; to protect; to live.

तिक् }
तिग् } 5 P. To go, &c. तिक् 1 A. To go or move.
तिष् }

श्रु 1 P. To go or move.

5 P. To hear or listen; to learn or study.

(c) The following roots belong optionally to the conjugations shown below :—

सु 1 U. To go or move. 1 P., 2 P. To possess supremacy.

5 U. To extract juice.

दु 1 P. To go or move. 4 A. To be afflicted or pained.

5 P. To torment, &c,

रु 1 P. To go or move; to rise.

3 P. (mostly used in the Veda).

5 P. To injure; hurt or kill; to attack.

वृ 5 P. To hurt or kill. 6 A. to respect; to apply; to desire.

घृ 1 P. To sprinkle. 10 U. To wet or moisten.

3 P. }
5 U. } To sprinkle; to shine.

वृप् 1 P. }
10 U. } To kindle or light up. To please or gladden.

10 A. To be satisfied.

4 P. }
5 P. } To become satisfied or pleased.

6 P. } To please or gratify.

(140) श्रु (श्रु 5 P. To hear).

संश्रु P. when transitively used.

संश्रु A. when used intransitively.

(141)	Roots	Third person Present Tense.			
अह्	{	1 A.	अहते	अहेते	अहन्ते
		10 U.	अहयति अहयते	अहयतः अहयते	अहयन्ति अहयन्ते
अह्	{	1 U.	अहति अहत	अहतः अहते	अहन्ति अहन्ते
		10 U.	अहयति अहयते	अहयतः अहयते	अहयन्ति अहयन्ते
		5 P.	अह्नाति	अह्नतः	अह्नुवन्ति
		defective	आह	आहतुः	आहः
चि	{	1 A.	चयते	चयेते	चयन्ते
		10 U.	चाययति चाययते	चाययतः चाययते	चाययन्ति चाययन्ते
		5 U.	चिनाति चिनुते	चिनुतः चिन्वाते	चिन्वन्ति चिन्वते
दध् or दध्	{	1 P.	दधति दधति	दधतः दधतः	दधन्ति दधन्ति
		5 P.	दध्नाति	दध्नतः	दध्नुवन्ति
		10 U.	दधयति दधयते	दधयतः दधयेते	दधयन्ति दधयन्ते
दाष्	{	1 U.	दाशति दाशत	दाशतः दाशते	दाशन्ति दाशन्ते
		10 U.	दाशयति दाशयते	दाशयतः दाशयते	दाशयन्ति दाशयन्ते
		5 P.	दाश्नाति	दाश्नतः	दाश्नुवन्ति
धृष्	{	1 P.	धर्षति	धर्षतः	धर्षन्ति
		10 U.	धर्षयति धर्षयते	धर्षयतः धर्षयते	धर्षयन्ति धर्षयन्ते
		5 P.	धृष्णाति	धृष्णतः	धृष्णवन्ति
शक्	{	5 P.	शक्नोति	शक्नुतः	शक्नुवन्ति
		4 U.	शक्यति शक्यते	शक्यतः शक्यते	शक्यन्ति शक्यन्ते
दध्	{	5 P.	दध्नाति	दध्नतः	दध्नुवन्ति
		4 P.	दध्यति	दध्यतः	दध्यन्ति
राध्	{	5 P.	राध्नाति	राध्नतः	राध्नुवन्ति
		4 P.	राध्यति	राध्यतः	राध्यन्ति

Roots		3rd Person Present Tense.		
साध्	{ 5 P. 4 P.	साध्नाति साध्याति	साध्नुतः साध्यतः	साध्नुवन्ति साध्यन्ति
स्मृ	{ 1 P. 5 P.	स्मरति स्मृणाति	स्मरतः स्मृणुतः	स्मरन्ति स्मृण्वन्ति
तिक्	{ 1 A. 5 P.	तेकते तिक्कति	तेकेते तिक्कतः	तेकन्ते तिक्कवन्ति
श्रु	{ 1 P. 5 P.	श्रवति शृणाति	श्रवतः शृणुतः	श्रवन्ति शृण्वन्ति
सु	{ 1 P. 2 P. 5 U.	सवति सोति सुनोति सुनुत	सवतः सुतः सुनुतः सुन्वाते	सवन्ति सुवन्ति सुन्वन्ति सुन्वते
दु	{ 1 P. 5 P. 4 A.	दवति दुनोति द्वयते	दवतः दुनुतः द्वयते	दवन्ति दुन्वन्ति द्वयन्त
क्	{ 1 P. 3 P. 5 P.	क्च्छति इयति क्कणाति	क्च्छतः इयतः क्कणुतः	क्च्छन्ति इयन्ति क्कण्वन्ति
दृ	{ 5 P. 6 A.	दृणोति द्रियते	दृणुतः द्रियते	दृण्वन्ति द्रियन्ते
घृ	{ 1 P. 10 U. 3 P. 5 U.	घरति घारयति घारयते जिघर्ति घृणाति घृणुते	घरतः घारयतः घारयते जिघृतः घृणुतः घृण्वाते	घरन्ति घारयन्ति घारयन्ते जिघ्रति घृण्वन्ति घृण्वते
तृप्	{ 1 P. 10 U. 4 P. 5 D.	तर्पति तर्पयति तर्पयते तृप्यति तृप्णाति तृपति	तर्पतः तर्पयतः तर्पयते तृप्यतः तृप्नुतः तृपतः	तर्पन्ति तर्पयन्ति तर्पयन्ते तृप्यन्ति तृप्नुवन्ति तृपन्ति

CHAPTER VIII.

Seventh Conjugation or रुधादि Class.

(142) * Roots of the seventh or रुधादि class form their base by inserting न between the radical vowel and the final consonant.

(143) † The अ of this न is dropped before weak terminations. न् is then changed to the nasal of that class to which the following letter belongs.

(144) ‡ The radical nasal of a root is dropped in this conjugation.

(145) रिच् 7 U. To empty or evacuate; to separate or divide; to deprive of; to give up.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	रिणक्षि	रिञ्च्वः	रिञ्चम
2nd „	रिणक्षि	रिङ्क्षथः	रिङ्क्षथ
3rd „	रिणक्ति	रिङ्क्ते	रिञ्चन्ति

Imperative.

1st Person	रिणचानि	रिणचाव	रिणचाम
2nd „	रिङ्क्षि	रिङ्क्ष्व	रिङ्क्ष्व
3rd „	रिणक्तु	रिङ्क्ष्व	रिञ्चन्तु

Imperfect.

1st Person	अरिणचम्	अरिञ्च्व	अरिञ्चम
2nd „	अरिणक्-ग्	अरिङ्क्ष्व	अरिङ्क्ष्व
3rd „	अरिणक्-ग्	अरिङ्क्ष्व	अरिञ्चव

Potential.

1st Person	रिञ्च्याम्	रिञ्च्याव	रिञ्च्याम
2nd „	रिञ्च्याः	रिञ्च्यातम्	रिञ्च्यात
3rd „	रिञ्च्यात्	रिञ्च्याताम्	रिञ्च्युः

* रुधादिभ्यःश्च III-1-78.

† भ्रसाङ्गलोपः VI-4-111.

‡ भ्रामलोपः VI-4-23.

*Atmanpada.**Present.*

		S.	D.	P.
1st	Person	रिञ्चे	रिञ्च्वहे	रिञ्चमहे
2nd	,,	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्गध्वे
3rd	,,	रिङ्के	रिञ्चाते	रिञ्चते

Imperative.

1st	Person	रिणचै	रिणचावहे	रिणचामहे
2nd	,,	रिङ्क्ष्व	रिञ्चाथाम्	रिङ्गध्वम्
3rd	,,	रिङ्काम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

Imperfect.

1st	Person	अरिञ्चि	अरिञ्च्वहि	अरिञ्चमहि
2nd	,,	अरिङ्क्थाः	अरिञ्चाथाम्	अरिङ्गध्वम्
3rd	,,	अरिङ्क	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चत

Potential.

1st	Person	रिञ्चीय	रिञ्चीवहि	रिञ्चीमहि
2nd	,,	रिञ्चीथाः	रिञ्चीयाथाम्	रिञ्चीध्वम्
3rd	,,	रिञ्चीत	रिञ्चीयाताम्	रिञ्चीरि

रिञ् + मि = रिणच् + मि. by (142) = रिणचि. रिञ् + सि = रिणच् + सि by (113) = रिणक् + सि by (84); = रिणक् + बि by (83) = रिणाक्षि
 अरिणक्-ग् by (77 and 74) रिङ्गिध्व and रिङ्कम् by (143) and 84
 (a) The following roots are to be similarly conjugated.

तञ्च् 7 P. To contract or shrink.

पृच् 7 P. To bring into contact with; to join;

to mix; to touch; to satisfy; to satiate; to augment.

(Vedic) to give bountifully.

वृच् 7 P To choose

विच् 7 U. To separate; to distinguish; to deprive of

(146) अञ्ज् 7 P. To anoint; to make clear;

to show; to go; To shine; to honour, to decorate,

Present.

1st	Person	अनाजिम	अञ्ज्वः	अञ्जमः
2nd	,,	अनाक्षि	अङ्क्यः	अङ्क्य
3rd	,,	अनाक्षि	अङ्कः	अञ्जन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	अनजानि	अनजाव	अनजाम
2nd „	अङ्गि	अङ्गस्	अङ्गम्
3rd „	अनक्तु	अङ्गास्	अञ्जन्तु

Imperfect.

1st Person	आनजम्	आञ्ज्व	आञ्जम्
2nd „	आनक्-ग्	आङ्गस्	आङ्ग
3rd „	आनक्-ग्	आङ्गास्	आञ्जन्

Potential.

1st Person	अञ्ज्याम्	अञ्ज्याव	अञ्ज्याम्
2nd „	अञ्ज्याः	अञ्ज्यातस्	अञ्ज्यात
3rd „	अञ्ज्यात्	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्युः

युज् 7 U. To join ; to yoke ; to furnish ; to use or employ ; to apply ; to appoint ; to direct ; to prepare ; to give ; to adhere, to insert ; to think upon.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	युनज्मि	युञ्ज्वः	युञ्जमः
2nd „	युनाक्षि	युङ्क्थः	युङ्क्थ
3rd „	युनाक्ति	युङ्क्ते	युञ्जन्ति

Imperative.

1st Person	युनजानि	युनजाव	युनजाम
2nd „	युङ्गि	युङ्गस्	युङ्ग
3rd „	युनक्तु	युङ्गास्	युञ्जन्तु

Imperfect.

1st Person	अयुनजम्	अयुञ्ज्व	अयुञ्जम्
2nd „	अयुनक्-ग्	अयुङ्गस्	अयुङ्ग
3rd „	अयुनक्-ग्	अयुङ्गास्	अयुञ्जन्

Potential.

1st Person	युञ्ज्याम्	युञ्ज्याव	युञ्ज्याम्
2nd „	युञ्ज्याः	युञ्ज्यातस्	युञ्ज्यात
3rd „	युञ्ज्यात्	युञ्ज्याताम्	युञ्ज्युः

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	युञ्जे	युञ्ज्वहे	युञ्जमहे
2nd "	युङ्क्षे	युञ्जाते	युङ्गध्वे
3rd "	युङ्क्ते	युञ्जाते	युञ्जते

Imperative.

1st Person	युनजै	युनजावहे	युनजामहे
2nd "	युङ्क्ष्व	युञ्जाथास्व	युङ्गध्वस्व
3rd "	युङ्क्ताम्	युञ्जाताम्	युञ्जताम्

Imperfect.

1st Person	अयुञ्जि	अयुञ्ज्वहि	अयुञ्जमहि
2nd "	अयुङ्क्थाः	अयुञ्जाथास्व	अयुङ्गध्वस्व
3rd "	अयुङ्क्त	अयुञ्जाताम्	अयुञ्जत

Potential.

1st Person	युञ्जीय	युञ्जीवहि	युञ्जीमहि
2nd "	युञ्जीथाः	युञ्जीयाथास्व	युञ्जीध्वस्व
3rd "	युञ्जीत	युञ्जीयाताम्	युञ्जीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

भञ्ज् 7 P. To break; to devastate; to frustrate; to arrest or check; to defeat.

भुज् 7 A. To eat, to enjoy; to rule; (P) to protect, to endure; to pass time.

बिज् 7 P. To shake; to tremble with fear; to be afraid; to be afflicted.

वृज् 7 P. To avoid; to choose; to atone for, to efface, to purify; to remove; to give; to hurt, injure, or kill.

(147) कृत् 7 P. To spin; to surround; to attire.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	कृणांमि	कृन्मः	कृन्मः
2nd "	कृणस्मि	कृन्थः	कृन्थ
3rd "	कृणन्ति	कृन्तः	कृन्दन्ति

Imperative.

	S.	D.	P.
1st Person	कृण्वानि	कृण्वाव	कृण्वाम
2nd "	कृन्धि	कृन्तम्	कृन्त
3rd "	कृणु	कृन्ताम्	कृन्दन्तु

Imperfect.

1st Person	अकृण्वम्	अकृन्व	अकृन्म
2nd "	अकृणत्-इ	अकृन्तम्	अकृन्त
3rd "	अकृणत्-इ	अकृन्ताम्	अकृन्दन्

Potential.

1st Person	कृन्याम्	कृन्याव	कृन्याम
2nd "	कृन्याः	कृन्यातम्	कृन्यात
3rd "	कृन्यात्	कृन्याताम्	कृन्युः

कृत् + मि = कृणत् + मि by (142 and 18) = कृणद् + मि by the following rule.

(148) A consonant except a nasal, followed by a soft consonant or the initial vowel of a word, takes the third consonant of its class as its substitute.

कृन्द् by (143 and the last portion of 18) न् being followed by a letter of the Dental class is not changed to ण्.

कृन्दन्ति—कृण्वानि, &c. by (148).

अकृणत्-इ by (77 and 74).

(149) उन् 7 P. To wet or moisten; to bathe; to flow.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	उनञ्चि	उन्ञः	उन्ञः
2nd "	उनस्ति	उन्थः	उन्थ
3rd "	उनत्ति	उन्तः	उन्दन्ति

Imperative.

1st Pers	उनदानि	उनदाव	उनदाम
2nd "	उन्धि	उन्तम्	उन्त
3rd "	उनतु	उन्ताम्	उन्तन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	औनदस्	औन्द्	औन्द्
2nd "	औनः-औनत्-द्	औन्तस्	औन्त
3rd "	औनत्-द्	औन्तास्	औन्दन्

Potential.

1st Person	उन्यास्	उन्याव	उन्याम
2nd "	उन्याः	उन्यातस्	उन्यात
3rd "	उन्यात्	उन्यातास्	उन्युः

औनदस्, &c. by (14 a); औनः by (89);

उनत्ति by (87); औनत्-द् by (77) and (74).

भिद् 7 U to break; to dig; to displace, to violate; to remove;
to interrupt; to change; to expand; to scatter.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	भिनद्मि	भिन्दः	भिन्दः
2nd "	भिनात्ति	भिन्थः	भिन्थ
3rd "	भिनत्ति	भिन्तः	भिन्दन्ति

Imperative.

1st Person	भिनदानि	भिनदाव	भिनदाम
2nd "	भिन्दि	भिन्तास्	भिन्त
3rd "	भिनत्तु	भिन्तास्	भिन्दन्तु

Imperfect.

1st Person	अभिनदस्	अभिन्द्	अभिन्द्
2nd "	अभिनः अभिनत्-द्	} अभिन्तस्	अभिन्त
3rd "	अभिनत्-द्		
		अभिन्तास्	अभिन्दन्

• *Potential.*

1st Person	भिन्द्यास्	भिन्द्याव	भिन्द्याम
2nd "	भिन्द्याः	भिन्द्यातस्	भिन्द्यात
3rd "	भिन्द्यात्	भिन्द्यातास्	भिन्द्युः

भिनत्ति by (87); अभिनः by (89); अभिनत्-द् by (77 and 74).

*Atmanepada.**Present.*

		S.	D.	P.
1st	Person	भिन्दे	भिन्द्वहे	भिन्महे
2nd	,,	भिन्से	भिन्दाथे	भिन्द्वे
3rd	,,	भिन्ते	भिन्दाते	भिन्दते

Imperative.

1st	Person	भिन्दै	भिन्दावहे	भिन्दामहे
2nd	,,	भिन्स्व	भिन्दाथाम्	भिन्द्वस्व
3rd	,,	भिन्ताम्	भिन्दाताम्	भिन्दताम्

Imperfect.

1st	Person	अभिन्दि	अभिन्द्वहि	अभिन्महि
2nd	,,	अभिन्त्याः	अभिन्दाथाम्	अभिन्द्वस्व
3rd	,,	अभिन्त	अभिन्दाताम्	अभिन्दत

Potential.

1st	Person	भिन्दीय	भिन्दीवहि	भिन्दीमहि
2nd	,,	भिन्दीथाः	भिन्दीयाथाम्	भिन्दीस्व
3rd	,,	भिन्दीत	भिन्दीयाताम्	भिन्दीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

धृ 7 U To pond; to trample upon; to strike against, to crush; to move or be agitated.

सि 7 A To suffer pain; to be afflicted; to feel tired, to be exhausted.

छि 7 U To cut; to lop off; to hew; to mow; to tear; to pierce; to break; to rend; to split; to divide; to disturb; to destroy; to deprive of.

कु 7 P To play; to shine; to vomit.

तु 7 U To cleave; to split; to destroy; to kill; to set free; to disregard.

वि 7 A To know or understand; to regard; to meet with; to reflect; to examine.

(150) *A consonant except a nasal, a semi-vowel or ह, preceded by any consonant and followed by a homogeneous one (viz. a consonant belonging to the same class and requiring an equal effort to pronounce it) is optionally dropped.

(151) इन्ध् 7 A. To kindle, to light, to set on fire.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	इन्धे	इन्धवहे	इन्धमहे
2nd	"	इन्धसे	इन्धाथे	इन्ध्वे-इन्ध्वे
3rd	"	इन्धे-इन्धे	इन्धाते	इन्धते

Imperative.

1st	Person	इन्धे	इन्धावहे	इन्धामहे
2nd	"	इन्धस्व	इन्धाथाम्	इन्ध्वस्-इन्ध्वम्
3rd	"	इन्धाम्-इन्धाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्

Imperfect.

1st	Person	ऐन्धि	ऐन्धवहि	ऐन्धमहि
2nd	"	ऐन्धाः-ऐन्धाः	ऐन्धाथाम्	ऐन्ध्वस्-ऐन्ध्वम्
3rd	"	ऐन्ध-ऐन्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत

Potential.

1st	Person	इन्धीय	इन्धीवहि	इन्धीमहि
2nd	"	इन्धीथाः	इन्धीयाथाम्	इन्धीध्वम्
3rd	"	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरन्

इन्धे by (87); इन्ध्वे or इन्ध्वे by (150); ध् being followed by इ and preceded by न् is optionally dropped. In the third person singular the termination ते is homogeneous to ध् and hence two forms.

इन्धे by (142).

इन्ध् 7 U To obstruct; to preserve; to close; to confine; to besiege; to obscure; to oppress.

रुध् 7 U.

*Parasmaipada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	रुणधिमि	रुन्ध्वः	रुन्धमः
2nd "	रुणत्सि	रुन्ध्वः-रुन्धः	रुन्ध्व-रुन्ध
3rd "	रुणद्धि-रुणधि	रुन्ध्वः-रुन्धः	रुन्धन्ति

Imperative.

1st Person	रुणधानि	रुणधाव	रुणधामि
2nd "	रुन्धि-रुन्धि	रुन्ध्वम्-रुन्धम्	रुन्ध्व-रुन्ध
3rd "	रुणद्ध-रुणधु	रुन्ध्वाम्-रुन्धाम्	रुन्धन्तु

Imperfect.

1st Person	अरुणधम्	अरुन्ध्व	अरुन्धम
2nd "	अरुणत्-द्	अरुन्ध्वम् } अरुन्धम् }	अरुन्ध्व } अरुन्ध }
3rd "	अरुणत्-द्	अरुन्ध्वाम् } अरुन्धाम् }	अरुन्धन्

Potential.

1st Person	रुन्ध्याम्	रुन्ध्याव	रुन्ध्याम
2nd "	रुन्ध्याः	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात
3rd "	रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्युः

*Atmanepada.**Present.*

	S.	D.	P.
1st Person	रुन्धे	रुन्ध्वहे	रुन्धमहे
2nd "	रुन्त्से	रुन्धाथे	रुन्ध्वे-रुन्ध्वे
3rd "	रुन्ध्वे-रुन्धे	रुन्धाते	रुन्धते

Imperative.

1st Person	रुणथै	रुणधावहे	रुणधामहे
2nd "	रुन्त्स्व	रुन्धाथाम्	रुन्ध्वम् रुन्ध्वम्
3rd "	रुन्ध्वाम् रुन्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अरुन्धि	अरुन्ध्वहि	अरुन्धमहि
2nd "	अरुन्ध्याः अरुन्धाः	अरुन्धाथाम्	अरुन्ध्वम्
3rd "	अरुन्ध्व-अरुन्ध	अरुन्धाताम्	अरुन्धत

Potential.

1st Person	रुन्धीय	रुन्धीवहि	रुन्धीमहि
2nd "	रुन्धीथाः	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीध्वम्
3rd "	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्

रुध् + थः or ति = रुन्ध् + थः or रुणध् + ति = रुन्ध् + धः or
 रुणध् + धि by (100) = रुन्ध् + धः or रुणध् + धि by (82) =
 रुन्ध्वः or रुणध्वि, or optionally रुन्धः or रुणधि by (150).

(152) पिष् 7 P. To pound, to grind, to pulverize; to crush; to hurt; to injure or kill.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	पिनाप्मि	पिष्वः	पिष्वमः
2nd "	पिनक्षि	पिष्ठः	पिष्ठ
3rd "	पिनष्टि	पिष्ठः	पिषन्ति

Imperative.

1st Person	पिनषाणि	पिनषाव	पिनषाम
2nd "	पिण्डि	पिष्ठम्	पिष्ठ
3rd "	पिण्डु	पिष्ठाम्	पिषन्तु

Imperfect.

1st Person	अपिनषम्	अपिष्व	अपिष्वम
2nd "	अपिनष्ट-इ	अपिष्ठम्	अपिष्ठ
3rd "	अपिनष्ट-इ	अपिष्ठम्	अपिषन्

Potential.

1st Person	पिष्याम्	पिष्याव	पिष्याम
2nd "	पिष्याः	पिष्याथाम्	पिष्यात
3rd "	पिष्यात्	पिष्याताम्	पिष्युः

पिङ् + वः = पिङ्गः by (143 & 92); पिनाक्षि by (142, 80 and 83).

पिठ् and पिनष्टि by (81); पिनषाणि by (142 and 18).

पिष् + धि = पिणष् + धि by (143) = पिण्ड् + धि by (82) = पिण्ड् + टि by (81) = पिण्ड्व्.

अपिन्द-इ (77 and 74).

(a) शिष् (P to leave a remainder; to distinguish or discriminate,) is to be similarly conjugated.

(153) हिस् 7 P To hurt, injure or kill, to afflict or torment.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	हिनस्मि	हिंस्वः	हिंस्मः
2nd "	हिनास्ति	हिंस्थः	हिंस्थ
3rd "	हिनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति

Imperative.

1st Person	हिनसानि	हिनसाव	हिनसाम
2nd "	हिन्धि	हिंस्तथ	हिंस्त
3rd "	हिनस्तु	हिंस्ताम्	हिंसन्तु

Imperfect.

1st Person	अहिनसम्	अहिंस्व	अहिंस्म
2nd "	अहिनः अहिनत्-इ }	अहिंस्तम्	अहिंस्त
3rd "	अहिनत्-इ	अहिंस्ताम्	अहिंसन्

Potential.

1st Person	हिंस्याम्	हिंस्याव	हिंस्याम
2nd "	हिंस्याः	हिंस्यातम्	हिंस्यात
3rd "	हिंस्यात्	हिंस्याताम्	हिंस्युः

हिस् + वः = हिंस्वः by (141, 143, and 92); हिन्धि by (96)
अहिनः—अहिनत्—इ by (97).

(154) * In the case of the root तृह्, इ is added to न when it is followed by the consonantal strong terminations.

The base of तृह् therefore is तृणेह् before consonantal strong terminations, तृणह् before vowel strong and तृंह् before weak terminations.

तृह् 7 P. to hurt, injure or kill.

Present.

		S.	D.	P.
1st	Person	तृणेक्षि	तृहः	तृहः
2nd	"	तृणेक्ष	तृण्डः	तृण्ड
3rd	"	तृणेदि	तृण्डः	तृहन्ति

Imperative.

1st	Person	तृणहानि	तृणहाव	तृणहाम
2nd	"	तृण्डि	तृण्डम्	तृण्ड
3rd	"	तृण्डु	तृण्डाम्	तृहन्तु

Imperfect.

1st	Person	अतृणहम्	अतृह	अतृह
2nd	"	अतृण्ड्-इ	अतृण्डम्	अतृण्ड
3rd	"	अतृण्ड्-इ	अतृण्डाम्	अतृहन्

Potential.

1st	Person	तृह्याम्	तृह्याव	तृह्याम्
2nd	"	तृह्याः	तृह्यातम्	तृह्यात
3rd	"	तृह्यात्	तृह्याताम्	तृह्याः

तृह् + सि = तृणेह् + सि by (154) = तृण्ड् + सि by (99), तृणेह् + सि by 80 = तृणेक्षि by (83.)

तृह् + ति = तृणेह् + ति by (154) = तृण्ड् + ति by (99) = तृणेह् + धि by (100) = तृण्ड् + ढि by (81) = तृणेदि by (101).

तृह् + धि = तृनह् + धि by (143) = तृन्ह् + धि by (99) = तृण्ड् + धि by (143) = तृण्ड् + ढि (81) = तृण्डि by (101).

(155) Roots belonging to the 1st, 7th and 10th conjugations.

कृ 1 P. } To kindle. 7 P To play, &c.
10 U. }

गृ 1 P. } To go or move. 7 P To pound, &c.
10 U. }

वि 1 P } To divide, separate. 7 U To empty, &c.
10 P } To leave; to join or mix.

शि 1 P To hurt; injure or kill. 7 P To distinguish, &c.
10 U To leave a remainder.

हिं 7. P }
10 U } To hurt, injure or kill.

(1) Those that belong to 1st & 7th conjugations.

भिद् 1 P } To break, &c. तंच्-तंज् 1 P To go. 7 P contract.

वृद् 1 P } To cleave, &c. रुध् 1 P To grow or germinate.
7 U } To obstruct. &c.

(b) Those belonging to the 1st, 2nd, 7th & 10th conjugations.

पृच् 1 P } To touch; 2 A To touch.
10 U } To oppose. 7 P To bring into contact.

वृज् 1 P } To avoid; to abandon, to exclude; to cut to
10 U } pieces; to deprive of.

2 A To avoid 7 P To avoid, to choose, &c.

(c) Roots belonging to the 6th and 7th conjugations.

कृत् 6 P To cut, to destroy. 7 P To spin, &c.

भुज् 6 P To bend or curve. 7 U To eat, &c.

(d) The following roots belong optionally to the conjugations shown below:—

विच् 3 }
7 U } To separate, &c.

भज् 7 P To break, &c. 10 U To brighten; to shine, to speak.

रिद् 6 P afflict. 4. 7. A. To suffer pain, &c.

6 P. }
तृद् 7 P. } To hurt;
10 U. } To injure or kill.

विज् 3 U. To separate, &c. 6. A. 7. U To shake or tremble.

युज् 1 P To join.. 4 A To concentrate the mind.

10 U. To join; to censure. 7 U To unite, &c.

विद् 2 P. To know, &c. 4 A To be; to happen.

6 U. To get or obtain. 7 A To know, &c.

10 A To tell or declare; to feel or experience, to dwell.

Roots			Third Person Present Tense,		
छृद्	1	P	छर्दति	छर्दतः	छर्दन्ति
	7	P	छृणत्ति	छृन्तः	छृन्दन्ति
	10	U	छर्दयति छर्दयते	छर्दयतः छर्दयेते	छर्दयन्ति छर्दयन्ते
पिष्	1	P	पेषति	पेषतः	पेषन्ति
	7	P	पिनाष्टि	पिंष्टः	पिषन्ति
	10	U	पेषयति पेषयते	पेषयतः पेषयेते	पेषयन्ति पेषयन्ते
रिच्	1	P	रेचति	रेचतः	रेचन्ति
	7	U	रिणक्ति रिङ्के	रिङ्कः रिश्वाते	रिश्चन्ति रिश्चन्ते
	10	P	रेचयति	रेचयतः	रेचयन्ति
शिष्	1	P	शेषति	शेषतः	शेषन्ति
	7	P	शिनष्टि	शिंष्टः	शिषन्ति
	10	U	शेषयति शेषयते	शेषयतः शेषयेते	शेषयन्ति शेषयन्ते
हिस्	1	P	हिंसति	हिंसतः	हिंसन्ति
	7	P	हिनष्टि	हिंस्तः	हिंसन्ति
	10	U	हिसयति हिसयते	हिसयतः हिसयेते	हिसयन्ति हिसयन्ते
भिद्	1	P	भिदति	भिदतः	भिदन्ति
	7	U	भिनात्ति भिन्ते	भिन्तः भिन्दाते	भिन्दन्ति भिन्वते
तंच्	1	P	तंचति	तंचतः	तंचन्ति
	7	P	तनक्ति	तङ्कः	तञ्चन्ति
तृद्	1	P	तर्दति	तर्दतः	तर्दन्ति
	7	U	तृणत्ति तृन्ते	तृन्तः तृन्दाते	तृन्दन्ति तृन्दते
रध	1	P	रोधति	रोधतः	रोधन्ति

Forms

Third Person Present Tense.

रुध्	7	U	रुणादि रुणधि	}	रुन्धः रुन्धः	}	रुन्धन्ति
			रुन्धे रुन्धे	}	रुन्धाते		रुन्धते
पृच्	1	P	पर्वति		पर्वतः		पर्वन्ति
	2	A	पृक्ते		पृचाते		पृचते
	7	P	पृणक्ति		पृङ्क्ते		पृश्चन्ति
	10	U	पर्वयति पर्वयते		पर्वयतः पर्वयेते		पर्वयन्ति पर्वयन्ते
वृज्	1	P	वर्जति		वर्जतः		वर्जन्ति
	2	A	वृक्ते		वृजाते		वृजते
	7	P	वृणक्ति		वृङ्क्ते		वृञ्चन्ति
	10	U	वर्जयति वर्जयते		वर्जयतः वर्जयेते		वर्जयन्ति वर्जयन्ते
ऊत्	6	P	ऊतति		ऊततः		ऊतन्ति
	7	P	ऊणक्ति		ऊन्तः		ऊन्धन्ति
भुज्	6	P	भुजति		भुजतः		भुजन्ति
	7	P	भुनक्ति भुङ्क्ते		भुङ्क्ते भुञ्जाते		भुञ्जन्ति भुञ्जते
विच्	3	U	वेवक्ति वेविक्ते		वेविक्तः वेविजाते		वेविजति वेविजते
	7	U	विनक्ति विङ्क्ते		विङ्क्ते विश्वाते		विश्चन्ति विश्चते
भञ्ज्	7	P	भनक्ति		भङ्क्ते		भञ्जन्ति
	10	U	भञ्जयति भञ्जयते		भञ्जयतः भञ्जयेते		भञ्जयन्ति भञ्जयन्ते
खिद्	4	A	खियते		खियेते		खियन्ते
	6	P	खिदति		खिदतः		खिदन्ति
	7	A	खिन्ते		खिन्दाते		खिन्दते
तृह्	6	P	तृहति		तृहतः		तृहन्ति

Roots	Third Person Present Tense.		
तृ 7 P	तृणोढि	तृणः	तृहन्ति
10 U	तर्हयति	तर्हयतः	तर्हयन्ति
	तर्हयते	तर्हयेते	तर्हयन्ते
युज् 1 P	योजति	योजतः	योजन्ति
4 A	युज्यते	युज्येते	युज्यन्ते
7 U	युनक्ति	युक्कः	युञ्जन्ति
	युक्के	युञ्जाते	युञ्जते
10 U	योजयति	योजयतः	योजयन्ति
	योजयते	योजयेते	योजयन्ते
विद् 2 P	{ वेत्ति	विक्तः	विदन्ति
	{ वेद	विदतुः	विदुः
4 A	विद्यते	विद्येते	विद्यन्ते
6 U	विदति	विदतः	विदन्ति
	विदते	विदेते	विदन्ते
7 A	विन्दते	विन्दाते	विन्दते
10 A	वेदयते	वेदयेते	वेदयन्ते

(157) The following roots change their proper Pada in the senses noted below:—

भुज्* is Parasmaipadi in the sense of “ protecting ” only.

युज् † with प्र, उप or any preposition beginning or ending with a vowel is Atmanepadi; except with reference to sacrificial vessels.

CHAPTER IX.

Eighth Conjugation or तनादि Class.

(158) ‡ Roots of the Eighth conjugation beginning with तन् and the roots कृ take ङ before the terminations in the conjugational tenses.

* भुजोऽनवने ॥ 1. 3. 66.

† प्रोषाम्यां युजेरयज्ञपात्रेषु ॥ 1. 3. 64, स्वराद्यन्तोपसर्गादिति वक्तव्यम्
Vartika.

‡ तनादिक्कृज्यतः ॥ III, I. 79.

(159) * Vikarana उ is dropped optionally before the terminations of the first person beginning with स् and व् and necessarily † before स्-व् and व् ‡ of the Potential in the case of the root कृ "to do."

(160) § कृ to do 8th conj: U. becomes कुर before the weak terminations.

(161) ** हि the second person singular Parasmaipada termination is dropped in the 8th conjugation.

(162) तन् 8 U To stretch; to spread; to perform; to compose, to bend; to weave; to last; to emboss;

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	तनोमि	तनुवः } तन्वः }	तनुमः } तन्मः }
2nd „	तनोषि	तनुथः	तनुथ
3rd „	तनोति	तनुतः	तन्वन्ति

Imperative.

1st Person	तनवानि	तनवाव	तनवाम
2nd „	तनु	तनुतम्	तनुत
3rd „	तनोतु	तनुताम्	तन्वन्तु

Imperfect.

1st Person	अतनवस्	अतनुव } अतन्व }	अतनुम. अतन्म
2nd „	अतनोः	अतनुतस्	अतनुत
3rd „	अतनोत्	अतनुताम्	अतन्वन्

* लोपश्चास्यान्यतरस्यां भवोः ॥ VI. 4. 107.

† नित्यं करोतिः ॥ VI. 4. 108.

‡ ये च ॥ VI. 4. 109.

§ अतउत्सार्वधातुके ॥ VI. 4. 110.

** ह्रस्वोः सार्वधातुके ॥ VI. 4. 87.

Potential.

		S.	D.	P.
1st	Person	तनुयाम्	तनुयाथ	तनुयाम
2nd	,,	तनुयाः	तनुयातम्	तनुयात
3rd	,,	तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयुः

*Atmanepada.**-Present.*

1st	Person	तन्वे	तनुवहे } तन्वहे }	तनुमहे } तन्महे }
2nd	,,	तनुषे	तन्वाथे	तनुध्वे
3rd	,,	तनुते	तन्वाते	तन्वते

Imperative.

1st	Person	तनवै	तनवावहे	तनवामहे
2nd	,,	तनुष्व	तन्वाथाय	तनुध्वम्
3rd	,,	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्

Imperfect.

1st	Person	अतन्वि	अतनुवहि } अतन्वहि }	अतनुमहि अतन्महि
2nd	,,	अतनुथाः	अतन्वाथाय	अतनुध्वम्
3rd	,,	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत

Potential.

1st	Person	तन्वीय	तन्वीवहि	तन्वीमहि
2nd	,,	तन्वीथाः	तन्वीयाथाय	तन्वीध्वम्
3rd	,,	तन्वीत	तन्वीषाताम्	तन्वीरन्

(a) The following roots are to be similarly conjugated:

गृ 8 U=To go.

क्ष्ण् or क्षिण् 8 U To hurt, injure or kill.

धृण् 8 P—To shine or burn.

तृण् 8 U=To graze.

मन् 8 A=To think; to consider; to honour; to know or understand; to consent to; to intend; to devise; to appear.

बन् 8 U = To beg or ask; to conquer; to possess. Vedic—to like or love; to wish; to prepare; to hurt.

सन् 8 U To love or like; to honour; to obtain; to bestow;

(163) कृ 8 U To do; to manufacture; to build; to produce; to compose; to perform; to obey; to place; to appoint.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	करोमि	कुर्वः	कुर्मः
2nd „	करोषि	कुरुथः	कुरुथ
3rd „	करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति

Imperative.

1st Person	करवाणि	करवाव	करवाम
2nd „	कुरु	कुरुतम्	कुरुत
3rd „	करोतु	कुरुताम्	कुर्वन्तु

Imperfect.

1st Person	अकरवम्	अकुर्व	अकुर्म
2nd „	अकरोः	अकुरुतम्	अकुरुत
3rd „	अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्

Potential.

1st Person	कुर्याम्	कुर्याथ	कुर्याम
2nd „	कुर्याः	कुर्यातिथ	कुर्यात
3rd „	कुर्यात्	कुर्याताथ	कुर्युः

Atmanepada.

Present.

1st Person	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
2nd „	कुरुषे	कुरुषि	कुरुष्वे
3rd „	कुरुते	कुर्वति	कुर्वते

Imperative.

1st Person	करवे	करवावहे	करवामहे
2nd „	कुरुष्व	कुर्वथाथ	कुरुष्वथ
3rd „	कुरुताथ	कुर्वताथ	कुर्वताथ

Imperfect.

1st Person	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
2nd „	अकुरुथाः	अकुर्वाथाम्	अकुरुध्वम्
3rd „	अकुरुत	अकुर्वाताम्	अकुर्वत

Potential.

1st Person	कुर्वीय	कुर्वीवहि	कुर्वीमहि
2nd „	कुर्वीथाः	कुर्वीयाथाम्	कुर्वीध्वम्
3rd „	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्

करोमि—करोषि by (158 and 70); कुर्वः—कुर्मः—कुर्याम् by (159 and 160;) कुरु by (161).

(164) The following roots belong to the conjugations shown below :—

घृण्	1	A = To seize.
	8	P = To shine; to burn.
सन्	1	P } To love &c
	8	U }
हृ	5	U = To hurt; injure or kill.
	8	U = To do &c.
तन्	1	P } To confide, to help; to pain; to be harmless;
	10	U } to sound.
	8	U.—To stretch, &c.
वन्	1	P } To favour; to hurt; to sound; to confide in.
	10	U }
	8	U = To beg, &c.
मन्	1	P } To be proud, to worship.
	10	A }
	4	A } = To think, &c.
	8	A }

(165) Roots 3rd Person Present Tense.

घृण्	1	A	घृणते	घृणते	घृणन्ते
	8	P.	घृणोति	घृणतः	घृणन्ति

Roots	3rd Person Present Tense.
सन् 1 P.	सनति
8 U.	सनोति
	सनुते
कृ 5 U.	कृणोति
	कृणुते
8 U.	करोति
	कुरुते
तन् 1 P.	तनति
8 U.	तनोति
	तनुते
10 U.	तानयति
	तानयते
1 P }	
वन् 8 U }	The same as above (वृ being substituted for नृ.)
10 U }	
मन् 1 P	मनति
4 A	मन्यते
8 A	मनुते
10 A	मानयते
	मानयते
	मानयन्ते

(166) The root कृ "to do" by itself and उपकृ in the sense of "doing good to" are used in both the Padas.* पराकृ, * अनुकृ and चिकृ in the sense of "affecting" only are always Parasmaipadi. कृ with the following prepositions and in the following senses is always

† Atmanepadi.

‡ अधिकृ "to bear, forgive or overpower."

§ विकृ "to utter sounds" or intransitively used.

* अनुपराभ्यां कृञः (परस्मैपदं) 1. 3. 79.

† गंधनाम्नोपेणसेवनसाहसिक्यप्रतियत्नप्रकथनोपयोगेषु कृञः ॥ 1. 3. 32.

‡ अयेः प्रहसने 1. 3. 33.

§ वेः शब्दकर्मणः 1. 3. 34. अकर्मकाच्च 1. 3. 5.

उत्कृ " to do an injury to."

उदाकृ " to overcome, blame or censure."

उपकृ " to serve."

प्रकृ " to outrage, to reside, to apply or use."

उपस्कृ " to prepare or cook."

CHAPTER X.

Ninth Conjugation or क्यदादि Class.

(167) * ना is added on to roots of the Ninth or क्यदादि class in the conjugational tenses before the terminations are applied.

(168) † ई is substituted for आ of ना viz. ना becomes नी before consonantal weak terminations.

(169) ‡ ना drops its आ before vowel weak terminations.

(170) § The penultimate न् of a root, ending in a consonant and not marked with a mute इ is dropped before the strong and weak terminations.

Roots of the Ninth conjugation are not distinguished by a mute इ and hence the penultimate nasal is invariably dropped.

(171) §§ वू and the 21 roots, that follow it, shorten their final vowel in the conjugational tenses, while व्री-व्री and व्ति do it optionally.

* क्यदादिभ्यः आ ॥ III. 1. 81.

† ई हल्यघोः ॥ III. 4. 113.

‡ आभ्यास्तयोरान्तः VI. 4. 112.

§ आनिदितां हल उपधायाः कृति ॥ VI. 4. 24.

इत्येतद्विस्तृप्तकं येषां नास्तिनिषांहलन्तानामङ्गानामुपधायात्मस्यलोपः

स्वात्कृतिरितिचप्रत्ययेपरे ॥

§§ ज्वादिनांह्रस्वः ॥ VII. 3. 80.

(172) * हि the Imperative 2nd person singular Parasmaipada termination is replaced by आन before which the vikarana नी is omitted, in the case of roots of the 9th conjugation ending in a consonant.

(173) क्री 9 U To buy; to barter; to win.

Parasmaipada.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	क्रीणामि	क्रीणीवः	क्रीणीमः
2nd „	क्रीणासि	क्रीणीथः	क्रीणीथ
3rd „	क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति

Imperative.

1st Person	क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम
2nd „	क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत
3rd „	क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु

Imperfect.

1st Person	अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम
2nd „	अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत
3rd „	अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्

Potential.

1st Person	क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम
2nd „	क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात
3rd „	क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः

Atmanepada.

Present.

1st Person	क्रीणे	क्रीणीवहे	क्रीणीमहे
2nd „	क्रीणीषे	क्रीणीथे	क्रीणीध्वे
3rd „	क्रीणीते	क्रीणीते	क्रीणीते

* हलभः शानज्ज्ञौ ॥ IJI. 1. 83.

Imperative.

		S.	D.	P.
1st	Person	क्रीणै	क्रीणावहे	क्रीणामहे
2nd	,,	क्रीणीष्व	क्रीणाथाम्	क्रीणीष्वम्
3rd	,,	क्रीणीताम्	क्रीणाताम्	क्रीणताम्

Imperfect.

1st	Person	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि
2nd	,,	अक्रीणीथाः	अक्रीणाथाम्	अक्रीणीष्वम्
3rd	,,	अक्रीणीत	अक्रीणाताम्	अक्रीणत

Potential.

1st	Person	क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि
2nd	,,	क्रीणीथाः	क्रीणीयाथाम्	क्रीणीष्वम्
3rd	,,	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्

(a) Roots to be similarly conjugated.

प्री १ U=To please or be pleased; to show kindness to; to be cheerful.

ग्री १ P=To go or move.

भ्री १ P=To fear.

म्री १ U=To hurt; to lessen; to alter; to transgress; to disappear; to stray.

री १ U=To go or move; to hurt; to howl.

ली १ P=To adhere; to melt.

ह्री १ P=To go or move; to support; to choose.

व्री १ P=To choose.

क्री १ U=To cook.

सि १ U=To fasten or ensnare.

क्षि १ P=To destroy; to diminish; to kill; to spend time.

यु १ U=To fasten; to worship; to acquire.

स्तु १ U=To jump; to raise; to cover; to approach.

वृ १ U=To choose a boon; to choose in marriage; to solicit; to conceal; to surround; to restrain; to oppose; to love; to adore.

(173 B) व्री 9 P To choose.

Present.

	S.	D.	P.
1st Person	{ व्रीणामि त्रिणामि	व्रीणीषः त्रिणीषः	व्रीणीमः त्रिणीमः
2nd "	{ व्रीणासि त्रिणासि	व्रीणीथः त्रिणीथः	व्रीणीथ त्रिणीथ
3rd "	{ व्रीणाति त्रिणाति	व्रीणीतः त्रिणीतः	व्रीणन्ति त्रिणन्ति

Imperative.

1st Person	{ व्रीणानि त्रिणानि	व्रीणाव त्रिणाव	व्रीणाम त्रिणाम
2nd "	{ व्रीणीहि त्रिणीहि	व्रीणीतम् त्रिणीतम्	व्रीणीत त्रिणीत
3rd "	{ व्रीणातु त्रिणातु	व्रीणीताम् त्रिणीताम्	व्रीणन्तु त्रिणन्तु

Imperfect.

1st Person	{ अव्रीणाम् अत्रिणाम्	अव्रीणीव अत्रिणीव	अव्रीणीम अत्रिणीम
2nd "	{ अव्रीणाः अत्रिणाः	अव्रीणीतम् अत्रिणीतम्	अव्रीणीत अत्रिणीत
3rd "	{ अव्रीणात् अत्रिणात्	अव्रीणीताम् अत्रिणीताम्	अव्रीणन् अत्रिणन्

Potential.

1st Person	{ व्रीणीयाम् त्रिणीयाम्	व्रीणीयाव त्रिणीयाव	व्रीणीयाम त्रिणीयाम
2nd	{ व्रीणीयाः त्रिणीयाः	व्रीणीयातम् त्रिणीयातम्	व्रीणीयात त्रिणीयात
3rd	{ व्रीणीयात् त्रिणीयात्	व्रीणीयाताम् त्रिणीयाताम्	व्रीणीयुः त्रिणीयुः

व्री and क्षि are to be similarly conjugated.

(174) वृ 9 U. To purify ; to winnow ; to expiate ; to discriminate ; to devise ; to become clear or pure.

पू १ U.

Present.

	S.	D.	P.
1st	पुनामि	पुनीबः	पुनीमः
2nd	पुनासि	पुनीथः	पुनीथ
3rd	पुनाति	पुनीतः	पुनान्ति

Imperative.

1st	पुनानि	पुनाव	पुनाम
2nd	पुनीहि	पुनीतम्	पुनीत
3rd	पुनातु	पुनीताम्	पुनन्तु

Imperfect.

1st	अपुनाम्	अपुनीब	अपुनीम
2nd	अपुनाः	अपुनीतम्	अपुनीत
3rd	अपुनात्	अपुनीताम्	अपुनन्

Potential.

1st	पुनीयाम्	पुनीयाव	पुनीयाम
2nd	पुनीयाः	पुनीयातम्	पुनीयात
3rd	पुनीयात्	पुनीयाताम्	पुनीयुः

*Atmanepada.**Present.*

1st	पुने	पुनीबहे	पुनीमहे
2nd	पुनीथे	पुनाथे	पुनीथे
3rd	पुनीते	पुनाते	पुनाते

Imperative.

1st	पुने	पुनावहे	पुनामहे
2nd	पुनीष्व	पुनाथाम्	पुनीष्वम्
3rd	पुनीताम्	पुनाताम्	पुनाताम्

Imperfect.

1st	अपुनि	अपुनीबहि	अपुनीमहि
2nd	अपुनीथाः	अपुनाथाम्	अपुनीष्वम्
3rd	अपुनीत	अपुनाताम्	अपुनन्त

Potential.

1st	पुनीय	पुनीवहि	पुनीमहि
2nd	पुनीथाः	पुनीयाथाम्	पुनीध्वम्
3rd	पुनीत	पुनीयाताम्	पुनीरन्

पू is shortened into पु according to (171).

(a) Roots to be similarly conjugated.

छ 9 U=To cut; to lop off; to pluck; to reap; to destroy.

धृ 9 U=To shake; to blow away; to kindle; to treat roughly; to resist.

क् 9 P=To go or move.

कु 9 U=To hurt; injure or kill.

गृ 9 P=To utter a sound; to invoke; to announce, to speak; to praise.

जृ 9 } To grow old; to wear out; to decay.

झृ 9 } P=To burst or break asunder; to split, to open.

वृ 9 P=To fill, &c.

भृ 9 P=To bear or support; to fry; to blame; to bend.

मृ 9 P=To hurt, injure or kill.

वृ 9 U=To choose, &c.

शृ 9 P=To tear asunder; to hurt, injure or kill.

सृ 9 U=To cover; to strew, &c.

(175) बन्ध् 9 P=To bind; to wear; to attract; to build; to compose; to produce; to strike as a root.

Present.

1st	बध्नामि	बध्नीवः	बध्नीमः
2nd	बध्नासि	बध्नीथः	बध्नीथ
3rd	बध्नाति	बध्नीतः	बध्नन्ति

Imperative.

1st	बध्नानि	बध्नाव	बध्नाव
2nd	बध्नान	बध्नीतम्	बध्नीत
3rd	बध्नातु	बध्नीताम्	बध्नन्तु

Imperfect.

1st	अबध्नास्	अबध्नीव	अबध्नीम
2nd	अबध्नाः	अबध्नीतस्	अबध्नीत
3rd	अबध्नात्	अबध्नीताम्	अबध्नन्

Potential.

1st	बध्नीयास्	बध्नीयाव	बध्नीयाम
2nd	बध्नीयाः	बध्नीयातस्	बध्नीयात
3rd	बध्नीयात्	बध्नीयाताम्	बध्नीयुः

बन् appears as ब् throughout by (170);

बधान by (172).

(a) Roots to be similarly conjugated.

कुंथ् 9 P=To suffer pain; to cling to; to hurt;

मंथ् 9 P } To fasten; to arrange; to write;
                                } To produce; to strew with.

मंथ् 9 P To churn; to agitate; to shake; to crush; to oppress; to hurt; to destroy.

श्रंथ् To loosen or liberate; to delight repeatedly.

(176) * The Vikarana ना-नी-न् as appended to the root क्षुम् is not changed to ण.

क्षुम् 9 P. To shake; to be agitated; to stumble.

Present.

1st Person	क्षुम्नामि	क्षुम्नीवः	क्षुम्नीमः
2nd "	क्षुम्नासि	क्षुम्नीथः	क्षुम्नीथ
3rd "	क्षुम्नाति	क्षुम्नीतः	क्षुम्नन्ति

Imperative.

1st Person	क्षुम्नानि	क्षुम्नाव	क्षुम्नाम
2nd "	क्षुम्नान	क्षुम्नीतस्	क्षुम्नीत
3rd "	क्षुम्नातु	क्षुम्नीताम्	क्षुम्नन्तु

Imperfect.

	S.	D.	P.
1st Person	अक्षुब्भात्	अक्षुब्भीव	अक्षुब्भीम
2nd "	अक्षुब्भाः	अक्षुब्भीतम्	अक्षुब्भीत
3rd "	अक्षुब्भात्	अक्षुब्भीनात्	अक्षुब्भन्

Potential.

	S.	D.	P.
1st Person	क्षुब्भीयाम्	क्षुब्भीयाव	क्षुब्भीयाम
2nd "	क्षुब्भीयाः	क्षुब्भीयातम्	क्षुब्भीयात
3rd "	क्षुब्भीयात्	क्षुब्भीयाताम्	क्षुब्भीयुः

(a) Roots to be similarly conjugated.

तुभ् १ P=To hurt, injure, or kill.

खच् " " To come forth; to purify; to be born again.

सृङ् " " To be pleased; to trample upon; to dash to pieces to kill; to pound; to overcome.

खुध् " " To be angry.

अञ् " " To eat or consume; to taste or enjoy.

क्लिङ् " " To torment or afflict; to suffer or feel pain.

हृष् " " To cause to move quickly; to let fly; to cast; to escape; to smite; to impel or urge.

कुष् " " To tear or retract; to test; to shine.

पुष् " " To nourish; to support; to thrive.

प्लुष् " " To become wet; to pour out; to fill.

प्लुष् " " To burn; to singe; to sear.

सुष् " " To steal; to ravish; to dispel; to captivate; to surpass.

विष् " " To separate; to disjoin.

धस् or उधस् १ P. To throw up.

(177) *If a root beginning with a conjunct consonant ends in इ or उ which is a substitute for य् or व् by way of Samprasāraṇa, the short इ or उ is lengthened.

(178) The vowel following a Samprasârana is dropped.

(179) The roots *ज्या and ग्रह take Samprasârana and ज्ञा takes जा as its substitute in the conjugational tenses.

ज्या becomes जि by this rule, आ being dropped by (178).
जि then becomes जी by (177) and is again shortened into जि by (171).

ज्या (जि) १ P=To overpower; to oppress; to grow old.

ग्रह (ग्रह्) १ U To take; to catch; to capture; to captivate;
to win over; to please; to perceive; to buy.

ज्ञा (जा) ,, U To know; to learn; to ascertain; to regard;
to act

(180) Roots Third Person Present Tense.

धु or धू	1 U	धवति	धवतः	धवन्ति
		धवते	धवेते	धवन्ते
	5 U	धुनोति	धुनुतः	धुन्वन्ति
		धुनुते	धुन्वाते	धुन्वते
	6 P	धुवति	धुवतः	धुवन्ति
	9 U	धुनाति	धुनीतः	धुनन्ति
		धुनीते	धुनाते	धुनते
	10 U	धूनयति	धूनयतः	धूनयन्ति
		धूनयते	धूनयेते	धूनयन्ते
पृ	3 P	पिपति	पिपृतः	पिप्रति
	6 A	प्रियते	प्रियेते	प्रियन्ते
	5 P	पृणोति	पृणुतः	पृण्वन्ति
	9 P	पृणाति	पृणीतः	पृणन्ति
	10 U	पारयति	पारयतः	पारयन्ति
		पारयते	पारयेते	पारयन्ते
जृ	1 P	जरति	जरतः	जरन्ति
	4 P	जीर्यति	जीर्यतः	जीर्यन्ति

* ग्रहज्यावयव्यधिबहिषचितिवृश्चतिभृज्जतीनां ङिति च VI. 1. 16.

† हाजनोर्जा VII. 3. 79.

Roots		Third Person Present Tense.		
जृ	9 P 10 U	जृणाति जारयति जारयते	जृणीतः जारयतः जारयेते	जृणन्ति जारयन्ति जारयन्ते
इष्	1 U to go	एषति एषते	एषतः एषते	एषन्ति एषन्ते
	4 P to move	इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
	6 P to wish	इच्छति	इच्छतः	इच्छन्ति
	9 P to let fly	इष्णाति	इष्णीतः	इष्णन्ति
क्षि	1 P	क्षयति	क्षयतः	क्षयन्ति
	5 P	क्षिणोति	क्षिणुतः	क्षिण्वन्ति
	6 P to abide; to go }	क्षियति	क्षियतः	क्षियन्ति
	9 P	क्षिणाति	क्षिणीतः	क्षिणन्ति
यु	2 P	यौति	युतः	युवन्ति
	3 P to separate	युयोति	युयुतः	युय्यति
	9 U	युनाति युनीते	युनीतः युनाते	युनन्ति युनते
	10 A to censure }	यावयते	यावयेते	यावयन्ते
वृ	1 U	वरति वरते	वरतः वरते	वरन्ति वरन्ते
	5 U	वृणोति वृणुते	वृणुतः वृण्वते	वृण्वन्ति वृण्वते
	9 U	वृणाति वृणीते	वृणीतः वृणाते	वृणन्ति वृणते
	10 U	वरयति वरयते	वरयतः वरयेते	वरयन्ति वरयन्ते
कृ	6 P } to scatter	किरति	किरतः	किरन्ति
	9 U }	कृणाति कृणीते	कृणीतः कृणाते	कृणन्ति कृणते
	10 A to know, to inform }	कारयते	कारयेते	कारयन्ते

Roots	Third Person	Present	Tense
गृ 6 P to spit, } to swallow	गिरति गिलति	गिरतः गिलतः	गिरन्ति गिलन्ति
9 P to speak	गृणाति	गृणीतः	गृणन्ति
10 to make } known; to teach	गारयते	गारयेते	गारयन्ते
पृ 3 P	पिपति	पिपूतः	पिपुति
9 P	पृणाति	पृणीतः	पृणन्ति
विष् 1 P to sprinkle	वेषति	वेषतः	वेषन्ति
3 U	वेवेष्टि वेविष्ट	वेविष्टः वेविषाते	वेविषति वेविषते
9 P to separate	वेष्णाति	वेष्णीतः	वेष्णन्ति
प्री 4 A	प्रीयते	प्रीयेते	प्रीयन्ते
9 U	प्रीणाति प्रीणीते	प्रीणीतः प्रीणाते	प्रीणन्ति प्रीणते
10 U	प्रीणयति प्रीणयते	प्रीणयतः प्रीणयेते	प्रीणयन्ति प्रीणयन्ते
मी 4 A to die	मीयते	मीयेते	मीयन्ते
9 U	मीनाति मीनीते	मीनीतः मीनाते	मीनन्ति मीनते
10 U to go, to } understand	माययति माययते	माययतः माययेते	माययन्ति माययन्ते
ज्या 9 P	जिनाति	जिनीतः	जिनन्ति
ग्रह् 1 P	ग्रहति	ग्रहतः	ग्रहन्ति
9 U	ग्रह्णाति ग्रह्णीते	ग्रह्णीतः ग्रह्णाते	ग्रह्णन्ति ग्रह्णते
10 U	ग्राहयति ग्राहयते	ग्राहयतः ग्राहयेते	ग्राहयन्ति ग्राहयन्ते
ज्ञा 9 U	जानाति जानीते	जानीतः जानाते	जानन्ति जानते
स्कृ 5 U	स्कृनोति स्कृवते	स्कृवतः स्कृन्वते	स्कृन्वन्ति स्कृन्वते

Roots	Third Person	Present	Tense
स्कृ 9 U	स्कृनाति स्कृनीते	स्कृनीतः स्कृनाते	स्कृनान्ति स्कृनते
ध्रस् or उध्रस् 9 P	उध्रस्नाति	उध्रस्नीतः	उध्रस्नान्ति
10 P	उध्रासयति	उध्रासयतः	उध्रासयन्ति
वृड् 6 P	वृडति	वृडतः	वृडन्ति
9 P	वृड्नाति	वृड्नीतः	वृड्नन्ति

(181) झृ, री, त्री, तुम् and क्लिञ् belong to the 4th and 9th conjugations, and पू, इ, ली, युष्, क्षुम्, घृष्, एष् and मृष् to the 1st, 4th and 9th ones.

(182) अय्, मय्, कुय्, and एष् belong to the 1st and 9th and अय्, मय्, खच्, and ग्रह् to the 1st, 9th and 10th conjugations.

(183)* सि, दू, अग् and स्कृ, स्तम्, स्तुम्, स्कम्, स्कुम् (the last four roots meaning " to obstruct or stop ") belong to the 5th and 9th conjugations.

(184) Parasmaipada and Atmanepada.

† क्री 9 U to buy.

परिक्री to buy; to repay; or return; to hire
(with instr. or dat. of the price)
विक्री to sell; to barter or exchange.
अवक्री to purchase; to hire, to bribe. } Atmanepadi.

‡ ज्ञा 9 U to know

ज्ञा by itself and अनुज्ञा " to permit; " take either pada. संज्ञा ' to remember, to think of ' is Parasmaipadi.

ज्ञा with the following prepositions and in the following senses is always Atmanepadi.

संज्ञा = To know; to live in harmony; to agree to;
to watch; to appoint; to look for.

* स्तन्धुस्तन्धुस्कन्धुस्कन्धुस्कन्धुःस्तुश्च ॥

† परित्यक्तेभ्यः क्रियः (1. 3. 18)

‡ अपह्वे ज्ञः (1. 3. 44)

अपज्ञा=To deny or conceal.

प्रज्ञा=To know; to find out; to discern.

प्रतिज्ञा=To promise, to assert; to adduce; to own, to confirm; to approve; to observe; to remember with regret.

The desiderative of ज्ञा is always Atmanepadi.

PART III.

Non-Conjugational Tenses and Moods.

(185) Out of the six Tenses and four Moods in Sanskrit, two tenses and two moods have been treated of in Part I with reference to the 1st, 4th, 6th, and 10th conjugations, and in Part II with reference to the 2nd, 3rd, 5th, 7th 8th and 9th ones. This division of verbs into 10 conjugations disappears in the remaining tenses and moods, hence the term "Non-conjugational Tenses and Moods."

In treating the Non-conjugational Tenses and Moods, roots are, however, divided into three groups, called Set (स इट् i. e. with इ), Wet (वा इट् i. e. with or without इ), and Anit (अक् इट् i. e. without इ).

† Set roots take the augment इ before all A'rdhadhatuka or non-conjugational terminations which begin with any consonant except ख्. Wet roots admit इ optionally, while Anit roots do not take it.

Set, Wet, and Anit roots undergo certain modifications in special cases which will be noted down in their proper places.

(186)† Monosyllabic roots ending in long ऊ and long ऋ are set.

* संप्रतिभ्यामनाध्याने (1. 3. 46)

† आर्धधातुकस्येड्लोदे ॥ 7. 2. 35

‡ ऊङ्दन्तैर्येति रुद्रशुशीस्तुतुक्षुषिडीङ्भिः ॥

वृङ्ध्वञ्भ्यांचविनैकाचोऽजन्तेषुनिहताः स्मृताः ॥ सि. कौ.

Exception:—सू 2nd and 4th conj. A. ' to give birth to ' and धृ 5th and 9th conj. P. A. ' to shake ' are Wet.

(a) All other monosyllabic roots ending in a vowel are Anit.

Exception:—यु (2nd conj.) रु—क्षु—शी—स्तु—नु—क्षु—खि—ढी—भि—वृ (9th conj. A) and वृ (5th conj. U.) are Set. स्तृ is Wet.

(187) Most of the roots ending in a consonant and all derived roots are Set.

(a) The roots enumerated in the following Kârikâs are the only Anit ones. The roots तृप्—वृप्—स्विद्—पृप्—सिध्—बुध्—मन्—पृष्—भ्लिष् when belonging to the 4th conjugation and the roots वस् 1. P; निज् 3. U; विज् 3. U; शक् 5. P; are Anit; out of these तृप् when belonging to the 1. 5. 6. P. 10 U. and वृप् to 1. 6. P. 10 U. conjugations are Wet, and the remaining when not of the 4th conjugation are Set. विद् 6. P. A. ' to get ' is Anit according to चांद्र, दौर्ग and others and is seen in the Bhâshya. It is Set in the opinion of व्याघ्रभूति and others. रज्ज्—मस्ज्—अद्—पृप्—तृप्—हृप्—द्युष्—पृष् and शिष् are Anit in the opinion of व्याघ्रभूति and others, but are not said to be so in the Pâtanjali Mahâbhâshya.

शक्लृ पच् सृचि रिच् वच् विच् । सिच् प्रच्छि स्यज् निजिर् भजः ॥

भज्ज् भुज् भ्रज् मस्जि यज् युज् रुज् ।

रज्ज् विजिर् स्वज्जि सज्ज् सृजः ॥ १ ॥

अद् क्षुद् स्विद् छिद् तुदि नुदः । पय भिद् विद्यतिर् विनद् ॥

शद् सदी स्विद्यतिः स्कन्दि । हदी कुध् क्षुधि बुध्यती ॥ २ ॥

बन्धिर् युधि रुधी राधि । व्यध् शुध् साधि सिध्यती ॥

मन्य हन्नाप् क्षिप् छुपि तप् । तिपस्तृप्यति वृप्यती ॥ ३ ॥

लिप् लृप् वृप् शर् स्वप् सृपि यम् । रम् लम् गम् नम् यमो रमिः ॥

कुशिर् दंशि दिशी दृग् सृग् । रिग् रुग् लिग् विग् स्पृष्ठाः कृषिः ॥ ४ ॥

त्विष् तुष् द्विष् दुष् पुष्य पिष् विष् । शिष् शुष् क्षिप्यतयो घसिः ॥

वसतिर् वह् दिदि द्विहो । नह् मिह रुह् लिह् वहिः तथा ॥ ५ ॥

अनुदात्ता हलन्तेषु धातवो द्व्यधिकं शतम् ॥
 तुदादौ मतभेदेन स्थितौ यो च चुरादिषु ॥ ६ ॥
 तृप् कृपी तौ वारयितुं द्यना निर्देश आकृतः ॥
 स्थिष्यपद्यौ सिध्यबुध्यौ मन्यपुष्यश्लिषः द्यना ॥ ७ ॥
 बासिः शपा लुका यौतिर्निर्दिष्टोऽन्यनिवृत्तये ॥
 णिजिर् बिजिर् शक्लू इति सानुबन्धा अमी तथा ॥ ८ ॥
 विन्दविश्वांप्रदौर्गादेरिष्टो भाष्येपि दृश्यते ॥
 व्याघ्राभूत्यादयस्त्वेनं नेह पेटुरिति स्थितम् ॥ ९ ॥
 रजिमस्जी अदिपदी तुद् शुध् शुषि पुषि शिषिः ॥
 भाष्यानुक्ता न वेहोक्ता व्याघ्रभूत्यादिसंमतेः ॥ १० ॥ सि० कौ०

* (b) The following are Wet roots :—

अक्षितक्षी त्वक्षि तञ्च् व्रश्चञ्जी तज्जि मार्जति ॥
 मार्ष्टि क्लिदि त्यन्दि सिध् रध् । उपत्रपृत्पृप् कृपः क्लिषिः ॥ १ ॥
 क्षाम्यति क्षमते नश्यत्यश्नुते गृहि गाहि च ॥
 यद् तुद् तृद् वृह्य सुह्य स्तृहि स्निहिस्तथा ॥ २ ॥
 स्नुह्यतिर्वृहतीत्येते त्रिंशद्द्वावधिकौ स्मृतौ ।
 धातवो हि बधैर्वैट्तास्तेष्वज्जिर्लुङि सेद् स्मृतः ॥ ३ ॥

CHAPTER XI.

The Perfect i. e. लिट् or परोक्षान्वृत्तिः

(188) The Perfect or "The Remote Past Tense" is of two kinds, one is called the Reduplicative Perfect and the other the Periphrastic Perfect. Some roots take exclusively the former and some the latter; while there are others which take either.

* This Karika and the others marked with an asterisk for some of the varieties of the Aorist have been composed by the learned Shastri Mr. Vithal Dhondadeo Joshi of Palgarh now working as the head corrector in the Gujarathi Press in Bombay. My heart-felt thanks are due to him for the kind help I received at his hands from time to time for this compilation.

(a) The Reduplicative Perfect:—All primitive or monosyllabic roots beginning with अ, आ, or short इ, उ, ऋ or with any consonant and the roots कृच्छ्, and ऊर्ण take the Reduplicative Perfect.

(b) The Periphrastic Perfect:—All primitive roots of more than one syllable except * ऊर्ण, all roots beginning with long ई-ऊ ऋ or prosodially long vowel i. e. a short vowel followed by a conjunct consonant except † कृच्छ्, roots beginning with ए and ओ, all derived roots such as those of the 10th conjugation, causals, desideratives and others, and the roots ‡ दप्-अय्-कास् and आस् take the Periphrastic Perfect.

(c) § The roots दष्-विद्-जाय्-भी-ही-भृ-हु and दरिद्रा admit of both the perfects.

The Reduplicative perfect.

(189) Terminations.

Parasm.			Atm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1** अ	व	म	§§ए	वहे	महे
2 थ	अथुस्	अ	से	आथे	ध्वे
3 अ	अतुस्	वस्	ए	आते	इरे

* ऊर्णोनेराम् नेतिवाच्यम् ॥

† इजादेर्गुमनोऽनुच्छः ॥ 3. 1. 36

‡ दयायासश्च ॥ 3. 1. 37

§ उषाविदजायुभ्योऽन्यतरस्याम् ॥ 3. 1. 53

भी-हीभृद्वांश्लुवच्च ॥ 3. 1. 39

** परस्मैपदानां णलतुसुस्थलथुसणत्वमाः ॥ 3. 4. 82

णल् (अ)—अतुस्—उस्
थल् (थ)—अथुस्—अ
णल् (अ)—व —म } are the Parasmaipada.
terminations of the Perfect.

§§ लिट्स्नञ्जयोरोशिरेच ॥ 3. 4. 81. The Atmanepada terminations are the same as those of the Present Tense of the 2nd class of conjugations with ए and इरे for ते and अते of the third person.

(a) Three terminations थ—व—म in the Parasmaipada, and four वहे—महे—से and ध्वे in the Atmanepada are capable of admitting the augment इ.

Rules regarding the augment इ in the Perfect.

- 1 All Set roots admit इ as usual.
- 2 The Wet root सू admits इ necessarily but the roots स्तृ and धृ do it optionally before थ and necessarily before व and म.
3. All other Wet Roots take इ optionally as usual.
4. * Anit roots कृ—स्तृ—भृ—वृ—स्तु—हृ—क्षृ—and श्रृ do not admit इ in the perfect as usual. वृ† however takes इ optionally before थ. कृ with सम्-परि or उप is also an exception, see 197.

5. † Anit roots ending in short कृ admit इ necessarily before व—म or वहे—महे—से and ध्वे but not before थ.

Exception:—The root कृ 1 and 3 conj. P. 'to go'—see (194 and 197).

6. Anit roots with a final vowel except short कृ or having an अ in them take इ optionally before थ and necessarily before व—म or वहे—महे—से and ध्वे.

7. All other Anit roots take इ necessarily in the perfect.

(b)§ When the 2nd person plural terminations वीध्वम्—ध्वम् and ध्वे of the Benedictive, Aorist and Perfect follow a vowel except अ or आ or follow य्—व्—र्—ल्—or ह्, the ध्व is changed to इ necessarily in the absence of the intermediate इ and optionally when the intermediate इ is preceded by any vowel except अ or आ or the consonants य्—व्—र्—ल् or ह्.

* कृस्तृवृस्तुदृस्तृश्रुबोलिति ॥ 7. 2. 13

† बभूव्याततन्थजगृभभववर्थेति निगमे । 7. 3. 64

‡ अजन्तोऽकारवान्वायस्तास्यनिदयलिङ्गेडयम् ।

ऋहन्वईट्टङ्ग्यानिद् कायनो लिटि सेङ् भवेत् ॥

§ इणः वीध्वलुङ्गिटाधोङ्गात् ॥ 8. 3. 78 विभाषितः ॥ 8. 3. 89

(190) The root is * reduplicated according to the rules of reduplication in Chapter VI.

(191) The Parasmaipada singulars are strong; all other terminations are weak.

(a) The penultimate short of roots takes Guna before the strong terminations and the final vowel and penultimate अ † take Vriddhi necessarily before the अ of the third person singular and optionally before the अ of the first person singular Parasmaipada. Before the अ of the 2nd person singular Parasmaipada, the final vowel of roots takes Guna and the penultimate अ remains the same.

(192) Irregularities regarding Guna or Vridhi.

(1) मृज् [see 85 (a)]

(2) The vowel of विद् is not gunated before the affix आम् which is strong, see (212).

(3) The कृ of जागृ takes Guna before any सार्वधातुक or आर्धधातुक affix except वि, चिन् (इ), णल् (अ 1st and 3rd pers. sing. Perfect) or one distinguished by a mute ङ् (see 212).

(4) The final vowel of दीधी and वेवी and the intermediate इ do not take Guna or Vridhi, (see 210 and 211).

मृज् (Wet) 1. 2. P. 'to cleanse, to purify, to deck.'

S.

D.

P.

1 ममार्ज	ममृजिब-ममृज्व-ममार्जिव ममृजिम-ममृज्म ममार्जिम
2 ममार्जिथ-ममार्ज्थ	ममृजथुः-ममार्जथुः ममृज-ममार्ज
3 ममार्ज	ममृजतुः-ममार्जतुः ममृजुः-ममार्जुः

* लिटिधातोरनभ्यासस्य VI. 1. 8

† अतउपधायाः ॥ VII. 2. 116

णलत्तमोवा ॥ VII. 1. 91

1 मृजेर्द्विः ॥ VII. 2. 114.

3 जाप्रोऽविचिण्णलङित्सु VII. 3 85.

4 दीधीवेवीटाश्च I. I. 6.

(193) Irregularities regarding reduplication of certain roots in the Perfect.

- 1 द्विगि (substitute for द्वे in the perfect) does not admit of reduplication.
- 2 जि is changed to गि, and चि is optionally changed to कि after its reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative.
- 3 हि is changed to वि after its reduplicative syllable except in the 3rd variety of the Aorist.
- 4 ह् of हृन् is changed to च् after its reduplicative syllable.
- 5 In the case of कृ with सम्, कृ is reduplicated with स्.
- 6 The reduplicative इ of the root इ 2. P. 'to go' is lengthened before vowel weak terminations.
- 7 The root अद् 5 A 'to pervade' inserts द् after the reduplicative syllable. अद् 9. P. 'to eat' is regular.
- 8 The roots भी—दी—भृ and हु have their bases reduplicated as in the 3rd conjugation before आम् and the auxiliary verb to be appended.
- 9 The उ of reduplicative भु of the root भृ is replaced by अ. For द्विगि—see under 195.

- 2 सन्लिटोर्जः ॥ VII. 3. 57.
विभाषात्वे ॥ VII. 3. 58.
- 3 हेरचङि. VII. 3. 56.
- 4 अभ्यासाच्च ॥ VII. 3. 55.
- 5 संस्कृ ॥
- 6 दीर्घ इणः किति । VII. 4. 69.
- 7 अदनेतिश्च । VII. 4. 72.
- 8 भीहीभृद्विभृत् ॥ III. 3. 39.
- 9 भवतेरः । VII. 4. 73.

जि (Anit) 1. P. 'to conquer, to win, to excel.'

	S.	D.	P.
1	जिगाथ-जिगय	जिगियव	जिगियम
2	जिगयिथ-जिगेथ	जिगयथुः	जिगय
3	जिगाथ	जिगयतुः	जिग्युः

चि (Anit) 5. P. A. 'to collect.'

Parasmaipada.

1	{ चिकाय-चिकय चिचाय-चिचय	{ चिकियव चिचियव	{ चिकियम चिचियम
2	{ चिकायेथ-चिकेथ चिचयेथ-चिचेथ	{ चिकयथुः चिचयथुः	{ चिकय चिचय
3	{ चिकाय-चिचाय	{ चिकयतुः चिचयतुः	{ चिक्युः चिच्युः

Atmanepada.

1	{ चिक्ये चिच्ये	{ चिकियवहे चिचियवहे	{ चिकियमहे चिचियमहे
2	{ चिकियधे चिचियधे	{ चिक्याथे चिच्याथे	{ चिकियध्वे—ह्वे चिचियध्वे—ह्वे
3	{ चिक्ये चिच्ये	{ चिक्याते चिच्याते	{ चिकियरे चिचियरे

हि (Anit) 5. P. to throw, to grow, to go.

1	हिघाय—हिघय	हिघियव	हिघियम
2	हिघयिथ—हिघेथ	हिघयथुः	हिघय
3	हिघाय	हिघयतुः	हिघ्युः

For हन्—see under (199.).

For कृ with सम्—see under (197.).

इ (Anit) 2. P. 'to go'

1	इयाय—इयय	ईयिव	ईयिम
2	इययिथ—इयेथ	ईययथुः	ईय
3	इयाय	ईयतुः	ईयुः

अञ् (Set) 9. P. ' to eat '

1	आश	आशिव	आशिम
2	आशित्थ	आशित्थुः	आश
3	आश	आशतुः	आशुः

अञ् (Wet) 5. A ' to pervade '

1	आनशे	{ आनाशिवहे आनश्चे	आनशिमहे भानश्महे
2	आनशिषे-आनक्षे	आनशाथे	आनाशिषे-आनश्चे
3	आनशे	आनशाते	आनशिरै

For भी—ही—भृ and हु see (214).

For भू see section (195).

(194) Peculiarities regarding the augment इ before थ.

1 The augment इ is weak in the case of the roots बिज् 7 conj.

P. Hence the form is विविजिथ instead of विवेजिथ.

बिज् (Anit) 3. P. has विवेजिथ.

2 कृ with सम्, and the roots अद्—ऊ and न्ये admit इ necessarily before थ. The forms are सञ्चस्करिथ—आदिथ or जघसिथ—आरिथ and चिन्त्यथिथ.

3 The termination थ, as applied to गा which is substitute for इ with अधि and the verbs of the कुटादि class (i. e. कुट्—एट्—कुच्—यज्—यङ्—डिप्—छुर—स्फुट्—वृट्—लट्—रुट्—पुट्—तुङ्—स्फुर—यर्—नृ—धृ—कृ and a few more not important) is weak.

4 The roots दुह्—सुह्—सुह् and स्निह् change their ह् to घ् or इ before a consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing. The forms therefore are as follows.

1 बिजिइट् ॥ 1. 2. 2

2 इडित्यतिन्वयनीनाम् ॥ VII. 2. 66

3 गाङ्कुटादभ्योऽङ्गिण्डित् ॥ 1. 2. 1

4 वाद्दुहमुह्णुह्णिहाम् 8. 2. 33

2nd Person Sing.

दुब्रोहिथ	सुमोहिथ	सुष्णोहिथ	सिष्णोहिथ
दुब्रोह	सुमोह	सुष्णोह	सिष्णोह
दुब्रोग्ध	सुमोग्ध	सुष्णोग्ध	सिष्णोग्ध

दुब्रोह् + थ = दुब्रोघ् + थ = दुब्रोघ् + ध by (100) दुब्रोग्ध by (82).

दुब्रोह् + थ = दुब्रोह् + थ = दुब्रोह् + ध by (100) = दुब्रोह् + द् by (81)
= दुब्रोह by (101).

5 The roots मस्ज् and नस्ज् take ज् as their penultimate when followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. The second person singular forms are therefore ममञ्जिथ or ममङ्क्थ and नेशिथ or ननेष्ट्.

6 The roots सङ् and वङ् substitute ओ for their अ when ह् is dropped; hence उवङ् + थ = उवद् + थ by 99; = उवद् + ध by (100) = उवद् + ह् by 81 = उवह by (101) and by this rule उवोह्. The other form is उवहिथ.

7 The ह् of नङ् is changed to ध् before a consonant except a nasal or a semi-vowel ननङ् + थ = ननध् + थ = ननध् + ध् by (100) = ननद्ध by (82).

8 Anit roots having ऋ for their penultimate change it to र optionally before a strong termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-vowel.

सृज् and दृज् become therefore स्रज् and द्रज् before थ.

The roots सृज् and दृज् take ङ optionally before थ; when they do not take ङ the forms are सस्रज् and दद्रज् by (93). In the other case they are सस्रजिथ and दद्रजिथ.

5 मस्जिनशोर्हलि (मस्जेरन्त्यान्यूर्वोत्तुम्वाच्यः) 7. 1. 60.

6 सहिवहोरोद्वर्णस्य 16. 3. 112.

7 नहोघः ॥ VIII. 2. 65.

8 अनुदात्तस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् ॥ VI. 1. 59.

विभाषासृजिदृशोः ॥ VII. 2. 65.

सृजिदृशोर्हल्यमकिनि ॥ VI. 1. 58.

The Wet roots वृप् and वृप् have the following forms.

तत्तर्पिथ	वृत्तर्पिथ	} 2nd Person sing.
तत्तर्प्य	वृत्तर्प्य	
तत्तर्प्य	वृत्तर्प्य	

9 वृ 5 P. takes वृ optionally before थ as ववर्थ (वेवे). ववरिथ is used in common speech.

10. The augment वृ is optionally weak in the case of ऊर्णु.

ऊर्णुवृथिथ or ऊर्णुनवृथिथ.

विज् (Anit) 3 P. A. 'to divide, to distinguish.'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 विवेज	विविजिव	विविजिम
2 विवेजिथ	विविजिथुः	विविज
3 विवेज	विविजितुः	विविजुः

Atmanepada.

1 विविजे	विविजिवहे	विविजिमहे
2 विविजिषे	विविजाथे	विविजिध्वे
3 विविजे	विविजाते	विविजिरे

विज् (Set) 7 P. 'to tremble, to fear, to be distressed,' has the same forms as those of विज् 3. P. विविजिथ being substituted for विवेजिथ 2nd person singular. विज् (set) 6. A. 'to tremble' has the same forms as those of विज् 3. A.

For कृ with सम्—कृ—अद्—व्ये—see 197, 195 and 200.

कुद् (Set) 6. P. 'to be crooked.'

S.	D.	P.
1 चुकोट	चुकुटिव	चुकुटिम
2 चुकुटिथ	चुकुटिथुः	चुकुट
3 चुकोट	चुकुटितुः	चुकुडुः

9 वधूयाततन्वजयुम्भववर्थेतिनिगमे ॥ VII. 2. 64.

10 विमाषोर्णोः ॥ 1. 2. 3.

स्फुर-वृर-लृर-स्फुर-वृ and धृ have their 2nd Person singular
उस्फुरिथि-तवृदिथि-ललृदिथि-उस्फुरिथि-तुवृविथि and धृविथि.

वृह् (Wet) 4. P. ' to hate, to seek, to hurt.'

	S.	D.	P.
1	वृप्रोह	वृप्रुहिब-वृप्रुह	वृप्रुहिम-वृप्रुह
2	वृप्रोहिथ वृप्रोढ-वृप्रोग्ध	} वृप्रुहथुः	वृप्रुह
3	वृप्रोह		वृप्रुहः

मुह् (Wet) 4 P. ' to faint, to be foolish.'

	S.	D.	P.
1	मुमोह	मुमुहिब-मुमुह	मुमुहिम-मुमुह
2	मुमोहिथ मुमोढ-मुमोग्ध	} मुमुहथुः	मुमुह
3	मुमोह		मुमुहः

सुह् (Wet) 4. P. ' to vomit '

	S.	D.	P.
1	सुष्णोह	सुष्णुहिब-सुष्णुह	सुष्णुहिम-सुष्णुह
2	सुष्णोहिथ सुष्णोढ-सुष्णोग्ध	} सुष्णुहथुः	सुष्णुह
3	सुष्णोह		सुष्णुहः

सिह् (Wet) 4. P. ' to feel affection for.'

	S.	D.	P.
1	सिष्णोह	सिष्णिहिब-सिष्णिह	सिष्णिहिम-सिष्णिह
2	सिष्णोहिथ सिष्णोढ-सिष्णोग्ध	} सिष्णिहथुः	सिष्णिह
3	सिष्णोह		सिष्णिहः

सृज् (Anit) 4. A. ' to be abandoned.'

6. P. to leave or create

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	ससर्ज	ससृजिब	ससृजिम
2	ससर्जिथ-ससृष्ट	ससृजथुः	ससृज
3	ससर्ज	ससृजतुः	ससृजुः

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	ससृजे	ससृजिबहे	ससृजिमहे
2	ससृजिबे	ससृजाथे	ससृजिध्वे
4	ससृजे	ससृजाते	ससृजिरे

दृश् (Anit) 1. P. ' to see '

1	ददृश	ददृशिब	ददृशिम
2	ददृशिथ—ददृष्ट	ददृशथुः	ददृश
3	ददृश	ददृशतुः	ददृशुः

तृप् (Anit) 4. P. 'to be pleased'

1	ततर्प	ततृपिब	ततृपिम
2	ततर्पिथ—तत्रप्य	ततृपथुः	ततृप
3	ततर्प	ततृपतुः	ततृपुः

दृप् (Anit) 4. P. 'to be proud' is to be similarly conjugated. When तृप् and दृप् are Wet, viz. when they are not of the 4th conjugation, they have two forms each for the dual and plural of the 1st person and three forms for the 2nd Person singular; these are

ततृपिब or ततृप्व; ततृपिम—ततृप्म; ततर्पिथ—ततर्प्य—तत्रप्य.

ददृपिब—ददृप्व; ददृपिम—ददृप्म; ददर्पिथ—ददर्प्य—ददृप्य.

मस्ज् (Anit) 6. P. 'to sink into, to bathe, to despond.'

1	ममज्ज	ममज्जिब	ममज्जिम
2	ममज्जिथ—ममज्ज्क्थ	ममज्जथुः	ममज्ज
3	ममज्ज	ममज्जतुः	ममज्जुः

Roots वृ—वह्, नह् and नञ् see 197 (b), 200, 201 and 201 (b)

ऊर्णु (Set) 2 P. A. 'to cover'.

Parasmaipada.

1	ऊर्णुनाव—ऊर्णुनव	ऊर्णुनुविब	ऊर्णुनुविम
2	ऊर्णुनुविथ—ऊर्णुनविथ	ऊर्णुनुवथुः	ऊर्णुनुव
3	ऊर्णुनाव	ऊर्णुनुवतुः	ऊर्णुनुवुः

Atmanopada.

S.	D.	P.
1 ऊर्णुत्वे	ऊर्णुत्विबहे	ऊर्णुत्विमहे
2 ऊर्णुत्विषे	ऊर्णुत्वाथे	ऊर्णुत्विष्वे-हे
3 ऊर्णुत्वे	ऊर्णुत्वाते	ऊर्णुत्विरे

(195) Note the following substitutes :—

- 1 The roots गुप्—धुप्—विच्छ्—पण्—पन् preserve optionally their आय्, so do the verbs कृत् and कम् their ईय् and अय् respectively before the terminations of the non-conjugational tenses and moods
- 2 The roots अस् and वृ have no forms for the non conjugational tenses, and घस् is wanting in the Perfect and Benedictive. अस्. and वृ substitute भू and वच् respectively. अस् forms its reduplicated Perfect regularly when it is an auxiliary verb.
- 3 भृ takes व् viz. becomes भूव् before vowel terminations in the Aorist and Perfect.
- 4 The roots दे 'to protect,' and इ with अधि 'to study,' substitute दिगि and गा necessarily in the perfect, and वे 'to weave,' चक्ष् 'to speak,' and अद् 'to eat' substitute optionally वय्, खया or कशा and घस् respectively. खया and कशा take both P. and A. terminations and are necessary substitutes in the remaining non-conjugational tenses and moods. For घस् see section 199 and page 192.

---

1 आयादयार्धधातुके वा ॥ 3. 1. 31.

2 अस्तेर्भुः ॥ 2. 4. 52.

3 भृवोवृग्लङ्लिटोः 6. 4. 88.

4 दयतेर्दिगि लिति ॥ 7. 4. 9.

गाङ् लिति ॥ 2. 4. 49.

वेञोवायिः ॥ 2. 4. 41.

चक्षिङः खयाञ् वा लिति ॥ 2. 4. 54.—2. 6. 55.

लिट्यन्यतरस्याम् ॥ 2. 4. 49.

- 5 च्याद् 'to grow' substitutes पी in the Perfect and Frequentative.
- 6 ही 'to decay' inserts यू viz. becomes दीय before vowel weak terminations.
- 7 अज् 'to go, to throw' substitutes वी before the terminations of the non-conjugational tenses and moods but optionally before consonantal terminations beginning with any consonant except य.
- 8 अन्त् and ग्रन्त् 9. P. दम् 5. P. and स्वञ्ज् 1. A. drop their nasal optionally before the weak terminations of the Perfect.
- 9 र्ध् inserts न् before ध् when a vowel follows.
- For छप्—धृप्—विच्छ्—पण्—पन्—ञत् and कम् see 213.
- For वच् see 200.

अस् (Set) 'to be' an auxiliary verb.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 आस	आसिष	आसिम
2 आसिथ	आसथुः	आस
3 भास	आसतुः	आसु.

Atmanepada.

1 आसे	आसिषहे	आसिषहे
2 आसिषे	आसाथे	आसिष्वे
3 आसे	आसाते	आसिरे

5 लिङ्यङोश्च 6. 1. 29.

6 दीङोयुङाचि क्ति ॥ 6. 4. 63.

7 अजेर्ज्यघञपोः ॥ वलादावार्धधातुकेवेष्ट्यते ॥ 2. 4. 56.

8 अन्थिग्रन्थिदम्भिस्वजीनालिङः क्तिव्वेति व्याकरणान्तरम्

9 रधिजभोराचि 7. 1. 61.

भू (Set) 1. P. A. 'to be, to become.'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 बभूव	बभूविष	बभूविम
2 बभूविथ	बभूवथुः	बभूव
3 बभूव	बभूवतुः	बभूवुः

Atmanepada.

1 बभूवे	बभूविबहे	बभूविमहे
2 बभूविषे	बभूवाथे	बभूविष्वे-व्वे
3 बभूवे	बभूवाते	बभूविरे

भू becomes भूव् by the 3rd of this rule. When reduplicated it becomes भूभूव्-भूभूव् and भूभूव् by 198 and then बभूव्.

दे (Anit) 1. A. 'to protect.

1 *दिग्धे	दिग्धिवहे	दिग्धिमहे
2 दिग्धिषे	दिग्धाथे	दिग्धिष्वे-व्वे
3 दिग्धे	दिग्धाते	दिग्धिरे

इ with अधि (Anit) 2. A. 'to study, to think.'

1 अधिजगे	अधिजगिबहे	अधिजगिमहे
2 अधिजगिषे	अधिजगाथे	अधिजगिष्वे
3 अधिजगे	अधिजगाते	अधिजगिरे

For दे See 200.

चक्ष् (Set) 'to speak.'

Parasmaipada.

1 †चख्यौ-चक्षौ	चख्यव-चक्षिव	चख्यम-चक्षिम
2 चख्यथ-चख्याथ चक्षिथ-चक्ष्नाथ }	चख्यथुः-चक्ष्नाथुः	चख्य-चक्ष्ना
3 चख्यौ-चक्षौ	चख्यतुः-चक्ष्नातुः	चख्युः-चक्ष्नुः

* See 191

† See 196.

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 चचक्षे } चख्वे-चक्षे }	चचक्षिवहे चख्यिवहे-चक्षिवहे }	चचक्षिमहे चख्यिमहे-चक्षिमहे }
2 चचक्षिषे } चख्यिषे-चक्षिषे }	चचक्षाथे चख्याते-चक्षाथे }	चचक्षिष्वे चख्यिष्वे-क्ष्वे-चक्षिष्वे }
3 चचक्षे } चख्ये-चक्षे }	चचक्षाते चख्याते-चक्षाते }	चचाक्षिरे चख्यिरे-चक्षिरे }

अञ् (Anit) 2. P. ' to eat. '

1 आद-जघास-जघस	आदिव-जक्षिव	आदिम-जक्षिम
2 आदिथ-जघासिथ	आदथुः-जक्षथुः	आद-जक्ष
3 आद-जघास	आदतुः-जक्षतुः	आदुः-जक्षुः

प्याय् (Set 1 A.) ' to grow, to increase. '

1 पिप्ये	पिप्यिवहे	पिप्यिमहे
2 पिप्यिषे	पिप्याथे	पिप्यिष्वे-क्ष्वे
3 पिप्ये	पिप्याते	पिप्यिरे

दी (Anit) 4. A. ' to perish, to decay '

1 दिदीये	दिदीयिवहे	दिदीयिमहे
2 दिदीयिषे	दिदीयाथे	दिदीयिष्वे-क्ष्वे
3 दिदीये	दिदीयाते	दिदीयिरे

अज् (Set) 1. P. ' to go, to drive. '

1 विवाय-विवय	विव्यिव-आजिव	विव्यिम-आजिम
2 विवयिथ-विवेथ } आजिथ }	विव्यथुः	विव्य
3 विवाय	विव्यतुः	विव्युः

For अन्थ्—ग्रन्थ् and दम् see 20¹

स्वज्ज् (Anit) 1. A. ' to embrace, to encircle. '

1 सस्वजे-सस्वजे	सस्वाजिवहे-सस्वजिवहे	सस्वजिमहे-सस्वाजिमहे
2 सस्वाजिषे-सस्वजिषे	सस्वाजाथे-सस्वजाथे	सस्वाजिष्वे-सस्वजिष्वे
8 सस्वजे-सस्वजे	सस्वाजाते-सस्वजाते	सस्वाजिरे-सस्वजिरे

For रध्—see 20 (b.).

(196) The roots with a final आ take ओ instead of अ as the termination of the first and third person singular Parasmaipada and drop आ before the vowel weak terminations and the intermediate इ.

Exception:—इय is a substitute for चञ् and hence it is wanting in the non-conjugational tenses and moods, and the forms derived from it are substitutes for चञ्.

(a) † The roots मी-मि and दी substitute आ for their final vowel in the gerund in य and before any Guna or Vridhi making termination. This change is optional in the case of the root ली. For दी see page 192.

(b) † Roots ending in ए, ऐ and ओ substitute आ for them in the non-conjugational tenses.

Exception:—The final ए of ह्ये is not replaced by आ in the perfect. For वे, ह्ये and दे see pages 201 and 191.

या (Anit) 2. 'to go.'

S.	D.	P.
1 ययो	ययिच	ययिम
2 ययिथ-याथ	ययथुः	यय
3 ययौ	ययतुः	ययुः

र (Anit) 9. P. A. 'to destroy.'

रि (Anit) 5. P. A. 'to scatter.'

Parasmaipada.

1 ममो	मिम्यिच	मिम्यिम
2 ममाथ-ममिथ	मिम्यथुः	मिम्य
3 ममौ	मिम्यतुः	मिम्युः

* आतऔ णलः 7. 34.

आनेलोपइटि च 6. 64.

† मीनातिमिनोतिदीडां पिच 6. 1. 50.

विभाषा लीयतेः 6. 1. 1.

‡ आदिच उपदेशेऽशिति 6. 1. 45.

न ङो लिटि 6. 1. 4

Atmanepada.

S.	D.	
1 मिम्बे	मिम्बिवहे	मिम्बिमहे
2 मिम्बिषे	मिम्बाथे	मिम्बिष्वे-व्हे
3 मिम्बे	मिम्बाते	मिम्बिरे

ली (Anit) 1. P. 'to liquify.' 9. P. 'to adhere to, to melt.'

1 लिलाय-लिलय ललौ	लित्तिव	लित्तिम
2 लिलेथ-लिलक्थि ललाथ-ललिथ	लित्थुः	लित्थ
3 लिलाय-ललौ		

ली (Anit) 4. A. 'to adhere to.'

1 लिल्ये	लित्तिवहे	लि. यमहे
2 लित्तिषे	लित्तिथे	लित्तिष्वे-व्हे
3 लिल्ये	लित्तिताते	लित्तिरे

चे (Anit) 1. P. 'to drink.'

1 दधौ	दधिव	दधेम
2 दधिथ-दधाथ	दधथुः	दधि
3 दधौ	दधतुः	धुः

मे (Anit) 1. A. 'to exchange' is to be similarly conjugated.

ग्लै (Anit) 1. P. 'to be languid, fade'.

1 जग्लौ	जग्लिव	जग्लिम
2 जग्लिथ-जग्लाथ	जग्लथुः	जग्ल
3 जग्लौ	जग्लतुः	जग्लुः

कै-क्षै गै-त्रै-दै-भ्ये-प्यै-म्लै-इयै-अै and स्तै be similarly conjugated.

सो (Anit) 4. P. 'to fire'.

1 ससौ	ससिव	ससिम
2 ससिथ-ससाथ	ससथुः	सस
3 ससौ	ससतुः	ससुः

शो, दो and छो are to be similarly conjugated.

(197) * The roots कृच्छ्-कृ and those ending in long कृ, the root जागृ and the roots ending in short कृ preceded by a conjunct consonant change their vowel to अर् before the weak terminations of the perfect. झृ, वृ and पृ do it optionally and shorten the vowel when they do not take Guna. कृच्छ् takes the Reduplicative Perfect; कृ admits इ necessarily before श्, and जागृ takes both Perfects. कृ † with सम्-परि and उप meaning 'to decorate or collect, or ‡ with उप in the senses of 'to alter the quality of a thing without destroying it, to prepare or to supply what is implied' has सृ prefixed to it, and since कृ is now preceded by a conjunct consonant, it takes Guna and the root becomes an exception.

कृच्छ् (Set) 6. P. 'to become hard, to go, to fail in faculties.'

	S.	D.	P.
1	आनच्छि	आनच्छिव	आनच्छिम
2	आनच्छिथ	आनच्छिथुः	आनच्छि
3	आनच्छि	आनच्छितुः	आनच्छिः

कृ (Anit) 1. P. 'to go, to get.' 3. P. 'to go.'

1	आर	आरिव	आरिम
2	आरिथ	आरिथुः	आर
3	आर	आरितुः	आरुः

स्तृ (Set) 9 P. A. 'to cover, to spread.'

Parasmaipada.

1	तस्तार—तस्तर	तस्तरिव	तस्तरिम
2	तस्तरिथ	तस्तरिथुः	तस्तर
3	तस्तार	तस्तरितुः	तस्तरुः

* कृच्छत्युताम् ॥ 7. 4. 11

कृतश्च संयोगदिगुणः ॥ 7. 4. 10

गृह्णां ह्रस्वो वा ॥ 7. 4. 12

† संपर्युषेभ्यः करोतौ भुषणे ॥ समवाये च ॥ 6. 1. 138.

‡ उपात्प्रतिसत्त्वैकृतवाक्याध्याहारिषु च ॥ 6. 1. 139.

Atmanepada.

	S.	D.	P.
1	तस्तरे	तस्तरिवहे	तस्तरिमहे
2	तस्तरिषे	तस्तराथे	तस्तरिध्वे-द्वे
3	तस्तरे	तस्तराते	तस्तरिरे

शृ (Set) 9. P. ' to tear asunder, to kill. '

1	शशार—शशर	शशरिव—शश्रिव	शशरिम—शश्रिम
2	शशरिथ	शशरथुः—शश्रथुः	शशर—शश्र
3	शशार	शशरतुः—शश्रतुः	शशरुः—शश्रुः

दृ (Set) 9. P. ' to tear, to fear. '

1	ददार—ददर	ददरिव—दद्रिव	ददारिम—दद्रिम
2	ददारिथ	ददरथुः—दद्रथुः	ददर—दद्र
3	ददार	ददरतुः—दद्रतुः	ददरुः—दद्रुः

पृ 3. 9. P. ' to fill. '

1	पपार—पपर	पपरिव—पप्रिव	पपरिम—पप्रिम
2	पपरिथ	पपरथुः—पप्रथुः	पपर—पप्र
3	पपार	पपरतुः—पप्रतुः	पपरुः—पप्रुः

For जागृ see (212).

स्मृ (Anit) 1. P. ' to remember. '

1	सस्मार—सस्मर	सस्मारिव	सस्मारिम
2	सस्मर्थ	सस्मरथुः	सस्मर
3	सस्मार	सस्मरतुः	सस्मरुः

(a) सृ (Wet) 1. P. ' to sound, to pain. '

1	सस्वार—सस्वर	सस्वरिव*	सस्वरिम*
2	सस्वरिथ—सस्वर्य	सस्वरथुः	सस्वर
3	सस्वार	सस्वरतुः	सस्वरुः

* See 189 a (2).

(6) कृ-सृ-भृ &c. see 189 a (4).

कृ (Anit) 8. P. A. 'to do'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 चकार—चकर	चरुष	चरुम
2 चकर्थ	चक्रथुः	चक्र
3 चकार	चक्रतुः	चक्रुः

Atmanepada.

1 चक्रे	चरुवेहे	चरुमहे
2 चकृषे	चक्राथे	चरुहे
3 चक्रे	चक्राते	चक्रिरे

सृ (Anit) 1. P. 'to go'

1 ससार—ससर	ससृष	ससृम
2 ससर्थ	सस्रथुः	सस्र
3 ससार	सस्रतुः	सस्रुः

श्रु (Anit) 5. P. 'to hear.'

1 शुभाव-शुभव	शुश्रुष	शुश्रुम
2 शुश्रोथ	शुश्रुवथुः	शुश्रुव
3 शुभाव	शुश्रुवतुः	शुश्रुवुः

भृ 1. P. A. 'to support.'

Parasmaipada.

1 बभार—बभर	बभृष	बभृम
2 बभर्थ	बभ्रथुः	बभ्र
3 बभार	बभ्रतुः	बभ्रुः

Atmanepada.

1 बभ्रे	बभृवहे	बभृमहे
2 बभृषे	बभ्राथे	बभृहे
3 बभ्रे	बभ्राते	बभ्रिरे

For भृ 3. P. A. 'to hold' see Periphrastic Perfect.

वृ (Set) 5. P. A. 'to choose'.

	S.	D.	P.
1	ववार—ववर	ववृव	ववृम
2	ववर्थ (वेदे) ववरिथ	ववृथुः	ववृ
3	ववार		

वृ (Set) 9. A. 'to worship.'

1	वव्रे	ववृवहे	ववृमहे
2	ववृषे	ववृवाथे	ववृवृ
3	वव्रे	ववृवाते	ववृवरे

वृ is Anit when it belongs to the 1st conjugation.

स्तु (Anit) 2. P. A. 'to praise.'

Parasmaipada.

1	तुष्टाव—तुष्टव	तुष्टुव	तुष्टुम
2	तुष्टोथ	तुष्टुवथुः	तुष्टुव
3	तुष्टाव	तुष्टुवतुः	तुष्टुवुः

Atmanepada.

1	तुष्टुवे	तुष्टुवहे	तुष्टुमहे
2	तुष्टुषे	तुष्टुवाथे	तुष्टुवृ
3	तुष्टुवे	तुष्टुवाते	तुष्टुवरे

द्रु (Anit) 1. P. 'to melt, to flow.'

1	द्रुद्राव—द्रुद्रव	द्रुद्रुव	द्रुद्रुम
2	द्रुद्रोथ	द्रुद्रुवथुः	द्रुद्रुव
3	द्रुद्राव	द्रुद्रुवतुः	द्रुद्रुवुः

स्रु (Anit) 1. P. 'to flow, to ooze.'

1	स्रुद्राव—स्रुद्रव	स्रुद्रुव	स्रुद्रुम
2	स्रुद्रोथ	स्रुद्रुवथुः	स्रुद्रुव
3	स्रुद्राव	स्रुद्रुवतुः	स्रुद्रुवुः

कृ with सम् (Anit) 8 U 'to perform ceremony over a person, to adorn, to refine.'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 सञ्चस्कार—सञ्चस्कर	सञ्चस्करिव	सञ्चस्करिम
2 सञ्चस्करिथ	सञ्चस्करथुः	सञ्चस्कर
3 सञ्चस्कार	सञ्चस्करतुः	सञ्चस्करुः

Atmanepada.

1 सञ्चस्करे	सञ्चस्करिवहे	सञ्चस्करिमहे
2 सञ्चस्करिथे	सञ्चस्कराथे	सञ्चस्करिध्वे-हे
3 सञ्चस्करे	सञ्चस्कराते	सञ्चस्करिरे

198 *The ending स् of roots is changed to न् when followed by श् or व्.

क्षम् (Wet) 1. A. 4. P. 'to endure, to forgive.'

Parasmaipada.

1 चक्षाम—चक्षम	चक्षमिव-चक्षण्व	चक्षमिम-चक्षणम्
2 चक्षमिथ—चक्षन्थ	चक्षमथुः	चक्षम
3 चक्षाम	चक्षमतुः	चक्षमुः

Atmanepada.

1 चक्षमे	चक्षमिवहे-चक्षण्वहे	चक्षमिमहे-चक्षणमहे
2 चक्षमिथे-चक्षंसे	चक्षमाथे	चक्षमिध्वे-चक्षन्ध्वे
3 चक्षमे	चक्षमाते	चक्षमिरे

(199) The roots गम्—हन्—जन्—खन् and घस् drop the radical vowel before weak terminations beginning with a vowel except before the augment अ in the 2nd variety of the Aorist. गम्—खन्, and घस् are regular. घस् after dropping अ becomes क्ष् by 87 and 83, क्+ष् making क्ष्. न् in जन् after dropping अ becomes ज्ञ् by 81, and ज्ञ्+ञ् makes ज्ञ्.

गम् (Anit) 1 P. 'to go'

1 जगाम—जगम	जग्मिव	जग्मिम
2 जगमिथ—जगन्थ	जग्मथुः	जग्म
3 जगाम	जग्मतुः	जग्मुः

हन् (Anit) 2 P. 'to kill.'

	S.	D.	P.
1	जघान—जघन	जघ्निष	जघ्निम
2	जघनिथे—जघन्थ	जघ्निथुः	जघ्न
3	जघान	जघ्नुः	जघ्नुः

जन् (Set) 4. A. 'to be born'

1	जज्ञे	जज्ञिषहे	जज्ञिमहे
2	जज्ञिषे	जज्ञाथे	जज्ञिष्वे
3	जज्ञे	जज्ञाते	जज्ञिरे

खन् (Set.). P. A. 'to dig up.'

Parasmaipada.

1	चखान—चखन	चखिष	चखिम
2	चखनिथ	चख्निथुः	चख्न
3	चखान	चख्नुः	चख्नुः

Atmanepada.

1	चख्ने	चख्निषहे	चख्निमहे
2	चख्निषे	चख्नाथे	चख्निष्वे
3	चख्ने	चख्नाते	चख्निरे

For घस् see under 195.

(200) *When घ्, व्, र्, ल्, are changed to इ, उ, ऋ, ए respectively, the vowel so substituted is called Samprasâraṇa.

When both the members of a conjunct consonant admit of Samprasaraṇa, the second semi-vowel only takes it.

If a Samprasâraṇa is followed by another vowel, the Samprasâraṇa is substituted for both.

Before the weak terminations of the Perfect, Samprasâraṇa takes place both in the reduplicative syllable and the semi-vowel of the root, but before the strong ones in the reduplicative syllable only.

* इग्यणः संप्रसारणम् । 1. 1. 45.

न संप्रसारणे संप्रसारणम् । 6. 1. 37.

संप्रसारणाच्च । 6. 1. 108.

*The roots व्रश्च्-प्रच्छ् and व्रश्च् do not take Samprasârana in the Perfect.

† The roots व्यथ् and वृत् take Samprasârana in the reduplicative syllable only before the strong as well as the weak terminations of the Perfect. वृत् takes Samprasârana optionally in the Perfect and Frequentative.

‡ The roots वच्-स्वप्-यज्-वप्-वह्-वस्-वे-व्ये-वे-वच् and वृत् take Samprasârana before the weak terminations of the Perfect, Benedictive, Passive forms, Participle and Gerund; while the roots § ग्रह्-ज्या-वप् (substitute for वे)-व्यध्-वह्-व्यच् undergo the same change as above and also before the weak terminations of the conjugational tenses and Frequentative. व्रश्च्-प्रच्छ् and व्रश्च् do the same except in the Perfect.

वच् (Anit) 1. P. (also Atm. in non-conj. tenses) to speak
(Including the substitute of ब्रू).

Parasmaipada.

	S.	D.	P.
1	उवाच-उवच	ऊचिष	ऊचिम
2	उवचिथ-उवक्षथ	ऊचथुः	ऊच
3	उवाच	ऊचतुः	ऊचुः

Atmanepada.

1	ऊचे	ऊचिबहे	ऊचिमहे
2	ऊचिषे	ऊचाथे	ऊचिष्वे
3	ऊचे	ऊचाते	ऊचिरे

* लिट्वभ्यासस्योभयेषाम् । 6. 1. 17.

† व्यथोलिति । 7. 4. 68.

‡ वृत्तिस्वाप्योः संप्रसारणम् । 7. 4. 97.

‡ वचिस्वपियजादीनां किति । 6. 1. 16.

§ ग्रहिज्यावयिव्यधिवष्टिवचिब्रुवृश्चिपृच्छतिभृज्जतीनां ङिति च 6. 1. 16.

स्वप् (Anit) 2. P. ' to sleep. '

	S.	D.	P.
1	सुष्वाप—सुष्वप	सुषुपिव	सुषुपिम
2	सुष्वपिथ—सुष्वप्य	सुषुपथुः	सुषुप
3	सुष्वाप	सुषुपतुः	सुषुपुः

यज् (Anit) 2. P. A. ' worship, to sacrifice, to consecrate, to bestow. '

Parasmaipada.

1	इयाज—इयज	ईजिव	ईजिम
2	इयजिथ—इयष्ट	ईजथुः	ईज
3	इयाज	ईजतुः	ईजुः

Ātmanepada.

1	ईजे	ईजिवहे	ईजिमहे
2	ईजिषे	ईजाथे	ईजिध्वे
3	ईजे	ईजाते	ईजिरे

वप् (Anit) 1. P. A. ' to sow, to throw (as dice), to beget to shave, to weave. '

Parasmaipada.

1	उवाप—उवप	ऊपिव	ऊपिम
2	उवपिथ—उवप्य	ऊपथुः	ऊप
3	उवाप	ऊपतुः	ऊपुः

Ātmanepada.

1	ऊपे	ऊपिवहे	ऊपिमहे
2	ऊपिषे	ऊपाथे	ऊपिध्वे
3	ऊपे	ऊपाते	ऊपिरे

वह् (Anit) 1. P. A. ' to blow, to carry, ' &c.

Parasmaipada.

1	उवाह—उवह	ऊहिव	ऊहिम
2	उवहिथ—उवोह	ऊहथुः	ऊह
3	उवाह	ऊहतुः	ऊहुः

Ātmanepada.

	S.	D.	P.
1	ऊहे	ऊहिवहे	ऊहिमहे
2	ऊहिषे	ऊहाये	ऊहिध्वे-ह्वे
3	ऊहे	ऊहाते	ऊहिरे

वस् (Anit) 1. P. ' to dwell. '

1	उवास-उवस	ऊषिव	ऊषिम
2	उवासिथ-उवस्थ	ऊषथुः	ऊष
3	उवास	ऊषतुः	ऊषुः

वे (Anit) 1. P. A. ' to weave, to sew. '

* वे substitutes वय् optionally in the Perfect. य् of वय् does not take Sâmprasarana in the Perfect. य् of वय् takes व् as its substitute optionally before the weak terminations of the Perfect. वय् is Set and it admits ह necessarily before थ.

Parasmaipada.

1	उवाय-उवय	ऊयिव-ऊविव	ऊयिम-ऊविम
2	उवायिथ	ऊयथुः-ऊवथुः	ऊय-ऊव
3	उवाय	ऊयतुः-ऊवतुः	ऊयुः-ऊवुः

Ātmanepada.

1	ऊये-ऊवे	ऊयिवहे-ऊविवहे	ऊयिमहे-ऊविमहे
2	ऊयिषे-ऊविषे	ऊयाथे-ऊवाथे	ऊयिध्वे-ह्वे-ऊविध्वे-ह्वे
3	ऊये-ऊवे	ऊयाते-ऊवाते	ऊयिरे-ऊविरे

According to 196 (b) वे has the following forms.

Parasmaipada.

1	ववौ	वविव	वविम
2	ववाथ-वविथ	ववथुः	वव
3	ववौ	ववतुः	ववुः

Ātmanepada.

1	ववे	वविवहे	वविमहे
2	वविषे	ववाथे	वविध्वे-ह्वे
3	ववे	ववाते	वविरे

* वेओवयिः ॥ II. 4. 41.

लिटि वयोपः ॥ VI. 1. 38.

वश्चास्यान्यतरस्यां किति ॥ VI. 1. 39.

* व्ये (Anit) 1. P. A. 'to cover, to sew.'

The final ए of व्ये is not replaced by आ in the Perfect. व्ये admits of इ necessarily before य.

The modified base of व्ये is विव्यप् before the strong, and विषी before the weak terminations, the ई of final वी in the latter case changing to ए by virtue of rule 123.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 विव्याय-विव्यय	विव्यिव	विव्यिम
2 विव्ययिथ	विव्यथुः	विव्य
3 विव्याय	विव्यतुः	विव्युः

Atmanepada.

1 विव्ये	विव्यिवहे	विव्यिमहे
2 विव्यिषे	विव्याथे	विव्यिष्वे-हे
3 विव्ये	विव्याते	विव्यिरे

ह्वे (Anit) 1, P. A. 'to call.'

† ह्वे takes Samprasaraṇa when it is to be reduplicated.

Parasmaipada.

1 जुहाव-जुहव	जुहुविष	जुहुविम
2 जुहोथ-जुहुविथ	जुहुवथुः	जुहुव
3 जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः

Atmanepada.

1 जुहुवे	जुहुविषहे	जुहुविमहे
2 जुहुविषे	जुहुवाथे	जुहुविष्वे-हे
3 जुहुवे	जुहुवाते	जुहुविरे

वद् (Set) 1. P. 'to speak.'

1 उवाद-उवद	ऊदिष	ऊदिम
2 उवदिथ	ऊदथुः	ऊद
3 उवाद	ऊदतुः	ऊदुः

* न व्यो लिटि VI. 1. 46 ॥ इडन्त्यतिव्ययतीनाम् VII. 1. 66.

† अभ्यस्तस्थ च । VI. 1. 33.

* श्चि takes Samprasaraṇa optionally in the Perfect and Frequentative.

श्चि (Set) 1. P. 'to grow, to swell, to prosper, to approach.'

	S.	D.	P.
1 {	शिश्वाय-शिश्वय शुशाव-शुशव	शिश्वियिब शुशुबिब	शिश्वियिम शुशुबिम
2 {	शिश्वयिथ शुशुबिथ	शिश्वियथुः शुशुबथुः	शिश्विय शुशुब
3 {	शिश्वाय शुशाव	शिश्वियतुः शुशुबतुः	शिश्वियुः शुशुबुः

ग्रह् (Set) 9. P. A. 'to take.'

Parasmaipada.

1	जग्राह--जमह	जगृहिव	जगृहिम
2	जमहिथ	जगृहथुः	जगृह
3	जग्राह	जगृहतुः	जगृहुः

Atmanepada.

1	जगृहे	जगृहिवहे	जगृहिमहे
2	जगृहिषे	जगृहाथे	जगृहिष्वे-हे
3	जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे

ज्या (Anit) 9. P. 'to become old, to decay.'

1	जिज्यौ	जिज्यिव	जिज्यिम
2	जिज्यिय—जिज्याथ	जिज्यथुः	जिज्य
3	जिज्यौ	जिज्यतुः	जिज्युः

व्यध् (Anit) 4. P. 'to strike.'

1	विन्याध-विन्यध	विविधिव	विविधिम
2	विन्यधिथ-विन्यद्ध	विविधथुः	विविध
3	विन्याध	विविधतुः	विविधुः

वश् (Set) 2. P. 'to wish.'

1	उवाश-उवश्	ऊशिव	ऊशिम
2	उवशिथ	ऊशथुः	ऊश
3	उवाश	ऊशतुः	ऊशुः

व्यच् (Set) 6. P. 'to deceive.'

S.	D.	P.
1 विव्याच—विव्यच	विविचिव	विविचिम
2 विव्यचिथ	विविचिथुः	विविच
3 विव्याच	विविचतुः	विविचुः

The following roots do not take Samprasarana in the Perfect.

व्रश्च् (Wet) 6. P. 'to cut, to tear, to wound.'

1 व्रश्च	व्रश्चिव-व्रश्च	व्रश्चिम-व्रश्चम
2 व्रश्चिथ-व्रश्च	व्रश्चिथुः	व्रश्च
3 व्रश्च	व्रश्चतुः	व्रश्चुः

प्रच्छ् (Anit) 6. P. 'to ask.'

1 प्रच्छ	प्रच्छिव	प्रच्छिम
2 प्रच्छिथ—प्रच्छ	प्रच्छिथुः	प्रच्छ
3 प्रच्छ	प्रच्छतुः	प्रच्छुः

अस्ज् (Anit) 6. P. A. 'to fry'

Parasmaipada.

1 अभर्ज—अभ्रज्ज	अभर्जिव—अभ्रज्जिव	अभर्जिम—अभ्रज्जिम
2 अभर्जिथ-अभर्ज अभ्रज्जिथ-अभ्रज्ज	अभर्जिथुः—अभ्रज्जिथुः	अभर्ज—अभ्रज्ज
3 अभर्ज—अभ्रज्ज	अभर्जतुः—अभ्रज्जतुः	अभर्जुः—अभ्रज्जुः

Atmanepada.

1 अभर्जे—अभ्रज्जे	अभर्जिवहे—अभ्रज्जिवहे	अभर्जिमहे—अभ्रज्जिमहे
2 अभर्जिषे—अभ्रज्जिषे	अभर्जाथे—अभ्रज्जाथे	अभर्जिध्वे—अभ्रज्जिध्वे
3 अभर्जे—अभ्रज्जे	अभर्जाति—अभ्रज्जाति	अभर्जिरे—अभ्रज्जिरे

*व्यथ् (Set) 1. A. 'to be uneasy, to fear.'

1 विव्यथे	विव्यथिवहे	विव्यथिमहे
2 विव्यथिषे	विव्यथाथे	विव्यथिध्वे
3 विव्यथे	विव्यथाते	विव्यथिरे

द्युत् (Set) 1. A. 'to shine'

1 द्युते	द्युतिवहे	द्युतिमहे
2 द्युतिषे	द्युताथे	द्युतिध्वे
3 द्युते	द्युताते	द्युतिरे

(201)* When a root having an अ between two simple consonants does not change its reduplicative syllable, the अ is changed to ए and the reduplicative syllable dropped when followed by the weak terminations of the Perfect. When the अ of the 2nd person singular Parasmaipada takes the augment इ optionally, the above change takes place only when it takes इ and not when it does* not. The following Anit and Wet roots answer all the conditions in the rule.

(a) *Anit Roots.*

शक् 5. P. 'to be able.'

S.	D.	P.
1 शशाक—शशक	शेकिव	शेकिम
2 शेकिथ—शशकथ	शेकथुः	शेक
3 शशाक	शेकतुः	शेकुः

पच् 1. P. A. 'to cook'

Parasmaipada.

1 पपाच—पपच	पेचिव	पेचिम
2 पेचिथ—पपकथ†	पेचथुः	पेच
3 पपाच	पेचतुः	पेचुः

Atmanepada.

1 पेचे	पेचिवहे	पेचिमहे
2 पेचिषे	पेचाथे	पेचिध्वे
3 पेचे	पेचाते	पेचिरे

शद् 1. 6. P. 'to decay, to cut.'

1 शशाद—शशद	शेदिब	शेदिम
2 शेदिथ—शशन्थ*	शेदथुः	शद
3 शशाद	शेदतुः	शेदुः

* अतएकहल्मध्येऽनादिशदेर्लिटि ॥ VI. 4. 121.

थलि च सेटि ॥ VI. 4. 120.

† by (84)

पद् 4 A ' to go. '

	S.	D.	P.
1	पेदे	पेदिबहे	पेदिमहे
2	पेदिषे	पेदाथे	पेदिष्वे
3	पेदे	पेदाते	पेदिरे
	सङ् 1. 6. P. ' to be weary ' ' to wither. '		
1	ससाद—ससद	सोदिब	सोदिम
2	सोदिथ—ससस्थ*	सोदथुः	सोद
3	ससाद	सोदतुः	सोदुः

मन् 4 A. ' to think. '

1	मेने	मेनिबहे	मेनिमहे
2	मेनिषे	मेनाथे	मेनिष्वे
3	मेने	मेनाते	मेनिरे

तप् 1. P. ' to heat ' ' shine. ' 4. A. ' to be powerful. '

Parasmaipada.

1	तताप—ततप	तेपिव	तेपिम
2	तेपिथ—ततप्य	तेपथुः	तेप
3	तताप	तेपतुः	तेपुः

Atmanepada.

1	तेपे	तेपिवहे	तेपिमहे
2	तेपिषे	तेपाथे	तेपिष्वे
3	तेपे	तेपाते	तेपिरे

शप् 1. 4. P. A. ' to swear or curse. '

Parasmaipada

1	शशाप—शशप	शोपिव	शोपिम
2	शोपिथ—शशप्य	शोपथुः	शोप
3	शशाप	शोपतुः	शोपुः

Atmanepada.

1	शोपे	शोपिवहे	शोपिमहे
2	शोपिषे	शोपाथे	शोपिष्वे
3	शोपे	शोपाते	शोपिरे

यञ् 1. P. 'to cohabit or copulate.'

	S.	D.	P.
1	ययाभ—ययभ	येभिब	येभिम
2	येभिथ—ययब्ध*	येभथुः	येभ
3	ययाभ	येभतुः	येभुः

रञ् 1. A. 'to begin.'

1	रेभे	रेभिबहे	रेभिमहे
2	रेभिषे	रेभाथे	रेभिध्वे
3	रेभे	रेभाते	रेभिरे

नञ् 1. P. 'to bow'

1	ननाम—ननम	नेमिब	नेमिम
2	नेमिथ—ननन्थ†	नेमथुः	नेम
3	ननाम	नेमतुः	नेभुः

लञ् 1. A. 'to get'.

1	लेभे	लेभिबहे	लेभिमहे
2	लेभिषे	लेभाथे	लेभिध्वे
3	लेभे	लेभाते	लेभिरे

यञ् 1. P. 'to restrain.'

1	ययाम—ययम	येमिब	येमिम
2	येमिथ—ययन्थ*	येमथुः	येम
3	ययाम	येमतुः	येभुः

रञ् 1. A. 'to play'.

1	रेमे	रेमिबहे	रेमिमहे
2	रेमिषे	रेमाथे	रेमिध्वे
3	रेमे	रेमाते	रेमिरे

वृञ् 1. P. 'to burn'.

1	ददाह—ददह	देहिब	देहिम
2	देहिथ—ददग्ध†	देहथुः	देह
3	ददाह	देहतुः	देहुः

* ययञ् + थ = ययभ् + ध by (100); = ययब् + ध by (82) = यय०ध

† by (92)

‡ ददह् + थ = ददघ् = थ by (99); = ददघ् + ध, by (100) = ददग् + (82); = ददग्ध.

ध

नह् 4. P. A. 'to bind; to dress or arm oneself'.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 ननाह--ननह	नेहिव	नेहिम
2 नेहिथ--ननद्ध	नेहथुः	नेह
3 ननाह	नेहतुः	नेहुः

Atmanepada.

1 नेहे	नेहिवहे	नेहिमहे
2 नेहिषे	नेहाथे	नेहिध्वे-ह्वे
3 नेहे	नेहाते	नेहिरे

(b) *Wet Roots.*

रध् 4. P. 'to kill, to subdue, to cook' inserts न् before a vowel. Hence there are only two forms by the above rule; viz. रेध्व and रेध्म.

1 ररन्ध	ररन्धिव-रेध्व	ररन्धिम-रेध्म
2 ररन्धिथ-ररद्ध	ररन्धथुः	ररन्ध
3 ररन्ध	ररन्धतुः	ररन्धुः

नश् 4. P. 'to vanish'.

1 ननाश--ननश्	नेशिव-नेश्व	नेशिम-नेश्म
2 नेशिथ--ननष्ठ	नेशथुः	नेश
3 ननाश	नेशतुः	नेशुः

Exceptions to Rule (201).

* (1) The roots दद् and शस्.

दद् (Set) 1. A. 'to give, to present.'

S.	D.	P.
1 दददे	दददिबहे	दददिमहे
2 दददिषे	दददाथे	दददिध्वे
3 दददे	दददाते	दददिरे

शस् (Set) 1. P. ' to kill. '

1 शशास--शशस	शशासिव	शशासिम
2 शशसिथ	शशसथुः	शशस
3 शशास	शशसतुः	शशसुः

- (2) The roots जृ and दृ for which see 199 and 211 respectively.
- (3) The roots of the 10th conjugation take the Periphrastic Perfect and therefore though some of the roots answer the conditions of this rule they do not follow it.
- (4) Roots beginning with वृ and the roots having an अ from a Guna change.

वम् (Set) 1. P. ' to vomit, to omit, to reject. '

S.	D.	P.
1 ववाम—ववम	ववमिव	ववमिम
2 ववमिथ	ववमथुः	ववम
3 ववाम	ववमतुः	ववतुः

Counter-exception—The Anit roots वच्—वप्—वस्—वह् and the Set roots वद् and वञ् for all of which see section 200.

- * (5) The roots नृ—फल्—भज्—वृ and राध् meaning ' to kill ' or अपराध् ' to offend ' though not fulfilling the conditions of the rule, drop their reduplicative syllable and change the अ or आ to ए necessarily.

नृ (Set) 1. P ' to cross, to swim. '

1 ततार—ततर	तेरिव	तेरिम
2 तेरिथ	तेरथुः	तेर
3 ततार	तेरतुः	तेरुः

फल् (Set) 1. P. ' to bear or yield fruit, to succeed, to burst open. '

1 पफाल—पफल	फेलिव	फेलिम
2 फेलिथ	फेलथुः	फेल
3 पफाल	फेलतुः	फेलुः

भज् (Anit) 1. P. A. ' worship. '

Parasmaipada.

1 बभाज—बभज	भेजिव	भेजिम
2 भेजिथ—बभक्थ	भेजथुः	भेज
3 बभाज	भेजतु	भेजुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 भेजे	भेजिवहे	भेजिमहे
2 भेजिषे	भेजाथे	भेजिध्वे
3 भेजे	भेजाते	भेजिरे

त्रप् (Wet) 1. A. 'to be ashamed.'

1 त्रेपे	त्रेपिवहे—त्रेप्वहे	त्रेपिमहे—त्रेप्महे
2 त्रेपिषे—त्रेप्से	त्रेपाथे	त्रेपिध्वे—त्रेप्ध्वे
3 त्रेपे	त्रेपाते	त्रेपिरे

अपराध् (Anit) 4. 5. P. 'to offend'.

1 अपरराध	अपरेधिष	अपरेधिम
2 अपरेधिथ	अपरेधथुः	अपरेध
3 अपरराध	अपरेधतुः	अपरेधुः

राध् 'to kill' has these same forms dropping the preposition अप् all through.

But राध् 4. P. 'to grow' & 5. P. 'to accomplish' has the following forms:

1 रराध	रराधिष	रराधिम
2 रराधिथ	रराधथुः	रराध
3 रराध	रराधतुः	रराधुः

(6) * The roots जृ—अस्—वृस्—फण्—राज्—आण्—आग्—म्लार्—स्यस् and स्वन् undergo the above changes optionally.

जृ (Set) 4. P. 'to become old'.

1 जजार—जजर	जजरिष—जेरिष	जजरिम—जेरिम
2 जजरिथ—जेरिथ	जजरथुः—जेरथुः	जजर—जेर
3 जजार	जजरतुः—जेरतुः	जजरुः—जेरुः

अस् (Set) 1. P. 'to roam about,'

4. P. 'to be unsteady.'

1 बभ्राम—बभ्रम	बभ्रमिष—भ्रेमिष	बभ्रमिम—भ्रेमिम
2 बभ्रमिथ—भ्रेमिथ	बभ्रमथुः—भ्रेमथुः	बभ्रम—भ्रेम
3 बभ्राम	बभ्रमतुः—भ्रेमतुः	बभ्रमुः—भ्रेमुः

* वा जृभ्रमुव्रसाम् VI. 4. 124. फणां च सप्तानाम् ॥ VI. 4. 125.

त्रस् (Set) 1. 4. P. 'to fear.'

8.	D.	P.
1 तत्रास—तत्रस	तत्रसिब—त्रेसिब	तत्रासिम—त्रेसिम
2 तत्रसिथ—त्रेसिथ	तत्रसथुः—त्रेसथुः	तत्रस—त्रेस
3 तत्रास	तत्रसतुः—त्रेसतुः	तत्रसुः—त्रेसुः

फग् (Set) 1. P. 'to go.'

1 पफाण—पफण	पफणिब—फणिब	पफणिम—फणिम
2 पफणिथ—फणिथ	पफणथुः—फेणथुः	पफण—फेण
3 पफाण	पफणतुः—फेणतुः	पफणुः—फेणुः

राज् (Set) 1. P. A. 'to shine.'

Parasmaipada.

1 रराज	रराजिब—रेजिब	रराजिम—रेजिम
2 रराजिथं—रेजिथ	रराजथुः—रेजथुः	रराज—रेज
3 रराज	रराजतुः—रेजतुः	रराजुः—रेजुः

Atmanepada.

1 रराजे—रेजे	रराजिवहे—रेजिवहे	रराजिमहे—रेजिमहे
2 रराजिषे—रेजिषे	रराजाथे—रेजाथे	रराजिध्वे—रेजिध्वे
3 रराजे—रेजे	रराजाते—रेजाते	रराजिरे—रेजिरे

भाज् (Set) 1. A. 'to shine.'

Parasmaipada.

1 बभाजे—भेजे	बभाजिवहे—भेजिवहे	बभाजिमहे—भेजिमहे
2 बभाजिषे—भेजिषे	बभाजाथे—भेजाथे	बभाजिध्वे—भेजिध्वे
3 बभाजे—भेजे	बभाजाते—भेजाते	बभाजिरे—भेजिरे

भाश् (Set) 1. A. 'to shine'

Atmanepada.

1 बभाशे—भेशे	बभाशिवहे—भेशिवहे	बभाशिमहे—भेशिमहे
2 बभाशिषे—भेशिषे	बभाशाथे—भेशाथे	बभाशिध्वे—भेशिध्वे
3 बभाशे—भेशे	बभाशाते—भेशाते	बभाशिरे—भेशिरे

भ्लाश् (Set) 1. A. 'to shine'

1 बभ्लाशे—भ्लेशे	बभ्लाशिवहे—भ्लेशिवहे	बभ्लाशिमहे—भ्लेशिमहे
2 बभ्लाशिषे—भ्लेशिषे	बभ्लाशाथे—भ्लेशाथे	बभ्लाशिध्वे—भ्लेशिध्वे
3 बभ्लाशे—भ्लेशे	बभ्लाशाते—भ्लेशाते	बभ्लाशिरे—भ्लेशिरे

स्यम् (Set) 1. P. 'to cry aloud, to shout'.

S.

D.

P.

1	सस्याम—सस्यम	सस्यामिव—स्येमिव	सस्यामिम—स्येमिम
2	सस्यामिथ—स्येमिथ	सस्यमथुः—स्येमथुः	सस्यम—स्येम
3	सस्याम	सस्यमतुः—स्येमतुः	सस्यमुः—स्येमुः

स्वन् (Set) 1. P. 'to sound, to hum, to sing'

1	सस्वान—सस्वन	सस्वानिव—स्वेनिव	सस्वानिम—स्वेनिम
2	सस्वानिथ—स्वेनिथ	सस्वनथुः—स्वेनथुः	सस्वन—स्वेन
3	सस्वान	सस्वनतुः—स्वेनतुः	सस्वनुः—स्वेनुः

(7) When अन्थ्, ग्रन्थ् and दम् drop their nasal according to १३६, they drop their reduplicative syllable and change the अ to ए before the strong as well as the weak terminations of the perfect.

अन्थ् (Set) 9. P. 'to loosen, to gladden, to lie'

1	शअन्थ—अथ	शअन्थिव—अथिव	शअन्थिम—अथिम
2	शअन्थिथ—अथिथ	शअन्थथुः—अथथुः	शअन्थ—अथ
3	शअन्थ—अथ	शअन्थतुः—अथतुः	शअन्थुः—अथुः

ग्रन्थ् (Set) 9. P. 'to fasten, to arrange.'

1	जग्रन्थ—ग्रथ	जग्रन्थिव—ग्रथिव	जग्रन्थिम—ग्रथिम
2	जग्रन्थिथ—ग्रथिथ	जग्रन्थथुः—ग्रथथुः	जग्रन्थ—ग्रथ
3	जग्रन्थ—ग्रथ	जग्रन्थतुः—ग्रथतुः	जग्रन्थुः—ग्रथुः

दम् (Set) 5. P. 'to deceive'

1	ददम्भ—देभ	ददम्भिव—देभिव	ददम्भिम—देभिम
2	ददम्भिथ—देभिथ	ददम्भथुः—देभथुः	ददम्भ—देभ
3	ददम्भ—देभ	ददम्भतुः—देभतुः	ददम्भुः—देभुः

202. The roots छृद् and तृद् insert इ optionally before the non-conjugational termination से of the 2nd person singular Atmanepada in the Perfect. See Chapter on 'Future'

छृद् (Set) 7. U. 'to play, to shine.'

Parasmaipada.

1	चच्छृद्	चच्छृदिव	चच्छृदिम
2	चच्छृदिथ	चच्छृदथुः	चच्छृद
3	चच्छृद्	चच्छृदतुः	चच्छृदुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 चच्छदे	चच्छदिवहे	चच्छदिमहे
2 चच्छदिषे-चच्छस्ते	चच्छदाथे	चच्छदिध्वे
3 चच्छदे	चच्छदाते	चच्छदिरे

तृष् = A. 2nd person singular तत्तृदिषे or तत्तृस्ते.

(a) छ preceded by a short vowel takes च necessarily.

(203) SET ROOTS ENDING IN A VOWEL

For roots ending in long ऊ and ऋ see भृ and स्तृ under 195 and 197, and for वृ see वच् Page 201.

पू 1. A. 6. U. ' to purify. '

Parasmaipada.

1 पुपाव—पुपव	पुपुविष	पुपुविम
2 पुपुविथ	पुपुवथुः	पुपुव
3 पुपाव	पुपुवतुः	पुपुवः

Atmanepada.

1 पुपुवे	पुपुविष्वहे	पुपुविमहे
2 पुपुविषे	पुपुवाथे	पुपुविध्वे-ह्वे
3 पुपुवे	पुपुवाते	पुपुविरे

दृ and कृ to be similarly conjugated.

रु (Set) २. P. ' to cry, to sound. ' 1. A. ' to go.

Parasmaipada.

1 रुराव—रुव	रुरुविष	रुरुविम
2 रुरुविथ	रुरुवथुः	रुरुव
3 रुराव	रुरुवतुः	रुरुवः

Atmanepada.

1 रुरुवे	रुरुविष्वहे	रुरुविमहे
2 रुरुविषे	रुरुवाथे	रुरुविध्वे-ह्वे
3 रुरुवे	रुरुवाते	रुरुविरे

यु—क्षु—स्तु—वृ and क्षु to be similarly conjugated.

शी (Set) 2. A. ' to sleep. '

S.	D.	P.
1 शिश्ये	शिश्यिवहे	शिश्यिमहे
2 शिश्यिषे	शिस्याथे	शिश्यिष्वे-व्हे
3 शिश्ये	शिस्याते	शिश्यिरे

ही 1. 4. A. ' to fly ' to be similarly conjugated.

श्री (Set) 1. P. A. ' to resort to, to serve. '

Parasmaipada.

1 शिआय—शिअय	शिअियिव	शिअियिम
2 शिअयिथ	शिअियथुः	शिअिय
3 शिआय	शिअियतुः	शिअियुः

Atmanepada.

1 शिअिये	शिअियिवहे	शिअियिमहे
2 शिअियिषे	शिअियाथे	शिअियिष्वे-व्हे
3 शिअिये	शिअियाते	शिअियिरे

For श्वि and वृ see pages 205 & 196.

204. WET ROOTS ENDING IN A VOWEL.

For स्तृ see page 196.

सू (Wet) 2. 4. A. ' to give birth to'.

1 सुषुवे	सुषुविवहे	सुषुविमहे
2 सुषुविषे	सुषुवाथे	सुषुविष्वे-व्हे
3 सुषुवे	सुषुवाते	सुषुविरे

धृ (Wet) 5. 9. P. A. ' to shake. '

Parasmaipada.

1 दुधाव—दुधव	दुधुविव	दुधुविम
दुधविथ—दुधोथ	दुधुवथुः	दुधुव
3 दुधाव	दुधुवतुः	दुधुवुः

Atmanepada.

1 दुधुवे	दुधुविवहे	दुधुविमहे
2 दुधुविषे	दुधुवाथे	दुधुविष्वे-व्हे
3 दुधुवे	दुधुवाते	दुधुविरे

205. ANIT ROOTS ENDING IN A VOWEL.

For roots ending in आ, ऋ, ए-ऐ and ओ see या-स्व-वे-ग्ले and सो, pages-193-194 and 198.

इ (Anit) 1. P. 'to go.'

S.	D.	P.
1 इयाय-इयय	इयिव	इयिम
2 इययिथ-इयेथ	इयथुः	इय
3 इयाय	इयतुः	इयुः

For इ 2 P.-हि-चि-जि-see page 183 and इ with अधि and मि see pages 191 & 194.

क्षि (Anit) 1. 'P. to decay.'

Parasmaipada.

• 1 चिक्षाय-चिक्षय	चिक्षियिव	चिक्षियिम
2 चिक्षयिथ-चिक्षेथ	चिक्षियथुः	चिक्षिय
3 चिक्षाय	चिक्षियतुः	चिक्षियुः

स्मि (Anit) 1. A. 'to smile.'

Atmanepada.

1 सिष्मिये	सिष्मियिवहे	सिष्मियिमहे
2 सिष्मियिथे	सिष्मियाथे	सिष्मियिध्वे-हे
3 सिष्मिये	सिष्मियाते	सिष्मियिरे

सि 5. 9. P. A. 'to tie' is to be similarly conjugated.

नी (Anit) 1. P. A. 'to lead.'

Parasmaipada.

1 निनाय-निनय	निन्यिव	निन्यिम
2 निनयिथ-निनेथ	निन्यथुः	निन्य
3 निनाय	निन्यतुः	निन्युः

Atmanepada.

1 निन्ये	निन्यिवहे	निन्यिमहे
2 निन्यिथे	निन्याथे	निन्यिध्वे-हे
3 निन्ये	निन्याते	निन्यिरे

बी 2. P. 'to go, to pervade' to be similarly conjugated.

See दी under 195, ली and मी under 196 and दीधी-ही and मी under Periphrastic Perfect.

क्री (Anit) १. P. A. 'to buy.'

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 . चिक्राय-चिक्रय	चिक्रियिष	चिक्रियिम
2 चिक्रविथ-चिक्रेथ	चिक्रियथुः	चिक्रिय
3 चिक्राय	चिक्रियतुः	चिक्रियुः

Atmanepada.

1 चिक्रिये	चिक्रियिवहे	चिक्रियिमहे
2 चिक्रियिषे	चिक्रियाथे	चिक्रियिष्वे-हे
3 चिक्रिये	चिक्रियाते	चिक्रियिरे

श्री—प्री—क्षी to be similarly conjugated.

कु 1. A. 2. P. 'to hum,' 6. A. 'to moan.'

Parasmaipada.

1 चुकाव—चुकव	चुकुविष	चुकुविम
2 चुकविथ—चुकोथ	चुकुवथुः	चुकुव
3 चुकाव	चुकुवतुः	चुकुवुः

Atmanepada.

1 चुकुवे	चुकुविषहे	चुकुविमहे
2 चुकुविषे	चुकुवाथे	चुकुविष्वे-हे
3 चुकुवे	चुकुवाते	चुकुविरे

The roots सु—धु—हु—तु—डु and गु to be similarly conjugated.

For हु—शु—स्तु—सु see 197 (b) and हु under Periphrastic Perfect, and ऊर्णु under (194).

स्कु (Anit) १. P. A. 'to leap, to cover, to rise.'

Parasmaipada.

1 चुस्काव—चुस्कव	चुस्कुविष	चुस्कुविम
2 चुस्कविथ—चुस्कोथ	चुस्कुवथुः	चुस्कुव
3 चुस्काव	चुस्कुवतुः	चुस्कुवुः

Atmanepada.

1 चुस्कुवे	चुस्कुविषहे	चुस्कुविमहे
2 चुस्कुविषे	चुस्कुवाथे	चुस्कुविष्वे-हे
3 चुस्कुवे	चुस्कुवाते	चुस्कुविरे

गु P. and नहु—ज्यु—च्यु—पु and फलु all A. to be similarly conjugated.

(206) SET ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

Most of the Set roots having certain irregularities in the Perfect have already been conjugated. We will now direct our attention to the regular ones.

अंक (Set) 1. A. 'to mark.'

S.	D.	P.
1 आनंके	आनंकिवह	आनंकिमहे
2 आनंकिषे	आनंकाथे	आनंकिध्वे
3 आनंके	आनंकात्	आनंकिरे

अर्ह (Set) 1. P. 'to deserve.'

1 आनर्ह	आनर्हिब	आनर्हिम
2 आनर्हिथ	आनर्हतुः	आनर्ह
3 आनर्ह	आनर्हतुः	आनर्हुः

अट् (Set) 1. P. 'to wander.'

1 आट	आटिब	आटिम
2 आटिथ	आटथुः	आट
3 आट	आटतुः	आटुः

अण् (Set) 4. A. 'to breathe'.

1 आणे	आणिवहे	आणिमहे
2 आणिषे	आणाथे	आणिध्वे
3 आणे	आणाते	आणिरे

इष् (Set) 4. P. 'to go'. 6. P. 'to wish'. 9. P. 'to repeat'

1 इयेष	ईषिव	ईषिम
2 इयेषिथ	ईषथुः	ईष
3 इयेष	ईषतुः	ईषुः

उग्न (Set) 1. P. 'to go'.

1 उवोख	ऊखिव	ऊखिम
2 उवोखिथ	ऊखथुः	ऊख
3 उवोख	ऊखतुः	ऊखुः

ऊण् (Set) 8. P. A. 'to go'

Parasmaipada.

1 आनर्ण	भानृणिव	आनृणिम
2 आनर्णिथ	आनृणथुः	आनृण
3 आनर्ण	आनृणत्तुः	आनृणुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 आनृणे	आनृणिवहे	आनृणिमहे
2 आनृणिषे	आनृणाथे	आनृणिध्वे
3 आनृणे	आनृणाते	आनृणिरे
वेप् (Set) 1. A. 'to tremble.'		
1 विवंपे	विवेपिवहे	विवेपिमहे
2 विवेषिषे	विवेपाथे	विवेपिध्वे
3 विवेषे	विवेपाते	विवेपिरे
लोक् (Set) 1. A. 'to see.'		
1 लुलोके	लुलोकिवहे	लुलोकिमहे
2 लुलोकिषे	लुलोकाथे	लुलोकिध्वे
3 लुलोके	लुलोकाते	लुलोकिरे
दौक् (Set) 1. A. 'to approach', 'to go'		
1 डुडौके	डुडौकिवहे	डुडौकिमहे
2 डुडौकिषे	डुडौकाथे	डुडौकिध्वे
3 डुडौके	डुडौकाते	डुडौकिरे
वस् (Set) 2. A. 'to wear'.		
1 ववसे	ववसिवहे	ववसिमहे
2 ववसिषे	ववसाथे	ववसिध्वे
3 ववसे	ववसाते	ववसिरे
लिम् (Set) 6 P. 'to write.'		
1 लिलेख	लिलिखिव	लिलिखिम
2 लिलेखिथ	लिलिखथुः	लिलिख
3 लिलेख	लिलिखतुः	लिलिखुः
क्लिश् (Set.) 4 A. 'to be afflicted.'		
1 चिक्लिशे	चिक्लिशिवहे	चिक्लिशिमहे
2 चिक्लिशिषे	चिक्लिशाथे	चिक्लिशिध्वे
3 चिक्लिशे	चिक्लिशाते	चिक्लिशिरे
स्फुट् (Set) 6 P. 'to burst.'		
1 पुस्फोट	पुस्फुटिव	पुस्फुटिम
2 पुस्फोटिथ	पुस्फुटथुः	पुस्फुट
3 पुस्फोट	पुस्फुटतः	पुस्फुटुः

क्षुभ् (Set) 1. A. 'to be agitated.'

S.	D.	P.
1 क्षुभे	क्षुभिवहे	क्षुभिमहे
2 क्षुभिषे	क्षुभाथे	क्षुभिध्वे
3 क्षुभे	क्षुभाते	क्षुभिरे

तृष् (Set) 4. P. 'to be thirsty.'

1 ततर्ष	ततृषिव	ततृषिम
2 ततर्षिथ	ततृषथुः	ततृष
3 ततर्ष	ततृषतुः	ततृषुः

पृच् (Set) 2. A. 'to touch.'

1 पपृच्चे	पपृच्चिवहे	पपृच्चिमहे
2 पपृच्चिषे	पपृच्चाथे	पपृच्चिध्वे
3 पपृच्चे	पपृच्चाते	पपृच्चिरे

(207) WET ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

अक्ष् 1. 5. P. 'to pervade.'

1 आनक्ष	आनक्षिव-आनक्षव	आनक्षिम-आनक्षम
2 आनक्षिथ-आनक्ष	आनक्षथुः	आनक्ष
3 आनक्ष	आनक्षतुः	आनक्षुः

तक्ष् 1. 5. 'to cut, to make thin.'

1 ततक्ष	ततक्षिव-ततक्षव	ततक्षिम-ततक्षम
2 ततक्षिथ-ततक्ष	ततक्षथुः	ततक्ष
3 ततक्ष	ततक्षतुः	ततक्षुः

त्वक्ष् to be similarly conjugated with त्व being substituted for त.

नञ्च् 7. P. 'to contract,' 'to shrink'

1 ततञ्च	ततञ्चिव-ततञ्चव	ततञ्चिम-ततञ्चम
2 ततञ्चिथ-ततञ्चथ	ततञ्चथुः	ततञ्च
3 ततञ्च	ततञ्चतुः	ततञ्चुः

तञ्ज् to be similarly conjugated.

अञ्ज् 7. P. 'to anoint, to make clear, to go.'

1 आनञ्ज	आनञ्जिव-आनञ्जव	आनञ्जिम-आनञ्जम
2 आनञ्जिथ-आनञ्जथ	आनञ्जथुः	आनञ्ज
3 आनञ्ज	आनञ्जतुः	आनञ्जुः

क्लिच् 4. P. ' to become wet. '

S.	D.	P.
1 चिह्लेद	चिह्लिदिव-चिह्लिद्व	चिह्लिदिम-चिह्लिद्य
2 चिह्लेदिथ-चिह्लेस्थ	चिह्लिदथुः	चिह्लिद
3 चिह्लेद	चिह्लिदतुः	चिह्लिदुः

स्यन्च् 1. A. ' to ooze, to run. '

1 सस्यन्दे	सस्यन्दिवहे-सस्यन्द्दहे	सस्यन्दिमहे-सस्यन्द्दहे
2 सस्यन्दिषे-सस्यन्त्से	सस्यन्दाथे	सस्यन्दिध्वे
3 सस्यन्दे	सस्यन्दाते	सस्यन्दिरे.

क्लिच् 9. P. 'to torment, to distress' to be similarly conjugated,
2nd person singular चिह्लेशिथ or चिह्लेष्ट.

सिध् 1. P. ' to turn out auspiciously, to ordain. '

1 सिषेध	सिषिधिव-सिषिध्व	सिषिधिम-सिषिध्म
2 सिषेधिथ-सिषेद्ध	सिषिधथुः	सिषिध
3 सिषेध	सिषिधतुः	सिषिधुः

कृप् 1. A. 'to be fit for, to be able.'

1 चकृपे	चकृपिवहे-चकृप्वहे	चकृपिमहे-चकृप्महे
2 चकृपिषे-चकृप्से	चकृपाथे	चकृपिध्वे-चकृप्ध्वे
3 चकृपे	चकृपाते	चकृपिरे

गृह् 1. A. ' to take or seize. '

1 जगृहे	जगृहिवहे-जगृह्वहे	जगृहिमहे-जगृह्वहे
2 जगृहिषे-जगृक्षे	जगृहाथे	जगृहिध्वे-जगृह्वे
3 जगृहे	जगृहाते	जगृहिरे

गाह् 1. A. ' to bathe. '

1 जगाहे	जगाहिवहे-जगाह्वहे	जगाहिमहे-जगाह्वहे
2 जगाहिषे-जगाक्षे	जगाहाथे	जगाहिध्वे-जगाह्वे
3 जगाहे	जगाहाते	जगाहिरे

जगृक्षे and जगाक्षे by 99-102-80-83

जगृह्वे and जगाह्वे by 99-102-81-101

यद् 1. P. A. 'to cover, to hide.'

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 जुगृह	जुगृहिव-जुगृह	जुगृहिम-जुगृह
2 जुगृहिथ-जुगोढ	जुगृहथुः	जुगृह
3 जुगृह	जुगृहतुः	जुगृहः

Atmanepada.

1 जुगृहे	जुगृहिवहे-जुगृह्वे	जुगृहिमहे-जुगृह्वहे
2 जुगृहिषे-जुगृक्षे	जुगृहथे	जुगृहिषे-द्वे; जुगृह्वे
3 जुगृहे	जुगृहाते	जुगृहिरे

जुगोढ by 99-100-81 and 101. जुगृह by (11 C.)

जुगृक्षे by 99-102-80-83. जुगृह्वे by 99-102-81-101.

तृद् 6. P. 'to kill'.

1 तर्तृह	तर्तृहिव-तर्तृह	तर्तृहिम-तर्तृह
2 तर्तृहिथ-तर्तृह	तर्तृहथुः	तर्तृह
3 तर्तृह	तर्तृहतुः	तर्तृहः

तृद् 6. P. 'to kill'.

1 तर्तर्ह	तर्तृहिव-तर्तृह	तर्तृहिम-तर्तृह
2 तर्तर्हिथ-तर्तर्ह	तर्तृहथुः	तर्तृह
3 तर्तर्ह	तर्तृहतुः	तर्तृहः

तर्तृह-तर्तर्ह by 99-100, 81 and 101.

स्तृद् to be similarly conjugated with स्तृ being substituted for तृ.

वृद् or बृद् 6. P. 'to work, to labour, to grow' are to be similarly conjugated.

For सृज्-अग्-स्व-क्षस्-वृश्च-जप् see sections 192-193-197 (a)-198-200-201 exception 5, for रध् and नग् section 201 (b), for तृप्-वृह्-सृह्-लिह् and स्तृह् section 194, for सू and धृ section 204, and see गुप् under Periphrastic Perfect.

(208) ANIT ROOTS ENDING IN A CONSONANT.

भुज् 7. P. 'to govern, to protect'. A. 'to eat, to enjoy.'
6. P. 'to bend, to curve.'

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 बुभोज	बुभुजिव	बुभुजिम
2 बुभोजिथ	बुभुजयुः	बुभुज
3 बुभोज	बुभुजतुः	बुभुजुः

Atmanepada.

1 बुभुज	बुभुजिवहे	बुभुजिमहे
2 बुभुजिषे	बुभुजाथे	बुभुजिध्वे
3 बुभुजे	बुभुजाते	बुभुजिरे

विच् 7. P. A. 'to divide.'

Parasmaipada.

1 विवेच	विविचिव	विविचिम
2 विवेचिथ	विविचयुः	विविच
3 विवेच	विविचतुः	विविचुः

Atmanepada.

1 विविचे	विविचिवहे	विविचिमहे
2 विविचिषे	विविचाथे	विविचिध्वे
3 विविचे	विविचाते	विविचिरे

Anit roots having इ or उ for their penultimate are to be similarly conjugated.

छिद् 7. P. A. 'to cut, to split.'

Parasmaipada.

1 चिच्छेद	चिच्छिदिव	चिच्छिदिम
2 चिच्छेदिथ	चिच्छिदयुः	चिच्छिद
3 चिच्छेद	चिच्छिदतुः	चिच्छिदुः

Atmanepada.

1 चिच्छिदे	चिच्छिदिवहे	चिच्छिदिमहे
2 चिच्छिदिषे	चिच्छिदाथे	चिच्छिदिध्वे
3 चिच्छिदे	चिच्छिदाते	चिच्छिदिरे

छुप् 6. P. 'to touch.'

1 चुच्छोप	चुच्छुपिव	चुच्छुपिम
2 चुच्छोपिथ	चुच्छुपयुः	चुच्छुप
3 चुच्छोप	चुच्छुपतुः	चुच्छुपुः

त्यज् 1. P. 'abandon.'

S.	D.	P.
1 तत्याज—तत्यज	तत्यजिव	तत्यजिम
2 तत्यजिथ—तत्यक्थ	तत्यजथुः	तत्यज
4 तत्याज	तत्यजतुः	तत्यजुः

For चिच्छेद् see 202 (a).

रञ्ज् 1. 4. P. A. 'to dye, to be attached to.'

Parasmaipada.

1 ररञ्ज	ररञ्जिव	ररञ्जिम
2 ररञ्जिथ-ररङ्क्थ	ररञ्जथुः	ररञ्ज
3 ररञ्ज	ररञ्जतुः	ररञ्जुः

Atmanepada.

1 ररञ्जे	ररञ्जिवहे	ररञ्जिमहे
2 ररञ्जिषे	ररञ्जाथे	ररञ्जिष्वे
3 ररञ्जे	ररञ्जाते	ररञ्जिरे

मञ्ज्-सञ्ज्-स्कृन्द्-बन्ध् and दंश् to be similarly conjugated.
 स्कृन्द् 2. Singular चस्कृन्दिथ or चस्कृन्त्य; बन्ध्—बबन्धिथ् or बबन्द्धः
 and दंश्—ददंशिथ-ददंष्ट.

हर् 1. A. 'to excrete.'

1 जहदे	जहदिबहे	जहदिमहे
2 जहदिषे	जहदाथे	जहदिष्वे
3 जहदे	जहदाते	जहदिरे

साध् 5. P. 'to finish.'

1 ससाध	ससाधिब	ससाधिम
2 ससाधिथ	ससाधथुः	ससाध
3 ससाध	ससाधतुः	ससाधुः

कृष् 1. P. 6. U. 'to plough, to drag along.'

Parasmaipada.

1 चकर्ष	चक्रुषिव	चक्रुषिम
2 चकर्षिथ	चक्रुषथुः	चक्रुष
3 चकर्ष	चक्रुषतुः	चक्रुषुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 चकृषे	चकृषिवहे	चकृषिमहे
2 चकृषिषे	चकृषाथे	चकृषिष्वे
3 चकृषे	चकृषाते	चकृषिरे

सृप्-सृज्-स्पृज् to be similarly conjugated.

For विज्-मरज्-सृज्-दृज्-तृप्-and दृप् see 194.

For स्वञ्ज्-अङ्-घञ् see 195.

For हन्-गम् see 199.

For वच्-प्रच्छ्-भ्रस्ज्-यज्-व्यध्-वप्-स्वप्-वस् and वह् see 200.

For भज् and राध् see 201 Exception 5.

For शक्-पच्-पद्-शद्-सद्-मन्-तप्-शस्-यभ्-रभ्-लभ्-नभ्-यम्-रम्-दह् and नह् see 201.

THE PERIPHRASTIC PERFECT.

(209) The Periphrastic Perfect is formed by affixing आम् to the root and then appending the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of भू or अस् after both Parasmaipada as well as Atmanepada verbs, or by adding the Reduplicate Perfect Parasmaipada forms of कृ after Parasmaipada verbs and the Reduplicate Perfect Atmanepada forms of कृ after Atmanepada verbs.

(210) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the आम् of the Periphrastic Perfect except that of विद्, दीधी and वेवी.

इन्ध् (Set) 7. A. 'to kindle, to shine.'

1	इधांचक्रे इधामास इधांबभूव	}	इधांचकृवहे इधामासिव इधांबभूविव	}	इधांचकृमहे इधामासिम इधांबभूविम	}
2	इधांचकृषे इधामासिथ इधांबभूविथ	}	इधांचक्राथे इधामासथुः इधांबभूवथुः	}	इधांचकृद्वे इधामास इधांबभूव	}
3	इधांचक्रे इधामास इधांबभूव	}	इधांचक्राते इधामासतुः इधांबभूवतुः	}	इधांचक्रिरे इधामासुः इधांबभूवुः	}

1st Person Singular.

ईङ् Set 2. A. to praise.			
ईडांचक्रे	or	ईडामास	or ईडांबभूव &c.
ईङ् Set. 10. U. to praise.			
ईडयांचकार-चकर-चक्रे	ईडयामास	ईडयांबभूव	&c.
ऊङ् Set. 1 P. to sprinkle.			
उक्षांचकार-चकर	उक्षामास	उक्षांबभूव	&c.
ऊङ् Set. 1. A. to reason.			
उहांचक्रे	उहामास	उहांबभूव	&c.
ऊङ् Set. 10. U. to deduct.			
ऊनयांचकार-चकर-चक्रे	ऊनयामास	ऊनयांबभूव	&c.
ऊङ् Set. 9. P. to go.			
अरांचकार-चकर	अरामास	अरांबभूव	&c.
एङ् Set. 1. A. to grow.			
एधांचक्रे	एधामास	एधांबभूव	&c.
ओङ् Set 1 P to adorn.			
ओखांचकार-चकर	ओखामास	ओखांबभूव	&c.
चुर Set. 10. U. to steal.			
चोरयांचकार-चकर-चक्रे	चोरयामास	चोरयांबभूव	&c.
(211)	दय् (Set) 1. A. to pity.		
दयांचक्रे	or दयामास	or दयांबभूव	&c.
अय् (Set) 1 A to go.			
अयांचक्रे	• अयामास	अयांबभूव	&c.
कास् Set 1. A. to cough.			
कासांचक्रे	कासामास	कासांबभूव	&c.
आस् (Set) 2. A. to sit.			
आसांचक्रे	आसामास	आसांबभूव	&c.
दीधी, (Anit) 2. A. to shine.			
दीध्यांचक्रे	दीध्यामास	दीध्यांबभूव	&c.
वेनी (Anit) 2. A. to go.			
वेव्यांचक्रे	वेव्यामास	वेव्यांबभूव	&c.

(212) उष् (Set) 1. P. 'to burn.'

S.	D.	P.
1 उवोष	ऊषिव	ऊषिम
2 उवोषिथ	ऊषथुः	ऊष
3 उवोष	ऊषतुः	ऊषुः

विद् (Set) 2. P. to know.

1 विवेद	विविदिव	विविदिम
2 विवेदिथ	विविदथुः	विविद
3 विवेद	विविदतुः	विविदुः

जागृ (Set) 2. P. 'to be awake'

1 जजागार-जजागर	जजागरिव	जजागरिम
2 जजागरिथ	जजागरथुः	जजागर
3 जजागार	जजागरतुः	जजागरुः

दरिद्रा (Set) 2. P. 'to be poor.'

1 ददरिद्रौ	ददरिद्रिव	ददरिद्रिम
2 ददरिद्रिथ } ददरिद्राथ }	ददरिद्रथुः	ददरिद्र
3 ददरिद्रौ	ददरिद्रतुः	ददरिद्रुः

The other forms of उष्-विद्-जागृ and दरिद्रा are as follow:—

1st Person Singular.

उष्—ओषांचकार—चकर or ओषामास or ओषांबभूव &c.

विद्—विदांचकार—चकर विदामास विदांबभूव &c.

जागृ—जागरांचकार—चकर जागरामास जागरांबभूव &c.

दरिद्रा—दरिद्रांचकार—चकर दरिद्रामास दरिद्रांबभूव &c.

(213) गृष् (Set) 1. P. 'to protect.'

1 जुगोष	जुगुषिव	जुगुषिम
2 जुगोषिथ } जुगोष्य }	जुगुषथुः	जुगुष
3 जुगोष	जुगुषतुः	जुगुषुः

धृष् (Set) 1. P. 'to heat.'

1 दुधूप	दुधूपिव	दुधूपिम
2 दुधूपिथ	दुधूपथुः	दुधूप
3 दुधूप	दुधूपतुः	दुधूपुः

विच्छ् (Set) 6. P. 'to go.'

S.	D.	P.
1 विविच्छ्	विविच्छिव	विविच्छिम
2 विविच्छिथ	विविच्छिथुः	विविच्छ
3 विविच्छ	विविच्छतुः	विविच्छुः

पण् or पन् (Set) 1. P. 'to praise.'

A. when without आण्.

1 पेणे	पेणिवहे	पेणिमहे
2 पेणिषे	पेणाथे	पेणिध्वे
3 पेणे	पेणाते	पेणिरे.

पन् has the same forms, न् being put for ण्.

ऋत् (Set) 1. A. 'to censure.'

P. when without ईय्.

1 आनर्त	आनृतिव	आनृतिम
2 आनर्तिथ	आनृतिथुः	आनृत
3 आनर्त	आनृततुः	आनृतुः

कम् (Set) 1. A. 'to love, to wish.'

1 चकमे	चकमिवहे	चकमिमहे
2 चकमिषे	चकमाथे	चकमिध्वे
3 चकमे	चकम्यते	चकमिरे

The other forms of गुप्—धूप्—विच्छ्—पण्—पन्—ऋत् and कश् are as follow:—

1st Person Singular.

गुप्—गोपायांचकार—चकर or	गोपायामास or	गोपायांबभूव	&c.
धूप्—धूपायांचकार—चकर	धूपायामास	धूपायांबभूव	&c.
विच्छ्—विच्छायांचकार—चकर	विच्छायामास	विच्छायांबभूव	&c.
पण्—पणायांचकार—चकर	पणायामास	पणायांबभूव	&c.
ऋत्—ऋतीयांचक्रे	ऋतीयामास	ऋतीयांबभूव	&c.
कश्—कामयांचक्रे	कामयामास	कामयांबभूव	&c.

(214)

भी (Anit) 3. P. 'to fear.'

1 बिभाय—बिभय	बिभियव	बिभियम
2 बिभयिथ—बिभेथ	बिभ्यतुः	बिभ्य
3 बिभाय	बिभ्यतुः	बिभ्युः

ही (Anit) 3. P. 'to blush.'

	S.	D.	P.
1	जिह्वाय—जिह्वय	जिह्वियिष	जिह्वियिम
2	जिह्वयिथ—जिह्वेथ	जिह्वियथुः	जिह्वय
3	जिह्वाय	जिह्वियतुः	जिह्वियुः

For भृ see 197 (b).

हु (Anit) 3. P. 'to sacrifice.'

1	जुहाव—जुहव	जुहुविष	जुहुविम
2	जुहविथ—जुहोथ	जुहुवथुः	जुहुव
3	जुहाव	जुहुवतुः	जुहुवुः

The other forms of भी—ही—भी and हु—are as follow:—

1st Person Singular.

भी—	बिभयांचकार—चकर	बिभयामास	बिभयांबभूव	&c.
ही—	जिह्यांचकार—चकर	जिह्यामास	जिह्यांबभूव	&c.
भृ—	बिभरांचकार—चकर—चक्रे	बिभरामास	बिभरांबभूव	&c.
हु—	जुहवांचकार—चकर	जुहवामास	जुहवांबभूव	&c.

CHAPTER XII.

The Aorist *i. e.* लुङ् or अयतनीवृत्तिः

215. The personal terminations in the Aorist undergo certain peculiarities and it may, therefore, be classified into the Radical Aorist and the Sibilant Aorist. In the Radical Aorist the terminations are added immediately to the root or to a base prepared by the addition of अ to the root, while in the Sibilant Aorist स्र् or सिष् or स is prefixed to the terminations before adding them to the root.

There are thus seven varieties in the Aorist out of which the 1st and the 6th ones are Parasmaipadi only.

Parasmaipada.

The Parasmaipada Terminations of II and III varieties are the same as those of the Imperfect Tense (लङ्). For the VII variety they are the same, but स्र् is prefixed to them; for the terminations साव—साम—सस् and सन् see sections 10 (a) and 10(b).

The Parasmaipada Terminations of the remaining varieties viz. for I, IV, V, and VI ones are the same as those of the Imperfect Tense with उत्स् for अन् as the third person plural termination. But in IV variety स्. in V इष् (this इ, it will be remembered, is the same इ which Set roots take, see section 185) and in VI सिष् are prefixed to the terminations. The second and third person singular terminations for IV and VI varieties are सीः and सीत् and for V variety ईः and ईत्.

Atmanepada.

The Atmanepada Terminations for II and III Varieties are the same as those applied to the roots of the first class of conjugations but the 4th, 5th and 7th varieties take those for the second class of conjugations with the exception of the third person plural termination for VII variety which has न् prefixed to the final त्.

स्-इष् and स are to be prefixed to the terminations in IV, V, and VII varieties. सि the first person singular termination for VII variety is irregular.

There are thus three varieties of the Radical Aorist viz. I, II and III, and four Varieties of the Sibilant Aorist, viz. IV, V, VI and VII.

(216) The following are the Sets of terminations for the seven varieties.

First variety (only Parasmaipadi).

	S.	D.	P.
1	अम्	व	म
2	स्	तम्	त
3	त्	ताम्	उस्

Second and Third Varieties.

<i>Parasmaipada.</i>			<i>Atmanepada.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 अम्	व	म	1 इ	बहि	महि
2 स्	तम्	त	2 थास्	इथास्	ध्वस्
3 त	ताम्	अन्	3 त	इताम्	अन्त

Fourth Variety.

*Parasmaipada.**Atmanepada.*

	S.	D.	P.		S.	D.	P.
1	सम्	स्व	स्म	1	सि	स्वहि	स्महि
2	सीः	स्तम्	स्त	2	स्थाः	साथाम्	ध्वम्
3	सीत्	स्ताम्	स्तुः	3	स्त	साताम्	सन्त

Fifth Variety.

1	इषम्	इष्व	इष्म	1	इषि	इष्वहि	इष्महि
2	ईः	इष्टम्	इष्ट	2	इष्टाः	इषाथाम्	इध्वम्
3	ईत्	इष्टाम्	इष्टुः	3	इष्ट	इषाताम्	इषन्त

Sixth variety.

Only Parasmaipada.

1	सिषम्	सिष्व	सिष्म
2	सीः	सिष्टम्	सिष्ट
3	सीत्	सिष्टाम्	सिष्टुः

Seventh Variety.

1	सम्	साव	साम	1	सि	मावहि	सामहि
2	सः	सतम्	सत	2	सथाः	साथाम्	सध्वम्
3	सत्	सताम्	सन्	3	सत	साताम्	सन्त

(217). Some of the Set, Wet, and Anit roots take either of I, II, III, VI, and VII varieties exclusively, some optionally, while, others take certain varieties in the Parasmaipada only. In the Atmanepada, they take the 4th or the 5th variety according as they are Anit or Set, or if they are Wet they take both varieties. These will be noted down further on. But as a general rule Anit roots take the fourth variety, Set roots the fifth, and Wet roots take both viz. 4th and 5th varieties.

(218)* The augment अ or आ is prefixed to the roots in this tense as in the Imperfect. See section 14 and 14 (a).

FIRST VARIETY.

(219). The ending आ of a root is dropped before उस् and the root भू takes अन् instead of उस् in the third person plural as in the Imperfect.

(220). The roots enumerated in the following *Karikas* belong to the First variety.

*गातिरधीगिणादेशो तिष्ठतिर्यतियच्छती ।

ददातिःपिबतिर्भूधौ लुगठानां सिचःसदा ॥ १ ॥

जिघ्रतिर्धयतिश्चैव ह्यतिच्छयती स्यतिस्तथा ।

सिचोलुग्वा तु पंचानां परस्मैपदिनां लुङि ॥ २ ॥

The roots इ (2. P. to go), स्या, दो (4. P. to cut), दा (1. P. to give), दा (3. P. A. to give), पा (1. P. to drink), भू (1. P. to be) and धा (3. P. A. to hold) take the First Variety necessarily, and the roots घ्रा (3. P. to smell), धे (1. P. to drink), क्षा, छो, and सो assuming the forms of शा, छा, and सा in virtue of rule 196 (b) belong to this variety optionally. The root इ substitutes गा§ in the Aorist. The root दे (1. A. to protect) though belonging to the घु † verbs is omitted since it is *Atmanepadi*, and the root धे (1 P. to drink) is excluded from the घु verbs which belong to this variety necessarily, only because it is included among those that belong optionally. भू becomes भूत्, see section 195 (3).

* च्लि लुङि III. 1. 43. च्लेः सिच् III. 1. 44.

गातिस्थाघुपाभ्रभ्यः सिचः परस्मैपदेषु II. 4. 77.

विभाषा घ्राधेदशाच्छासः II. 4. 78.

§ इणोगालुङि II. 4. 51.

† दा धा च्चदाप I. 1. 20.

दा (3. P. A.), धा (3. P. A.), दा (1. P. to give),

दो (4. P. to cut), दे (I. A. to protect) and

धे (1. P. to drink) are called घु verbs.

इ (2. P. to go)

S.	D.	P.
1 अगाम्	अगाव	अगाम
2 अगाः	अगातम्	अगात
3 अगात्	अगाताम्	अगुः

The forms of इ with अधि 'to remember' would be अद्यगाम्—अद्यगाव—अद्यगाम, &c.

स्था, दा (1st and 3rd conj.) पा, धा, घ्रा, and दो, धे, शो, छो, and सो assuming the forms of दा—धा—शा—छा—and सा are to be similarly conjugated.

The forms of छो would be अच्छाम्—अच्छाव—अच्छाम, &c. and not अछाम्—अछाव—अछाम. See 202 (a).

भू (1. P. to be).

1 अभूवम्	अभूव	अभूम
2 अभूः	अभूतम्	अभूत
3 अभूत्	अभूताम्	अभूवन

(221) The roots घ्रा, छा, शो and सो take VI variety also.

(222) धे takes III and VI varieties.

(223) दा—धा—स्था and इ with अधि take IV variety in the Atmanepada.

(224) भू when Atmanepadi takes V variety.

SECOND VARIETY.

(225) In the second variety अ is added on to the roots before the terminations are applied. It is dropped before अम्—अन् and अन्त and lengthened before व—म—वहि and महि, see section 19 (a and b).

(226) This अ is weak and the radical vowels, as a general rule, do not take Guna or Vridhi substitute.

* Exception:—Roots ending in ऋ short or long and the ऋ of वृञ् take Guna before the affix अ of the Second Variety.

* ऋशोऽङि गुणः VII. 4. 16.

(227) This Variety is Parasmaipadi but in the case of the roots कृ with सम् 3 conj.; ख्या (ख्) the substitute of चञ्; वच् (वोच्) (substitute of वृ); अस् (अस्थ्) with परि 4 conj. and * लिप्, सिच् and ह्वे (ह्व), it is Atmanepadi also.

(228) The following irregularities regarding certain substitutes are to be carefully remembered.

- (a) The roots ख्या and ह्वे [which is to be considered as a root ending in आ by virtue of rule 196 (b)] drop the final आ before the weak affix अ of the second variety.
- (b) The roots वच् admits the augment उ before the affix अ i. e. becomes वोच्. In the same way पत् takes प् and अस् 'to throw' थ्, and become पत्त and अस्थ् respectively.
- (c) In the case of the root शास्, इ is substituted for the penultimate आ before the affix अ i. e. it becomes शिस् the स् of which becomes ष् as it is preceded by इ. The substitute for शास् is therefore शिष्.
- (d) अ is substituted for the final इ of the root श्वि before the affix अ.

(229)† The penultimate nasal of a root is, as a general rule, dropped when the root is followed by a weak termination. Hence in the second Variety the roots भ्रंश्—4. P. स्तम्—ग्लुञ्च्—बुन्द्—स्कन्द्—स्यन्द्—भ्रंश् 1. A.—संस्—ध्वस्—भंस and संम् drop their nasal.

---

* आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् III 1. 54.

(a) आतोलोपइटि च, VI. 4. 64.

(b) पतः पुम् VI. 4. 19. अस्यतेस्थुक् VII. 4. 17.

(c) शास् इङ्ङ्हलो; VI. 4. 34.

शासिबसिघसीनां च VIII. 3. 60.

(d) श्वयतेरः VII. 4. 18.

† अनिदितां हल उपधाया क्ति VI. 4. 24.

(230) The roots which are conjugated in this Variety are here grouped into three karikas and they are easier to be remembered than long lists. The first karika comprises the roots which take the second Variety necessarily. The second gives the optional ones and the third is the list of roots which are all Atmanepadi but when they take the second Variety, they become Parasmaipadi.

(a) Necessary roots of the Second Variety.

पततिः सर्पतिश्चैव गच्छतिर्घसतिस्तथा ।
ह्वयतिश्चोभयपदी धातवो भ्वादयः स्मृताः ॥
अदादौ वन्किशास्ती च ख्यातिश्चाथ तृतीयके ।
इयतिश्च ससर्तिश्च तथोभयपदी विषिः ॥
उच्चलुट्स्विट्मिदमदिक्लिवृ क्षिबदसिष् क्षुप् शुभ्र कुधि गृधिः ।
ऋधी रधिडिपी चैव कुप्युप्युर्प् लुपिस्तथा ॥
तुभ्लभ्नभृभृशमितमी क्लम्भमदमभ्रमक्षमिर्नाशिः ।
भृशिर्भृशिवृशी कृशन्त् तृषदृषपृषहृषीरुषिः ॥
भृष्युष्युष्युष्युत्सदस्यतिश्चास्यतिर्यस्यस्यस्यसिर्मुसिः
बिस्कुस्कुस्वस्वस्वदृह्यमुह्यौ सिह्यतिस्नुह्यती तथा ।
चतुर्थकं शक्यातिश्च ह्येकोभयपदी स्मृतः ॥
स्वादौ शक्नोतिराभोतिस्तुदादौ मुञ्चातिः सिचिः ।
विन्वतिर्लिम्पतिश्चैव लुम्पतिः शद्सदी तथा ॥
पिनाष्टिश्च शिनाष्टिश्च रुधादावेव संमतौ ।
एते चतुरशीतिः स्युः लुङ्यङ्बिकरणे सदा ॥

*Of these roots लिप्—सिच्—and ह्वे and the roots मुच् and लुप् take the fourth variety in the Atmanepada; the roots शक् and विद् which are said by some to be Set take both the fourth or fifth in the Atmanepada and विष् 3. P. A. 'to occupy' take the seventh variety in the Atmanepada.

पत् 1. P.—1st Person.	अपसम्	अपसाव	अपसाम
† ह्वे (ह्व) 1. P.—	„	भह्वम्	अह्वाव
„ 1. A.	„	अह्वे	अह्वावहि
			अह्वामहि

* आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम्.

† ह्वे A 3rd per. sing. Fourth Variety अह्वास्त.

वच् (वोच्) 2. P. 1st P.	अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम
2. A.			
(substitute of व्),	अवोचे	अवोचावहि	अवोचामहि
शास् 2. P. „	अशिषम्	अशिषाव	अशिषाम
ख्या (ख्य) 2. P. „	अख्यम्	अख्याव	अख्याम
A. „	अख्ये	अख्यावहि	अख्यामहि
क् 3. P. „	आरम्	आराव	आराम
„ with सम् A. „	समारे	समारावहि	समारामहि
स्त 3. P. „	असरम्	असराव	असराम
अस् 4. P. „	आस्थम्	आस्थाव	आस्थाम
„ with परि A. „	पर्यास्थे	पर्यास्थावहि	पर्यास्थामहि
*सिच् 6. P. „	असिचम्	असिचाव	असिचाम
A. „	असिचे	असिचावहि	असिचामहि
†लिप् 6. P. „	अलिपम्	अलिपाव	अलिपाम
„ A. „	अलिपे	अलिपावहि	अलिपामहि
Roots 3rd Per. sing.	Roots 3rd Pers. Sing.		
1. P.	4. P.		
सृप् असृपत्	क्षिब् अक्षिबत्		
गम् अगमत्	सिध् असिधत्		
घस् अघसत्	क्षुध् अक्षुधत्		
3. P.	शुध् अशुधत्		
§ विष् अविषत्	कुध् अकुधत्		
4. P.	गृध् अगृधत्		
उच् औचत्	कृध् आर्धत्		
लुट् अलुटत्	रध् अरधत्		
स्विद् अस्वित्	डिप् अडिपत्		
मिद् भमिदत्	कुप् अकुपत्		
मद् अमदत्	गुप् अगुपत्		
क्लिद् अक्लिदत्	युप् अयुपत्		

* सिच् A 3rd per. sing. Fourth Variety असिक्त.

† लिप् A 3rd per. sing. Fourth Variety अलिप्त.

§ विष् A 3rd per. sing. Seventh Variety-अविक्षत्.

Roots	3rd P. Sing.	Roots	3rd P. Sing.
4. P.		4. P.	
रुप्	अरुपत्	रिष्	अरिषत्
*लुप्	अलुपत्	रुष्	अरुषत्
तुभ्	अतुभत्	प्लुष्	अप्लुषत्
लुभ्	अलुभत्	व्युष्	अव्युषत्
नभ्	अनभत्	शुष्	अशुषत्
क्षुभ्	अक्षुभत्	तस्	अतसत्
शम्	अशमत्	दस्	अदसत्
तम्	अतमत्	यस्	अयसत्
कृम्	अकृमत्	जस्	अजसत्
अम्	अअमत्	मस्	अमसत्
वम्	अदमत्	मुस्	अमुसत्
भ्रम्	अभ्रमत्	बिस्	अबिसत्
क्षम्	अक्षमत्	कुस्	अकुसत्
नश्	अनशत्	वुस्	अवुसत्
भृग्	अभृशत्	वस्	अवसत्
भ्रग्	अभ्रशत्	द्रुह्	अद्रुहत्
वृग्	अवृशत्	मुह्	अमुहत्
कृग्	अकृशत्	स्निह्	अस्निहत्
तृप्	अतृषत्	स्तुह्	अस्तुहत्
तुप्	अतुषत्	‡शक्	अशकत्
दुप्	अदुषत्		
पुप्	अपुषत्		
हृप्	अहृषत्		
		5. P.	
		शक्	अशकत्
		आप्	आपत्

* लुप् A 3rd per. sing. Fourth Variety—अलुप्,

‡ शक् 4 A 3rd per. sing. IV Variety अशक्. V Variety अशक्तिट्.

Roots	3rd P. Sing.	Roots	3rd P. Sing.
	6. P.		6. P.
* मृच्	अमृचत्	सद्	असदत्
† बिद्	अबिदत्		7. P.
लुप्	अलुपत्	पिष्	अपिषत्
शद्	अशदत्	शिष्	अशिषत्

(b) Optional roots of the 2nd Variety.

श्विर्ग्वचमुचमुचगुचिर्गुश्चिर्दृशिः स्फुद्श्च्युतच्युतिः श्रुतिः ।

स्कन्दिर् घुषिर् ब्रह्मिश्चैव तद्दिर् दुहिरुहिस्तथा ।

अथोभयपदीब्रुन्दिर् बुधिश्वभ्वादयः स्मृताः ॥

रौतिर्निजिर् विजिश्रैव जृत्पृदृष् श्लिष् शुचिस्तथा ।

स्तम्भुश्वविचु रिचयुज्जुभिद्विद्व छुदक्षदुरुधुतदुरुधादयः ॥

सप्तत्रिंशत्स्वेषु ये वै परस्मैपदिनो यदा

तदा लुङ्यङ् विकरणा विकल्पेन भवन्ति हि ॥

Of these 37 roots, 23 are Set, 2 Wet, and 12 Anit roots. Their other forms made up in the fourth, fifth, or both varieties are given under each root.

Set Roots.

These roots take the second and fifth varieties. श्वि takes the third also.

Roots	Variety	3rd sing.	Roots	Variety	3rd Sing.
1. P.			1. P.		
न्धि—II		अन्धत्	ग्लुच्—II		अग्लुचत्
V		अन्धयीत्	V		अग्लोचीत्
III		अशिन्धिषत्	ग्लुञ्च्—II		अग्लुचत्
घ्रुच्—II		अघ्रुचत्	V		अग्लुञ्चीत्
V		अघ्रोचीत्	स्फुद्—II		अस्फुटत्
म्लुच्—II		अम्लुचत्	V		अस्फोटीत्
V		अम्लोचीत्	श्च्युत्—II		अश्च्युतत्
मुच्—II		अमुचत्	V		अश्च्योतीत्
V		अमुोचीत्			

* मूच A 3rd per. sing. Fourth Variety अमुक्त.

† विद् A 3rd person sing. IV. Variety अवित्त. V. Variety
अवेदिष्ट.

Roots Variety 3. sing.

1. P.

च्युत्—II	अच्युतत्
V	अच्योतीत्
श्रुत्—II	अश्रुतत्
V	अश्रोतीत्
घुप्—II	अघुप्तत्
V	अघोषीत्
वृह्—II	अवृहतत्
V	अवर्हीत्
तुह्—II	अतुहतत्
V	अतोहीत्
उह्—II	औहतत्
V	औहीत्
दुह् to kill II	अदुहतत्
V	अदोहीत्

1. P. A.

बुन्द्—II P	अबुवत्
V P	अबुन्दीत्
V A	अबुन्दिष्ट
बुध् II P	अबुधत्
V P	अबोधीत्
V A	अबोधिष्ट

2. P.

रुद्—II	अरुदत्
V	अरोदीत्

Roots Variety 3. sing.

4. P.

जृ—II	अजरत्
V	अजारीत्
द्युच्—II P	अद्युचत्
V P	अशोचीत्
V A	अशोचिष्ट

5. 9. P.

स्तम्भ्—II	अस्तभत्
V	अस्तम्भीत्

7. P. A.

वृद्—II P	अवृदत्
V P	अच्छर्दीत्
V A	अच्छर्दिष्ट
तृद्—II P	अतृदत्
V P	अतर्दीत्
V A	अतर्दिष्ट

Wet Roots.

These roots take the second, fourth and fifth varieties.

Roots Variety 3 sing.

4. P.

तृप्—II P	अतृपत्
IV P	अत्राप्सीत् *or अताप्सीत्
V P	अतर्पीत्
दृप्—II P	अदृपत्
IV P	अद्राप्सीत् or अदाप्सीत्
V P	अदर्पीत्

तृप् and दृप् become त्रप् and द्रप् by virtue of 194

Anit Root.

These roots take the second and fourth varieties. श्लिष् in the sense of 'to stick' takes the second, and when it means 'to embrace', it takes the seventh variety.

Roots Variety 3. sing.
1. P.

स्कम्—II अस्कदत्
IV अस्कान्सीत्
हृग्—II अहर्णत्
IV अह्राक्षीत्

3. P.

निज्—II P अनिजत्
IV P अनैक्षीत्
IV A अनिक्त
विज्—II P अविजत्
IV P अवैक्षीत्
IV A अविक्त

4. P.

श्लिष्—II अश्लिषत्
VII अश्लिषत्

7. P. A.

रिच्—II P अरिचत्
IV P अरैक्षीत्
IV A अरिक्त

Roots Variety 3. sing.
7. P. A.

विच्—II P अविचत्
IV P अवैक्षीत्
IV A अविक्त
युज्—II P अयुजत्
IV P अपौक्षीत्
IV A अयुक्त
भिद्—II P अभिदत्
IV P अभैत्सीत्
IV A अभिक्त
छिद्—II P अछिदत्
IV P अच्छैत्सीत्
IV A अच्छिक्त
क्षुद्—II P अक्षुदत्
IV P अक्षौत्सीत्
IV A अक्षुक्त
रुप्—II P अरुधत्
IV P अरौत्सीत्
IV A अरुद्ध

(c) Roots Parasmaipadi only in the Second Variety.

रुच् घुदरुदलुद लुदद्युतश्चित् वृत् मिद्विद्वत्स्यन् स्विद् वृधिः शृधिः ।

कृप्शुभृक्षभृतुभृ भंशिनभी संसृध्वंसू प्रशिस्तथा ॥

भ्रंशुलम्भू प्रथमके रुचादेः पञ्चविंशतिः ।

आत्मनेपदिनी नित्यं लुङीयन्तु विभाषया ।

यदा परस्मैपदिनी तदाङ्गिकरणा स्मृता ॥

These roots though Atmanepadi are conjugated in the Parasmaipada in the II Variety. In the Atmanepada all of these

roots except **स्यन्द्** and **कृप्** take the fifth variety as they are Set. The roots **स्यन्द्** and **कृप्** are Wet and they therefore take both the fourth and fifth varieties.

Set Roots.

Roots Variety 3 sing.
1. A.

रुच्—II P	अरुचत्
VA	अरोचिष्ट
बुद्—II P	अबुदत्
VA	अबोदिष्ट
रुद्—II P	अरुदत्
VA	अरोदिष्ट
लुद्—II P	अलुदत्
VA	अलोदिष्ट
लुठ्—II P	अलुठत्
VA	अलोठिष्ट
धुत्—II P	अधुतत्
VA	अधोतिष्ट
धित्—II P	अधितत्
VA	अधेतिष्ट
वृत्—II P	अवृत्तत्
VA	अवतिष्ट
मिद्—II P	अमिदत्
VA	अमेदिष्ट
क्षिब्—II P	अक्षिब्दत्
VA	अक्षेदिष्ट
स्विद्—II P	अस्विदत्
VA	अस्वेदिष्ट
वृध्—II P	अवृधत्
VA	अवधिष्ट
गृध्—II P	अगृधत्
VA	अगधिष्ट

Roots Variety 3 sing.
1. A.

क्षुभ्—II P	अक्षुभत्
VA	अक्षोभिष्ट
क्षुभ्—II P	अक्षुभत्
VA	अक्षोभिष्ट
तुभ्—II P	अतुभत्
VA	अतोभिष्ट
भ्रंश्—II P	अभ्रशत्
VA	अभ्रंशिष्ट
नभ्—II P	अनभत्
VA	अनभिष्ट
भ्रंस्—II P	अभ्रसत्
VA	अभ्रंसिष्ट
ध्वंस्—II P	अध्वसत्
VA	अध्वंसिष्ट
भ्रग्—II P	अभ्रशत्
VA	अभ्राशिष्ट
भंस्—II P	अभ्रसत्
VA	अभ्रंसिष्ट
स्रम्भ्—II P	अस्रभत्
VA	अस्रंभिष्ट

Wet Roots.

स्यन्द्—II P	अस्यदत्
IV A	अस्यन्त
VA	अस्यंदिष्ट
कृप्—II P	अकृपत्
IV A	अकृत
VA	अकल्पिष्ट

THIRD VARIETY.

(231) The Aorist forms of roots of the tenth conjugation, causals, and certain denominatives are made up in the Third Variety.

Exception:—(a)*अ 1. P. A.; *हृ* 1. P.; *सृ* 1. P. (if expressing the agent) and the root *कम्* † 1. A. when it does not take *अप्*, take this variety in the primitive form necessarily. The ending *इ* and *उ* of these roots is changed to *इय्* and *उय्* before the augment *अ* of the third variety, and the root *कम्*, though Set, does not take V variety.

(b) ‡ The roots *क्षे* and *न्वि* 1. P. take this variety optionally. The root *क्षे* assuming the form of *क्षा* by virtue of 196 (b) drops its *आ* after reduplication, and the root *न्वि* takes Samprasârana optionally in the Aorist of the causal, viz. it is to be taken as *ह्वु*. For the other forms of *क्षे* see I and VI varieties and for those of *न्वि* II and V varieties.

(232) This variety is both Parasmaipadi and Atmanepadi; the terminations are the same as those of II variety, before which *अ* is added on to the roots as in the second variety.

(233) The root is reduplicated in the Third variety.

(234) *अ* 1. P. A. ' to depend upon ', ' to serve. '

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अशिभियम्	अशिभियाव	अशिभियाम
2 अशिभिवः	अशिभियतम्	अशिभियत
3 अशिभिवत्	अशिभियताम्	अशिभियन्

Atmanepada.

1 अशिभिये	अशिभियावहि	अशिभियामहि
2 अशिभियथाः	अशिभियेथाम्	अशिभियध्वम्
3 अशिभियत	अशिभियेताम्	अशिभियन्त

* निभिद्वन्द्वः कर्तरि चङ् III. 1. 48.

† कमेच्छेन्नङ् वक्तव्यः ॥

‡ विभाषा घेद्वयोः III. 1. 49.

हु 1. P. so रुष्	क्षु 1. P. to drop	धे 1. P.	श्वि 1. P. to swell
to be wet.	to go.	to drink	to go, to grow.
1 अद्दुवम्	1 असुवम्	1 अदधम्	1 अशिश्वियम्
2 अद्दुवः	2 असुवः	2 अदधः	2 अशिश्वियः
3 अद्दुवत्	3 असुवत्	3 अदधत्	3 अशिश्वियत्
धि 1. P.			

Causal (श्वाययति-ते)

कम् 1. A. 'to wish'

1 अशिश्वयम् or अशिश्वम्	1 अचीकमे or अचकमे
2 अशिश्वयः ,, अशिश्वः	2 अचीकमथाः ,, अचकमथाः
3 अशिश्वयत् ,, अशिश्वत्	3 अचीकमत ,, अचकमत

(235) To form the Aorist of roots of the tenth conjugation and causals, the following rules are to be attended to:—

(a) The Vikarana अय of the tenth conjugation and causals to be added to the primitive root is dropped but the vowel changes are to be retained.

(b)* Roots with a penultimate short ऋ retain it optionally and with a long ॠ optionally shorten it. See (237).

Exception:—The roots कृप्—स्पृह्—गृह्—and वृग्. There are अदन्त roots and not roots ending in consonants. See section (238).

†(c) The penultimate long vowel is shortened (ए, ऐ and ओ, औ are shortened to इ and उ respectively).

§ Exception; (1) Roots called (a) अदन्त viz. those written in the Dhātupāṭha as ending in अ, the root (b) शास्, the roots (c) marked with ऋ, and the roots (d) from which a vowel has been dropped, do not shorten their penultimate vowel in this variety. See sections 238, 239, 240 and 241.

* (b) उर्कृत् VII. 4. 7.

उपधायाश्च VII. 1. 108.

† (c) गौ चङ्युपधाया ऋस्वः VII. 4. 1.

§ नाग्लेपिशास्त्विताम् VII. 4. 2.

Exception (2)—The roots भ्राज्—भ्रास्—भाष्—दीप्—जीव्—मील् and पीद् shorten their penultimate vowel optionally in this variety. See section 242.

Exception (3)—The roots कण्—रण्—भण्—अण्—लुप्—हेद्—ह्वे—वण्—लुद्—लृप्—चण् and लुद् do the same in the Aorist of the causal. See section 243.

(d) Then the root is reduplicated.

(e) If the reduplicative syllable be followed by a short or a prosodially short syllable, इ is substituted for अ in the reduplicative syllable.

Exception (1)—In the case of the roots स्मृ—ङ्—स्वर्—प्रथ्—अद्—स्तृ and स्पञ्, the अ in the Reduplicative syllable is retained. See section. 244.

Exception (2)—The अ in the reduplicative syllable of वेष्ट् and चेष्ट् is changed to इ optionally. See section 245.

Exception (3)—Roots ending in उ short or long substitute इ for इ in the reduplicative syllable if it be not followed by a letter of the labial class or a semi-vowel or ज् followed by अ or आ. See section 246.

Exception (4)—The roots क्षु—श्रु—बु—पु—प्लु and च्यु do it optionally. See section 247.

(f) * The vowel of the Reduplicative syllable is lengthened, if it is short and not prosodially long.

(2) भ्राज भास भाष् दीप् जीव मील पीडामन्यतरस्याम् VII. 4. 3.

(3) काण्यादीनां वेति वक्तव्यम्.

(d) चङि. VI. 1. 11.

(e) सन्वल्लुनि चङ् परेऽनग्लोपे VII. 4. 93.
सन्वत; VII. 4. 79.

(1) अत्स्मृदृत्वप्रथमवस्तृत्पशाम् VII. 4. 95.

(2) विभाषा वेष्टिचेष्टयोः VII. 4. 96.

(3) ओः पुण्यज्यपरे VII. 4. 80.

(4) स्रवति शृणोति द्रवति प्रवति प्लवति च्यवतीनां वा VII. 4. 81.

* दीर्घोऽलघौः VII. 4. 94.

(236) तुल् 10 P. A. to weigh.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अतुलम्	अतुलाव	अतुलाम
2 अतुलः	अतुलतम्	अतुलत
3 अतुलत्	अतुलताम्	अतुलन्
<i>Atmanepada.</i>		
1 अतुले	अतुलावहि	अतुलामहि
2 अतुलथाः	अतुलेथाम्	अतुलध्वम्
3 अतुलत	अतुलेताम्	अतुलन्त

तुल्—तोल्य् is the base; by (a) we have तोल्; by (c) तुल्; by (d) तुतुल्; by (f) तूतुल्; by adding अ, the termination त् and the temporal augment we have अतुलत्.

सू 1. P. to be (causal भावयति-ते)

Parasmaipada.

1 अभीभवम्	अबीभवाव	अबीभवाम
2 अभीभवः	अबीभवतम्	अबीभवत
3 अभीभवत्	अबीभवताम्	अबीभवन्
<i>Atmanepada.</i>		
1 अभीभवे	अबीभवावहि	अबीभवामहि
2 अभीभवथाः	अबीभवेथाम्	अबीभवध्वम्
3 अभीभवत	अबीभवेताम्	अबीभवन्त

भाव्य् the causal base of सू, by (a) भाव्; by (c) भव्; by (d) बभव्; by (e) बिभव्; and by (f) बीभव्.

स्पन्द् 1. A. 'to throb' (causal स्पन्दयति-ते)

Parasmaipada.

1 अपस्पन्दम्	अपस्पन्दाव	अपस्पन्दाम
2 अपस्पन्दः	अपस्पन्दतम्	अपस्पन्दत
3 अपस्पन्दत्	अपस्पन्दताम्	अपस्पन्दन्
<i>Atmanepada.</i>		
1 अपस्पन्दे	अपस्पन्दावहि	अपस्पन्दामहि
2 अपस्पन्दथाः	अपस्पन्देथाम्	अपस्पन्दध्वम्
3 अपस्पन्दत	अपस्पन्देताम्	अपस्पन्दन्त

From स्पन्द्य् by (a) स्पन्द्, and by (d) पस्पन्द्.

स्वल् 1. P. ' to stumble ' (causal स्वलयति-ते.)

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अचिस्वलम्	अचिस्वलाव	अचिस्वलाम
अचिस्वलः	अचिस्वलतम्	अचिस्वलत
3 अचिस्वलत्	अचिस्वलताम्	अचिस्वलन्

Atmanepada.

1 अचिस्वले	अचिस्वलावहि	अचिस्वलामहि
2 अचिस्वलथाः	अचिस्वलेथाम्	अचिस्वलध्वम्
3 अचिस्वलत	अचिस्वलेताम्	अचिस्वलन्त

From स्वल् by (a) स्वल्; by (d) चस्वल्; by (c) चिस्वल्

(237) Illustration of 235 (b).

वृत् 1. A. to be (वर्तयति-ते) 3 sing. अवर्तितत् or अववर्तत्

पृथ् 10. P. A. (पर्थयति-ते) 3 sing. अपीपृथत् or अपपर्थत्

कृत् 10. P. A. to celebrate: (कीर्तयति-ते) 3 sing. अचीकृतत् or अचिकीर्तत्.

(238) 'The Illustration of Exception 1 to 235 (c).

(a)

The following roots of the tenth conjugation are called **अदन्त** since they are written as ending in अ in the Dhātupāṭha. They are therefore such roots as have a consonant for their penultimate. They are not roots ending in a consonant as they appear to be and the penultimate long vowel which appears after अय् is dropped, is not shortened. Also they do not undergo the vowel changes noted in (235 e and f) viz. no इ is substituted for अ in the Reduplicative syllable and its vowel is not lengthened.

धेक्-वल्क्-अक्-विष्क् have their forms as अदिधेक्त्-अववल्क्त्-आज्जक्त्-अविविष्क्त्. सुख्-दुःख् have असुसुखत्, &c. सुग्-भग् have अमसुग्त्-आज्जग्त्. रच्-सृच् have अरररच्त्-असृसृच्त्. लज् has अललजत्. पद्-वद्-पुद्-कृद्-खेद्-खोद्-क्षोद्-have अपपुटत्-अचुकृटत्, &c. शद्-धद्-have अशशटत्, &c. खेद्-वण्द्-have अचिखेडत्-अदवण्डत्. गण्-गुण्-कुण्-व्रण्-कर्ण्-वर्ण्-पर्ण्-have अजुगुणत्-अवव्रणत्-अपपर्णत्; for गण्-see (250 b); पत्-वात्-कर्त्-केत्-

संकेत् have अबवात्-अचिकेतत्-अससंकेत्. पत् has अपपीतत्-त
 or अपपत्-त. कथ्-भृथ्-अर्थ-तुथ् have अचकथत्-अशभृथत्
 आर्तथत्-अतुत्थत्. गद्-पद्-छद्-छेद् have अपपदत्-अचच्छदत्-
 अचिच्छेदत्. अण्-has आन्दधत्. ऊन्-ध्वन्-स्तन्-स्तेन्-have औननत्.
 अतिस्तेनत् &c. क्षप्-कृप्-रूप् have अचकृपत्, &c. भाम्-साम्-ग्राम्-
 संग्राम्-गोम्-स्तोम्-have अबभामत्-अससामत्-अजग्रामत्-अससंग्रामत्
 अजुगोमत-अतुस्तोमत्. लाभ्-has अललाभत्; व्यप्-has अवव्ययत्;
 वर-स्वर-सार-कुमार-पार-शूर-वीर-तीर-कञ्-सञ्-चिञ्-सृञ्-मृञ्
 छिञ्-मिञ् have अचकुमारत्-अससञ्जत्-अपपारत्-अतितीरत्-अशु-
 शूरत्-अविवीरत् &c. कल्-काल्-आंदोल-शील्-वेल्-पल्लल्-
 स्थल्-प्रेखोल्-have अचकालत्-अविवेलत्-आन्दुदोलत्-अपिप्रेखोलत्-
 अतुस्थूलत्, &c. गर्व् has अजगर्वत्. पष्-गवेष्-रूक्ष् have अरुक्षत् &c.
 अंस-रस्-वस्-भाज्-सभाज्-वास-निवास have आंससत्-अबभाजत् &c.
 चङ्-मह-रह्-कुह्-स्पृह्-and गृह् have अचुकुहत्-अपस्पृहत्-अजगृहत् &c.

(239) Exception to 1 335 (c).

(b)

शास् 2. P.

S.	D.	P
1 अशशासम्	अशशासाव	अशशासाम
2 अशशासः	अशशासतम्	अशशासत
3 अशशासत्	अशशासताम्	अशशासन्

(240) Exception 1 to 235 (c).

(c)

The following roots are marked with ऋ in the Dhātupāṭha. These do not shorten their penultimate vowel in the Aorist of the causal, viz. in the Third variety.

चकास् 2. P; बाह् 4. A; तुह् 8. P; लोक्-लोच् 10. U; Parasmai-pada roots of the 1st conjugation, viz. कञ्; क्रीड्; निड्; पिस्र्; हुड्; हृड्; खाड्; घ्राण्-ध्राण्-राण्-लाण्-शाण्-श्लाण्; केल्-खेल्-चेल्-पेल्-फेल्-वेल्-शेल्-क्षेल्; मेथ्; मेह्; मेड्; रेह्; पेम्; ओण्; ओण्-शोण्-भोण्-श्लोण्; तोड्-रोड्-लोड्; धोर; यौद्-रौड्; रौड् and शौड्.

Atmanepadi roots of the 1st conjugation.

धुव-धुव-हौक्; टिक्-तिक्; बिथ्; तिप्-स्तिप्; लोक्-श्लोक्; लोच्
द्राप्-धाप्-राप्-लाप्-श्लाप्; भाज्; द्राङ्-धाङ्-बाङ्; गाध्-नाध्-बाध्;
ताप्; झाल्; काश्-भाश्-भ्लाश्; कास्-नास्-भास् (242) रास्;
ब्राह्-बाह्; टीक्-तीक्-शीक्-सीक्; ह्रीब्-क्षीब्; चीश्-शीम्; ब्रेक्-
ध्रेक्-रेक्-लेक्; भेज्-रेज्; हंड्; वेथ्; केप्-गेप्-ग्लेप्-तेप्-मेप्-रेप्-
लेप्-वेप्-स्तेप्; रेब्; रेम्; खेब्-गेब्-ग्लेब्-तेब्-देब्-मेब्-सेब्; गेष्-
ग्लेष्-जेष्-नेष्-पेष्-प्रेष्-येष्-रेष्-हेष्-ह्लेष्; जेह्-वेह् and वेह्.

The following are the roots of the 1st conjugation, both the
padas; मिथ्; मिद्; चीब्; प्रोथ्; होङ्; यच्; राज्; नाथ्; चाथ्; दाश्;
दास्; माह्; सेक्; एज्; रेट्; ग्लेट्; ग्लेङ्; वेण्; नेद्; मेध्; वेव्; एष्-भेष्-
भेष् and भ्लेष्.

(241) Exception 1 to 235 c.

(d)

मालयति (from माला)

S.	D.	P.
1 अममालय्	अममालाव	अममालाम
2 अममालः	अममालतय्	अममालत
3 अममालत्	अममालताम्	अममालन्

This is an illustration of the root the vowel of which has
been dropped.

(242) Illustration of Exception 2 to 235 c.

भाज् 1- A. (भाजयति-ते,) to shine 3 Sing. अबिभ्रजत् or अबभ्राजत्
भास् 1. A. (भासयति-ते,) to shine 3 अबीभसत् or अबभासत्
भाष् 1. A. (भाषयति-ते) to speak 3 अबीभषत् or अबभाषत्
दीप् 4. A. (दीपयति-ते) to lighten 3 अदिदीपत् or अदीदिपत्
जीव् 1. P. (जीवयति-ते) to live 3 अर्जीजिबत् or अजिजीवत्
मील् 1. P. (मीलयति-ते) ' to wink, to fade.' 3 अमीमिलत् or अमिमिलत्
पीङ् 10. P. A (पीडयति-ते) to give pain 3 अपीपिडत् or अपिपीडत्

(243) Illustration of Exception 3 to 235 c.

कण् 1. P. (काणयति-ते) to sound. 3 अचीकणत् or अचकाणत्
रण् 1. P. (राणयति-ते) to sound 3 अरीरणत् or अरराणत्
भण् 1. P. (भाणयति-ते) to sound 3 अबीभणत् or अबभाणत्

अण् 10. P. A. (आणयति-ते) to give 3 अशिञ्जणत् or अशञ्जणत्
 लृप् 6. P. A. (लोपयति-ते) to cut 3 अल्लुपत् or अल्लुलोपत्
 हेट् 1. A. (हेटयति-ते) to hinder. 3 अजीहिटत् or अजिहिटत्

* The root ह्व takes Samprasaraṇa in the Causal, Desiderative and in this variety. हु-हुहु-जुहु-जुहाव्-जुहव्-जूहव्: अजूहवत् or अजुहावत्.

वण् 1. P. (वाणयति-ते) to sound 3 अवीषणत् or अवषाणत्
 लृट् 1. 4. P. 10. U (लोटयति-ते) 3 अल्लोटत् or अल्लुलोटत्
 लृप् 4. P. (लोपयति-ते) to perplex 3. अल्लुपत् or अल्लुलोपत्
 चण् 1. P. (चाणयति-ते) to move, hurt 3 अचीचणत् or अचचाणत्
 लृट् 1. A. to resist 6. P. to wallow (लोटयति-ते) 3 अल्लोटत् or अल्लुलोटत्.

(244) Illustration of Exception (1) to 235 (e.)

स्मृ 1. P. to remember (स्मारयति-ते)—असस्मरत्
 दृ 9. P. to tear (दारयति-ते)—अददरत्
 त्वर् 1. A. to hasten (त्वरयति-ते)—अतत्वरत्
 प्रथ् 10 P. A. to publish (प्रा-प्रथयति-ते)—अपप्रथत्
 ब्रश् 1. A. to grind (ब्रदयति-ते)—अमब्रदत्
 स्तृ 9. P. A. to cover (स्तारयति-ते)—अतस्तरत्
 स्पश् 1. P. A. to obstruct }
 10 A to take } (स्पाशयति-ते)—अपस्पशत्

(245) Illustration of Exception 4 to 235 (e.)

वेष्ट् 1. A. (वेष्टयति-ते) to surround 3 अववेष्टत् or अविवेष्टत्
 चेष्ट् 1. A. (चेष्टयति-ते) to act, to be busy. 3 अचचेष्टत् or अचिचेष्टत्

(246) Exception 3 to 235 (e.)

The roots हु-हु-स्तु-जु-ध-दृ-तु-शु-क्षु-क्षु-कु-सु—and स्नु substitute व् for इ in the Reduplicative syllable.

The forms therefore are:—अजूहवत्—त; अजुह्ववत्—त; अतुष्टवत्
 त; अचूतवत्—त; अदूधवत्—त or अदूधवत्—त; अदूदवत्—त; अतूतवत्—त;
 अदूयवत्—त; अचूक्षवत्—त; अचूक्षणवत्—त; अचूकवत्—त; असूसवत्—त
 & असुष्णवत्—त.

* ह्व: संप्रसारणम् VI. 1. 32.

The Reduplicative syllable of रु—यु—लृ—पू—भू and ज्यु 1. A. ' to go ' does not change its इ to उ, as it is here followed by a letter of a labial class or a semi-vowel or ज् followed by अ or आ.

The forms therefore are:—अरीरवत्—अरीयवत्—अलीलवत्—अपीपवत्—अबीभवत्—and अजिज्यवत्—त.

(247) Illustration of Exception 4 to 235 (e).

गु 1. P. (ग्रावयति—ते) to go 3 असिन्नवत् or अमुन्नवत्

श्रु 1. P. (श्रावयति—ते) to hear 3 अशिन्नवत् or अमुन्नवत्

दु 1. P. (द्रावयति—ते) to go 3 अदिद्रवत् or अदुद्रवत्

पु 1. A. (प्रावयति—ते) to go 3 अपिप्रवत् or अपुप्रवत्

प्लु 1. A. (प्लावयति—ते) to go 3 अपिप्लवत् or अपुप्लवत्

च्यु 1. A. (च्यावयति—ते) to go 3 अचिच्यवत् or अचुच्यवत्

(248) Roots with initial vowels reduplicate the following consonant and add इ to it in the reduplicative syllable. आदयति—ते (causal of अद् to eat); आद्—अद्—अदिद् and then आदिदत्—त;

According to article 110 (a) उन्द्, अर्द् and others form औन्दिदत् and अर्जिहत्.

(249) The roots अङ्, अङ्, अङ् अस्, ऊञ् and अर्थ have for the Aorist of their causal the forms आञ्चकत्—त; आजगत्—त; आन्दधत्—त; आंससत्—त; औननत्—त and आर्तथत्. See article 238.

(250) The root स्था* substitutes इ necessarily for the penultimate vowel, and घ्रा† does it optionally. स्था (causal स्थापयति—ते) by 235 (a) स्थाप्; by this rule स्थिप्; by 235 (d) तिष्ठिप्—अतिष्ठिप्. घ्रा (causal घ्रापयति—ते); by 235 (a) घ्राप्; by this rule as well as by 235 (e) घ्रिप् or घ्रप्; by 235 (d) जिघ्रिप् or जघ्रप्; by 235 (e) जिघ्रप्, and so there are two bases जिघ्रिप् and जिघ्रप्—अजिघ्रिप् or अजिघ्रप्.

* तिष्ठतेस्ति VII. 4. 5.

† जिघ्रतेर्वा VII. 4. 6.

(d) The roots दा 3. A. ह्या 1. A. and घा 3. A. take the fourth variety in the Atmanepada.

(254) The root वे 1. U. ' to weave, ' ष्ये 1. U. ' to cover, ' हा 3. P. to go, हा 3. A. to abandon, and ज्ञा 9. U. ' to know ' take the sixth variety according to section (252) in the Parasmaipada, but in the Atmanepada they take the fourth variety.

(255) The roots ग्रा and ज्ये 'to go,' त्रे and दे to protect, मे to return or exchange, ज्ये to grow, all of the 1st conjugation, and the roots मा 3. 4. to measure, though ending in आ, ए and ऐ, do not belong to this variety, as all of these are Atmanepadi roots. They take the fourth variety being Anit.

(256) The root ह्वे takes the second variety in both the Padas (see page 235). Besides it takes the fourth variety in the Atmanepada.

(257) For ह्या see exception to section 196. It takes the second variety necessarily. See section 228 (a).

(258) The root दरिद्रा drops its आ optionally in the Aorist taking the sixth variety when it retains this आ, and the fifth one when it is dropped.

(259) Most of the Parasmaipadi roots ending in vowels that take this variety are given here.

The roots ज्या 9. P. द्रा, पा to protect, प्रा, प्सा, भा, मा, बा, रा, ला, वा, आ, स्ना, all of the 2nd conj. and the roots घ्ना, घ्रा, कै, क्षे, जे, ज्ञे, दे ष्ये, स्ले, भ्रै, and स्स्थै, all of the 1st conjugation take the sixth variety.

यम् 1. P. to restrain.

S.	D.	P.
1 अयंसिषम्	अयंसिष्व	अयंसिष्व
2 अयंसीः	अयंसिष्टम्	अयंसिष्ट
3 अयंसीत्	अयंसिष्टाम्	अयंसिष्टुः

Roots Variety 3. sing.

आरम्	1. P.—VI	आरंसीत्
रम्	1. A.—IV	अरंस्त
नम्	1. P.—VI	अनंसीत्
मि	5. P. }	अमासीत्
मी	9. P. }	
मि	5. A. }	अमास्त
मी	9. A. }	
ली	9. P.—VI	अलासीत्
ली	9. P.—IV	अलैषीत्
धे	1. P.—II	अधात्
		--VI अधासीत्
		—III अदधत्
दा	3. P.—I	अदात्
दा	3. A.—IV	अदित
धा	3. P.—I	अधात्
धा	3. A.—IV	अधित

Roots Variety 3 sing.

स्था	1. P.—I.	अस्थीत्
स्था	1. A.—IV	अस्थित
वे	1. P.—VI	अवासीत्
वे	1. A.—IV	अवास्त
व्ये	1. P.—VI	अव्यासीत्
व्ये	1. A.—IV	अव्यास्त
ज्ञा	9. P.—VI	अज्ञासीत्
ज्ञा	9. A.—IV	अज्ञास्त
हा	3. P.—VI	अहासीत्
हा	3. A.—IV	अहास्त
कै	1. P.—VI	अकासीत्
दरिद्रा	2. P.—VI	अदरिद्रासीत्
		--V अदरिद्रीत्
ह (ह)	1. P, II	अहत्
	1. A.	II अहत्
	1. A.	IV अह्मास्त

SEVENTH VARIETY.

(260) The radical vowels do not undergo Guna or Vriddhi; substitute in this variety.

(261) Necessary and Optional roots of VII variety.

* कुशिस्त्विषिर्दिशिदिही दृहोद्विषमेहती रिशि. ।
 रुशोरुहिर्लिष्यतिश्च लिशतिर्विशतिलिहिः ॥
 एतेवेदाधिकश्च लुङि-नित्यक्सयोगिनः ॥ १ ॥
 निष्कुषिः कर्षतिरुषी क्लिश्नातिर्विष्यदिर्गृहिः ।
 तृहिवृहा सृशिवृही श्लिष्यतिश्च सृहिस्पृधिः ॥
 लुङिक्सयोगिनो वैते धातवस्तु चतुर्दश ॥ २ ॥

* शल इयुपधादिनटः क्तः III. 1. 45.

न वृशः III. 1. 48.

स्पृशमृशकृषनृपट्पाञ्चलेः सिज्वावाच्यः ।

Anit roots ending in **ञ-ष्-स्** or **ङ्** with a penultimate-**इ-उ**—**कृञ् लृ**, take the seventh variety. **वृञ्** is an exception, it takes II and IV varieties. Such of the Wet roots as answer the above rule take this variety optionally. Fourteen of the Anit roots take this variety necessarily, and fourteen others including also some of the Wet roots take it optionally.

(262) Of the optional roots **विष्** takes II variety in the *Parasmaipada*, and VII in the *Atmanepada*; **श्लिष्** when it means 'to embrace' takes VII variety, but when meaning 'to cling' it takes II one; the roots **कुष्**, **सृष्**, and **स्पृष्** being Anit take IV variety also; and the remaining roots viz. **निष्कुष्—क्लिष्—गृह्—गृह्—तृह्—वृह्—वृह्—वृह्** and **सृह्** when they are Set take V variety, and when Anit they take VII variety instead of IV one, as they end in **ञ-ष्-स्** or **ङ्**.

(263)*The root **दुह्—दिह्—लिह्** and **गृह्** when followed by the *Atmanepada* terminations with an initial consonant of the dental class viz. by the terminations **सावहि—सथाः—सध्वम्** and **सत** drop optionally the **स** or **सा** and take only **वहि—थाः—ध्वम्** and **त** as their terminations in this variety.

Necessary Roots.

लिह् 2. 'to taste.'

Parasmaipada

S.	D.	P.
1 अलिक्षम्	अलिक्षाव	अलिक्षाम
2 अलिक्षः	अलिक्षतम्	अलिक्षत
3 अलिक्षत	अलिक्षताम्	अलिक्षन्त

Atmanepada.

1 अलिक्षि	अलिक्षावहि-अलिह्वहि	अलिक्षामहि
2 अलिक्षथाः-अलीढाः	अलिक्षथाम्	अलिक्षध्वम्-अलीढम्
3 अलिक्षत-अलीढ	अलिक्षताम्	अलिक्षन्त

* लुग्व् दुहदिहलिहगृहमात्मनेपदे दन्त्ये VII. 3. 73.

A.	1 Dual.	2 Sing.	2 Plural.	3 Sing.
दुह्—अधुक्षावहि	}	अधुक्षथाः	}	अधुक्षत
अदुहहि		अदुग्धाः		अधुग्धम्
दिह्—अधिक्षावहि	}	अधिक्षथाः	}	अधिक्षत
अदिहहि		अदिग्धाः		अधिग्धम्
गृह्—अधुक्षावहि	}	अधुक्षथाः	}	अधुक्षत
अगृहहि		अगृहाः		अगृहम्

Roots	Variety	3 sing.
कुष्	1. P.—VII	अकृक्षत्
स्विष्	1. P.—	अविक्षत्
	1. A.—	अविक्षत
दिष्	6. P.—	अदिक्षत्
	6. A.—	अदिक्षत
दिह्	2. I'—	अधिक्षत्
	2. A.—	अधिक्षत } अदिग्ध }
दुह्	2. P.—	अधुक्षत्
	2. A.—	अधुक्षत } अदुग्ध }
द्विष्	2. P.—	अद्विक्षत्
	2. A.—	अद्विक्षत
मिह्	1. P.—	अमिक्षत्
रिश्	6. P.—	अरिक्षत्
रुश्	6. P.—	अरुक्षत्
रुह्	1. P.—	अरुक्षत्
लिश्	4. A.—	अलिक्षत्
लिह्	6. P.—	अलिक्षत्
विश्	6. P.—	अविक्षत्

Optional Roots.

निष्कुष्	9. P.—VII	निरकुक्षत्
	V	अकोषीत्
कृष्	1. P.—VII	अकृक्षत्
कृष्	6. P.—VII	अकृक्षत् }
	6. A.—VII	अकृक्षत }

Roots	Variety	3 sing.
कृष्	6. P.—IV	अकाक्षीत् }
	A.—IV	अकाक्षीत् }
क्लिष्	9. P.—VII	अक्लिक्षत्
	—V.	अक्लिशीत्
विष्	3. A.—VII	अविक्षत्
	3. P.—II	अविषत्
गृह्	1. P.—VII	अधुक्षत्
	1. A.—VII	अधुक्षत } अगृह }
	1. P.—V	अगृहीत्
	1. A.—V	अगृहिष्ट
गृह्	1. A.—VII	अगृक्षत्
	V.	अगृहिष्ट
तृह्	6. P.—VII	अतृक्षत्
	V	अतर्हीत्
बृह्	6. P.—VII	अभृक्षत्
	—V	अबर्हीत्
सृश्	6. P.—VII	असृक्षत्
	IV	अमाक्षीत् }
		अमाक्षीत् }
वृह्	6. P.—VII	अवृक्षत्
	V.	अवर्हीत्
श्लिष्	4. P.—	
	to cling—II.	अश्लिषत्
श्लिष्	4 P	
	to embrace—VII	अश्लिषत्
स्तृह्	6P.—VII	अस्तृक्षत्
	V.	अस्तर्हीत्
स्पृश्	6. P.—VII	अस्पृक्षत्
	IV	अस्माक्षीत् }
		अस्पाक्षीत् }

FOURTH VARIETY.

(264) Anit roots take IV variety necessarily and Wet ones optionally. The exceptional peculiarities are noted further on.

(265) The radical vowel takes its Vridhi substitute in the Parasmaipada.

(266) * In the Atmanepada the penultimate इ—उ—ऋ—ॠ short or long, and the final ऋ of a root remain the same, while the ending इ or उ short or long takes Guna.

(267)† Anit roots change their penultimate ऋ to ॠ optionally.

(268) ‡ स्र is dropped when it is preceded and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel. It is also dropped when preceded by a short vowel and followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel.

(269) § The ending स्र of a root when followed by any termination, beginning with स्र and belonging to the non-conjugational tenses and moods, takes त्र as its substitute.

Anit Roots.

(270) Anit roots with the exception of those belonging to I, II, III and VI varieties must take IV variety necessarily. Some of the Anit roots that take the other varieties optionally or in the Parasmaipada only have their other or Atmanepada forms made up in this variety.

The following Karikas enumerate the necessary and optional roots of the fourth variety.

---

* लिङ्सिच्चावात्मनेपदेषु 1. 2. 11. उञ्च 1. 2. 12.

† अनुदानस्य चर्दुपधस्यान्यतरस्याम् VI. 1. 59.

‡ झलोझलि VIII. 2. 26. ऋस्वादङ्गात् VIII. 2. 27.

§ सः स्वार्धधातुके VII. 4. 49.

पचिर्भजिभुजीभ्राजिर्यज्रजिः खिदुर्दुदिः ।
 क्षिपत्पवप्शप् नडिवही ह्यते द्विपदिनः स्मृतः ॥ १ ॥
 वृच्छतिस्वयजतिश्रव भञ्जमस्जरुज् सञ्जसृजिस्तथा ।
 बध्नाती राध्व्यधिः साधिशृष्टुप्स्वप्यभ् दंशवसिर्दहिः ॥
 एते समदशैव स्युः परस्मैपदि धातवः ॥ २ ॥
 स्वञ्ज हृद्बुध्ययुधिमनी तेपते र्भतंलाभिः ।
 वयवियौविनञ्चैव ह्यात्मनेपदि धातवः ॥
 त्रयश्चत्वारिंशदन्ते नित्यंमिचिभवन्ति हि ॥ ३ ॥
 रिचिविज्निजिर्युज्विजिर् शुद्धिद्भिद्रुधस्कंदिर्दृशिः ॥
 स्पृशृशृष्टृमुचृसिचिगमी लिपिर्लुपियमीरमिः ॥
 लुङि मिज योगिनो वै ते एकावैशति धातवः ॥ ४ ॥

Note:—The roots मन् 4. A.—बुध् 4. A.—चिद् 4. 7. A.—and वस् 1. P. are Anit and take IV variety; but विद् 2. P.—मन् 8. A.—and वस् 2. P. are Set and take V variety only. बुध् 1. P. and वस् 4. P. though Set take II variety exclusively. बुध् 1st conjugation takes V variety in both the padas, and चिद् 6. U. being considered by some as a Wet root ought to take IV and V varieties, but it takes II variety in the Parasmaipada and V in the Atmanepada.

The root गम्* takes II and IV varieties, and यम् VI and IV ones. यम्† meaning “to marry” and गम् drop their nasal optionally in the Atmanepada fourth variety. यम्‡ meaning “to make known the faults of others” and हन्§ do the same necessarily. वध् §§ is substituted for हन् in the Parasmaipada necessarily and optionally in the Atmanepada. The substitute वध्** takes V variety, and its vowel does not take Vridhi.

* वङ्गमः 1. 2. 13.

† विभाषोपयमने 1. 2. 16. ‡ यमो गन्धने 1. 2. 15.

§ हनः सिच् 1. 2. 14.

§§ लुङि च II. 4. 43.

आत्मनेपदेध्वन्यतरस्याम् II. 4. 44

** जनिवध्योश्च्य VII. 3. 35.

The Optional Roots:

रिच्विच्निजिर्युज्विजिर क्षुद् छिद् भिद् रुध् स्कन्दिर्दिशि: take II and IV varieties; सृञ्—सृष् IV and VII, and रम् IV and VI varieties. The roots लुप् and मुच् 6th conjugation take II variety in the Parasmaipada and IV one in the Atmanepada. The roots सिच् and लिप् 6th conjugation do the same in the Atmanepada but take II variety not only in the Parasmaipada but in the Atmanepada also.

(271) The root *पद् substitutes इ necessarily for the termination स्त, the third person singular of the Aorist. It is optionally so substituted in the case of the roots † दीप्—जन्—ध—पूर—ताय् and प्याय्.

मन् 4. A.

S.	P.
1. अमंसि	अमंस्महि
2. अमंस्थाः	अमन्ध्वम्
3. अमस्त	अमंसत

बुध् 4. A.

1. अभुत्सि	अभुत्स्महि
2. अभुद्धाः	अभुद्ध्वम्
3. अभुद्ध अबोधि }	अभुत्सत

वस् 1. P.

1. अवात्सम्	अवात्सम्
2. अवात्सीः	अवान्न
3. अवात्सीत्	अवात्सुः

विद् 4. 7. A.

1. अवित्सि	अवित्स्महि
2. अविस्थाः	अविद्ध्वम्
3. अविन्न	अवित्सत

गम् 1. A.

1. समगंसि	समगंस्महि
2. समगंस्थाः	समगन्ध्वम्
3. समगंस्त	समगंसत

गम् 1. A.

S.	P.
1. समगसि	समगस्महि
2. समगथाः	समगध्वम्
3. समगत	समगसत

यम्* to make known.

1. उदायसि	उदायस्महि
2. उदायथाः	उदायध्वम्
3. उदायत	उदायसत

हन् A.

1. आहसि	आहस्महि
2. आहथाः	आहध्वम्
3. आहत	आहसत

यम् 1. A. to marry.

1. उपायंसि	उपायंस्महि
2. उपायंस्थाः	उपायन्ध्वम्
3. उपायंस्त	उपायंसत

1. उपायसि	उपायस्महि
2. उपायंथाः	उपायध्वम्
3. उपायत	उपायसत

* चिण्ते पदः III. 1. 60.

† दीपजनवधपूरीतायिष्यायिष्योन्यतरस्याम् III. 1. 61.

नह 4. U.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1. अनात्सम्	अनात्स्व	अनात्सम्
2. अनात्सीः	अनाद्स्व	अनाद्स्व
3. अनात्सीत्	अनाद्वास्व	अनात्सुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
1. अनत्सि	अनत्स्वहि	अनत्समहि
2. अनद्धाः	अनत्साथाम्	अनद्भुम्
3. अनद्ध	अनत्साताम्	अनत्सत

बन्ध 9. P.

S.	D.	P.
1. अभान्त्सम्	अभान्त्स्व	अभान्त्सम्
2. अभान्त्सीः	अवान्द्स्व	अवान्द्स्व
3. अभान्त्सीत्	अवान्द्वास्व	अभान्त्सुः

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
पच्	I. P.—IV	अपाक्षीत्	खिद्	6. P.—IV	अखैत्सीत्
	A.—	अपक्त		4. A. }	अखित
भज्	I. P.—	अभाक्षीत्		7. A. }	अखित
	A.—	अभक्त	तुद्	6. P.—	अतौत्सीत्
भुज्	6. P }	अभौक्षीत्		A.—	अतुत्त
	7. P }		तुद्	6. P.—	अनौत्सीत्
	7. A.—	अभुक्त		A.—	अनुत्त
अस्ज्	6. P.—	अभाक्षीत् }	क्षिप्	4. P. }	अक्षैप्सीत्
		अभाक्षीत् }		6. P. }	
	A.—	अभर्ष्ट }		6. A.—	अक्षिप्त
		अभ्रष्ट }	नप्	1. P.—	अताप्सीत्
यज्	I. P.—	अयाक्षीत्		4. A.—	अतप्त
	A.—	अयष्ट	वप्	1. P.—	अवाप्सीत्
रज्ज्	1. P.—	अराद्क्षीत्		A.—	अवप्त
	A.—	अरद्भक्त	शप्	1. P.—	अशाप्सीत्
नह्	4. P.—	अनत्सीत्		A.—	अशप्त
	A.—	अनद्ध	वस्	4. P.—II	अवसत्
बह्	1. P.—	अवाक्षीत्	दह्	1. P.—IV	अधाक्षीत्
	A.—	अवोढ	स्वज्ज्	1. A.—	अस्वङ्क्त
			हृद्	1. A.—	अहृत्त

Roots	Variety	8. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
प्रच्छ्	6. P.—,,	अप्राक्षीत्	बुध्	4. A.—IV	अबुद्ध् } अबोधि }
त्यज्	1. P.—,,	अत्याक्षीत्	बुध्	1. P.—II	अबुध्यत्
भञ्ज्	7. P.—,,	अभाङ्क्षीत्	1. P.—V		अबोधीत्
मञ्ज्	6. P.—,,	अमाङ्क्षीत्	1. A.—V		अबोधिष्ट
रुज्	6. P.—,,	अरौक्षीत्	युध्	4. A.—IV	अयुद्ध
सञ्ज्	1. P.—,,	असाङ्क्षीत्	मन्	4. A.—,,	अमन्स्त
सृज्	6. P.—,,	अस्राक्षीत्	मन्	3. A.—V	अमनिष्ट
बन्ध्	9. P.—,,	अभान्सीत्	तिप्	I. A.—IV	अतिष्ठ
राध्	4. P. } 5. P. },,	अरात्सीत्	रभ्	I. A.—,,	अरब्ध
व्यध्	4. P.—,,	अव्यात्सीत्	लभ्	I. A.—,,	अलब्ध
साध्	5. P.—,,	असात्सीत्	पद्	4. A.—,,	अपादि
लुप्	6. P.—,,	अल्लोप्सीत्	विद्	4. A. } 7. A. } —	अवित्त
स्वप्	2. P.—,,	अस्वाप्सीत्	विद्	2. P.—V	अवेदीत्
यभ्	1. P.—,,	अयाप्सीत्	विद्	6. P.—II	अविदत्
दंश्	1. P.—,,	अदांक्षीत्	6. A.—IV		अवित्त
वस्	1. P.—,,	अवात्सीत्	6. A.—V.		अवेदिष्ट
वस्	2. P.—V	अवासष्ट			

Most of the Anit roots ending in vowels have been given here with their noteworthy exceptions in each case.

(272) Anit roots ending in आ and those in ए—ऐ and ओ according to 196 (b).

For Parasmaipada roots of this description see VI variety.

ली 9 P assuming the form of ला by virtue of 196 (a) takes IV and VI varieties.

Atmanepadi Roots such as ज्ये—त्रै—इयै—मे (all 1st conj.) and the root मा 3rd and 4th conj. take IV variety only. मा 2nd Parasmaipada takes VI variety.

Roots belonging to both the padas such as वे—व्ये—(1. U.); मि 5. U. मी, ज्ञा 9. U. and हा 3. U. take VI variety in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada.

Exception (1):—The roots दा 1. U. घा and स्था take the first variety in the Parasmaipada, and 4th in the Atmanepada. दे 1. A. takes IV variety.

Exception (2):—The root ह्वे takes II in the Parasmaipada and IV in the Atmanepada.

The root ख्या which is a substitute for चक्ष् takes II variety only.

(273)* The vowel of the roots स्था and घु verbs viz. वा 3-घा-दा 1-दो-दे and घै (See page 233) takes इ as its substitute, and as it is weak, it does not take Guna or Vriddhi.

Roots Variety 3 sing.	Roots Variety 3 sing
ली 9. P—VI अलासीत्	वे 1. P—VI अवासीत्
IV अलैषीत्	1. A—IV अवास्त
ल्यै 1. A—IV अप्यास्त	व्ये 1. P—VI अव्यासीत्
त्रै ” —, अत्रास्त	1. A—IV अव्यास्त
इयै ” —, अदयास्त	मि 5. P } —VI अमासीत्
मे ” —, }	मी 9. P } —VI अमासीत्
मा 3. A—, }	मि 9. A } —IV अमास्त
मा 4. A—, }	मी 9. A } —IV अमास्त
मां 2. P—VI अमासीत्	घा 3. P—I अधात्
ज्ञा 9. P—VI अज्ञासीत्	3. A—IV अधित
10. A—IV अज्ञास्त	स्था 1. P 1 अस्थात्
हा 3. P—VI अहासीत्	1. A IV अस्थित
3 A—IV अहास्त	ह्वे 1. A IV अह्वास्त
दा 1. P—I अदात्	For the other forms of ह्वे and
1. A—IV } अदित	ख्या see the second variety.
द 1. A—, }	

(274) Anit Roots ending in इ.

The roots इ. 1. P. to go, क्षि 1. 5. P; धि 6. P. to hold, and हि 5. P., the root स्मि 1. A. and the roots चि 5, जि 1, and सि 5. 9. to lie, (all both the padas) take IV variety.

Exception:—The roots भि and भि are Set, but भि takes III variety exclusively, and भि takes II, III and V varieties. The roots इ 2. P. and इ with अधि 'to remember' take II variety, but इ with अधि 2. A. 'to study' takes IV variety. In the last case गा is * optionally substituted in the Aorist and the Conditional. The terminations to be applied to this † गा and to the verbs of the कृटादि class are weak with the exception of those of the Causal, the अ of the Perfect and the affix जित्. Again the vowel of this गा takes इ as its substitute according to the following rule.

(275) † The vowel of the घु verbs, मा, स्था—गा—पा—हा and सो takes इ as its substitute when followed by the consonantal weak terminations.

इ with अधि 'to study.'

2. Atmanepada.

S.	D.	P.
1 अध्यगीषि	अध्यगीष्वहि	अध्यगीष्महि
2 अध्यगीष्ठाः	अध्यगीषाथाम्	अध्यगीद्मम्
3 अध्यगीष्ट	अध्यगीषाताम्	अध्यगीषत
1 अध्येषि	अध्येष्वहि	अध्येष्महि
2 अध्येष्ठाः	अध्येषाथाम्	अध्येष्मम्
3 अध्येष्ट	अध्येषाताम्	अध्येषत

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
इ	1. P.—IV	ऐषीत्	जि	1. P.—IV	अजैषीत्
क्षि	1. P. } —	अक्षैषीत्	”	—A.—	अजेष्ट
क्षि	5. P. } —	अक्षैषीत्	सि	5.9P.—	असैषीत्
धि	6. P.—	अधैषीत्	”	A.—	असेष्ट
हि	5. P.—	अहैषीत्	भि	—	see page 243.
स्मि	1. A.—	अस्मेष्ट	भि—	—	see pages 239 and 244.
चि	5. P.—	अचैषीत्	इ	2. P.	} see page 234.
”	—A.—	अचेष्ट	इ with अधि	to remember	

* विभाषा लुङ्लोटोः II. 4. 50.

† गाङ्गुटादिभ्योऽङ्गिण्डित् 1. 2. 1.

‡ घुमास्थागापाजहानिसां हलि VI. 4. 66.

(276) Anit Roots ending in ई.

The roots भी—ही (3 conj.), क्षी—री—वृी (9); वी 2; ई 1, 2 and ली 1 (all Parasmaipadi), the roots मी—प्री—वी—धी—दी—री—ली and ई all of the 4th conjugation Atmanepada; and the roots श्री—प्री—क्री (9); and नी 1, both the padas, take IV variety.

Exception:—शी 2 A. and डी 1. 4 A. are Set and take V variety. For मि—मी and ली 9 P. see 196 (a) and page 255.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
भी 3. P.—IV		अभैषीत्	री 4 A.—IV		अरेष्ट
ही 3. P.— "		अहैषीत्	ली 4 A.— "		अलेष्ट
क्षी 9. P.— "		अक्षैषीत्			अलास्त
री 9. P.— "		अरैषीत्	ई 4 A.— "		ऐष्ट
वृी 9. P.— "		अवृैषीत्	श्री 9. P.— "		अश्रैषीत्
वी 2. P.— "		अवैषीत्	श्री 9. A.— "		अश्रेष्ट
ई 2. P. } —		ऐषीत्	प्री 9. P.— "		अप्रैषीत्
ई 1. P. } —		ऐषीत्	प्री 9. A.— "		अप्रेष्ट
ली 1. P.— "		अलैषीत्	क्री 9. P.— "		अकैषीत्
मी 4. A.— "		अमेष्ट	क्री 9. A.— "		अक्रेष्ट
प्री " — "		अप्रेष्ट	नी 1. P.— "		अनैषीत्
पी " — "		अपेष्ट	नी 1. A.— "		अनेष्ट
धी " — "		अधेष्ट	शी 2. A.— V		अशयिष्ट
दी " — "		अदास्त	डी 1. A. } —		अडयिष्ट
		see 196 (a)	डी 4. A. } —		अडयिष्ट

(277) Anit Roots ending in उ.

The roots कु—तु—यु (2 conj.), हु 3 and दु 5 (all Parasmaipadi); हु 2; लु—पु—ज्यु—यु—डु—च्यु and कु all of 1st conj. Atmanepadi; and शु—धु (5), यु and स्कु (9) of both the padas take IV variety.

* Exception (1). The Anit Roots हु and खु take III variety exclusively.

Exception (2). The Anit Roots स्तु 2 and सु 5 U. take IV variety in the Atmanepada and V variety in the Parasmaipada.

† Exception (3). The Anit Root सु 1, 2. Parasmaipada takes IV and V varieties.

Exception (4). The roots यु—रु—क्षु—तु—क्षु and स्तु are Set and therefore take V variety. The root स्तु and कृ † take IV variety in the Atmanepada and V in the Parasmaipada.

(277 a) यु 6. P. and कु 6. A. 'to sound' belong to कृतादि class and the vowel therefore does not take Guna. See 274.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
कु	2. P.—IV.	अकौषीत्	धु	5. P. —IV	अधौषीत्
तु	2. P.— „	अतौषीत्	धु	5. A. — ..	अधोष्ट
यु	2. P.— „	अयौषीत्	यु	9. P. — „	अयौषीत्
हु	3. P.— „	अहौषीत्	यु	9. A. — „	अयोष्ट
दु	5. P.— „	अदौषीत्	स्तु	9. P. — „	अस्कौषीत्
ह्रु	2. A.— „	अह्रोष्ट	स्तु	9. A. — „	अस्कोष्ट
धु	1. A.— „	अध्रोष्ट	इ	1. P. }	„ See page 244.
धु	„ — „	अध्रोष्ट	सु	1. P. }	
ज्यु	„ — „	अज्योष्ट	स्तु	2. P. — V	अस्तावीत्
यु	„ — „	अगोष्ट	स्तु	2. A. —IV	अस्तोष्ट
डु	„ — „	अडोष्ट	सु	5. P. — V	असावीत्
च्यु	„ — „	अच्योष्ट	सु	5. A. —IV	असोष्ट
कु	„ — „	अकोष्ट	सु	1. P. }	IV असौषीत्
श्रु	5. P.— „	अश्रौषीत्	सु	2. P. }	
श्रु	5. A.— „	अश्रोष्ट	„	V	असावीत्
रु	2. P.— V	अरावीत्	यु	2. P. — „	अयावीत्
क्षु	2. P.— „	अक्षणावीत्	स्तु	2. P.—V	अस्नावीत्
नु	2. P.— „	अनावीत्	स्तु	2. A.—IV	अस्नोष्ट
क्षु	2. P.— „	अक्षावीत्	कु	6. A.—IV	अकुत
			यु	6. P.—IV	अयुषीत्

* स्तुसुधूज्भ्यः परस्मैपदेषु VII. 2. 72.

† See † page 176.

‡ स्तुक्रमोरनात्मनेपदानिमित्ते VII. 2. 36.

(278) Anit Roots ending in क.

The roots पृ 3-सृ-स्सृ-हृ (all 1. P.), the roots सृ-धृ-हृ-पृ (all 6. A.), and the roots भृ 1. 3; कृ 5. 8: हृ-धृ-कृ (all 1. U.) take IV variety.

Exception (1). The root कृ 3. P. takes II variety.

Exception (2). * Roots with a final कृ which is preceded by a conjunct consonant take IV or V variety in the Atmanepada. The root स्तृ 5. U. is a root of this kind.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
पृ 3. P.—IV		अपार्षीत्	भृ 1. A. }	IV	अभृत
सृ 1. P.— „		असार्षीत्	भृ 3. A. }		
स्सृ 1. P.— „		अस्मार्षीत्	कृ 5. P. }	„	अकार्षीत्
हृ 1. P.— „		अह्वार्षीत्	कृ 8. P. }		
सृ 6. A — „		असृत	कृ 5. A. }	„	अकृत
धृ „ — „		अधृत	कृ 8. A. }		
हृ „ — „		अहृत	हृ 1. P.— „		अहार्षीत्
पृ „ — „		अपृत	हृ 1. A.— „		अहृत
भृ 1. P.— „ }	}	अभार्षीत्	धृ 1. P.— „		अधार्षीत्
भृ 3. P.— „ }			धृ 1. A.— „		अधृत
			कृ 1. P.— „		आर्षीत्

स्तृ 5. Parasm. 4th Variety.

	S.	D.	P.
1	अस्तार्षम्	अस्तार्ष्व	अस्तार्ष्म
2	अस्तार्षीः	अस्तार्ष्टम्	अस्तार्ष्ट
3	अस्तार्षीत्	अस्तार्ष्टाम्	अस्तार्ष्टः

स्तृ 5. Atm. 4th Variety.

1	अस्तृषि	अस्तृष्वहि	अस्तृष्महि
2	अस्तृथाः	अस्तृषाथाम्	अस्तृष्व (हृ) य्
3	अस्तृत	अस्तृषाताम्	अस्तृषत

* ऋतश्चसंयोगादेः VII. 2. 43.

For the Atmanepadi forms of the 5th Variety See section 286.

SET ROOTS.

(279) * वृ 9. A; वृ 5. U; and roots ending in long कृ take IV or V variety in the Atmanepada.

वृ 9. 5. A. 4th Variety.

1	अवृषि	अवृष्वहि	अवृष्महि
2	अवृथाः	अवृषाथाम्	अवृढम्
3	अवृत	अवृषाताम्	अवृषत

वृ 9. A. 4th Variety.

स्तृ 9. A. 4th Variety.

S.	P.	S.	P.
1	अवृषि	1	अस्तीर्षि
2	अवृषाः	2	अस्तीर्षाः
3	अवृष्ट	3	अस्तीर्षत

For वृ and स्तृ See section 23 (a).

† क्रम् 1 conj. is Anit when Atmanepadi.

S.	D.	P.
1	अक्रसि	अक्रस्महि
2	अक्रस्थाः	अक्रन्वाम्
3	अक्रस्त	अक्रसत

WET ROOTS.

(280) Of Wet roots तञ्च्—तञ्ज्—मृज्—व्रश्च्—व्रप्—गाह्—तृह्—अभ्—तभ्—त्वभ्—सिध् 1. P. and अक्ष् 5. A.—यप् 1. P. and क्षम् 1. A. take IV or V variety. The roots क्लिद् रघ्—नश्—बुह्—मुह्—स्निह्—स्तृह् and सिध्—यप्—क्षम् (when these three roots are of the 4th conjugation) take II variety necessarily. अक्ष् 9. P. and यप् 1. A. being Set take only V variety. The roots तृप्—दृप्—स्पन्द् and कृप् take II, IV and V, and the roots क्लिग्—गृह्—यृह्—तृह्—स्तृह्—वृह् and बृह् take VII and V varieties. The root अञ्ज् † takes V variety only.

* लिङ्-सिचिरात्मनेपदेषु. VII. 2. 42.

† See exception 4 to section 277.

‡ अञ्जः सिचि VII. 2. 71.

गाङ् 1. A. 4th variety.

S.	D.	P.
1 अघाक्षि	अघाक्ष्वहि	अघाक्ष्महि
2 अगाढाः	अघाक्षाथाम्	अघाक्ष्म
3 अगाढ	अघाक्षाथाम्	अघाक्षत

5th variety.

1 अगाहिषि	अगाहिष्वहि	अगाहिष्महि
2 अगाहिष्ठाः	अगाहिषाथाम्	अगाहिष्व-द्व-म्
3 अगाहिष्ट	अगाहिषाथाम्	अगाहिषत

Roots Variety 3. Sing.

तञ्च्	7. P.—IV	अतांक्षीत्
	V	अतञ्च्चीत्
तञ्ज्	7. P.—IV	अतांक्षीत्
	V	अतञ्ज्जीत्
सृज्	1. P. } IV	अमाक्षीत्
	2 P. }	अमार्जीत्
	V	अमार्जीत्
व्रञ्च्	6. P.—IV	अव्राक्षीत्
	V	अव्रश्च्रीत्
व्रप्	1. A.—IV	अव्रप्त
	V	अव्रपिष्ट
तृङ्	6. P.—IV	अतार्ङ्क्षीत्
	V	अतृङ्हीत्
अक्ष्	1. P.—IV	} आक्षीत्
	V	
तक्ष्	1. P. } IV	अताक्षीत्
तक्ष्	5. P. }	V
	V	अतक्षीत्

Roots Variety 3. Sing.

त्वञ्च्	1. P.—IV	अत्वाक्षीत्
	V	अत्स्वक्षीत्
अञ्च्	5. A.—IV	आष्ट
	V	आशिष्ट
अञ्	9. P.— V	आशीत्
गुप्	1. P.—IV	अगौप्सीत्
	V	अगोपीत्
		अगोपायीत्
गुप्	4. P.— II	अगुपत्
गुप्	1. A.— V	अजुगुप्तिष्ट
क्षम्	1. A.—IV	अक्षंस्त
	V	अक्षमिष्ट
क्षम्	4. P.— II	अक्षमत्
सिध्	1. P.—IV	असैत्सीत्
	V	असेधीत्
अञ्ज्	7. P.— V	आञ्जीत्

For the forms of other roots
see the varieties concerned.

(281) The roots रुङ् 1. U., * धृ 5. 9. U, and सू 2. 4. A. are Wet They therefore take both IV and V varieties, with the exception of धृ which does not take IV variety in the Parasmaipada.

* See section 186.

Roots	Variety	3. Sing.	Roots	Variety	3. Sing.
स्व	1. P.—IV	अस्वर्षात्	धू	5. A. }	— V अधविष्ट
	V	अस्वरीत्	धू	9. A. }	
स्व	1. A.—IV	अस्वृत			IV अधोष्ट
	V	अस्वरिष्ट	सू	2. A. }	IV असोष्ट
धू	5. P. }	V अधावीत्	सू	4. A. }	
धू	9. P. }				V असविष्ट
	IV	no form.			

FIFTH VARIETY.

(282) Set roots with the exception of those that are restricted to I, II, III, IV, VI, and VII varieties take V variety necessarily. The optional roots or the roots taking other varieties in the Parasmaipada only, have their other or Atmanepada forms made up in this variety.

Parasmaipada.

(283)*The ending vowel short or long of a root, the penultimate † अ of roots ending in र् or ल्, and the radical ‡ vowel of वद् and व्रज् take Vriddhi necessarily in the Parasmaipada.

(284) सू when 2. conj.

S	P.
1 अयाविषम्	अयाविष्म
2 अयावीः	अयाविष्ट
3 अयावीत्	अयाविषुः

Roots	Variety	3. Sing.
ह	2. P.—V	अगावीत्
क्षु	2. P.—,	अक्षणावीत्
शी	2. A —,	अशयिष्ट
नु	2. P.—,	अनावीत्
क्षु	2. P.—,	अक्षावीत्
डी	14. A.—,	अडयिष्ट
दरिद्रा	2. P.—,	अदरिद्रीत्

धू	9. 5. P.—V	अधावीत्
	A—,	अधविष्ट

स्तु when Parasmaipada.

S.	P.
1 अस्ताविषम्	अस्ताविष्म
2 अस्तावीः	अस्ताविष्ट
3 अस्तावीत्	अस्ताविषुः

स्तु when Parasmaipadi.

See exception 4 to Section 277.

S.	P.
1 अस्त्राविषम्	अस्त्राविष्म
2 अस्त्रावीः	अस्त्राविष्ट
3 अस्त्रावीत्	अस्त्राविषुः

* सिचि वृद्धिः परस्मैपदेषु VII 2. 1.

† अतोलाजन्तस्य VII. 2. 2.

‡ वद्वजहलन्तस्याचः VII. 2. 3.

सु when Parasmaipadi.

S.	P.
1 असाविष्म	असाविष्म
2 असावीः	असाविष्ट
3 असावीत्	असाविष्टुः

न्वि 1. P. takes Guna instead of Vriddhi. See exception to section 290.

S.	P.
1 अश्वारिषम्	अश्वारिष्म
2 अश्वयीः	अश्वारिष्ट
3 अश्वयीत्	अश्वारिष्टुः

वृ 5. P. and वृ 9 P. 5th Variety.

S.	D.	P.
1 अवारिषम्	अवारिष्व	अवारिष्म
2 अवारीः	अवारिष्टम्	अवारिष्ट
3 अवारीत्	अवारिष्टाम्	अवारिष्टुः

वृ 5. A. and वृ 9. A. 5th Variety.

1 अवरि (री) षि	अवरि (री) ष्वहि	अवरि (री) ष्महि
2 अवरि (री) ष्ठाः	अवरि (री) षाथाम्	अवरि (री) ध्व-द्वम्
3 अवरि (री) ष्ट	अवरि (री) षाताम्	अवरि (री) षत

(285) *The intermediate इ is optionally lengthened in the case of वृ and roots ending in long ऋ before the terminations of the non-conjugational tenses and moods except those of the Perfect. It is necessarily lengthened in the case of the root ग्रह † under the same circumstances. But it is not at all lengthened before the Parasmaipada terminations of V variety. Hence Parasmaipada forms of वृ are only अवारिषम्, &c.

(286) The root स्तृ 5th conjugation takes V variety optionally in the Atmanepada. See exception 2 to section 278.

स्तृ A.

S.	D.	P.
1 अस्तरिषि	अस्तरिष्वहि	अस्तरिष्महि
2 अस्तरिष्ठाः	अस्तरिषाथाम्	अस्तरिध्व-द्वम्
3 अस्तरिष्ट	अस्तरिषाताम्	अस्तरिषत

*: वृत्तोवा VII. 2. 38.

† ग्रहोऽलिटिदीर्घः VII. 5. 37.

सिचि च परस्मैपदेषु VII. 2. 40.

स्तृ 9. U.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अस्तारिषम्	अस्तारिष्व	अस्तारिष्म
2 अस्तारीः	अस्तारिष्टम्	अस्तारिष्ट
3 अस्तारीत्	अस्तारिष्टाम्	अस्तारिष्टुः

Atmanepada.

1 अस्तरि-री-षि	अस्तरि-री-ष्वहि	अस्तरि-री-ष्महि
2 अस्तरि-री-ष्ठाः	अस्तरि-री-षाथाम्	अस्तरि-री-ध्व-द्वम्
3 अस्तरि-री-ष्ट	अस्तरि-री-षाताम्	अस्तरि-री-षत

(287) Vriddhi is optionally substituted for the final of ऊर्णु in the Parasmaipada.

ऊर्णु 2. P.

S.	P.	S.	P.
1 और्णाविषम्	और्णाविष्म	1 और्णविषम्	और्णविष्म
2 और्णावीः	और्णाविष्ट	2 और्णवीः	और्णविष्ट
3 और्णावीत्	और्णाविष्टुः	3 और्णवीत्	और्णविष्टुः

(288) *The intermediate इ is optionally weak in the case of the root ऊर्णु. Hence one base is और्णव् when the final उ of ऊर्णु takes Guna and the other base is और्णैव् as उ is changed to उव् before the terminations of V variety in this case specially.

ऊणु 2. A.

S.	D.	P.
1 और्णविषि	और्णविष्वहि	और्णविष्महि
2 और्णवीः	और्णविषाथाम्	और्णविध्व(द्व)म्
3 और्णविष्ट	और्णविषाताम्	और्णविषत

* ऊर्णोतिर्विभाषा VII. 3. 90.

विभाषोर्णोः 1. 2. 3.

ऊर्ण 2. U.

Parasmaipada.		Atmanepada.	
S.	P.	S.	P.
1 और्णविषम्	और्णविष्म	1 और्णविषि	और्णविष्महि
2 और्णवीः	और्णविष्ट	2 और्णविष्टाः	और्णवि-ष्ट-इम्
3 और्णवीत्	और्णविष्टुः	3 और्णविष्ट	और्णविषत
(289) वः 1 P. A.			
1 अवादिषम्	अवादिष्म	1 अवदिषि	अवदिष्महि
2 अवादीः	अवादिष्ट	2 अवदिष्टाः	अवदिष्टम्
3 अवादीत्	अवादिष्टुः	3 अवदिष्ट	अवदिषत

Note—अ is not lengthened in the Atmanepada.

हल् 1. P. to move (ending in ल्)

1 अह्नालिषम्	अह्नालिष्म	अह्नालिष्म
2 अह्नालीः	अह्नालिष्टम्	अह्नालिष्ट
3 अह्नालीत्	अह्नालिष्टाम्	अह्नालिष्टुः

The roots क्षल्—गल्—चल्—ज्वल्—दल्—फल्—स्वल्—हृल् are to be similarly conjugated. कल् is Atmanepadi and so it has अक-लिष्ट and not अकालिष्ट.

क्षर् 1. P. to drop.

(ending in र्)

S.	D.	P.
1 अक्षारिषम्	अक्षारिष्म	अक्षारिष्म
2 अक्षारीः	अक्षारिष्टम्	अक्षारिष्ट
3 अक्षारीत्	अक्षारिष्टाम्	अक्षारिष्टुः

The root चर्—ज्वर्—स्सर्, &c. are to be similarly conjugated. त्वर् is A. and so it has अत्वरिष्ट.

ब्रज् 1. P. to go.

1 अब्राजिषम्	अब्राजिष्म	अब्राजिष्म
2 अब्राजीः	अब्राजिष्टम्	अब्राजिष्ट
3 अब्राजीत्	अब्राजिष्टाम्	अब्राजिष्टुः

(290)* The penultimate अ of roots beginning with a consonant and ending in any simple consonant except र् and ल् take Vriddhi optionally.

गृ 1. P. to speak.

S.	D.	P.
1. अग-गादिषम्	अग-गादिष्व	अग गादिष्मि
2. अग-गादीः	अग-गादिष्टम्	अग-गादिष्ट
3. अग-गादीत्	अग-गादिष्टाच्च	अग-गादिष्टुः

The roots कण्—कण्—फेण्—भण्; कस्—त्रस्—लस्—शस्; खन्—घन्—सन्—स्तन्—स्वन्; खद्—नद्—मद्—रद्; जप्—लप्; नद्—पद्—पद्, वश्, व्यच्, and शश् are to be similarly conjugated. The roots सन्—लष्—लृद्—झष् and तन् are to be so conjugated in the Paramaipada but the अ is not lengthened in the Atmanepada forms.

Exception :—† Roots ending in ह्—म्—य्, the roots क्षण्—चस् जाय, the roots ऊन्—ध्वन्—इल्—अर्द् to kill (all 10 U.) and the roots marked with a mute ए viz. कृष् 1. P.; कृष्—रृष्—लृष्—सृष्—स्तृष् and हृष् (all 1. P.); कद्—चद् (1. P.); चत् 1. P. कृष् 1. P. पथ्—मथ् (1 P.); चद् 1. U. and हृस्—हृस् (1. P.) and the root ऋष् do not take Vriddhi, but take Guna.

मह् 1. P. to revere.

S.	P.
1 अमहिषम्	अमहिष्म
2 अमहीः	अमहिष्ट
3 अमहीत्	अमहिष्टुः

रह् is to be similarly conjugated.

मह् 9. P.

1 अग्रहीषम्	अग्रहीष्म
2 अग्रहीः	अग्रहीष्ट
3 अग्रहीत्	अग्रहीष्टुः

मह् 9. A.

1 अग्रहीषि	अग्रहीष्महि
2 अग्रहीष्ठाः	अग्रहीष्टुम्
3 अग्रहीष्ट	अग्रहीषत

For the lengthening of ह्
see section 285.

क्षम् 1. A

S.	P.
1 अक्षमिषि	अक्षमिष्महि
2 अक्षमिष्ठाः	अक्षमिष्टुम्
3 अक्षमिष्ट	अक्षमिषत

स्थम् 1. P. to sound.

1 अस्थमिषम्	अस्थमिष्म
2 अस्थमीः	अस्थमिष्ट
3 अस्थमीत्	अस्थमिष्टुः

वम् is to be similarly conjugated

व्यप् 1. P. to go.

1 अव्ययिषम्	अव्ययिष्म
2 अव्ययीः	अव्ययिष्ट
3 अव्ययीत्	अव्ययिष्टुः

* अतोहलदिलोः VII. 2. 7.

† ह्यन्तेक्षणश्चसजागृणिष्येदिताम् VII. 2. 5.

ल्यप् 1. A. to go

S.	P.
1 अव्ययिषि	अव्ययिष्महि
2 अव्ययिष्ठाः	अव्ययि-ध्व-दुश्
3 अव्ययिट्	अव्ययिषत

Roots Variety 3. sing.

वृत् 2. P.—V	अव्ययीत्
जाय 2. P.—,	अजागरीत्
कम् 1. P.—,	अकसीत्
*ऊन् 10. P.—,	ओनयीत्
10. A.—,	ओनयिट्
ध्वन् 10. P.—,	अध्वनयीत्
10. A.—,	अध्वनयिट्
इल् 10. P.—,	ऐलयीत्
10. A.—,	ऐलयिट्
अर्ह 10. P.—,	आर्दयीत्
10. A.—,	आर्दयिट्

क्रष् is Set when Parasmaipadi, see Exception 4 to section 277.

S.	P.
1 अक्रमिष्व	अक्रमिष्म
2 अक्रमीः	अक्रामिष्ट
3 अक्रमीत्	अक्रमिहुः

Roots Variety 3 Sing.

कृष् 1. P.—V	अकथीत्
मथ् 1. P.—,	अमथीत्
हृष् 1. P.—,	अहसीत्

These forms are made up from the Causal base ऊनय्—ध्वनय्—

एलय् and आर्दय् which instead of taking III variety take V one in the Vedas and are allowed in common speech also.

(291) The penultimate radical vowel takes Guna in the Parasmaipada.

कुष् 9. P.

S.	D.	P.
1 अकोषिष्व	अकोषिष्म	अकोषिष्म
2 अकोषीः	अकोषिट्	अकोषिट्
3 अकोषीत्	अकोषिष्टास्	अकोषिहुः

Atmanepada.

(292) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute in V variety in the Atmanepada.

(292a) The root बिज् 3 U. is Anit and take II and IV varieties. बिज् 6 A. and 7 P. is Set and takes V variety only, but the intermediate इ is weak in this case and the penultimate इ of बिज् does not therefore take Guna.

* नोनयतिध्वनयत्येलयत्यर्दयतिभ्यः III. 1. 51.

विज्ञ 6 A. 7 P.

Parasmaipada.		Atmanepada.	
S.	P.	S.	P.
1 अविजिषम्	अविजिष्म	1 अविजिषि	अविजिष्महि
2 अविजीः	अविजिष्ट	2 अविजिष्टाः	अविजिष्ट्वम्
3 अविजीत्	अविजिष्टुः	3 अविजिष्ट	अविजिषत

(293) The roots * तन्-सन्-क्षण्--क्षिण्-क्ण्-तृण्-घृण्-वन् (all 8 U.) and मन् 8 A. take optionally in the Atmanepada as the 2nd and 3rd person singular termination त् and थास् for इष्ट and इष्टाः and in this case they drop their nasal.

8. U	P. 3 Sing.	A. 3 Sing.	A. 2 Sing.
तन्—	अता-तनीत् ;	अतनिष्ट-अतत ;	अतनिष्टाः-अतथाः
क्षण्—	अक्षणीत् ;	अक्षणिष्ट-अक्षत ;	अक्षणिष्टाः-अक्षथाः
क्षिण्—	अक्षेणीत् ;	अक्षेणिष्ट-अक्षित ;	अक्षेणिष्टाः-अक्षिथाः
क्ण्—	आर्णीत् ;	आर्णिष्ट-आर्त ;	आर्णिष्टाः-आर्थाः
तृण्—	अतर्णीत् ;	अतर्णिष्ट-अतर्त ;	अतर्णिष्टाः-अतर्थाः
घृण्—	अघर्णीत् ;	अघर्णिष्ट-अघर्त ;	अघर्णिष्टाः-अघर्थाः
वन्—	अवा-वनीत् ;	अवनिष्ट-अवत ;	अवनिष्टाः-अवथाः
मन् 8 A.—	अमा-मनीत् ;	अमनिष्ट-अमत ;	अमनिष्टाः-अमथाः
सन् 8 U.—	असा-सनीत् ;	असनिष्ट-असात ;	असनिष्टाः-असाथाः

(294) †The vowel of सन् is lengthened before त् and थाः (the optional substitutes of इष्ट and इष्टाः according to 293) after dropping its न्. The forms are therefore असाथाः and असात instead of असथाः and असत.

(295) The root गुप् is Wet, and as it retains its आच् optionally (see 195) it has three forms:—

गुप् 1. P.		गुप् 1 P	
4 th Variety		5th Variety	
S.	P.	S.	P.
1 अगौप्सम्	अगौप्सम्	1 अगोपिषम्	अगोपिष्म
2 अगौप्सीः	अगौप्सत	2 अगोपीः	अगोपिष्ट
3 अगौप्सीत्	अगौप्सुः	3 अगोपीत्	अगोपिष्टुः

* तनादिभ्यस्तथासोः II 4. 79.

† जनसनखनांसञ्जलोः VI. 4. 42.

सुप् 1. P.

S.	D.	P.
1 अगोपायिषम्	अगोपायिष्व	अगोपायिष्म
2 अगोपायीः	अगोपायिष्टम्	अगोपायिष्ट
3 अगोपायीत्	अगोपायिष्टाम्	अगोपायिष्टुः

(296) अञ्ज् is a Wet root but it admits इ necessarily in the Aorist (see section 280).

1 आञ्जिषम्	आञ्जिष्व	आञ्जिष्म
2 आञ्जीः	आञ्जिष्टम्	आञ्जिष्ट
3 आञ्जीत्	आञ्जिष्टाम्	आञ्जिष्टुः

(297) For हन् see page 259.

Paras.

Atma.

S.	P.	S.	P.
1 अवधिषम्	अवधिष्म	1 आवधिषि	आवधिष्माहि
2 अवधीः	अवधिष्ट	2 आवधिष्टाः	आवधिष्ट्वम्
3 अवधीत्	अवधिष्टुः	3 आवधिष्ट	आवधिषत

(298) See section 271 regarding the following :—

1st sing.	2nd sing.	3rd sing.
दीप् 4. A.—अदीपिषि	अदीपिष्टाः	अदीपिष्ट—अदीपि
जत् „ —अजनिषि	अजनिष्टाः	अजनिष्ट—अजनि
बुध् „ —being Anit takes the fourth variety, see page 260.		
पूर „ —अपूरिषि	अपूरिष्टाः	अपूरिष्ट—अपूरि
ताप् „ —अतापिषि	अतापिष्टाः	अतापिष्ट—अतापि
प्याप् „ —अप्यापिषि	अप्यापिष्टाः	अप्यापिष्ट—अप्यापि

(299) The roots वृज् and क्षम् are Wet and take IV and V varieties (See section 280). These are omitted through oversight in the karikas of the optional roots of the fourth variety.

सुप् 1. 2. P.

4th variety.

5th variety.

S.	P.	S.	P.
1 अमाक्षिषम्	अमाक्षिष्म	1 अमार्जिषम्	अमार्जिष्म
2 अमाक्षीः	अमाक्षिष्टम्	2 अमार्जीः	अमार्जिष्टम्
3 अमाक्षीत्	अमाक्षिष्टुः	3 अमार्जीत्	अमार्जिष्टुः

क्षम् 1. A,
4th Variety

S.	D.	P.
1 अक्षंसि	अक्षंस्वहि	अक्षंस्महि
2 अक्षंस्थाः	अक्षंसाथाम्	अक्षन्ध्वम्
3 अक्षंस्त	अक्षंसाताम्	अक्षंसत

For the forms of the 5th variety see exception to section 290.

क्षम् 4. P. takes second variety, see page 238 and section 280.

CHAPTER XIII.

The Simple and Periphrastic Futures.

(A) The Simple Future i. e. लुट् or श्वातनीवृत्तिः

(300) The final vowel and the penultimate short of roots take Guna.

(301) Terminations.

<i>Parasmaipada.</i>			<i>Atmanepada.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 स्यामि	स्यावः	स्यामः	1 स्ये	स्यावहे	स्यामहे
2 स्यासि	स्यथः	स्यथ	2 स्यसे	स्येथे	स्यजे
3 स्यति	स्यतः	स्यन्ति	3 स्यते	स्येते	स्यन्ते

(302) For the change of स् to त् in the case of roots ending in स्, for that of penultimate क् to र् optionally, for lengthening the augment इ in the case of the roots मङ्—ङ्, and roots ending in long क् and for the change of अ or आ to ओ in the case of सङ् and वङ् see sections 269—¹⁹⁴/₈—285—and ¹⁹⁴/₈.

ANIT ROOTS.

(303) Anit roots do not take इ.

* Exception (1) :—Roots with a final क् and the roots हन् admit इ in the Future and Conditional.

† Exception (2) :—गम् in the Parasmaipada takes इ in the Future, Conditional and Desiderative, गम् (substitute for इ 2. P.

* ऋद्धतोऽस्ये VII. 2. 70.

† गमेरिदपरस्मैपदेषु VII. 2. 58.

to go and ह् with अचि 'to remember') does the same in the Desiderative.

(304) The root दृश्ना drops its अ before non-conjugational terminations.

* The roots दीधी and वेवी drop their final vowel before ह् and ह्.

(305) For मि—मी—दी see 196 (a), for दे—दो—द्वे 196 (b) and for मरज् 196.

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
ज्ञा 9 P.	ज्ञास्यामि	ज्ञास्यसि	ज्ञास्यति
A.	ज्ञास्ये	ज्ञास्यसे	ज्ञास्यते
ह् 1 P.	एष्यामि	एष्यसि	एष्यति
ह् with अचि	अध्येष्ये	अध्येष्यसे	अध्येष्यते
नी 1 P.	नेष्यामि	नेष्यसि	नेष्यति
A.	नेष्ये	नेष्यसे	नेष्यते
श्रु 5 P.	श्रोष्यामि	श्रोष्यसि	श्रोष्यति
A.	संश्रोष्ये	संश्रोष्यसे	संश्रोष्यते
दे 1 A.	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
दो 4 P. }	दास्यामि	दास्यसि	दास्यति
द्वे 1 P. }			
मि or मी 5 P.	मास्यामि	मास्यसि	मास्यति
A.	मास्ये	मास्यसे	मास्यते
दी 4 A.	दास्ये	दास्यसे	दास्यते
ली 9 P.	लेष्यामि	लेष्यसि	लेष्यति
	लास्यामि	लास्यसि	लास्यति
4 A.	लेष्ये	लेष्यसे	लेष्यते
	लास्ये	लास्यसे	लास्यते
दृश्ना 2 P.	दृन्दिष्यामि	दृन्दिष्यसि	दृन्दिष्यति
दीधी 2 A.	दीधिष्ये	दीधिष्यसे	दीधिष्यते
वेवी 2 A.	वेविष्ये	वेविष्यसे	वेविष्यते

to do.

Parasmaipada.			Atmanepada.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 करिष्यामि	करिष्यावः	करिष्यामः	1 करिष्ये	करिष्यावहे	करिष्यामहे
2 करिष्यसि	करिष्यथः	करिष्यथ	2 करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यध्वे
3 करिष्यति	करिष्यतः	करिष्यन्ति	3 करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

वृ 9. 5. P. The same as कृ P. with रि lengthened optionally, and व for क, as वरिष्यामि or वरीष्यामि

वृ 9. A. The same as कृ A. with रि lengthened optionally and व for क, as वरिष्ये or वरीष्ये.

Roots	1st sing	2nd sing	3rd sing
शक् 5 P.	शक्ष्यामि	शक्ष्यसि	शक्ष्यति
पच् 1 P.	पक्ष्यामि	पक्ष्यसि	पक्ष्यति
A.	पक्ष्ये	पक्ष्यसे	पक्ष्यते
मुच् 6 P.	मोक्ष्यामि	मोक्ष्यसि	मोक्ष्यति
A.	मोक्ष्ये	मोक्ष्यसे	मोक्ष्यते
सिच् 6 P.	सेक्ष्यामि	सेक्ष्यसि	सेक्ष्यति
A.	सेक्ष्ये	सेक्ष्यसे	सेक्ष्यते
प्रच्छ् 6 P.	प्रक्ष्यामि	प्रक्ष्यसि	प्रक्ष्यति
त्यञ् 1 P.	त्यक्ष्यामि	त्यक्ष्यसि	त्यक्ष्यति
मस्ञ् 6 P.	मङ्क्ष्यामि	मङ्क्ष्यसि	मङ्क्ष्यति
विञ् 3 P.	वेक्ष्यामि	वेक्ष्यसि	वेक्ष्यति
A.	वेक्ष्ये	वेक्ष्यसे	वेक्ष्यते
विज् 6 A.	विजिष्ये	विजिष्यसे	विजिष्यते
विज् 7 P.	विजिष्यामि	विजिष्यसि	विजिष्यति
सृज् 6 P.	स्रक्ष्यामि	स्रक्ष्यसि	स्रक्ष्यति
अद् 2 P.	अत्स्यामि	अत्स्यसि	अत्स्यति
विद् 4 7 P.	वेत्स्ये	वेत्स्यसे	वेत्स्यते
विद् 7 P.	वेदिष्यामि	वेदिष्यसि	वेदिष्यति
विद् 6 P. }	वेत्स्यामि	वेत्स्यसि	वेत्स्यति
A. }	वेत्स्ये-वेदिष्ये	वेत्स्यसे-वेदिष्यसे	वेत्स्यते-वेदिष्यते
क्रुध् 4 P.	क्रोत्स्यामि	क्रोत्स्यसि	क्रोत्स्यति
बुध् 4 A.	भोत्स्ये	भोत्स्यसे	भोत्स्यते

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
बुध्	1 P.	बोधिष्यामि	बोधिष्यसि	बोधिष्यति
बुध्	1 A.	बोधिष्ये	बोधिष्यसे	बोधिष्यते
बन्ध्	9 P.	भन्त्स्यामि	भन्त्स्यसि	भन्त्स्यति
मन्	4 A.	मंस्ये	मंस्यसे	मंस्यते
मन्	8 A.	मनिष्ये	मनिष्यसे	मनिष्यते
हन्	2 P.	हनिष्यामि	हनिष्यसि	हनिष्यति
आप्	5 P.	आप्स्यामि	आप्स्यसि	आप्स्यति
तृप्	4 P.	तर्पिष्यामि	तर्पिष्यसि	तर्पिष्यति
		तप्स्यामि	तप्स्यसि	तप्स्यति
		त्रप्स्यामि	त्रप्स्यसि	त्रप्स्यति
इप्	4 P.	The same as above with द् for त्, and इ for त्र		
छप्	6 P.	लोप्स्यामि	लोप्स्यसि	लोप्स्यति
	A.	लोप्स्ये	लोप्स्यसे	लोप्स्यते
छप्	4 P.	लोपिष्यामि	लोपिष्यसि	लोपिष्यति
सृप्	1 P.	सप्स्यामि	सप्स्यसि	सप्स्यति
		स्रप्स्यामि	स्रप्स्यसि	स्रप्स्यति
रश्	1 A.	रप्स्ये	रप्स्यसे	रप्स्यते
गश्	1 P.	गमिष्यामि	गमिष्यसि	गमिष्यति
नश्	1 P.	नंस्यामि	नंत्स्यसि	नंत्स्यति
दृश्	1 P.	द्रक्ष्यामि	द्रक्ष्यसि	द्रक्ष्यति
शृण्	6 P.	मर्क्ष्यामि	मर्क्ष्यसि	मर्क्ष्यति
		म्रक्ष्यामि	म्रक्ष्यसि	म्रक्ष्यति
स्पृश्	6 P.	The same as above with स्प for म् and स्प for म्र.		
छृष्	16 P.	The same as above with क् for म् and क् for म्र.		
पृष्	4 P.	पोक्ष्यामि	पोक्ष्यसि	पोक्ष्यति
	1 } 9 } P.	पोषिष्यामि	पोषिष्यसि	पोषिष्यति
वत्	1 P.	वत्स्यामि	वत्स्यसि	वत्स्यति
	2 A.	वसिष्ये	वसिष्यसे	वसिष्यते
धृश्	1 P.	धक्ष्यामि	धक्ष्यसि	धक्ष्यति
नह्	4 P.	नत्स्यामि	नत्स्यसि	नत्स्यति
	A.	नत्स्ये	नत्स्यसे	नत्स्यते

SET ROOTS.

(306) Set roots admit इ.

Exception (1):-*The roots वृत्, वृध् and शृध् though Atmanepadi become optionally Parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative, in which case they do not take इ before the Parasmaipada terminations.

Exception (2):-† The roots कृत्—चृत्—छृद्—तृद् and वृत् admit इ optionally before any non-conjugational termination beginning with स् except in the Aorist.

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing
वृत् 1 A.	वर्तिष्ये	वर्तिष्यसे	वर्तिष्यते
P.	वत्स्यामि	वत्स्यसि	वत्स्यति
वृध् 1 P.	"	"	"
A.	वर्धिष्ये	वर्धिष्यसे	वर्धिष्यते
शृध् 1 A.	शर्धिष्ये	शर्धिष्यसे	शर्धिष्यते
P.	शत्स्यामि	शत्स्यसि	शत्स्यति
कृत् 6 P.	कर्तिष्यामि	कर्तिष्यसि	कर्तिष्यति
	कत्स्यामि	कत्स्यसि	कत्स्यति
चृत् 6 P.	The same as above with च for क.		
छृद् 7 P.	छर्दिष्यामि	छर्दिष्यसि	छर्दिष्यति
	छत्स्यामि	छत्स्यसि	छत्स्यति
A.	छर्दिष्ये	छर्दिष्यसे	छर्दिष्यते
	छत्स्ये	छत्स्यसे	छत्स्यते
तृद् 7 P. A.	The same as above with त for छ		
वृत् 4 P.	The same as कृत् with न for क.		
मृद् 9 P.	ग्रहीष्यामि	ग्रहीष्यसि	ग्रहीष्यति
A.	ग्रहीष्ये	ग्रहीष्यसे	ग्रहीष्यते

(307) See section 186 (a), (1—2—7), 274, 288, and last portion of 277 regarding the following :—

* वृद्ध्यः स्यसोनोः I. 3. 92.

नवृद्ध्यश्चतुर्थ्यः VII. 3. 59

† सेऽसिचिकृतचृतछृदतृदवृत्तः VII. 3. 57.

Roots		1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
यु	2 P.	यविष्यामि	यविष्यसि	यविष्यति
यु	9 P.	योष्यामि	योष्यसि	योष्यति
	A.	योष्ये	योष्यसे	योष्यते
रु क्षु स्तु उ क्षु	} 2 P. The forms are the same as यु 2 P. with र—क्षण क्ष—न and क्ष for य.			
शी	2 A.	शयिष्ये	शयिष्यसे	शयिष्यते
ही	1 A.	The same as शी with ह for श.		
अि	1 P.	अयिष्यामि	अयिष्यसि	अयिष्यति
	A.	अयिष्ये	अयिष्यसे	अयिष्यते

न्वि 1. P. the same as अि with न्व for अ. स्तु with प्र becomes
Atmanepadi and then it does not admit ह. The forms are प्रस्त्रोष्ये
प्रस्त्रोष्यसे—प्रस्त्रोष्यते, &c.

ऊर्ण	2 P.	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यसि	ऊर्णविष्यति
	A.	ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यसे	ऊर्णविष्यते
	2 P.	ऊर्णविष्यामि	ऊर्णविष्यसि	ऊर्णविष्यति
		ऊर्णविष्ये	ऊर्णविष्यसे	ऊर्णविष्यते
अज्	1 P.	अजिष्यामि	अजिष्यसि	अजिष्यति
		वेष्यामि	वेष्यसि	वेष्यति
कु	6 A.	कुष्ये	कुष्यसे	कुष्यते
कुट्	6 P.	कुटिष्यामि	कुटिष्यसि	कुटिष्यति
स्फुट्	” ” }	The same as above with स्फु and वृ		
वृट्	” ” }	for कु.		
स्फुर	” ”	स्फुरिष्यामि	स्फुरिष्यसि	स्फुरिष्यति
भृ	1 P.	भविष्यामि	भविष्यसि	भविष्यति
	A.	भविष्ये	भविष्यसे	भविष्यते
गृ	6 P.	गरि-रीष्यामि	गरि-रीष्यसि	गरि-रीष्यति
		गलि-लीष्यामि	गलि-लीष्यसि	गलि-लीष्यति
वृ	2 P.	वक्ष्यामि	वक्ष्यसि	वक्ष्यति
	A.	वक्ष्ये	वक्ष्यसे	वक्ष्यते

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
धृप् 1 P.	धूपिष्यामि	धूपिष्यसि	धूपिष्यति
	धूपायिष्यामि	धूपायिष्यसि	धूपायिष्यति
विच्छृ 6 P.	विच्छिष्यामि	विच्छिष्यसि	विच्छिष्यति
	विच्छायिष्यामि	विच्छायिष्यसि	विच्छायिष्यति
णप् 1 A.	पणिष्ये	पणिष्यसे	पणिष्यते
	P. पणायिष्यामि	पणायिष्यसि	पणायिष्यति
पन् 1 A.	The same as above with न for ण.		
कृप् 1 A.	ऋतीयिष्ये	ऋतीयिष्यसे	ऋतीयिष्यते
	अर्तिष्यामि	अर्तिष्यसि	अर्तिष्यति
कम् 1 A.	कमिष्ये	कमिष्यसे	कमिष्यते
	कामयिष्ये	कामयिष्यसे	कामयिष्यते

WET ROOTS.

(308) Wet roots admit इ optionally.

* The roots स्पन्द् and कृप् follow exception (1) to 304.

(309) For नश् See 1१३.

सू 2 4 A.	सोष्ये	सोष्यसे	सोष्यते
	सविष्ये	सविष्यसे	सविष्यते
धृ 5 9 P.	धोष्यामि	धोष्यसि	धोष्यति
	धविष्यामि	धविष्यसि	धविष्यति
	A. धोष्ये	धोष्यसे	धोष्यते
	धविष्ये	धविष्यसे	धविष्यते
तञ्च् 7 P.	तङ्क्ष्यामि	तङ्क्ष्यसि	तङ्क्ष्यति
	तंचिष्यामि	तंचिष्यसि	तंचिष्यति
मृज् 2 P.	माक्ष्यामि	माक्ष्यसि	माक्ष्यति
	मार्जिष्यामि	मार्जिष्यसि	मार्जिष्यति
क्लिद् 4 P.	क्लेस्यामि	क्लेस्यसि	क्लेस्यति
	क्लेदिष्यामि	क्लेदिष्यसि	क्लेदिष्यति
रध् 4 P.	रस्स्यामि	रत्स्यसि	रत्स्यति
	रधिष्यामि	रधिष्यसि	रधिष्यति

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
गुप् 1 P.	गोप्स्यामि गोपिष्यामि गोपायिष्यामि	गोप्स्यसि गोपिष्यसि गोपायिष्यसि	गोप्स्यति गोपिष्यति गोपायिष्यति
नक्ष् 4 P.	नक्ष्यामि नक्षिष्यामि	नक्ष्यसि नक्षिष्यसि	नक्ष्यति नक्षिष्यति
गृह् 1 A.	गृक्ष्ये गृहिष्ये	गृक्ष्यसे गृहिष्यसे	गृक्ष्यते गृहिष्यते
गाह् 1 A.	गाक्ष्ये गाहिष्ये	गाक्ष्यसे गाहिष्यसे	गाक्ष्यते गाहिष्यते
ब्रुह् 4 P.	ब्रोक्ष्यामि ब्रोहिष्यामि	ब्रोक्ष्यसि ब्रोहिष्यसि	ब्रोक्ष्यति ब्रोहिष्यति
स्यन्द् 1 A.	स्यन्दिष्ये स्यन्त्स्ये	स्यन्दिष्यसे स्यन्त्स्यसे	स्यन्दिष्यते स्यन्त्स्यते
	P. स्यन्त्स्यामि	स्यन्त्स्यसि	स्यन्त्स्यति
कृप् 1 A.	कल्पिष्ये कल्प्स्ये	कल्पिष्यसे कल्प्स्यसे	कल्पिष्यते कल्प्स्यते
	P. कल्पस्यामि	कल्पस्यसि	कल्पस्यति

(B) PERIPHRASTIC FUTURE : i. e. लृट् or भविष्यंतीवृत्तिः

(310) Terminations.

Parasmaipada.

Atmanepada.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 तास्मि	तास्वः	तास्मः	1 ताहे	तास्वहे	तास्महे
2 तासि	तास्यः	तास्य	2 तासे	तासाथे	ताध्वे
3 ता	तारौ	तारः	3 ता	तारौ	तारः

(311) * Set, Wet, and Anit roots take the augment इ according to the nature of the root.

Exception:—The roots *इष्—सह्—लुभ्—रुष् and रिष्, though Set, take इ optionally when followed by any non-conjugational termination beginning with त्.

(312) The final vowel and the penultimate short of roots take their Guna substitute before the terminations are applied.

(313) The root † कृष् is optionally Parasmaipadi in the two Futures, Conditional and Desiderative, in which case it does not take इ before the Parasmaipadi terminations.

छु to do.

<i>Parasmaipada.</i>			<i>Atmanepada</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कर्तास्मि	कर्तास्वः	कर्तास्मः	1 कर्ताहि	कर्तास्वहे	कर्तास्महे
2 कर्तासि	कर्तास्थः	कर्तास्थ	2 कर्तासे	कर्तासाथे	कर्ताभ्ये
3 कर्ता	कर्तारो	कर्तारः	3 कर्ता	कर्तारौ	कर्तारः
	1st sing.	2nd sing.		3rd sing.	
इष् 6 P.	एषितास्मि	एषितासि	एषिता		
	एष्टास्मि	एष्टासि	एष्टा		
सह् 1 A.	सहिताहे	सहितासे	सहिता		
	सोढाहे	सोढासे	सोढा		
लुभ् 4 6 P.	लोभितास्मि	लोभितासि	लोभिता		
	लोब्धास्मि	लोब्धासि	लोब्धा		
रुष् 1 4 P.	रोषितास्मि	रोषितासि	रोषिता		
	रोष्टास्मि	रोष्टासि	रोष्टा		
रिष् „	The same as above with रे for रो.				
कृष् 1 A.	कल्पिसाहे	कल्पितासे	कल्पिता		
	कल्साहे	कल्सासे	कल्सा		
	P. कल्सास्मि	कल्सासि	कल्सा		

* तीषहलुभरुपरिः VII. 2. 48.

† लुटि च कृपाः I. 3. 93.

CHAPTER XIV.

CONDITIONAL AND BENEDICTIVE MOODS.

(A) CONDITIONAL i. e. लृङ् or क्रियातिपत्तिः

(§14) Terminations.

*Parasmaipada.**Atmanepada.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 स्यस्	स्याव	स्याम	1 स्य	स्यावहि	स्यामहि
2 स्यः	स्यतम्	स्यत	2 स्यथाः	स्येथाम्	स्यध्वम्
3 स्यत्	स्येताम्	स्यन्	3 स्यत	स्येताम्	स्यन्त

(315) अ is to prefixed to the roots in this Mood.

(316) गा (the optional substitute of इ with अधि 'to study', is changed to गी here. See exception to section 274.

(317) For वृत्—वृष्—वृष्ट—स्यन्द्—कृप्—कृत्—वृत्—छृद्—तृद् and वृत् see section 306.

कृ to do.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अकरिष्यस्	अकरिष्याव	अकरिष्याम
2 अकरिष्यः	अकरिष्यतम्	अकरिष्यत
3 अकरिष्यत्	अकरिष्यताम्	अकरिष्यन्

Atmanepada.

1 अकरिष्ये	अकरिष्यावहि	अकरिष्यामहि
2 अकरिष्यथाः	अकरिष्येथाम्	अकरिष्यध्वम्
3 अकरिष्यत	अकरिष्येताम्	अकरिष्यन्त

इ with अधि 'to study'

Atmanepada.

1 अध्यगीष्ये	अध्यगीष्यावहि	अध्यगीष्यामहि
2 अध्यगीष्यथाः	अध्यगीष्येथाम्	अध्यगीष्यध्वम्
3 अध्यगीष्यत	अध्यगीष्येताम्	अध्यगीष्यन्त

Atmanepada.

1 अध्यैष्ये	अध्यैष्यावहि	अध्यैष्यामहि
2 अध्यैष्यथाः	अध्यैष्येथाम्	अध्यैष्यध्वम्
3 अध्यैष्यत	अध्यैष्येताम्	अध्यैष्यन्त

Roots 3 Sing.

वृत्	P.—अवत्स्यत्	}
	A.—अवर्तिष्यत्	
वृध्	P.—अवत्स्यत्	}
	A.—अवर्धिष्यत्	
गृध्	P.—अशत्स्यत्	}
	A.—अशधिष्यत्	
स्यन्द्	P.—अस्यन्स्यत्	}
	A.—अस्यान्धिष्यत्	
	A.—अस्यन्स्यत्	
कृप्	P.—अकल्पस्यत्	}
	A.—अकल्धिष्यत्	
	A.—अकल्पस्यत्	
कृत्	P.—अकत्स्यत्	}
	—अकर्तिष्यत्	

Roots 3 Sing.

चृत्	P.—अचत्स्यत्	}
	—अचर्तिष्यत्	
छृद्	P.—अच्छत्स्यत्	}
	P.—अच्छर्दिष्यत्	
	A.—अच्छत्स्यत्	}
तृद्	P.—अतत्स्यत्	
	—अतर्दिष्यत्	
	A.—अतत्स्यत्	}
	—अतर्दिष्यत्	
चृत्	P.—अनत्स्यत्	}
	—अनर्तिष्यत्	

(B) THE BENEDICTIVE MOOD. i. e. आशीर्लिङ्

(318) Terminations.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 यास्म	यास्व	यास्म
2 याः	यास्तम्	यास्त
3 यात्	यास्ताम्	यासुः

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 सीय	सीवहि	सीमहि
2 सीष्ठाः	सीयास्थाम्	सीध्वस्
3 सीष्ट	सीयास्ताम्	सीरन्

The ध् of सीध्वस् is to be changed to ह् by 189 (b), page 180.

(319) The Parasmaipada terminations are weak except in the case of roots ending in short क् which is preceded by a conjunct consonant and the roots जागृ and कृ 1. 3. P.

(320) The Atmanepada terminations are the strong except in the case of Anit roots and roots ending in क् short or long when the terminations do not take ह्; viz, the ending क् short or long of roots whether Set, Wet or Anit when they admit ह् and the final vowels and the penultimate short of roots of all Set roots except यृ 4. A. the penultimate vowel of Wet roots कृप् and गृह्

when they take इ and the final of सू and धू with or without इ and the ending इ—ई and उ of Anit roots take Guna in the Atmanepada Benedictive. See sections 333 a, 334 and 335.

Parasmaipada.

(321) The Parasmaipada terminations of the Benedictive begin with य् and Set roots do not, therefore, take the augment इ (see section 185). Hence all roots whether Set, Wet or Anit do not take the augment इ in the Benedictive Parasmaipada.

Roots ending in vowels.

(322) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [see 196 (b)] and not preceded by a conjunct consonant retain the final आ before the terminations.

Exception (1) :—Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ and preceded by a conjunct consonant change the final आ to ए* optionally. The root दरिद्रा drops its आ before the terminations, the forms are दरिद्रासम्—दरिद्रास्व, &c.

Exception (2) :—the †धु verbs दा—घा (3. U.) दा 1. P.—दो—दे—धे (see page 233) and the roots मा—स्था—गै—पा to drink—हा 3. P. to abandon and सो change the ending आ to ए necessarily.

Exception (3):—The roots वे—व्ये—हे and ज्या take Samprasāraṇa and lengthen the vowel in the Benedictive and before the य् of the Passive; viz. वे and हे substitute ऊ for वे, while व्ये and ज्या substitute ई for ये and या. The base, therefore, in each case becomes ऊ—हू—वी and जी.

(323) ‡The ending इ and उ of roots are lengthened before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the य् of the Passive, as ची and धू from चि and धु.

* वान्यस्यसंयोगादेः VI. 4. 68.

† एलिङि VI. 4. 67.

‡ अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः VII. 4. 25.

Exception (1):—The root *इ '2. P.' is not lengthened when it takes a preposition.

Exception (2):—The root चि takes Samprasârana and lengthens the vowel in the Benedictive, and before the य of the Passive, the base becomes चू.

Exception (3):—For मि or मी 5. 9. U. and दी and ली 4. A. see 196 (a).

(324) Roots ending in † क change it to रि, but if the क be preceded by a conjunct consonant, it takes Guna before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada and the य of the Passive; as क्रि from कृ, and स्मर from स्मृ. The roots जाय and क 1. 3. P. take Guna.

(325) Roots ending in long क change it to ईर but if the क follows a labial or व् it is changed to ऊर before the weak terminations of the Benedictive Parasmaipada, and the य of the Passive; as स्तीर and वूर from स्तृ and वृ.

Roots ending in Consonants.

(326) The roots वच्—स्वप्—यज्—वप्—वह्—वस्—वद्—ग्रह्—व्यध्—वग्—व्यच्—व्रश्च्—प्रच्छ् and भ्रश्च् take Samprasârana in the Parasmaipada only and before the य of the Passive.

(327) The roots दिव्—सिव्—ष्टिव् and शिव् lengthen their penultimate इ before the terminations of the Benedictive and before the य of the Passive. See (246).

(328) † The roots जन्—सन् and खद् optionally substitute आ for the final न् and the root ऊह् § when with a preposition shortens its penultimate before the Parasmaipada terminations of the Benedictive and the य of the Passive.

* एतेलिङि VII. 4. 24.

† रिक्शयग्लिङ्क्षु । VII. 4. 28.

गुणोर्निसंयोगाद्योः । VII. 4. 29.

‡ ये विभाषा VI. 4. 43.

§ उपसर्गाद्भस्व ऊहतेः VII. 4. 23.

(329) The अच् of the Tenth Conjugation and Causals and the Denominative य् are dropped in the Benedictive Parasmaipada and retained in the Atmanepada. But it is to be remembered that those roots of the tenth conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vridhi and the penultimate short takes Guna in the conjugational tenses and moods undergo the same change in the Benedictive and before the य् of the Passive.

(330) The roots ज्ञा—वा—प्री and धृ (all 10 U.) retain their substitutes ज्ञाप्—वाप्—प्रीण and धृ in the Benedictive and before the य् of the Passive.

(331) The penultimate nasal of the following Parasmaipadi roots is dropped in the Benedictive and before the य् of the Passive:—

अञ्च् meaning 'to go'—वञ्च्—कुञ्च्—लुञ्च्—सञ्च्—स्कन्च्—तुम्प्—दंश् and शंश् (all 1. P.) रञ्च् 1. 4. P.—मन्थ् 1. 9. P.—अंश् 4. P.—दम् 5. P.—स्कम् and स्तम् 5. 9. P.—तृन् 6. 7. P.—अञ्च्—भञ्च्—उन्च्—तञ्च्—and तञ्च् (all 7. P.) and ग्रन्थ्—भन्य्—बन्ध् (all 9. P.).

Exceptions:—

(a) The root अञ्च् meaning 'to worship' does not drop its nasal.

(b) The penultimate nasal of all Atmanepada roots and that of the following Parasmaipada ones is invariably retained in the Benedictive and before the य् of the Passive:—

तक् and कांक् (1. P.)—लिग्—लंघ् (1. P.)—उंछ् 6. P. and वांछ् 1. P.—खंज् and यंज् (1. P.), लुंद्—कुंद्—लुंद्—मंद्—लुंद्—कृंद्—कृंद्—क्लिंद्—निंद्—नंद्—मंथ्—and चंद् (all 1. P.) यंफ् 6. P.—तुंब्—धिन् (1. P.) and हिंस् 7. P.

(332) The root जश् 1. A. takes a nasal in the Benedictive and in the Passive, as जम्भिषीय—जम्भिषीवहि, जंभ्यते, &c.

Atmanepada.

(333) Set Roots take इ necessarily.

Exception:—Roots ending in long क् and the root वृ 9. A. 5. U. take इ optionally in the Atmanepada Benedictive. This intermediate इ is not *lengthened in the Benedictive as in the Perfect; see section 285.

(a) In the case of Set roots, final vowels, penultimate short of roots and the ending long क् of roots, when they take इ, take their Guna substitute in the Atmanepada Benedictive except the root यृ 4. A. यृ lengthens its penultimate instead of taking Guna.

When roots ending in long क् do not take इ, it is changed to ई, or to ऊ if a labial or इ precedes.

(334) Anit roots do not take इ.

Exception:—Roots ending in short क् preceded by a conjunct consonant admit इ optionally.

(a) Final इ—ई—उ and final क् preceded by a conjunct consonant when it admits इ take their Guna substitute, while roots ending आ—ए—ऐ—ओ [observe 196 (b)], roots ending in क् not preceded by a conjunct consonant and also in क् preceded by a conjunct consonant but when it does not take इ remain unchanged. रु and स्तृ are the instances.

(335) Wet roots take इ optionally.

(a) All Set roots ending in long क् and the root वृ 9. A. 5. U; all Anit roots ending in short क् preceded by a conjunct consonant and the Wet roots कृप्—गृह्—गृह्—स्वृ (all 1. A.), सू 2. 4. A. and धृ. 5. 9. U. take इ optionally in the Atmanepada Benedictive.

The roots सू and धृ take Guna with or without इ. The roots वृ—कृप्—गृह् and स्वृ take Guna when with इ and remain

unchanged when without ह्; while the root रुह् lengthens its vowel instead of taking Guna when it takes ह् and remains unchanged when without ह्.

(336) Observe 195 (1—4—7), 11 (c and l), 98, 24 (a), 277 (a), 288 and exception 2 to 306, regarding the following
 रुह्—धृष्—बिच्छ्—पण्—पन्—क्त्—कम्—जम्—अज्—गृह्—कित्—
 बध्—दान्—शान्—मान्—तिज्—युप् (1. A.)—शास्—कृत् (कीर्त्)
 कृ 6 A. ऊर्णु—हृह्—वृह्—कृ (कृत्)—हन् (यध्)—हा 1. A. and पा
 2 P. to “protect.”

(337) पा 2. P. ‘ to protect ’

	S.	D.	P.
1	पायासम्	पायास्व	पायास्म
2	पायाः	पायास्तम्	पायास्त
3	पायात्	पायास्ताम्	पायासुः

Conjugate similarly भा—या—वा—कै—क्षै—शो—छो and दै.

हा 3. A. ‘to go’

1	हासीय	हासीवहि	हासीमहि
2	हासीष्ठाः	हासीयास्ताम्	हासीध्वम्
3	हासीष्ट	हासीयास्ताम्	हासीरन्

Conjugate similarly मा 3. 4. A.—दा—घा (3 A.)—दे—मे—त्रै
 व्यै—and इयै; also मि or मी 5. 9 A. दी and ली 4 A.

ध्मा 1 P. ‘to blow’

1	ध्मा—ध्मेयासम्	ध्मा—ध्मेयास्व	ध्मा—ध्मेयास्म
2	ध्मा—ध्मेयाः	ध्मा—ध्मेयास्तम्	ध्मा—ध्मेयास्त
3	ध्मा—ध्मेयात्	ध्मा—ध्मेयास्ताम्	ध्मा—ध्मेयासुः

Conjugate similarly घ्रा—ज्ञा—9 U. घ्रा—प्रा—प्ता—प्ता—आ—
 आ—ग्लै—ध्यै—ग्लै—भै and स्त्यै.

दा 1 P. ‘to give.’

1	देयासम्	देयास्व	देयास्म
2	देयाः	देयास्तम्	देयास्त
3	देयात्	देयास्ताम्	देयासुः

Conjugate similarly दा—घा (3 P.) दो—दे—धे—मा 2 P.
 स्था—थै—पा to drink—हा 3 P to abandon and सो.

ज्या 9 P.			दरिद्रा 2 P.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 जीयासम्	जीयास्व	जीयास्म	1 दरिद्रासम्	दरिद्रास्व	दरिद्रास्म
2 जीयाः	जीयास्तम्	जीयास्त	2 दरिद्राः	दरिद्रास्तम्	दरिद्रास्त
3 जीयात्	जीयास्ताम्	जीयासुः	3 दरिद्रात्	दरिद्रास्ताम्	दरिद्रासुः

ज्ञा 10 P. A.

Parasmaipada.			Atmanepada.	
S.	D.	P.	S.	P.
1 ज्ञाप्यासम्	ज्ञाप्यास्व	ज्ञाप्यास्म	1 ज्ञापयिषीय	ज्ञापयिषीमहि
2 ज्ञाप्याः	ज्ञाप्यास्तम्	ज्ञाप्यास्त	2 ज्ञापयिषीष्टाः	ज्ञापयिषीध्वम्
3 ज्ञाप्यात्	ज्ञाप्यास्ताम्	ज्ञाप्यासुः	3 ज्ञापयिषीष्ट	ज्ञापयिषीरन्

वा 10 U. to be similarly conjugated.

Roots.		3. S.	3. D.	3. P.
व	1	P—ऊयात् A—वासीष्ट	ऊयास्ताम् वासीयास्ताम्	ऊयासुः वासीरन्
व्ये	1	P—वीयात् A—व्यासीष्ट	वीयास्ताम् व्यासीयास्ताम्	वीयासुः व्यासीरन्
ह्वे	1	P—हूयात् P—ह्वासीष्ट	हूयास्ताम् ह्वासीयास्ताम्	हूयासुः ह्वासीरन्
चि	5	P—चीयात् A—चेषीष्ट	चीयास्ताम् चेषीयास्ताम्	चीयासुः चेषीरन्
इ with	उद्—	उदियात्	उदियास्ताम्	उदियासुः
न्धि	1	P—शूयात्	शूयास्ताम्	शूयासुः
मि } मी }	5, 9 P—	मीयात्	मीयास्ताम्	मीयासुः
		A—मासीष्ट	मासीयास्ताम्	मासीरन्
दी	4	A—दासीष्ट	दासीयास्ताम्	दासीरन्
ली	4	„—लेषीष्ट	लेषीयास्ताम्	लेषीरन्
		„—लासीष्ट	लासीयास्ताम्	लासीरन्
शी	2	„—शयिषीष्ट	शयिषीयास्ताम्	शयिषीरन्
प्री	10	P—प्रीण्यात् A—प्रीणयिषीष्ट	प्रीण्यास्ताम् प्रीणयिषीयास्ताम्	प्रीण्यासुः प्राणयिषीरन्
इ with	अधि	अध्यषीष्ट	अध्येषीयास्ताम्	अध्येषीरन्

Roots	3. S.	3. D.	3. P.
इ with अधि } 2 P to remember }	-अधीयात्	अधीयारताम्	अधीयासुः
स्तु 2	P.—स्तूयात् A.—स्तोषीष्ट	स्तूयास्ताम् स्तोषीयास्ताम्	स्तूयासुः स्तोषीरन्
सू 2 4	A.—सविषीष्ट A.—सोषीष्ट	सविषीयास्ताम् सोषीयास्ताम्	सविषीरन् सोषीरन्
धू 5. 9.	P.—धूयात् A.—धविषीष्ट A.—धोषीष्ट	धूयास्ताम् धविषीयास्ताम् धोषीयास्ताम्	धूयासुः धविषीरन् धोषीरन्
भू 10	P.—भाव्यात् A.—भावयिषीष्ट	भाव्यास्ताम् भावयिषीयास्ताम्	भाव्यासुः भावयिषीरन्
कु 6	.. --कुषीष्ट	कुषीयास्ताम्	कुषीरन्
कू 6	„ --कुविषीष्ट	कुविषीयास्ताम्	कुविषीरन्
धू 10	P.—धून्यात् A.—धूनयिषीष्ट	धून्यास्ताम् धूनयिषीयास्ताम्	धून्यासुः धूनयिषीरन्
ऊर्ण 2	P.—ऊर्णयात् A.—ऊर्णविषीष्ट A.—ऊर्णविषीष्ट	ऊर्णयास्ताम् ऊर्णविषीयास्ताम् ऊर्णविषीयास्ताम्	ऊर्णयासुः ऊर्णविषीरन् ऊर्णविषीरन्
कु 8	P.—क्रियात् A.—कृषीष्ट	क्रियास्ताम् कृषीयास्ताम्	क्रियासुः कृषीरन्
क 1 3	P.—अर्यात्	अर्यास्ताम्	अर्यासुः
स्मृ 1	P.—स्मर्यात्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः
जागृ 2	P.—जागर्यात्	जागर्यास्ताम्	जागर्यासुः
कृ with सम्	A.—समृषीष्ट	समृषीयास्ताम्	समृषीरन्
स्वृ 1	P.—स्वर्यात् A.—स्वरिषीष्ट „ —स्वृषीष्ट	स्वर्यास्ताम् स्वरिषीयास्ताम् स्वृषीयास्ताम्	स्वर्यासुः स्वरिषीरन् स्वृषीरन्
धृ 10	P.—धार्यात् A.—धारयिषीष्ट	धार्यास्ताम् धारयिषीयास्ताम्	धार्यासुः धारयिषीरन्
स्तृ 9	P.—स्तीर्यात् A.—स्तरिषीष्ट „ —स्तीर्षीष्ट	स्तीर्यास्ताम् स्तरिषीयास्ताम् स्तीर्षीयास्ताम्	स्तीर्यासुः स्तरिषीरन् स्तीर्षीरन्
वृ 9	P.—वूर्यात् A.—वरिषीष्ट „ —वूर्षीष्ट	वूर्यास्ताम् वरिषीयास्ताम् वूर्षीयास्ताम्	वूर्यासुः वरिषीरन् वूर्षीरन्

Roots ending in consonant.

Roots.	3rd Person Sing.	Roots	3rd Person Sing.
वच् 2 P	— उच्मात्,	वद् 1 P	— उह्यात्
A	— वक्षीष्ट	A	— वक्षीष्ट
स्वप् 2 P	— सुप्यात्	वस् 1 P	— उप्यात्
यज् 1 P	— इज्यात्	वद् 1 P	— उष्यात्
A	— यक्षीष्ट	A	— वदिषीष्ट
वप् 1 P	— वप्यात्	ग्रह् 9 P	— गृह्यात्
A	— वप्सीष्ट	A	— महिषीष्ट
व्यध् 4 P	— विध्यात्	क्षर्त् 10 P	— क्षाल्यात्
वश् 2 P	— उश्यात्	A	— क्षालयिषीष्ट
व्यच् 6 P	— विच्यात्	धृष् 10 P	— धष्यात्
व्रश्ब् ॥ ॥	— वृश्च्यात्	A	— धर्षयिषीष्ट
प्रच्छ् ॥ ॥	— पृच्छ्यात्	अञ्च् 1 P	} — अच्यात्
A	— प्रक्षीष्ट	to go	
अरुज् 6 P	— भृज्यात्	अञ्च 1 P	} — अञ्च्यात्
A	— अक्षीष्ट	to worship	
A	— भक्षीष्ट	वञ्च् 1 P	— वक्ष्यात्
दिक् 4 P	— दीक्ष्यात्	कुञ्च् 1 P	— कृक्ष्यात्
सिक् ॥ ॥	— सीव्यात्	लुञ्च् 1 P	— लृक्ष्यात्
ष्टिक् ॥ ॥	— ष्टीव्यात्	सञ्ज् 1 P	— सज्यात्
स्त्रिक् ॥ ॥	— स्त्रीव्यात्	स्कन्द् 1 P	— स्कथ्यात्
यर् 4 A	— गूरिषीष्ट	तुम् 1 P	— तुप्यात्
सर् 8 A	— सनिषीष्ट	दंश् 1 P	— दश्यात्
	P — सायात्	शंस् 1 P	— शस्यात्
	P — सन्यात्	रञ्ज् 1.4 P	— रज्यात्
खन् 1 A	— खनिषीष्ट	मन् 1.9 P	— मथ्यात्
	P — खायात्	भंश् 4 P	— भ्रश्यात्
	P — खन्यात्	दम्भ् 5 P	— दभ्यात्
ऊह् 1 A	— ऊहिषीष्ट	स्कम्भ् 5.9 P	— स्कभ्यात्
	P — उह्यात्	तृह् 6.7 P	— तृह्यात्
	P — ससृह्यात्	स्तम्भ् 5.9 P	— स्तभ्यात्
कथ् 10 P	— कथ्यात्	अञ्ज् 7 P	— अज्यात्
A	— कथयिषीष्ट	भञ्ज् ॥ ॥	— भज्यात्

Roots 3rd Person Sing.

उन्द्	”	”	—	उद्यात्
तञ्च्	”	”	—	तज्यात्
तञ्ज्	”	”	—	तज्यात्
ग्रन्थ्	9	P	—	ग्रथ्यात्
अन्थ्	”	”	—	अथ्यात्
बन्ध्	”	”	—	बध्यात्
जम्	1	A	—	जम्भिषीष्ट
अञ्	1	P	—	वीयात्
युद्	1	P	—	युह्यात्
		A	—	गृहिषीष्ट
		”	—	घुक्षीष्ट
हन्	2	P	—	वध्यात्
		A	—	वधिषीष्ट
शास्	2	P	—	शिष्यात्
कृत्	10	P	—	कीर्त्यात्
		A	—	कीर्तयिषीष्ट
हृद्	7	P	—	हृद्यात्
		A	—	हृदिषीष्ट
		”	—	हृत्सीष्ट
तृद्	7	P	—	तृद्यात्
		A	—	तृदिषीष्ट
		”	—	तृत्सीष्ट
			—	ख्यायात्
			—	ख्येयात्
चक्ष्	2	P	—	कषायात्
		A	—	कषेयात्
			—	ख्यासीष्ट
			—	कषासीष्ट

Roots 3rd Person Sing.

गुष्	1	P	—	गोपाय्यात्
			—	गुप्यात्
धूप्	”	”	—	धूपाय्यात्
			—	धूप्यात्
विच्छ्	6	P	—	विच्छायात्
			—	विच्छद्यात्
पण्	1	P	—	पणाय्यात्
		A	—	पणिषीष्ट
पश्	1	P	—	पनाय्यात्
		A	—	पनिषीष्ट
क्लृत्	1	”	—	क्लृत्सीषीष्ट
	1	P	—	क्लृत्यात्
कम्	1	A	—	कमिषीष्ट
			—	कामयिषीष्ट
कित्	1	P	—	चिकित्स्यात्
		A	—	चिकित्सीषीष्ट
बध्	1	”	—	बिभत्सीषीष्ट
दान्	1	P	—	दिशंस्यात्
		A	—	दिदांसिषीष्ट
शान्	1	P	—	शीशांस्यात्
		A	—	शीशांसिषीष्ट
मान्	1	”	—	मिमांसिषीष्ट
तिज्	”	”	—	तितिक्षिषीष्ट
यप्	”	”	—	जयप्तिषीष्ट

CHAPTER XV

THE PASSIVE VOICE AND THE IMPERSONAL CONSTRUCTION.

(338) The Passive and Impersonal forms are formed in one and the same manner from all roots of the ten classes without any conjugational distinction. They, however, differ in their formation in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods. The roots also undergo certain peculiarities before they take the terminations.

(a) CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS.

(339) The Passive and Impersonal forms in the Conjugational Tenses and Moods are made up by adding य् to the original root and then applying the Atmanepada terminations, whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active.

(340) This य् is weak, viz. no Guna or Vriddhi substitute takes place before it.

Exception:—Roots of the tenth conjugation capable of taking Guna or Vriddhi substitute in the Active Voice, do the same in the Passive. Also the roots ज्ञा—वा—यू and प्री (all 10th conjugation) retain their substitutes ज्ञाप्—वाप्—यून् and प्रीन् before the य् of the Passive.

Note the following radical peculiarities.

(341) Of roots ending in आ, the घु verbs viz. दा—धा (3. U.) दा 1. P. दा—दे—धे—(see page 233 and see 196 (b) and the roots मा—स्था—गै—पा to drink—हा to abandon and सो { see page 264 and see 196 (b) } change the ending आ to ई before the य् of the Passive. The ending आ of other roots and the आ to be substituted in the case of roots ending in ए—ओ and ऐ [196 (b)] remain unchanged.

(342) Observe exception 3 to section 322 regarding वे व्ये—व्वे and ज्या in the Passive also. दरिद्रा drops its आ before य्.

(343) Roots ending in short इ and उ, in क preceded by a simple or conjunct consonant and roots ending in long क take

the same changes which they undergo before the Parasmaipada terminations of the Benedictive. See sections 323, 324 and 325.

The root **झि** substitutes **अ** for its vowel before weak terminations beginning with **य** and the roots **कृ** 1. 3. P. and **जाय** take Guna.

(344) Of roots ending in consonants, those mentioned in section 326 and 331 take Samprasârana and drop their nasal before the **य** of the Passive also. **तन्** optionally substitutes **अ** for its final.

(345) Of Atmanepadi roots having a penultimate nasal only **हन्** 7 Conj—**स्यन्**—**स्रंस्**—**स्रम्** and **खञ्ज्** all 1 Conj. drop their nasal before the **य** of the Passive.

(346) Observe Sections 98, 327, 328, 195 (1-4-7) and 11 (e) regarding **शास्**—**दिव्**—**सिव्**—**ष्टिव्**—**स्त्रिव्**—**जन्**—**सन्**—**खन्** and **ऊन्** with **सम्**, **युप्**—**धृप्**—**विच्छ्**—**पण्**—**पन्**—**कृत्**—**चभ्**—**अज्**—**कित्**—**बध्**—**दान्**—**शान्**—**मान्**—**तिज्** and **युप्** (1. A.)

(347) Roots Passive Pro. 3 sing

दा	3	U	}	—दीयते
दा	1	P		
दा	4	P		
दे	1	A		
धा	3	U	}	—धीयते
धे	1	P		
मा	2	3 4		—भीयते
स्था	1	U		—स्थीयते
गै	1	P		—गीयते
पा	1	P		—पीयते
पा	2	P		—पायते
हा	3	P		—हीयते
हा	3	A		—हायते
सो	4	P		—सीयते
क्षे	1	P		—क्षायते
ध्मा	1	P		—ध्मायते
दरिद्रा	2	P		—दरिद्रायते
ज्या	9	P		—जीयते

Roots		3rd Sing.
स्तु	2 U	— स्तूयते
भू	10 U	— भाव्यते
धृ	10 U	— धूयते
ऊ	8 U	— क्रियते
कृ	13 P	— अर्यते
स्मृ	1 P	— स्मर्यते
जायृ	2 P	— जागर्यते
धृ	10 U	— धार्यते
स्तृ	9 P	— स्तरीयते
वृ	9 P	— वूर्यते
चुर	10 U	— चौर्यते
क्षल्	10 U	— क्षाल्यते
कथ्	10 U	— कथ्यते
कृत्	10 U	— कीर्त्यते
धृष्	10 U	— धर्ष्यते
वच्	10 U	— उच्यते
स्वप्	2 P	— सुष्यते

Roots		3rd Person Sing.
बे	1 U	ऊयते
व्ये	1 U	वीयते
ह्ये	1 U	ह्ययते
ज्ञा	10 U	ज्ञाप्यते
वा	10 U	वाप्यते
चि	5 U	चीयते
न्धि	1 P	श्रूयते
शी	2 A	शय्यते
प्री	10 U	प्रीण्यते
वृश्च	6 U	वृश्च्यते
प्रच्छ	, ,	पृच्छयते
भृज्	, ,	भृज्ज्यते
दिक्	4 P	दीव्यते
सिक्	, ,	सीव्यते
ठिक्	, ,	ठीव्यते
त्रिक्	, ,	त्रीव्यते
गुर्	, ,	गूर्यते
सन्	8 U	सन्यते
खन्	1 U	खन्यते
जन्	4 A	जन्यते
तन्	8 U	तन्यते
ऊह with सक्		समुह्यते
अञ्च्	1 P	अच्यते
वञ्च्	, ,	वच्यते
	, ,	कुच्यते
	, ,	लुच्यते
सञ्ज्	, ,	सज्यते
स्कन्द्	, ,	स्कथते
दंश्	, ,	दश्यते
शंस्	, ,	शस्यते

Roots		3rd Person Sing.
यज्	1 U	इज्यते
वप्	, ,	उप्यते
वह्	, ,	उह्यते
वस्	1 ,	उष्यते
वद्	1 U	उद्यते
ग्रह्	9 U	गृह्यते
व्यध्	4 P	विध्यते
वश्	2 P	उद्यते
व्यच्	6 P	विच्यते
रञ्ज्	1 4 P	रज्यते
दम्भ्	5 P	दभ्यते
तुंह्	6 7 P	तृह्यते
अञ्ज्	7 P	अज्यते
भञ्ज्	, ,	भज्यते
उन्द्	, ,	उद्यते
तञ्च्	, ,	तच्यते
तञ्ज्	, ,	तज्यते
ग्रन्थ्	9 P	ग्रथ्यते
भन्थ्	, ,	भध्यते
बन्थ्	, ,	बध्यते
स्कम्भ्	5 9 P	स्कभ्यते
स्तम्भ्	, ,	स्तभ्यते
इन्ध्	7 A	इध्यते
स्यन्	1 ,	स्यद्यते
संस्	, ,	स्रस्यते
सम्भ्	, ,	स्रभ्यते
स्वञ्ज्	, ,	स्वज्यते
अज्	1 P	वीयते
शास्	2 P	शिष्यते
गुप्	1 P	गोपाय्यते
		गुप्यते
धृप्	, ,	धृपाय्यते
		धृप्यते
विच्छ्	6 P	विच्छाय्यते
		विच्छद्यते

Roots	3rd Person Sing.	Roots	3rd Person Sing.
पण् 1 P.	— पणायते पण्यते	क् ॥ ॥	— कृतीर्यते कृत्यते
पन् 1 P.	— पनायते. पन्यते	कम् ॥ ॥	— कम्प्यते काम्यते

NON-CONJUGATIONAL TENSES AND MOODS.

(1) THE PERFECT.

(348) The Passive of the Reduplicated Perfect is formed by affixing the Atmanepadia terminations to every root whether it is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active: as गम्—जग्मे यज्—इजे; भिद्—बिभिदे; अज्ज्—आनजे.

(349) The Periphrastic Perfect of the Passive is formed by affixing आस् to the root, and then appending the Atmanepada forms of three auxiliary verbs अस्-कृ and कृ whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi, as कथ्—कथयांचक्रे—बभूवे—कथयामासे.

(2) THE AORIST.

(350) The first and sixth varieties are exclusively Parasmaipadi. All the roots belonging to them are Anit except the roots कृ which is Set. कृ therefore takes Atmanepadi forms of the fifth variety in the Passive and Impersonal of the Aorist, and all the rest take those of the fourth variety.

(a) The Atmanepadi forms of the second and third varieties are not used in the Passive and Impersonal of the Aorist. Consequently roots belonging to them take the Atmanepadi forms of the fourth, fifth or seventh varieties in the Passive and Impersonal of the Aorist according as they are Anit or Set,

(b) The Passive and Impersonal forms of the fourth, fifth and seventh varieties of the Aorist are simply formed by appending the Atmanepada terminations to the prepared base.

The Third Person Singular.

(351) The third person singular of the Aorist Passive and Impersonal of all roots except तप् 1. P and 4. A. is made up by prefixing to the root the augment and adding to it the termination इ instead of स्त or सत. The root तप् in the sense of " to repent " and in the reciprocal Passive too does not take इ.

(352) Before the Passive इ of the third person singular of the Aorist, the root takes the following changes:—

- (a) The penultimate short of roots takes its Guna before the Passive इ.
- (b) Set roots ending in स् and the roots वध् and जन् do not lengthen the penultimate vowel before the Passive इ.
- (c) The final vowels and the penultimate अ of Anit roots ending in स् viz. of गम्—नम्—यम् and रम्, final of root जाय् and the penultimate अ of चम् with आ-कम् and वम् though these roots are Set, take Vriddhi before the Passive इ.
- (d) Roots ending in आ and in ए-ऐ and ओ [see section 196 (b)] take यू before the Passive इ.
- (e) The roots रम्—रध्—जम् and the root लम् when with a preposition insert a nasal necessarily before the Passive इ.
- (f) The root लम् when without a preposition and the root मञ्ज् insert a nasal optionally and lengthen their अ when no nasal is inserted before the Passive इ.

(353) The Passive and Impersonal forms of the Aorist of roots ending in a vowel, of roots ending in अय् (roots of the tenth class, Denominative, &c.) and of roots हन्-ग्रह् and दृश् are optionally formed by adding इ to the root even when it is Anit except in the third person singular, and then appending the Atmanepada terminations of the fifth Aorist, before which the root undergoes the same changes as before the इ of the third

person singular of the Passive and Impersonal Aorist. इ 'to go' substitutes ग्.

(354) Roots of the tenth conjugation drop अच् optionally in the Non-conjugational Tenses and Moods except in the Perfect.

When अच् is dropped, the penultimate अ of roots of the nature of कश्--गण्--रच्--प्रश्, &c. is optionally lengthened in the Passive of the Non-Conjugational Tenses and Moods.

(3) THE TWO FUTURES, THE CONDITIONAL, AND THE BENEDICTIVE.

(355) The Passive and the Impersonal forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive are formed simply by appending the Atmanepada terminations to the prepared base, whether the root is Parasmaipadi or Atmanepadi in the Active.

(356) The Passive and Impersonal forms of the two Futures, the Conditional, and the Benedictive of roots ending in vowels and of roots ग्रह्--दृश् and हन् may optionally be formed by adding इ to the root even when it is Anit and then appending the Atmanepada terminations of the corresponding tenses and moods before which the root undergoes the same changes as before the इ of the third person singular of the Passive and Impersonal Aorist.

Passive Aorist.

(357) Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing
इ 2 P	अगायिषि अगीषि	अगायिष्ठाः अगीथाः	अगायि
स्था 1 U	अस्थायिषि अस्थिषि	अस्थायिष्ठाः अस्थिथाः	अस्थायि
दा 1 U	अदायिषि अदिषि	अदायिष्ठाः अदिथाः	अदायि
दा 1 P			
दी 4 P			
दे 4 A			

Roots	1st Sing	2nd Sing	3rd Sing.
धा 3 U }	अधायिषि	अधायिष्ठाः	अधायि
धे 1 P }	अधिषि	अधिथाः	
भू 1 U }	अभाविषि	अभाविष्ठाः	अभावि
	अभविषि	अभविष्ठाः	
पा 1.2 P }	अपायिषि	अपायिष्ठाः	अपायि
	अपासि	अपाथाः	
घ्रा 1 P }	अघ्रायिषि	अघ्रायिष्ठाः	अघ्रायि
	अघ्रासि	अघ्राथाः	
सो 4 P }	असायिषि	असायिष्ठाः	असायि
	असासि	असाथाः	
नी 1 U }	अनायिषि	अनायिष्ठाः	अनायि
	अनेषि	अनेष्ठाः	
ग्लै 1 P }	अग्लायिषि	अग्लायिष्ठाः	अग्लायि
	अग्लासि	अग्लाथाः	
स्तु 2 U }	अस्ताविषि	अताविष्ठाः	अस्तावि
	अस्तोषि	अस्तोष्ठाः	
स्तृ 5 U }	अस्तारिषि	अस्तारिष्ठाः	अस्तारि
	अस्तृषि	अस्तृथाः	
	अस्तरिषि	अस्तरिष्ठाः	
भू with अनु 1 P	अन्वभाविषि	अन्वभाविष्ठाः	अन्वभावि
	अन्वभविषि	अन्वभविष्ठाः	
पच् 1 U—	अपक्षि	अपक्थाः	अपाचि
रिच् 7 U—	अरिक्षि	अरिक्थाः	अरोचि
मुच् 6 U—	अमुक्षि	अमुक्थाः	अमोचि
त्सृज् 4 A 6 P—	अत्सृक्षि	अत्सृष्ठाः	असर्जि
पठ् 1 P—	अपठि	अपठिष्ठाः	अपाठि
चित् ,, ,,—	अचेतिषि	अचेतिष्ठाः	अचेति
जुष् 6 A—	अजोषिषि	अजोषिष्ठाः	अजोषि
कृत् 6 P—	अकर्तिषि	अकर्तिष्ठाः	अकर्ति
दिग् 6 U—	अदिक्षि	अदिक्षथाः	अदेशि
रुग् 6 P—	अरुक्षि	अरुक्षथाः	अरोशि
गृह् 1 U—	अगृक्षि	अगृक्षथाः	अगृहि
	अगृहिषि	अगृहिष्ठाः	
		अगृहाः	

Roots		1st Sing	2nd Sing.	3rd Sing.
कारय् Caus. of कृ		अकारायिषि अकारिषि	अकारयिष्ठाः अकारिष्ठाः	अकारि
भाव् Caus. of भू		अभावयिषि अभाविषि	अभावयिष्ठाः अभाविष्ठाः	अभावि
चुर	10	U—अचोरयिषि अचोरिषि	अचोरयिष्ठाः अचोरिष्ठाः	अचोरि
हन्	2	P—अघानिषि अहसि अवधिषि	अघानिष्ठाः अहथाः अवधिष्ठाः	अघानि अवधि
गह्	9	U—अमाहिषि अग्रहीषि	अमाहिष्ठाः अग्रहीष्ठाः	अमाहि
दृश्	1	P—अदर्शिषि अदृक्षि	अदर्शिष्ठाः अदृष्टाः	अदर्शि
आचम् ,,		,,—आचमिषि	आचमिष्ठाः	आचामि
कम्	1	A—अकामयिषि अकामिषि अकमिषि	अकामयिष्ठाः अकामिष्ठाः अकमिष्ठाः	अकामि
वम्	1	P—अवमिषि	अवमिष्ठाः	अवामि
गम्	,,	,,—अगंसि अगसि	अगंस्थाः अगथाः	अगामि
नम्	,,	,,—अनंसि	अनंस्थाः	अनामि
यम्	,,	,,—अयंसि	अयंस्थाः	अयामि
रम्	1	A—अरंसि	अरंस्थाः	अरामि
जन्	4	A—अजनिषि	अजनिष्ठाः	अजनि
जाय्	2	P—अजागरिषि	अजागरिष्ठाः	अजागारि
रभ्	1	A—अरप्ति	अरब्धाः	अरम्भि
रध्	4	P—अरधिषि —अरन्ति	अरधिष्ठाः अरद्धाः	अरंधि
जभ्	1	A—अजप्ति	अजब्धाः	अजंभि
मञ्ज्	7	P—अभंक्षि	अभंक्थाः	अभंजि-अमांजि
लभ्	1	A—अलप्ति	अलब्धाः	अलंभि-अलाभि

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
लभ् with उप or प्रा	उपालप्सि प्रालप्सि	उपालब्धाः प्रालब्धाः	उपालंभि प्रालंभि
सृज् 1 2 P	अमार्जिषि असृक्षि	अमार्जिष्ठाः असृष्टाः	अमार्जि
द्युप् 1 P	अगोपायिषि अगोपिषि अद्युप्ति	अगोपायिष्ठाः अगोपिष्ठाः अद्युप्थाः	अगोपायि अगोपि
शम् 4 P	अशमिषि	अशमिष्ठाः	अशमि
शम् 10 A	अशामिषि अशामयिषि	अशामिष्ठाः अशामयिष्ठाः	अशामि

Passive Future.

नी 1 U	नायिष्ये नेष्ये नायिताहे नेताहे	नायिष्यसे नेष्यसे नायितासे नेतासे	नायिष्यते नेष्यते नायिता नेता
दा 1 3 P } U }	दायिष्ये दास्ये दायिताहे दाताहे	दायिष्यसे दास्यसे दायितासे दातासे	दायिष्यते दास्यते दायिता दाता
भू Causal	भावयिष्ये भाविष्ये भावयिताहे भाविताहे	भावयिष्यसे भाविष्यसे भावयितासे भावितासे	भावयिष्यते भाविष्यते भावयिता भाविता
दिश् 6 U	देक्ष्ये देष्टाहे	देक्ष्यसे देष्टासे	देक्ष्यते देष्टा
शम् Causal	शामिष्ये शामिष्ये शामयिष्ये शामिताहे शामिताहे शामयिताहे	शामिष्यसे शामिष्यसे शामयिष्यसे शामितासे शामितासे शामयितासे	शामिष्यते शामिष्यते शामयिष्यते शामिता शामिता शामयिता

Roots		1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
हन्	2 P	घानिष्ये हनिष्ये घानिताहे हन्ताहे	घानिष्यसे हनिष्यसे घानितासे हन्तासे	घानिष्यते हनिष्यते घानिता हन्ता
ग्रह्	9 U	ग्राहिष्ये ग्रहीष्ये ग्राहिताहे ग्रहीताहे	ग्राहिष्यसे ग्रहीष्यसे ग्राहितासे ग्रहीतासे	ग्राहिष्यते ग्रहीष्यते ग्राहिता ग्रहीता
दृश्	1 P	दर्शिष्ये द्रक्ष्ये दर्शिताहे द्रष्टाहे	दर्शिष्यसे द्रक्ष्यसे दर्शितासे द्रष्टासे	दर्शिष्यते द्रक्ष्यते दर्शिता द्रष्टा

Passive Conditional.

नी	1 U	अनाविष्ये अनेष्ये	अनाविष्यथाः अनेष्यथाः	अनाविष्यत अनेष्यत
दा	1 P 3 U	अदायिष्ये अदास्ये	अदायिष्यथाः अदास्यथाः	अदायिष्यत अदास्यत
भू	Causal	अभावयिष्ये अभाविष्ये	अभावयिष्यथाः अभाविष्यथाः	अभावयिष्यत अभाविष्यत
शस्	Causal	अशामिष्ये अशमिष्ये अशमयिष्ये	अशामिष्यथाः अशमिष्यथाः अशमयिष्यथाः	अशामिष्यत अशमिष्यत अशमयिष्यत
हन्	2 P	अघानिष्ये अहनिष्ये	अघानिष्यथाः अहनिष्यथाः	अघानिष्यत अहनिष्यत
ग्रह्	9 U	अग्राहिष्ये अग्रहीष्ये	अग्राहिष्यथाः अग्रहीष्यथाः	अग्राहिष्यत अग्रहीष्यत
दृश्	1 P	अदर्शिष्ये अद्रक्ष्ये	अदर्शिष्यथाः अद्रक्ष्यथाः	अदर्शिष्यत अद्रक्ष्यत

Passive Benedictive.

नी	1 U	नायिषीय नेषीय	नायिषीष्टाः नेषीष्टाः	नायिषीष्ट नेषीष्ट
----	-----	------------------	--------------------------	----------------------

Roots	1st Sing.	2nd Sing.	3rd Sing.
दा 1 P 3 U	दायिषीय दासीय	दायिषीष्ठाः दासीष्ठाः	दायिषीष्टं दासीष्ट
भाव Causal	भावयिषीय भाविषीय	भावयिषीष्ठाः भाविषीष्ठाः	भावयिषीष्ट भाविषीष्ट
शाम् Causal	शामिषीय शमिषीय शमयिषीय	शामिषीष्ठाः शमिषीष्ठाः शमयिषीष्ठाः	शामिषीष्ट शमिषीष्ट शमयिषीष्ट
घान् 2 P	घानिषीय वधिषीय	घानिषीष्ठाः वधिषीष्ठाः	घानिषीष्ट वधिषीष्ट
ग्रह् 9 U	ग्राहिषीय ग्रहीषीय	ग्राहिषीष्ठाः ग्रहीषीष्ठाः	ग्राहिषीष्ट ग्रहीषीष्ट
दृश् 1 P	दर्शिषीय दृक्षीय	दर्शिषीष्ठाः दृक्षीष्ठाः	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट

बुध्

*Present.**Imperfect.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे	अबुध्ये	अबुध्यावहि	अबुध्यामहि
2 बुध्यसे	बुध्येये	बुध्यध्वे	अबुध्यथाः	अबुध्येथाम्	अबुध्यध्वम्
3 बुध्यते	बुध्येते	बुध्यन्ते	अबुध्यत	अबुध्येताम्	अबुध्यन्त

*Imperative.**Potential.*

1 बुध्ये	बुध्यावहे	बुध्यामहे	बुध्येय	बुध्येवहि	बुध्येमहि
2 बुध्यस्व	बुध्येथाम्	बुध्यध्वम्	बुध्येथाः	बुध्येयायाम्	बुध्येध्वम्
3 बुध्यताम्	बुध्येताम्	बुध्यन्ताम्	बुध्येत	बुध्येयाताम्	बुध्येरन्

*Perfect.**Aorist.*

1 बुबुधे	बुबुधिबहे	बुबुधिमहे	अबोधिषि	अबोधिष्वहि	अबोधिष्महि
2 बुबुधिषे	बुबुधाथे	बुबुधिध्वे	अबोधिष्ठाः	अबोधिषाथाम्	अबोधिध्वम्
3 बुबुधे	बुबुधाते	बुबुधिरे	अबोधि	अबोधिषाताम्	अबोधिषत

	S.	D.	P.
1	बोधिताहि	बोधितास्वहे	बोधितास्महे
2	बोधितासे	बोधितासाथे	बोधितीध्वे
3	बोधिता	बोधितारौ	बोधितारः
<i>2nd Future.</i>			
1	बोधिष्ये	बोधिष्यावहे	बोधिष्यामहे
2	बोधिष्यसे	बोधिष्यथे	बोधिष्यध्वे
3	बोधिष्यते	बोधिष्येते	बोधिष्यन्ते
<i>Conditional.</i>			
1	अबोधिष्ये	अबोधिष्यावहि	अबोधिष्यामहि
2	अबोधिष्यथाः	अबोधिष्यथाम्	अबोधिष्यध्वम्
3	अबोधिष्यत	अबोधिष्येताम्	अबोधिष्यन्त
<i>Benedictive.</i>			
1	बोधिषीय	बोधिषीवहि	बोधिषीमहि
2	बोधिषीष्टाः	बोधिषीयास्थाम्	बोधिषीध्वम्
3	बोधिषीष्ट	बोधिषीयास्ताम्	बोधिषीरन्

PART IV.

This part treats of the Derivative verbs [See section 4 b and c] and the Participles, Gerunds, and Infinitives.

CHAPTER XVI.

(a) Causals. (णिजन्ताः).

(358) Any root belonging to the ten Conjugational classes may take a Causal form conjugated in all the tenses and moods of the three voices. This form conveys the sense that a person or thing causes another person or thing to perform the action or to undergo the state denoted by the root.

(359) The Causal base is made up by appending अय् to the root before the terminations are applied and making the same vowel changes as before the अय् of the tenth conjugation. The Causal of roots of the 10th class is the same as the primitive.

(360) Roots ending in आ—ए—ऐ and ओ [See 196 (b)] and the roots ऋ 1. 3. P.—ही 3. P.—ही 9. P.—री 4 A. 9 P.—कृष्—1. A.—क्ष्माय् 1. A.—क्री 9. U.—जि 1. P.—मि 5. U.—मी 9. U. “to destroy”—दी 4. A.—इ 2. A. “to study,” स्मि in the sense of “to astonish” and वी 2. P. when meaning “to cause to conceive,” add on the augment ए before अय.

(a) The य् of कृष् and क्ष्माय् is dropped by the rule. ‘य् or ष् is dropped before any consonant except य्’. The root वृश्ना drops its final and does not take the augment ए. The roots क्षे आ or अे ‘to cook’ and ज्ञा shorten their आ necessarily before ए and ग्ले and क्षा do it optionally when not preceded by a preposition. The vowel of चि 5. 10. U. is optionally changed to आ. चि 10. U. is मित्, viz. it requires the penultimate vowel to be short; consequently the optional forms are चापयति-ते, चपयति-ते, regular ones being चाययति-ते, and चययति-ते. The roots स्मि 1. A, and वी 2. P. in usual senses of “to smile” and “to go, to pervade,” &c. are regular, as स्माययति “he causes a smile by,” बाययति “he causes to go.” &c.

(361) The roots शो—छो—सो—ह्वे—व्ये—वे—सै 1. P. “to waste away” and पा 1. P. “to drink” take the augment ए instead of ए before अय.

(362) The root पा 2. P. “to protect” and ला 2. P. when meaning “to melt” add ल् before अय.

(363) The root वा 2 P. and वै 1. P when meaning “to shake or tremble” take the augment ज् before अय.

The roots ला 2. P.—वै 1. P in the senses other than those noted above and वा 2. P. also form their Causal regularly.

(364) The roots प्री and ध्रु add न् before अय.

The root ली 4 A. 9 P. as used in different senses and the root भी 3 P. become लाप्—लाय्—लाल्—लीन् and भाय्—भाप् and भीष् before अय.

(365) The final vowels take Vriddhi substitute before अय, as क्षायय from क्षि 1. 5 P. and क्षी 9 P.; धायय from धु 5 U. and धृ 6 P.; and कारय from कृ 8 U. and कृ 6 P.

Exception (1):—The roots जाय 2 P. स्तु 1 P. in the sense of 'to cause to long for, to regret' दृ 9 P. when meaning 'to fear' नृ 9 P. meaning 'to guide' and जृ 4 P., and the roots कृ—क्षी—क्षी—क्षी take Guna substitute instead of Vriddhi.

Exception (2):—The roots दीधी and वेदी drop their final before अव. The root इ 2. P. with प्रति "to understand" is regular, but इ 2. P. "to go" and इ 2 P. with अधि 'to remember' substitute गम् in the Causal. इ 2. P. with अधि "to study" substitutes गा optionally in the Causal, Desiderative and in the third person of the Aorist.

Exception (3):—आ is necessarily substituted for the vowels of क्री—इ—जि—मि—मी to destroy—दी—and for those of स्मि if the effect is produced by the agent, सिध् if the import is not a spiritual topic, and ली 4. 9. if it means 'to deceive, defeat or worship'. आ is optionally substituted for the vowels of चि and स्फुर and for those of भी if the effect is produced by the agent, and बी if it means 'to cause to conceive'.

(366) The penultimate अ is changed to its Vriddhi substitute before अय, as खानय from खन् 1. U; छादय from छद् 1. U.

Exception (1):—Roots ending in अम् (except कम् 1. A.—अम् 1. P.—चम् 1. P.—शम् 4. P. 'to see,' and यम् 1. P. when it does not mean 'to eat') and the following roots which are marked as मिद् in the Dhatupatha (Catalogue of Sanskrit verbs) do not change their vowel:—

अक्—चक् 1. P. 'to be satisfied,'—and स्तक्; कम् 1. P. भग्—कग्—रग्—लग्—सग्—स्तग्—हग् and हृग् (all 1. P.);—घट् 1. A.—घट् and भट् 1. P. in the sense of 'to speak'—and नट् 1. P. 'to dance';—गड् 1. P. लड् 1. "to loll the tongue" forms लडयति; in the sense of 'fondle' लाडयति, हेड् 1. P.

'to surround' forms हिङ्यति, हेङ् 1. A. 'to disgrace' forms हेङ्यति; कण्-रण्-फण् (1. P. 'to go')—चण्-शण्-श्रण् (1. P. 'to give')—अथ्-प्रथ् (1. A.),—अथ्-कथ्-कथ्-हृथ् (1. P. 'to kill');—अद् 1. A., स्वद् 1. A., 'to discomfit'—छद् 10 U. 'to live, to be strong'—and मद् 4 P. 'to rejoice, to be poor' all these form the Causal as स्वदयति—छदयति—मदयति in the limited senses noted here. Otherwise they form छादयति—मादयति. स्वद् with अव or परि forms as अवस्वादयति, परिस्वादयति;—चन् 1. P. 'to kill'—वन् with a preposition—ध्वन् 1. P. to sound,—स्वन् 1. P. 'to deck' and जन् 4. A; क्रप् 1 A. 'to pity,' रप् 1. A. क्रम्—गम् (1. P.);—स्वर् 1. A.—ज्वर् 1. P.—ज्वल्—हृल्—हृल् when with prepositions and चल् meaning 'to quake' retain their vowels; otherwise these lengthen their vowels;—दश् 1. A. 'to go or kill,' प्रस् 1. A. 'to spread' and क्न्स् 'to be crooked or to shine.'

Exception (2):—The roots वन्—वम्—नम्—ज्वल्—हृल्—हृल्—हृल्—हृल् and चल् lengthen their अ optionally when not preceded by a preposition.

(367) The roots रम्—लम्—जम् (1. A.) and रध् 4. P. insert a nasal before their final, as लम्भयति—ते.

The root हन् forms its Causal घातयति—ते and झद् if the meaning be not 'to go' forms शातयति—ते, 'he causes to fall.' शादयति—ते 'he causes to go.'

(368) Penultimate short vowel takes Guna substitute before अय, as तेपय from तिप् 1. A; तोदय from तुद् 6. U; तर्षय from तुष् 4. P. and कल्पय from कृप् 1. A.

Exceptions:—स्फुर 6. P. substitutes आ optionally; वृज् takes Vridhhi; वृद् and वृष् 4. P. lengthen their उ and सिध् substitutes आ in the Causal if the import be not a spiritual topic, as साधयति 'he accomplishes or prepares,' सेधयति 'he makes perfect' as used of sacred rites only.

(369) स्फाय् 1. A. changes its य् to व् in the Causal, and भस्व् assumes two forms भव् and भ्रज्.

The root रुह optionally substitutes ृ for ॠ in the Causal.

(370) Observe 195 (1—7) regarding लृप्, धृप्, &c. and अज् 1. P. 'to go.'

(371) Causal bases are generally conjugated in both the Padas.

Exception (1):—The Causals of roots having the sense of 'to swallow or to move' and of the following roots are conjugated in the Parasmaipada only:—ईर्ष्य्—गर्व्—ज्वर्—नन्द्—लल् (all 1. P.); ह्रिद् 1. U; गल्भ्—जम्—जम्—रम् and व्यथ् (all 1. A.); आस्—इ with अभि 'to study' (2. A.); क्षु and रुद् (2. P.); कृध्—क्षुध् and नग् (all 4. P.); सिद्—युध्—बुध् and युज् (all 4. A.); क्लम्—ठिक् and भ्रम् (all 1. 4. P.); विज् 6. 7. A. लज् and लस्ज् (6. A.)

The following roots have the sense of 'to swallow or to move':—

क्षर्—खाद्—खेल्—गल्—चम्—चल्—टृ—सु—वेल्—वेप् (all 1. P.) कप्—मस्—चेष्ट्—पु (1. A.); धु 5 U; जक्ष् and प्ता (2. P.); लिह् 2 U; गृ 6. P; तृण् 8. U. and अगृ 9. P.

Exception (2):—The Causals of दम् and नृत् (4. P.)—यस् 1. 4. P. with आ—धे—पा—and वस् (1. P.)—रुच् 1. A. and वद् with अभि are conjugated in the Atmanepada.

372.

Roots.	3rd Person Sing.	Roots.	3rd Person Sing.
दा	— दापयति-ते	जि	— जापयति-ते
धे	— धापयते only.	मि, मी	— मापयति-ते
गे	— गापयति-ते	मी 4 A.	— माययति-ते
दो	— दापयति-ते	दी	— दापयति-ते
क्	— अर्पयति-ते	इ with अभि	
ह्री	— ह्रेपयति-ते	to study अध्यापयति only.	
क्ली	— क्लेपयति-ते	स्मि P	— स्माययति only.
क्नूय्	— क्नोपयति-ते	स्मि A—	स्मापयते
क्ष्माय्	— क्ष्मापयति-ते	वी	— वाययति-ते
क्री	— क्रापयति-ते		— वापयति-ते

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
दरिद्रा	— दरिद्रयति-ते	धू	— धूनयति-ते
क्षे	— क्षपयति-ते	ला 4. A. } 9. P. }	— लापयति-ते — लाययति-ते — लालयति-ते
आ, अे	— अपयति-ते		लीनयति-ते
ज्ञा	— ज्ञापयति-ते	भी	— भाययति only.
ग्ले	— ग्लापयति-ते — ग्लपयति-ते — प्रग्लापयति-ते only.		— भापयते only — भीषयते only
ज्ञा	— ज्ञापयति-ते — ज्ञपयति-ते — उपज्ञापयति-ते only	जायु	— जागरयति-ते
चि 5. U.	— चापयति-ते	स्मृ 1. P. } to regret }	— स्मरयति only.
10 U.	— चाययति-ते — चपयति-ते — चययति-ते	usually } वृ 9. P. to fear }	— स्मारयति-ते — द्रयति-ते,
शो	— शाययति-ते	usually } नृ 9. P. to guide }	— दारयति-ते — नरयति-ते
छो	— छाययति-ते	usually } जृ 4. P. }	— नारयति-ते — जरयति-ते
सो	— साययति-ते	जृ 1. 9. P. }	— जारयति-ते
हो	— ह्याययति-ते	दीधी	— शीधयति-ते
व्ये	— व्याययति-ते	वेवी	— वेवयति-ते
वे	— वाययति-ते	इ with प्रति	— प्रत्याययति-ते
सै	— साययति-ते	इ 2 P. to go इ with अधि to remember }	— गमयति-ते — अधिगमयति
पा 1. P.	— पाययते only.	क्रम	— क्रमयति-ते
पा 2. P.—पालयति-ते		क्रम with } सम् or उत् }	— संक्रामयति-ते — उत्क्रामयति-ते
ला 2. P. } 'to melt' }	— लालयति-ते	(according to some)	
बा 2. P. } वे 1. P. to shake }	— बाजयति-ते	रुम्	— रुमयति only.
ला 2. P.	— लापयति-ते	दम्	— दमयते only.
वा 2. P. } वे 1 P. }	— वापयति-ते	धम्	— ध्रमयति (also
प्री	— प्रीणयति-ते		

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
अस्	— आमयति in the opinion of some)	नस्	— नमयति-ते — नामयति-ते — (उन्मयति-ते only)
रस्	— रमयति only.	ज्वल्	— ज्वलयति-ते — ज्वालयति-ते — (प्रज्वलयति-ते only)
अभस्	— अभयति-ते (also आमयति-ते)	हृल्	— हृलयति only — ह्वालयति only — (विहृलयति) only.
कृष्	— कामयति-ते	हृल्	— हृलयति-ते — ह्वालयति-ते — (प्रहृलयति-ते only)
अम्	— आमयति-ते	ध्वन्	— ध्वनयति-ते — ध्वानयति-ते
चम्	— चामयति only.	चल्	— चलयति only. — चालयति only.
शस् to see	— निशामयति-ते	रभ्	— रम्भयति-ते
to be calm	— शमयति-ते	लभ्	— लम्भयति-ते
यस्	— यामयति-ते	जभ्	— जम्भयति-ते
यस् with आ	आयामयते only	रध्	— रन्धयति-ते
यस् with नि	नियमयति-ते — in the opinion of some	हृष्	— घातयति-ते
हेङ्	— हिङयति-ते	शङ्	— शातयति-ते — शादयति-ते
to surround	— हेङयति-ते	स्फुर	— स्फारयति-ते — स्फोरयति-ते
हेङ् to	— हेङयति-ते	गृञ्	— मार्जयति-ते
to disgrace	— स्खदयति-ते	गृह्	— गृहयति-ते
स्वद्	— अवस्वादयति-ते	दृष्	— दृषयति-ते
स्वद् wiith अव or परि	परिस्वादयति-ते	सिध् 4. P.	— साधयति-ते — सिधयति-ते causes to ascertain the truth)
छद् to live,	— छदयति-ते		
to be strong			
In other senses	— छादयति-ते		
मद् to rejoice, to be poor.	— मदयति-ते		
In other senses	— मादयति-ते		
वन्	— वानयति-ते — वनयति-ते		
वम्	— वामयति-ते — वमयति-ते — (उद्वमयति-ते only.)		

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
स्फाय् 1. A.—स्फाययति-ते			— गोपयति-ते
अज् — अज्जयति-ते		अज् — वाययति-ते	
— भर्जयति-ते		यस् with आ—आयासयते only	
रुह् — रोहयति-ते		रुच् — रोचयते only	
— रोपयति-ते		वद् with अभि } - अभिवादयते only	
छप् 1. P.— गोपाययति-ते			

(373) When the causal base is conjugated in the Active Voice, the अय् (with the final अ dropped) is retained in the non-conjugational Tenses and Moods except in the Aorist and Parasmaipada Benedictive. For the Aorist of Causals see the Third Variety. अय् is necessarily dropped in the conjugational Tenses and Moods of the Passive Causal and optionally in the two Futures, the Conditional, the Benedictive and the Aorist of the Passive.

(374) The following are the forms of कोपय्, the Causal base of the verb कृप् conjugated in the Tenses and Moods of the three voices.

ACTIVE VOICE.

Conjugational Tenses and Moods.

Present.

Parasmaipada			Atmanepada		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कोपयामि	कोपयावः	कोपयामः	1 कोपये	कोपयावहे	कोपयामहे
2 कोपयसि	कोपयथः	कोपयथ	2 कोपयसे	कोपयेथे	कोपयध्वे
3 कोपयति	कोपयतः	कोपयन्ति	3 कोपयते	कोपयेते	कोपयन्ते

Imperfect.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 अकोपयम्	अकोपयाव	अकोपयाम
2 अकोपयः	अकोपयतम्	अकोपयत
3 अकोपयत्	अकोपयताम्	अकोपयन्

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 अकोपये	अकोपयावहि	अकोपयामहि
2 अकोपयेथाः	अकोपयेथाम्	अकोपयध्वम्
3 अकोपयत	अकोपयेताम्	अकोपयन्त

*Imperative.**Parasmaipada.*

S.	D.	P.
1 कोपयानि	कोपयाव	कोपयाम
2 कोपय	कोपयतम्	कोपयत
3 कोपयतु	कोपयताम्	कोपयन्तु

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 कोपये	कोपयावहे	कोपयामहे
2 कोपयस्व	कोपयेथाम्	कोपयध्वम्
3 कोपयताम्	कोपयेताम्	कोपयन्ताम्

Potential.

1 कोपयेयम्	कोपयेव	कोपयेम	1 कोपयेय	कोपयेवहि	कोपयेमहि
2 कोपयेः	कोपयेतम्	कोपयेत	2 कोपयेथाः	कोपयेयाथाम्	कोपयेध्वम्
3 कोपयेत्	कोपयेताम्	कोपयेयुः	3 कोपयेत	कोपयेयाताम्	कोपयेरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

*Perfect.**Parasmaipada*

S.	D.	P.
1 *कोपयांचकार-चकर	कोपयांचकृव	कोपयांचकृम
2 कोपयांचकर्थ	कोपयांचक्रथुः	कोपयांचक्र
3 कोपयांचकार	कोपयांचक्रतुः	कोपयांचक्रुः

Atmanepada.

1 *कोपयांचक्रे	कोपयांचकृवहे	कोपयांचकृमहे
2 कोपयांचकृषे	कोपयांचक्राथे	कोपयांचकृध्वे
3 कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राते	कोपयांचक्रिरे

1st Future.

Parasmaipada.

1 कोपयितास्मि	कोपयितास्वः	कोपयितास्मः
2 कोपयितासि	कोपयितास्थः	कोपयितास्थ
3 कोपयिता	कोपयितारौ	कोपयितारः

* also कोपयामास, कोपयांबभूव, &c.

Atmanepada.

S.	D.	P.
1 कोपयिताहे	कोपयितास्वहे	कोपयितास्महे
2 कोपयितासे	कोपयितासाथे	कोपयिताध्वे
3 कोपयिता	कोपयितारौ	कोपयितारः

2nd Future.

Parasmaipada.

1 कोपयिष्यामि	कोपयिष्यावः	कोपयिष्यामः
2 कोपयिष्यसि	कोपयिष्यथः	कोपयिष्यथ
3 कोपयिष्यति	कोपयिष्यतः	कोपयिष्यन्ति

Atmanepada

1 कोपयिष्ये	कोपयिष्यावहे	कोपयिष्यामहे
2 कोपयिष्यसे	कोपयिष्येथे	कोपयिष्यध्वे
3 कोपयिष्यते	कोपयिष्येते	कोपयिष्यन्ते

Conditional.

Parasmaipada.

1 अकोपयिष्यम्	अकोपयिष्याव	अकोपयिष्याम
2 अकोपयिष्यः	अकोपयिष्यतम्	अकोपयिष्यत
3 अकोपयिष्यत्	अकोपयिष्यताम्	अकोपयिष्यन्

Atmanepada.

1 अकोपयिष्ये	अकोपयिष्यावहि	अकोपयिष्यामहि
2 अकोपयिष्यथाः	अकोपयिष्येथाम्	अकोपयिष्यध्वम्
3 अकोपयिष्यत	अकोपयिष्येताम्	अकोपयिष्यन्त

Aorist.

Parasm.

Atm.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 अचूकुपम्	अचूकुपाव	अचूकुपाम	अचूकुपे	अचूकुपावहि	अचूकुपामंहि
2 अचूकुपः	अचूकुपतम्	अचूकुपत	अचूकुपथाः	अचूकुपथाम्	अचूकुपध्वम्
3 अचूकुपत्	अचूकुपताम्	अचूकुपन्	अचूकुपत	अचूकुपेताम्	अचूकुपन्त

Benedictive.

Parasmaipada.

S.	D.	P.
1 कोप्यासम्	कोप्यास्व	कोप्यास्म
2 कोप्याः	कोप्यास्तम्	कोप्यास्त
3 कोप्यात्	कोप्यास्ताम्	कोप्याध्वः

Atmanepada.

1 कोपयिषीय	कोपयिषीवहि	कोपयिषीमहि
2 कोपयिषीष्टाः	कोपयिषीयास्थाम्	कोपयिषी-ध्व-द्वम्
3 कोपयिषीष्ट	कोपयिषीयास्ताम्	कोपयिषीरन्

. Passive Voice.

Conjugational Tenses and Moods.

*Present**Imperfect.*

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कोप्ये	कोप्यावहे	काप्यामहे	अकोप्ये	अकोप्यावहि	अकोप्यामहि
2 कोप्यसे	कोप्येथे	कोप्यध्वे	अकोप्यथाः	अकोप्येथाम्	अकोप्यध्वम्
3 कोप्यते	कोप्येते	कोप्यन्ते	अकोप्यत	अकोप्येताम्	अकोप्यन्त

*Imperative.**Potential.*

1 कोप्यै	कोप्यावहै	काप्यामहै	कोप्येय	कोप्येवहि	कोप्येमहि
2 कोप्यस्व	कोप्येथाम्	कोप्यध्वम्	कोप्येथाः	कोप्येयाथाम्	कोप्येध्वम्
3 कोप्यताम्	कोप्येताम्	कोप्यन्ताम्	कोप्येत	कोप्येयाताम्	कोप्येरन्

Non-Conjugational Tenses and Moods.

Perfect.

S.	D.	P.
1 कोपयांचक्रे	कोपयांचकृवहे	कोपयांचकृमहे
2 कोपयांचकृषे	कोपयांचक्राथे	कोपयांचकृद्वे
3 कोपयांचक्रे	कोपयांचक्राते	कोपयांचक्रिरे

The other forms are कोपयामासे—कोपयांबभूवे, &c.

The forms of the two Futures, the Conditional and the Benedictive of the Passive do not differ from those of the *Atmanepada* Active. Other optional forms are as follow :—

1st Future.			2nd Future.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 कोपिताहे कोपितास्वहे कोपितास्महे			1 कोपिष्ये कोपिष्यावहे कोपिष्यामहे		
2 कोपितासे कोपितासाथे कोपिताध्वे			2 कोपिष्यसे कोपिष्येथे कोपिष्यध्वे		
3 कोपिता कोपितारौ कोपितारः			3 कोपिष्यते कोपिष्येते कोपिष्यन्ते		

Conditional.

S.	D.	P.
1 अकोपिष्ये	अकोपिष्यावहि	अकोपिष्यामहि
2 अकोपिष्यथाः	अकोपिष्येथाम्	अकोपिष्यध्वम्
3 अकोपिष्यत	अकोपिष्येताम्	अकोपिष्यन्त

Benedictive.

1 कोपिषीय	कोपिषीवहि	कोपिषीमहि
2 कोपिषीष्टाः	कोपिषीयास्थाम्	कोपिषीध्वम्
3 कोपिषीष्ट	कोपिषीयास्ताम्	कोपिषीरन्

Aorist.

1 अकोपयिषि	अकोपयिष्वहि	अकोपयिष्महि
अकोपिषि	अकोपिष्वहि	अकोपिष्महि
2 अकोपयिष्टाः	अकोपयिषायाम्	अकोपयि-ध्व-ङ्गम्
अकोपिष्टाः	अकोपिषायाम्	अकोपिध्वम्
3 अकोपि	अकोपयिषाताम्	अकोपयिषत
	अकोपिषाताम्	अकोपिषंत

(b) Desideratives (सन्नन्ताः).

(375) Any root belonging to the ten Conjugational classes as well as any Causal base may have a Desiderative form, conjugated in all the Tenses and Moods of the three voices. This

form conveys the sense that a person or thing wishes to perform the action or is about to undergo the state indicated by the Desiderative form; as **बुबोधिषति** 'he wishes to know' from **बुध्**, and **ब्रूलं विपतिषति** 'the bank is about to fall down.'

(376) To form a Desiderative base, the root is first reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI) and then the termination **स्** is added on to it in the Non-conjugational Tenses and Moods. In the Conjugational Tenses and Moods **अ** is added to **स्**.

(a) Roots beginning with a vowel reduplicate the following consonant with **इ** added on to it; or where necessary they first undergo the vowel changes required by section (381) and then take their reduplication, as **अटिटिषति**, **ईचिचिषति** **अरिषति** **अचिचिषति**, **अणिनिषति** **प्रतीषति**, **अधीषति** from the roots **अट्**, **ईक्ष्**, **क्**, **अर्च्**, **कण्**, **इ 2. P.** with **अधि**, and with **प्रति**.

(b) The **अ** of the reduplicative syllable is changed to **इ**, and the characteristic **स्** of the Desiderative becomes **ष्** by rule 83, but the **स्** of a primitive root remains unchanged when the Desiderative **स्** is changed to **ष्**. When the latter remains unchanged the primitive **स्** becomes **ष्**; as **सिननिषति-ते** or **सिषासति-ते** from **सन्**. The root **स्तु** is an exception, it forms **तुष्टुषति**. Other examples are **सिसीषति**, **सिस्मयिषते**, **सुसृषति**, **तिष्ठासति**, **सिषत्सति** from the roots **सि**, **स्मि**, **सु**, **स्था** and **सद्**.

(377) The Desiderative base takes the same terminations of Parasmaipada or Atmanepada or both as the primitive root does.

Exception—The roots **ज्ञा-श्रु-सृ-**and **दृक्** are conjugated in the Atmanepada in the Desiderative. **ज्ञा** with **अनु**, **श्रु** with **प्रति** or **आ** and the root **सृ** 6 A. take Parasmaipada terminations. The roots **कृप्-वृत्-वृध्-वृध्** and **स्यन्द्** may optionally form their Desiderative in the Parasmaipada. See exception 3 to section 378 (a and b).

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
ज्ञा 9. U.—	जिज्ञासति-ते	श्रु with प्रति } प्रतिशुश्रूषति.	
ज्ञा with अनु—	अनुजिज्ञासति	” आ } आशुश्रूषति.	
श्रु 5. P.—	शुश्रूषते	सृ 1. P.—	सृस्सृषते
		वृग् ” ”—	दिवृक्षते
		सृ 6. A.—	सृमृषति

(378) Anit, Set, and Wet roots have certain peculiarities in the Desiderative which are as follow:—

Anit roots do not take इ before सू.

Exception (1):—इ—धृ (6. A.)—स्मि 1. A.—प्रच्छ् 6. P.—क्व 1. 3. P.—take इ necessarily before सू; as दिदरिषते-दिधरिषते-सिस्म-यिषते,—पिपृच्छिषति and अरिरिषति.

Exception (2);—The root भ्रस्ज् 6. U, and भृ takes इ optionally before सू; as बिभ्रक्षात-ते; बिभर्क्षति-ते; बिभ्रजिषति-ते; बिभर्जिषति-ते; बिभरिषति-ते or बुभृषति-ते.

Exception (3):—The root गम् takes इ in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as जिगामिषति, संजिगंसते.

(a) Set Roots take इ before सू.

Exception (1)—Roots ending in long ऊ and the following roots do not take इ before सू. पू 9 U. is regular, and the intermediate इ is not lengthened in the case of कृ and गृ.

Root	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
पू 1. A.—	पिपिषते	क्षण् 2 P.—	चुक्षूषति
पू 9 U.—	पुपुषति-ते	A.	संचुक्षूषते
कृ 6 P.—	चिकरिषति	स्तु ” P.—	सुस्तृषति
गृ 6 P.—	जिगरिषति	उ ” ”—	उतृषति
	जिगलिषति	A.	आतृषते
ग्रह् 9 U.—	जिघृक्षति-ते	क्षु ” P.—	चुभृषति
रु 2 P.—	रुरुषति		

Exception (2):—Roots in long कृ and the following roots take इ optionally before सू:—यु 9 U is regular.

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
गृ 9 P	जिगरीषति जिगरीषति जिगीर्षति	ऊर्ण 2 U	ऊर्णुविषति-ते ऊर्णुनविषति-ते
•		ऋध् 4 5 P	अर्दिषति ईत्सति
वृ 9 A	} विवरिषति-ते विवरीषति-ते वुवृषति-ते	सन् 8 U	सिसनिषति-ते सिषासति-ते
वृ 5 U		तन् 8 U	तितंसति तितांसति तितनिषति
यु 2 P	युयषति यियविषति	पत् 1 P	पित्सति पिपतिषति
यु 9 U	युयषति-ते	छत् 6 P	चिकर्तिषति चिकृत्सति
भ्रि 9 U	भिश्रीषति-ते शिश्रियिषति-ते	चृत् 6 P	चिचर्तिषति चिचृत्सति
दंभ् 5 P	धिप्सति धीप्सति दिदंभिषति	वृद् 7 U	चिच्छर्दिषति-ते चिच्छृत्सति-ते
ज्ञप् 10 U	जिज्ञपयिषति-ते जीप्सति-ते	वृद् 7 U	तितर्दिषति-ते तितृत्सति-ते
दरिद्रा 2 P	दिरिद्रासति दिदरिद्रिषति	नृत् 4 P	निनर्तिषति निनृत्सति
ऊर्ण 2 U	ऊर्णुषति-ते		

Exception (3) :—The roots वृत्—वृध् and गृध् take इ in the Atmanepada and reject it in the Parasmaipada, but the root ऋध् takes it in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada; as विवर्तिषते or विवृत्सति, विवर्धिषते or विवृत्सति, शिशार्धिषते or शिशृत्सति. चिक्रमिषति or चिक्रंसते.

(b) Wet roots take इ optionally before सू.

Exception (1) :—The roots गृह्—धृ and सु 2. 4. A. do not take इ as जुघुक्षति-ते, दुधृषति-ते, सुसृषते.

Exception (2) :—अज्ज् 7. P. and अग् 5 A. take इ necessarily; as अजिजिषति, अशिशिषते.

Exception (3):—The roots स्यन्द् and कृप् take इ optionally in the Atmanepada and altogether reject it in the Parasmaipada, as सिष्यंदिषते or सिष्यंत्सते, सिष्यंत्सति. चिकल्पिषते or चिकृप्सते, चिकृप्सति.

(379) Roots ending in इव् take इ optionally before स्, and this final इव् is changed to य् when the स् is unaugmented.

Roots	3rd Sing.
दिव् 4	P—दिदेविषति —दृयूषति
क्षिव् 1 4	P चिक्षेविषति चुक्षूषति

Roots	3rd Sing.
सिव् 4	P—सिसेविषति सृसृषति
ष्टिव् 1 4	P तिष्ठेविषति टिष्ठेविषति तुष्टूषति दुष्टूषति

(380) The Desiderative characteristic स् is considered to be weak when it does not take the augment इ.

(381) Special rules regarding radical vowel changes in the Desiderative.

(a) The ending इ and उ of a root is lengthened and the ending ऋ and ॠ are changed to ईर, or to ऊर if a labial precedes when the स् of the Desiderative is weak or unaugmented; as चिक्षीषति—दृयूषति—ते—चिकीर्षति—ते—उपूषति—बुभूषति—ते—सृमूषति—तितीर्षति from क्षि 1. 5. P, धु 5. U, कृ, 5. 8. U. पृ 3. P, भृ 1. 3. U, सृ 6. A. and तृ 1. P.

(b) But when the स् of the Desiderative is strong viz. augmented the final इ—उ and ऋ short or long. take their Guṇa substitute;

Roots	3rd sing.
श्वि 1. P.	—शिन्वायिषति
डी 1. 4. A.	डिडयिषते
शी 2 A	—शिशयिषते

Roots	3rd sing.
यु 2. P.	—यियविषति
पू 1. A.	—पिपविषते
दृ 6. A.	—दिदरिषते
तृ 1. P.	—तितरिषति

(c) The penultimate short क and ल of roots, and the penultimate short इ and उ of roots beginning with vowels take their Guna substitute before the augmented सू and remain unchanged before the unaugmented one; एषिषति ओषिषति—विवर्तिषते—चिकल्पिषते from इष् 4, 6, 9, P. उष् 1 P. हृष् 1. A. and कृष् 1. A. Also विवृत्सति and चिकृत्सति when the सू is unaugmented.

(d) But the penultimate short इ and उ of such roots as begin with consonants and end with any except य् or व् take Guna optionally and the penultimate इ of roots in इव् does it necessarily when the सू of the Desiderative is strong, viz. augmented and the same vowels remain unchanged when it is unaugmented as पिपिषति or पिपेषति from पिष् 6. P; चुकोपिषति or चुकुपिषति from कुप् 4. P. but दिदेविषति only, from दिव् 4. P. But चिक्षिप्सति—ते and चुकुत्सति from क्षिप् 4. P. 6. U. and कुध् 4. P. as सू is unaugmented the roots being Anit.

Exception:—The roots रुद्—विद् 2 P. and मुष् 9. P. do not take Guna; as रुरुदिषति—विविदिषति and मुमुषिषति.

विद् 6. U. is also Set but it forms the Desiderative as विविदिषति—ते or विवेदिषति—ते or विवित्सति—ते. विद् 4. 7. A. is Anit and has विवित्सति—ते. The root मुष् 4. P. has मुमुषिषति or मुमोषिषति.

(e) Roots ending in ए—ऐ and ओ except मे 1. A.—दो 4. P.—दे 1. A. धे 1. P. (for which see section 382 a) change their final vowel to आ before the सू of the Desiderative; as चिक्षासति and चिच्छासति from क्षै and छो.

(f) The penultimate vowel of हन् and गम् (which is a substitute for ह् 2. P. and इ with अधि 'to remember' or 'to study') is lengthened before the unaugmented सू. गम्, though Anit takes इ in the Parasmaipada and rejects it in the Atmanepada, as Par. जिगमिषति and Atm. जिगांसते. इ with अधि P. 'to remember' forms अधीषति. इ with

अधि A. 'to study' has अधिजिगांसते. The Passive Present of इ and इ with अधि 'to remember' are जिगांस्यते and अधिजिगांस्यते. इ with प्रति 'to understand' is regular, as प्रतीषिषति. हन् has जिघांसति, (sec 193). The अ of the root गम् 'to go' when it is not a substitute for इ, is not lengthened in the Atmanepada; the forms are जिगमिषति Par. and जिगंसते Atm.

(382) Irregularities regarding re-duplication and vowel changes of certain roots in the Desiderative.

The roots आप् 5. P., जप् 10. U. and कृप् 4. 5. P. do not take reduplication and their vowel is changed to long ई before the unaugmented स, as ईप्सति, ज्ञीप्सति-ते or जिज्ञपयिषति-ते, ईर्त्सति or अर्दिधिषति.

(a) The following roots too reject reduplication and substitute short इ for their vowel when the स is unaugmented. राध् when it means "to kill" does the same, but otherwise it is regular. Such of the following roots as end in a vowel add नृ to the Desiderative स.

Roots	3 Sing.	Roots	3rd Sing.
मि 5 U }	—मिप्सति-ते	दो 4 P }	—दिप्सति
मी 9 U }		दा 1 P }	
But मी 4 A has मिमीषते		दे 1 A	—दिप्सते
मा 2 P	—मिप्सति	दा 3 U	—दिप्सति-ते
3-4 A	—मिप्सते	धे 1 P	—धिप्सति
मे 1 A	—मिप्सते	धा 3 U	—धिप्सति-ते
रभ् 1 A	—रिप्सते	पत् 1 P	—पिप्सति
लभ् 1 A	—लिप्सते		पिपतिषति
शक् 5 P	—शिक्षति	पद् 4 A	—पिप्सते
शक् 4 U	—शिक्षति-ते	राध् to kill	—रिप्सति
	or शिशकिषति-ते	otherwise	—रिराप्सति

(b) The root दम् 5. P. does not take reduplication and substitutes ड or ई in which case it is considered as दम्. The forms are धिप्सति or धीप्सति or दिदंमिषति.

(383) The root मुञ्च् 6. U., when intransitive, takes Guna optionally and does not take reduplication when it takes Guna, as मोक्षते or मुमुक्षते. When transitive it forms its Desiderative मुमुक्षति.

(384) The roots मद्—स्वप्—प्रच्छ—युत् and ह्वे take Samprasârana; as जिघृक्षति—ते, सुषुप्सति, विपृच्छति and दिव्युतिपते or दिव्योतिषते, जुहुषति—ते.

(385) Observe 193 (2—3), 194 (5—7), 195 (1—4—7) and 85 (a) regarding the following :—

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
जि 1 P —जिगीषति		विच्छ् 1 P —विविच्छिषति	
चि 5 U —चिर्कीषति—ते		विविच्छायिषति	
चिचीषति—ते		पण् 1 P —पिपणायिषति	
हि 5 P —जिघीषति		A पिपणिषते	
मस्ज् 6 P —मिमंक्षति		पन् 1 P —पिपनायिषति	
नश् 4 P —निनक्षति		A पिपनिषते	
निनक्षति		क्त् 1 A अर्त्तितिषति	
नह् 4 P —निनत्सति—ते		क्त्तितीयिषते	
युप् 1 P —जुगोपायिषति		कम् 1 A चिकमिषते	
जुगोपिषति		चिकामायिषते	
जुयुपिषति		अद् 2 P जिघत्सति	
जुयुप्सति		अज् 1 P अजिजिषति	
1 A —जुगोपिषते		विवीषति	
जुयुपिषते		मृज् 1 2 P मिमार्जिषति	
धृप् 6 P —दुधृपिषति		मिमृक्षति	
दुधृपायिषति			

(386) The roots चिकित्स्—बीभत्स्, &c. shown in section 11 (1) are only Desiderative in form but they do not convey a Desiderative sense for which new Desiderative bases must be prepared. See the following forms.

Roots	3 Sing.	Roots	3rd Sing.
चिकिस्	—चिकिसिषति—ते	शीशांस्	—शीशांसिषति—ते
दीदांस्	—दीदांसिषति—ते	मीमांस्	—मीमांसिषते
बीभत्स्	—बीभत्सिषते	तितिश्	—तितिक्षिषते
		जुयप्स्	—जुयप्सिषते

(387) ईर्ष्य 1. P. forms ईर्ष्ययिषति or ईर्ष्ययिषति viz. third consonant also is doubled.

(388) Roots of the 10th conjugation form their Desiderative according to the general rules, but it is to be remembered that those roots of the 10th conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vridhi and the penultimate short takes Guna in the Conjugational Tenses and Moods, undergo the same change in the Desiderative. The roots ज्ञा, वा, प्री, and धू all (10 U.) retain their substitutes ज्ञार्, वाप्, प्रीण् and धून् in the Desiderative. Also remember exceptions 3 and 4 to section 235 (e), regarding vowels of Reduplication in the case of roots ending in उ short or long.

Roots	3. Sing.	Roots	3. Sing.
ज्ञा 10 U	जिज्ञापयिषति—ते	कथ् 10 U.	चिकथयिषति—ते
यु 10 A	यियावयिषते	विद् 10 A	विवेदयिषते
भू 10 U	बिभावयिषति—ते	चुर 10 U	चुचोरयिषति—ते
धू ” ”	दुधूनयिषति—ते	मृष्ट ” ”	मिमर्षयिषति—ते
वृ ” ”	विवारयिषति—ते	स्पृह् ” ”	पिस्पृहयिषति—ते
जृ ” ”	जिजारयिषति—ते	आंदोल् ” ”	आंदुलयिषति—ते
क्षल् ” ”	चिक्षालयिषति—ते		

(389) Causals also may be conjugated in the Desiderative. Observe exception 3 and 4 to section 235 (e) and their illustrations in sections 246 and 247 regarding vowels of reduplication in the case of roots ending in उ short or long. The following are the examples:—

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
पू Causal.	पिपावयिषति-ते	श्रु Caus.	शिश्नावयिषति-ते
भू "	बिभावयिषति-ते	शु	शुभावयिषति-ते
मृ I A	मिमावयिषति-ते	दृ	दिद्रावयिषति-ते
यु Causal.	यियावयिषति-ते	दु	दुद्रावयिषति-ते
रू "	रिरावयिषति-ते	पु	पिप्रावयिषति-ते
लू "	लिलावयिषति-ते	पु	पुप्रावयिषति-ते
जु "	जिजावयिषति-ते	प्लु	पिप्लावयिषति-ते
नु "	नुनावयिषति-ते		पुप्लावयिषति-ते
सु "	सिस्नावयिषति-ते	च्यु	चिच्चावयिषति-ते
	सुस्नावयिषति-ते		चुच्चावयिषति-ते

(390) Note the following Desiderative forms derived from the Causals of the roots:—

Roots	3rd Sing.	Roots	3rd Sing.
स्वप् Caus	सुस्वापयिषति-ते	श्वि Caus.	शिश्वाययिषति-ते
सिध् "	सिषेधयिषति-ते		शुशावयिषति-ते
स्विद् "	सिस्वेदयिषति-ते	ह्वे "	जुहावयिषति-ते
सह् "	सिसाहयिषति-ते	स्फुर "	पुस्फारयिषति-ते
इ with अधि to study }	अधिजिगापयिषति-ते		पुस्फोरयिषति-ते
	अध्यापयिषति-ते	क्षु "	चुक्षावयिषति-ते

Conjugation of the Desiderative Base.

Conjugational Tenses and Moods.

(391) In the Active Voice, the Desiderative base takes अ and then it is conjugated like the base of a root of the 6th class. In the Passive य is added to the base and it is then conjugated like an ordinary Passive verb.

(3rd Singular.)

Tenses.	Parasmaipada.	Atmanepada.	Passive
Present—	चुचोरयिषति	चुचोरयिषते	चुचोरयिष्यते
Imperfect—	अचुचोरयिषत्	अचुचोरयिषत	अचुचोरयिष्यत
Imperative—	चुचोरयिषतु	चुचोरयिषताम्	चुचोरयिष्यताम्
Potential—	चुचोरयिषेत्	चुचोरयिषेत	चुचोरयिष्येत

Non-Conjugational Tenses and Moods.

(392) The Perfect is formed according to section 209.

The terminations of the Fifth Variety are used for the Aorist. In the two Futures and the Atmanepada Benedictive, the base takes the intermediate इ before the terminations are applied.

The Conditional and the Parasmaipada Benedictive are formed from the base in the usual way.

In the Passive the forms of all the Tenses and Moods are made up in the usual way with the exception of the Third Person Singular Aorist which is made up by the termination इ.

(3rd Singular).

Tenses.	Par.	Atm.	Passive.
Perfect	चुचोरयिषांचकार चुचोरयिषामास चुचोरयिषांबभूव	चुचोरयिषांचक्रे चुचोरयिषामास चुचोरयिषांबभूव	चुचोरयिषांचक्रे चुचोरयिषामासे चुचोरयिषांबभूवे
Simple } Future }	चुचोरयिषिष्यति	चुचोरयिषिष्यते	चुचोरयिषिष्यते
Peri. „	चुचोरयिषिता	चुचोरयिषिता	चुचोरयिषिता
Conditional—	अचुचोरयिष्यत्	अचुचोरयिष्यत	अचुचोरयिष्यत
Aorist—	अचुचोरयिषीत्	अचुचोरयिषीष्ट	अचुचोरयिषीष्ट
Benedictive—	चुचोरयिष्यात्	चुचोरयिषीषीष्ट	चुचोरयिषीषीष्ट

(c) The Frequentative (यङन्ताः).

(393) *The Frequentative is formed from monosyllabic roots of the first nine classes, beginning with any consonant.

Exceptions:—The roots सूच्—सूच् and सूच् (all 10. U.) though belonging to the 10th class, and the roots अङ्—कृ 1. 3. P. अङ् 5. A. and ऊर्ण् though beginning with a vowel, take Frequentative forms.

(394) The Frequentative imports repetition or intensity of the action or state expressed by the root from which it is derived; as चक्रीयते 'he does repeatedly or intensely' from the root कृ.

* भ्रान्तरेकाचो हलाद्: क्रियामभिहारे यङ् III. 1. 21.

सुचिसुचिसूच्यत्य्यशृणोतिभ्यायेङ् वाच्यः ।

Exception (1).—* The Frequentative of roots implying motion does not import the usual sense but shows tortuous motion; as वात्रज्यते 'he walks crookedly' from the roots व्रज् 'to walk'.

Exception (2).—† The Frequentative of the roots लुप्—सद् चर्—जप्—जम्—दह्—दश्—भञ्ज् and गृ does not express the usual sense but imports censur.; as लोलुप्यते 'he cuts clumsily' from लुप् to cut.

(395) The Frequentative Base is of two kinds. Both follow the same peculiar rules of reduplication. One base is called Atmanepada Frequentative (यङन्त) since it is conjugated in the Atmanepada only, in which case the root takes य before reduplication. The other base is called Parasmaipada Frequentative (यङ् लुगन्त) which rejects य and is conjugated in the Parasmaipada only; as Atm. Freq. base is बोभूय and Par. Freq. Base बोभू from the root भू.

(396) The Frequentative Base is reduplicated according to the general rules of reduplication (see Chapter VI.) There are, however, certain special rules of reduplication and vowel changes which are equally applicable to both the Atmanepada and Parasmaipada Frequentative. They are as follow :—

(a) If a root begins with a vowel the following consonant is reduplicated, as अट्—अट्य—अटट्य;—अश्—अश्य—अशश्य—so also अराय् and ऊर्णोनूय from कृ and ऊर्णु. Other optional forms of कृ are अरति or अरिर्यति or अरीर्यति see (d) below.

(b) The vowel इ or उ in the reduplicative syllable takes Guna substitute; as भू—भूय—भुभूय—बुभूय—बोभूय; नी—नीय—नानीय—निनीय—ननीय; भिद्—भिय—भिभिय—बिभिय—बेभिय; तुद्—तुय—तुतुय—तातुय;—दा—दीय—दिदीय—देदीय; धे—धीय—धिधीय—दिधीय—देधीय.

* नित्यं कौटिल्ये गतौ III. 1. 23.

† लुपसदचरजपजभदहदशभङ्गभ्योभावगर्हायाम् III. I. 24.

(c) The अ in the reduplicative syllable is changed to आ; as अटाव्य and अशाव्य from अट् and अश्; पच्-पेच्य-पपच्य-पापच्य, स्मृ-स्मर्य-सस्मर्य-सास्मर्य;

(d) The अ of the reduplicative syllable of a root having a penultimate short क्, or क् which is the result of Samprasârana, is not lengthened, but the syllable री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant in the Atmanepada Frequentative Base. ली is under the same circumstances inserted in the reduplicative base of the root कृप्. In the case of Parasmaipada Frequentative Base, the letter र् or the syllable रि or री is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant, if the root ends in short क् or has a short क् for its penultimate. ल् or लि or ली is likewise inserted in the Parasmaipada Frequentative base of the root कृप्. Examples:—वृत्-वृत्य-ववृत्य-वरीवृत्य. प्रच्छ्-पृच्छ्य-पपृच्छ्य, परीपृच्छ्य. कृप्-कृप्य-चकृप्य-चलीकृप्य. वृत्-नृत्य-ननृत्य-नरीनृत्य. Par. Freq. Bases of the roots कृ-वृत् and कृप् being कृ-चकृ-चर्क or चरिक्त or चरीक्त; वृत्-ववृत्-ववृत् or वरिवृत् or वरीवृत्. कृप्-चकृप्-चलकृप् or चलीकृप्.

(e) The अ of the Reduplicative syllable of a root ending in a nasal and the अ of the roots चर्, फल्, जप्, जम्, दह्, दंश्, भञ्ज् and पञ् 1st conj. 'to restrain' is not lengthened and Anusvara or the nasal of that class to which the first radical consonant belongs is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant except in the case of roots whose final radical nasal is changed or dropped before the य of the Frequentative Base. The roots चर् and फल् after inserting a nasal change the

अ of the following syllable to उ. Examples:—चर्—चर्य—चचर्य—चंचर्य—चंचुर्य or चञ्चुर्य; चंचूर्य or चञ्चूर्य—फल्—फल्य—फफल्य—पफल्य—पंपल्य—पंपुल्य or पम्पुल्य; पंपुल्य or पम्पुल्य. भस्—भस्य—बभ्रस्य. यस्—यस्य—यंस्य. जप्—जप्य—जंजप्य. दह्—दह्य—ददह्य. जन्—जन्य—जंजन्य but when जन becomes जाय the Atm. Freq. base is जाजाय.

- (f) The अ of the reduplicative syllable of the roots वञ्च् P. '1. to go,' संस्-ध्वस्-भस्-कस्-पत्-पद् and स्कन्द् is not lengthened and नी is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant

वञ्च्	—	वच्य	—	वनावच्य
संस्	—	सस्य	—	सनीसस्य
ध्वस्	—	* ध्वस्य	—	ध्वनीध्वस्य
भस्	—	भस्य	—	भनीभस्य
कस्	—	कस्य	—	कनीकस्य
पत्	—	पत्य	—	पनीपत्य
पद्	—	पद्य	—	पनीपद्य
स्कन्द्	—	स्कय	—	स्कनास्कय

The Atmanepada Frequentative.

(397) To form the Atmanepada Frequentative Base, the syllable य is added to the root; as भू—भूय. नी—नीय. भिद्—भिद्य.

(398) Note the following radical vowel changes before य.

(a) Final इ and उ are lengthened; as भि—भीय. दु—दूय.

(b) Final ऋ preceded by a simple consonant substituted long री and that preceded by a conjunct consonant takes Guna; as कृ—कीय. स्मृ—स्मर्य.

(c) Final long ऋ becomes ईर, or ऊर if a labial or व precedes; as कृ—कीर्य, वृ—वूर्य.

- (d) Of roots ending in आ, the घु verbs viz. दा—धा (3. U.) दा 1. P. दा-दे-ध and the roots मा-स्था-गे-पा to drink, हा to abandon and सो and the roots घ्रा and ध्मा change the final आ to ई. The final आ of other roots remains unchanged and the final ए-ए and ओ except that of the roots व्ये and ह्वे are changed to आ. The root ज्या substitutes long ई, and व्ये and ह्वे substitute ई and ऊ for ये and वे. Examples, दा—दीय धे—धीय. गै-गीय. सो—सीय. but छो-छाय. ग्लै-ग्लाय. ज्ञा-ज्ञाय, घ्रा-घ्रीय. ध्मा-ध्मीय. व्ये-वीय. ह्वे-ह्वय.
- (e) The roots व्यच्—व्यध्—स्यस्—स्वप्—ग्रह—प्रच्छ्—भ्रस्ज् and व्रश्च् take Samprasârana ; as व्यच्-विच्य, ग्रह-गृह्य. The roots यज्-वज्-वप्-वह्-वस्-वद् and वञ् do not take Samprasârana. यज्-यज्य.
- (f) The roots शास् and प्याय् become शिष् and पी ; as शास्-शिष्य. प्याय्-पीय.
- (g) The roots दिव्-सिव्-विव् and स्निव् lengthen their penultimate; as दिव्-दीव्य. सिव्-सीव्य &c.
- (h) A penultimate nasal is generally dropped. Observe section 331 (a and b). Examples शंस्-शस्य. But नन्द —नन्य.

Conjugation of the Atmanepada Frequentative Base.

(399) In the Active Voice the base is conjugated like the base of a root of the 4th class in Atmanepada in the Conjugational Tenses and Moods. In the Non-conjugational Tenses and Moods and in all the tenses of the Passive, the base drops its ending अ when the final य is preceded by a vowel; but when this य is preceded by a consonant, य itself is dropped; as बोधय becomes बोध्य, and बोधय becomes बोध्य. The base thus obtained in each case does not undergo any more changes, and the Non-conjugational Tenses and Moods and all the Tenses of the Passive are formed exactly in the same way as described in section 392.

(399a) Forms of 3rd singular of Atmanepada Frequentative Active and Passive of the roots भू and बुध् are given below:—

(3rd singular)

Tenses	Atm. Freq. Active	Atm. Freq. Passive
Present	बोभूयते	बोभूय्यते
Imperfect	अबोभूयत	अबोभूय्यत
Imperative	बोभूयताम्	बोभूय्यताम्
Potential	बोभूयेत	बोभूय्येत
Perfect	बोभूयामास बोभूयांचकार बोभूयांबभूव	बोभूयामासे बोभूयांचक्रे बोभूयांबभूवे
Aorist 1st sing.	अबोभूयिषि	like Atmanepada
„ 3rd „	अबोभूयिष्ट	अबोभूयि
Simple Future	बोभूयिष्यते	} like Atmanepada
Peri. „	बोभूयिता	
Conditional	अबोभूयिष्यत	
Benedictive	बोभूयिषीष्ट	
Present	बोबुध्यते	} like Atmanepada
Imperfect	अबोबुध्यत	
Imperative	बोबुध्यताम्	
Potential	बोबुध्येत	
Perfect	बोबुधामास बोबुधांचकार बोबुधांबभूव	बोबुधामासे बोबुधांचक्रे बोबुधांबभूवे
Aorist 1st sing.	अबोबुधिषि	like Atmanepada
„ 3rd „	अबोबुधिष्ट	अबोबुधि
Simple Future	बोबुधिष्यते	} like Atmanepada
Peri. „	बोबुधिता	
Conditional	अबोबुधिष्यत	
Benedictive	बोबुधिषीष्ट	

Formation and conjugation of the Parasmaipada

Frequentative Base.

(400) To form the Parasmaipada Frequentative Base, the root is simply reduplicated according to the general and special

rules of reduplication (see Chapter VI and also section 396 of this Chapter) and the base thus obtained is conjugated like the special base of a root of the 3rd class in the conjugational Tenses and Moods. ई is optionally prefixed to the strong terminations beginning with a consonant viz. before मि—सि—ति of the Present, स् and त् of the Imperfect, and तु of the Imperative. Before this ई the penultimate short vowel does not take Guna substitute. Examples:—बोभोति or बोभवीति from भू; बोभेति or बोभिदीति from भिद्; बर्वाति or वरिवाति or वरीवाति or वट्टीति or वरिवट्टीति or वरीवट्टीति from वृत्. चर्कति or चरिकर्ति or चरीकर्ति or चर्करीति or चरिकरीति or चरीकरीति from कृ to do.

The forms of the root भू are given below; the base is बोभव् before the strong and बोभू before the weak terminations.

<i>Present.</i>			<i>Imperfect.</i>		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1 बोभोमि बोभवीमि	}	बोभूवः बोभूमः	अबोभवम्	अबोभूव	अबोभूम
2 बोभोषि बोभवीषि			}	बोभूथ	अबोभोः अबोभवीः
3 बोभोति बोभवीति	}	बोभूतः बोभुवति			अबोभोत् अबोभवीत्
<i>Imperative.</i>			<i>Potential.</i>		
1 बोभवानि	बोभवाव	बोभवाम	बोभूयाम्	बोभूयाव	बोभूयाम
2 बोभूहि	बोभूतम्	बोभूत	बोभूयाः	बोभूयातम्	बोभूयात
3 बोभोतु बोभवीतु	}	बोभूताम् बोभुवतु	बोभूयात्	बोभूयाताम्	बोभूयुः

In the Non-conjugational tenses and moods, the base takes the Set terminations. The augment इ is always prefixed except in the Benedictive; as Perfect बोभवांचकार-बोभाव; Aorist अबोभूवीत् or अबोभोत् or अबोभवात् or अबोभूत or अबोभावीत्; Simple Future बोभविष्यति; Peri. Future बोभविता; Conditional अबोभविष्यत् and Benedictive बोभयात्.

As this form of the Frequentative is of rare occurrence in literature and is mostly confined to the Veda, only the general formation is indicated here.

(401) Irregular Frequentative Bases.

Roots	Atm. Freq.	Parasm. Fre.
चर्	चञ्चूर्यते चञ्चूर्यते	चञ्चुरीति चञ्चूर्ति
फल्	पम्फुल्यते पम्फुल्यते	पम्फुलीति पम्फुलति
गृ	जेगिल्यते	जागर्ति
श्वि	शेश्वीयते शेश्वीयते	शेश्वीयति शेश्वेति
जञ्	जञ्जन्यते जञ्जन्यते	जञ्जनीति जञ्जन्ति
हन्	जेघ्रीयते जेघ्रीयते जेघ्रीयते	जेघ्नीति जेघ्नीति जेघ्नीति
शी	शाशय्यते	शेशयीति शेशेति
खन्	चख्न्यते चख्न्यते चाखायते	चख्नीति चख्नीति चख्नीति
द्युत्	देद्युन्यते	देद्युतीति देद्योत्ति
ऋ	अरार्यते	अरर्ति अरियर्ति अरीर्यति
चाप्	चेकीयते	चेकीयति चेकेति
सन्	संसन्यते सासायते	संसनीति संसन्ति

(d) Denominatives (नामधातवः).

(402) Verbs derived from nominal bases are called Denominatives. These are formed either by merely adding to nouns the characteristic signs of the tenses and moods and the personal terminations or by deriving a base by means of affixes such as क्यच्-क्यङ्-क्यष्-यक्-काम्यच्-णिङ् or णिच् (see sections from 403 to 407 and from 415 to 418), and then adding to a base thus prepared the characteristic marks and the personal terminations. These verbs are used in various senses but they commonly import that a person or thing behaves or looks upon or wishes for or resembles a person or thing denoted by the noun. Denominatives are rarely used and hence only their general nature is indicated here.

(403) Verbal bases are formed from nouns without the addition of any affix, in which case the nouns are to be taken as Parasmaipadi roots of the 1st class in the conjugational tenses and as ordinary Set roots in the non-conjugational ones. These verbal bases import that a person or thing behaves like that which is denoted by the noun.

(404) The penultimate vowel of a noun ending in a nasal is lengthened.

पथिन् ' a road '—पथीनति it serves as a road.

राजन् ' a king '—राजानति he behaves like a king.

The final अ of a noun is dropped before the conjugational sign अ.

क ' Brahmadeo '—कति he behaves like Brahmadeo.

अ ' Vishnu '—अति he acts like Vishnu.

Final vowels take the same vowel changes which a root of the 1st class has to undergo.

बि ' a bird '—बयति he behaves like a bird.

श्री ' Lakshmi '—श्रयति she acts like Lakshmi.

भू ' the earth '—भवति he behaves like the earth.

पितृ ' a father '—वितरति he behaves like a father.

माला ' a garland '—मालाति it is like a garland.

(405) A nominal verb may be derived by adding the affix य to the noun. The base so derived is conjugated in the Parasmaipada only to convey the notion that a person wishes for or looks upon another person or thing as that which is expressed by the noun. In some instances this verbal base imports a different meaning. See section 409 and 410.

(406) When the base so derived is conjugated in the Atmanepada only, it conveys the notion of behaving like that which is expressed by the noun (see section 411). In a few instances, this base conveys a different meaning (see Section 413). In the case of verbal bases from भृश—मन्द—पण्डित—सुमनस्—उन्मनस् &c. the notion of becoming like that which is denoted by the adjective is expressed. See section 411 (a).

(407) The affix य is also added to लोहित, श्याम, दुःख, हर्ष, गर्व, सुख, मूर्च्छा, निद्रा, कृपा, धूम and करुणा and to words ending in the affix आ to convey the idea of ' becoming like that which is denoted by the noun or adjective. '

The verbal bases derived from these are conjugated in both the Padas in the opinion of Paṇini but the Parasmaipadi forms of the words except लोहित are strongly objected to by both the Bhāṣyakār and Vārtikkār. लोहित has both the forms ' लोहितायति ' ते ' becomes red. ' पटपटायति ' utters the sound pat-pat. ' For other forms see section 412.

(408) The affix य is not added to nouns ending in स् and to indeclinables. कमिच्छति or स्वरिच्छति he longs for heaven.

(409) Illustration of section 405.

Final अ or आ is changed to ई.

पुत्र ' a son '—पुत्रीयति he wishes for a son.

. —छात्रम् पुत्रीयति he looks upon his pupil as his son.

प्रासाद ' a palace '—प्रासादीयति he looks upon (his hut) as a palace.

कुटी 'a hut'—कुटीयति he looks upon (his palace) as a hut.
Final इ or उ is lengthened.

कवि 'a poet'—कवीयति he wishes for a poet.

विष्णु 'Vishnu'—विष्णुयति he looks upon (the Brahmin) as Vishnu.

Final क is changed to री.

दातृ 'a donor'—दात्रीयति he wishes to have a donor.

Final ओ or औ is changed to अन् or आव्.

गो 'a cow'—गव्यति he wishes for a cow.

नौ 'a boat'—नाव्यति he wishes for a boat.

Final न् is dropped and the preceding अ is changed to ई.

राजन् 'a king'—राजीयति he wishes for a king.

Other final consonants remain unchanged.

वाच् 'a word'—वाच्यति he wishes for words.

समिध् 'fuel'—समिध्यति he wishes for holy fuel.

The penultimate इ or उ of nouns ending in र् or व् is generally lengthened.

गिर 'speech'—गीर्यति he wishes for words.

पुर 'a town'—पुर्यति he wishes to have a fortress.

दिव् 'heaven'—दीव्यति he wishes for heaven.

(410) Illustration of section 406.

Final अ is lengthened.

कृष्ण 'Krishna'—कृष्णायते he behaves like Krishna.

The अस् of अप्सरस् and ओजस् is changed to आ.

अप्सरस् 'an Apsaras'—अप्सरायते she behaves like an Apsaras.

ओजस् 'mighty power'—ओजायते he acts like one who is very powerful

The अस् of other nouns in अस् is changed to आ optionally.

विद्वस् 'a learned man'—विद्वायते } he acts like a learned
विद्वस्यते } man.

यज्ञस् 'fame'—यज्ञायते } he behaves like one
यज्ञस्यते } who is famous.

Feminine nouns except those having a penultimate क् substitute a masculine base generally.

कुमारी 'a girl'—कुमारायते he acts like a girl.

हरिणी 'a deer'—हरितायते she behaves like a female deer.

युवति 'a maiden'—युवायते he acts like a maiden.

पाचिका 'a female cook'—पाचिकायते she acts like a female cook

मद्रिका 'a female inhabitant of Madra' } मद्रिकायते she acts like female inhabitant of Madra.

रसिका 'a female possessed of taste' } रसिकायते she acts like a female possessed of taste.

सपत्नी 'a co-wife'—सपत्नायते }
सपत्नीयते } she acts like a co-wife.
सपत्नीयते }

(411) Note the following Denominatives from the adjectives :—

भृश 'frequent'—भृशायते it becomes frequent.

मन्द 'slow'—मन्दायते he becomes slow.

पण्डित 'learned'—पण्डितायते he pretends to be learned.

सुमनस् 'generous minded'—सुमनायते he becomes well-disposed.

उन्मनस् 'agitated, uneasy'—उन्मनायते he becomes agitated or uneasy.

(412) Observe section 407 regarding the following, but as only their Atmanepada forms are allowed by both the Bhâshyakâr and Vârtikkâr, their Parasmaipada forms are not given here.

श्याम 'black'—श्यामायते it becomes black.

दुःख 'pain'—दुःखायते he suffers pain.

हर्ष 'delight'—हर्षायते he feels delighted.

गर्व 'pride'—गर्वायते he becomes proud.

सुख 'happiness'—सुखायते he feels happy.

मूर्च्छा 'swoon'—मूर्च्छायते he feels fainted.

निद्रा 'sleep'—निद्रायते he feels sleepy.

रुपा 'kindness'—रुपायते he feels kind.

धूम 'smoke'—धूमायते it becomes smoky or foggy.

करुणा 'pity'—करुणायते it becomes pitiable.

(413) The following Denominative forms convey a different meaning :—

अम्र 'a cloud'—अम्रायते it produces clouds.

उष्मन् 'heat'—उष्मायते it produces heat.

कण्व 'sin'—कण्वायते he commits sin.

कलह 'quarrel'—कलहायते he picks out a quarrel.

कष्ट 'hardship'—कष्टायते he intends mischief.

रुच्छ्र 'a difficulty'—रुच्छ्रायते he has a wicked design.

गहन 'distress'—गहनायते—he becomes distressed.

दुर्दिन 'a cloudy day'—दुर्दिनायते the day becomes cloudy.

नीहार 'fog'—नीहारायते the day becomes misty.

फेन 'foam'—फेनायते it becomes frothy.

बाष्प 'tears'—बाष्पायते he sheds tears.

रोमन्थ 'ruminating'—रोमन्थायते he is ruminating.

शब्द 'a word'—शब्दायते he makes a noise.

सत्र 'sin'—सत्रायते he intends fraud.

सुदिन 'a fair day'—सुदिनायते it becomes a fine day.

सुख 'happiness'—सुखायते he enjoys happiness.

मनस् with अभि—अभिमनायते (अभिमनाभवति) he becomes pleased.

अलीक—अलीकायते (अलीकं वेदयते) he is deceived.

अस्त्र—अस्त्रायते (अस्त्रं वेदयते) he sheds tears.

स्वप्न with उत्—उत्स्वप्नायते (स्वप्नोद्वेगं वेदयते) he dreams through uneasiness.

ऊष्म—उष्मायते (उष्माणसमुद्गमति) (the sun) sends forth heat.

ऊषर—ऊषरायते (ऊषर इवाचरति) he acts like a salt-desert viz. gives no room for the production of desires.

ओजस्—ओजायते (ओजस्वानिवाचरति) he shows strength or acts like a strong man.

कक्ष—कक्षायते (कक्षं पापं चिकीर्षति) he intends to do a wicked action.

रुपण—रुपणायते (रुपणं वेदयते) he becomes wretched.

चपल—चपलायते (चपलं भवति) he trembles.

मनस् with दुर्—दुर्मनायते (दुर्मनाभवति) he becomes sad or vexed.

दोला—दोलायते (दोलामारोहति) he fluctuates or becomes uneasy.

बृहत्—बृहायते (बृहद् भवति) he becomes great.

मद्र—मद्रायते (मद्रं भवति) he becomes glad.

मेघ—मेघायते (मेघं करोति) it becomes cloudy.

मनस् with वि—विमनायते (विमनाभवति) he becomes sad.

शीघ्र—शीघ्रायते (शीघ्रं भवति) he becomes quick

स्वप्न—स्वप्नायते (स्वप्नं वेदयते) he dreams.

(414) सू or अस् is inserted between any nominal base and the affix य to express the sense of ' wishing ardently ' for that which is expressed by the noun. These Denominatives are conjugated in the Parasmaipada only.

मधु 'honey'—मधुस्यति }
—मध्वस्यति } he wishes ardently for honey.

दधि 'curds'—दधिस्यति }
—दध्यस्यति } he wishes ardently for curds.

अश्व 'a horse'—अश्वस्यति—(the mare) longs for the horse.

वृष 'an ox'—वृषस्यति—(the cow) longs for the ox.

क्षीर 'milk'—क्षीरस्यति he wishes to drink milk.

लवण 'salt'—लवणस्यति (the camel) desires for licking salt.

Note also the following :—

अश्वीयति he wishes for a horse.

वृषीयति he wishes for an ox.

लवणीयति he wishes for salt.

लवणयति he seasons (the mangoes) with salt.

क्षीरीयति he wishes for milk.

(415) There are 52 roots given in the Dhâtupâtha under the head of ' कण्डादिगणः ' These are really speaking Denominatives, but are considered by some as roots of the 11th conjugation. These take the sign य (यक्) before which the final अ, if any, is dropped. These roots are given here in an alphabetical order.

अगद P—नीरोगत्वे अगद्यति he is healthy

अंबर P—संभरणे अंबरयति he maintains

अरर P—आराकर्मणि अरर्यति he works with an awl

असु P } उपतापे असूयति-ते he is distressed
असु U }

इरस् P } ईर्ष्यायाम् ईरस्यति } he is jealous
इरज् P } ईर्ष्यायाम् इरज्यति } or angry
ईर A } ईर्यते }

इला P—विलासे इलायति he sports or is merry

इषुध P—शरधारणे इषुध्यति it contains arrows

उरस् P—बलार्थः उरस्यति he is strong

उषस् P—प्रभातीभावे उषस्यति it dawns

एला P—विलासे एलायति he sports or is merry.

कण्डू U—गात्रविघर्षणे कण्डूयति-ते he rubs gently.

कुषुभ् P—क्षेपे कुषुभ्यति he throws.

केला } P—विलासे केलायति } he sports or is
खेला } खेलायति } merry

गद्गद P—वाक्स्खलते गद्गयति he stammers

चरण P—गतौ चरणयति he goes

चुरण P—चौर्ये चुरणयति he steals

तन्तस् P—दुःखे तन्तस्यति he is distressed

तरुण P—गतौ तरुणयति he goes

तिरस् P—अन्तर्धौ तिरस्यति he disappears

तुरण P—त्वरायां तुरणयति he is swift

दुःख P—दुःखे दुःखयति he is distressed

द्रवस् P—परिताप- द्रवस्यति he troubles himself,
परिचरणयोः he waits upon.

पम्पस् P—दुःखे पम्पस्यति he is distressed

पयस् P—प्रसृतौ पयस्यति it flows or spreads

भिषज् P—चिकित्सायाम् भिषज्यति he cures

भिष्णज् P—उपसेवायाम् भिष्णज्यति he serves or worships

भुरण P—धारणपोषणयोः भुरणयति he supports or nourishes

मगध P—परिवेष्टने, मगध्यति he surrounds; or he
नीचदास्येच becomes a slave.

मन्तु P	अपराधे, रोषेच	मन्तूयति	he offends or becomes
मन्तु A		मन्तूयते	angry
मही A—पूजायाम्		महीयते	he is highly respected
मेधा P—आशुग्रहणे		मेधायति	he understands quickly.
रेखा P—श्लाघासादनयोः		रेखायति	he praises or vexes
लाट P—जीवने		लाट्यति	he lives
लिट P—अल्पकुत्सनयोः		लिट्यति	L. thinks lightly of or he reproaches
लेख }	P विलासे,	लेख्याति }	he sports or wavers
लेखा }	स्खलनेच	लेखायति }	
लोद् }	P-धौन्ये, पूर्वभावे,	लेद्यति }	he deceives, is first,
लोद् }	स्वप्ने, दीप्तौच	लोद्यति }	sleeps or shines
लेला P—दीप्तौ		लेलायति	he shines
वरण P—गतौ		वरण्यति	he goes
बल्यु P—पूजामाधुर्ययोः		बल्युयति	he worships or appears lovely
वेद P—धौन्यस्वप्नेच		वेदयति	he deceives or sleeps
सपर P—पूजायाम्		सपर्यति	he worships
सुख P—सुखे		सुख्यति	he feels happy
संभूयस् P—प्रभूतभावे		संभूयस्यति	it increases or becomes abundant
संवर P—संभरणे		संवर्यति	he maintains
हृणी A—रोषणे,		हृणीयते	he becomes angry or feels
लज्जायांच			ashamed

(416) Denominatives are formed by the affix क्काम्य and they are conjugated in the Parasmaipada only. They express the idea of wishing for that which is indicated by the noun.

पुत्र ' a son '—पुत्रक्काम्यति he wishes for a son

यशस् ' fame '—यशक्काम्यति he wishes for fame

(417) Some verbal bases are formed by the addition of the affix णिङ् viz. by adding इ to the noun and conjugating it in the

Atmanepada only. Others are formed by means of the affix णिच् viz. by adding इ to the noun and conjugating it in the Parasmaipada only. आपि is substituted for इ in this case when Denominatives are formed from the nouns सत्य—अर्थ and वेद. Both of these bases are conjugated like roots of the 10th class. When added to a feminine base, the corresponding masculine base is substituted for it. These Denominatives convey various meanings.

(a) Atmanepada bases.

* पुच्छ with उत्—उत्पुच्छयते (पुच्छमुदस्यति) (the dog) lifts up the tail.

पुच्छ with परि—परिपुच्छयते (पुच्छं पर्यस्यति) } the dog moves the
पुच्छ with वि—विपुच्छयते (पुच्छं व्यस्यति) } tail to and fro.

भाण्ड with सम्—संभाण्डयते (भाण्डानि समाचिनोति) he heaps together the vessels.

चीवर with सम्—सञ्चीवरयते (चीवराण्यर्जयति परिधत्ते वा) (the mendicant) procures or wears bark-garments

(b) Parasmaipada bases.

† मुण्ड—मुण्डयति (मुण्डं करोति) he shaves (Manavaka)

मिश्र—मिश्रयति (मिश्रं करोति) he mixes

श्लक्ष्ण—श्लक्ष्णयति (श्लक्ष्णं करोति) वस्त्रम् he prepares cloth of a very thin thread

लवण—लवणयति (लवणं करोति) he seasons (mangoes) with salt.

व्रत—व्रतयति (व्रतं करोति) पयः he makes a vow of living upon milk only.

वस्त्र with सम्—संवस्त्रयति (वस्त्रेण समाच्छादयति) he clothes himself with a garment.

---

* पुच्छभाण्डचीवराणिङ् III. 1. 20.

† मुण्डमिश्रश्लक्ष्णलवणव्रतवस्त्रहलकलकृततूस्तेभ्योणिच् III. 1. 21.

हल—हलयति (हलिं गृह्णाति) he uses a large plough.

कल—कलयति (कलिं गृह्णाति) he picks a quarrel.

कृत—कृतयति (कृतं गृह्णाति) he takes the die called 'krita.'

तूस्त—तूस्तयति (तूस्तं कणेति) he ties the hair into a braid.

* सत्य—सत्यापयति (सत्यमाचष्टेकरोति वा) he declares as true—
ratifies his bargain or contract.

§ अर्थ—अर्थापयति (अर्थमाचष्टे) he explains (the meaning)

वेद—वेदापयति (वेदमाचष्टे) he imparts knowledge.

(418) The affix णिच् is further added in the following cases:—

अनुकूल—अनुकूलयति (अनुकूलं करोति) he conciliates.

तूल with अनु—अनुतूलयति (तूलेनानुकुण्णाति) he rubs with cotton

लोम with अनु—अनुलोमयति (लोमान्यनुमार्ष्टि) he rubs with the hair

हस्त with अप—अपहस्तयति (हस्तेनापसारयति) he abandons

सेना with अभि—अभिषेणयति (सेनयाभियाति) he attacks with
an army.

चूर्ण with अव—अवचूर्णयति (चूर्णं रवध्वंसते) he reduces to powder

आकुल—आकुलयति (आकुलं करोति) he becomes agitated

आबिल—आबिलयति (आबिलं करोति) it stains.

उत्कलाप—उत्कलापयति (उत्कलापं करोति) it causes to spread plumage

उदग्र—उदग्रयति (उदग्रं करोति) he displays prominently

उद्धूल—उद्धूलयति (उद्धूलं करोति) he reduces the thing to powder

वीणा with उप—उपवीणयति (वीणयोपगायति) he sings on a lute

श्लोक with उप—उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) he praises in
verses.

उल्लल—उल्ललयति (उल्ललं करोति) he shakes up the body

कदर्थ—कदर्थयति (कदर्थं करोति) he teases.

युवन् } कनयति { अल्पं करोति } it lessens
अल्प } यवयति { }

* सत्यस्य आपुगर्थम् ।

§ अर्थवेदयोः प्यापुग्वक्तव्यः ॥

- कलंक—कलंकयति (कलंकं करोति) it defames him
 कवल—कवलयति (कवलं करोति) he devours
 कृश—कृशयति (कृशं करोति) it makes him thin.
 गुरु—गरयति (गुरुं करोति) the pupil honours (his master)
 चिह्न—चिह्नयति (चिह्नं करोति) it makes a mark (on the body)
 छिद्र—छिद्रयति (छिद्रं करोति) the (drug) perforates the metal
 जड—जडयति (जडं करोति) the cold benumbs (his hand)
 जर्जर—जर्जरयति (जर्जरं करोति) it makes him disabled
 तपस्—तपस्यति (तपश्चरति) he practises penance
 तिमिर—तिमिरयति (तिमिरं करोति) it becomes dark
 तिरस्—तिरयति (तिरस् करोति) he conceals (his objects)
 तुच्छ—तुच्छयति (तुच्छं करोति) he despises him
 तुला—तुलयति (तुलामारोहति) he becomes like him
 त्वच—त्वचयति (त्वचं गृह्णाति) he peels off the skin
 दूर } दूयति { दूरं करोति } he removes it,
       } दूरयति { दूरमतति } it goes far off
 दृढ } दृढयति { दृढं करोति } he makes it firm
 बाढ } साधयति { बाढं करोति }
 दीर्घ—द्राघयति (दीर्घं करोति) it lengthens (the period)
 नमस्—नमस्यति (नमः पूजां करोति) he bows down to
 पवित्र—पवित्रयति (पवित्रं करोति) he purifies.
 प्रकट—प्रकटयति (प्रकटं करोति) he makes it manifest.
 प्रगुण—प्रगुणयति (प्रगुणं करोति) he makes the cane straight.
 प्रतिकूल—प्रतिकूलयति (प्रतिकूलं करोति) he opposes.
 पृथु—प्रथयति (पृथुमाचष्टे करोति वा) he declares it publicly.
 प्रमाण—प्रमाणयति (प्रमाणं करोति) he regards it as an
       authority.
 मलिन—मलिनयति (मलिनं करोति) he makes it dirty.
 मुद्रा—मुद्रयति (मुद्रां करोति) he makes an impression with
       a seal.

मृदु—म्रयति (मृदुं करोति) he makes it soft.

रूप—रूपयति (रूपं पश्यति) he sees the form.

वर्ण—वर्णयति (वर्णं गृह्णाति) it is dyed.

वितथ—वितथयति (वितथं करोति) he makes it false.

तृस्त with वि—वितृस्तयति (तृस्तानि बिहति) he combs the matted hair.

पाश with वि—विपाशयति (पाशं विगुं चाति) he loosens the snare.

(419) Note the following Denominatives:—

अधरयति अधर—(अधरं करोति) he excels his competitor.

—अधरायते (अधरी भवति) he is defeated.

अशनायति अशन—(अशनमिच्छति बुभुक्षया) he is extremely hungry.

—अशनीयति (अशनमिच्छति) he wishes to eat (at the proper time.)

उत्क—उत्कयति (उत्कं करोति) it makes him uneasy.

—उत्कायते (उत्की भवति) he longs for success.

उत्सुक—उत्सुकयति (उत्सुकं करोति) it makes him anxious.

—उत्सुकायते (उत्सुकी भवति) he becomes anxious or uneasy.

उदक—उदन्यति (उदकमिच्छति पिपासया) he is extremely thirsty.

—उदकीयति (उदकमिच्छति) he wishes to drink water.

चित्र—चित्रयति (चित्रं करोति) it makes (the scene) variegated
he regards the scene as wonderful.

—चित्रीयते (चित्रमाश्चर्यं करोति) it becomes an object of wonder.

चिरम्—चिरयति (चिरं करोति) he delays.

—चिरायते (चिर इवाचरति) he delays.

तरल—तरलयति (तरलं करोति) he causes it to shake.

—तरलायते (तरलं भवति) it moves to and fro.

तीव्र—तीव्रयति (तीव्रं करोति) it strengthens.

—तीव्रायते (तीव्रं वेदयते) he suffers sharp pain.

धन—धनायति (धनमिच्छतिगर्धेन) he covets wealth.

—धनीयति (धनमिच्छति) he wishes to be wealthy.

प्रतीप—प्रतीपयति (प्रतीपमाचरति करोतिवा) he becomes hostile to me, he reverses.

—प्रतीपायते (प्रतीपंवेदयते) he is opposed to me, he dislikes me.

मंडल—मंडलयति (मंडलं करोति) it turns round.

—मंडलायते (मंडलीभवति) it forms a circle

मंद—मंदयति (मंदं करोति) it makes him weak.

—मंदायते (मंदंभवति) he delays.

शिथिल—शिथिलयति (शिथिलं करोति) it slackens the speed.

—शिथिलायते (शिथिलं भवति) it becomes loose.

CHAPTER XVII.

THE PARTICIPLES, THE GERUND AND THE INFINITIVE.

(420) There are two kinds of affixes in Sanskrit, technically termed Krit or Primary, and Taddhita or Secondary affixes by means of which primary or secondary nouns are derived from roots and derivative verbal bases or from the primary nominal bases: as कर्तृ and बोधयितृ are derived from the root कृ to do, by means of the Krit affix तृ and कर्तृत्व by the Taddhita affix त्व from the primary nominal base कर्तृ.

The Participles, the Gerund, and the Infinitive are the only primary nouns given in this work.

1. PARTICIPLES.

(a) Participles of the Present Tense.

(421) To form the Present Active Participle, the affix अत् or त् [see section 10 (b)] is added, when the root takes Parsmai-pada terminations, to the base of a primitive or derivative root which it assumes before the third person plural termination of the Present Tense.

(422) When the root takes *Ātmanepada* terminations, the affix **मान** is added to the base in the case of roots of the 1st, 4th, 6th and 10 classes and all derived roots. In the remaining conjugations **आन** is added to the weak base instead of **मान**.

(423) To form the Present Passive Participle the affix **मान** is added to the Passive base ending in **य**.

Roots	Par. P. P.	Atm. P. P.	Passive, P. P.
भृ 1 U	भवत्	भवमान	भूयमान
क्रम् 4 U	क्राम्यत्	क्रममाण	क्रम्यमाण
तुद् 6 U	तुदत्	तुदमान	तुद्यमान
चुर 10 U	चोरयत्	चोरयमाण	चोर्यमाण
द्विष् 2 U	द्विषत्	द्विषाण	द्विष्यमाण
धा 3 U	दधत्	दधान	धीयमान
सु 5 U	सुन्वत्	सुन्वान	सूयमान
रुध् 7 U	रुन्धत्	रुन्धान	रुध्यमान
तन् 8 U	तन्वत्	तन्वान	तन्यमान } तायमान }
क्री 9 U	क्रीणत्	क्रीणान	क्रीयमाण
बुध् Causal :	बोधयत्	बोधयमान	बोध्यमान
बुध् Desid :	बुबोधिषत्	बुबोधिषमाण	बुबोधिष्यमाण

(424) Irregular Present Participles.

विद् 2 P. forms विद्वत् or विद्वस् and आस् 2. A. forms आसीन.

(425) Note the meanings of the following present participles:-

द्विष्—द्विषत् ‘ an enemy ’

सु—सुन्वत् ‘ a person who extracts Soma juice in a sacrifice ’

अर्ह—अर्हन् ‘ a respectable person ’

पृ—पवमान ‘ wind. ’

यज्—यजमान ‘ one who performs a sacrifice ’

* The declension and formation of the feminine base of the Participles have not been treated of in this work.

(b) Participles of the Future Tense.

(426) The Parasmaipada Future Participle is formed simply by dropping the final इ of the third person singular form of the simple Future and the Atmanepada as well as the Passive one by dropping ते and adding मान to it.

Roots	Par. F. P.	Atm. F. P.	Passive F. P.
भृ 1 U—	भविष्यत्	भविष्यमाण	भविष्यमाण भाविष्यमाण }
क्रम् 4 U—	क्रमिष्यत्	क्रंस्यमान	क्रंस्यमान
तुद् 6 U—	तोत्स्यत्	तोत्स्यमान	तोत्स्यमान
चुर 10 U—	चोरयिष्यत्	चोरयिष्यमाण	चोरयिष्यमाण चोरिष्यमाण }
द्विष 2 U—	द्वेक्ष्यत्	द्वेक्ष्यमाण	द्वेक्ष्यमाण
धा 3 U—	धास्यत्	धास्यमान	धास्यमान
सु 5 U—	सोष्यत्	सोष्यमाण	सोष्यमाण साविष्यमाण }
रुध् 7 U—	रोत्स्यत्	रोत्स्यमान	रोत्स्यमान
तन् 8 U—	तनिष्यत्	तनिष्यमाण	तनिष्यमाण
कृ 8 U—	करिष्यत्	करिष्यमाण	करिष्यमाण कारिष्यमाण }
क्री 9 U	क्रेष्यत्	क्रेष्यमाण	क्रेष्यमाण क्रायिष्यमाण }

(c) Participles of the Perfect.

(427) To form the Reduplicated Perfect Participles, Par. and Atm., the affixes वस् and आन are respectively added to that form of the root which it assumes before the weak terminations of the Reduplicated Perfect. In the case of Periphrastic Perfect, the Par. and Atm. Participles are formed by adding to the base in आम् the Reduplicated Perfect Participial forms of the auxiliary verbs अस्—भृ and कृ viz. आसिवस्, बभूवस्, चकृवस् and चक्राण.

(428) When the weak base contains one vowel only or when the root ends in आ, the affix वस् takes इ before it.

(429) In the case of the roots जन् and खन्, the affix वस् does not take इ and their participles are formed from that base which they assume before the 2nd person singular termination.

(430) The affix वस् takes इ optionally after the roots गम्, हन्, दृश्, विद् and विद् 6 U. The roots गम् and हन् when they do not take इ form their participles like those of जन् and खन्.

(431) Roots ending in long क् change it to इर, but in the case of the affix आन the root is first reduplicated before the क् is changed to इर; while with वस्, the root is to be reduplicated after क् is changed to इर.

(432) The roots mentioned in section 331 drop their nasal before both वस् and आन.

Roots.	Par. Perf. P	Atm. Perf. P.
नी 1 U	निनीवस्	निन्यान्
स्तु 2 U	तुष्टुवस्	तुष्टुवान्
कृ 8 U	चकृवस्	चक्राण
दा 1 U	ददिवस्	ददान्
यज् 1 U	ईजिवस्	ईजान्
भू 1 U	बभूवस्	बभूवान्
क्रम् 4 U	चक्रणवस्	चक्रमाण
तुद् 6 U	तुतुवस्	तुतुदान्
चुर 10 U	चोरयामासिवस् चोरयांबभूवस् चोरयांचक्रवस्	चोरयामासिवस् चोरयांबभूवस् चोरयांचक्राण
द्विष् 2 U	दिविष्वस्	दिविषाण
धा 3 U	दधिवस्	दधान्
सृ 5 U	सृष्टुवस्	सृष्टुवान्
रुध् 7 U	रुध्वस्	रुधान्
तन् 8 U	तेनिवस्	तेनान्
क्री 9 U	चिक्रीवस्	चिक्रियाण
जन् 4 A	जजन्वस्	जज्ञान्

Root	Par. Par. P.	Atm. P. P.
ख् 1 U	चखन्वस्	चखनान
घस् 1 P	जक्षिवस्	—
गम् 1 P	जग्मिवस्	संजग्मान
with सम् A	जगन्वस्	
हन् 2 P	जघन्वस्	आजघ्नान
with आ A	जघ्निवस्	
दृश् 1 P	ददृश्वस्	ददृशान
with सम् A	ददृशिवस्	
विश् 6 P	विविशिवस्	विविशान
with नि A	विविद्वस्	
विद् 6 U	विविदिवस्	विविदान
कु 6 P	चिकीर्वस्	चकिराण
with अप A		
तृ 1 P	तिनीर्वस्	—
शृ 9 P	शिशीर्वस्	—
पृ 3 P	पुपृर्वस्	—
जागृ 2 P	जजागृवस्	—
	जजागर्वस्	—
	जागरांचल्वस्	—
ऊ with सम्	संचस्कृवस्	संचस्क्राण
कृच्छ्र 6 P	आकृच्छ्वस्	—
अञ्ज् 7 P	आजिवस्	—
उन्द् 7 P	उन्दांमासिवस्	—
	उन्दांबभूवस्	
आस् 2 A	—	आसांचक्राण

(d) Past Passive Participles.

(433) The Past Passive Participle is generally formed by adding *t* to the root or to any derivative verbal base.

या	—	यात	स्मृ	—	स्मृत
अत्रि	—	अत्रित	त्यज्	—	त्यक्त
क्रां	—	क्रात	दृप्	—	दृप्त
च्यु	—	च्युत	बोधय्	causal of बुध्—	बोधित
भू	—	भूत	चिकीर्ष	Desid. of कृ—	चिकीर्षित

(434) The affix त is weak, viz. no Guna or Vriddhi substitute takes place before it. Exceptions:—

(a) The roots इी, जागृ, पृ 1. A. क्षिब्, धृष्, मिद्, सृष् and स्विद् take Guna when they admit of इ. The last 6 roots, though Set, take इ optionally before त.

Roots.	P. P. P.	Roots	P. P. P.
इी 2 A	शयित	धृष् 3 P	धार्षित or धृष्ट
जागृ 2 P	जागरित	मिद् 1 A } 4. P. }	मेदित-मिन्न *
पृ 1 A	पवित or पूत	सृष् 1 4 U } to endure }	मर्षित, in other senses सृष्ट
but पृ 9 U	पूत or पून *	स्विद् 1 A	स्वेदित-स्विदित or स्विन्न*
क्षिब् 4 P } 1 A }	क्षेदित or क्षिबण *	स्विद् 4 P (anit)	स्विन्न

(b) The penultimate short उ of roots of the 1st class takes Guna optionally when the affix त is added with an intermediate इ and the participle is used impersonally or when it imports the sense of “beginning to perform the action or to undergo the state” expressed by the verb; as मुद्-मुदित ‘delighted’ but in the sense of ‘beginning to delight’ or when used impersonally it forms मुदित or मोदित; other instances are उषित or ओषित, शुषित or गोषित or जुगुप्सित, रुचित or रोचित, शुभित or शोभित, शुचित or शोचित, from the roots उष्—उष्—रुच्—शुम् and शुच्. The following three roots, though Set, take इ optionally before त:—

उष् 1 P to burn—उषित—ओषित or उष्ट

क्षुम् 1 A to be agitated—क्षुभित—क्षोभित or क्षुब्ध

घुष् 1 P to proclaim—घुषित—घोषित or घुष्ट

(c) Those roots of the tenth conjugation whose final vowels and the penultimate अ take Vriddhi and the penultimate short takes Guna in the conjugational tenses and

* See section 442.

moods undergo the same change before the affix त when added with the intermediate इ; section 330 holds good in this case also. Examples:—चोरित—क्षालित—कथित—कीर्तित—धर्षित—ज्ञापित—धनित from the roots चुर, क्षळ, कथ्, कृत्, धर्ष्, ज्ञा, and धू (all 10 U.)

(435) The general rule about the augment इ has many exceptions in this case. These have been noted below:—

(a) Roots ending in vowels do not generally take इ before त.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
दा 2 P	दात	क्षु 2 P	क्षुत
पा 2 P	पात	क्ष्ण् ,	क्ष्णुत
कै 1 P	कात	उ ,	उत
भ्रि 1 U	भ्रित	कृ 6 A	कृत
ली 1 P	लीत	धू 1 5 9 U } 6 P }	धूत
नी 9 U	नीत	भू 1 U	भूत
यु 2 P	युत	सृ 2. 6 P	सृत
रु ,	रुत	सृ 1 P	सृत
रुन् ,	रुन्त		

Exceptions :—

(1) The roots शी, जागृ, दरिद्रा, दो 4 P. मे 1 A., मा 2 P. 3. 4. A सो and स्था take इ before त. The final vowel of these roots except शी and जागृ is dropped.

Roots.	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित	मा 2 P } 3 4 A }	मित
दो 4 P	दित	सो 4 P	सित
मे 1 A	मित	स्था 1 U	स्थित

For शी and जागृ see section 434.

(2) The roots पा-धे and गै (all 1 P.) also take इ before which the final vowel is dropped, but this इ is lengthened in their case धीत—पीत—गीत—from धे—पा and गै

(3) The roots छो and शो take इ optionally.

Roots

P. P. P.

छो 4 P

छात or छित

शो 4 P

शात or शित

(b) All Wet roots except क्लिप् 9. P. and all Anit roots except क्षुप् and वस् 1 P. do not take इ before त. क्लिप् 9 P. takes it optionally and क्षुप् and वस् necessarily.

Roots	Past. P. P.	Roots.	Past. P. P.
अश् 1 5 P	अष्ट	सुह 4 P	सुग्ध or सुढ
अश् 5 A	अष्ट	रध् "	रद्ध
कृष् 1 A	कृम	खिह् "	खिग्ध or खीढ
गाह् 1 A	गाढ	क्षुप् "	क्षुधित
यप् 1 P	यत्त	सृज् 1 2 P	सृष्ट
	गोपायित	सिध् 1 P	सिद्ध
गृह् 1 U	गृढ	स्तृह् 6 P	स्तृढ
गृह् 1 A	गृढ	क्लिप् 9 P	क्लिशित or क्लिष्ट
तक्ष् 1 5 P	तष्ट	वस् 1 P	उषित
त्वक्ष् "	त्वष्ट	दह् "	दग्ध
त्रप् "	त्रप्त	नह् 4 U	नद्ध
तृप् "	तृप्त	मिह् 1 P	मीढ
दृप् "	दृप्त	रुह् 1 P	रूढ
दुह् "	दुग्ध or दूढ	लिह् 2 U	लीढ
नश् "	नष्ट	विज् 3 U	विक्त
बृह् } 6 P	बृढ	विद् 7 A	विन्त
वृह् }	वृढ	सृज् 4 A }	
		6 P }	सृष्ट

(c) The following Set roots do not take इ before त:—

Roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending in अस् and इव्, and the roots धि—पू 9 U—शक् 5 P क्षुच् 4 U—ग्लच्—मुच् and पृच्; लज्—विज्—भृज् and वृज्;—यत् चित्—कृत्—चृत्—वृत् and वृत्; उन्द्—छद्—मद्—ल्हाद्—छृद् and तृद्; इन्ध्—ऋध्—ग्रध् and वृध्; खन् and जन्; दीप् and लुभ्.

जम्—दम्—संम्—भम्—लुम् and वृम्; ऊय्—कनूय्—क्ष्माय्—पूय्—प्याय
and स्फाय्; गृर—त्वर—तूर and पूर; फल्—धुर्व—ऊष् and ब्रंश्;
इष्—कष्—लुष्—रिष्—घृष्—वृष्—पुष् and प्लुष्; ग्रस्—ग्लस्—त्रस्—
ध्वस्—यस्—शस्—शंस्—शास् 2 A and संस्; and सह 1 A.

Roots	Past. P. P.	Roots	Past. P. P.
इष् 6 P	इष्ट	पृच् 2 A } 7 P }	पृक्त
ऊर्ण्	ऊर्णत		
कृष् 4 U	कृष्ट	पुष् } 1 P	पुष्ट
वृत् "	वृत्त	प्लुष् }	प्लुष्ट
गृध् "	गृध्द	भृष् 1 A	भृक्त
कृष् "	कृष्ट	यत् "	यत्त
ऊत् "	ऊत्त	यस् 1 4 P	यस्त
ग्रस् } 1 A	ग्रस्त	रिष् ¹ "	रिष्ट
ग्लस् }	ग्लस्त	लुप् "	लुप्त
मुच् } 1 P	मुक्त	लुभ् "	लुब्ध
ग्लुच् }	ग्लुक्त	वृज् 1 7 P } 2 A }	वृक्त
घृष् "	घृष्ट		
चित् "	चित्त	वृत् 1 A	वृत्त
चृत् 6 P	चृत्त	वृध् "	वृद्ध
जम् 1 A	जग्ध	वृष् 1 P	वृष्ट
लुष् 6 A	लुष्ट	शक् 5 P	शक्त
त्रस् 1 4 P	त्रस्त	शस् 5 P	शस्त
दीप् 4 A	दीप्त	शास् 2 A	शास्त
वृष् 6 P	वृद्ध	शुच् 4 U	शुक्त
		सह 1 A	सोढ

(d) The following Set roots take इ optionally before तः—

See also section 434 (a and b)

अब्—अत्—कृत्—क्षीब्—ज्ञप्—लस्ज्—त्वर—सूचर्छ् and शक् 4 U
अञ्च्—वृज् 10 U—ध्वज्—स्वज्—क्षुम् 4 9 P—स्तंम्; अम्—शब्;
इक्षिष् 4 A. कष्—उष्—पुष्—धृष् 5 P. पृष् 1 P. मिष्—रृष्—and वृष्
लस् and भस्.

Roots	Par. Past. P.	Roots	Atm. Past. P.
अत् 1 P	अतित-अत्	धृष् 5 P	धर्षित-धृष्ट
कट् „	कटित-कट्	मृष् 1 P	मर्षित-मृष्ट
कण् „	कणित-कण्	रुष् 4 P	रुषित-रुष्ट
क्लिश् 4 A	क्लिशित-क्लिष्ट	लस् 1 P	लसित-लस्त
क्षुभ् 4 9 P	क्षुभित-क्षुब्ध	वृज् 10 U	वर्जित-वृक्त
हृष् „	हृषित-हृष्ट	श्वस् 2 P	श्वसित
ज्ञप् 10 U	ज्ञपित-ज्ञप्	with वि or आ }	विश्वस्त आश्वस्त

(436) Section 326 and exceptions 3 and 2 to section 322 and 323 hold good before the affix न also. वे forms उत्.

Roots.	Past. P. P.	Roots.	Past. P. P.
वच् 2 P	उक्त	व्यच् 6 P	विविक्त
स्वप् „	सुप्त	व्रश्च् „	वृक्वण *
यज् 1 U	इष्ट	प्रच्छ् „	पृष्ट
वप् „	उत्त	भ्रस्ज् 6 U	भृष्ट
वह् „	ऊढ	वे 1 U	उत्त
वस् 1 P	उषित	व्ये „	वीत
वद् „	उदित	ह्वे „	हृत
मह् 9 U	गृहीत	ज्या 9 P	जीन *
व्यध् 4 P	विद्ध	न्धि 1 P	शून *
वष् 2 P	उशित		

(437) A penultimate radical nasal is generally dropped. The roots मंथ्,—मंथ् and अंथ् take इ before त and इंस् and स्तम्भ् also take इ but retain the nasal in the Atmanepada.

Roots.	P. P. P.	Roots	P. P. P.
इन्ध् 7 A	इद्ध	अंस् 1 A	अस्त
दम्भ् 5 P	दब्ध	अंस् „	अस्त
ध्वम् 1 A	ध्वस्त	अंभ् „	अब्ध
अंश 1 A }		दंश् 1 P	दष्ट
4 P }	अष्ट	बंश् 9 P	बद्ध

Roots.	Past P. P.	Roots	Past P. P.
रञ्ज् 1 U	रक्त	मन्थ् 1 9 P	मथित
सञ्ज् 1 P	सक्त	अन्थ् 9 P	अथित
स्वञ्ज् 1 A	स्वक्त	शंस् 1 P	शस्त
अञ्ज् 7 P	अक्त	1 A	शंसित
तञ्च् ॥	तक्त	स्तंभ् 1 A	स्तंभित
तुङ् 6 P	तुङ	5 9 P	स्तब्ध
अन्थ् 9 P	मथित		

(438) Most roots ending in अम् except Anit ones lengthen the penultimate अ and change the स् to न् before the affix त. The roots अम्, दम्, वम् and शम् take इ optionally before त.

Roots	Past. P. P.	Roots	Past P. P.
कम् 1 A	कान्त	अम् 4 P	आन्त
क्रम् 1 4 P	क्रान्त	क्षम् 1 A } 4 P }	क्षान्त
कृम् ॥	कृान्त	अम् 1 P	आन्त, अमित
चम् 1 P	चान्त	दम् 4 P	दान्त, दमित
तम् 4 P	तान्त	वम् 1 P	वान्त, वमित
भम् 1 4 P	भान्त	शम् 4 P	शान्त, शमित

(439) The following roots drop the final nasal before the affix त and the roots जन्—सन्—खन् do the same but lengthen the penultimate अ.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
गम् 1 P	गत	क्षिण् 8 U	क्षित
नम् ॥	नत	तन् ॥	तत
यम् ॥	यत	तृण् ॥	तृत
रम् 1 A	रत	घृण् ॥	घृत
मन् 4 A	मत	मन् 8 A	मत
हन् 2 P	हत	वन् ॥	वत
वन् 1 P	वत	सन् 8 U	सात
कृण् 8 U	कृत	जन् 4 A	जात
क्षण् ॥	क्षत	खन् 1 U	खात

(440) Roots ending in इच् change it to यू and roots in यू drop it generally before the affix त. स्फाय् changes its vowel to ई.

Roots	P. P. P.	Roots	P. P. P.
क्षिच् 1 4 P	क्षयत	कनूय् 1 A	कनूत
षिच् "	षघृत	क्षमाय् "	क्षयात
दिच् 4 P	यूत or यून	पूय् "	पूत
सिच् "	स्यत	*स्फाय् "	स्फात
ऊय् 1 A	ऊत		

(441) The affix त is generally changed to न in the case of roots ending in आ [including those in ए—ऐ and ओ by virtue of section 196 (b)] which begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as well in the case of roots ending in long क् or र् or द्. The radical द् is also changed to न्. Radical व् preceding र् is changed to long ऊ and the final क् is changed to ईर्, or to ऊर् if a labial or व् precedes. The affix त is also changed to न in the case of the following roots:—हा, भि, डी, दी, धी, री, व्ली, दु, यु, गु, लू, वै, प्याय्, भञ्ज्, मस्ज्, रुज्, लग्, लज्, विज्, व्रश्च्, ह्लाद्, &c.

The vowel of हा 3. P. is changed to ई; ज्या and श्वि follow exceptions 3 and 2 to section 322 and 323; प्याय् drops its या and substitutes ई optionally before न; and the roots दु and गु lengthen their vowel before न.

Exceptions:—अद्, मद्, ह्लाद्, ख्या, ध्यै, व्यै, ह्यै, &c. are some of the irregularities. अद् forms जग्ध; ह्लाद् shortens its penultimate vowel; व्यै and ह्यै take Samprasârana and form वी and ह् as the bases; and the roots मद्, ख्या, ध्यै, व्यै and ह्यै take त instead of न.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
ग्लै 1 P	ग्लान	स्त्यै 1 P	स्त्यान
द्रा 2 P	द्राण	क् 1	ईर्ण
प्यै 1 A	प्यान	क् 6 P } क् 9 U }	कीर्ण
म्लै 1 P	म्लान	गृ 6 9 P	गीर्ण
श्वै "	आण	जू 1 4 9 P	जीर्ण

Roots.	P. P. P.	Roots.	P P. P.
तृ 1 P	तीर्ण	इ "	वून
दृ 9 P	दीर्ण	धी "	धीन
पृ 3 9 P	पूर्ण	री 4 A 9 P	रीण
वृ 9 U	वूर्ण	ल्ली 9 P	ल्लीन
शृ 9 P	शीर्ण	दु 1 P	दून
स्तृ 9 U	स्तीर्ण	गु 1 6 P	गून
हृ 3 A	हान	लृ 9 U	लून
ज्वर् 1 P	जूर्ण	वे 1 P	वान
तूर 4 A	तूर्ण	प्याद् 1 A	पिन or प्यान
पद् "	पन्न	with आ	आपिन
गूर "	गूर्ण	with प्र	प्रप्यान
क्लिद् 4 P	क्लिन्न	भज्ज् 7 P	भग्न
क्षुद् 7 U	क्षुण्ण	मस्ज् 6 P	मग्न
खिद् 4 7 A } 6 P }	खिन्न	रुज् 6 P	रुग्ण
छिद् 7 U	छिन्न	लग् 1 P	लग्न
हृद् "	हृण्ण	लज् 6 A	लग्न
तुद् 6 U	तुन्न	विज् 6 A } 7 P }	विग्न
तृद् 7 U	तृण्ण	व्रश्च 6 P	वृक्ण
शद् 1 P	शन्न	Exceptions	
सद् "	सन्न	अद् 2 P	जग्ध, अन्न
स्कन्द् "	स्कन्न	मद् 4 P	मत्त
स्यन्द 1 A	स्यन्न	हृद् 1 A	हृन्न
ज्या 9 P	जीन	ख्या 2 P	ख्यात
हा 3 P	हीन	ध्यै 1 P	ध्यात
न्धि 1 P	श्चन	व्ये 1 U	वीत
डी 1 4 A	डीन	ह्वे 1 P	ह्वत्
दी 4 A	दीन		

(442) The following roots take त or न optionally. They have certain peculiarities regarding vowel changes, &c. which have been noted below.

The vowel of आ changes to ऋ before त and that of क्षि is lengthened before न. ये of इये is changed optionally to ई before न and necessarily before त.

अञ्च takes इ in the sense of 'to worship' only, but when it means 'to go' it takes त or न.

क्षिद् and मिद् take Guna necessarily, and स्विद् optionally before त. The roots क्षिद्, मिद्, स्विद्, त्वर, एर 10 U, अर्द्, लस्ज् and छद् 10 U take इ before त and reject it before न.

The roots बिद्, भुज्, मी, ली and सू take त or न when they belong to the particular conjugations shown below.

The root वा 2 P with the preposition निर् takes न; otherwise it is regular.

Roots	P. P. P.	Roots.	P. P. P.
आ 2 P	आण, शृत	अर्द्	समर्ण asked
क्षि 1 ० P	क्षित, क्षीण		अभ्यर्ण near
इये 1 A	इयान, शीन, शीत	लस्ज् 6 A	लग्न, लाजित
घ्रा 1 P	घ्रात, घ्राण	छद् 10 U	छन्न, छादित
सि 5 9 U	सित, सिनः (a lump of food)	1 U	छन्न
ह्री 3 P	ह्रीत, ह्रीण	बिद् 4 P } विन्न	
पू 9 U	पूत, पून	6 U }	
ऋ 1 3 P	ऋत, ऋण (debt)	7 A	वित्त
त्रे 1 A	त्रात, त्राण	भुज् 6 P	भुग्न
अञ्च 1 P to worship	अञ्चित	7 A	भुक्त
अञ्च 1 U to go	अक्त, अक्न	सू 2 A	सृत
मिद् 1 A }		4 A	सून
4 P }	मेदित, मिन्न	मी "	मीन
		9 U	मील
दिष्	द्युत, द्युन	ली 1 P	लीत
क्षिद् "		ली 9 P 4 A	लीन
4 A }	क्ष्वेदित, क्षिदण्ण	वा 2 P	वात
		with निर्	निर्वाण
पूर "	पूर्ण, पूर्त	उन्द् 7 P	उत्त, उन्न
पूर 10 U	पूर्ण, पूरित	नुद् 6 U	नुत्त, नुन्न
स्विद् 1 A	स्विदित, स्वेदित	भिद् 7 U	भिन्न, भित्त
	स्विन्न		(a fragment)
4 P	स्विन्न	त्वर 1 A	स्वरित, तूर्ण
अर्द् 1 P	अर्दित		

(443) The following roots form their past passive participles irregularly:—

Root	P. P. P.	Roots	P. P. P.
अद् 2 P	जग्ध	धा 3 U	हित
अज् 1 P	वीत also अजित	ध्वन् 1 P	ध्वान्त also ध्वनित
अव् 1 P	उत also अवित	धाव् 1 U	to cleanse धौत
कुश् 4 A	छश	पच् 1 U	पक्
with प्र	प्रकुशित	फल् 1 P	फुल्ल
क्षीब् 1 A	क्षीब	फल् with सम् } संकुल्ल	
with प्र	प्रक्षीबित	with वत् } उत्फुल्ल	
क्षे 1 P	क्षाम	with प्र	प्रकुल्ल-प्रकुल्लत
ग्रह् 9 U	गृहीत	मृच्छ् 1 P	मूर्त
चक्ष् 2 A	ख्यात, कशात		मूर्च्छित
दा 1 3 U } दे 1 A }	दत्त	म्लेच्छ् ,	म्लिष्ट
दा with प्र	प्रदत्त or प्रत्त	शाम् 1 P	शिष्ट
दा with नि	निदत्त or नित्त	शुष् 4 P	शुष्क
		स्वन् 1 P	स्वान्त
			स्वनित

(444) The past active participle is formed by adding वत् to the past passive participle; as श्रुत—श्रुतवत्, भिद्—भिन्नवत्.

GERUNDS.

(a) THE GERUND IN त्वा.

(445) The Gerund is formed by the addition of the affix त्वा to the root or derivative verbal base. Examples, यात्वा, भित्त्वा, क्रीत्वा, च्युत्वा, भूत्वा, स्मृत्वा, त्यक्त्वा, बोधित्वा, चिकीर्षित्वा, &c.

(446) The affix स्वा is weak. Exceptins:—

(a) When the affix स्वा is added with the intermediate इ the final vowels of the roots शी, ध्वि, डी, पू, जायु, the penultimate short of roots beginning with vowels and the penultimate short

ऋ of roots beginning with consonants with the exception of roots रुष्, रुष्, सुष् 4 U and तुष् take Guna necessarily. सुज् takes Vridhhi and सुह् lengthens its vowel optionally. Roots ending in long ऋ expect कृ 6 P and जृ 1. 4. 9 P. do not take इ and change their vowel to ईर्, or to ऊर् ii a labial or व् precedes. The vowel of कृ 6 P. and जृ 1 4 9 P. takes Guna before त्वा and the augment इ is optionally lengthened.

Roots	Gerund	Roots	Gerund.
शीर् 2 A	शयित्वा	तृत् 4 P	नर्तित्वा
थि 1 P.	शयित्वा	तृप् 6 P	पणित्वा
ढी 1 4 A	ढयित्वा	सृष् 1 P	मर्षित्वा, सुष्ट्वा
पू 1 A } 9 U }	पवित्वा	सृज् 1 2 P	मार्जित्वा
जागृ 2 P	जागरित्वा	गृह् 1 U	गृहित्वा गृहित्वा
इष् 4 P	एषित्वा	कृ 6 P	करित्वा, करीत्वा
उग्व् 1 P	ओषित्वा	कृ 9 U	कीर्त्वा
ऋच् 6 P	अचित्वा	जृ 1 4 9 P	जरित्वा, जरीत्वा
कृत् ,	कर्तित्वा	ऋ 9 P	ईर्त्वा
चृत् ,	चर्तित्वा	गृ 6 9 P	गीर्त्वा
धृष् 1 5 P	धर्षित्वा	तृ 1 P	तीर्त्वा

(b) The penultimate short इ or उ of roots beginning with consonant and the vowels of रुष्, रुष्, सुष्, 4 U and ऊर्ण take Guna optionally, when the affix त्वा is added with the intermediate इ.

पिष् 6 P	पिशित्वा, पेशित्वा	तृष् 4 P	तृषित्वा, तर्षित्वा
एष् 1 9 P	एषित्वा, पोषित्वा	सृष् , U	सृषित्वा, मर्षित्वा
ऊर्ण 4 P	ऊर्णित्वा, कर्षित्वा	ऊर्ण 2 U	ऊर्णवित्वा, ऊर्णवित्वा

Counter exceptions:—The vowels of the following roots do not take Guna.

Roots.	Gerund.	Roots.	Gerund
कुच् 6 P	कुचित्वा	कुद् 4 6 P	कुटित्वा
बिज् 6 A } 7 P }	विजित्वा	पुद् 6 P	पुटित्वा
कुद् 6 P	कुटित्वा	स्फुद् ,	स्फुटित्वा
		कुद् 1 P	कुटित्वा

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
छ् 6 P	छठित्वा	विद् ,,	विदित्वा
तृण् 8 U	तृणित्वा, तृत्वा	छुर् 6 P	छुणित्वा
सृद् 9 P	सृदित्वा	क्लिञ् 4 9 P	क्लिणित्वा, क्लिष्ट्वा
रुद् 2 P	रुदित्वा	कुष् 9 P	कुषित्वा
		सृष् ,,	सृषित्वा

(c) Sections 330 and 434 c also hold good here; as चोरयित्वा, क्षालयित्वा, कथयित्वा, कीर्तयित्वा, धर्षयित्वा, ज्ञापयित्वा, धूनयित्वा from the roots चुर, क्षल्, कथ्, कृत्, धृष्, ज्ञा and धू, all 10 U.

About the Augment इ.

(447) Roots ending in vowels except those ending in long ऋ do not generally take इ before त्वा. Roots ending in ए, ऐ and ओ, are to be taken as roots in आ.

दा 2 P	दात्वा	मी 9 U	मीत्वा
पा ,,	पात्वा	यु 2 P	युत्वा
के 1 P	कात्वा	सृ 1 P	सृत्वा
ली ,,	लीत्वा		

Exceptions:—

(a) The roots शी, श्वि, डी, पू, जाय्, दरिद्रा, दो 4 P, मे 1 A, मा 2 P 3 4 A. सो and स्था take इ before त्वा. The final vowel of the last 6 roots is dropped. कृ 6 P and जृ 1 4 9 P. take इ and optionally lengthen it before त्वा.

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
दरिद्रा 2 P	दरिद्रित्वा	स्था 1 U	स्थित्वा
दो 4 P	दित्वा	मा 2 P	मित्वा
सो ,,	सित्वा	3 4 A	
क 6 P	करित्वा-करीत्वा	मे 1 A	
		जृ 1 4 9 P.	जरित्वा जरीत्वा

(b) Exceptions 435 b and c hold good before स्वा also.

धे 1 P	धीत्वा	छा 4 P	छात्वा, छित्वा
पा ,,	पीत्वा	शो ,,	शात्वा, शित्वा
गै ,,	गीत्वा		

(448) Anit roots except क्षुध् and वस् 1 P do not take इ before त्वा.

The root स्कन्द retains its nasal; roots सञ्ज्, बन्ध् and दंश् drop it, while रञ्ज्, स्वञ्ज्, and भञ्ज् retain it optionally. मस्ज् inserts a nasal.

क्षुध् 4 P	क्षुधित्वा, क्षोधित्वा	दह् 1 P	दग्ध्वा
तुष् ॥	तुष्ट्वा	लिह् 2 U	लीढ्वा
वस् 1 P	उषित्वा	नह् 4 U	नध्वा
शक् 5 P	शक्त्वा,	स्कन्द् 1 P	स्कंत्वा
पच् 1 U	पक्त्वा	सञ्ज् ॥	सक्त्वा
त्यज् 1 P	त्यक्त्वा	बन्ध् 9 P	बध्वा
क्षुद् 7 U	क्षुत्वा	दंश् 1 P	दष्ट्वा
युध् 4 A	युध्वा	रञ्ज् 1 4 U	रक्त्वा, रंक्त्वा
आप् 5 P	आप्त्वा	स्वञ्ज् 1 A	स्वक्त्वा, स्वंक्त्वा
दिश् 6 U	दिष्ट्वा	भञ्ज् 7 P	भक्त्वा, भंक्त्वा
लभ् 1 A	लब्ध्वा	मस्ज् 6 P	मंक्त्वा

(449) Wet roots take इ optionally as usual.

Roots

Gerund

क्लिद् 4 P	क्लेदित्वा	क्लित्वा	क्लित्वा,
नश् ॥		नशित्वा	नष्टा-नंष्टा
मुह् ॥	मोहित्वा	मुहित्वा	मुग्ध्वा-मूढ्वा
मृज् 1 2 P	मार्जित्वा		मृष्ट्वा
कृप् 1 A	कल्पित्वा		कृप्त्वा
गाह् ॥		गाहित्वा	गाह्वा
स्यन्द्		स्यन्दित्वा	स्यन्त्वा
गृह् 1 U	गृहित्वा	गृहित्वा	गृह्वा
क्लिश् 9 P		क्लिशित्वा only	क्लिष्ट्वा
तञ्ज् 7 P		तंचित्वा	तक्त्वा
अञ्ज् ॥		अंजित्वा	अंक्त्वा-अक्त्वा

(450) The following Set roots take इ optionally before त्वा:—

Roots ending in इद्, roots of the 8th conjugation ending in a nasal, most roots ending अस् except Anit ones and the roots

पू 1 A शक् 4 U, खन्, मुच्, ग्लुच्, क्लिश् 4 A, अस् 4 P, ग्रस्, ग्लस्, यस्, शस्, लुप्, लुभ्, सन्, वृत्, ऋध्, गृध्, घृष्, वृद्, तृद्, सृष् 1 P वृध्, वृष्, इष् 6 P, पुष्, रिष्, रुष्, अंच्, वंच् दंश्, स्तंश् 5 P, भंश्, भंस्, भ्वंस्, संभ्, संम् and शंस्.

Roots ending in इच् change it to य् before त्वा without intermediate इ.

Roots of the 8th conjugation and the root खन् drop the final nasal before त्वा and सन् and खन् lengthen the penultimate अ.

Regarding roots ending in अम् section 438 holds good before त्वा also, but the roots अम् and दम् take इ necessarily and the roots कम् and क्रम् have a third form कामयित्वा and कृत्वा respectively.

The penultimate nasal of the roots noted above is dropped before त्वा without the intermediate इ and retained when they take इ. It is optionally dropped in the case of वंच् even when it takes the intermediate इ. The roots मंथ्, मथ् and श्रंथ् and लुञ्च् take इ necessarily but drop their nasal optionally.

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
क्षिच् 1 4 P	क्ष्यत्वा	क्षेवित्वा,	
ष्ठिच् "	ष्ठ्यूत्वा	ष्ठेवित्वा,	
दिच् 4 P	द्युत्वा	देवित्वा,	
मिच् "	म्युत्वा	सेवित्वा,	
ऋण् 8 U	ऋत्वा	अणित्वा	
क्षण् "	क्षत्वा	क्षणित्वा	
क्षिण् "	क्षित्वा	क्षिणित्वा	
तन् "	तत्वा	तनित्वा	
तृण् "	तृत्वा	तृणित्वा	
घृण् "	घृत्वा	घृणित्वा	
मन् "	मत्वा	मनित्वा	
सन् "	सात्वा	सानित्वा	
वन् "	वत्वा	वानित्वा	
खन् "	खात्वा	खनित्वा	
		कृम् "	कृत्वा
		भ्रम् "	भ्रात्वा
		क्रम् "	क्रात्वा
		तम् "	तान्त्वा
		भ्रम् "	भ्रात्वा
		दम् "	दात्वा
		शम् 4 P	शात्वा
		चम् 1 P	चात्वा
		अम् "	अमित्वा
		वम् "	वमित्वा
		कम् 1 A	कात्वा
		क्षम् 1 A } 4 P }	क्षात्वा
			क्षमित्वा

Roots	Gerund	Roots	Gerund		
अञ्च् 1 P	अक्त्वा	अञ्चित्वा	मस् ,	मस्त्वा	ग्रसित्वा
वञ्च् ,	वक्त्वा	वञ्चित्वा	सह् ,	सोढ्वा	सहित्वा
		वञ्चित्वा	वृन् ,	वृत्त्वा	वर्तित्वा
शस् ,	शरत्वा	शंसित्वा	वृध् ,	वृध्त्वा	वर्धित्वा
लुञ्च् ,		लुञ्चित्वा	ग्रंथ् 9 P		ग्रंथित्वा
		लुञ्चित्वा			ग्रथित्वा
मुच् ,	मुक्त्वा	मुञ्चित्वा	मंथ् 1 ,		मंथित्वा
		मुञ्चित्वा			माथित्वा
यस् ,	यस्त्वा	यसित्वा	अंथ् 1 P		अथित्वा
घृष् ,	घृष्ट्वा	घर्षित्वा			अंथित्वा
वृष् ,	वृष्ट्वा	वर्षित्वा	शक् 4 U	शक्त्वा	शकित्वा
पुष् ,	पुष्ट्वा	पुषित्वा	क्लिग् 4 A	क्लिष्ट्वा	क्लिशित्वा
		पुषित्वा	अस् 4 P	अस्त्वा	असित्वा
रिष् ,	रिष्ट्वा	रिषित्वा	लुप् ,	लुप्त्वा	लुपित्वा
		रेषित्वा			लोपित्वा
मृष् 1 P	मृष्ट्वा	मर्षित्वा	लुभ् ,	लुब्ध्वा	लुभित्वा
दम्भ् 5 P	दब्ध्वा	दंभित्वा			लोभित्वा
स्तम्भ् 5 6 P	स्तब्ध्वा	स्तंभित्वा	कृध् ,	कृध्त्वा	अर्धित्वा
भ्रग् 1 A	भ्रष्ट्वा	भ्रंशित्वा	गृध् ,	गृध्त्वा	गर्धित्वा
ध्वस् ,	ध्वस्त्वा	ध्वंसित्वा	छृद् 7 U	छृत्वा	छर्दित्वा
स्रम्भ् ,	स्रब्ध्वा	स्रंभित्वा	तृद् ,	तृत्वा	तर्दित्वा
पृ ,	पृत्वा	पवित्वा	इष् 9 P	इष्ट्वा	एषित्वा

(451) The following Anit roots drop their final nasal before त्वा.

गम् 1 P	गत्वा	रम् 1 A	रत्वा
नम् ॥	नत्वा	मन् 4 A	मत्वा
यम् ॥	यत्वा	हन् 2 A	हत्वा

(452) Roots mentioned in Section 326 with the exception of वग्, व्यच्, and द्रश्च् take Samprasāraṇa before त्वा. Exception 3rd to section 322 holds good before त्वा also.

Roots.	Gerund	Roots.	Gerund
वच् 2 P	उक्त्वा	वस् 1 P	उषित्वा
स्वप् ,,	सुप्त्वा	वद् ,,	उदित्वा
वश् ,,	वशित्वा	ग्रह् 9 U	गृहीत्वा
यञ् 1 U	इष्ट्वा	व्यध् 4 P	विधत्वा
वप् ,,	उप्त्वा	प्रच्छ 6 P	पृष्ट्वा
वह् ,,	ऊढ्वा	व्यच् ,,	व्यचित्वा
वे ,,	उत्वा	व्रश्च ,,	व्रश्चित्वा
व्ये ,,	वीत्वा	भ्रस्ज् 6 U	भृष्ट्वा
ह्वे ,,	ह्वत्वा	ज्या 9 P	जीत्वा

(453) The following roots form their Gerunds irregularly:

Roots	Gerund	Roots	Gerund
अद् 2 P	जग्ध्वा	दा 1 3 U	दत्त्वा
शास् ,,	शिष्ट्वा, शासित्वा	दे 1 A	
भज् 1 P	वीत्वा, अजित्वा	धा 3 U	हित्वा
चक्ष् 2 A	ख्यात्वा, कशात्वा	धाव् 1 U	धौत्वा-धावित्वा
		हा 3 P	हित्वा

(b) The Gerund in य्.

(454) When a preposition is prefixed to a root, य् is added instead of त्वा; as आदाय, अपनीय, अनुभूय, प्रमुच्य, &c.

(455) The affix य् does not admit of the intermediate इ. See section 185.

(456) त् is prefixed to this य् when a root ends in a short vowel, or when the radical short vowel combines with the vowel of a preposition to form a long one; examples, निश्चित्य, अनुकृत्य, प्रस्तुत्य, अधीत्य, प्रेत्य, &c.

(457) Roots ending in इव् lengthen the radical vowel; as प्रक्षीव्य, आदीव्य, निष्ठीव्य, आसीव्य, &c.

(458) Roots of the 8th conjugation ending in a nasal except सन् and the roots हन् and मन् 4 A. drop their nasal necessarily before य्. Anit roots ending in य् and the roots खन्, जन् and सन्

do it optionally but the last 3 roots lengthen their vowel before य. Examples, ससृत्य—विक्षृत्य—प्रक्षित्य—वितृत्य—प्रवृत्य—प्रपृत्य—अवमृत्य—प्रमृत्य—प्रवृत्य—निहत्य—आगम्य—आगत्य—प्रणम्य—प्रणत्य—नियम्य—नियत्य—विरम्य—विरत्य—उत्वाय—उत्वन्य—संजाय—संजन्य, &c.

(459) Roots mentioned in section 326 take Samprasârana before य. Examples:—प्रोच्य—प्रमुच्य—समिज्य—प्रत्युच्य—प्रोह्य—प्रोष्य—अनुय—संगृह्य—आविध्य—आपृच्छ्य—प्रभृज्य—आहूय—संविच्य—संवृद्ध्य—उच्छ्रय, &c.

(460) The roots वे and ज्या do not take Samprasârana; and ज्ये takes it optionally when preceded by परि and सम्; as प्रवाय, प्रज्याय, प्रव्याय, परिवीय or परिव्याय, and संव्याय or संवीय.

(461) Section 23 (a) holds good before य; as प्रकीर्य, निगीर्य, अनुजीर्य, उत्तीर्य, विदीर्य, प्रपूर्य, संवूर्य, विशीर्य, विस्तीर्य, &c.

(462) Penultimate nasal is generally dropped; as प्रशस्य, व्यज्य, निबध्य, विभज्य, उन्मथ्य, &c.

(463) The following roots form their Gerund in य irregularly :—

Roots		Gerund	Roots		Gerund
अद्	—	प्रजग्ध्य,	क्षि	—	प्रक्षीय
अज्	—	संवीय	जागृ	--	प्रजागर्य
शास्	2 P—	अनुशिष्य	शी	—	निशस्य
मे	6 A—	निमाय, निमित्य	मि 5 U—		संमाय
ली	4 A—	विलीय, विलाय	दी 4 A—		प्रदाय
मी	9 U—	प्रमाय			

(464) The Vikarana अय of the 10th conjugation and Causals is dropped before the affix य except in the case of its being immediately preceded by a prosodially short syllable; as उत्तोत्य, विचूत्य, प्रक्षाल्य, but विरच्य, प्रकथ्य; प्रबोध्य, विकार्य, आनाय, अपगम्य, &c.

(465) अय is optionally retained in the Causal base of the root आप्; as प्राप्य or प्रापय्य.

(466) The final अ of the Desiderative bases is dropped before य; as विजिगीष्य, प्रबुबोधिष्य, &c.

(467) Frequentative bases in य drop the य when preceded by a consonant but they drop only the final अ when preceded by a vowel; as प्रबोबुध्य, प्रबोभूय, &c.

(c) The Gerund in अम् .

(468) The affix अम् is added to a root or to a Derivative verbal base which generally undergoes the same changes as take place before the third person singular termination of the Passive Aorist (see section 351 and 352), Examples:—चायम् 'having gathered,' लावम् 'having cut,' गमम् or गामम् 'having caused to go.'

The Infinitive.

(469) The Infinitive of purpose is formed by adding तुम् to a root or a Derivative verbal base which undergoes the same changes as take place before the ता of the Periphrastic Future.

Roots	Gerund	Roots	Gerund
ख्या —	ख्यातुं	सू 2 4 A —	सोतुं, सवितुं
दरिद्रा —	दरिद्रितुं	हृ —	हृतुं
जि —	जेतुं	कृ 6 P 9 U—	करितुं, करीतुं
मि 5 U—	मातुं	जाय —	जागरितुं
चि 10 U—	चपयितुं } चययितुं }	छो —	छातुं
क्री —	क्रेतुं	कथ् 10 U. —	कथयितुं
डी —	डयितुं	क्षल् „ —	क्षालयितुं
दी 1A—	दातुं	इष् 6 P —	एषितुं, एष्टुं
मी „ —	मेतुं	कुष् —	कोषितुं
ली 4 A 9 P—	लातुं, लेतुं	कुष् with निस्—	निष्कोषितुं
यु 9 U—	योतुं		निष्काष्टुं
यु 2 P—	यवितुं	कृत् —	अर्तितुं } कृतोयितुं }
ऊर्ण् —	ऊर्णवितुं, ऊर्णवितुं	कित् —	चिकित्सितुं
ध्र —	धवितुं	कम् —	कमितुं, कामयितुं
ध्र 6 P—	धुवितुं	जम् —	जंभितुं

Root	Gerund	Roots	Gerund
प्रच्छ्	— प्रच्छुं	रुह्	— रोहुं
नश्	— नशितुं, नष्टुं	सह्	— सहितुं, सोहुं
मश्ज्	— मश्जुं	स्निह्	— स्नेहितुं, स्नेग्धुं
अश्ज्	— अश्जुं, भष्टुं		स्नेहुं
त्यज्	— त्यजुं	अश्	— वेतुं, आजितुं
सृश्	— सृष्टुं, मष्टुं	लुभ्	— लोब्धुं, लोभितुं
ग्रह्	— ग्रहितुं, गोहुं	शक् 4U	— शक्तितुं, शक्तुं
मुह्	— मोहितुं, मोग्धुं	बुध् Caus-	बोधयितुं
	* मोहुं	Desi.—	बुबोधयितुं
बह्	— बोहुं	A tm. freq.—	बोबुधितुं

CHAPTER XVIII.

Dhātupāṭha.

The list of roots as given by Paṇini in the order of conjugations is only arranged here alphabetically and certain general forms as well as almost all irregular and noteworthy ones in the conjugational and non-conjugational Tenses and Moods have been given under each root in the series of Active, Passive, Causal Desiderative and Derivative groups.

Note the following technical indicatory letters used with each root by Paṇini to show the peculiarities explained below in each case:—

अ except in the case of the roots of the 10th conjugation is used to avoid the misapprehension of roots resulting from the rules of sandhi; as पठ व्यक्तायां वाचि । अन्यथा पठ्व्यक्तायां बाध्वित्येवं स्यात् । अ helps here to show whether the root is पठ् or पठ् by avoiding the combination of ट् and व्.

अ in the case of the roots of the 10th conjugation shows that the penultimate vowel remains unchanged; as in the case of कथ्, सृग्, सूच्, &c. see section 238.

- आ** indicates that the past passive and active participles formed from the root do not take the augment इ and that when the participles are used impersonally or when they import the sense of ‘beginning to perform the action or to undergo the state’ expressed by them, they take इ optionally; as त्रि-मिदा स्नेहने, here मिद् 1 A. though Set, does not take इ and has मित्, मित्तवत् as its past participles. In the latter sense, however, मिद् forms as मित् or मेदित, मित्तवत् or मेदितवत्.
- इ** points out that न् (नुम्) is inserted before the final consonant of a root; as वदि अभिवादन—स्तुत्योः here वदि is equal to वन्द्.
- इर** shows that the root takes the second variety of the Aorist optionally; श्रुत्युतिर क्षरणे । The root श्रुत् takes II or V varieties; as अश्रुतत् or अश्रुयोतीत्.
- ई** indicates that the root does not take the augment इ in the case of past passive and active participles formed from it; as चिती सज्ञाने । चित् 1 P. though Set, forms its participles, as चित्त, चित्तवत्.
- उ** points out that the root takes the augment इ optionally before the termination स्वा of the gerund; as शम् उपशमे । The root शम् forms its gerund in त्वा as शमित्वा or शांत्वा.
- ऊ** shows that the root is Wet; as गुप् रक्षणे. The root गुप् is Wet.
- ऊ** indicates that the penultimate vowel of the root is not to be shortened in III variety of the Aorist; as चकास्, दीप्तौ । The root चकास् has अचचकांसत्, see exception 1 to Section 235 e.
- ऋ** points out that the root takes II Variety of the Aorist; as गम्ल गतौ । The root गम् takes II Variety.

ए indicates that the radical vowel does not take Vriddhi in V Variety of the Aorist; as कटे वर्षावरणयोः । The root कट् has अकटीत्. See exception to section 290.

ओ shows that the root forms its past passive and active participles in न and नवत् instead of in त and तवत्; as भुजो कौटिल्ये. The root भुज् 6 P. forms its participles as भुज्, भुजवत्.

क
ण
प } These letters are used to show that roots belong to different padas or different conjugations as ओ-हा-क् त्यागे; ओ-हा-इ गतौ. दा-ण् दाने. दा-प् लवने. हा 3 A; हा 3 P; दा 1 P; दा 2 P; &c.

इ or अनुदात्तस्वर which is indicated by a stroke given at the foot of the last vowel of a root shows that the root is exclusively Atmanepadi; as गृह् अन्यके शब्दे. वद् अभिवादन-स्तुत्योः. The roots गु I conjugation and वृद् are Atmanepadi.

उ or स्वरितस्वर which is indicated by a stroke given upwards of the last vowel of a root shows that the root is Ubhaya-padi; as चिउ चयने । दिश् अतिसर्जने । चि and दिश् are Ubhaya-padi.

जि indicates that the past passive participle ending in त is also used in the sense of the present tense; as जि-द्विदा स्नेहन-मोचनयोः । द्विगुण changed or changing only.

ट shows that the feminine of the nouns derived from the root is formed by long ई; धेत् पाने । The feminine of स्तनंधयः is स्तनंधयी.

ड indicates that the root forms an abstract noun by the termination अशु (अशुच्) as ड-नदि ससृद्धौ, आनंदशु is the abstract noun from नन्द्.

ढ shows that the root forms an abstract noun by the termination त्रि. म is added on to त्रि in the sense of 'being prepared,' as ढ-कृ-ञ् करणे । कृत्रिम from कृ.

ष shows that the root forms an abstract noun in feminine by the termination अ (अङ्) and then by आ (टाप्); as जृष् वयोहानौ । जरा from जृ.

अक् (Set) 1 P. कुटिलायांगतौ, to move tortuously; Act. अकति, आक, अकितास्मि, अकिष्यति, आकीत्, अक्यासं, Pass. अक्यते, अकिष्यते आकि, Caus. अकयति-ते आचिकत्-त, Desid. अचिकिषति-
Deri. अकित, अकितुं, अकित्वा, आकिवस्.

अक्ष् (अक्षू-Wet) 1 P. व्याप्तौ, to pervade; to reach; to accumulate
Act. अक्षति, आनक्ष, आनक्षिथ or आनष्ट, अक्षितास्मि, अष्टास्मि, अक्षिष्यति-अक्ष्यति, आक्षीत्, आक्षिष्टां or आष्टां, अक्ष्यासं, Pass. अक्ष्यते, अक्षिष्यते or अक्ष्यते, आक्षि, आक्षिषातां or आक्षातां, Caus. अक्षयति-ते, आचिक्षत्-त, Desid. अचिक्षिषति or अचिक्षति, Deri. अष्ट, अक्षितुं or अष्टुं, अक्षित्वा or अष्ट्वा, अक्षत् or अक्षण्वत्, अक्षिष्यत् or अक्ष्यत्, आनक्षवस्.

अग् (Set) 1 P कुटिलायांगतौ to wind; to go.

अंक् (अकि-Set) 1 A लक्षणे to mark अंकते, आनंके, अंकिताहे, अंकिष्यते, आंकिष्ट, आंकिष्यत्, अंकिषीय, Pass. अंक्यते, अंकिष्यते, आंकि Desid. अंचिकिषते Deri. अंकित, अंकितुं, अंकित्वा, आनंकान

अंग् (अगि-Set) 1 P गतौ to go अंगति, आनंग.

अंघ् (अधि-Set) 1 A गत्याक्षेपे । मधिकैतवेच । to go; to hasten; to begin; to blame; to gamble.

अच् (अचु-Set) 1 U गतौ याचनेच to go; to request अचति-ते, आच-चे, अचितास्मि-हे, अचिष्यति-ते, आचीत्—आचिष्ट, अच्यासं, अचिषीय. Pass. अच्यते, अचिष्यते, आचि, Caus. आचयति-ते आचिचत् त, Desid. अचिचिषति-ते, Deri. अक्त, अचितुं, अचित्वा अचत्, अचिष्यत्, आचिवस्.

अज् (Set) 1 P गति-क्षेपणयोः । to go; to drive; to throw. (वी is optionally substituted in non-conjugational tenses). विवाय, विवायिथ or विवेथ; वेतास्मि, वेप्यति, अवेप्यत्, अवैषीत्, वीयासं Pass. वीयते, वेप्यते or वायिष्यते, अवायि Caus. वाययति-ते अवीवयत्-त Desid. अजिजिषति or विवीषति, Deri. अजित or वीत्, अजितुं or वेतुं, अजित्वा or वीत्वा, अजत्, अजिष्यत् or वेप्यत्, विवीवस्, other optional forms are similar to those of अच् .

- अञ्च (अचि-अञ्चु, Set) 1 U अव्यक्ते शब्दे । गतौ याचनेच, to speak indistinctly; to go; to request; to bend. अञ्चति-ते, आनञ्च-चे, अञ्चितास्मि-हे, अञ्चिष्यति-ते, आञ्चीत्-आञ्चिष्ट, अच्यासं-अञ्चिषीष Pass. अच्यते-अञ्चिष्यते, आञ्चि Caus. अञ्चयति-ते, आञ्चिचत्-त्, Desid. अञ्चिचिषति Deri अक्त or अक्न, अञ्चितुं, अक्त्वा, आञ्चिषस्.
- अञ्च (अञ्चु-Set) 1 P. पूजायाम्, to worship; to honour or to revere. Ben. अच्यासं Pass अच्यते P. P. अञ्चित Der. अञ्चिष्व Per. P. आनञ्चस् all other forms are the same as अञ्च above.
- अट् (Set) 1 P गतौ. to wander.
- अट्ट (अट्ट) 1 A. अतिक्रम-हिंसयोः । to transgress; to kill; अट्टते, आनट्टे, अट्टिताहे, अट्टिष्यते, आट्टिष्ट, अट्टिषीय, Pass. अट्टयते, अट्टिष्यते, आट्टि, Caus. अट्टयति-ते, Desid. अट्टिटिषते, अट्टिटिषते, अतिट्टिषते, Deri. अट्टित, अट्टितुं, अट्टिष्व.
- अट् (Set) 1 P. गतौ to go.
- अट् (अट्टि-Set) 1 A. गतौ. to go.
- अट् (Set) 1 P. उद्यमे. to exert; to try.
- अट्ट (Set) 1 P. अभियोगे to join; to attack; to explain the sense of; to sue; to exert.
- अण् (Set) 1 P. शब्दे. to utter a voice, to sound.
- अत् (Set) 1 P. सातत्यगमने. to go constantly; to obtain (mostly Vedic) Deri. अतित or अत्त.
- अन्त } अति-Set }
अन्द् } अदि—, } 1 P. बंधने to bind.
- अञ् (अबि-Set) 1 P. गतौ to go.
- अञ् } अञ्चि Set }
अञ् } अञ्चि—, } 1 A. शब्दे to sound.
- अभ्र (Set) 1 P. गतौ. to go, to wander about.
- अय (Set) 1 P. गत्यादिषु to go; to sound, to wait upon. Deri. आंत or अमित.
- अय् (अय Set) 1 A. गतौ to go.

अर्घ् (Set) 1 P. मूल्ये. to be worth; to cost. Act अर्घति. आनर्घ. अर्घितास्मि. अर्घिष्यति. आर्घीत्. अर्घ्यासं Pass. अर्घ्यते. अर्घिष्यते. आर्घि. Caus. अर्घयति-ते. अर्जिघत्-त. Desid. अर्जिघिषति Deri. अर्घित. अर्घितुं. अर्घित्वा. आनर्घ्वस्.

अर्च (Set) 1 U पूजायाम्. to worship; to honour; to shine; to praise (Vedic). Act. अर्चति-ते, आनर्च-चे. अर्चितास्मि-हे, अर्चिष्यति-ते. आर्चीत्-आर्चिष्ट. अर्च्यासं-अर्चिषीय. Pass. अर्च्यते अर्चिष्यते आर्चि. Caus. अर्चयति-ते. आर्चिचत्-त. Desid. अर्चिचिषति-ते. Deri. अर्चित. अर्चितुं. अर्चित्वा. आनर्च्वस्.

अर्ज (Set) 1. P. अर्जने. to procure; to earn.

अर्द् (Set) 1 P. गतौ याचनेच. to go; to beg or request; Deri* अर्दित, समर्ण solicited. अर्धर्ण near, proximate, close, drawing near (of time).

अर्ब (Set) 1 P. गतौ to go, to injure, to kill.

अर्व (Set) 1 P. हिंसायाम्. to kill.

अर्ह (Set) 1 P. पूजायाम् योग्यत्वेच. to worship; to deserve. Desid, अर्जिहिषति Deri. अर्हत्. आनर्ह्वस्.

अल् (Set) 1 U. भूषण-पर्याप्ति-वारणेषु. to adorn; to be competent or able; to ward off. Act. अलति-ते. आल-ले. अलितास्मि-हे, अलिष्यति-ते. आलीत्-आलिष्ट. अल्यासं-अलिषीय. Pass. अल्यते. अलिष्यते. आलि. Caus. आलयति-ते. आलिलत्-त, Desid. अलिलिषति-ते. Deri. अलित. अलितुं. अलित्वा. अलव. अलिष्यत्, आलिवस्.

अव् (Set) 1 P. रक्षण-गति-कांति-प्रीति-तृप्त्यवगम-प्रवेश-श्रवण-स्वास्थ्य-याचन-क्रियेच्छा-दीप्त्यवाप्त्यालिंगन-हिंसा-दान-भाग-वृद्धिषु. to protect, to move, to be lovely, to please, to satisfy, to know, to enter, to hear, to own, to beg, to act, to desire, to shine, to obtain, to embrace, to kill, to take, to be, to grow. Deri. अवित or ऊत.

अष्	}	अष्-Set	}	1 U. गति-दीप्त्यादानेषु, to go, to shine, to
अस्		अस्-		receive.

अङ् (अङि-Set) 1 A. गतौ, to go.

आङ् (आङि-Set) 1 P. आयामे. to lengthen, to stretch, to make straight. Act. आङ्गति. आङ्ग. (according to some आनङ्ग) आङ्गितास्मि. आङ्गिष्यति. आङ्गीत्. आङ्गिष्यत् आङ्ग्यासं Caus. आङ्गयति-ते Desid. आङ्गिष्यति. Deri. आङ्गित. आङ्गितुं. आङ्गित्वा.

इ (Anit) 1 P. गतौ to go. Act. अयति, इयाय. इययिथ. इयेथ. एतास्मि. एष्यति. ऐष्यत्. ईयामं. Pass. ईयते. एष्यते or आयिष्यते. आयि, Caus. आययति-ते. आययत्-त. Desid. इयीषति. Deri-इत. एतुं, इत्वा, उदित्य. अयत्. एष्यत्, ईयिषस्.

इग् (Set) 1 P. गतौ. to go, to move Act. एखति. इयेख. एखितास्मि. एखिष्यति. ऐखीत्. ऐखिषं. इख्यासं Pass. इख्यते. एखिष्यते. ऐखि. Caus. एखयति-ते. ऐचिखत्-त Desid. एचिखिषति, Deri. इखित. एखितुं. एखित्वा. ईखिषस्.

इङ् (इङि Set) 1 P. गतौ. to go, to move. Act. इङ्गति, ऐङ्गत्. इङ्गांचकार—आस—बभूव. इङ्गितास्मि इङ्गिष्यति. ऐङ्गीत्. इङ्ग्यासं. Pass. इङ्ग्यते. इङ्गिष्यते. ऐङ्गि. Caus. इङ्गयति-ते, ऐङ्गिषत्-त, Desid. इङ्गिष्यति. Deri. इङ्गित. इङ्गितुं. इङ्गित्वा.

इग् (इङि-Set) 1 P. गतौ to go, to move.

इट (Set) 1 P. गतौ to go.

इद् (इदि Set) 1 P. परमैश्वर्ये; to have superhuman faculties, to be powerful.

इन्व् (इवि Set) 1 P. व्याप्तौ. to pervade; to please; to be satisfied.

ई (Anit) 1 P. गतौ. to go, forms like इ 1 P. Perf. अयांचकार—आस—बभूव. Deri. ईत. ईत्वा. अयांचकृषस्.

ईक्ष् (ईक्ष्-Set) 1 A. दर्शने to see. Act. ईक्षते. ऐक्षत. ईक्षांचक्र. ईक्षिताहे. ईक्षिष्यते. ऐक्षिष्यत. ऐक्षिष्ट. ईक्षिषाय। Pass. ईक्ष्यते. ईक्षिष्यते. ऐक्षि. Caus. ईक्षयति—ते. ऐचिक्षत्-त. Desid. ईचिक्षिषते Deri. ईक्षित. ईक्षितुं. ईक्षित्वा. अपेक्ष. ईक्षमाण. ईक्षिष्यमाण. ईक्षांचक्राण.

ईग् } ईखि (Set) 1 P. गतौ. to go.

ईज् (ईज्-Set) 1 A. गति—कुत्सनयोः. to go; to censure, to blame.
 ईर. (Set) 1 P. गतौ. to go. Act. ईरति. ईरांचकार. ईरितास्मि—
 ईरिष्यति. ऐरिष्यत्. ऐरीत्. ईर्यासं. Pass. ईर्यते. ईरिष्यते. ऐरि. Caus.
 ईरयति—ते. Desid. ईरिरिषति. Deri. ईरित. ईरितुं. ईरित्वा. ईरांचकृ-
 वस् .

ईर्ष्य } (Set) 1 P. ईर्ष्यार्थी to envy.
 ईर्ष्य }

इष् (ईष-Set) 1 A. गति—हिंसा—दर्शनेषु to escape; to kill, to see
 ईष् (Set) 1 P. उच्छे to glean.

ईद् (ईह-Set) 1 A. चेष्टायाम् to endeavour. to obtain, to aim at
 to wish. Act. ईहते. ऐहत्. ईहांचक्रे. ईहिताहे. ईहिष्यते. ऐहिष्यत्.
 ऐहिष्ट. ईहिषीय. Pass. ईह्यते. ईहिष्यते. ऐहि. Caus. ईहयति—ते.
 ऐजिहत्—त Desid. ईजिहिषते Deri. ईहित. ईहितुं. ईहित्वा. ईहमान.
 ईहिष्यमाण. ईहांचक्राण.

उ (उड्-Anit) 1 A. शब्दे to utter a voice; to sound. अवते. ऊचे,
 ओतास्मि. ओष्यते. औष्यत्. औष्ट Deri. उत. ओतुं.

उक्ष (Set) 1 P. सेचने. to sprinkle; to wet, Act. उक्षति. औक्षत्.
 उक्षांचकार उक्षितास्मि. उक्षिष्यति. औक्षिष्यत्. औक्षीत्. उक्ष्यासं Pass
 उक्ष्यते उक्षिष्यते औक्षि. Caus. उक्षयति—ते. औचिष्यत्—त Desid.
 उचिषिषति. Deri. उक्षित. उक्षितुं. उक्षित्वा. प्रोक्ष्य. उक्षांचकृवस्.

उख् (Set) 1 P. गतौ. to go, Act ओखति. औखत्. उवोख. ओखि-
 तास्मि. औखिष्यत्. औखीत्. उख्यासं Pass. उख्यते ओखिष्यते.
 औखि Caus. औखयति—ते, औचिष्यत्—त Desid ओचिषिषति Deri-
 उखित or ओखित. ओखितुं. ओखित्वा. ऊखिवस्.

उंख् (उंखि-Set) 1 P. गतौ to go. Act. उंखति. औंखत्. उंखांचकार-
 आस-बभूव. उंखितास्मि. उंखिष्यति. औंखिष्यत्. औंखीत्. उंख्यासं.
 Pass. उंख्यते. उंखिष्यते औंखि Caus. उंखयति—ते. औचिष्यत्—त
 Desid. उंचिषिषति Deri. उंखिते. उंखितुं. उंखित्वा. उंखांचकृवस्.

उच्छ् (उच्छी-Set) 1 P. विवासे to dwell abroad; to retire. Act.
 उच्छति, उच्छांचकार—आस—बभूव. उच्छितास्मि. उच्छिष्यति.
 औच्छिष्यत्. औच्छीत्. उच्छ्यासं Desid. उचिच्छिषति Deri. उष्ट,
 उच्छित्वा. उच्छितम्.

उञ्छ् (उच्छि-Set) 1 P. उञ्छे to glean.

उट् (Set) 1 P. उपघाते to knock down.

उर्द् (उर्द-Set) 1 A. माने क्रीडायांच, to measure; to play; to taste; to grant; to be cheerful. Act. उर्वते. उर्दाचक्रे. उर्दिताहे. उर्दिष्यते. और्दिष्यत्. और्दिष्ट. उर्दिषीय Pass. उर्वते. और्दि Caus. उर्वयति-ते. और्दिदत्-त Desid. उर्दिदिषते Deri. उर्दित. उर्दितुं. उर्दिता. उर्दाचक्राण.

उर्व् (उर्वी-Set) 1 P. हिंसायाम्, to kill or hurt उर्वति उर्वाचकार—आस्-बभूव. उर्वितारिभ. उर्विष्यति. और्विष्यत्. और्वित्. उर्व्यासं.

उष् (Set) 1 P. दाहे, to burn. उवोष. ओषांचकार—आस—बभूव Caus. Aor. औषिषत्-त Desid. औषिषिषति Deri. औषित or उषित or उष्ट. ओषांचकृवस्, ऊषिवस्.

उह् (उहिर्-Set) 1 P. अर्दने to hurt or kill, Aor. औहीत् or औहत्.

ऊट् (Set) 1 P उपघाते to knock down.

ऊय् (ऊयी-Set) 1 A. तंतुसंताने, to weave; to sew. Act. ऊयते, औयत. ऊयांचक्रे. ऊयिताहे. ऊयिष्यते. औयिष्येत. औयिष्ट. ऊयिषीय Pass. ऊय्यते. औयि Caus. ऊययति-ते. औयियत्-त Desid ऊयिषिषते, Deri. ऊत. ऊयमान. ऊयिष्यमाण. ऊयांचक्राण.

ऊष् (Set) 1 P. रुजायाम्, to be ill. Act. ऊषति. औषत्. ऊषांचकार—आस—बभूव ऊषितारिभ. ऊषिष्यति. औषिष्यत्. औषीत्. ऊष्यासं Pass. ऊष्यते. ऊविष्यते औषि. Caus. ऊषयति-ते. औषिषत्-त Deri. ऊषिषिषति Desid. ऊषित. ऊषित्वा. ऊषितुं. ऊषांचकृवस्.

ऊह् (ऊह-set) 1. A. वितर्के to conjecture, to infer, to guess; to note; to expect; to reason. (With any preposition U.) ऊहते-ति. औहत-त्. ऊहांचक्रे-चकार. ऊहिताहे-स्मि. ऊहिष्यते-ति. औहिष्यत-त्. औहिष्ट-औहीत्. ऊहिषीय-ऊह्यासं Pass. ऊह्यते. ऊहिष्यते. औहि Caus. ऊहयति-ते. औजिहत्-त Desid. ऊजिहिषते—ति Deri. ऊहित. ऊहितुं. ऊहित्वा. ससह्य. ऊहांचक्राण-चकृवस्.

क्व (Anit) 1 P. गतिप्रापणयोः to go; to acquire; Act. क्वच्छति. आर्च्छत्. भार. आरिषि. अर्तास्मि. अरिष्यति, आरिष्यत्. आर्षित्. अर्षासं

Pass अर्पयते. आरि Caus. अर्पयति-ते. भार्षिपत्-त Desid. अरिषिषति
Freq. अरार्पते Deri. कृत (also कृणं debt). अर्पु. कृत्वा. ससृत्प.
कृच्छत्. अरिष्यत्. आरिष्वत्.

कृञ् (कृञ् Set) 1 A. गति—स्थानार्जनोपार्जनेषु to go; to stand; to
gain, to acquire; to be healthy. Act. अर्जते. आनृजे. अर्जिताहे.
अर्जिष्यते. अर्जिष्यत. अर्जिष्ट. अर्जिषीय. Pass कृज्यते. अर्जिष्यते.
अर्जि. Caus. अर्जयति-ते. अर्जिजत्-त Desid. अर्जिजिषते Deri.
कृजित, अर्जितुं. अर्जित्वा. आनृजान.

कंञ् (कंञ् Set) 1. A. भर्जने, to fry. Act. कंजते. कंजांचक्रे—आस-
बधूव. कंजिताहे. कंजिष्यते. भार्जिष्यत. आर्जिष्ट, कंजिषीय Caus.
कंजयति-ते Deri. कंजित. कंजितुं. कंजित्वा.

कृत् (Set-a sautra root) 1 A. (in the non-conjugational tenses
P. when without ईय्.) जुगुप्सायांकृपायांच, to reproach, to pity,
to go, to rival; to have power. Act. कृतीयते. आर्तीयत.
कृतीयांचक्रे or आनर्त. कृतीयिताहे or अर्तिस्तास्मि. कृतीयिष्यते or
अर्तिष्यति, आर्तीयिष्यत or आर्तिष्यत्, आर्तीयिष्ट or आर्तीत्-
कृतीयिषीय or कृत्यासं Pass कृत्यते or कृत्तय्यते. कृतीयिष्यते or
अर्तिष्यते. आर्ति or आर्तीय्य Caus. अर्तयति-ते, कृतीययति-ते.
आर्तितत्—त or आर्तितीयत्-त. Desid. कृतितीयिषते or अर्तितिषति
Deri कृतित or कृतीयित, अर्तितुं or कृतीयितुं. अर्तित्वा or कृतीयित्वा
कृतीयांचक्राण or आनृत्वस्.

कृश् (a sautra root-Set) 1 P. हिंसायांगतौच to kill; to go; Act.
अर्शति. आनर्श. अर्शितास्मि. अर्शिष्यति. आर्शिष्यत्. आर्शीत्. कृश्यासं
Pass कृश्यते, अर्शिष्यते. आर्शि Caus. अर्शयति-ते आर्शिषत्—त ।
Desid. अर्शिषिषति Deri. कृशित. अर्शितुं. अर्शित्वा.

एञ् (एञ्-Set) 1 P. कंपने to tremble or shake. Act. एजति. एजां-
चकार. एजितास्मि. एजिष्यति. ऐजिष्यत्. ऐजीत्. एज्यासं Pass. एज्यते
एजिष्यते. ऐजि Caus. एजयति—ते, ऐजिजत्—त. Desid. एजिजिषति
Deri. एजित. एजितुं. एजित्वा. एजांचकृवम्

एज् (एज्-Set) 1. A. दीप्तौ to shine. Act. एजते. ऐजत. एजांचक्रे.
एजिताहे. एजिष्यते. ऐजिष्यत. ऐजिष्ट. ऐजिषीय Desid. एजिजिषते
Deri. एजमान. ऐजिष्यमाण. एजांचक्राण.

एट् (एट्-Set) 1 A. विबाधायास् to annoy; to oppose.

एध् (एध्-Set.) 1 A. वृद्धौ. to grow; to increase, to prosper, to extend, to swell, to rise.

एष् (एष् Set) 1 A. गतौ to go. Caus. Aor. ऐषिषत्—त

ओम् (ओम्—Set) 1 P. शोषणालमथयो to be dry; to be able or sufficient; to adorn; to refuse; to prevent. Act. ओषति. ओषत्. ओषांचकार. ओषितास्मि. ओषिष्यति. ओषिष्यत्. ओषीत् ओष्यासं Pass. ओष्यते. ओषिष्यते. ओषि Caus. ओषयति-ते ओचिषत्-त Desid. ओचिषिषति Deri. ओषित. ओषितुं ओषित्वा, ओषांचलुवत्.

ओण् (ओण्—Set) 1 P. अपनयने to remove; to drag along. Caus. ओणयति-ते. ओणिणत्-त. Desid. ओणिणिषति.

ओलंज् (ओलंजि—Set) 1. P. उत्क्षेपे to throw up. Act. ओलंजति, ओलंजत्. ओलंजांचकार. ओलंजितास्मि. ओलंजिष्यति. ओलंजिष्यत्. ओलंजीत्. ओलंज्यासं.

ओलंङ् (ओलंङि—Set) 1 P. क्षेपे to throw up.

कक् (कक् Set) 1 A. लौत्ये to wish; to be proud; to be unsteady; to be thirsty Act ककते. चकके. ककिताहे. ककिष्यते. अककिष्यत्. अककिष्ट. ककिषीथ. Pass. कक्यते. ककिष्यते. अकाकि Caus. काकयति-ते. अचीककत्-त Desid. चिककिषते Deri. ककित. ककितुं-ककित्वा. चककान.

कख् (Set) 1 P. हसने to deride or laugh at, Act. कखति. चकाख. कखितास्मि. कखिष्यति. अकखिष्यत्. अकखीत् or अकाखीत्. कख्यासं. Pass. कख्यते. कखिष्यते. अकाखि Caus. काखयति-ते अचीकखत्. -त Desid. चिकखिषति Deri. कखित. कखितुं. कखित्वा.

कख् (कखे—Set) 1 P. हसने to deride. Aor. अकखीत् only. Caus. कखयति-ते (Pass. Aor. अकाखि or अकखि the root being घटादि:).

कग् (कगे—Set) 1 P. क्रियामात्रे to perform or do anything or act. Aor. अकगीत् only. Caus. कगयति-ते (Pass. Aor. अकागि or अकागि, The root being घटादि:).

कङ् (कङ्—Set) 1 A. गतौ to go. Act. कङ्कते. अकङ्कत. चकङ्के. कङ्किताहे. कङ्किष्यते, अकङ्किष्ट, कङ्किषीय, Pass. कङ्क्यते, कङ्किष्यते, अकङ्कि Caus. कङ्कयति—ते, अचकङ्कत्—त; Desid. चिकङ्किषते, Deri. कङ्कित, कङ्कितुं, कङ्कित्वा, कङ्कमान, चकङ्कान,

कच् (कच्—Set) 1 A. बंधने to bind.

कच् (Set) 1 P. रवे, to cry.

कञ्च (कञ्च—Set) 1 A. दीप्ति—बंधनयोः to shine; to bind.

कट् (कटे—Set) 1 P. वर्षावरणयोः to rain; to cover or to surround, Aor. अकटीत् only. Caus. कटयति—ते.

कट् (कटी—Set) 1 P. गतौ to go or approach Aor. अकटीत् or अकाटीत् Caus. काटयति—ते. Deri. कट्ट.

कट् (Set) 1 P कृच्छ्रजीवने to drag on the days of life; to live in distress.

कड् (Set) 1 P मदे to be confused; to be proud.

कड् (Set) 1 P, कार्कश्ये to be harsh or rough, Aor. अकड्डीत् Caus. कडुयति—ते.

कण् (Set) 1 P, आर्तस्वरे to cry or bewail.

कण् (Set) 1 P, गतौ, to go or approach. Caus. कणयति—ते, Aor. अचीकणत्—त or अचकाणत्—त.

कट् (कटि Set) 1 P गतौ, to go. Act. कटति, चकट, कटितास्मि, कटिष्यति, अकटीत्, कट्यासं, Pass. कट्यते, कटिष्यते, अकटि. Caus. कटयति—ते, अचकटत्—त Deri. कटित, कटितुं, कटित्वा.

कट् (कटि—Set) 1 A. शोके, to grieve for, to miss.

कड् (कडि—Set) 1 A. मदे, to be proud; to unhusk.

कड् (कडि—Set) 1 P. मदे, to be proud.

कस्थ् (कथ्—Set) 1 A. श्लाघायाम्, to praise; to boast; to flatter Caus. कस्थयति—ते, अचकस्थत्—त, Desid. चिकस्थिषते, Deri. विकस्थ्य, चकस्थान.

कद् (Set) 1 A. वैहृज्ये, to be confounded, to grieve. Caus. कद्-यति—ते.

कन् (कनी—Set) 1 P. दीप्ति—कांति—गतिषु, to shine; to love; to wish; to go; Vedic (to be contented), P. P. कांत.

कंद (कदि—Set) 1 P. आह्वाने—रोदनेच । to call; to shed tears.

कंद (कदि—Set) 1 A. वैहृज्ये—वैकल्येच, to be confounded; to grieve.

कब् (कव्—Set) 1 A. वर्णे । to colour, Aor. Caus. अचकावत्—त.

कम् (कमु—Set) 1 A. कांतौ । to love; to long for; to have intercourse with; to value highly. Act. कामयते, अकामयत्, चकमे or कामयांचक्रे, कामिताहे or कामयिताहे, कमिष्यते or कामयिष्यते, अकमिष्यत् or अकामयिष्यत्, अचीकमत or अचकमत, कामिषीय or कामयिषीय. Pass. कम्यते or काम्यते, कमिष्यते or कामिष्यते or कामयिष्यते, अकामि; अकमिषि or अकामिषि or अकामयिषि. Caus. कामयति—ते, अचीकमत्—त or अचकमत्—त, Desid. चिकमिषते or चिकामयिषते, Deri. कांत, काम्य, कमितुं or कामयितुं, कांत्वा or कमित्वा or कामयित्वा, कामयमान, चकमान or कामयांचक्राण.

कप् (कपि—Set) 1 A. चलने । to shake or tremble. Caus. कंपयति, Caus. Aor. अचकंपत्.

कंब् (Set) 1 P. गतौ । to go.

कर्ज (Set) 1 P. व्यथने । to pain. Act. कर्जति, चकर्ज, कर्जितास्मि, कर्जिष्यति, अकर्जिष्यत्, अकर्जात्, कर्ज्यासं. Pass. कर्ज्यते, कर्जिष्यते, अकर्जि. Caus. कर्जयति—ते. Desid. चिकर्जिषति. Deri. कर्जित, कर्जितुं, कर्जित्वा.

कर्द् (Set) 1 P. कुत्सितेशब्दे । to rumble; to caw.

कर्ब् (Set) 1 P. गतौ । to go or approach.

कर्व् (Set) 1 P. दर्पे । to be proud, to boast.

कल् (कल—Set) 1 A. शब्द—संख्यानयोः । to sound; to count.

कल् (कल—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to sound indistinctly.

- कव् (कव्—Set) 1 A. स्तुतौवर्णनेच । to praise; to describe, to compose a poem; Caus. Aor. अचकावत्—त.
- कश् (Set) 1 P. शब्दे । to sound.
- कष् (Set) 1 P. हिंसायाम्, निष्पीडनेघर्षणेच । to kill or injure; to try on a touchstone; to rub. P. P. कषित, also कष्ट painful.
- कस् (Set) 1 P. गतौ । to go.
- कांक्ष् (काक्षि—Set) 1 P. (epic Atm. also) कांक्षायाम् । to desire or long for. Act. कांक्षति, चकांक्ष, कांक्षितास्मि, कांक्षिष्यति, अकांक्षीत्, कांक्ष्यासं. Pass. कांक्ष्यते, कांक्षिष्यते, अकांक्षि. Caus. कांक्षयति—ते, अचकांक्षत्—त. Desid. चिकांक्षिषति. Deri. कांक्षित, कांक्षितुं, कांक्षित्वा, चकांक्ष्वस्.
- काञ्च (काचि—Set) 1 A. दीप्ति—बंधनयोः । to shine; to bind. Act. कांचते, चकांचे, कांचिताहे, कांचिष्यते, अकांचिष्ट, कांचिषीय, Pass. कांच्यते, कांचिष्यते. अकांचि. Caus. कांचयति—ते, अचकांचत्—त. Desid. चिकांचिषत्. Deri. कांचित, कांचितुं, कांचित्वा.
- काश (काशु—Set.) 1 A. दीप्तौ । to shine. Act. काशते, चकाशे, काशि—ताह, काशिष्यते, अकाशिष्ट, काशिषीय. Pass. काश्यते, काशिष्यते, अकाशि. Caus. काशयति—ते, अचकाशत्—त. Desid. चिकाशिषते. Deri. काशित, काशितुं, काशित्वा, प्रकाश्य, काशमान, चकाशान.
- कास् (कासु—Set) 1 A. शब्दकुत्सायाम् । to cough. Perf. कासांचक्रे. Deri. कासमान, कासांचक्राण.
- किट् (Set) 1 P. त्रासे गतौच । to fear; to frighten; to go or approach. Act. केटति, चिकेट, केटितास्मि, केटिष्यति, अकेटीत्, किट्यासं. Pass. किट्यते, केटिष्यते. अकेटि. Caus. केटयति—ते, अचीकिटत्—त. Desid. चिकेटिषति, Deri. किटित, केटितुं, केटित्वा.
- कित् (Set) 1 P. or A. निवासे—संशये—रोगापनयनेच । to live; to heal or cure; to doubt. Act. चिकित्सति—ते, चिकित्सांचकार—चक्रे, चिकित्सितास्मि—हे, चिकित्सिष्यति—ते, अचिकित्सीत्—अचिकित्सिष्ट, चिकित्स्यासं, चिकित्सिषीय. Pass. चिकित्स्यते, चिकित्सिष्यते, अचिकित्सि. Caus. चिकित्सयति—ते, अचिकित्सत्—त. Desid. चिकित्सिषति—ते Deri. चिकित्सित, चिकित्सितुं, चिकित्सित्वा, चिकित्सांचकृ—चस्—चक्राण.

कित् (Set) 1 P. इच्छायास् । to desire.

कील (Set) 1 P. बंधने । to bind; to fit. Act. कीलति, चिकील, कीलितास्मि, कीलिष्यति, अकीलीत्, कील्यासं. Pass. कील्यते कीलिष्यते, अकीलि. Caus. कीलयति-ते, अचिकीलत्-त. Desid. चिकीलिषति. Deri. कीलित, कीलितुं, कीलित्वा चिकीलवस्.

कु (कुङ्--Anit.) 1 A. शब्दे । to sound. Act. कवते, चुकुवे, कांताहे, कोष्यते, अकोष्ट, कोषीय. Pass. कूर्यते, कांष्यते or काविष्यते, अकावि, अकोषि or अकाविषि. Caus. कावयति-त, अचूकवत्-त. Desid. चुकूषते. Freq. कोकूर्यते. Deri. कुत, कोतुं, कुत्वा, कवमान, चुकुवान्.

कृ (कृ-Set) 1 A. आदाने । to take; to accept; to seize. Act. कोकते, चुकुके, कोकिताहं, कोकिष्यते, अकोकिष्ट, कोकिष्य. Pass. कूर्यते, कोकिष्यते, अकाकि. Caus. काकयति-ते अचूकृत-त. Desid. चुकुकिषते. Deri. कुकित, कुकितुं, कुकित्वा, चुकुक्वस्.

कुच् (Set) 1 P. शब्दे तर्हि । संपर्चन-कौटिल्य-प्रतिबंध-विलेखनेषु । to utter a shrill cry (as a bird); to contract; to bend; to be crooked; to impede; to write or delineate. Act. कोचति, चुकोच, कोचितस्मि, कोचिष्यति, अकोचीत्, कुच्यासं. Pass. कूच्यते, कुचिष्यते, अकोचि. Caus. कोचयति-ते, अचूकृत-त. Desid. चुकुचिषति. Deri. कुचित, कुचितुं, कुचित्वा, चुकुचस्.

कुञ्ज (कुञ्ज Set) 1 P. स्तेयकरणे । to steal. Ger. कांजित्वा or कुक्त्वा.

कुञ्च (Set) 1 P. कौटिल्याल्पी-भावयोः । to make crooked; to bend, or curve; to lessen. Act. कुञ्चति, अकुञ्चत्, चुकुञ्च. कुञ्चितास्मि कुञ्चिष्यति, अकुञ्चीत्, कुञ्च्यासं. Pass. कुञ्च्यते कुञ्चिष्यते, अकुञ्चि. Caus. कुञ्चयति-ते, अचुकुञ्चत्-त. Desid. चुकुञ्चिषति. Deri. कुञ्चित, कुञ्चितुं, कुञ्चित्वा.

कुट् (a sautra root) 1 P. छेदने । to cut.

कुंठ (कुटि-Set) 1 P. वैकल्ये । to be lame.

कुंठ (कुटि-Set) 1 P. प्रतिघाते-मांशने-आलस्येच । to be mutilated or blunted; to loosen; to be dull or stupid or idle.

कुंङ् (कुटि-Set) 1 P. वैकल्ये । to maim or mutilate.

कुंङ् (कुङि-Set) 1 A. दाहे । to burn. Act. कुंङते, चुकुंङे, कुंङिताहे,
कुंङिष्यते, अकुंङिष्ट, कुंङिषीय, Pass. कुंङयते, कुंङिष्यते, अकुंङि,
Caus. कुंङयति-ते, अचुकुंङत्-त, Desid. चुकुंङिषते, Deri. कुंङित,
कुंङितुं, कुंङित्वा.

कुत् (a sautra root) 1 P. आस्तरणे । to cover.

कुथ् (कुथि-Set) 1 P. हिंसा-क्लेशनयोः । to hurt; to suffer pain.

कुम् (Set) 1 P. उंदने । to wet.

कुप् (कृपि-Set) 1 P. आच्छादने to cover; to dress;

कुब् (कुबि-Set) 1 P. आच्छादने । to cover;

कुभ् (कुभि-Set) 1 P. आच्छादने । to cover;

कुर्द (कूर्द-Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play. Act. कूर्दते, चुकूर्दे, कूर्दि-
ताहे, कूर्दिष्यते, अकूर्दिष्ट, कूर्दिषीय, Pass. कूर्यते, कूर्दिष्यते, अकूर्दि-
Caus. कूर्दयति-ते, अचुकूर्दत्-त, Desid. चुकूर्दिषते, Deri. कूर्दित,
कूर्दितुम्, कूर्दित्वा, कूर्दाचक्राण.

कुल् (Set) 1 P. संस्थाने, बन्धुबुच । to collect; to be related
or to behave as a kinsman; to proceed uninterruptedly;
to reckon.

कुंश् (कुशि-Set) 1 P. दीप्तौ । to shine.

कुंस् (कुसि-Set) 1 P. भाषायाम् । to speak;

कृज् (Set) 1 P. अव्यक्ते शब्दे । to make any inarticulate sound;
to hum; to coo; to warble. Act. कृजति, चुकृज, कृजितास्मि,
कृजिष्यति, अकृजीत्, कृज्यासं Pass. कृज्यते, कृजिष्यते, अकृजि,
Caus. कृजयति-ते, अचूकृजत्-त, Desid. चुकृजिषति, Deri.
कृजित, कृजित्वा, कृजितुं.

कुल् (Set) 1 P. आवरणे to cover; to hide; to screen; to protect.
to enclose.

कृप् or कृप् (कृप्-Wet) 1 A. सामर्थ्ये । to be fit for; to be able. Act,
कल्पते, अकल्पत, चकृप्, चकृप्से or चकृपिषे, चकृब्धे or चकृपिध्वे,
कल्पिताहे or कल्पताहे or कल्पतास्मि, कल्पिष्यते or कल्प्यते or

- कल्पस्यति, अकल्पिष्यत् or अकल्पस्यत् or अकल्पस्यत्, अकृपत् or अकल्पिष्ट or अकृप्त; अकृपः or अकल्पिष्टाः or अकृप्याः, कल्पिषीय or कृप्सीय, Pass. कृप्यते, कल्पिष्यते or कल्पस्यते, अकल्पि, अकल्पिषि or अकृप्ति, Caus. कल्पयति-ते, अचकल्पत्-त or अर्चाकृपत्-त Desid. चिकल्पिषते or चिकृप्सते or चिकृप्सति, Deri. कृप्त, कल्पितुं or कल्पत्तुं, कल्पित्वा or कृप्त्वा, प्रकल्प्य, कल्पमान, चकृपान.
- कृष (Anit) 1 P. विलेखने । to draw; to plough; Act. कर्षति, अकर्षत्, चकर्ष, कर्षास्मि or कृषास्मि, कर्षयति or कर्षयति, अकर्षयत्, अकर्षयत्, अकर्षाति or अकर्षाति or अकर्षत्, कृष्यासं Pass. कृष्यते, कर्षयते or कर्षयते, अकर्षि, अकृष्यत् or अकृष्यत्, Caus. कर्षयति-ते. अर्चाकृषत्-त or अचकर्षत्-त, Desid. चिकृषति, Deri. कृष्ट, कृष्टुं or कृष्टुं, कृष्टा, आकृष्य, चकृष्वत्.
- केप् (केप्-Set) 1 A. कंपने । to shake or tremble; Act. कंपते चिकेपे, कंपिताह, कंपिष्यते, अकंपिष्ट, कंपिषीय, Pass. कंप्यते, कंपिष्यते, अकंपि, Caus. कंपयति-ते. अचिकंपत्-त, Desid. चिकेपिषते, Deri. कंपित, कंपितुं, कंपित्वा.
- केल् (केल्-Set) 1 P. चलने to shake; to sport; Act. केलति, चिकेल, केलितास्मि, केलिष्यति, अकेलीत्, केल्यासं, Pass. केल्यते, केलिष्यते, अकेलि, Caus. केलयति-ते, अचिकेलत्-त Desid. चिकेलिषति, Deri. केलित, केलितुं, केलित्वा.
- के (Anit) 1 P. शब्दे । to sound. Act. कायति, अकायत्, चकौ, चकाय or चकिय, कातास्मि. कास्यति, अकासीत्, कायासं Pass. कायते, कास्यते or कायिष्यते, अकायि, अकासि or अकायिषि, Caus. कापयति-ते, अचीकपत्-त, Desid. चिकासति Deri. कात, कातुं, कात्वा, कायत्, कास्यत्, चकिवत्.
- कृथ् (Set) 1 P. हिंसायाम् to hurt, to injure, to kill.
- कृत्यू (Set) 1 A. शब्दे-उन्नेचः । to make a creaking sound; to be wet; to sink. Act. कृत्यूते, अकृत्यूत्, चुकृत्यू, चुकृत्यूधिध्वे-द्धे, कृत्यूयिताह, कृत्यूयिष्यते, अकृत्यूयिष्ट, कृत्यूयिषीय, Pass. कृत्यूयते, कृत्यूयिष्यते, अकृत्यूयि, Caus. कृत्यूयति-ते, अचुकृत्यूत्-त. Desid. चुकृत्यूयिषते, Deri. कृत्यूत्, कृत्यूयितुं, कृत्यूयित्वा, कृत्यूयमान. कृत्यूयिष्यमाण, चुकृत्यूयान.

कमर (Set) 1 P. हूच्छेन । to be crooked.

क्रथ (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. Act. क्रथति. चक्रथ, क्रथितास्मि, क्रथिष्यति, अक्रथीत् or अक्रथीत्. क्रथ्यासं. Pass. क्रथ्यते. क्रथिष्यते, अक्रथि or अक्रथि. Caus. क्रथयति-ते. अचीक्रथत-त, Desid. चिक्रथिषति, Deri. क्रथित, क्रथितुं, क्रथित्वा.

क्रद् (Set) 1 A. वैकल्ये, वैकल्येच । to be confounded, to grieve.

क्रंद (क्रदि-Set) 1 A. वैकल्ये-वैकल्येच to lament; to grieve; Act. क्रंदते, अक्रंदत, चक्रंद. क्रंदिताहं, क्रंदिष्यते. अक्रंदिष्ट, क्रंदिषीय Pass. क्रंयते, क्रंदिष्यते. अक्रंदि, Caus. क्रंदयति-ते. अचक्रंदत-त, Desid. चिक्रंदिषते Deri. क्रंदित, क्रंदितुं, क्रंदित्वा. क्रंदमान, क्रंदयमाण. चक्रंदान.

क्रुद् (क्रदि-Set) 1 P. आह्वाने रोदनेच to call out; to cry. Act. क्रंदति, चक्रंद, क्रंदितास्मि, क्रंदिष्यति, अक्रंदिष्यन्. अक्रंदीत्. क्रंयासं. Desid. चिक्रंदिषति, Deri. क्रंदत्, चक्रंदस्.

क्रप् (क्रप्-Set) 1 A. कृपायांगताच्च । to pity; to go; Act. क्रपते. चक्रप, क्रपिताहं, क्रपिष्यते, अक्रपिष्ट, क्रपिषीय. Pass. क्रप्यते, क्रपिष्यते, अक्रपि. Caus. क्रपयति-ते, अचक्रपत-त Desid. चिक्रपिषते Deri. क्रपित, क्रपितुं, क्रपित्वा.

क्रम (क्रमु-Set) but Anit when Atmanepadi) 1 P. पाद विक्षेपे, to walk; to step; to go, to cross; to leap; to ascend. Act. क्रामति, क्रमते. अक्रामत्, अक्रमत्. चक्राम. चक्रमे, चक्रमिथ, चक्रमिष. क्रमितास्मि, क्रंताहं. क्रमिष्यति. क्रम्यते. अक्रमीत्, अक्रमत्. अक्रमिष्ट. अक्रंथं, अक्रमिषं, अक्रमि. क्रम्यासं, क्रमीय. Pass. क्रम्यते, क्रम्यते. अक्रमि, Caus. क्रमयति-ते (with सम्, उत, &c. संक्रामयति-ते, उक्त्रामयति ते.) अचिक्रमत्-त, Desid. चिक्रमिषति, चिक्रंसते, Deri. क्रान्त, क्रमितुं, क्रमित्वा. or क्रान्त्वा or क्रंत्वा. संक्रम्य, क्रामत्, क्रममाण, क्रमिष्यत्, क्रम्यमान, चक्रमण्यस्, चक्रमाण

क्रीड् (क्रीड्-Set) 1 P. विहारि । to amuse oneself; to play; to gamble. (with आ, अनु or परि, Atmanepadi; with सम् A, when it means 'to play' and P, when meaning "to make a noise or to creak or break") Act. क्रीडति-ते, अक्रीडत-त.

चिक्रीड—हे, चिक्रीडिथ—पे, क्रीडितास्मि—हे, क्रीडिष्यति—ते, अक्रीडित—अक्रीडिष्ट. क्रीड्यासं—क्रीडिषीय, Pass. क्रीड्यते, क्रीडिष्यते, अक्रीडि Caus. क्रीडयति—ते, अचिक्रीडित—त Desid. चिक्रीडिषति—ते, Deri. क्रीडित, क्रीडितुं, क्रीडित्वा, क्रीडत, क्रीडमान, चिक्रीडस्-चिक्रीडान.

कुंच (Set) 1 P. कौटिल्याल्पी भावयोः । to make crooked; to bend or curve; to lessen; Act. कुंचात्, चुकुंच, कुंचितास्मि, कुंचिष्यति, अकुंचीत्, कुंच्यासं, Pass. कुंच्यते, कुंचिष्यते, अकुंचि Caus. कुंचयति—ते, अचुकुंचत—त, Desid. चुकुंचिषति, Deri. कुंचित, कुंचितुं, कुंचित्वा.

कुश्र (Anit) 1 P. आवाहने रोदनेच । to call out; to cry. Act. क्रोशति, चुक्रोश, चुक्रोशिथ, क्रोशामि, क्रोशयति, अक्रोश्यत्, अकुश्रत्. रुदयासं, Pass. क्रुश्यते, क्रोशयते, अक्रोशि, Caus. क्रोशयति—त, अचुकुश्रत्—त, Desid. चुकुश्रति, Deri. कुष्ट, कुष्ठा, क्रोशत्, क्रोशयत्, चुकुश्रस्.

कृथ (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt or kill. Act. कलथति, चकलथ, कलथितास्मि, कलथिष्यति, अकलथीत्, अकलाथीत्, अचिकलथत्—त, कलथ्यासम्, Pass. कलथ्यते, कलथिष्यते, अकलथि, Caus. कलथयति—ते, अचकलथत्—त, Desid. चिकलथिषति, Deri. कलथित, कलथितुं, कलथित्वा.

क्रुद् (क्रुदि—Set) 1 P. आवाहने—रोदनेच । to call out; to cry.

क्रुद् (क्रुवि—Set) 1 A. वैकलव्ये—वैकल्येच । to be confounded, to lament; forms are similar to क्रुद्, कल being substituted for क्र.

कलम् (Set) 1 P. ग्लानौ । to be fatigued. Act. कलामति, अकलामत्, चकलाम, चकलमिथ, कलामितास्मि, कलमिष्यति, अकलमिष्यत्, अकलमत्, कलम्यासं, Pass. कलम्यते, कलमिष्यते, अकलमि, अकलमिषि, Caus. कलमयति, अचिकलमत्, Desid. चिकलमिषति, Deri. कलांत, कलमितुं, कलमित्वा or कलात्वा, कलामत्, कलमिष्यत्, चकलन्वस्.

क्लिद् (क्लिदि—क्लिदि—Set) 1 U. परिदेवने । to lament. Act. क्लिदति—ते, चिक्लिद—दे, क्लिदितास्मि—हे, क्लिदिष्यति—ते, अक्लिदीत्—अक्लिदिष्ट, क्लिद्यासं—क्लिदिषीय, Pass. क्लिद्यते, क्लिदिष्यते, अक्लिदि,

Caus. किलदयति, अचिकिलदत्, Desid. चिकिलदिषति—ते, Deri. किलदित, किलदितुं, किलदित्वा, चिकिलद्वत्—चिकिलदान.

कलीब (कलीबु—Set) 1 A. अघाट्ये । to behave like a eunuch; to be timorous or modest or unassuming. Act. कलीबते, चिकलीबे, कलीबिताहे, कलीबिष्यते, अकलीबिष्ट, कलीबिषीय, Pass. कलीब्यते, कलीबिष्यते, अकलीबि, Caus. कलीबयति—ते, अचिकलीबत्—त, Desid. चिकलीबिषते, Deri. कलीबित, कलीबितुं, कलीबित्वा.

कलु (कलुङ्—Anit) 1 A. गतौ, । to go. कलवते, चुकलुवे, कलोताहे, कलोप्यते, अकलोष्ट, कलोषीय, Pass. कलूयते, कलोप्यते or कलाविष्यते अकलावि, अकलोषी or अकलाविषि, Caus. कलावयति—ते, अचुकलवत्—त, Desid. चुकलुवते, Deri. कलुत, कलोतव्य, कलव्य. कलोतुं, कलुत्वा, कलवमान, कलोप्यमाण, चुकलुवान.

कलेव् (कलेवु—Set) 1 A. सेवने । to serve, Act. कलेवते, चिकलेवे, कलेवितहे, कलेविष्यते. अकलेविष्ट, कलेविषीय, Pass. कलेव्यते, कलेविष्यते. अकलेवि, Caus. कलेवयति—ते, अचिकलेवत्—त, Desid. चिकलेविषते. Deri. कलेवित, कलेवितुं, कलेवित्वा.

कलेश् (कलेश्—Set) 1 A. अव्यक्तायां वाचि, बाधने इतिदुर्गः । to speak inarticulately; to impede.

कण् (Set) 1 P. अव्यक्तशब्दे । to jingle; to tinkle; to hum; to warble. Act. कणति, चकाण, चकणित्य, कणितास्मि. कणिष्यति, अकणीत् or अकाणीत्, कण्यासं, Pass. कण्यते, कणिष्यते, अकाणि, अकणीषि, Caus. कणयति—ते, अचिकणत्—त, Desid. चिकणिषति, Deri. कणित, कणितुं, कणित्वा, चकणवस्.

कथ् (कथे—Set) 1 P. निष्पाके । to boil; to decoct; to digest; Aor. अकथीत्, Caus. काथयति—ते, Deri. उत्कथ्य.

क्षज् (क्षजु—Set) 1 A. वधे । to kill. Act. क्षजते, अक्षजत, क्षजताम्. क्षजेय, चक्षजे, क्षजिताहे, क्षजिष्यते, अक्षजिष्ट, क्षजिषीय, Pass. क्षज्यते, क्षजिष्यते, अक्षजिषि, Caus. क्षजयति—ते, अचिक्षजत्—त, Desid. चिक्षजिषते, Deri. क्षजित. क्षजितुं, क्षजित्वा.

क्षंज् (क्षजि—Set) 1 A. गतिदानयोः । to go. to give. Act. क्षंजते, चक्षंजे, क्षंजिताहे, क्षंजिष्यते, अक्षंजिष्ट, क्षंजिषीय, Pass. क्षंज्यते,

क्षंजिष्यते, अक्षंजि or अक्षाजि, Caus. क्षंजयति—ते, अचक्षंजत्—त.
Desid. चिक्षंजिषते, Deri. क्षंजित, क्षंजितुं, क्षंजित्वा.

क्षद् (a sautra root—Set) 1 A. संपेषण रक्षणयोः । to cut, to protect, to eat.

क्षम् (क्षम्-ष् Wet) 1 A. सहने । to forgive; to suffer; to allow; to put up with; to resist; to be able to do anything.
Act क्षमते, चक्षमे, चक्षमिषे, or चक्षसे, चक्षमिध्वे or चक्षंध्वे, चक्षमिबहे or चक्षण्वहे, चक्षमिमहे or चक्षणमहे, क्षमिताहे or क्षंताहे, क्षमिष्यते or क्षंष्यते, अक्षमिष्यत्—अक्षंस्यत्, अक्षमिष्ट or अक्षंस्त, अक्षमिष्ठाः or अक्षंस्थाः, अक्षमिध्वं or अक्षंध्वं, अक्षमिषि or अक्षंसि, क्षमिषीय or क्षंसीय, Pass. क्षम्यते, क्षमिष्यते or क्षंस्यते, अक्षमि, अक्षमिषि or अक्षंसि. Caus. क्षमयति—ते, अचिक्षमत्—त. Desid. चिक्षमिषते or चिक्षंसते, Deri. क्षांत, क्षमितुं or क्षंतुं. क्षमत्वा or क्षांत्वा, संक्षम्य, क्षममाण, क्षमिष्यमाण or क्षंस्यमाण, चक्षमान.

क्षं (Set) 1 P. क्षत्याम् । to forgive or endure.

क्षर् (Set) 1 P. क्षरसंचलने । to flow; to ooze; to wane: to become useless, to melt. Act. क्षरति, चक्षार, चक्षरिथ, क्षरितास्मि, क्षरिष्यति, अक्षारीत्, क्षर्यासं, Pass. क्षर्यते, क्षरिष्यते, अक्षारि, Caus. क्षारयति, अचिक्षरत्, Desid. चिक्षारिषति, Deri. क्षरित, क्षरितुं, क्षरित्वा, चक्षर्वत्.

क्षि (Anit) 1 P. क्षये । to decay; to wane, to waste. Act. क्षयति—चिक्षाय, चिक्षयिथ or चिक्षेथ, क्षेतास्मि, क्षेप्यति, अक्षेप्यत्, अक्षेपित्, अक्षैषुः, क्षीयासं, Pass. क्षीयते, क्षेप्यते or क्षायिष्यते, अक्षायि, अक्षेपत् or अक्षायिषत्—अक्षेदुं or अक्षायिध्वं—दुं, Caus. क्षाययति—ते, अचिक्षयत्—त, Desid. चिक्षीषति. Deri. क्षित or क्षीण, क्षेय (also क्षय्य), क्षेतुं, क्षित्वा, प्रक्षीय, क्षयत्, क्षेप्यत्, चिक्षिषत्.

क्षिद् (Set) 1 P. अव्यक्तेशब्दे । to make an inarticulate sound, Act. क्षेदति, चिक्षेद, क्षेदितास्मि, क्षेदिष्यति, अक्षेदीत्, क्षियासं, Pass. क्षिद्यते, क्षेदिष्यते, अक्षेदि, Caus. क्षेदयति—ते, अचिक्षिदत्—त, Desid. चिक्षेदिषति, Deri. क्षिदित, क्षेदितुं, क्षिदित्वा.

क्षिष्ट् (क्षिष्टु—Set) 1 P. निरसने । to eject from the mouth; to vomit; to spit out. Bene. क्षीव्यासं. Pass. क्षीव्यते, Desid. चिक्षेविषति or चुक्ष्यति, Deri. क्ष्यत्, क्षेवित्वा or क्ष्यत्वा, प्रक्षीव्य, चिक्षिषत्.

क्षीज् (Set) 1 P. अव्यक्तेशब्दे । to speak inarticulately. Act. क्षीजति. चिक्षीज, क्षीजितास्मि, क्षीजिष्यति, अक्षीजीत्, क्षीज्यासं. Pass. क्षीज्यते, क्षीजिष्यते, अक्षीजि, Caus. क्षीजयति-ते, अचिक्षीजत्-त. Desid. चिक्षीजिषति. Deri. क्षीजित. क्षीजितुं, क्षीजित्वा.

क्षीब् (क्षीवृ—Set) 1 A. मदे । to be drunk or intoxicated, Act. क्षीबते, चिक्षीबे, क्षीबिताहे, क्षीबिष्यते, अक्षीबिष्ट. क्षीबिषीय. Pass. क्षीब्यते, क्षीबिष्यते, अक्षीबि. Caus. क्षीबयति-ते, अचिक्षीबत्-त. Desid. चिक्षीबिषते. Deri. क्षीब, प्रक्षीबित, क्षीबितुं, क्षीबित्वा, चिक्षीबान.

क्षीव् (क्षीवृ—Set) 1 A. मदे । to be drunk or intoxicated.

क्षीव् (क्षीवृ—Set) 1 P. निरसने । to spit out.

क्षुद् (छान्दसः—Set) 1 P. गतौ । to go. Act. क्षोदति, चुक्षोद, क्षोदितास्मि, क्षोदिष्यति, अक्षोदीत्, क्षुद्यासं. Pass. क्षुद्यते, क्षोदिष्यते, अक्षोदि. Caus. क्षोदयति-ते, अचुक्षुदत्-त. Desid. चुक्षुदिषति. Deri. क्षुदित, क्षोदितुं, क्षोदित्वा.

क्षुप् (a Sautra root—Set) 1 P. मदे । to be intoxicated.

क्षुभ् (क्षुभ—Set) 1 A. संचलने । to be agitated; to disturb. Act. क्षोभते, चुक्षुभे, क्षोभिताहे, क्षोभिष्यते, अक्षोभिष्यत्—अक्षोभत् or अक्षोभिष्ट, क्षोभिषीय, Desid. चुक्षुभिषते or चुक्षोभिषते. Deri. क्षुब्ध, क्षुभित्वा or क्षोभित्वा, प्रक्षुभ्य, क्षोभमान, चुक्षुभान.

क्षुप् (छान्दसः—Set) 1 P. गतौ । to go; Act. क्षुंपति. चुक्षुंप. क्षुंपितास्मि. क्षुंपिष्यति. अक्षुंपीत्. क्षुंप्यासं. Pass. क्षुंप्यते. क्षुंपिष्यते. अक्षुंपि. Caus. क्षुपयति-क्षुंपयते. Desid. चुक्षुंपिषति. Deri. क्षुंपित. क्षुंपितुं, क्षुंपित्वा.

क्षेव् (क्षेवृ—Set) 1 P. निरसने । to spit out. Act. क्षेवति. चिक्षेव. क्षेवितास्मि. क्षेविष्यति. अक्षेवीत्. क्षेव्यासं. Pass. क्षेव्यते. क्षेविष्यते. अक्षेवि. Caus. क्षेवयति-ते. Desid. चिक्षेविषति. Deri. क्षेवित, क्षेवितुं, क्षेवित्वा or क्षेव्त्वा.

क्षै- (Anit) 1 P. क्षये । to wane, to decline; to decay, to waste away. Act. क्षायति. चक्षौ. चक्षिथ or चक्षाथ. क्षातास्मि. क्षारयति

- अक्षास्यत्. अक्षासीत्. क्षायासं or क्षेयासं. *Pass.* क्षायते. क्षास्यते
or क्षायिष्यते, अक्षायि, अक्षासि, अक्षायिषि, *Caus.* क्षपयति-ते, अचि-
क्षपत्-त *Desid.* चिक्षासति, *Deri.* क्षाम, क्षेय, क्षातुं, क्षात्वा, चक्षिष्वस्.
- क्ष्माय् (क्ष्मायी-*Set*) 1 *A.* विध्नने । to tremble; to shake. *Act.*
क्ष्मायते, चक्ष्माये, चक्ष्मायिध्वे-द्धे, क्ष्मायितहि, क्ष्मायिष्यते, अक्ष्मायिष्ट,
अक्ष्मायिषि, क्ष्मायिषीय. *Pass.* क्ष्माय्यते, क्ष्मायिष्यते, अक्ष्मायि. *Caus.*
क्ष्मापयति-ते, अचिक्ष्मपत्-त. *Desid.* चिक्ष्मायिषते, *Deri.* क्ष्मात,
क्ष्मायितुं, क्ष्मायित्वा, क्ष्मायमान, चक्ष्मायान.
- क्ष्मील् (*Set*) 1 *P.* निमेषणे । to wink, *Act.* क्ष्मीलति, चिक्ष्मील, क्ष्मीलि-
तास्मि, क्ष्मीलिष्यति, अक्ष्मीलीत्, क्ष्मील्यासं. *Pass.* क्ष्मील्यते, क्ष्मीलि-
ष्यते, अक्ष्मीलि. *Caus.* क्ष्मीलयति-ते. *Desid.* चिक्ष्मीलिषति. *Deri.*
क्ष्मीलित, क्ष्मीलितुं, क्ष्मीलित्वा.
- क्ष्विङ् (त्रिष्विङ्-*Set*) 1 *A.* स्नेहनमोचनयोः । to be wet or unctuous;
to discharge juice; to emit sap. *Aor.* क्ष्वेडते, चिक्ष्विडे, क्ष्वेडि-
ताहे, क्ष्वेडिष्यते. अक्ष्वेडिष्ट or अक्ष्विडत्, क्ष्वेडिषीय. *Pass.* क्ष्विड्यते.
क्ष्वेडिष्यते. अक्ष्वेडि. *Caus.* क्ष्वेडयति-ते. अचिक्ष्विडत्-त. *Desid.*
चिक्ष्विडिषते or चिक्ष्वेडिषते, *Deri.* क्ष्वेडित, क्ष्विडित्वा or क्ष्वेडित्वा.
क्ष्वेडितुं, चिक्ष्विडान.
- क्ष्विद् (त्रिष्विद्-*Set*) 1 *A.* स्नेहनमोचनयोः । to be wet, &c. *Deri.*
क्ष्विण्ण or क्ष्वेदित. क्ष्वेदितव्य. क्ष्वेदितुं. क्ष्विदित्वा or क्ष्वेदित्वा.
क्ष्वेदमान. चिक्ष्विदान.
- क्ष्वेल् (क्ष्वेल्-*Set*) 1 *P.* चलने । to leap, to move; to shake; *Act.*
क्ष्वेलति. चिक्ष्वेल. क्ष्वेलितास्मि. क्ष्वेलिष्यति. अक्ष्वेलीत्. क्ष्वेल्यासं, *Pass.*
क्ष्वेल्यते. क्ष्वेलिष्यते. अक्ष्वेलि. *Caus.* क्ष्वेलयति-ते. अचिक्ष्वेलत्-त.
Desid. चिक्ष्वेलिषति. *Deri.* क्ष्वेलित. क्ष्वेलितुं. क्ष्वेलित्वा.
- खक्ख् (*Set*) 1 *P.* हसने । to laugh at.
- खज् (*Set*) 1 *P.* मन्थे । to churn; to agitate. *Aor.* अखजीत् or
अखाजीत्.
- खंज् (खजि-*Set*) 1 *P.* गतिवैकल्ये । to limp. *Act.* खंजति, चखंज.
खंजितास्मि, खंजिष्यति, अखंजीत्, खंज्यासं. *Pass.* खंज्यते, खंजिष्यते
अखंजि. *Caus.* खंजयति-ते. अचखंजत्-त. *Desid.* चिखंजिषति.
Deri. खंजित, खंजितुं, खंजित्वा, चखंज्वस्.

खट् (Set) 1 P. कक्षायां । to desire.

खंड् (खण्डि-Set) 1 A. भेदने । to break, to cut, to tear to pieces.

Act. खंडते, चखंडे, खंडिताहे, खण्डिष्यते, अखण्डिष्ट, खण्डिषीय.

खद् (Set) 1 P. स्थैर्ये हिंसायांच । to be firm, to kill.

खन (खनु—Set) 1 U. अवदारणे । to dig up; Act; खनति—ते, चखान-
चखने, चखनिथ, चखनिषे. खनितास्मि—हे, खनिष्यति—ते. अखनि-
ष्यत्—त, अखनीत् or अखानीत्, अखनिष्ट. खायासं or खन्यासं, खनि-
षीय. Pass. खन्यते or खायते, खनिष्यते, अखानि, Caus. खानयति—ते.
अचीखनत्—त. Desid. चिखनिषति—ते. Deri. खात, खेय, खनितुं,
खात्वा or खनित्वा, उत्खाय or उत्खन्य, खुवन्वस् or चखान.

खञ् } (Set) 1 P. गतौ । to go.

खर्ज् (Set) 1 P. व्यथने पूजनेच । to pain; to worship.

खर्द् (Set) 1 P. दंद्शूके । to bite, to sting.

खर्ब (Set) 1 P. गतौ । to go.

खर्व (Set) 1 P. दर्पे । to be proud or haughty.

खल् (Set) 1 P. संचये चलनेच । to gather or collect; to move or
shake. Aor. अखालीत्.

खष् (Set) 1 P. हिंसायाश्च to injure, hurt or kill.

खाद् (खाट्-Set) 1 P. भक्षणे । to eat; to devour. Act. खादति,
चखाद, चखादिथ खादितास्मि, खादिष्यति, अखादीत्. खायासं. Pass.
खायते, खादिष्यते, अखादि, Caus. खादयति, अचखादत्. Desid.
चिखादिषति. Deri. खादित, खादितुं, खादित्वा, खादत्, चखादस्.

खिद् (Set) 1 P. त्रासे । to fear, to frighten. Act. खेटति, चिखेट,
खेदितास्मि, खेदिष्यति, अखेटीत्, खिद्य्तासं. Pass. खिद्यते. खेदि-
ष्यते, अखेदि. Caus. खेटयति—ते. अचीखिटत्—त. Desid. चिखेदि-
षति or चिखिटिषति Deri. खेटित, खेटितुं, खेटित्वा.

खु (खुद्-Set) 1 A. शब्दे । to sound. Act. खवते. खुखुंवे. खोताह.
खोष्यते, अखोष्ट, खोषीय.

खुञ्च (खुञ्च-Set) 1 P. स्तेयकरणे । to rob; to steal. Act. खोजति.
 खुजोञ्, खोजितास्मि, खोजिष्यति, अखोजीत्, खुज्यासं. Pass. खुज्यते.
 खोजिष्यते, अखोजि. Caus. खोजयति-ते. अखुज्जत्-तं. Desid.
 खुज्जिषति Deri. खुज्ज, खोजित्वा, खुज्त्वा, खोजितुं.

खुण्ड (खुण्डि-Set) 1 A. खंजे । to limp; to break into pieces. खुण्डते.
 खुण्डे, खुण्डिताहे, खुण्डिष्यते. अखुण्डिष्ट. खुण्डिषीय.

खूर्द (Set) 1 A. to play Act. खूर्दते etc.

खूर्द (Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play. Act. खूर्दते, खुखूर्दे, खूर्दिताहे,
 खूर्दिष्यते, अखूर्दिष्ट. खूर्दिषीय.

खेल (खेल-Set) 1 P. चलने । to shake; to tremble; to play.
 Act. खेलति, चिखेल, खेलितास्मि, खेलिष्यति, अखेलिष्यत्, अखेलीत्.
 खेल्यासं. Pass. खेल्यते, खेलिष्यते. अखेलि, Caus. खेलयति, अचि-
 खेलत्. Desi. चिखेलिषति. Deri. खेलित. खेलितुं. खेलित्वा, चिखेल्वस्.

खेव् (खेव्-Set) 1 A. सेवने । to serve. Aor. अचिखेवत्-त.

खे (Anit) 1 P. खदने । to strike; to be firm; Act. खायति,
 चखौ, चखिथ, चखाथ, खातास्मि, खास्यति, अखासीत्, खायासं,
 Pass. खाप्यते, खास्यते or खायिष्यते, अखायि. Caus. खापयति-ते.
 अखीखपत्-त, Desid. चिखासति, Deri. खात, खातुं, खान्वा,
 खायत्, खास्यत्, चखिवस्.

खोड् { खोड् }
 खोड् { खोड् }
 खोर् { खोर् }
 खोल् { खोल् } - (Set) 1 P. गति प्रतिघाते । to limp, to be lame.

गज् (Set) 1 P. शब्देमदेच्च । to sound or roar; to be drunk or
 confused. Act. गजति, जगाज, गजितास्मि, गजिष्यति, अगजीत्
 or अगाजीन्, गज्यासं. Pass. गज्यते, गजिष्यते, अगाजि Caus.
 गाजयति-ते, अजीगजत्-त. Desid. जिगजिषति. Deri. गजित
 गजितुं, गजित्वा, गजत्, जगज्वस्.

गञ्ज् (गजि-Set) 1 P. शब्दे । to sound, Perf. जगंज, Aor. अगंजीत्.

गड् (Set) 1 P. सेचने । to distil; Aor. अगडीत्. Caus. गडयति-ते,
 अजीगडत्-त. Pass. गड्यते. Aor अगडि, अगाडि.

गङ् (गङि—Set) 1 P. वदनैकदेशे । to affect the cheek.

गद् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि । to speak, to say.

गद् (गदि—Set) 1 P. वदनैकदेशे । to affect the cheek.

गम् (गम्लृ—Set) 1 P. with सम् A. गतौ । to go. Act. गच्छति.

(संगच्छते), जगाम (संजग्मे), जगमिथ or जगंथ (संजग्मिषे),
गंतास्मि (संगताहे), गमिष्यति (संगंस्यते), अगमिष्यत् (समगंस्यत्),
अगमत् (समगत or समगंस्त), अगमन् (समगसत or समगसत),
अगमः (समगथाः or समगंस्थाः), अगमत (समगध्वं or समगंध्वं),
अगमं (समगसि or समगंसि), गम्यासं (संगंसिय or संगसाय). Pass.
गम्यते, गंस्यते, अगामि, अगथाः or अगंस्थाः, अगध्वम्, or अगंध्वं,
अगसि or अगंसि. Caus. गमयति—ते. अजीगमत्—त Desid. जिग-
मिषति (संजिगंसते) Deri. गत, गंतुं, गत्वा, आगम्य or आगत्य,
जगिमवस् or जगन्वस् (संजग्मान्).

गर्ज् { Set } 1 P. शब्दे । to roar; to growl; to thunder.

गर्ज् (Set) 1 P. गतौ । to go.

गर्व् (Set) 1 P. वर्णे ! to be proud.

गर्ह् (गर्हि—Set) 1 A. (sometimes P. also) कृत्सायां । to blame;
to censure.

गल् (Set) 1 P. अदने स्रावेच । to eat; to drip.

गल्भ् (गल्भ—Set) 1 A. (generally with प्र.) धाष्ट्ये । to be bold
or confident.

गल्ह् (गल्ह—Set) 1 A. कृत्सायां । to blame, to censure.

गा (गाङ्—Anit) 1 A. गतौ, to go. Act. गाते, जगे, गाताहे, गास्यते,
अगास्त, गासीय, गायते, गास्यते अगायि, Caus. गापयति—ते, अजी-
गपत्—त. Deri. गत, गात्वा, गातुं.

गाध् (गाध्—Set) 1 A. प्रतिष्ठा-लिप्सयोर्धन्येच । to set out for, to
dive, to seek, to compile, to string together, to stay.

गाह् (गाह्—Wet) 1 A. विलोढने । to dive, to bathe; to penetrate,
to agitate or churn, to be absorbed in; to hide oneself in;

to destroy, Act. गाहते, जगाहे, जगाहिषे or जघाक्षे, जगाहिध्वे—ङ् or जघाङ्, जगाहिमहे or जगाह्महे, गाहितहे or गाढाह, गाहिष्यते or घाक्ष्यते, अगाहिष्यत or अघाक्ष्यत. अगाहिष्ट or अगाढ. अगाहिषत or अघाक्षत. अगाहिष्ठाः or अगाढाः, अगाहिध्वं—ङ् or अघाङ्, अगाहिषि or अघाक्षि. गाहिषीय or घाक्षीय. Pass. गाह्यते. गाहिष्यते or घाक्ष्यते. अगाहि. अगाहिषि or अघाक्षि. Caus. गाहयति—त्, अजीगाहत्—त्. Desid. जिगाहिष्यते or जिघाक्ष्यते. Deri. गाढ. गाहितव्य or गाढव्य. गाह्य, गाहितुं, or गाङ्, गाहिध्वा or गाढ्वा, जगाहान.

गु (गुङ्—Anit) 1 A. अव्यक्तेऽशब्दे । to speak inarticulately. Act.

गवते, जुगुवे, जुगुविषे, गोताहे, गोष्यते, अगोष्ट, गोषीय. Pass. गूयते, गोष्यते or गाविष्यते, अगावि, अगोषि or अगाविषि. Caus. गावयति—ते, अजगूवत्—त्. Desi. जुगूषत. Deri. गुत, गोतुं, गुत्वा, गवमान, जुगुवान्.

गुञ् (Set) 1 P. कूजने । to hum or buzz;

गुञ्ज (गुजि—Set) 1 P. अव्यक्तेऽशब्दे । to hum or buzz, to sound inarticulately; Act. गुंजति, जुगुंज, गुंजितास्मि, गुंजिष्यति, अगुंजिष्यत्, अगुंजीत्, गुंज्यासं. Pass. गुंज्यते. गुंजिष्यत, अगुजि. Caus. गुंजयति—ते, अजुगुंजत्—त्. Desid. जुगुंजिषति. Deri. गुंजित, गुंजितुं, गुंजित्वा, जुगुंज्वत्.

गुं (गुठि—Set) 1 P. वेष्टने । to enclose; to envelope;

गुंढ (गुढि—Set) 1 P. वेष्टने-रक्षणे-चूर्णनेच । to envelope, to protect; to pound.

गुद् (गुड—Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play.

गुध् (गुध—Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play.

गुप् (गुप्—Wet) 1 P. रक्षणे । to protect; to conceal, Act. गोपायति, जुगोप or गोपायांचकार, &c. जुगोपिथ or जुगोप्थ, गोपायितास्मि or गोपितास्मि or गोप्तास्मि. गोपायिष्यति or गोपिष्यति or गोप्स्यति. अगोपायीत् or अगोपीत् or अगोप्सीत्, गोपाय्यासं or गुप्यासं, Pass. गोपाय्यते or गुप्यते, गोपायिष्यते or गोपिष्यते or गोप्स्यते, अगोपायि or अगोपि. Caus. गोपाययति—ते or गोपायति—त्, अजुगोपायत्—त् or अजुगुपत्—त्, Desid. जुगोपायिषति or जुगोपिषति or जुगुपिषति or जुगुप्सति, Deri. गोपायित or गुप्त. गोपायितुं

or गोपितुं or गोप्तुं, गोपायित्वा or गोपित्वा or गुपित्वा or गुप्त्वा,
संगोपाय्य or संगुप्य, गोपायत्, गोपायिष्यत् or गोपिष्यत् or गोप्यत्
जुगुप्स or गोपायांचरुषत्.

गुप् (गुप्—Set) 1 A निंदायाम् गोपनेच । to censure; to despise, to
hide. Act. जुगुप्सते, जुगुप्सांचक्रे, जुगुप्सिताहे, जुगुप्सिष्यते, अजुगु-
प्सिष्यत्, अजुगुप्सिष्ट, जुगुप्सिषीथ, Pass. जुगुप्स्यते, जुगुप्सिष्यते
अजुगुप्सि, Caus. जुगुप्सयाति—ते. अजुगुप्सत्—त. Desid. जुगुप्सन्ते,
Deri. जुगुप्सीत्, जुगुप्सितुं, जुगुप्सित्वा, जुगुप्समान, जुगुप्सांचक्राण.
The following are the regular forms—गोपते, जुगुपे, गोपिताहे
गोपिष्यते. अगोपिष्यत्, अगोपिष्ट, गोपिषीथ, Pass. गुप्यते. गोपिष्यते.
अगोपि. Caus. गोपयति—ते. अजुगुपत्—त. Desid. जुगोपिषते or
जुगुपिषते, Deri. गुपित or गोपित, गोपितुं, गोपित्वा or गुपित्वा,
गोपमान, जुगुपान.

गुर्द—गुर्द (गुर्द—Set) 1 A. क्रीडायाम् । to play, गु—गुर्दते, &c.

गुर्व (गुर्वी—Set) 1 P. उद्यमने ; to endeavour, to elevate, गुर्वति,
P. P. गुर्ण.

गुह् (गुह्—Wet) 1 U. संवरणे । to cover; to hide; Act. गूहति—ते.
जुगूह—जुगूहे, जुगूहिथ or जुगूह—जुगूहिषे or जुगूक्षे, गूहितास्मि—
हे or गूढास्मि—हे. गूहिष्यति—ते or घोक्ष्यति—ते, अगूहिष्यत्—त or
अघोक्ष्यत्—त. अगूहीत् or अघुक्षत्—अगूहिष्ट or अघुक्षत् or अगूढ,
गूह्यासं—गूहिषीथ or घुक्ष्य, Pass. गूह्यते, गूहिष्यते or घोक्ष्यते.
अगूहि Caus. गूहयति—ते अजुगूहत्—त, Desid. जुगूहति—ते, Deri.
गूढ, गूह्य, गूहितव्य or गूढव्य, गूहितुं or गूढं, गूहित्वा or गूहित्वा or
गूढ्वा, उपगूह्य, जुगूहस—जुगूहान.

गु (Anit) 1 P. मेचने । to sprinkle, to wet, Act. गरति, जगार.
गर्तास्मि, गरिष्यति, अगार्षित. ग्रायासं. Pass. मीयते, गरिष्यते or गार्हि-
ष्यते, अगारि. Caus. गारयति—ते, अजीगरत्—त. Desid. जिगार्षति—
Deri. गृत, गर्तुं, गृत्वा, जगृवत्.

गृज् { Set }
गृज् { गृजि } 1 P. शब्दे । to sound, to roar, to grumble.

ग्रह् (ग्रह्-Set) 1 A. ग्रहणे । to take; to seize; Act. ग्रहीते, जग्रहे, जग्रहिषे, or जघृक्षे, ग्रहिताहे or गदहि, ग्रहिष्यते or घक्ष्यते, अग्रहिष्यत्, अघक्ष्यत्, अग्रहिष्ट or अघृक्षत्, ग्रहिषीय or घृक्षीय. Pass. ग्रह्यते, ग्रहिष्यते or घक्ष्यते, अग्रहि Caus. ग्रहयति-ते, अजीग्रहत्-त् or अजग्रहत्-त्. Desid. जिग्रहिषते or जिघृक्षते. Deri. ग्रह, ग्रहितव्य or ग्रहव्य, ग्रहितं or गदु, ग्रहित्वा or गृहा, जग्रहाण.

गेष् (गेष्-Set) 1 A. कंपने । to shake; Caus. गेषयति-ते. Aor. अजि-गेषत्-त्.

गेव् (गेव्-Set) 1 A. सेवने । to serve, Caus. Aor. अजिगेवत्-त्.

गेष् (गेष्-Set) 1 A. अन्विच्छायाम् । to search; to investigate, Caus. Aor. अजिगेषत्-त्.

ग (Anit) 1 P. शब्दे । to sing, to relate. Bene. गेयासं Pass. गीयते. Deri. गीत, गीत्वा.

गोष्ट्र् (गोष्ट्र-Set) 1 P. संचाते । to assemble; to collect; to heap together.

ग्रथ् (ग्रथि-Set) 1 A. कौटिल्ये । to be crooked or wicked, to bend.

ग्रथ् (Set) 1 P. बंधने-संदर्भेच । to bind, to arrange in a regular order.

मस् { ग्रह् Set } 1 A. अदने । to eat; to devour, to swallow;
ग्लस् { ग्लह् } to consume; to seize; to eclipse; to
destroy. Caus. मासयति, अजिग्रसत्. Deri. ग्रस्त, मसितुं, मसित्वा
or ग्रस्त्वा, जग्रसान.

मुच् { मुचु Set } 1 P. स्तेयकरणे । to steal. Aor. अमुचत् or
ग्लच् { ग्लुचु } अमोचीत्. Desid. जुमोचिषति or जुमुचि-
षति, Deri मुक्त, मोचित्वा or मुचित्वा or मुक्त्वा.

गृह् (गृह्-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

ग्लुच् (ग्लुच्-Set) 1 P. गतौ । to go. Deri. ग्लुक्त. ग्लुचित्वा or ग्लुक्त्वा.

ग्लेष् (ग्लेष्-Set) 1 A. दैन्येकंपनेच । to be poor or miserable; to shake; Caus. Aor. अजिग्लेषत्-त्.

ग्लेव् (ग्लेव्-Set) 1 A. सेवने । to serve or worship; Caus. Aor. अजिग्लेवत्-त्.
अजिग्लेवत्-त्.

ग्लेष् (ग्लेष्-Set) 1 A. अन्विच्छायाम् । to seek, Caus. Aor. अजिग्लेषत्-त्

ग्ले (Anit) 1 P. हर्षक्षये—क्लमेच । to despond. to wane; to be fatigued, Perf. जग्लौ Bene. ग्लायाम् or ग्लेयाम् Caus ग्लापयति-ते or ग्लपयति-ते. (But प्रग्लापयति-ते). अजिग्लपत्-त्. Deri. ग्लान, प्रग्लाय, ग्लेय, जग्लिषस्

घष् (Set) 1 P. हसने । to laugh; Aor. अघषीत् or अघाषीत्.

घट् (घट्-Set) 1 A. चेष्टायाम् । to act; to be intently occupied with; to happen; to be united with; to come to, to reach. Caus. घटयति-ते, अजीघटत्-त्, Pass. Aor. अघाटि or अघटि.

घट्ट् (घट्ट्-Set) 1 A. चलने । to shake.

घट् (घटि-Set) 1 P. भाषायाम् । to speak; to shine.

घव् (Set) 1 P. गतौ । to go.

घस् (घस्-Set) 1 P. अदने । to eat; to devour (This is a defective root used only to form certain tenses of अद् viz.— Perfect, Aorist, Desiderative. It is not conjugated in the Perfect, the Benedictive, the Present, Passive, the Causal, &c Act. घसति, अघसत् घसतु, घसेयुं, घस्तास्मि, घस्यति, अघस्यत्. अघसत् Pass. घस्यते, अघासि, Desid. जघत्सति, Deri. घस्त, घस्तुं घस्त्वा.

घिण् (घिणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घु (घु-इ-Set) 1 A. शब्दे । to sound.

घुट् (घुट्-Set) 1 A. परिवर्तने । to return; to exchange.

घुण् (घुण्-Set) 1 A. भ्रमणे । to stagger, to reel.

घुण्ण् (घुणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घुष् (घुष्-Set) 1 A. कान्तिकरणे । to be beautiful or brilliant. Aor. अघोषिट्.

घुष् (घुषि-Set) 1 P. अविशब्दने । to sound. to proclaim, Aor. अघुषत् or अघोषीत्, Desid. जुघोषिषति or जुघुषिषति. Deri. घुष्ट or घुषित or घोषित; घुषित्वा or घोषित्वा, संघुष्य, जुघुष्वस्.

घुष् (घुषि-Set) 1 A. कांतौ । to diffuse lustre.

घूर्ण् (घूर्ण-Set) 1 A. घ्रमणे । to whirl; to roll; to reel.

घृ (Anit) 1 P. सेचने । to sprinkle.

घृण् (घृणि-Set) 1 A. ग्रहणे । to take.

घृष् (घृष्ट-Set) 1 P. संचर्षे । to grind, to pound, to strike, to rub, to brush, to polish. Caus. Aor. अजघर्षत्-त् or अजीघृषत्-त्, Deri. घर्षित्वा or घृष्टा.

घ्रा (Anit) 1 P. गंधोपादाने । to smell; Aet. जिघ्रति, अजिघ्रत्, जिघ्रतु, जिघ्रेयं, जघ्रौ, जघ्रिथ or जघ्राथ, घ्रातास्मि, घ्रास्यति, अघ्रास्यत्, अघ्रात् or अघ्रासीत्, घ्रेयासं, or घ्रायासं. Pass. घ्रायते, घ्रास्यते or घ्रायिष्यते, अघ्रायि, अघ्रासि or अघ्रायिषि Caus. घ्रापयति-त्, अजिघ्रपत्-त् or अजिघ्रिपत्-त्, Desid. जिघ्रासति Deri. घ्रात or घ्राण, घ्रेय, घ्रातुं, घ्रात्वा, विघ्राय, जघ्रिबस्.

डु (डुङ्-Anit) 1 A. शब्दे । to sound.

चक् (चक्र-Set) 1 A. तृप्तौप्रतिघातेच । to be satisfied, to repel; to resist, to shine. Aor. अचकिष्ट. Caus. चाकयति-ते. अचीकचत्-त्.

चक् (घटादि-Set) 1 P. तृप्तौ । to be satisfied, Aor. अचकीत् or अचाकीत्, Caus. चकयति-ते. अचीचकत्-त्. Pass. चक्यते, अचाक, अचाकि.

चंक् (a sautra root) 1 P. घ्रांतौ । to reel; to roll.

चंच् (चंचु-Set) 1 P. गतौ । to go; to shake; to leap.

चर् (चटे-Set) 1 P. वर्षावर्षयोः । to break, to rain, to cover; Aor. अचटीत्.

चण (घटादि-Set) 1 P. गतौ शब्देच । to go, to sound. Aor. अचणीत् or अचाणीत्, Caus. चणयति-ते, अचीचणत्-त् Pass. चणयते, अचणि or अचाणि.

चङ् (चङि—Set) 1 A. कोपे । to be angry.

चट् { चते—Set } 1 U. याचने । to beg, to request, Aor. अच-
तीत्—अचतिष्ट, अचदीत्—अचदिष्ट.

ञञ् (घटादिः—Set) 1 P. हिंसायाच् । to kill. Aor. अञ्जनीत् or
अञ्जानीत्. Pass. चञ्जते. अञ्जनि or अञ्जानि, Caus. चञ्जयति—ते,
अञ्जीचनूत्—त.

चङ् (चदि—Set) 1 P. आल्हादे दीप्तौच to be glad; to shine.

चप् (Set) 1 P. सान्त्वने । to console; to soothe; Aor. अचपीत्
or अचापीत्.

चम (Set) 1 P. अदने । to eat; to drink, (with आ to sip)
चमति (आचामति), अचमत् (आचामत्), चमतु (आचामतु),
चमेयं (आचामेयं), चचाम, चेमिथ, चमितास्मि, चमिष्यति, अच-
मिष्यत्, अचमीत्, चम्यासं Pass. चम्यते, चमिष्यते, अचामि, अचामिषि
Caus. चामयति, अञ्जीचमत्, Desid. चिचमिषति Deri. चांत, चम्य,
चमितुं, चमित्वा or चांत्वा, आचम्य, चमत् (आचामत्), चेमिबस्.

चप् (चपि—Set) 1 P. गतौ । to go.

चञ् (Set) 1 P गतौ । to go.

चय् (चय्—Set) 1 A. गतौ to go,

चर् (Set) 1. P. गतौ to go ; to walk, to graze; to eat;
Pass. Aor. अचारि, अचरिषि, Deri. चर्य, (also आचार्य
an instructor), चेरिबस्, चेराण,

चर्च् (Set) 1 P. परिभाषण-हिंसा-तर्जनेषु । to discuss, to condemn;
to censure.

चर्व (Set) 1 P. गतौ । to go.

चर्थ (Set) 1 P. अदने । to chew, to eat; to browse; to chop; to
bite.

चल् (घटादिः—Set) 1 P. कम्पने । to shake, Pass. Aor. अचालि or
अचलिषि. Caus. चलयति (also चालयति changes, throws, &c.).

चष (चष—Set) 1 U. घुक्षणे । to eat; Aor. अचषीत् or अचाषीत्.

चाह् (Set) 1 P. परिकल्कने । to be wicked; to be proud; to cheat.

चाय् (चाय्—Set) 1 U पूजा-निशा-मनयोः । to worship, to discern,
Caus. Aor. अचचायत्-त

चिद् (Set) 1 P. परिप्रेष्ये । to send out.

चित् (चिती—Set) 1 P. संज्ञाने । to perceive; to think; to recover
consciousness, Desid. चिचेतिषति or चिचिनिषति, Deri. चित्त,
चेतितुं, चेतित्वा or चितित्वा.

चित् (चिति-Set) 1 P. स्मृत्यां । to remember.

चिल् (Set) 1 P. शैथिल्ये-भावकरणेच । to become loose; to act
wantonly; to sport.

चीक् (Set) 1 P. आमर्षणे । to endure;

चीश् (चीभू—Set) 1 A. कथने । to coax, to boast, Caus. Aor.
अचिचिभत्-त.

चीव् (चीव्—Set) 1 U. आदान-संवरणयोः । to take, to wear, to
cover, Caus. Aor. अचिचीवत्-त.

चुच्य् (Set) 1 P. अभिषवे । to bathe, to churn, to press.

चुङ् (Set) 1 P. भावकरणे । to sport, to hint one's meaning.

चुद् (चुटि-Set) 1 P. छेदने । to cut off.

चुङ् (चुटि-Set) 1 P. भलिभावे-छेदनेच । to become small, to
cut off.

चुप् (Set) 1 P. मंदायांगतो । to move slowly.

चुब् (चुबि-Set) 1 P. वक्त्रसंयोगे । to kiss.

चुलप् (Set) 1 P. चलने । to swing, to rock; to agitate.

चुल् (Set) 1 P. भावकरणे । to sport, to make amorous gestures.

चृप् (Set) 1 P. पाने । to drink.

चृप् (Set) 1 P. संदीपने । to excite; to light.

चेल् (चेल्—Set) 1 P. चलने । to shake; to go; Caus. Aor. अचि-
चेलत्-त.

चेष्ट् (चेष्ट-Set) 1 A. चेष्टायाम् । to act; Caus. चेष्टयति, अचिचेष्टत्
or अचचेष्टत्.

च्यु (च्यु-ङ-Anit) 1 A. गतौ । to go; to drop down, to fall, to
swerve. Aor. अच्योष्ट, अच्योहं, अच्योषि. Pass. च्ययते, च्योष्यते
or च्याविष्यते, अच्याषि, अच्योषि or अच्याविषि, Caus. च्यावयति-ते.
अचुच्यवत्-त. or अचिच्यवत्-त. Desid. चुच्यषते. Caus. Desid.
चिच्यावयिषति-ते or चुच्यावयिषति-ते. Deri. च्युत, च्यन्य,
(also च्यान्य).

च्युत् (च्युतिर्-Set) 1 P. आसेचने । to flow; to trickle; Aor.
अच्युतत् or अच्योतीत्, Dasid. चुच्योतिषति or चुच्यतिषति, Deri.
च्युतित or च्योतित, च्योतिस्वा, च्युतिस्वा.

छद् (Set) 1 U. आच्छादने । to cover; to veil; to hide; Aor.
अच्छदीत्, अच्छादीत्, अच्छदिष्ट. Deri. छन्न, आच्छद्य-

छन्द् (छदि-Set) 1 P. संवरणे । to cover.

छम् (छम्-Set) 1 P. अदने । to eat, to consume. Aor. अच्छमीत्
Deri. छांत, छमित्वा or छांत्वा.

छष् (छष्-Set) 1 U. हिंसायाम् । to hurt; to injure, to kill. Aor.
अच्छषीत् or अच्छीषीत्, अच्छषिष्ट.

छृद् (Set) 1 P. संदीपने । to kindle.

छृष् (Set) 1 P. याचने । to beg or request.

जञ् (Set) 1 P. युद्धे । to fight. Aor. अजजीत् or अजाजीत्.

जञ् (जजि-Set) 1 P. युद्धे । to fight.

जद् (Set) 1 P. संघाते । to become matted (as hair) Aor. अज-
टीत् or अजाटीत्.

जङ् (Set) 1 P. संघाते । to heap. Aor. अजङ्गीत् or अजाङ्गीत्,

जप् (Set) 1 P. व्यक्तायां-वाचि—मानसेच । to mutter, to mediate,
Aor. अजपीत् or अजापीत् Pass. जप्यते, अजापि, अजापिषि. Caus.
जापयति-ते, अजीजपत्-त. Deri. जेपिवस्.

जम् (जम्भी-Set) 1 A. गात्रवित्ताने । to yawn. to gape जंभते, अजंभत, जंभतां, जंभेय, जजंभे. जजंभिषे, जंभिताहे, जंभिष्यते, अजंभिष्यत, अजंभिष्ट, जंभिषीय. Pass. जंभ्यते. जंभिष्यते, अजंभि Caus. जंभयति, भजजंभत्. Desid. जिजंभिषते. Deri. जब्ध, जंभितुं, जंभित्वा, जजंभान.

जम् (जम्भु-Set) 1 P. अदने । to eat; Aor. अजमीत्. Deri. जांत, जमित्वा or जांत्वा.

जम् (Set) 1 P. नाशने । to destroy.

जर्ज् }
जर्झ् } (Set) 1 P. परिभाषण-हिंसा-तर्जनेषु । to speak, to blame.
जर्ज् } to kill, to threaten.

जल् (Set) 1 P. घातने । to strike, to be rich, to hide; to encircle, to be sharp; to be cold, stiff, dull, or dumb. Aor. अजालीत्.

जल् (Set) 1 P. त्र्यक्तायां वाचि । to speak, to prattle, to babble, to murmur, to chatter, to praise. प्रजल्प्य.

जष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अजशीत् or अजाशीत्.

जस् (जस्त्रु-Set) 1 P. हिंसायां-ताडनेच । to injure, to strike. Aor. अजसीत् or अजासीत् Deri. जस्त, जसित्वा or जस्त्वा.

जस् (Set) 1 P. रक्षणे-मोक्षणेच । to protect, to release;

जि (Anit) 1 P (but after वि or परा A.) जये-अभिभवेच्च, to conquer; to overcome; to surpass, to win, to restrain. जयति-ते, अजयत्-त, जयतु-तां, जयेयं-य, जिगाय-जिग्ये, जिगायिथ, or जिगेथ-जिग्यिषे, जेतास्मि-हे. जेष्यति-ते, अजेय्यत्-त. अजैषीत्-अजेष्ट, जीयासं-जेषीय. Pass. जीयते, जेष्यते or जायिष्यते, अजायि. अजेयत or अजायिषत. अजेदुं-अजायिष्वं-दुं, Caus. जापयति-ते. अजीजपत्-त, Desid. जिगीषति-ते. Deri. जित, जेष (also जय्य), जेतुं, जित्वा, विजित्य, जयत्-मान, जिगीवस्-जिग्यान.

जिन्व् (जिवि-Set) 1 P. प्रीणने । to please; to be lively, active busy; to excite; to animate, to promote, to confer.

जिञ् (जिञ्—Set) 1 P. वक्षणे, । to eat. Deri. जिन्त, जेमिन्वा, or जिन्त्वा.

जिष् (जिष्—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle; Deri. जिष्ट, जेषित्वा or जिष्ट्वा.

जीव् (Set) 1. P. प्राणधारणे । to live, to revive, to live upon. Perf. जिजीव Caus. जीवयति-ते. अजीजीवत्-त or अजिजीवत्, -त. Desid. जिजीविषति.

जु (a Sautra root. Anit) 1 U. गतौवेगेच्च । to go, to be quick, जवति-ते. जुजाव—जुजुवे, जोतास्मि—हे. जोष्यति—ते, अजौषीत्—अजोष्ट. जूयासं—जोषीय, Pass. जूयते, जूष्यते, अजावि, Caus. जावयति—ते, अजूजवत्-त. Desid. जुजूषति—ते. Deri. जुत, जुत्वा, जोतुं.

जुग् (जुगि-Set) 1 P. वर्जने । to abandon; to exclude,

जुव् (जुव्—Set) 1 A. भासने । to shine. Caus. Aor. अजुजोतत्—त.

जुष् (Set) 1 P. परितर्कणे—परितर्षणेच्च । to reason; to investigate; to be satisfied; to hurt.

जूष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill; to hurt;

जृम् (जृभि-Set) 1 A. गान्धिताने । to gape; to yawn; to expand; to open; to spread; to increase, appear, to rise, Perf. जजृम्.

जू (Set) 1 P. वयोहानौ । to grow old, to waste away; to decay; Act. जरति, अजरत्, जरतु, जरेयं. जजार, जजरिथ, जरि. तास्मि or जरीतास्मि, जरिष्यति or जरीष्यति, अजरिष्यत् or अजरीष्यत्, अजारीत्, जीर्यासं. Pass. जीर्यते, जरिष्यते, or जरीष्यते, or जारिष्यते. अजारि, अजरिषत् or अजरीषत् or अजीर्षत् or अजीरिषत्, Caus. जारयति—ते Desid. 'जिजरिषति or जिजरीषति or जिजीर्षति, Deri. जर्णि, जरितुं or जरीतुं, जरित्वा, जरीत्वा, जरत्.

जेष् (जेष्—Set) 1 A. गतौ । to go. Perf. जिजेषे Caus. जेषयति—ते, अजिजेषत्-त

जेह् (जेह्-Set) 1 A. प्रयत्ने गतावपि । to try, to go. Caus. जेहयति
—ते. भजिजेहत्-त.

जे (Anit) 1 P. क्षये । to decay.

ज्यु (ज्यु-ङ्-Anit) 1 A. गतौ । to go.

ज्झि (Anit) 1 P. जये अभिभवेच्च । to conquer; to defeat, to grow
old;

ज्वर् (Set) 1 P. रोगे । to be hot with fever or passion; to be
ill. Aor. अज्वारीत् Caus. ज्वरयति, अजिज्वरत् Pass. ज्वर्यते
अज्वरि, अज्वारि, Deri. जूर्ण.

ज्वल् (Set) 1 P. दीप्तौ । to blaze; to glow; to shine, Aor.
अज्वालीत्, Caus. ज्वलयति—ते, ज्वालयति—ते, (but with प्र
प्रज्वलयति—ते). Pass. ज्वल्यते, अज्वलि or अज्वालि. Deri.
प्रज्वल्य.

झद् (Set) 1 P. संचाते । to become matted together (as hair),
to become confused or entangled. Aor. अझटीत् or अझाटीत्.

झम् (झम्-Set) 1 P. भक्षणे । to eat; to consume. Aor. अझमीत्
Deri. झांत, झमित्वा or झांत्वा, झमितुं.

झर्झ् (Set) 1 P. परिभाषण—हिंसा—तर्जनेषु । to speak; to hurt, injure
or kill: to menace. Aor. अझर्झात्.

झष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, injure or kill.

झष् (झष्-Set) 1 U. आदान—संवरणयोः । to take, to put on or
wear- Aor. अझषीत्, अझाषीत्, अझषिट्.

टङ् (Set) 1 P. बंधने । to bind.

टल् (Set) 1 P. वैकल्ये । to be confused. Aor. अटालीत्.

टिक् (टिक्-Set) 1 A. गतौ । to go; टेकते. Caus. टेकयति—ते. अटिटे-
कत्-त.

टीक् (टीक्-Set) 1 A. गतौ । to go, to resort to. टीकते Caus.
टीकयति—ते. अटिटीकत्-त.

टोक् (टोक्-Set) 1 A. गतौ । to go.

द्वल् (Set) 1 P. वैक्लव्ये । to be confused, Aor. अद्वालीत्.

डी (डी-ङ्-Set) 1 A. विहायसागतौ । to fly; to pass through the air; Act. डयते, डिडचे, डिडिचषे, डयिताहे, डयिष्यते, अडयिष्यत्, अडयिष्ट, डयिषीय. Pass. डीयते, डयिष्यते or डायिष्यते. अडायि Caus. डाययति-ते. अडीडयत्-त. Desid. डिडयिषते. Deri. डयित. डयित्वा. डयितुं.

डौक् (डौक्-Set) 1 A. गतौ । to go, to approach. P. डुडौक्, Caus. डौकयति-ते. अडुडौक्-त Deri. उपडौक्य. डुडौकान.

तक् (Set) 1 P. हसने-सहनेच । to laugh at; to bear, to fly or rush upon, Aor. अतकीत् or अताकीत्.

तक्ष् (तक्ष्-Wet) 1 P. तच्छृण्वे । to cut off; to make thin; to wound, to form; Act. तक्षति, ततक्ष, ततक्षिथ or ततष्ट, तक्षितास्मि or तष्टास्मि, तक्षिष्यति or तक्षयति, अतक्षिष्यत् or अतक्ष्यत्, अतक्षीत् or अताक्षीत्, तक्ष्यासं. Pass. तक्ष्यते, तक्षिष्यते or तक्ष्यते, अतक्षि Caus. तक्षयति-ते, अततक्षत्-त, Desid. तितक्षिषति or तितक्षति Deri. तष्ट. तक्षितव्य or तष्टव्य, तक्षितुं or तष्टुं. तक्षित्वा or तष्ट्वा, संतक्ष्य.

तक्ष् (Set) 1 A. त्वचते-संवरणेच । to eat; to pare, to cover; Aor. अतक्षीत्,

तंक् (तकि-Set) 1 P. कृच्छ्रजीवने । to live in distress.

तंग् (तगि-Set) 1 P. गतौ स्खलने कंपनेच । to go; to stumble; to tremble.

तंच् (तंचु-Set) 1 P. गतौ । to go. Deri. तक्त. तंचित्वा or तक्त्वा. तंचितुं.

तद् (Set) 1 P. उच्छ्राये । to be raised, to rise, to groan, Aor. अतटीत् or अताटीत्.

तंड् (तडि-Set) 1 A. ताडने । to strike.

तन् (तनु-Set) 1 P. अश्लोपकरणयोः । to confide in, to assist; to pain with disease, to be harmless, to sound, Aor. अतनीत् or अतानीत्. Deri. तत, तनित्वा or तत्त्वा, तनितुं.

तद् (तद्भि a santra root) 1 P. अवसादे—मोहेच । to be exhausted, to be disturbed in mind.

तप् (Anit) 1 P. संतापे । to shine, to be hot; to make hot, to suffer pain, to injure or hurt, to undergo, to perform penance (A. with a limb of the agent's body for its object.) Act. तपति—ते, तताप—तेपे, तेपिथ, ततप्य, तप्ताग्नि—हे, तप्यति—ते, अताप्सीत्. अतप्त तप्यासं. Pass तप्यते, तप्यते, अतप्त. अतापि Caus. तापयति—ते, अतीतपत्—त, Desid. तितप्सति—ते. Deri. तप्त, तप्तुं, तप्त्वा. संतप्य, तेपिबस्, तेषान्.

तत् (तय—Set) 1 A. गतौ । to go.

तर्ज (Set) 1 P. भर्त्सने । to threaten, to terrify, to scold, to mock.

तर्द (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, to hurt or kill.

तंस (तसि—Set) 1 P अलंकरणे । to decorate. (also A. when Vedic.) to shake, to pour out, to request.

ताय (तायु—Set) 1 A. संतान—पालनयोः । to spread, to protect. to preserve, Caus. ताययति—ते. अततायत्—त.

तिक् (तिक्—Set) 1 A. गतौ to go or move, तेकते. Caus. तेकयति—ते. अतितेकत्—त.

तिज् (तिज—Set) 1 A. निशाने । to whet, Act. तेजते, तितिजे, तेजिताहे, तेजिष्यते, अतेजिष्ट, तेजिषीय. Pass तिज्यते, तेजिष्यते. अतेजि. Caus. तेजयति—ते, अतीतिजत्—त. Desid. तितेजिषते or तितिजिषते, Deri. तिजित, तिजित्वा or तेजित्वा, तेजितुं.

तिज् (तिज—Set) 1 A. क्षमायां । to endure or bear patiently. Act. तितिक्षते, अतितिक्षत, तितिक्षतां, तितिक्षेय, तितिक्षांचक्रे, तितिक्षिताहे, तितिक्षिष्यते. अतितिक्षिष्यत. अतितिक्षिष्ट, तितिक्षिषीय, Pass. तितिक्ष्यते, तितिक्षिष्यते अतितिक्षि, Caus. तितिक्षयति—ते, अतितिक्षत्—त, Desid. तितिक्षिषते, Deri. तितिक्षित, तितिक्षितुं, तितिक्षित्वा.

तिप् (तिप्—Anit) 1 A. क्षरणे । to drop, to ooze, Act. तेपते, अतेपत तेषां, तेपेय, तितेपे, तेप्ताहे, तेप्स्यते, अतेप्स्यत, अतितप्त, तिप्सीय.

Pass. तिप्यते, तेप्यते, अतेपि, Caus. तेपयति—ते, अंतिपत्—त,
Desid. तितिप्सते, Deri. तिस्र, तेप्सु, तिप्सवा, तेपमान, तितिपान.

तिल् (Set) 1 P. गतौ । to go. तेलति.

तिल् (Set) 1 P. गतौ । to go तिळति.

तीक् (तीकु-Set) 1 A. गतौ । to go. तीकते. Caus. तीकयात—ते,
अतितीकत्—त.

तीक् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to be strong or fat or corpulent

तुष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, injure or kill. तोजति.

तुञ् (तुजि-Set) 1 P. प्रापण-हिंसा-बलीदान-निकेतन-पालनेषु । to
reach, to kill, to be strong, to take, to dwell, to protect to
clothe, to strike, to push, to emit, to incite, to give.

तुड् (तुडु-Set) 1 A. तोडने । to split, to push, to injure, to hurt,
Caus. Aor. अतुतोडत्—त.

तुड् (Set) 1 P. अनादरे । to disregard, to condemn.

तुड् (तुडि-Set) 1 A. तोडने । to press out, to break.

तुप् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तोपति.

तुप् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तोफति.

तुभ् (तुभ-Set) 1 A. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. तुतुमे, Aor.
अतुभत् or अतोभिष्ट.

तुप् { Set } 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill. Bene,
तुप् { Set } तुप्यात्, तुप्यात्. Pass. तुप्यते, तुप्यते.

तुब् (तुबि-Set) 1 P. अर्दने । to distress, to hurt.

तुर्व् (तुर्वी-Set) 1 P. हिंसामाम् । to kill तु-तूर्वति, तुतुर्व-तुतूर्व,
तु-तूर्वितास्मि, तु-तूर्विष्यति, अतुर्वीत्-अतूर्वीत्, तु-तूर्व्यासं.

तुस् (Set) 1 P. शब्दे । to sound.

तुह् (तुहिर्-Set) 1 P. अर्दने-वधेच । to hurt, to kill, to pain, Aor.
अतुहत् or अतोहीत्.

तुड् (तुडु-Set) 1 P. तोडने-अनादरेच । to split, to disregard.
Caus. Aor. अतुतुडत्—त.

तुल (Set) 1 P. निष्कर्षे । to weigh, to measure.

तृष् (Set) 1 P. तुष्टौ । to satisfy or to be satisfied,

तुक्ष (Set) 1 P. गतौ । to go.

तृ (Set) 1 P. प्लवन-तरणयोः । to swim, to cross over, to float, to surmount; to master completely, to fulfil, to escape from, Act. तरति, ततार, तेरिथ, तरितास्मि or तरीतास्मि, तरिष्यति or तरीष्यति, अतरिष्यत् or अतरीष्यत्, अतारीत्, तीर्यासं, Pass. तीर्यते, तरिष्यते or तरीष्यते or तारिष्यते, अतारि, Caus. तारयाति—ते, अतीतरत्-त. Desid. तितीर्षति or तितरीषति. Deri. तीर्ण, तरितव्य or तरीतव्य, तरितुं, or तरीतुं, सीर्त्वा, उत्तीर्य, तरत्-तरिष्यत् or तरीष्यत्, तितीर्षस्.

तेज् (Set) 1 P. पालने । to protect.

तेश् (तेष्टु-Set) 1 A. भरणे-कंपनेच । to ooze, to shake. Caus. Aor. अतितेषत्-त.

तेव् (तेवृ-Set) 1 A. वेवने । to lament; to play, Caus. Aor. अतितेवत्-त.

तोड् (तोड्-Set) 1 P. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अतुतोडत्-त.

त्यज् (Anit) 1 P. हानौ । to abandon, to leave, to quit, to let go, to renounce, to except, to distribute, to disregard, Act. त्यजति, तत्याज, तत्यजिथ, तत्यक्थ, त्यक्तास्मि, त्यक्ष्यति. अत्याक्षीत्, त्यज्यासं, Pass. त्यज्यते, त्यक्ष्यते, अत्याजि, Caus. त्याजयति-ते, अतित्यजत्-त, Desid. तित्यक्षति, Deri. त्यक्त, त्यक्त्वा, त्यक्तुं, संतज्य, तत्यज्वत्.

त्रग्व् (Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अत्रासीत् or अत्रासीत्.

त्रक् (त्रक्ति-Set) 1 A. गतौ । to go.

त्रंश् { त्रंश्चि } Set 1 P. गतौ to go.
त्रंश् { त्रंश्चि }

त्रंश् (त्रदि-Set) 1 P. चेष्टायाश्च । to act; to try; to be busy or active.

अप् (अप्—Wet) 1 A. लज्जायाम् । to be ashamed or abashed; to be embarrassed, Act. अपते, अपे, अपिषे, नेप्ते, अपिताहे—अप्ताहे, अपिष्यते,—अप्स्यते, अपिष्यत or अप्रप्स्यत, अपिष्ये—अप्ति, अपिषीय—अप्सीय, Pass. अप्यते, नपिष्यते or अप्रप्स्यते, अप्रापि, Caus. अपयति—ते, अतिअपत्—त, Desid. तिअपिषते or तिअप्स्यते, Deri. अप्त, अपितव्य or अप्रप्तव्य, नपितुं or अप्रप्तुं, अपित्वा or अप्रप्त्वा, अपेण.

अस् (असि—Set) 1 P. भाषायाम्—दीप्तौच । to speak; to shine.

अगच्छ् (अगच्छि—Set) 1 P. गतौ । to go.

अह् (अह्—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, injure or hurt.

अरु (अरु—Anit) 1 A. पालने । to protect. Act. अरायते, तत्रे, तत्रिषे, त्राताहे, त्रास्यते, अत्रास्यत, अत्रास्त, अत्रासत, त्रासीय, Caus. त्रापयति—ते, अतिअरत्—त, Desid. तिअरासते, Deri. त्रात or त्राण, त्रातुं, त्रात्वा, परित्राय.

अगच्छ् (अगच्छि—Set) 1 A. गतौ । to go Caus. Aor. अतुअगच्छत्—त.

अक्ष् (अक्ष्—Wet) 1 P. तनूकरणे । to make thin. (forms are similar to तक्ष्—त्व. being substituted for त).

अक्ष् (अक्षि—Set) 1 P. गतौ कंपनेच । to go; to tremble.

अक्ष् (अक्षि—Set) 1 P. गतौ । to go; Bene. त्वक्ष्यासं Pass. त्वक्ष्यते Deri. त्वक्त, त्वक्षित्वा or त्वक्त्वा, त्वक्षितुं.

अक्ष् (अक्षि—Set) 1 A. संभ्रमे । to hurry; to make haste; Caus. अक्षयति—ते, अतत्वरत्—त, Pass. त्वर्यते, अत्वारि or अत्वारि Deri. त्वरित, तूर्ण.

अक्ष् (अक्षि—Anit) 1 U. दीप्तौ । to shine; to glitter. Act. अक्षति—ते, तित्वष—तित्विषे, त्वेष्टास्मि—हे, त्वेक्षति—ते, अत्वेक्ष्यत्—त, अत्वेक्षत्—तु, त्विष्यासं—त्वक्षीय, Desid. तित्विषति—ते, Deri. त्विष्ट त्वेष्टुं, त्विष्टा.

अक्ष् (Set) 1 P. *छद्मगतौ । to creep; to crawl; to proceed crookedly or fraudulently.

थुर्व (थुर्वी—Set) 1 P. हिंसायाश्च । to injure, hurt or kill, थु-थुर्वति
तुथुर्व-तुथुर्व, थु-थुर्वितास्मि, थु-थुर्विष्यति, अथु-थुर्वीत्, थुर्व्यासं.

दक्ष् (दक्ष्—Set) 1 A. वृद्धौ ऋग्राथेच । to increase, to do or act
quickly.

दक्ष् (दक्ष् घटादिः—Set) 1 A. गतिहिंसनयोः । to go; to kill; Caus.
दक्षयति—ते, अददक्षत्—त, Pass. तक्ष्यते, अदक्षि or अदाक्षि.

दद् (दद्—Set) 1 A. दाने । to give; to offer; to present. Perf. दददे,
Caus. दादयति—ते, अदीददत्—त.

दध् (दध्—Set) 1 A. धारणे । to hold: to possess. Perf. देधे.

दंश् (दंशि—Anit) 1 P. दशने । to bite; to sting; दशति, अदशत्,
दशतु, दशेयं, दवंश, ददंशिथ or ददंष्ट, दंष्टास्मि, दंक्ष्यति, अदंक्ष्यत्,
अदांक्षीत्, दक्ष्यासं, Pass. दक्ष्यते, दंक्ष्यते. अदंशि, Desid. दिदंक्षति,
Deri. दष्ट, दंष्टुं, दष्ट्वा, उपदश्य.

दय् (दय्—Set) 1 A. दाम—गति—रक्षण—हिंसादाऽऽदानेषु । to pity.
to give; to go; to protect; to kill; to take, दयते, दयाचक्रे
Caus. दाययति—ते, अदीदयत्—त.

दल् (Set) 1 P. विशरणे । to break; to split; to expand, to
open; Caus. दलयति—ते, or दालयति—ते, अदीदलत्—त.

दह् (Anit) 1 P. भस्मीकरणे । to reduce to ashes; to burn; to
scorch; to torment. Act. दहति, ददाह, देहिथ, ददग्ध, दग्धास्मि,
धक्ष्यति, अधाक्षीत्, दह्यासं Pass. दह्यते, धक्ष्यते, अदाहि. Caus.
दाहयात्—ते, अदीदहत्—त, Desid. दिधक्षति, Deri. दग्ध-दग्धा,
संदह्य, दग्धुं.

दा (दा-ण्—Anit) 1 P. दाने । to give. 'with सम् A.' Act.
यच्छति—ते, अयच्छत्—त, यच्छतु, यच्छतां, यच्छेयं—य, ददौ—दे,
ददिथ, ददाथ, ददिषे, दातास्मि—हे दास्यति—ते, अदास्यत्—त.
अदात्, अदित, देयासं, दासीय, Pass. दीयते, दास्यते or दायिष्यते.
अदायि, Caus. दापयति—ते, अदीदपत्—त, Desid. दिस्सति—ते
Deri. दत्त, दातव्य, देय, दातुं, दत्वा, संदाय, यच्छत्, यच्छमान,
दास्यत्, दास्यमान, ददिषस्, ददान.

दाञ् (दान् Set) 1 U. खंडने-आर्जवेच्च । to cut off; to straighten, Act.
दीदांसति—ते, दीदांसांचकार—चक्रे, दीदांसितास्मि—हे, दीदांसि-
ष्यति—ते. अदीदांसित्, अदीदांसिष्ट, दीदांस्यासं, दीदांसिषीय, Pass.
दीदांस्यते, अदीदांसि, Caus. दीदांसयति—ते, अदीदांसत—त, Desid.
दीदांसिषति—ते, Deri. दीदांसित, दीदांसितुं, दीदांसित्वा.

दाय् (दाय्—Set) 1 A. दाने । to give; Caus. Aor. अददायत्—त.

दाञ् (दाञ्—Set) 1 U. दाने । to give; to offer an oblation; Caus.,
Aor. अददाञत्—त.

दास् (दास्—Set) 1 U. दाने । to give, Caus. Aor. अददासत्—त.

दिन्व् (दिन्व्—Set) 1 P. प्रीणने । to be glad or pleased, to gladden,
to please.

दिक् (दिव्—Set) 1 P. देवने । to lament; देवति. Deri. देवित्वा or यूत्वा.

दीक्ष् (दीक्ष्—Set) 1 A. मौण्डे-ज्योपनयन—नियम—व्रतादेशेषु । to be
shaved; to perform a sacrifice, to invest with a sacred
thread; to practise self-restraint; to teach religious
observances; to prepare oneself for the performance of a
sacred rite; to dedicate oneself to.

दु (Anit) 1 P. गतौ । to go; Act. दधति, दृदाव, दोतास्मि, दोष्यति,
अदोषीत्, दूयात्, Deri. दून, दूत्वा, दौतुं.

दुर्व् (दुर्व्—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill; Act. दु-दूर्वति, Deri. दूर्तः.

दुह् (दुहिर—Set) 1 P. अर्दने । to injure, hurt or kill; Aor. अदुहत्
or अदोहीत्.

दृप् (Set) 1 P. संदीपने । to light; to kindle; to inflame; दर्पति.

दृभ् (Set) 1 P. ग्रंथे । to tie; to string:

दृश् (दृश्—Anit) 1 P. प्रेक्षणे । to see; to behold; to visit; to
learn, to investigate; (with सं A. to see well; to behold)
Act. पश्यति—ते, अपश्यत्—त, पश्यतु—तां, पश्येयं—य, ददर्श—
ददृशे, ददर्शित् or दद्रष्ट—ददृशिषे, द्रष्टास्मि—हे, द्रक्ष्यति—ते, अद्रक्ष्यत्—त
अददर्शत् or अद्रक्षीत्—अदृष्ट, दृश्यासं—दृशीय, Pass. दृश्यते, द्रक्ष्यते
or दर्शिष्यते, अदर्शि, Caus. दर्शयति—ते, (But दर्शयते only when .

- reflexively used), अरीदृशत्—त or अददर्शत्—त Desid. दिवृक्षते
 Deri वृष्ट, द्रष्टव्य, वृक्ष्य, द्रष्टुं दृष्ट्वा, संवृक्ष्य, पश्यत्—मान, द्रक्ष्यत्—माण,
 ववृक्षस् or ददृशिषस्—ववृक्षान.
- वृह् (Set) 1 P. वृद्धौ : to increase; to prosper; to fasten; to be firm.
- वृह् (वृहि—Set.) 1 P. The same as above.
- वृ (Set—घटादिः) 1 P भये to fear; दराति, ददार, दरितास्मि—द्री-
 तास्मि, दरिष्यति, दरीष्यति, अदारीत्, दीर्षासं, Caus. दरयति—ते, अदी
 दरत्—त. Deri. दीर्ण.
- दे (दे-ङ्—Anit) 1 A. रक्षणे । to protect; Act. दद्यते, दिग्ये,
 दाताहे, दास्यते, अदिन, अदिथाः, अदिङ्, अदिषि, दासीय, Pass. दीयते,
 अदायि, Caus. दापयति—ते, अदीरपत्, Desid. दित्सते, Deri. दत्त,
 दातुं, दत्वा, द्यमान, दास्यमान, दिग्यान्.
- देव् (देव्—Set) 1 A. देवने । to play, to sport; to lament. Caus.
 Aor. अदिदेवत्—त.
- दै (दै-प्—Anit) 1 P. शोधने । to purify; to clearse, to be
 purified; Act. दायति, अदायत्, दायतु, दायेयं, Pre. P. दयत्.
- द्युत् (द्युत्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine; to be bright; द्योतते,
 दिद्युते, अद्युतत् or अद्योतिष्ट, Caus. द्योतयति—ते, अद्युतत्—त,
 Desid. दिद्युतिषते or दियोतिषते Deri. द्युतित or द्योतित, बिद्युत्य,
 दिद्युतान.
- द्यै (Anit) 1 P. न्यक्करणे । to despise; to disfigure, Act. Bene,
 द्यायासं or द्येयासं.
- द्रम् (Set) 1 P. गतौ । to go; to run.
- द्राव् (द्राव्—Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to become dry; to be able;
 to prevent; to adorn. Caus. Aor. अदद्रावत्—त.
- द्राघ् (द्राघ्—Set) 1 A. सामर्थ्ये—आधानेच । to be able; to
 stretch; to exert oneself; to be weary; to, vex; to wander
 about; Caus. Aor. अदद्राघत्—त.

द्राक्ष् (द्राक्षि-Set) 1 P. कांक्षायाम्—घोरवासितेच । to desire, to utter a discordant sound.

द्राड् (द्राड्—Set) 1 A. विशरणे । to cut, to split. Caus. Aor. अदद्राडत्—त.

द्राह् (द्राह्—Set) 1 A. निद्राक्षये । to wake. Caus. Aor. अदद्राहत्—त.

द्रु (Anit) 1 P. गतौ । to go, to flow, to run; to retreat, to melt; to attack, to rush. Act. द्रवति, द्रुद्राव, द्रुद्रोथ, द्रोतास्मि, द्रोप्यति, अद्रुद्रवत्, द्रूयासं, Caus. द्रावयति only. अद्रुद्रवत् or अदिद्रवत्, Desid. द्रुद्रूषति (दिद्रावयिषति or द्रुद्रावयिषति is the Desid. of the Caus. form).

द्रेक् (द्रेकु-Set) 1 A. शब्दोत्साहयोः । to sound; to show joy; to be exhilarated. Caus. Aor. अदिद्रेकत्—त.

द्रै (Anit) 1 P. स्वप्ने । to sleep; (mostly with नि) Bene. द्रायात् or देयात्, Caus. द्रापयति—ते, अदिद्रपत्—त. Deri. द्राण, द्रात्वा, द्रातुं, निद्राय.

द्रृ (Anit) 1 P. संवरणे अंगीकृतौच । to cover, to appropriate.

धण् } (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor. अधणीत् or अधाणीत्,
धन् } अधनीत् or अधानीत्.

धन्व् (धवि-Set) 1 P. गतौ । to go.

धाव् (धावु-Set) 1 U. गति-शुद्धयोः । to run; to flow, to cleanse, to wash. Caus. Aor. अदीधवत्—त. Deri. धावित or धौत, धावितुं, धाविस्वा or धौत्वा.

धिक् (धिक्—Set) 1 A. संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle, to be harassed or weary, to live.

धिन्व् (धिवि-Set) 1 P. प्रीणने । to please, to delight. (This root is conjugated as धि of the 5th conjugation.) Act. धिनोति, धिन्वन्ति, धिनुवः—धिन्वः अधिनोत्, अधिनवं, धिनोतु, धिनु, धिनवाम, धिनुर्यां.

धुक् (धुक्—Set) 1 A. संदीपन-क्लेशन-जीवनेषु । to kindle; to be harassed or weary, to live.

धुर्व् (धुर्वी—Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill, धु-धूर्वति,
Deri. धूर्त.

धू (Set) 1 U. कंपने । to shake, to excite, धवति—ते. Caus. धूनयति,
also धावयति, अद्धुनत्, also अद्धवत्.

धूप् (Set) 1 P. संतापे । to heat, to fumigate, to perfume, to
be heated, Act धूपायति, दुधूप or धूपायांचकार, दुधूपिथ or
धूपायांचकर्थ, धूपितास्मि or धूपायितास्मि, धूपिष्यति or धूपायिष्यति,
अधूपिष्यत् or अधूपःयिष्यत्, अधूर्पात् or अधूपायीत्, धूप्यासं or
धूपाय्यासं Pass धूप्यते or धूपाय्यते, धूपिष्यते or धूपायिष्यते,
अधूपि or अधूपायि. Caus. धूपयति—ते or धूपाययति—ते, अद्धुपत्
—त or अद्धूपायत्—त. Desid. दुधूपिषति or दुधूपायिषति Deri.
धूपित or धूपायित, धूपितुं or धूपायितुं, धूपित्वा or धूपायित्वा, दुधू-
प्वस् or धूपायांचकृवस्.

धृ (धृञ्—Anit) 1 U. धारणे । to hold, to support, to possess,
to keep, to seize, to place, धरति—ते, Bene. ध्रियासं—धृषीय,
Pass. ध्रीयते, Caus. धारयति—ते, अदीधरत्—त.

धृज् { Set
धृज् { धृजि—Set } 1 P. गतौ । to go.

धृष् (Set) 1 P. प्रसङ्गे । to come together, to hurt or injure,
to offend.

धे (धे-ट्—Anit) 1 P. पाने । to suck, to drink, to draw, Act.
धयति—दधौ, दधिथ, दधाथ, धातास्मि, धास्यति, अधात् or अदधत्
or अधासीत्, धेयासं, Pass. धीयते, धास्यते or धायिष्यते, अधायि,
Caus. धापयते, अदीधपत्, Desid. धित्सति, Deri. धीत, धातुं,
धीत्वा, संधाय.

धोर (धोर्क्—Set) 1 P. गतिचातुर्ये । to go quickly, to run, to trot;
to be skilful. Caus. Aor. अदुधोरत्—त.

ध्मा (Anit) 1 P. श्वाश्विसंयोगयोः । to blow; to breathe out, to
produce sound by blowing, to blow a fire, to manufacture
by blowing: Act. धमति, अधमत्, धमतु, धमेयं, दध्मौ, धमातास्मि,
ध्मास्यति, अध्मास्यत्, अध्मासीत्, ध्मायासं or धमेयासं, Caus.

- ध्मापयति-ते, अदिधमपत्-त, Desid. दिध्मासति, Deri. आध्माय, धमत्, ध्मास्यत् दधिमवस्.
- ध्ये (Anit) 1 P. चिन्तायाम् । to think of, to meditate, to recollect. Act. ध्यायति, अध्यायत्, दध्यौ, दध्याथ or दध्यथ, दधातास्मि, ध्यास्यति, अध्यास्यत्, अध्यासीत्, ध्यायासं or द्येयासं Pass. द्यायते, ध्यास्यते or ध्यायिष्यते, अध्यायि, Caus. ध्यापयति-ते, अदिधपत्-त, Desid. दिध्यासति, Deri. ध्यात, ध्यातुं, ध्यात्वा, अनुध्याय, ध्यायत्, दधास्यत्, दध्यवस्.
- ध्रज् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अध्रजीत् or अध्राजीत्.
- अञ् (ध्रजि-Set) 1 P. गतौ । to go.
- ध्रण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound as a drum or other instrument. Aor. अध्रणीत् or अध्राणीत्.
- ध्रस् (Set) 1 P. उञ्छे to glean; Aor. अध्रसीत् or अध्रासीत्.
- ध्राम् (ध्राम्-Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to be dry, to be able. Caus. Aor. अदध्रावत्-त.
- ध्राच् (ध्राच्-Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able or competent. Caus. Aor. अदध्रावत्-त.
- ध्राभ् (ध्राक्षि-Set) 1 P. काक्षायाम् घोरवासितेच । to desire; to caw; to crow..
- ध्राड् (ध्राड्-Set) 1 A. विशरणे । to divide; to split, Caus. Aor. अदध्राडत्-त.
- ध्रिज् (Set) 1 P. गतौ to go.
- धु (Anit) 1 P. स्थैर्ये 1 to be firm. ध्रवति.
- ध्रक् (ध्रक्-Set) 1 A. शब्दोत्साहयोः । to sound; to be filled with joy. Caus. Aor. अदिध्रक्-त.
- ध्रे (Anit) 1 P. तृप्ते । to be pleased. Bene. ध्रायत्, ध्रेयात्.
- ध्रज् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अध्रजीत्, अध्राजीत्
- ध्रञ् (ध्रजि-Set) 1 P. गतौ । to go.
- ध्रण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound; Aor. अध्रणीत्; अध्राणीत्.

ध्वन् (Set) 1 P. शब्दे to sound; Caus. to ring (a bell) घट्टन्.
 ध्वनयति—ते. to cause, to articulate indistinctly ध्वानयति—
 ते (अपष्टाक्षरमुच्चारयतात्यर्थः) P. P. ध्वनित, ध्वान्त (darkness).

ध्वस् (ध्वस्-Set) 1 A. अवध्वंसने गतौच । to fall down; to perish;
 to go, Deri. ध्वस्त. ध्वंसित्वा or ध्वस्त्वा. विध्वस्य, ध्वंसितुं.

ध्वाक्ष् (ध्वाक्षि-Set) 1 P. कांक्षायां घोषासितेच । to desire, to
 caw; to crow.

धृ (Anit) 1 P. हृच्छने । to bend; to kill.

नक्ष् (णक्ष-Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अनक्षीत्.

नख् (णख-Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अनखीत् or अनाखीत्.

नस् (णस्-Set) 1 P. गतौ । to go.

नट् (णट-Set) 1 P. नृतौ नाट्येच । to dance; to act (as a drama-
 tic part) Aor. अनटीत् or अनाटीत्. Caus. नटयति—ते. also
 नाटयति—ते in the sense of 'to act'. अनीनटत्—त्. Pass. Aor.
 अनटि, अनाटि.

नद् (णद्-Set) 1 P. शब्दे । to sound; to roar; to thunder;
 Aor. अनदीत् or अनादीत्, Caus. नादयति—ते. Deri. नाद्य, प्रणद्य.

नष्ट् (दुनदि-Set) 1 P. ससृद्धौ । to be glad or satisfied.

नभ् (णभ-Set) 1 A. हिंसायामभावेपि । to destroy, to perish.

नम् (णम-Anit) 1 P. प्रहृत्वे शब्देच । to salute; to sink; to bend;
 to sound; नमति, ननाम. नेमिथ or ननंथ, नंतास्मि, नंस्याति, अनं-
 स्यत्, अनंसीत्, नम्यासं Pass. नम्यते, नंस्यते, अनामि also
 अनंन्त. अनंसि, Caus. नमयति—ते or नामयति—ते, (but with
 any preposition नमयति—ते as उद्धमयति—ते), अनीनमत्—त्,
 Desid. निनंसति Deri. नत, नंतव्य, नम्य, नंतुं, नत्वा, विनम्य or
 विनत्य, नमठ, नंस्यत्, नेमिवत्.

नय् (णय-Set) 1 A. गतौ । to go.

नर्द् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to roar.

नल् (णल्-Set) 1 P. गंधेबंधनेच । to smell; to bind.

नस् (णस्-Set) 1 A. कौटिल्ये । to be crooked.

नाय { नायृ } (Set) 1 P. यांचोपतापैश्वर्याङ्गीः to ask; to harass;
नाध { नाधृ } to be master; to bless. (always A. in the last
sense). Caus. Aor. अननायत्-त्, अननाधत्-त्.

नास् (णास्-Set) 1 A. शब्दे । to sound; Caus. Aor. अननासत्-त्.

निक्ष (णिक्ष-Set) 1 P. चुंबने । to kiss.

निद् (णिद्-Set) 1 U. कुत्सा—संनिकर्षयोः । to ridicule, to reach;
Caus. Aor. अनिनेदत्-त्.

निद् (णिदि-Set) 1 P. कुत्सायां । to blame; to censure; to condemn.

निन्द् (णिनि-Set) 1 P. सेचने-सेवनेच । to sprinkle; to attend.

निश् (णिश-Set) 1 P. समाधौ । to meditate upon;

निष् (णिष-Set) 1 P. सेचने । to sprinkle, to moisten;

नी (णी-ञ्-Anit) 1 U. प्रापणे । to lead; to carry; to bring; to
pass, to spend; to trace; Act. नयति-ते; निनाय-निन्ये, निनेथ or
निनयिथ-निन्यिषे, नेतास्मि-हे, नेष्यति ते, अनेषत्-त्, अनेषीत्—अनेष्ट.
नीयासं-नेषीय, Pass. नीयते, नेष्यते or नायिष्यते, अनायि, Caus.
नाययति-ते, अनीनयत्, Desid. निनीषति-ते, Deri. नीत, नेतुं, नीष्वा.

नील् (णील-Set) 1 P. वर्णे । to be of a dark colour; to dye dark.

नीव् (णीव-Set) 1 P. स्थौल्ये । to become fat.

नु (Set) नये । to carry; नरति.

नेद् (णेद्-Set) 1 U. कुत्सासन्निकर्षयोः to censure; to be near, Caus.
Aor. अनिनेदत्-त्.

नेष् (णेष्-Set) 1 A. गतौ । to go, Caus. Aor. अनिनेषत्-त्.

पक्ष् (Set) 1 P. परिग्रहे । to seize; to accept, to take aside.

पच् (डु-पच-ष्-Anit) 1 U. पाके । to cook; to bake, to burn; to
digest, to ripen, to develop, (A. when meaning to cook for
oneself) Act. पपाच, पेचे, पेचिथ or पपकथ, पेचिषे, पक्तास्मि-हे,
पक्ष्यति-ते, अपक्ष्यत्-त्, अपाक्षीत्. अपक्त, पच्यासं, पक्षीय, Pass.
पच्यते, पक्ष्यते, अपाचि, अपक्षि, Caus. पाचयति-ते, अपीषचत्-त्;

- Desid. विपक्षति-ते, Deri. पक्क, पाक्य, पक्कं, पक्त्वा, पाक्त्रम्
(ripened, matured, cooked).
- पंच् (पचि-Set) 1 A. व्यक्तीकरणे । to make clear.
- पद् (Set) 1 P. गतौ । to go. Aor. अपटीत् or अपाटीत्.
- पद् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि, लिखिताक्षरवाचनेच । to declare, to mention, to cite, to study, to read, to recite, Aor. अपटीत् or भपाटीत्. Caus. पाठयति-ते.
- पण् (पण-Set) 1 A. व्यवहारे । to transact business, to deal in, to barter, to bet, to stake,
- पण् { Set } 1 P. (A. when without आय्) स्तुतौ । to praise,
पण् { पणायति, अपणायत्. पणायत्, पणायेय, पणायोच्चकार
or पेणे, पणायितास्मि or पणिताहे, पणायिष्यति or पणिष्यते. अप-
णायिष्यत् or अपणिष्यत्, अपणायीत् or अपणिष्ट, पणाय्यासं or
पणिषीय. Pass. पणाय्यते or पण्यते, अपणायि, अपाणि, or Caus.
पणाययति-ते or पणायति-ते, Desid. पिपणायिषति or पिपणिषते.
Deri. पणायित or पणित, पणायितुं or पणितुं, पणायित्वा or पणित्वा.
- पंड् (पण्डि-Set) 1 A. गतौ । to go.
- पत् (पतू-Set) 1 P. गतौ । to fall, to fly, to alight, to sink,
to be degraded, to attack. Aor. अपप्तत्, Desid. पिपतिषति or
पित्सति.
- पृथ् (पृथे-Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अपर्थीत्.
- प्य् (पय-Set) 1 A. गतौ । to go.
- पर्द् (पर्दु-Set) 1 A. कुत्सिते शब्दे । to break wind.
- पप् { Set } 1 P. गतौ । to go.
- पर्द् (*Set) 1 P. पूरणे । to fill.
- पल् (Set) 1 P. गतौ । to go.

पा (Anit) 1 P. पाने । to drink, to feast on, to swallow up, Aet. पिबति, अपिबत्, पिबतु, पिबेद्, पपी, पपिथ or पपाथ, पातास्मि, पास्यति, अपास्यत्, अपात्, पेयासं, Pass. पीयते, Caus. पाययते-पाययति (when not conveying a reflexive sense, as ब्रह्मान्याययतिपयः), अपीप्यत् or अपीप्यत् . Desid. पिपासति. Deri. पीत, पेय, पातुं, पीत्वा, निपाय, पिबत् .

पिद् (Set) 1 P. शङ्कसंघातयोः । to sound; to assemble; to heap together.

पिद् (Set) 1 P. हिंसाक्लेशनयोः । to injure; to kill; to feel pain.

पिद् (पिङ्—Set) 1 A. संघाते । to roll into a lump, to heap; to unite.

पिन् (पिबि—Set) 1 P. सेचने सेवनेच । to sprinkle; to serve.

पिस् (पिस्—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिपेसत्-त.

पीद् (Set) 1 P. प्रतिष्टंभे । to check; to impede; to obstruct.

पीक् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to be fat or thick.

पुद् (Set) 1 P. मर्दने । to grind.

पुद् (पुङ्—Set) 1 P. खंदने । to grind, to pound.

पुंश्च (पुथि—Set) 1 P. हिंसासंक्लेशनयोः । to kill, to suffer pain.

पुर्व (Set) 1 P. पूरणे । to fill; पूर्वाति.

पुल् (Set) 1 P. महत्वे । to be great or large; to be lofty or high, to be heaped up.

पुष् (Set) 1 P. पुष्टौ । to nourish, to develop, to support; to enhance, to get, Desid. पुपुषिषति or पुपोषिषति. Deri. पुषित or पोषित, पोष्य, पोषितुं, पुषित्वा or पोषित्वा.

पू (पूङ्—Set) 1 A. पवने । to purify to clean from chaff, पवते, अपवत्, पवतां, पवेय, पुपुषे, पविताहे, पविष्यते, अपविष्ट, अपविषि. पविषीय, Pass. पूयते or पाविष्यते अपावि, अपविषि or अपाविषि, Caus. पावयति—ते, अपापवत्—त, Desid. पिप-विषते, Deri. पूत or पवित, पव्य or पाव्य, पवितुं, पवित्वा or पूत्वा, पवमान, पविष्यमाण, पुपुषान.

पृश् (पृशी—Set) 1 A. विशरणे, दुर्गन्धेच । to split, to stink.
Deri. पूत.

पूल् (Set) 1 P. संचाते । to collect, to gather, to heap up,
to assemble.

पूष् (Set) 1 P. वृद्धौ । to nourish, to increase, to grow.

पृष् (पृषु—Set) 1 P. सेचने हिंसासंक्लेशनयोश्च । to sprinkle, to
hurt, to vex, Deri. पर्षित्वा or पृष्ट्वा.

पेल् (पेल—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिपेलत्.

पेव् (पेवु—Set) 1 A. सेवने । to serve, Caus. Aor. अपिपेवत्-त.

पेष् (पेषु—Set) 1 A. निश्चये, प्रयत्नेच । to resolve upon, to strive
deligently for; Caus. Aor. अपिपेषत्-त.

पेस् (पेसु—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिपेसत्-त.

पे (Anit) 1 P. शोषणे । to dry, to wither. पायति.

पेण् (पेणु—Set) 1 P. गति-प्रेरण-श्लेषणेषु । to go, to send, to
touch, to embrace, Caus. Aor. अपिपेणत्-त.

प्याय् (ओ—प्यायी—Set) 1 A. वृद्धौ । to grow, to increase, to
swell, Perf. विप्ये, विप्यिषे, Deri. पीन or प्यान, प्रप्यान, आपीन.

प्यै (प्यै-ङ्—Anit) 1 A. वृद्धौ । to grow, प्य.यते.

प्रय् (प्रथ—Set) 1 A. प्रख्याने । to become famous, to increase, to
spread abroad, to arise, to appear.

प्रस् (प्रस—Set) 1 A. विस्तारे । to extend, to expand.

पु (पु-ङ्—Anit) 1 A. गतौ । to go, to jump. Caus. प्रावयति,
अपिप्रवत् or अपुप्रवत्, Desid. उप्रूषते, Desid. of Caus. उप्रा-
वयिषति or पिप्रावयिषति.

पृट् (Set) 1 P. मर्दने । to rub.

पुष् { पुषु } (Set) 1 P. दाहे । to burn, to reduce to ashes, Desid.
उपुषिषति or उप्रोषिषति Deri. पुष्ट, प्रोषितुं, पुष्ट्वा or पुषि-
प्लुष् { प्लुषु } त्वा or प्राषित्वा.

प्रेव् (प्रेवु—Set) 1 A. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिप्रेवत्-त.

प्रोथ् (प्रोथ्—Set) 1 U. पर्याप्तौ । to be equal to, to be a match for, to be complete, Caus. Aor. अपप्रोथत्—त.

प्लक्ष् (Set) 1 U. अक्ष्ने । to eat.

प्लिह् (प्लिह्—Set) 1 A. गतौ । to go.

प्लु (प्लु-ङ्—Anit) 1 A. गतौ । to go, to jump, to fly, to float, to swim, Caus. प्लावयति—ते, अपुप्लवत्—त or अपिप्लवत्—त, Desid. पुप्लवते, Desid. of the Caus. पुप्लावयिषति—ते or पिप्लावयिषति—ते. Deri. प्लाव्य.

फक्क् (Set) 1 P. नीचैर्गतौ । to behave ill, to go softly.

फण् (Set) 1 P. गतौ । to go, to produce easily. Perf. पफाण. पफाणुः or फेणुः, पफणिथ or फेणिथ. Aor. अफणीत् or अफाणीत्. Caus. फणयति—ते (also फाणयति—ते, according to some) Deri. फणित, फाण्ट in the second sense. फेणिवस् or पफणवस्.

फल (Set) 1 P निष्पत्तौ । to bear fruit, to result, to succeed, to be useful or fruitful, Perf. पफाल. फेलुः, फेलिथ, Caus. फालयति—ते. Deri. फलित, फलित्वा, फलितुं.

फल् (त्रि—फला—Set) 1 P. विशरणे । to burst open, to split, Deri. फुल्ल, उत्फुल्ल, संफुल्ल. but प्रफुल्ल.

फुल् (Set) 1 P. विकसने । to open, to expand, to blow,

फेल् (फेल्—Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अपिफेलत्—त.

बण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound; Aor. अबणीत् or अबाणीत्.

बह् (Set) 1 P स्थैर्ये । to be steady or firm; Aor. अबदीत्. or अबादीत्.

बध् (Set) 1 P. चित्तविकारे । to loathe; to be disgusted with, to shrink from, Act बीभत्सते, अबीभत्सत. बीभत्सतां, बीभत्सेय, बीभत्सांचक्रे, बीभत्सिताहे, बीभत्सिष्यते, अबीभत्सिष्यत अबीभत्सिष्ट, बीभत्सिषीय, Pass. बीभत्स्यते, बीभत्सिष्यते, अबीभत्सि. Caus. बीभत्स्याति—ते, अबीभत्सत्—त. Desid. बीभत्सिषाति. Deri. बीभत्सित, बीभत्सितुं, बीभत्सित्वा.

गँध् (Set) 1 P. गंतो । to go.

बर्ह (बर्ह—Set) 1 A. परिभाषण-हिंसा-प्रदानेभु । to be pre-eminent;
to speak: to kill; to give;

बल् (Set) 1 P. प्राणने, धान्यावरोधेच । to breathe; to hoard grain.

बल्ह (बल्ह—Set) 1 A. प्राधान्ये । to be pre-eminent.

बंह (बहि—Set) 1 A. वृद्धौ । to grow, to increase.

बाद् (बाद्—Set) 1 A. आप्लाव्ये । to bathe; to dive, Caus. Aor.
अबबाडत्-त्.

बाध् (बाध्—Set) 1 A. लोढने । to oppress, to torment, Caus. Aor.
अबबाधत्-त्.

बाह् (बाह्—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour, Caus. Aor.
अबबाहत्-त्.

बिद् (Set) 1 P. आक्रोशे । to swear, to curse, to shout.

बिद् (बिद्—Set) 1 A. अवयवे । to split, to cleave, to divide.

बुक्क् (Set) 1 P. भषणे । to bark; to sound; to yelp; to speak.

बुध् (बुधिर्—Set) 1 U. बोधने । to know; to understand; to think;
Aor. अबुधत् or अबोधीत्, अबोधिष्ट.

बुध् (Set) 1 P. अवगमने । to make known; to inform; to
teach.

बुद् (उ-बुन्दिर्—Set) 1 U. निजामने । to perceive; to apprehend;
Aor. अबुन्दत् or अबुन्दीत्. अबुन्दिष्ट. Deri. बुद्ध, बुद्धित्वा or बुत्वा.

बृह् (बृहिर्—Set) 1 P. वृद्धौ । to grow, to increase, Aor.
अबृहत् or अबर्हीत्.

बृह् (बृहि—Set) 1 P. वृद्धौ शब्देच । to increase, to sound.

बेह् (बेह्—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour.

भम् (भस्—Set) 1 U. अदने । to eat.

भञ्ज् (भञ्ज्—Anit) 1 U. सेवायां । to worship; to honour, to divide;
to be attached to, to serve. Perf. बभञ्ज-भेजे. बभञ्जथ or भेजिथ.

भेजिषे. भक्तास्मि—हे. भक्षयति—ते. अभक्षयत्—त. अभक्षीत्—अभक्त-
भज्यासं—भक्षीय. Caus. भाजयति—ते. Desid. बिभक्षति—ते. Deri.
भक्त. भाज्य or भाग्य. भक्तुं. भक्त्वा.

भृ (Set) 1 P. भृतौ । to hire, to nourish, Aor. अभटीत् or
अभाटीत्.

भृ (घटादिः) 1 P. परिभाषणे । to speak; Caus. भटयति—ते

भण् (Set) 1 P. शब्दे । to speak, to call, Aor. अभणीत् or
अभाणीत्.

भङ् (भङि—Set) 1 A. परिभाषणे । to speak, to jest, to chide.

भङ् (भङि—Set) 1 A. कल्याणे सुखेच । to be prosperous or glad.

भर्त् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

भर्त् { भर्त् } (Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा—दानेषु । to speak, to
kill, to give.

भष् (Set) 1 P. भर्त्सने । to bark, to revile. Aor. अभषीत् or
अभाषीत्.

भास् (भास्—Set) 1 A. क्रोधे । to be angry.

भाष् (भाष्—Set) 1 A. व्यक्तायांवाचि । to speak, to say; to call,
to describe.

भास् (भास्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to appear, to become
evident. Caus. Aor. अबभासत्—त. अबीभसत्—त.

भिक्ष् (भिक्ष—Set) 1 A. भिक्षायामलाभे लाभेच । to ask; to beg for
without obtaining, to be weary or distressed, to obtain.

भिद् (भिदि—Set) 1 P. अवयवे । to split, to divide.

भू (Set) 1 P. सत्तायाम् । to be (A. or U. to obtain to attain).
Perf. बभूव—बभूव. Aor. अभूत—अभविष्ट. Pass. भूयते भविष्यते or
भाविष्यते. अभवि. अभविषि or अभाविषि. Desid. बुभूषति—ते. Deri.
भूत. भाव्य or भव्य.

शूष् (Set) 1 P. अलंकारे । to adorn, to decorate.

भृ (भृ-ञ्—Anit) 1 U. भरणे । to support, to bear, to have, to fill, Perf. बभार-बभे. बभर्थ-बभृषे; भर्तास्मि-हे, भरिष्यति-ते. अभरिष्यत्-त अभर्षीत्-अभृत. भ्रियासं-भृष्य; Pass. भ्रियते; भरिष्यते or भारिष्यते. अभारि. अभृषि or अभारिषि. Caus. भारयति-ते, Desid. बुभृषति-ते or विभरिषति-ते Deri. भृत. भार्य. भर्तु. भृत्वा.

भृज् (भृजी-Set) 1 A. भर्जते । to parch, to fry, P. P. भृक्त.

भेष् (भेषृ-Set) 1 U. भयेगतौच । to fear, to go, Caus. Aor. अबि-
भेषत्-त.

भ्यस् (भ्यस्—Set) 1 A. भये । to fear.

भक्ष् (भक्ष—Set) 1 U. अदने । to eat.

ब्रण् (Set) 1 P. शब्द । to speak, Aor. अब्रणीत् or अब्राणीत्.

भ्रम् (भ्रम्—Set) 1 P. चलने । to roam about, Deri. भ्रांत. भ्रामित्वा or भ्रांत्वा Caus. भ्रमयति (also भ्रामयति according to some).

भ्रश् (भ्रश्—Set) 1 A. अवस्रंसने । to fall, to drop down.

भ्रंश् { (भ्रंश्) } (Set) 1 A. अवस्रंसने । to fall, to drop down, Aor.
or { (भ्रंश्) }
भ्रंश् { (भ्रंश्) } अभ्रशत् or अभ्रंशिष्ट. Deri. भ्रष्ट, भ्रंशित्वा or भ्रष्टा.

भ्राज् (दु—भ्राज्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter.; Perf. बभ्राजे or भ्रेजे. Caus. Aor. अबिभ्रजत्-त. or अबभ्राजत्-त.

भ्राग् (दु—भ्राग्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter. Caus. Aor. अबभ्राशत्-त.

भ्रेज् (भ्रेज्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter, Caus. Aor. अबि-
भ्रेजत्-त.

भ्रेष् (भ्रेष्—Set) 1 U. भये गतौच । to fear, to go. Caus. Aor. अबि-
भ्रेषत्-त.

भ्लक्ष् (भ्लक्ष—Set) 1 U. अदने । to eat.

भ्लाश् (दु—भ्लाश्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to glitter. Caus.
Aor. अबभ्लाशत्-त.

भ्लेष् (भ्लेष्-) 1 U. दीर्घो । to shine, to glitter, Caus. Aor. अबि-
भ्लेषत्—त.

मस्र् (Set) 1 P. संघाते । to collect.

मस्र् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अमस्रीत् or भ्रमास्रीत्.

मङ्क् (मङ्क्-Set) 1 A. मंडने । to adorn, to decorate.

मङ्क् { मङ्क् } (Set) 1 P. गतौ । to go.
मङ्क् { मङ्क् }

मङ्क् (मङ्क्-Set) 1 A. गत्याक्षेपे गत्यारंभे कैतवेच । to go, to blame, to
be moving, to cheat.

मङ्क् (मङ्क्-Set) 1 P. मंडने । to adorn, to decorate.

मच् (मच्-Set) 1 A. दंभे-कथने-कल्कनेच । to cheat, to boast,
to pound.

मज् (Set) 1 P. मदने शब्दार्थेच । to be mad, to sound. Aor.
अमजीत् or अमाजीत्.

मञ्क् (मञ्क्-Set) 1 A. धारणोद्धाय—पूजनेषु । to hold, to grow high,
to adore.

मञ्क् (मञ्क्-Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मद्र् (Set) 1 P. मर्दनिवासयोः । to grind, to dwell, Aor. भ्रमडीत्
or अमाडीत्.

मण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to murmur, Aor. अमणीत् or
अमाणीत्.

मद् (मद्-Set) 1 A. शोके । to remember with regret; to
grieve for.

मङ्क् (मङ्क्-Set) 1 A. विशाजने । to divide, to clothe; to surround.

मङ्क् (मङ्क्-Set) 1 P. भूषायाम् । to adorn oneself.

मथ् (मथ्-Set) 1 P. विलोडने । to churn, to stir; Aor. अमथीत्.

मथ् (मथ्-Set) 1 P. हिंसा-क्लेशनयोः । to kill; to injure; to be
afflicted; to suffer pain.

मंथ् (Set) 1 P. विलोडने । to churn, to stir; to shake; to kill; to crush; to tear off; Bene. मथ्यासम्, Pass. मथ्यते. Deri. मथित्. मंथित्वा or मथित्वा. मंथिबस्.

मंद् (मद्-Set) 1 A. स्तुति—मोद—मद—स्वप्न—कांति—गतिषु । to. praise; to be glad; to be proud; to sleep; to shine; to move slowly.

मग्न (Set) 1 P. गतौ । to go.

मय् (मय-Set) 1 A. गतौ । to go.

मर्ब (Set) 1 P. गतौ । to go.

मर्ब (Set) 1 P. पूरणे । to fill.

मल् { मल्-(Set) }
मल् { मल्-(Set) } 1 A. धारणे । to hold; to possess.

मव् (Set) 1 P. बन्धने हिंसायां च । to bind; to kill; Aor. अमवीत् or अमावीत्.

मव्य (Set) 1 P. बन्धने । to bind.

मश्व (Set) 1 P. शब्दे—क्रोधे च । to sound; to be angry Aor. अमशीत् or अमाशीत्.

मष्व (Set) 1 P. हिंसायाश्च शब्दे च । to kill; to sound, Aor. अमशीत् or अमाशीत्.

मस्क् (मस्क-Set) 1 A. गतौ । to go.

मह् (Set) 1 P. पूजायाम् । to worship; to revere.

मह् (महि-Set) 1 A. वृद्धौ । to grow old.

मांश् (माक्षि-Set) 1 P. कांक्षायाम् । to desire; to wish.

मान् (मान-Set) 1 A. जिज्ञासायां । to investigate; to examine; मीमांसते. मीमांसंचक्रे. मीमांसिताहे. मीमांसिष्यते. अमीमांसिष्यत. अमीमांसिष्ट. मीमांसिषीय. Pass. मीमांस्यते. अमीमांसि. Caus. मीमांसयति—ते, अमीमांसत्—त. Desid. मीमांसिषते, Deri. मीमांसित. मीमांसितुं. मीमांसित्वा.

माह् (माह्-Set) 1 U. माने । to measure.

मिध् (मिध्-Set) 1 U. मेधाहिंसयोः । to understand; to hurt.

मिद् (अमिदा-Set) 1 A. स्नेहने । to love. to melt; Aor. अमिदत् or अमेदिष्ट. Caus. Aor. अमीमिदत्-त. Desid. मिमिदिषते or मिमेदिषते. Deri. मिन्न or मेदित, मिदित्वा or मेदित्वा. मेदितुं.

मिद् (मिद्-Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः । to understand, to kill, Caus. Aor. अमिमेदत्-त.

मिध् (मिध्-Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः । to understand, to kill, Caus. Aor. अभिमेधत्-त.

मिन्व् (मिन्व्-Set) 1 P. स्नेहने-सेचनेच । to love; to sprinkle.

मिञ् (Set) 1 P. शब्दे-रोषकृतेच । to make noise; to be angry.

मिष् (मिष्-Set) 1 P. सेचने । to sprinkle, to wet, to serve, Desid. मिमिषिषति or मिमेषिषति. Deri. मिष्ट, मिषित्वा or मेषित्वा or मिष्टा. मेषितुं.

मिष् (Set) 1 P. शब्दे-रोषकृतेच । to make noise, to be angry. Deri. मेषित. मेषित्वा.

मिह् (Anit) 1 P. सेचने । to sprinkle, to make water, to wet. मेहति. मिमेह. मेहास्मि मेक्ष्यति. अमेक्ष्यत् आमिक्षत्. मिह्यासं Desid. मिमिष्यति. Deri. मीह. मेहव्य. मेहुं. मीढ्वा.

मीम् (मीम्-Set) 1 P. गतौ । to go. Caus. Aor. अमिमीमीत्-त.

मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to close the eyes, to twinkle, to fade, to disappear, Caus. Aor. अमीमिलत्-त. or अमिमिलत्-त.

मीद् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to grow fat or large.

मुञ् (Set) 1 P. शब्द । to sound.

मुञ्च (मुञ्चि-Set) 1 A. कल्कने-कथनेच । to cheat, to be wicked, to tell.

मुञ्ज (मुञ्जि-Set) 1 P. शब्दे । to sound.

मुद् } (Set) 1 P. मर्दने । to crush, to grind, to break.

मुद् (मुढि-Set) 1 A. पालने-पलायनेवा । to protect, to run away.

- सुङ् (सुङ्—Set) 1 A. मार्जने मज्जनेवा । to be pure, to sink.
 सुङ् (सुङ्—Set) 1 P. खंडने । to grind, to shave, to shear.
 सुद् (सुद्—Set) 1 A. हर्षे । to be glad, to rejoice, Desid. सुसुदिषते
 or सुमोदिषते. Deri. सुदित or मोदित. सुदित्वा or मोदित्वा. मोदितुं.
 प्रसुद्य.
 सुर्द्ध (सुर्द्धा—Set) 1 P. मोह-समुच्छाययोः । to faint, to increase, to
 grow, to become strong, to take effect on. मूर्च्छति. Deri.
 मूर्च्छित or मूर्त्त.
 सुर्व (सुर्वी—Set) 1 P. बन्धने । to bind, P. P. सूर्ण.
 मू (सू-ङ्—Set) 1 A. बन्धने । to bind. मवते. सुसुवे. मविताहे. मवि-
 ष्यते, अमविष्ट. मविषीष्ट, Caus. मावयति—ते. अमीमवत्—त. Desid.
 सुसूषते. Desid. Caus. मिमावयिषति—ते.
 मूल (Set) 1 P. प्रतिष्ठापयाम् । to take root, to be firm, to
 accumulate.
 मूष् (Set) 1 P. स्तेये । to steal, to rob.
 मूष् (Set) 1 P. सघाते । to collect, to rub.
 मृज् (मृजू—Wet) 1 P. शौचालंकारयोः । to cleanse, to wipe off.
 to adorn, to sharpen. Act. मार्जति. अमार्जत्. मार्जतु. मार्जेयं.
 ममार्ज. ममार्जिथ or ममार्ष्ट. मार्जितास्मि or मार्ष्टास्मि. मार्जिष्यति
 or मार्क्ष्यति. अमार्जिष्यत् or अमार्क्ष्यत्. अमार्जीत् or अमार्क्षीत्.
 मृज्यासं. Pass. मृज्यते. मार्जिष्यते or मार्क्ष्यते. अमार्जि Desid.
 मिमार्जिषति or मिमृक्षति. Deri. मृष्ट. मृज्य. मार्जितुं or मार्ष्टुं.
 मार्जित्वा or मृष्ट्वा. परिमृज्य.
 मृध् (मृधु—Set) 1 U. उन्दने हिंसायांच । to moisten, to kill, Deri.
 मृद्ध. मर्धित्वा or मृद्धा. मर्धितुं.
 मृष् (मृषु—Set) 1 P. सेचने सहनेच । to sprinkle, to endure, Caus.
 Aor. अममर्षत्—त or अमीमृषत्—त Desid. मिमर्षिषति—ते Deri.
 मृष्ट. मृष्ट्वा. मर्षित्वा or मर्षित्वा. मर्षितुं.

मे (मे-ङ्—Anit) 1 A. प्रणिदाने । to return, to exchange. मयते.
ममे. माताहे-मास्यते. अमास्त. मासीष्ट. Caus. मापयति—ते. अमीम-
पत्—त. Desid. मित्स्यते. Deri. मित. मित्वा. निमाय or निमित्य.
अपमित्य. अपमाय. मातुं.

मेथ् मेथ्—Set 1 U. मेधा-हिंसयो । to know, to understand,
to kill, to hurt; Caus. Aor. अमिमेथत्—त.

मेध् (मेध्—Set) 1 U. मेधा-हिंसयोः संगमेच । to know, to kill, to
meet, Caus. Aor. अमिमेधत्—त.

मेप् (मेप्—Set) 1 A. गतौ । to go, Caus. Aor. अमिमेपत्—त.

मेव् (मेव्—Set) 1 A. सेवने । to serve, to worship.

म्ना (Anit) 1 P. अभ्यासे । to study, to repeat, to remember,
to think, Act. मनति, अमनत्. मनतु. मनेयं. मम्नौ. ममिन्थ or
मम्नाथ. म्नातास्मि. म्नास्यति. अम्नास्यत्. अम्नासीत्. म्नायासं or
म्नेयासं. Pass. म्नायते. म्नास्यते or म्नायिष्यते. अम्नायि. अम्नासि
or अम्नायिषि. Caus. म्नापयति—ते. अमिमनपत्—त. Desid. मिम्ना
सति. Deri. म्नात. म्नेय. म्नातुं. म्नात्वा.

म्रश् (Set) 1 P. संचाते । to collect, to rub.

म्रद् (म्रद्—Set) 1 A. मर्दने । to crush, to pound, Pass. Aor. अम्रादि,
अम्रादि. Caus. म्रदयति—ते.

म्रुच् (म्रुच्) (Set) 1 P. गतौ । to go or move. Aor. अम्रुचत् or
or अम्रोचीत्. Desid. मुम्रुचिषति or मुम्रोचिषति. Deri.
म्रुच् (म्रुच्) म्रुक्त, म्रोचित्वा or म्रुचिस्त्वा or म्रुक्त्वा.

म्रुच् (म्रुच्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move. Deri. म्रुक्त, म्रुचित्वा
or म्रुक्त्वा.

म्रेट् { म्रेट् } (Set) 1 P. उन्मादे । to be mad. Caus. Aor. अमिम्रेटत्—
म्रेट् { म्रेट् } त. अमिम्रेटत्—त.

म्लुच् (म्लुच्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

म्लेच्छ् (Set) 1 P. अव्यक्ते शब्दे । to speak indistinctly.

म्लेद् { म्लेह् } (Set) 1 P. उन्मादे । to be mad. Caus. Aor.
म्लेद् { म्लेह् } अमिम्लेटत्—त. अमिम्लेहत् .

म्लेव् (म्लेव्—Set) 1 A. सेवने । to serve, to worship. Caus. Aor.
अमिम्लेवत्—त.

म्ले (Anit) 1 P. हर्षक्षये । to be sad, to become weary, to fade,
to be emaciated. म्लायति, मम्लौ, मम्लिथ or मम्लाथ, म्लातास्मि.
म्लास्यति. अम्लास्यत्. अम्लासीत्, म्लायासं, म्लेयासं. Pass. म्लायते.
म्लास्यते or म्लायिष्यते. अम्लायि. अम्लासि or अम्लायिषे. Caus.
म्लापयति—ते, अमिम्लपत्—त. Desid. मिम्लासति, Deri. म्लान.
म्लेय. म्लातुं. म्लात्वा, प्रम्लाय.

यज् (यज्—Anit) 1 U. देवपूजा—संगतिकरण—यजन—दानेषु । to
make an oblation to a deity, to associate with, to sacrifice,
to worship, to give. Act. इयाज्—ईजे, इयजिथ or इयष्ट—ईजिषे.
यष्टास्मि—हे, यक्षयति—ते, अयक्षयत्—त. अयाक्षीत्—अयष्ट. अयाष्टाथ.
अयक्षाताम्. इज्यासं—यक्षीय. Pass. इज्यते. यक्षयते. अयाजि, अयक्षत.
Caus. याजयति—ते, अयीयजत्—त. Desid. यियक्षाति—ते. Deri.
इष्ट, यष्टव्य, याज्य, यष्टुं, इष्ट्वा, समिज्य.

यत् (यती—Set) 1 A. प्रयत्ने । to strive after, to be watchful,
Caus. यातयति—ते Deri. यत्त, यत्तितव्य.

यञ् (Anit) 1 P. मैथुने । to cohabit, Act. यमति, ययाम, येमिथ,
ययब्ध, यब्धास्मि, यप्स्यति, अयाप्सीत्. यभ्यासं. Caus. यामयति—ते,
Desid. यियप्सते. यब्ध, यब्ध्वा, यब्धुं.

यश् (Anit) 1 P. उपरमे । to check, to stop, (For A. see page 17).
Act. यच्छति—ते. अयच्छत्—त. यच्छतु—तां. यच्छेयं—य, ययाम—
इयमे, इयमिथ or ययन्थ—येमिषे, यंतास्मि—हे. यंस्पति—ते, अयंस्पत्—त
अयंसीत्—अयंस्त, यम्यासं, यंसीय, Caus. यामयति—ते, but with आ-
आयामते only, with नि-नियमयति—ते. According to स्वामी, Deri
यत, यम्य, यंतुं, यत्वा, नियम्य or नियत्य, यच्छत्—मान, येमिवस्—येमान.

यस् (Set) 1 P. प्रयत्ने । to endeavour; Caus. यासयति—ते, but
with आ, आयासयते only. Deri. यस्त, यास्य, यसित्वा or यस्त्वा.

- याच् (ट्, याच्-Set) 1 U. (generally A. in use) यांचायाम् । to beg, to ask, to solicit, Caus. Aor. अयाचात्-त.
- युग् ((युगि-Set) 1 P. वर्जने । to abandon, to desert.
- युच्छ् (Set) 1 P. प्रमादे । to err, to be negligent.
- युज् (Anit) 1 P. संयमने । to unite, to bind, to yoke, Act. योक्तास्मि, योक्ष्यति, अयोक्ष्यत् अयौक्षीत्, युज्यासं. Desid. युयोजिष-ति-ते, युयुक्षति-ते. Deri. युक्त.
- युत् (युट्-Set) 1 A. भासने । to shine. Caus. Aor. अयुयोतत्-त.
- यूष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to injure, hurt or kill.
- येष् (येषु-Set) 1 A. प्रयत्ने । to try, to attempt, Caus. Aor. अयि-येषत्-त.
- यौट् { यौट् } (Set) 1 P. बंदे । to bind, Caus. Aor. अयुयोटत्-त.
यौड् { यौड् } अयुयोडत्-त.
- रक्ष् (Set) 1 P. पालने । to protect, to watch, to take care of, Caus. रक्षयति-ते.
- रख् (Set) 1 P. गतौ । to go, Aor. अरखीत् or अराखीत्.
- रग् (रगे-घटादि-Set) 1 P. शंकायां । to doubt, Aor. अरगीत् Caus. रगयति-ते.
- रंक् { रंक् } (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.
रंग् { रंगि }
- रंघ् (राघि-Set) 1 U. गतो । to go, to hasten.
- रंज् (Anit) 1 U. रागे । to be coloured, to redden, to dye, to be attached to, to be excited, to be pleased with. रंजति-ते. अरंजत्-त, रंजतु-तां, रंजियं-य, रंज-जे, रंजिथ or रंक्थ-रंजिषे, रंक्तास्मि-हे, रंक्ष्यति-ते. अरंक्ष्यत्-त, अरंक्षीत्-अरंक्त, रज्यासं-रंक्षीय. Pass. रज्यते, रंक्ष्यते, अरंजि, अरंक्षि, Caus. रंजयति-ते, also रजयति-ते (to hunt deer), अरंजत्-त, also अरीरजत्-त. Desid. रिरंक्षति-ते. Deri. रक्त, रंक्तुं, रंक्त्वा, or रक्त्वा, उपरज्य.
- रट् { (Set) 1 P. परिभाषणे । to roar, to yell, to proclaim aloud, to
रद { shout, Aor. अरटीत् or अराटीत्, Caus. राटयति-ते.

रण् (Set) 1 P. क्षब्दे । to sound, to ring, to jingle, Aor. अरणीत् or अराणीत्, Caus. राणयति—ते.

रण् (घटादि:-Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. रणयति—ते, Pass. Aor. अराणि, अराणि.

रण् (रवि—Set) 1 P. गतौ । to go.

रङ् (Set) 1 P. बिलेखने । to split, to scratch, Aor. अरदीत् or अरादीत्.

रप् (Set) 1 P. व्यक्तायांवाचि । to talk, to speak, Aor. अरपीत् or अरापीत्.

रफ् (Set) 1 P. हिंसायां गतौच । to kill, to go. Aor. अरफीत् or अराफीत्.

रम् (रम्—Anit) 1 A. राभस्ये । to begin, to desire, to act rashly, Aor. रब्धाहे, रप्स्यते, अरप्स्यत्, अरब्ध, अरप्सत्, रप्सीय, Caus. रंमयति—ते, अरंभत्—त, Desid. रिप्सते, Deri. रब्ध, रभ्य, रब्धुं, रब्ध्वा आरभ्य.

रम् (रम्—Anit) 1 A. (For P. see page 17). क्रीडायाम् । to sport to rest, to be pleased, to rejoice at, to have sexual intercourse with, Act. रेमे, रेमिषे, ररंथ, रंताहे—स्मि, रंस्यते—ति, अरंस्यत्, अरंस्त, अरंसीत्, रंसीय, रम्यासं, Caus. रमयति—ते, अरीरमत, Desid. रिरंसते—ति, Deri. रत्त, रम्य, रंतुं, रत्त्वा, or रमित्वा, विरम्य or विरत्य.

रंफ् (रफि—Set) 1 P. गतौ हिंसायांच । to go, to kill.

रंब् { राब् } (Set) 1 A. शब्दे । to sound
रंभ् { रभि }

रय् (रय्—Set) 1 A. गतौ । to go, to move.

रञ् (a santra root—Set) 1 P. स्वने । to sound, Aor. अरञ्जीत् or अराञ्जीत्.

रस् (Set) 1 P. शब्दे । to roar, to cry, to make noise, to praise, Aor. भरसीत् or अरासीत्.

रह् (Set) 1 P. त्यागे । to abandon, to quit.

रैह् (रहि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

राग् (राग्-Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to dry, to adorn, to be able,
Caus. Aor. अरराखत्-त्

राघ् (राघ्-Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able, Caus. Aor. अरराघत्-त्,

राज् (राज्-Set) 1 U. दीप्तौ । to shine, to glitter, to appear like,
Act. रराज-रराजे-रेजे, रराजिथ-रेजिथ, रराजिषे-रेजिषे.

राश् { राष् } Set 1 A. शब्दे । to sound, Caus. Aor. अरराशत्-त्,
रास् { रास् } अररासत्-त्.

रिख् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिग् { रिख् } (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.
रिग् { रिगि }

रिच् (Anit) 1 P. वियोजन-संपर्चनयोः । to separate, to divide, to
join, Act. रेक्तास्मि, रेक्ष्यति, अरेक्ष्यत्, अरेक्षीत्, रिच्यासं, Deri.
रिक्त, रिक्त्वा, रेक्तुं.

रिण् (रिबि-Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

रिप् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, to destroy, to injure, रेष्टास्मि
or रेषितास्मि, Desid. रिरिषिषति or रिरिषिषति, Deri. रिष्ट, रेषितव्य
or रेष्टव्य, रेषितुं or रेष्टुं, रिषित्वा or रेषित्वा or रिष्वा.

रु (रुह्—Anit) 1 A. गतिरेषणयोः । to go, to kill. रबते, रुरुवे, रबि-
ताहे, रबिष्यते, अरबिष्ट, रबिषीय.

रुच् (रुच्—Set) 1 A. दीप्तावभिप्रीतौच । to shine, to please, to like,
to appear good, Aor. अरुचत् or अरोचिष्ट. Caus. रान्चयते, अरु-
रुचत, Desid. रुरुचिषते or रुरोचिषते, Deri. रुचित or रोचित,
रुचित्वा or रोचित्वा.

रुट् (रुट्-Set) 1 A. प्रतिघाते । to strike, to oppose, Aor. अरुटत्
or अरोटिट्.

रुद् (Set) 1 P. उपघाते । to strike down, to fell.

- कंद** (रुटि—Set) 1 P. स्तेये । to steal, to rob.
कन् (रुठि—Set) 1 P. स्तेये गतौच । to steal; to be lame, to go.
कङ् (रुडि—Set) 1 P. स्तेये । to steal.
कृ (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Act. रोषितास्मि, रोष्टास्मि, Desid. कुरुषिषति or कुरोषिषति Deri. रुष्ट, रुषित्वा or रोषित्वा or रुष्ट्वा, रोषितुं or रोष्टुं.
रुह (Anit) 1 P. बीजजन्मनिप्रादुर्भावेच । to grow from seed, to become manifest, to grow, to rise, to ascend. रोढास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरुक्षत्, रुह्यासं, Caus. रोहयति—ते or रोपयति—ते, अरुरुह—त्—त or अरुरुपत्—त, Desid. रुरुक्षति, Deri. रूढ, रोह्य, रोहुं, रूढ्वा, आरुह्य.
रुष (Set) 1 P. भूषायां । to decorate, to smear, to cover.
रेक् (रेकृ—Set) 1 A. शंकायाम् । to doubt, Caus. Aor. अरिरेकत्—त.
रेट् (रेट्—Set) 1 P. परिभाषणे । to speak, to ask, to request, Caus. Aor. अरिरेटत्—त.
रेप् (रेप्—Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. अरिरेपत्—त
रेभ् (रेभृ—Set) 1 A. शब्दे । to speak, Caus. Aor. अरिरेभत्—त.
रेव् (रेवृ—Set) 1 P. प्लावगतौ । to leap, to go, to move, Caus. Aor. अरिरेवत्.
रेष (रेष्—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to utter an inarticulate sound, to neigh, to roar. Caus. Aor. अरिरेषत्—त.
रे (Anit) 1 P. शब्दे । to sound.
रोड् (रोड्—Set) 1 P. अनादरे उम्मादेच । to despise, to be mad, Caus. Aor. अरुरोडत्—त.
लव् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Aor. अलसीत्, अलासीत्.
लग् (लगे-घटादिः—Set) 1 P. संगे । to adhere to, to become united, to come in contact, to happen, to approach, to touch, to produce an effect. Caus. लगयति—ते, अलीलगत्—त, Pass. Aor. अलगि, अलागि, Deri. लग्न, rarely लगित.

लंङ् (लङ्—Set) 1 P. गतौ । to go or move.

लङ् (लङ्—Set) 1 P. गतौ । to go, to limp.

लङ् (लङ्—Set) 1 P. शोषणे । to dry up, to diminish, to mount upon.

लङ् (लङ्—Set) 1 A. गत्यर्थे-भोजननिवृत्तौच । to go, to fast, to transgress.

लङ् (Set) 1 P. लक्षणे । to mark.

लङ् (Set) 1 P. भर्जने । to fry, to roast, Aor. अलङ्जीत् or अलाङ्जीत्.

लङ् (लङ्—Set) 1 P. भर्जने । to fry, to roast, to blame, to traduce.

लङ् (Set) 1 P. बाल्ये । to be a child, to act or talk like a child, to cry. Caus. अलङ्गीत्-अलाङ्गीत्.

लङ् (Set) 1 P. विलासे । to play, Aor. अलङ्गीत्, अलाङ्गीत्, Caus. लाङ्गयति-ते.

लङ् (घटादिः—Set) 1 P. जिह्वान्मथने । to loll the tongue, to churn; to blame, to harass, Aor. अलङ्गीत्, अलाङ्गीत्, Caus. लाङ्गयति-ते Pass. Aor. अलङ्गि, अलाङ्गि.

लङ् (ओलङ्—Set) 1 P. उत्क्षेपणे । to throw up, Desid. लिलङ्गिषति.

लङ् (लङ्—Set) 1 P. भाषायाम् दीप्तौच । to speak, to shine.

लङ् (Set) 1 P. व्यक्तायां वाचि । to speak, to prate, to whisper, Aor. अलङ्गीत् or अलाङ्गीत्.

लङ् (ङु-लङ्-ङ्—Anit) 1 A. प्राप्तौ । to get, to obtain, to take, to have to find, to be able, to know. लब्धाहे, लप्स्यते, अलप्स्यत. अलब्ध, लप्सीय, Pass. लभ्यते, लप्स्यते, अलंभि or अलाभि, but with प्र, उप Aor. प्रालंभि, उपालंभि, Caus. लंभयति-ते, अलंभयत-त. Desid. लिप्स्यते, Deri. लब्ध, लभ्य, with आ-आलभ्य, लब्धुं, लब्ध्वा, लब्धिम (produced by gain), लभा (gain).

लङ् (लङ्—Set) 1 A. शब्देऽवस्रंसनेच । to sound, to delay, to fall, to hang down.

ल्य (लय—Set) 1 A. गतो । to go, to move.

लब् (Set) 1 P. भर्ता । to go, to move.

लल् (Set) 1 P. बिलासे । to play, Caus. लालयति

लष् (लष—Set) 1 U. कांतौ । to wish, to long for.

लस् (Set) 1 P. श्लेषणक्रीडनयोः । to embrace, to play, to shine.
Aor. अलसीत् or अलासात् Deri. लासित, also लस्त (embraced),
लास्य.

लाक् (लाख—Set) 1 P. शोषणालमर्थयोः । to dry; to adorn, to suf-
fice; Caus. Aor. अललाखत्—त.

लाघ् (लाघु—Set) 1 A. सामर्थ्ये । to be able, Caus. Aor. अललाघत्—त.

लाज् { Set } 1 P. भर्त्सने भर्जनेच । to blame, to fry.
लाञ् { लाजि }

लाङ् (लाच्छि—Set) 1 P. लक्षणे । to mark; to distinguish.

लिग् (लिगि—Set) 1 P. गतौ । to go; to move; (with आ to
embrace.)

ली (Anit) 1 P. द्रवीकरणे । to melt—लयति, अलयत्, लयतु, लयेयं,
लिलाय, लिलयिथ or लिलेय, लेतास्मि, लेष्यति, अलेष्यत्, अलैषीत्,
लीयासं, Pass. लीयते, लेष्यते or लायिष्यते, अलायि, अलेषि or अला-
यिषि, Caus. लाययति—ते, अलीलयत्—त, Desid. लिलीषति, Deri.
लीत, लेय, लेतुं, लेतव्य, लीत्वा, लयत्, लेष्यत्.

लुच् (Set) 1 P. अपनयने । to remove; to pluck; Pass. लुच्यते.
Deri. लुचित्वा or लुंचित्वा.

लुञ् (लुजि—Set) 1 P. हिंसा—बलीदान—निकेतन—भाषायां—दीप्तौच । to
injure; to be strong; to take; to dwell; to speak; to shine.

लुद् (Set) 1 P. विलोडने । to churn; to agitate; to be connected;
to wallow; to roll; Caus. Aor. अल्लुदत्—त or अल्लोटत्—त,
Desid. लुलुदिषति or लुलोदिषति, Deri. लुदित or लोटित, लुदित्वा
or लोटित्वा.

लुद् { Set } 1 A. प्रतिघाते । to resist; to oppose; Aor. अलुदत् or
or { Set } अलोदिष्ट, अलुदत् or अलोदिष्ट, Desid. लुलुदिषते or
लुद् { Set } लुलोदिषते, लुलुदिषते or लुलोदिषते.

लुद् (*Set) 1 P. उपघाते । Aor. to strike, to knock down; Caus. A. अलुलुढत्-त or अलुलोढत्-त. Desid. लुलुढिषति or लुलोढिषति.

लुङ् (Set) 1 P. विलोडने । to churn; to stir; to disturb; Desid. लुलुडिषति or लुलोडिषति, Deri. लुडित or लोडित, लुडित्वा or लोडित्वा.

लुंद् { लुटि } (Set) 1 P. स्तेये—आलस्ये प्रतिघातेच । to steal; to rob;
or { लुठि } to plunder; to be idle; to resist; to be lame.

लुंद् (लुडि—Set) 1 P. स्तेये । to steal or rob.

लुंश् (लुथि—Set) 1 P. हिंसा—क्लेशनयोः । to strike; to suffer pain.

लुंश् (लुबि—Set) 1 P. अर्दने । to torment.

लुल् (Set) 1 P. बिभ्रुने । to move to and fro; to stir; to make tremulous.

लुष् (Set) 1 P. भूषायाम् । to decorate.

लेप् (लेपृ—Set) 1 A. गतौ । to go; to move; Caus. Aor. अलि-
लेपत्-त.

लेण् (लेणृ—Set) 1 P. गति—प्रेरण-श्लेषणेषु । to go; to approach; to embrace; to send.

लोक् { लोक् } (Set) 1 A. दर्शने । to see; to perceive; Caus. Aor.
or { लोच } अलुलोकत्-त, अलुलोचत्-त.

लोड् (लोडृ—Set) 1 P. उन्मादे । to be mad, Caus. Aor. अलुलोढत्-त.

लोष्ट् (लोष्टृ—Set) 1 A. संघाते । to heap up.

बभ्र् (Set) 1 P. रोषे संघातेच । to be angry; to collect.

बब्र् (See) 1 P. गतौ । to go; to move; Aor. अब्रसीत् or अब्रासीत्.

बंक् (बकि—Set) 1 A. कौटिल्ये गतौच । to be crooked; to go.

बंश् { बसि } Set 1 P. गतौ । to go; to move.
बंश् { बगि }

बघ् (बघि—Set) 1 A. गत्याक्षेपे । to go; to blame.

गञ् (Set) 1 P. गतौ । to go; to move; Aor. अयजीत् or अयजजीत्.

गञ्च (वञ्च-Set) 1 P. गतौ । to go; Pass. वच्यते, Deri. वञ्चित्वा or वञ्चित्वा or वञ्चत्वा.

गद् (Set) 1 P. वेष्टने । to cover; to surround; Aor. अवटीत् or अवाटीत्, Caus वाटयति-ते.

गद् (घटादिः—Set) 1 P. परिभाषणे । to speak; Caus. वटयति-ते, अवीवटत्—त, Pass. Aor. अवटि or अवाटि.

गठ् (Set) 1 P. स्थौल्ये । to become fat; Aor. अवठीत् or अवाठीत्.

गण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound. Aor. अवणीत् or अवाणीत्, Caus. Aor. अवीवणत्—त, or अववाणत्—त.

वट् { वाटि } Set) 1 P. विभाजने । to divide.
वड् { वडि }

वट् (वाटि-Set) 1 A. एकचर्यायाम् । to go alone.

वट् (Set) 1 P. (for A see pages 17 & 18). व्यक्तौयांवाचि । to speak; to tell; to describe; to utter; Act. उवाद—ऊदे, उवदिथ—ऊदिषे, उयासं—वदिषीय, Pass. उद्यते, Deri. उदित, वाद्य, also अवद्य (despicable), अनुद्य (unutterable), वादितुं, उदित्वा, अनूद्य, वदत्—मान, ऊदिवस्—ऊदान.

वन् (Set) 1 P. शब्दे संभक्तौच । to sound; to honour; to aid; Aor. अवनीत् or अवानीत् Caus. वानयति-ते, Deri. वनित, वनितुं, वनित्वा.

वञ् (वनु—घटादिः—Set) 1 P. क्रियासामान्ये । to act; Caus. वनयति-ते, Deri. वत, वनित्वा, वत्वा.

वट् (वट्ति-Set) 1 A. अभिवादनस्तुत्योः । to salute respectfully; to praise.

वप् (वृ-वर्ष—Anit) 1 U. बीजसंताने छेदनेच । to sow; to plant; to procreate; to weave; to shave; to shear; Act. उवाप—ऊपे, उवापिथ, उवपथ—ऊपिषे. वप्तास्मि—हे, वप्स्यति-ते, अवप्स्यत्—त, अवाप्सीत्—अवप्स. उप्यासं—वप्सीय, Pass. उप्यते, वप्स्यते, अवापि, अवप्सि.

Desid. विवत्सति—ते, Deri. उप्त, वप्तव्य, वाप्य, वप्तुं, उप्त्वा, प्रत्युप्य,
ऊपिवत् ऊपान, उप्त्रिम.

वञ्ज् (Set) 1 P. गतौ । to go; to move.

वम (वु-वम-Set) 1 P. उक्त्रिणेः । to vomit; to drop; to emit; to
give out; to reject; Caus. वमयति—ते or वामयति—ते, but with
उद्, उद्धामयति—ते, Deri. वमित or वामित, वांत.

वय् (वय्—Set) 1 A. गतौ । to go; to move.

वर्च् (वर्च्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine.

वर्ष् (वर्ष्—Set) 1 A. स्नेहने । to melt; to love.

वर्ह् (वर्ह्—Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा—प्रदानेषु । to speak; to kill or
hurt; to give.

वल् (वल्—Set) 1 A. संवरणे संचरणेच । to cover; to move; Caus.
वालयति—ते

वल् (घटादिः—Set) 1 P. संवरणे संचरणेच । to cover; to move; Caus.
वालयति—ते, Pass. Aor. अवलि, अवालि.

वल्ग् (Set) 1 P. गतौ । to go; to move; to jump; to gallop; to be
pleased.

वल्भ् (वल्भ्—Set) 1 A. भोजने । to eat; to devour.

वल्ज् (वल्ज्—Set) 1 A. संवरणे । to be covered, to go; to move.

वल्ह् (वल्ह्—Set) 1 A. परिभाषण—हिंसा—प्रदानेषु । to speak, to kill
or hurt; to give.

वष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt; to kill; to injure; Aor. अव-
षीत् or अवाषीत्.

वस् (Anit) 1 P. निवासे । to dwell; to live; Act. उवास, उवासिथ
or उवस्थ, वस्तास्मि, वत्स्यति, अवत्स्यत्, अवात्सीत्, उष्यासं, Pass.
उष्यते, वत्स्यते, अवासि, Caus. वासयते, Desid. विवत्सति, Deri.
उषित, उषित्वा, प्रोष्य, वस्तुं.

वस्कृ (वस्कृ-Set) 1 A. गतौ । to go; to move.

वह् (Anit) 1 U. प्रापणे to bear, to carry; to flow; to marry; to propel; Act उवाह—ऊहे, उवाहिथ or उवोह—ऊहिषे, बोढास्मि—हे, वक्ष्यति—ते, अवक्ष्यत्—त, अवाक्षीत्, अवोह, उह्यासं—वक्षीय. Pass. उह्यते, वक्ष्यते, अवाहि, अवाक्षि, Caus. वाहयति—ते, अवीवहत्—त, Desid. विवक्षति—ते, Deri. ऊह, वाह्य or वह्य, बोहुं, ऊढ्वा, प्रोह्य, वहत्—मान, वक्ष्यत—माण, ऊहिष्य—ऊहान.

वांक्ष् (वाक्षि-Set) 1 P. कांक्षायां । to wish; to desire.

वांछ् (वाञ्छि-Set) 1 P. वांछायाम् । to desire; to wish.

वाह् (वाह्-Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour; Caus. Aor. अव-
वाहत्—त.

विट् (Set) 1 P. आक्रोशेशब्देच । to curse; to sound.

विय् (विय्—Set) 1 A. याचने । to beg; to ask; Caus. Aor. अवि-
वेथत्—त

विष् (विष्-Set) 1 P. सेचने । to sprinkle; Act. वेषति, विवेष
वेष्टास्मि, वेष्यति, विष्यासं, Deri. विष्ट, विषित्वा or विष्ट्वा, वेष्टुं.

वृग् (वृग्-Set) 1 P. वर्जने । to abandon, to leave.

वृ (वृ-Set) 1 U. आवरणे । to cover; to conceal; Act. वराति—ते,
ववार—वव्रे, वरितास्मि—वरीतास्मि—हे, वरिष्यति—वरीष्यति—ते, अवी-
वरत्—त, अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत, त्रियासं, वरिषीय.

वृक् (वृक्-Set) 1 A. आदाने । to accept; to seize; वरकते, Caus. Aor.
अवीवृकत्—त, अववर्कत्—त

वृक्ष् (वृक्ष्-Set) 1 A. आवरणे । to cover.

वृज् (वृजी-Set) 1 P. वर्जने । to avoid, वृक्त.

वृत् (वृत्-Set) 1 A. वर्तने । to be; to happen; to be present; to
act; to tend to, वर्तते, ववृते, वर्तिताहे, वर्तिष्यते, ववर्ष्यति, अवृत्तत्,
अवर्तिष्ट, वर्तिषीय, Caus. Aor. अवीवृत्तत्—त or अववर्तत्—त,
Desid. विवर्तिष्यते or विवृत्सति, Deri. वृत्त, वर्तित, वर्तिता, वृत्वा,
अनुवृत्त्य, वर्तितुं.

वृध् (वृधु-Set) 1 A. (but P. also in the second Future, Aorist, Conditional and Desiderative). वृद्धौ । to increase, to grow, to continue, to become joyful. वार्धिष्यते or वर्त्स्यति, अवार्धिष्यत् or अववर्त्स्यत्, अवृधत् or अवर्धिष्ट, वार्धिषीय, Caus. Aor. अवीवृधत्—त or अववर्धत्—त, Desid. विवार्धिषते or विवृत्सति, Deri. वृद्ध, वर्धितुं, वृद्धा or वर्धित्वा.

वृष (वृषु-Set) 1 P. सेचन-हिंसा-क्लेशनेषु । to rain, to sprinkle, to kill, to afflict, to give pain, Caus. Aor. अवीवृषत्—ते. or अववर्षत्—त, Deri. वृष्ट, वृष्टु or वर्षित्वा.

वे (वे-ञ्—Anit) 1 U. तंतुसंताने । to weave, to sew, to compose. वयति—ते. उवाय-ऊवे or ऊये, उवायिथ-ऊविषे or ऊयिषे (also ववै-ववे, वविथ or ववाथ-वविषे), वातास्मि—हे, वास्यति—ते, अवास्यत्—त, अवासीत्—अवास्त, ऊयासं—वासीय, Pass. ऊंयते, वाताहे or वायिताहे, अवाहि, अवासि or अवायिषि, Caus. वाययति—ते, अवीवयत्—त, Desid. विवासाति—ते, Deri. उत, वेय, वासय, वातुं. उत्वा, प्रवाय, वयत्—मान, वास्यत्—मान.

वेण् { वेण् } —Set 1 U. गति—ज्ञान—चिंता—निशामन—वादित्र—ग्रह-
or { वेण् } णेषु । to go, to know, to consider, to play on an
वेन् { वेन् } instrument, to take, Caus. Aor. अविवेणत्—त,
अविवेनत्—त.

वेथ् (वेथु-Set) 1 A. याचने । to beg, to ask, Caus. Aor. अविवेथत्—त.

वेप् (वु-वेप्—Set) 1 A. कंपने । to tremble, to shake, Caus. वेपयति, Aor. अविवेपत्.

बेल् { बेल् } Set 1 P. चलने । to go, to move; to shake; to
बेल् { बेल् } tremble; Caus. बेलयति, Aor. अविवेल्.

बेष्ट (बेष्ट—Set) 1 A. वेष्टने । to surround, to dress, Caus. Aor. अविवेष्टत्—त or अववेष्टत्—त.

बेह् (बेह्—Set) 1 A. प्रयत्ने । to endeavour, Caus. Aor. अविवेहत्—त.

वै (ओ-वै—Anit) 1 P. शोषणे । to be dry, to be languid, Act. वायति, Caus. वापयति—ते, but when meaning “to shake, to tremble” वाजयति—ते, Aor. अवीषपत्—त or अविषजत्—त. Desid. विषासति, Deri. वान, निर्वाण.

व्यथ (घटादिः—Set) 1 A. भयचलनयोः । to be vexed, to fear, to become dry, Caus. व्यथयति only. Aor. अविव्यथत्—त, Pass. Aor. अन्यथि—अन्याथि.

व्यय् (व्यय—Set) 1 U. गतौ । to go, to move.

व्ये (व्ये-ञ्—Anit) 1 U. संवरणे । to cover, to veil, Act. व्ययति—ते, विव्याय—विव्ये, विव्ययिथ, विव्यिषे, व्यातास्मि—हे, व्यास्यति—ते, अव्यास्यत्—त, अव्यासीत्—अव्यास्त, वीयासं—व्यासीय, Pass. वीयते, व्यास्यते or व्यायिष्यते, अव्यायि, Caus. व्याययति—ते, अविव्ययत्—त, Desid. विव्यासति—ते Deri. वात्, व्यय, व्यातुं. वीत्वा. संव्याय, परिव्याय or परिवीय.

व्रञ् (Set) 1 P. गतौ । to go.

व्रण् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor. अव्रणीत् or अव्राणीत्.

शङ्क् (शक्—Set) 1 A. शंकायाम् । to fear, to doubt, to suspect.

शच् (शच—Set) 1 A. व्यक्तायाम्वाचि । to speak, to say, to tell.

शट् (Set) 1 P. रुजाविशारणगत्यवसादेनष्टु । to be sick, to divide, to pierce, to go, to be weary, Aor. अशटीत् or अशाटीत्.

शद् (Set) 1 P. केतवे । to cheat, to defraud, Aor. अशटीत् or अशाटीत्.

शण् (घटादिः—Set) 1 P. दानेगतौच । to give, to go, Aor. अशणीत् or अशाणीत्, Caus. शणयति—ते, Pass. Aor. अशणि—अशाणि.

शङ् (शङ्—Set) 1 A. रुजायां संघातेच । to hurt, to cause disease, to collect.

शद् (शद्—Anit) 1 P. (A. in conjugational tenses). शातने ।
ल्लु
to perish, to fall, to wither, to decay. शयिते, अशीयत, शीयतां, शीयिष्य, शशाद, शेदिथ, or शशत्थ, शत्तास्मि, शत्स्यति, अशत्स्यतां

अशदत्, शब्दासं, Caus. शातयति-त, but शादयति-ते, meaning 'to cause to go.' अशीशतत्-त, अशीशदत्-त Desid. शिशत्सति, Deri. शन्न, शन्तुं, शन्वा, आशब्, शीयमान.

शप् (शप'-Anit) 1 U. आक्रोशे । to curse, to imprecate, to swear. (A. to conjure, to promise, to blame). शप्तास्मि—हे, शप्स्यति—ते, अशप्स्यत्—त, अशाप्सीत्—अशप्त, शप्स्यासं, शप्सीय, Caus. शापयति-ते, अशीशपत्—त, Desid. शिशप्सति—ते, Deri. शप्त, शप्य, शप्नुं, शप्त्वा.

शर्च् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शर्च् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill.

शल्ल् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शल्ल् (शल्ल—Set) 1 A. चलनसंवरणयोः । to shake, to cover.

शल्ल् (शल्ल्—Set) 1 A. कथने । to praise, to boast.

शब् (Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Aor. अशवीत्—अशावीत्.

शञ् (Set) 1 P. प्लुतगतौ । to jump, to dance, Aor. अशशीत्—अशाशीत्.

शष् (Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अशषीत्, अशाषीत्.

शस् (शस्—Set) 1 P. हिंसायाम् । to kill, Aor. अशसीत्, अशासीत्; Deri. शस्त, शस्त्वा, or शसिस्त्वा.

शंस् (शंसु—Set) 1 P. स्तुनौ दुर्गतौच । to praise, to be in distress, to tell, to indicate, Bene. शस्यासं, Pass. शस्यते, Deri. शस्त. शस्य or शंस्य, शंसितुं, शंसित्वा or शस्त्वा, प्रशस्य.

शंस् (आङ्शसि—Set) 1 A. always with आ. इच्छायाम् । to wish, to expect, to bless, Bene. आशंसिषीथ, Pass. आशंस्यते, Deri. आशंसित.

शाम् (शाम्—Set) 1 P. व्याप्तौ । to pervade, Caus. Aor. अशशाखत्-त.

शाड् (शाड्—Set) 1 A. श्लाघायाम् । to praise, Caus. Aor. अश-शाडत्-त.

शान् (शान'-Set) 1 U. तेजने । to whet, Act. शीशांसति—ते, शीशां-सांचकार—चक्रे, शांशांसितास्मि—हे.

शाल् (शाल्—Set) 1 A. श्लाघायां दीप्तौ च । to praise, to shine, to be endowed with, to tell, Caus. Aor. अशशालत्—त्.

शिक्ष् (शिक्ष—Set) 1 A. विद्योपादाने । to learn, to practise.

शिम् (शिम्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

शिष् (शिधि—Set) 1 P. आघ्राणे । to smell.

शिद् (Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

शिष् (considered Anit by Madhav and others but it is Set according to Bopadeo and others) 1 P. हिंसायाम् । to kill, to leave as a remainder. शेषति, शेषितास्मि—शेषास्मि, शेषिष्यति—शेषयति.

शीक् (शीक्—Set) 1 A. सेचने । to sprinkle, to wet, Caus. Aor. अशीशीकत्—त्.

शीक् (Set) 1 P. आमर्षणे । to be angry, to touch, Caus. Aor. अशीशिकत्—त्.

शीम् (शीम्—Set) 1 A. कथने । to boast, Caus. Aor. अशीशीमत्—त्.

शील् (Set) 1 P. समाधौ । to meditate, to intend.

शुच् (Set) 1 P. शोके । to regret, to grieve for, to bewail, Desid.

शुशुचिषति or शुशुचिषति, Caus. Aor. अशुशुचत्—त्, Deri. शुचित or शोचित, शुचित्वा or शोचित्वा.

शुच्य् (Set) 1 P. स्नान-पीडन—सुरा-संधानेभु । to perform ablution, to squeeze out juice, to distil.

शुद् { Set } 1 P. प्रतिघाते । to resist, to go lame.

शुध् (Set) 1 P. शुद्धौ । to purify.

शुम् { Set } 1 P. भाषणे भासने हिंसायां च । to speak, to shine, to kill, Aor. अशोमीत्, Desid. शुशुभिषति or शुशोभिषति, शुशुंभिषति.

शुम् (शुम्—Set) 1 A. दीप्तौ । to shine, to look beautiful, Aor. अशुमत् or अशोमिष्ट Desid. शुशुभिषते or शुशोभिषते, Deri. शुभित or शोभित, शुभित्वा or शोभित्वा.

रुक् (Set) 1 P. रुजायांसंघातेच । to be ill, to collect.

रुक् (Set) 1 P. प्रसवे । to bring forth.

गृध् (गृध्—Set) 1 A. (but P. also in the 2nd Future, Aorist and Conditional). शब्दकुत्सायां । to break wind, शर्धिताहे, शर्धिष्यते or शर्त्स्यति, अशर्धिष्यत्, अशर्त्स्यत्, अगृधत्, अशर्धित्, Caus. Aor. अशशर्धत्—त्, or अशीगृधत्—त् Desid. शिशर्धिषते, शिशृत्सति, Deri. गृद्ध, गृद्धा or शर्धित्वा.

गृध् (गृध्—Set) 1 U. उन्दने । to moisten, to wet, to cut off.

शेल् (शेल्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. अशि-
शेलत्—त्.

शेव् (शेव्—Set) 1 A. सेवने । to worship, to serve, Caus. Aor.
अशिशेवत्—त्.

शै (Anit) 1 P. पाके । to cook, शायति, शशौ, शशिथ, शशाय,
शातास्मि, शास्यति, अशासीत्, शायाम्.

शोण् (शोण्—Set) 1 P. वर्णगत्योः । to be red, to go, Caus. Aor.
अशुशोणत्—त्.

शौद् (शौद्—Set) 1 P. गर्वे । to be proud, Caus. Aor. अशुशौटत्—त्.

श्चुत् or श्च्युत् { श्चुतिर { (Set) 1 P. क्षरणे । to ooze, to diffuse Aor. अश्च-
श्च्युतिर { तत् or अश्चोतीत्, Desid. चुश्चुतिषति, or चुश्चोतिषति
श्चुतित् or श्चातित, श्चुतित्वा, or श्चोतित्वा.

श्मील् (Set) 1 P. निमेषणे । to wink.

श्यै (श्यै-ङ्—Anit) 1 A. गतौ । to go, to move, to wither: to
dry up, Deri. श्यान, also शनि or शीत (cold).

अङ्क { अकि—Set) 1 A. } गतौ । to go, to move.
अङ्ग { अगि—Set) 1 P. }

अण् (घटादिः—Set) 1 P. दाने । to give, Aor. अअणीत्, अआणीत्,
Caus. अणयति—ते, Pass. Aor. अआणि.

अथ् (घटादिः—Set) 1 P. हिसायाम् । to kill.

अथ् (आथि—Set) 1 A. शैथिल्ये । to loosen.

अंभ्र (अंभ्रु—Set) 1 A. प्रमादे । to be careless, to err.

अभि (अभि—Set) 1 U. सेदायां । to serve, to depend upon. अयति—
ते, शिआय—शिअये, अयितास्मि—हे, शीयासं—अयिषीय, Pass.
अयते, Caus. आथयति—ते, अशिअयत्—त, Desid. शिशिषति—ते
or शिशिषति—ते.

अभिष्ट (अभिष्टु—Set) 1 P. दाहे । to burn, Deri. अभिष्ट, अभिष्टिवा, अभि-
ष्ट्वा or अभिष्टा.

अगु (Anit) 1 P. गतो । to go, to move.

अजे (Anit) 1 P. अपजे । to cook, Bcne. आयासं or अयेयासं.

अण् (अणु—Set) 1 P. संघाते । to heap together, to collect.

अगुक् { अगुक्—Set 1 A. } गतो । to go, to move.
अगुक् { अगुक्—Set 1 P. }

अश्लथ् (घटादिः—Set) 1 P. हिंसायाम् । to hurt, Aor. अश्लथीत्,
अश्लथीत् Caus. अश्लथयति—ते Pass. Aor. अश्लथि, अश्लथि.

अश्लथ् (अश्लथु—Set) 1 P. व्याप्तौ । to pervade, to penetrate, Caus.
Aor. अश्लथयत्—त.

अश्लाघ् (अश्लाघु—Set) 1 A. कथने । to praise, to flatter, to boast.
Caus. Aor. अश्लाघयत्—त.

अशिष्ट (अशिष्टु—Set) 1 P. दाहे । to burn, Deri. अशिष्ट, अशिष्टिवा,
अशिष्ट्वा or अशिष्टा.

अशोक (अशोकु—Set) 1 A. संघाते । to heap together, to collect, to
versify, Caus. Aor. अशुशोकत्—त.

अशुण् (अशुणु—Set) 1 P. संघाते । to collect, Caus. Aor. अशुशुणत्—त,

अगुक् { अगुक्—Set } (Set) 1 A. गतो । to go.
अगुक् { अगुक्—Set }
अगुक् { अगुक्—Set }

अगु, अगु (Set) 1 P. आशुगमने । to run.

अधि (दु—ओ—अधि Set) 1 P. गतिवृद्धयोः । to move, to increase, to
grow, to swell, अधयति, शिआय, अशुशाय, शिआयिथ, अशुशायिथ

श्रयितास्मि, अश्रयीत्, अशिश्रियत्, अश्रयत्, श्रयासं, Pass. श्रयते, श्रयिष्यते or श्रायिष्यते, अश्रायि, Caus. श्राययति—ते, Aor. अशिश्रयत्—त्, or अश्रयिष्यत्—त्, Desid. शिश्रयिषति, Desid. of the Caus. शिश्राययिषति—ते, or श्रयिष्यति—ते, Deri. श्रान्, श्रय, श्रयितुं, श्रयित्वा, उच्छ्रय.

श्वित् (श्वित्—Set) 1 A. वर्णे । to be white, Aor. अश्वितत्, अश्वेतिट्, Deri. श्वेदित्, श्विषत्.

श्विद् (श्विद्—Set) 1 A. श्वेत्ये । to be white.

*ष्ठिद् (ठिबु—Set) 1 P. निरसने । to spit, to sputter. ठीबति, तिष्ठेव or टिष्ठेव, Cau. Aor. अटिष्ठिवत् or अतिष्ठिवत्, Desid. तिष्ठेविषति, तुष्ठयूषति, दुष्ठयूषति, Deri. ठ्यूत, ठेवित्वा, ठ्यूत्वा.

गच्छ् (गच्छ्—Set) 1 A. गतो । to go.

सग् (णगे-घटादिः—Set) 1 P. संवरणे । to cover, Caus. समयति—ते.

सच् (षच्—Set) 1 A. सेचने सेवनेच । to sprinkle, to serve.

सैच् (षच्—Set) 1 U. समवाये । to be associated with, Aor. असचीत्, असाचीत्.

संज् (षञ्—Anit) 1 P. संगे । to cling to, to fasten, to embrace, Act. सजति, असजत्. सजद्, सजेयं, ससंज, ससंजिथ, ससंक्थ, संक्तास्मि, संक्षयति, असंक्षयत्, असांक्षीत्, सज्यासं, Pass. सज्यते, संक्षयते, असंजि, Desid. सिसंक्षति, (अभिषिषंक्षति). Deri. सक्त, संज, संक्तुं; संक्त्वा, सजत्, सेजिवस्.

सद् (षद्—Set) 1 P. अवयवे । to be a part or portion, Aor. असदीत्, असादीत्.

सद् (षद्—Anit) 1 P. विशरणगत्यवसादनेषु । to divide, to break,

* A number of roots beginning with स् are written in the Dhâtupâṭha with ष् to indicate that the स् is changed to ष् after certain prepositions. These roots will be found under स् in their proper order.

to go, to wither, to despond, to be weary, Act. सीदति, असीदत्, सीदतु, सीदेयं, (निषीदति), ससाद्, सोदिथ, ससत्थ, ससास्मि, सत्स्यति, असत्स्यत्, असदत्, सथासं, Desid. सिषत्सति, निषिषत्सति, Deri. सन्न, साद्य, सचुं, सत्त्वा, निषय, सीदत्, सेदिषत्.

सञ् (षण्—Set) 1 P. संभक्तौ । to divide, Aor. असनीत्, भसानीत्, Bone. सन्यासं, साथासं, Pass. सन्यते, सायते, असानि. Caus. सानयति—ते, असीषनत्—त, Desid. सिषनिषति or सिषासति.

सप् (षप्—Set) 1 P. समवाये । to connect, Aor. असपीत्, असापीत्.

रुक् (षष्ठ—Set) 1 P. वैकल्ये । to be composed.

संक् (षब्—Set) 1 P. संबधने । to go, to creep.

सर्क् (षर्क्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

सर्क् (षर्क्—Set) 1 P. गतौ हिंसायांच । to go, to kill.

सल् (षल्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

सस्त् (षस्त्—Set) 1 U. गतौ । to go, to become ready, Act. सज्जति—ते, etc.

सह् (षह्—Set) 1 A. मर्षणे । to suffer, to forbear, to be patient, to wait, to be able to resist, to conquer, to stop, Act. सेहिताहे or सोढाहे, Deri. सोढ, परिसोढ, विसोढ, सहितव्य or सोढव्य, सहितु or सोहुं, सहित्वा or सोढ्वा, प्रसह्य, सहमान, सेहान.

सिद् (षिद्—Set) 1 P. अनादरे । to disregard.

सिध् (षिधु—Set) 1 P. गतौ । to go, (The initial स is not changed to ष after prepositions in this case). Desid. सिसिधिषति or सिसिधिषति, Deri. सिद्ध, सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्धा.

सिध् (षिधू—Wet) 1 P. शास्त्रे मांगल्येच । to ordain, to instruct, to do an auspicious act, to turn out auspiciously, to ward off, to restrain, to interdict, Act. सिषेध, सिषेधिय or सिषेद्ध, सेधितास्मि, or सेद्धास्मि सेधिष्यति or सेत्स्यति, असेधिष्यत् or असेत्स्यत्, असेत्सीत् or असेधीत्, सिध्यासं, Desid. सिषित्साति or सिसिधिषति or सिसिधिषति, Deri. सिद्ध, सेद्धव्य or सेधितव्य, सेधितुं or सेहुं, सिध्वा, or सेधित्वा or सिधित्वा.

सिन् (विवि—Set) 1 P. सेचने । to sprinkle.

सिभ् (विभु—Set) 1 P. हिंसायां । to kill, Deri. सिब्ध, सिभित्वा, सेभित्वा, सिब्ध्वा, सेभितुं.

सिभ् (विभु—Set) 1 P. हिंसायां । to kill, Deri. सिब्ध, सिभित्वा, सिब्ध्वा. सीक् (सीक्—Set) 1 A. सेचने । to sprinkle, Caus. Aor. असिसीकत्—त.

सु (हु—Anit) 1 P. प्रसवैश्वर्ययोः । to bring forth, to possess power or supremacy, to permit. Act. सवति, सुवाव, सुषविथ, सुषोथ, सोतास्मि, सोष्यति, असावीत्, असौषीत्, सुयासं, Pass. सूबते असावि, Caus. सावयति—ते, असूषवत्—त, Desid. सुसूषति, Deri. सुत, सुत्वा, प्रसुत्य, सोतुं.

सुभ् { सुभ् }
सुभ् { सुभ् } (Set) 1 P. भाषाहिसयोः । to speak, to kill.

सुद् (वृद्—Set) 1 A. क्षरणे । to distil, to strike, to hurt, to destroy, to leak, to deposit.

सुर्क्ष् (वूर्क्ष्—Set) 1 P. आदरे । to respect.

सुर्क्ष् (वूर्क्ष्—Set) 1 P. ईर्ष्यायां । to envy, to despise.

सृ (Anit) 1 P. गतौ । to go, to move, to approach, to slip, to blow, to flow, Act. सरति, ससार, सर्तास्मि, सरिष्यति, असरिष्यत्, असार्षीत्, स्रियासं, Pass. स्रियते, सरिष्यते or सारिष्यते, असारि, Caus. सारयति—ते, असीसरत्—त, Desid. सिसीरति, Deri. स्रत, सर्तव्य, सार्य, सर्तुं, सृत्वा, अपसृत्य, सरत्, सरिष्यत्, सस्रवत्.

सृ (Anit) 1 P. आशुगमने । to run, Act. धावति, अधावत्, धावतु, धावेयं.

सृप् (मृप्—Anit) 1 P. गतौ । to go, to creep, Act. सर्पति, ससर्प, सर्तास्मि or म्रतास्मि, सप्स्यति or म्रप्स्यति असप्स्यत् or अम्रप्स्यत्, असृपत्, सृप्यासं, Pass. सृप्यते, सप्स्यते, or म्रप्स्यते, असर्पि, Caus. सर्पयति—ते, अससर्पत्—त or असीसृपत्—त. Desid. सिसृपति, Deri. स्रत, सर्पितव्य or म्रप्तव्य, सृप्य, सर्पुं. or म्रपुं.

सृष्ट् { पृष्ट् } (Set) 1 P. हिंसायां । to kill, to slay, Deri. सृब्ध,
सृष्ट् { पृष्ट् } सुमित्वा or सृब्ध्वा.

सेक् (सेकृ—Set) 1 A. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. असिसेकत्-त.

सेल (सेलृ—Set) 1 P. गतौ । to go, to move, Caus. Aor. असिसेलत्-त.

सेव् (सेवृ—Set) 1 A. सेवने । to serve, to honour, to follow, to
use, to enjoy, to cultivate, to practise, to devote oneself to,
to inhabit, to frequent, to guard, to protect, Caus. Aor.
असिसेवत्-त.

सै (सै—Anit) 1 P. क्षये । to waste away, to decline.

स्कंद् (स्कंदिर्—Anit) 1 P. गतिशोषणयोः । to go, to be dry, Act.
स्कंतास्मि, स्कंतस्यति, अस्कंतस्यत्, अस्कदत्, or अस्कांत्सीत्, स्कद्यासं
Pass. स्कद्यते, Deri. स्कन्न, विस्कन्न, परिस्कन्न, or, परिष्कण्ण,
स्कंचुं, स्कंत्वा.

स्कंभ् (स्कंभि—Set) 1 A. प्रतिबंधने । to obstruct.

स्कुद् (स्कुदि—Set) 1 A. आप्रवणे । to jump, to raise, to lift.

स्वद् (घटादिः—Set) 1 A. विध्वान्ने । to destroy, to cut, Caus.
स्वदयति—ते.

स्वल् (घटादिः—Set) 1 P. संचलने । to stumble, to totter, to
deviate, to blunder, to err, to stammer, to drop, Caus.
स्वलयति—ते

स्तक् (ष्टक्-घटादिः—Set) 1 P. प्रतिघाते । to resist, to repel, Aor.
अस्तकीत्, अस्ताकीत्, Caus. स्तकयति—ते.

स्तक्ष् (ष्टक्ष्—Set) 1 P. गतौ । to go, to move.

स्तग् (ष्टगे-घटादिः—Set) 1 P. संवरणे । to cover, Caus. स्तगयति—ते,
अतिष्टगत्-त,

स्तन् (घटादिः—Set) 1 P. शब्दे । to sound, to thunder.

स्तम् (ष्टम्—Set) 1 P. वैक्लव्ये अवैक्लव्येच । to be confused, not
to be confused.

स्तंभ् (ष्टंभि—Set) 1 A. प्रतिबंधने । to stop, to hinder, to become
stiff or naughty, to paralyze, to fix firmly.

स्तिप् (टिप्-Set) 1 A. शरणे । to ooze, Caus. Aor. अतिष्टेपत्-त.

स्तुच् (दृच्-Set) 1 A. प्रसादे । to be pleased.

स्तुभ (दृभु-Set) 1 A. स्तंभे च to stop, Deri. स्तुब्ध, स्तुभित्वा,
स्तोभित्वा, स्तुब्धा.

स्तुक्ष् (दृभ्-Set) 1 P. गतो । to go, to move.

स्तेप् (ट्रेप्-Set) 1 A. क्षरणे । to ooze, Caus. Aor. अतिष्टेपत्-त.

स्तौ (ट्रे-Anit) 1 P. वेष्टने । to cover, to adorn.

स्त्ये (दृष्टे-Anit) 1 P. शब्दसंघातयोः । to sound, to collect into a
heap, to spread about, to crowd, Caus. स्त्यापयति—ते. आतस्त्य-
पत्—त or अतिष्ट्यपत्—त. Desid. तिस्त्यासति, तिश्त्यासति.

स्थग् (षग्—घटादिः-Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Caus.

• स्थगयति—ते, अतिष्ठगत्—त.

स्थल् (षल्-Set) 1 P. स्थाने to stand firm.

स्था (ष्टा-Anit) 1 P. (for A see page 18). गतिनिवृत्तौ । to stand,
to stay, to be; तिष्ठति—ते, तस्थौ-स्थे, तस्थिथ or तस्थाय-स्थिथे.
स्थातास्मि-हे. अस्थात्-अस्थित. स्थेयासं—स्थासीय. Pass. स्थायते.
स्थास्यते or स्थायिष्यते. अस्थायि Caus. स्थापयति—ते. अतिष्ठिपत्-
त. Desid. तिष्ठासति—ते Deri. स्थित-स्थेय. स्थातुं. स्थित्वा. तिष्ठाय,
तिष्ठत्-मान. स्थास्यत्-मान. तस्थिवस्-तस्थान.

स्तै (ष्णे-Anit) 1 P. वेष्टनेशोभायांच । to cover, to wrap, to adorn.

स्पंद् (स्पदि-Set) 1 A. किंचिच्चलने । to throb, to quiver, Caus.
स्पंदयति, अपस्पंदत्.

स्पर्ध् (स्पर्ध्-Set) 1 A. संघर्षे । to contend with, to vie with, to emu-
late, to challenge.

स्पश्र् (स्पश्र्-Set) 1 U. बाधन स्पर्शनयोः । to obstruct, to touch, to
perceive clearly, to undertake, to string together, Aor.
अस्पशीत्, अस्पशीत्.

स्फाय (स्फायी—Set) 1 A. वृद्धौ । to grow fat, to increase, to expand, Caus. स्फावयति—ते, अपिस्फावत्—त. Deri. स्फात.

स्फुट् (स्फुट—Set) 1 A. विकसने । to burst; to blossom; to blow, Desid. पुस्फुटिषते, पुस्फोटिषते, Deri. स्फुटित or स्फोटित.

स्फुट् (स्फुटि—Set) 1 P. विदारणे । to split open, Aor. अस्फुटत् or अस्फोटीत्, Desid. पुस्फुटिषति or पुस्फोटिषति.

स्फुट् { स्फुटि—Set 1 P. } विकसने । to open, to expand.
स्फुट् { स्फुटि—Set 1 A. }

स्फूर्च्छ (स्फूर्च्छा—Set) 1 P. विस्तृतौ । to spread, to extend, to forget, Act. स्फूर्च्छति, Deri. स्फूर्च्छित, स्फूर्ण.

स्फूर्ज (हु-ओ—स्फूर्जा—Set) 1 P. वज्रनिघोषे । to thunder, to explode, to glitter, to burst, Deri. स्फूर्जित, स्फूर्ण. स्फूर्जथुः (a clap of thunder).

स्मि (स्मि—ङ्—Anit) 1 A. ईषद्धसने । to smile, to expand, to bloom, Act. स्मयते, सिष्मिये, स्मेताहे, स्मेप्यते, अस्मेप्यत्, अस्मेष्ट, स्मेषीय, Pass. स्मीयते, स्मेप्यते. or स्माधिष्यते, अस्माधि, अस्मेधि or अस्माधिषि, Caus. स्माययति or स्मापयते, असिष्मयत् or असिष्मयत्, Desid. सिस्मयिषते.

स्मील (Set) 1 P. निमेषणे । to wink.

स्मृ (Anit) 1 P. चिन्तायाम् । to remember, to recollect, to think upon, to recite mentally, to record in a "Smriti", Act. स्मरति, सस्मार, सस्मर्थ, स्मर्तास्मि, स्मरिष्यति, अस्मरिष्यत्, अस्मार्थात् स्मर्यासं, Pass. स्मर्यते, अस्मारि, स्मरिष्यते or स्मारिष्यते, Caus. स्मरयति—ते, Desid. स्मृष्यते, Deri. स्मृत, स्मर्तु स्मृत्वा.

स्मृ (घटादिः—Anit) 1 P. आध्याने । to long for, to regret, Caus. स्मरयति—ते.

स्यद् (स्यद्—Wet) 1 A. प्रस्रवणे । to ooze, to feel, Act. सस्यदे, सस्यदिषे or सस्यत्से, स्यदिताहे—स्यत्ताहे, स्यदिष्यते or संस्यते—ति, अस्यदत्, अस्यदिष्ट, अस्यत्त, स्यदिषीय or स्यत्सीय, Pass. स्यन्ते,

स्यंदिष्यते, or स्यंत्स्यते, अस्यंदि, Desid. सिस्यंदिषते or सिस्यंत्स्यते-
ति, Deri. स्यन्न, स्यंदितव्य or स्यन्तव्य, स्यंदितुं or स्यन्तुं, स्यंदित्वा,
स्यंत्वा.

स्यद् (स्यद्—Set) 1 P. शब्दे । to sound, to shout, Deri. स्यांत,
स्यमित्वा, स्यांत्वा.

गच्छ् (गच्छ्—Set) 1 A. गतो । to go, to move.

गच्छ् (गच्छ्—Set) 1 A. प्रमादे विश्वासेच । to err; to entrust. Aor.
अगच्छत्, अगच्छिष्ट, Deri. गच्छ, गच्छित्वा, गच्छत्वा.

गच्छ् (गच्छ्—Set) 1 A. अवगच्छने । to fall down, to drop, to slip off,
to hang down. Aor. अगच्छत् or अगच्छिष्ट.

गच्छ् (Anit) 1 P. गतो । to go, to flow, Aor, अगच्छ्यत् or
अगच्छ्यत्.

गच्छ् (गच्छ्—Set) 1 A. गतो । to go, to move, Caus. Aor.
अगच्छिष्टत्—त.

गच्छ् (गच्छ्—Anit) 1 A. परिगच्छने । to embrace, to clasp, to encircle,
Act. गच्छते, अगच्छत, गच्छतां, गच्छेय, सगच्छे, or सगच्छे, गच्छाहे,
गच्छ्यते, अगच्छ्यत, अगच्छत, गच्छीय, Pass. गच्छ्यते, गच्छ्यते, अगच्छि,
Desid. सिसगच्छते, Deri. गच्छ, गच्छतुं, गच्छत्वा or गच्छत्वा,
परिगच्छ्य.

गच्छ् (गच्छ्—Set) 1 A. आगच्छने । to be pleasant to the taste,
to be liked, to taste, to eat, to please, Caus. Aor.
अगच्छ्यत्—त.

गच्छ् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, to sing, Aor. अगच्छीत् or
अगच्छीत्, Caus. गच्छयति—ते, Deri. गच्छित, आगच्छांत or आगच्छ-
नित्. गच्छांत (the mind).

गच्छ् (घटादिः—Set) 1 P. अवगच्छने । to deck, to adorn, Caus.
गच्छयति—ते.

गच्छ् (गच्छ्—Set) 1 A. आगच्छने । to taste, to be pleasing.

स्वाद् (स्वाद्-Set) 1 A. आस्वादने । to taste, to be pleasing, Caus.
Aor. अमिस्वादत्-त.

स्विद् (त्रि—ष्विदा—Set) 1 A. स्नेहनमोचनयोः । to be greasy, to perspire, to be disturbed, to quit, Aor. अस्विदत् or अस्वेदिष्ट, Caus, Aor. अस्मिष्विदत्-त, Desid. सिस्वेदिष्यते or सिस्विदिष्यते, Deri. स्विन्न or स्विद्धि or स्वेदित, स्वेदित्वा or स्विदित्वा.

स्वृ (Wet) 1 P. (but A. after सं) शब्दोपतापयोः । to sound, to praise, to pain, to go, Act. स्वरितास्मि—हे or स्वर्तास्मि—हे, स्वरिष्यति—ते, अस्वरिष्यत्—त, अस्वारीत् or अस्वार्पात्, स्वर्थास, स्वरिषीय or स्वृषीय, Pass. स्वर्यते, स्वरिष्यते or स्वारिष्यते, अस्वारि, Derid. सिस्वरिषति—ते or सुस्वूर्षति—ते, Deri. स्मृत, स्वरितव्य or स्वर्तव्य, स्वरितुं or स्वरुं.

हृद् (Set) 1 P. दीप्तौ । to shine, Aor. अहटीत्, अहाटीत्.

हृद् (Set) 1 P. प्लुतिषट्त्वयोः । to leap, to be wicked, to treat with violence, Aor. अहटीत्, अहाटीत्.

हृद् (Anit) 1 A. पुरीषोत्सर्गे । to void or discharge excrement, Act. हृदते, जहृदे, हृताहे, हृत्यते, अहृत्, हृत्सीय, Caus. हादयति, अजाहृदत् Desid. जिहृत्सते, Deri. हृन्न, हृत्त्वा, हृत्तुं.

हृम् { Set } 1 P. गतौ । to go, to move.

हृत् (Set) 1 P. गतिकांत्योः । to go, to shine.

हृल् (Set) 1 P. विलेखनेगतौच । to plough, to make furrows, to go.

हृस् (Set) 1 P. हंसने । to laugh, to smile, to joke, to open, to resemble, to ridicule.

ह्रिक् (ह्रिक्-Set) 1 U. अव्यक्तेशब्दे । to make any indistinct sound.

हिद् (Set) 1 P. आक्रोशे । to curse, to swear, to shout.

हिड् (हिडि—Set) 1 A. गत्यनादरयोः । to go, to wander, to disregard.

हिन् (हिबि—Set) 1 P. प्रीणने । to please, to satisfy.

हिस् (Set) 1 P. हिंसायाश् । to kill.

इद् (हुद्—Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. Aor. अजुहोडत्—त.

हुंद् (हुडि—Set) 1 A. संचाते-वरणे-हरणेच, । to collect, to select, to take away.

हुर् (हुर्छा—Set) 1 P. कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, हुर्छति, Deri. हूर्छित, हूर्ण.

इल् (Set) 1 P. गतौ । to go.

इद् (इड्—Set) 1 P. गतौ । to go, Caus. Aor. अजुहूडत्—त.

इ (इ-ञ्—Anit) 1 U. हरणे । to carry, to bring, to take, to steal, to acquire, to captivate, to charm, Act. हरति—ते, जहार, जहे, जहर्थ, जहिषे, हर्तास्मि—हे, हरिष्यति—ते. अहरिष्यत्—त, अहारिषत्, अहत, हियासं, हषीय, Pass. ह्रियते, हरिष्यते or हारिष्यते, अहारि, Caus. हारयति—ते, अजिहरत्—त, Desid. जिहीर्षति—ते, Deri. हृत हर्तव्य, हार्य, हर्तुं; हत्वा.

इष् (इषु—Set) 1 P. अलीके । to tell a lie. Caus. Aor. अजहर्षत्—त or अजीहृषत्—त, Deri. हृष्ट, हृषित्वा or हृष्ट्वा, हर्षितुं.

हेद् { हेट् } Set 1 A. विबाधायां । to be wicked, to vex, Caus. Aor, हेट् { हेठ् } अजीहिठत्—त, अजिहेठत्—त .

हेड् (घटादिः—Set) 1 P. वेष्टने । to surround, to clothe, Caus. हिडयति—ते, Pass. हेड्यते, Aor. अहिडि or अहीडि.

हेड् (हेड्—Set) 1 A. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अजिहेडत्—त.

हेष् (हेष्ट—Set) 1 A. अव्यक्ते शब्दे । to bray; to roar, (in general) to neigh (as a horse.)

होद् (Set) 1 P. चलने । to go, to move.

होड् (होड्—Set) 1 A. अनादरे । to disregard, Caus. Aor. अजुहोडत्—त.

ह्यल् (घटादिः—Set) 1 P. चलने । to shake, to go, Caus. ह्यलयति—ते or ह्यलयति—ते; when with a preposition, ह्यलयति—ते only.

हग् (हगे घटादिः—Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Aor. अहगीत्, Caus. हगयति—ते.

हस् (Set) 1 P. शब्देलाघवेच । to sound, to become small, Aor. अहसीत् or अहासीत्.

हाद् (हाद्—Set) 1 A. अव्यक्तेशब्दे । to sound, to row.

हीश् (Set) 1 P. लज्जायाश्च । to be ashamed or modest, to blush,—हीच्छति.

हेष् (हेष्—Set) 1 A. अव्यक्तेशब्दे । to neigh (as a horse), to go, to creep, Caus, Aor. अजिहेषत्—त.

हग् (हगे-घटादिः—Set) 1 P. संवरणे । to cover, to conceal, Caus. हगयति—ते, Aor. अहगीत्.

हस् (Set) 1 P. शब्दे । to sound, Aor. अहसीत्, अहासीत्.

हाद् (हाद्—Set) 1 A. अव्यक्तेशब्देसुखेच । to sound, to be glad, Deri. हन्.

हल् (Set) 1 P. चलने वैकल्येच । to move, to shake, to be confused, to be afflicted, Caus. हलयति—ते; ह्वालयति—ते. but with a preposition हलयति—ते only.

हृ (Anit) 1 P. कौटिल्ये । to be crooked, to deceive, हर्तास्मि, हरिष्यति, अहार्षात्, हर्षासं, Pass. हर्यते, Desid. जुहूर्षति.

हे (हे—अ—Anit) 1 U. स्पर्धायांशब्देच । to vie with, to challenge, to call, to ask, to invoke, Act. हयति—ते, अहयत्—त हयतु—तां, हयेयं—य, जुहाव, जुहुवे, हातास्मि—हे, हास्यति—ते, अहास्यत्—त, अहत्—त or अहास्त, ह्यासं, हासीय, Pass. ह्यते, हास्यते or हायिष्यते, अहायि, Caus. हाययति—ते, अजूहवत्—त or अजुहावत्—त, Desid. जुहूर्षति—ते, Desid of the Caus. जुहावयिषति—ते, Deri. हूतः ह्वय, हातुं. हूषा, आह्व, ह्वयत्—मान, जुहुषस्—वान.

॥ इति शन्विकरणोभ्वादोगणः प्रथमः ॥

॥ अथलुग्विकरणोऽदादिगणोद्धितीयः ॥

अइ (Anit) 2 P. भक्षणे । to eat, Act. अत्ति, आदत्, अत्तु, अद्धि, अद्यां, आद or जघास, आदिथ or जघसिथ, अत्तास्मि, भत्स्यति, आत्स्यत्, अघसत्—अद्यासं, Desid. जिघत्सति, Deri. जग्ध or अन्नं (food), अन्तुं, जग्ध्वा, प्रजग्ध्य, आदिवस् or जक्षिवस् .

अन् (Set) 2 P. प्राणने । to breathe. अनिति, आनीत् or आनत्, अनितु, अनिहि, अन्यां, आन, आनीत् .

अस् (Set) 2 P. भुवि । to be. अस्ति, आसीत्, अस्तु, or स्तात् स्यां, आस् (आस-Set) 2 A. उपवेशने । to sit, to be. आस्ते, आस्तां, आस्त, आसीत्, आसांचक्रे, आसिताहे, आसिष्ट, आसिषीय, Desid. आसि-सिषते, Deri. आसीन, उपास्य.

इ (इ-ण् Anit.) 2 P. गतौ । to go. एति, ऐत्, एतु, इयात्, इयाय, एतास्मि, एष्यति, ऐष्यत्, अगात्, ईयासं, Pass. ईयत्, एष्यते or आधि-ष्यते, अगायि, Caus. गमयति—ते, (with प्रति—प्रत्याययति—ते) Aor. अजीगमत्—त, Desid. जिगमिषति (with प्रति—प्रतीषिषति) Deri. इत, एतुं, इत्वा, उपेत्य, यत्, एष्यत्, ईयिवस्.

इ with अधि. (इ-क्-Anit.) 2 P. स्मरणे । to think of, to remember. अध्येति, अधीयाय, अध्येतास्मि अध्येष्यति, अध्येष्यत्, अध्वगात्, अधीयासं Pass. अधीयते, Aor. अध्यगायि, Caus. अधिगमयाते—ते, Aor. अध्यजीगमत्—त Desid. अधिजिगमिषति, Deri. अधीत, अधीत्य, अध्येतुं.

इ with अधि (इ-ङ्-Anit) 2 A. अध्ययने । to study, अधीते, अध्येत, अधीतां, अधीयीत, अधिजगे, अध्येताहे, अध्येष्यते, अध्येष्ट, or अध्यगीष्ट, अध्येषीय, Pass. अधीयते, अध्यषते or अध्यायिष्यते, अध्यगायि or अध्यायि Caus. अध्यापयति, अध्यापिषत्, or अध्यजीगपत्, Desid. अधिजीगांसते, Desid of the Caus. अधिजिगांपयिषति or अध्यापिपयिषति.

ई (Anit) 2 P. गति—व्याप्ति—प्रजन—कांत्यसन—खादनेषु । to go, to pervade, to conceive, to desire, to throw, to eat. एति, अथां-

चकार, एतास्मि—एष्यति, ऐष्यत्, ऐषीत्, ईयासं, Deri. ईत, एतुं, ईत्वा, अयत्, अयांचकृवत्.

ईद् (ईड्—Set) 2 A. स्तुतौ । to praise, ईदे, ईडांचक्रे, ऐडिष्यत्, ऐडिट्.

ईर् (ईर्—Set) 2 A. गतौ कंपनेच । to go, to shake. ईतें, ईरांचक्रे, ऐरिष्यत्, ऐरिट्.

ईश् (ईश्—Set) 2 A. ऐश्वर्ये । to rule, to command, to possess power. ईष्टे, ईशांचक्रे, ऐशिष्यत्, ऐशिट्.

ऊर्णु (ऊर्णु—अ—Set) 2 U. आच्छादने । to cover, (for conjugational forms see pages 73 and 74). ऊर्णुनाव—ऊर्णुनुवे, ऊर्णुनुविथ or ऊर्णुनविथ; ऊर्णुनुविषे, ऊर्णुवितास्मि—हे or ऊर्णु-
• वितास्मि—हे, और्णुविष्यत्—त or और्णुविष्यत्—त, Perf. और्णुवीत् or और्णुवीत् or और्णावीत्. ऊर्णुयासं—ऊर्णुविषीय or ऊर्णुविषीय, Pass. ऊर्णुयते और्णावि, Caus. ऊर्णावयति—ते, और्णूनवत्—त, Desid. ऊर्णुनूषति—ते or ऊर्णुनुविषति—ते or ऊर्णुनविषति—ते, Deri. ऊर्णुत, ऊर्णुवितव्य or ऊर्णुवितव्य, ऊर्णुवितुं or ऊर्णुवितुं, ऊर्णुवित्वा or ऊर्णावित्वा, ऊर्णुनुवत्—ऊर्णुनुवान्.

कश् { कश् } Set 2 A. गतिशासनयोः । to go, to punish. कष्टे, चकशे,
कस् { कस् }

कंस् (कसि—Set) 2 A. गतिशासनयोः । to go, to destroy. कंस्ते, चकंसे.

कु (Anit) 2 P. शब्दे । to hum, Act. कौति, अकौत्, कौतु, कुहि, कुर्यां, चुकाव, चुकोय or चुकविथ, कोतास्मि, कोष्यति, अकोषीत्, कुर्यासं

क्षु (दुक्षु—Set) 2 P. शब्दे । to sneeze, Act. क्षवितास्मि, क्षविष्यति, अक्षविष्यत्—अक्षावीत्.

क्षु (Set) 2 P. तेजने । to whet, (with सं A.).

ख्या (Anit) 2 P. प्रकथने । to relate, to tell, Act. ख्याति, अख्यात्, अख्यान् or अख्युः ख्यातु, ख्याहि, ख्यावां, चख्यौ—ख्ये; ख्यातास्मि—हे, ख्यास्यति—ते, अख्यास्यत्—त, अख्यत्—त, ख्यायासं or ख्येयासं, ख्यासीय, Caus. ख्यापयति—ते, अचिख्यपत्—त, Desid. चिख्यासति—ते.

चकास् (चकास्-Set) 2 P. दीप्तौ । to shine, to be bright or prosperous. चकास्ति, चकासति, अचकात्—इ, चकाधि or चकाधि, Caus. Aor. अचचकासत्—त or अचीचकासत्—त.

चक्ष (चाक्षे-इ-Set) 2 A. व्यक्तायांवाचि । दर्शनेऽपि । to speak, to tell, to see. (This root is defective in all non-conjugational tenses and substitutes ख्या or क्शा (U.) except when it means ' to shun '). चष्टे, चक्षते, चचक्षे or चख्यौ—ख्ये or चक्षौ—क्शे, ख्यातास्मि—हे or क्शातास्मि—हे, अख्यत्—त or अक्शासीत्—अक्शास्त, ख्यायासं or ख्येयासं or क्शायासं or क्शेयासं, ख्यासीय or क्शासीय, Pass. ख्यायते or क्शायते, Caus. ख्यापयति—ते or क्शापयति—ते, Desid. चिख्यासति—ते, Deri. ख्यात or क्शात, ख्यातुं or क्शातुं, ख्यात्वा or क्शात्वा.

जक्ष (Set) 2 P. भक्ष—इसनयोः । to eat; to consume; to laugh. जक्षति; जक्षति; अजक्षत् or अजक्षीत्; अजक्षः or अजक्षीः, जक्षितु, जक्ष्यां; जजक्ष; जजाक्षिथ; अजक्षीत्.

जागृ (Set) 2 P. निद्राक्षये । to be awake or watchful. जागर्ति; जाग्रति; अजागः, अजागरुः, जागर्तु; जाग्रतु; जाग्रहि; जाग्र्यां; जजागार or जागरांचकार, जागरितास्मि; जागरिष्यति; अजागरिष्यत्; अजागरीत्; जागर्यासं; Pass. जागर्यते; अजागारि; Caus. जागरयति—ते; अजागारत्—त; Desid. जिजागरिषति; Deri. जागरित; जागरितुं; जागरित्वा; जजाग्रवस् or जजागर्वस् or जागरांचकृवस्.

तृ (a santra root—Anit) 2 P. गति—रुद्धि—हिंसासु । to go, to grow, to kill, Act. तोति or तवीति, अतोत् or अतवीत्, तोतु or तवीतु, त्र्यां or त्रवीयां, तृताव, तृतोथ or तृताविथ. तोतास्मि—तोष्यति, अतोष्यत्, अतोषीत्, त्र्यासं, Pass. त्र्यते, अतावि, Caus. तावयति—ते, अतृतवत्—त, Desid. तृत्षति, Deri. तृत, तोतुं, तृत्वा, तृवत्, तृतवस्.

दरिद्रा (Set) 2 P. दुर्गतौ । to be poor; to be distressed. दरिद्रास्ति; दरिद्रति; अदरिद्रात्; अदरिद्रुः दरिद्रातु; दरिद्रिहि; दरिद्रियात् ददरिद्रौ or दरिद्रांचकार; दरिद्रितास्मि; अदरिद्रीत् or अदरिद्रासीत्, दरिद्र्यासं; Pass. दरिद्र्यते; अदरिद्रायि; Caus. दरिद्रयति—ते Desid. हिदरिद्रासति or दिदरिद्रिषति; Deri. दरिद्रित; दरिद्रित्वा; दरिद्रितुं; दरिद्रित्; ददरिद्रिवस् or दरिद्रांचकृवस्.

दा (दा—प्—Anit.) 2 P. लब्धने । to out. दाति, अदात् or दू; अदुः or अदान्, दातु; दाहि; दायी; ददौ; ददित्थ or ददाथ; दातास्मि; दास्यति; अदास्यत्, अदासीत्; दायीसं; Pass. दायते; अदायि; Caus. दापयति-ते; अदीदपत्-त; Desid. दिदासति; Deri. दात; दात्वा; अषदाय; दातुं; दात्; ददिवस्.

दिम् (दिह—Anit) 2 U. उपचये । to increase; to anoint; smear; to soil. देग्धि-दिग्धे, दिहन्ति-दिहते; धेक्षि-धिक्षे; दिग्ध-धिग्ध्वे; अधेक्-अदिग्ध; दग्धु-दिग्धां; दिग्धि-धिक्ष्व; दिह्यां-दिहीय; दिदेह-दिदिहे; दिदेहिथ-दिदिहिषे; देग्धास्मि-हे; धेक्ष्यति-ते; अधेक्ष्यत्-त; अधिक्षत्-अधिक्षत or अदिग्ध; दिह्यासं-धिक्षीय; Pass. दिह्यते; अदेहि; Caus. देहयति-ते; अदिदिहत्-त; Desid. दिधिक्षति-ते; Deri. * दिग्ध; दिग्धुं; दिग्ध्वा; धेक्ष्यत्-माण; दिदिह्यत्-दिदिहान.

दीधी (दीधी—ङ्—छान्दसः—Set) 2 P. दीप्ति—देवनयोः । to shine; to appear, दीधीते; दीध्यांचक्रे; दीधिताहे; दीधिष्यते; अदीधित; दीधिषीय.

दुह (दुह—Anit) 2 U. प्रपूरणे । to milk; to extract; to yield. दोग्धि-दुग्धे; दुहन्ति—दुहते; धोक्षि—धुक्षे; दुग्ध-धुग्ध्वे; अधोक्—अदुग्ध; दोग्धु-दुग्धां; दुग्धि-धुक्ष्व; दुह्यां-दुहीय; दुदोह-दुदुहे; दुदोहिय—दुदुहिषे; दोग्धास्मि-हे; धोक्ष्यति-ते; अधोक्ष्यत्-त; अधुक्षत्-त; or अदुग्ध; दुह्यासं-धुक्षीय; Pass. दुह्यते; also दुग्धे; अदोहि also अधुक्षत or अदुग्ध; Caus. दोहयति-ते; अदुदुहत्-त; Desid. दुधुक्षति-ते; Deri. दुग्ध; दुह्य; or दोह्य; दोग्धुं; दुग्ध्वा; धोक्ष्यत्-माण; दुदुह्यत्-दुदुहान.

द्यु (Anit) 2 P. अभिगमने । to assail, to advance towards. द्यौति; अद्यौत् ; द्यौतु; द्युहि; द्युयां; द्युयाव; द्युयविय; द्युयोथ; द्यौतास्मि-द्यौष्यति; अद्यौष्यत्-अद्यौषीत्; द्युयासं; Pass. द्युयते; द्यौष्यते; or द्याविष्यते; अद्यावि; Caus. द्यावयति—ते, अद्युयवत्—त; Desid. द्युयूषति; Deri. द्युत, द्यव्य or द्याव्य; द्यौतुं, द्युत्वा; द्युयवस्.

द्रा (Anit) 2 P. कुत्सायां गतौ स्वप्नेच । to run, to fly, to be spoiled, to sleep, Bene. द्रायासं or द्रेयासं; Deri. द्राण; निद्राय.

द्विष् (द्विष्—Anit) 2 U. अप्रीतौ । to hate; to dislike. द्वेष्टि—द्विष्टे; अद्वेष्ट्—अद्वेष्ट, अद्विष्ट; अद्विषन्—अद्विषुः, अद्विषत; द्वेष्टु-द्विष्टां; द्विष्यां-

द्वितीयः दिद्वेष-दिद्विषे; देशस्मि—हे; द्वेक्ष्यति—ते; अद्वेक्ष्यत्—त; अद्वि-
क्षत्—त; द्विष्यासं—द्विक्षीय; Pass. द्विष्यते; द्वेक्ष्यते; अद्वेषि; Desid.
दिद्विक्षति—ते; Deri. द्विष्ट; द्वेष्टुं; द्विष्ट्वा.

निञ् (णिजि—Set) 2 A. युद्धौ । to wash, निंक्ते, अनिंक्ते, निंक्तां,
निंजीय; निनिंजे; निंजिताहे; अनिंजिष्ट, निंजिषीय.

निंस् (णिसि—Set) 2 A. चुंबने । to kiss. निंस्ते, निनिंसे, निंसिताहे,
अनिंसिष्ट, निंसिषीय.

नु (णु—Set) 2 P. स्तुतौ । to praise. (A. with आ) नौति—नुते,
अनौत्—अनुत, नौतु—नुतां, नुहि—नुष्व, नुयां—नुषीयां, नुनाव—नुनुवे,
नुनविथ—नुनुविषे, नवितास्मि—हे, नविष्यति—ते, अनावीत्—अनविष्ट,
नूयासं—नविषीय, Pass. नूयते, नविष्यते, or नाविष्यते, अनावि, Caus.
नावयति—ते, Desid. नुनूषति—ते, Deri. नुत, नव्य or नाव्य or
नवितव्य, नवितुं, नुत्वा.

पा (Anit) 2 P. रक्षणे । to protect; to govern; to preserve. पाति,
अपात्, अपान्—अपुः, अपासीत्, पाबासं Caus. पालयति—ते
अपीपलत्—त, Desid. पिपासति, Deri. पात, पात्वा, पातुं.

पिञ् (पिजि—Set) 2 A. वर्णे—संपर्चने—अवयवे—अव्यक्ते शब्देच । to
tinge; to colour; to join; to divide; to speak inarticulately.
पिंक्ते, पिपिंजे, पिंजिताहे, पिंजिष्यते, अपिंजिष्ट, पिंजिषीय.

पृच् (पृच्ची—Set) 2 A. संपर्चने । to come in contact with; to
touch. पृक्ते; पृचते; पृक्षे; पृग्ध्वे; अपृक्त; पृक्तां; पृर्चाय, पपृचे, पपृ-
चिषे, पर्चिताहे, पर्चिष्यते, अपर्चिष्यत्, अपर्चिष्ट, पर्चिषीय, Caus.
Aor. अपपर्चत्—त or अपीपृचत्—त, Desid. पिपर्चिषते, Deri.
पृक्त, पर्चित्वा, पर्चितुं, पृचान.

पृञ् (पृजि—Set) 2 A. वर्णे । to dye. पृक्ते, पपृजे, पृंजिताहे, अपृंजिष्ट,
पृंजिषीय.

प्रा (Anit) 2 P. पूरणे । to fill; Bene. प्रायात् or प्रेयात्.

प्सा (Anit) 2 P. भक्षणे । to devour; to eat; Bene. प्सायासं or
प्सेयासं.

- ब्रू (ब्रू—म्—Set) 2 U. व्यक्तायांवाचि । to speak; to say; to tell. ब्रवीति (आह)—ब्रूते, अब्रवीत्—अब्रूत, ब्रवीतु—ब्रूतां, ब्रूहि—ब्रूष्व, ब्रूयां—ब्रूषीय, Pre. P. ब्रुवत्, ब्रुवाण. This is a defective root and has no forms in the non-Conjugational tenses, Passive, Causal, Desiderative, etc. for which the forms of वच् are substituted. उवाच, ऊचे, वक्तास्मि—हे, वक्ष्यति—ते, अवोचत्—त, उच्यासं, वक्षीय, Pass. उरुष्यते, अवाचि. Caus. वाचयति—ते, अभी-वचत्—त, Desid. विवक्षति—ते, Deri. उक्त, उक्त्वा, वक्तुं.
- भा (Anit) 2 P. दीप्ति । to shine; to appear; to be.
- मा (Anit) 2 P. मने । to measure; to limit; Bene. मेयासं, Pass. मीयते, मास्यते, or मायिष्यते, Desid. मित्सति, Deri. मित, मातव्य, मेय, मतुं, मित्वा, उन्माय.
- मृज् (मृज्—Wet) 2 P. शुद्धौ । to cleanse; to purify; to wipe off. मार्ष्टि, मृजन्ति or मार्जन्ति, अमार्ष्टि—इ, मार्ष्टुं, मृद्धि, मृजंतु or मार्जंतु, मृज्यां, Pre. P. मार्जत् or मृजत्. The remaining forms are like those of मृज् 1 P.
- या (Anit) 2 P. प्रापणे । to go; to attend to; to go or pass away; to attempt; to perceive.
- यु (Set) 2 P. मिश्रणे, मिश्रणेच । to mix; to join; to separate; Desid. युयूषति or यियविषति, Desid. of the Caus. यियावयिषति—ते, Deri. युत, यव्य or यान्व, यवितव्य, यवितुं, युत्वा, युयुवस्.
- रा (Anit) 2 P. दाने । to give; to grant.
- रु (Set) 2 P. शब्दे । to cry; to roar; to shout; to sound. रौति or रवीति, अरौत् or अरवीत्, रौतु or रवीतु, रुहि or रुवीहि, रुयां or रुवीयां, रुराव, रवितास्मि, रविष्यति, अरविष्यत्, अरावीत्, रुयासं, Pass. रूयते, रविष्यते or राविष्यते. अरावि. Caus. रावयति—ते, अरीरवत्—त, Desid. ररूषति, Desid. of Caus. रिरावयिषति—ते, Deri. रुत, रव्य or राव्य; रवितुं, रुत्वा.
- रुद् (रुदिर्—Set) 2 P. अश्रुविमोचने । to shed tears; to cry; to weep; to lament. रोदिति, अरोदीत् or अरोदत्, रोदितु, रुदिहि, रुयां, रुरोद्, रुरोदिथ, रोदितास्मि, रोदिष्यति, अरोदिष्यत्, अरुदत् or अरोदीत्, रुयासं.

- ला** (Anit) 2 P. आदाने दानेच । to take; to give; to melt, Caus. लापयति—ते. In the last sense, लालयति—ते, Deri. लात, लास्यत्, ललिवस्.
- लिह्** (लिह्—Anit) 2 U. आस्वादाने । to lick; to taste. लेहि—लीहे, लेक्षि—लिक्षे, अलेद्—अलिढ, लेढु—लीढां, लीढि—लिक्ष्व, लिह्यां—लिह्यीय, लिलेह—लिलिहे, लेढास्मि—हे, लेक्षयति—ते, अलेक्ष्यत्—त, अलिक्षत्—त or अलीढ, लिह्यासं—लिक्षीय, Desid. लिलिक्षति—ते, Deri. लीढ, लेढव्य, लेह्य, लेढुं, लीढा.
- वच्** (Anit) 2 P. (but U. in the non—Conjugational tenses). परिभाषणे । to speak; to read; to name; to call; to announce; वक्ति, वक्षि, वक्तु, वग्धि, वच्यां. (For other forms see ब्रू).
- वञ्** (Set) 2 P. कांतौ । to wish; to long for. वष्टि, अवद्, वष्टु उद्धि, उझ्यां, उवाश, वशितास्मि. अवशीत् or अवाशीत्, उझ्यासं, Pass. उज्यते, Deri. उशित, वशितुं—वशित्वा, ऊशिवस्.
- वस्** (वस्—Set) 2 A. आच्छादाने । to wear, to dress. वस्ते, अवस्त, वस्तां, वसीय, ववसे, वसिताहे, Deri. वसित, वसितुं, वसित्वा.
- वा** (Anit) 2 P. गतिगंधनयोः । to go; to blow; to hurt; to injure; to kill; to move; Caus. वापयति—ते. In the last sense, वाजयति—ते.
- विद्** (Set) 2 P. ज्ञाने । to know; to learn; to find out; to consider; (A. with सं to recognize) वेत्ति, विन्ते, वेद्, वेत्तु—विदां करोतु, विवेद्, विदांचकार, वेदितास्मि—हे, वेदिष्यति—ते, अवेदीत्, अवेदिष्ट, विद्यासं, वेदिषीय.
- वी** (Anit) 2 P. गति—व्याप्ति—प्रजनन—कांत्यसन—खादानेषु । to go; to pervade; to be born; to be impregnate; to desire; to throw; to eat; to conceive. वेति, अवेत्, अबियत् or अव्यत्, वेतु, वीहि, वीयां, विषाय, वेतास्मि, अवेषीत्, वीयासं, Pass. वीयते, Caus. वाययति—ते. In the last sense, वापयति—ते.
- वृज्** (वृजि—Set) 2 A. वर्जने । to avoid, to abandon. वृक्ते, वृजते, वृक्षे, वृग्ध्वे, अवृक्त, वृक्तां, वृजीय, ववृजे, वर्जिताहे, वर्जिष्यते, अवर्जिष्ट, वर्जिषीय, Caus. Aor. अविवृजत्—त or अववर्जत्—त Desid. विवर्जिषेत.

वृज् (वृजि—Set) 2 A. वर्जने । to avoid, to abandon. वृक्ते, ववृजे, वृजिताहे, अवृजिट्, वृजिषीय.

वेषी (वेषी—ङ्—a Vedic root—Set) 2 A. गति-व्याप्ति-प्रजनन—कांत्यसन-खादनेषु । to go, to pervade, to be born, to impregnate, to desire, to throw, to eat. वेविते, वेव्यांचक्रे, वेविताहे, वेविष्यते, अवेविष्ट, वेविषीय.

शास् (शास्—Set) 2 P. अनुशिष्टौ । to teach, to inform, to rule, to command, to punish, to advise शास्ति, अशात्-अशाद्, शास्तु शासतु, शाधि, शिष्यां, शशास, शासितास्मि, शासिष्यति. अशासिष्यत् अशिषत्, शिष्यासं, Pass. शिष्यते, शासिष्यते, अशासि, Caus. Aor. अशशासत्-त, Desid. शिशासिषति, Deri. शिष्ट, शिष्य, शासित्वा, or शिष्टा, अनुशिष्य.

शास् (आङ्-शास्—Set) 2 A. इच्छायाम् । to desire, to seek, to bless, to praise, (generally with आ). आशास्ते आशशासे, आशासिताहे, आशासिष्ट, आशासिषीय, Pass. शास्यते.

शिञ् (शिञि—Set) 2 A. अव्यक्ते शब्दे । to tinkle, to rattle, to whisper. शिञते, शिशिञे. शिञिताहे, शिञिष्यते, अशिञिट् शिञिषीय.

शी (शी-ङ्—Set) 2 A. स्वप्ने । to sleep, to lie down. शेते, शेरते, अशेत, अशेरत, शेतां, शेरतां, शयीय, शिश्ये, शयिताहे, शायिष्यते अशायिट्, शयिषीय. Pass. शय्यते, शयिष्यते, or शायिष्यते, अशायि. Caus. शाययति—ते, अशीशयत्-त Desid. शिशयिषते Deri शयित, शेय, शयितुं, शयित्वा.

आ (घटादिः—Anit) 2 P. पाके । to cook, to boil, Bene. अयासं or आयासं, Caus. अपयति—ते, अशिअपत्-त, Deri. आण, शृत, आर्तुं, आत्वा, शश्वत्.

श्वस् (Set) 2 P. प्राणने । to breathe, to sigh, to hiss. श्वसिति, अश्वसीत्, अश्वसत्, श्वसितु, श्वसिहि, श्वस्यां, शश्वस, श्वसितास्मि, अश्वसीत्, श्वस्यासं, Caus. श्वासयति—ते अशिश्वसत्-त, Deri. श्वसित, आश्वस्त, विश्वस्त, श्वसित्वा, आश्वस्य, विश्वस्य, श्वसितुं.

सत् (षत्—a Vedic root—Set) 2 P स्वप्ने । to sleep सस्ति, असौत्, सधि,
ससास, ससितास्मि, अससीत् or असासीत्, Caus. सासयति—ते
असीषसत्—त, Desid. सिससिषति.

संस्तु (सस्ति—a Vedic-root—Set) 2 P. स्वप्ने । to sleep, संति, संस्ति
संतः, संस्ताः, संस्तान्ति, ससंस्त, संस्तितास्मि, संस्तिष्यति, असंस्तीत्,
संस्त्यासं.

सु (बु—Anit.) 2 P. प्रसवैश्वर्ययोः । to bring forth, to possess
supremacy, to permit, सौति, असौत्, सौतु, सुहि, सुयां, सुषाव,
सोतास्मि, सोष्यति, असौषीत्, or असाषीत्, सूयासं, Caus. सावयति—
ते, असूषवत्—त, Pre. P. सुवत्.

सू (वृ-ङ्—Wet) 2 A. प्राणिगर्भविमोचने । to bring forth as a child,
सूते, सुषुवे, सोताहे, or सविताहे, सोष्यते or सविष्यते, असोष्यत or
असविष्यत, असोष्ट or असविष्ट, सविषीय or सोषीय, Caus. Aor.
असूषवत्—त, Deri. सूत, सोतव्य or सवितव्य, सव्य or साव्य, सोतुं
or सवितुं.

स्तु (ष्टु-ञ्—Anit) 2 U. स्तुतौ । to praise, to glorify, to worship
by hymns. स्तौति, स्तवीति, स्तुते, स्तुवीते, तुष्टाव, तुष्टुवे, स्तोतास्मि,
—हे, अस्तावीत्—अस्तोष्ट, स्तुयासं, स्तोषीय, Caus. स्तावयति—ते, अतु-
ष्टवत्—त, Desid. तुष्टुषति—ते.

स्ना (ण्णा—Anit) 2 P. शौचे । to bathe. स्नाति, अस्नात्—इ, अस्नान्
अस्तुः, स्नातु, स्नाहि, स्नायां, सस्नौ, सस्निथ, सस्नाथ, स्नातास्मि,
अस्नासीत्, स्नायात् or स्नेयात्, Caus. स्नापयति—ते or स्नपयति—ते,
(with prepositions स्नापयति—ते only), असिष्णपत्—त, Desid.
सिष्णासति, Deri. स्नात ; निष्णात (skilled in).

स्तु (ण्णु—Set) 2 P. प्रस्रवणे । to ooze, स्नौति, सुष्णाव, स्नवितास्मि,
अस्नावीत्, स्नूयासं, Pass. स्नूयते also स्तुते Caus. स्नावयति—ते,
असुष्णवत्—त.

स्वप् (त्रि—वप्—Anit) 2 P. शये । to sleep, to lie down, स्वपिति,
अस्वपीत् or अस्वपत्. अस्वपीः or अस्वपः स्वपितु, स्वपिहि, स्वप्यां,
सुष्वाप, सुष्वपिथ, सुष्वप्य, स्वप्तास्मि, स्वप्स्यति, अस्वाप्सीत्, सुष्यासं,

Pass. सुष्यते, स्वप्स्यते, अस्वापि, Caus. स्वापयति—ते, असिष्वपत्—त,
Desid. सुषुप्सति, Deri. सुप्त, सुषुप्त, विषुप्त, सुप्त्वा, प्रसुष्य, स्वप्त्.

हन् (Anit) 2 P. (but A. after आ) हिंसागन्त्योः । to kill, to go,
हन्ति—हते, अहन्—अहत, हन्तु—हतां, जहि, हस्व, हन्यां, ग्रीय, जघान,
जघनिथ, जघंथ, हंतास्मि—हे, हनिष्यति—ते, अहनिष्यत्—त, अवधीत्,
अहत or अवधिष्ट, वध्यासं, वधिषीय, Pass. हन्यते, हनिष्यते or घानि-
ष्यते, अघानि or अवाधि, Caus. घातयति—ते, अजीघनत्—त, Desid.
जिघांसति—ते Deri. हत, हंतव्य, घात्य or वध्य, हंतुं, हत्वा, निहत्य
घत्, घनान्, हनिष्यत्, जघन्वस् or जघनिवस्—जघनान.

हू (हू—ङ्—Anit) 2 A. अपनयने । to conceal, to take away, to
deny. हूते, अहूत, हूतां, हूवीय, जुहूवे, हूताहे, हूष्यते, अहूष्ट, हूषीय.

॥ अथश्लु-विकरणोजुहोत्यादिगणस्तृतीयः ॥

क् (Anit) 3 P. गतौ । to go. (A with सं to join). इयर्ति; इयर्तु;
ऐयः; इय्यात्; आरत्; (other forms are like those of क् 1. P.)

कि (a Vedic root—Anit) 3 P. ज्ञाने । to know. चिकेति; चिकेतु;
अचिकेतु; चिकियात्; चिकाय; अकैषीत्.

गा (a Vedic root—Anit) 3 P. स्तुतौ जन्मनिच । to praise, to be
born. जिगाति; जिगातु; अजिगात्; जिगीयात्; जगौ; गातास्मि; गा-
स्यति; अगासीत्; गायासं.

घृ (a Vedic root—Anit) 3 P. क्षरणदीप्योः । sprinkle, to shine.
जिघर्ति; जिघर्तु; अजिघः; जिघृयात्; जघार; घर्तास्मि; घरिष्यति; अघा-
र्षीत्; घ्रियासं.

जन् (a Vedic root—Set) 3 P. जनने । to be born. जजंति; जजातः ।
जज्ञति; जजंतु; अजजन्; जजन्यात्; जजायात्; जजान; जन्यासं;
जायासं.

तुर (a Vedic root—Set) 3 P. त्वरणे । to make haste. तुतोर्ति,
तुतोर्तु; अतुतोः; तुदूर्यति; तुतोर; अतोरीत्.

दा (ङु-दा-ञ्—Anit) 3 U. दाने to give. ददाति; दत्ते; ददति-ददते; अददात्—अदत्त; ददातु; दत्तां—देहि; दत्स्व; दद्यां—ददीय. (other forms are like those of दा 1. P.)

धन् (a Vedic root—Set) 3 P. धान्ये । to bear fruit, to produce crops of grain. दधन्ति; दधन्तु; अदधत्; दधन्यात्; दधान; धनिता-स्मि; धनिष्यति; अधनीत् or अधानीत्; धन्यासं.

धा (ङु-धा-ञ्—Anit) 3 U धारण-पोषणयोः । दानेच । to hold, to put, to maintain, to give, to grant, to bear, to assume, to have. दधाति-धत्ते; दधातु-धत्तां; अदधात्—अधत्त; दध्यात्—दधीत; दधौ—दधे, दधिथ or दधाथ-दधिषे; धातास्मि—हे; धास्यति—ते; अधा-स्यत्—त; अधात्—अधित; धेयासं—धासीय; Prss. धीयते; धास्यते; or धायिष्यते; अधायि Caus. धापयति—ते; अदीधपत्—त; Desid. धित्सति—ते; Deri. हित; धेय; धातुं; हित्वा; दधत्; दधान; दधिवस्—दधान.

धिष् (a Vedic root—Set) 3 P. शब्दे । to sound. विधोष्टि; दिधेष्टु; दिधिषाणि; दिधिषाव; दिधिषाम; अविधेद्—ङ्; दिधिष्यात्; दिधिष; धेषितास्मि; धेषिष्यति; अधेषीत् ; धिष्यासं.

निज् (णिजिर्—Anit) 3 U. शौच—पोषणयोः । to wash, to purify, to nourish. नेनेक्ति-नेनिकते; नेनेक्तु-नेनिकतां; अनेनेक् or गू—अनेनिक्त; नेनिज्यात्—नेनिजीत; निनेज—निनिजे; निनेजिथ; निनि-जिषे; नेक्तास्मि—हे; नेक्ष्यति—ते; अनेक्ष्यत्—त; अनिजत् or अनेक्षीत्—अनिक्त; निज्यासं—निक्षीय; Deri. निक्त; निज्य; नेक्तुं; निक्त्वा.

पृ (Anit) 3 P. पालनपूरणयोः । to protect, to fill, to promote, to deliver. पिपार्ति. पिपर्तु. अपिपः, पिपृयात्, पपार. पपर्थ, पर्तास्मि. परि-ष्यति. अपार्षात्. प्रियासं. Pass. प्रियते. परिष्यते or पारिष्यते. अपारि. Caus. पारयति—ते. अपीपरत्—त. Desid. पुपृषाति. Deri. पृत. पार्थ or पृत्य. पर्तु. पृत्वा.

पृ (Set) 3 P. पालनपूरणयोः । to protect, to fill, to gratify (as hopes), to blow (as conch or flute). पिपार्ति. पिपूर्तः. पिपर्तु. पिपूर्ता. अपिपः; अपिपूर्ता. पिपूर्यात्. पपार. पपरुः or पप्रुः, परि(री)-तास्मि. परि(री)ष्यति. अपरि(री)ष्यत् अपारीत्. पूर्यासं Pass.

पूर्यते. परि(री)प्यते or पारिप्यते. अपारि. Desid. पिपरि(री)-
पति or पुपूर्यति. Deri. पूर्ण. परि(री)तुं, पूर्या; प्रपूर्य. पुपूर्यस् or
पपुबस्.

भस् (a Vedic root—Set) 3 P. भर्त्सन-दीप्त्योः । to censure, to
blame, to shine. बभस्ति. बभस्तु. अबभः, बप्स्यात्, बभास. भसितास्मि.
भसिष्यति. अभसीत् or अभसीत्. भस्यासं.

भी (त्रि-भी-Anit) 3 P. भये । to fear, to be afraid of, to be
anxious about. बिभेति. बिभीतः or बिभितः, बिभ्यति. बिभेत्. बिभी-
तां or बिभितां. बिभ्यतु. अबिभेत्. अबिभी(भि)ताम्. अबिभयुः,
बिभी(भि)यात्. बिभाय or बिभयांचकार. बिभेथ. बिभयिथ or
बिभयांचकर्थ. भेतास्मि. भेष्यति अभेष्यत्. अभेषीत्. भीयासं. Caus.
भाययति or भाषयते or भीषयते. अभीभयत्. अभीभषत्. अभीभषत्.
Desid. बिभीषति. Deri. भीत. भीत्वा. भेतुं.

भृ (हु-भृ-ञ्—Anit) 3 U. धारणषोषणयोः । to bear, to support,
to nourish, to protect, to produce, to bestow, to hire. बिभर्ति-बिभृते;
बिभर्तु—बिभृतां. अबिभः—अबिभृत. बिभृयात्-बिभ्रीत्.
बभार. बभ्रे or बिभ्रांचकार—चक्रे. (Other forms are like भृ 1 P.
the Desid. being बुभृषति—ते only).

मा (मा-ङ्—Anit) 3 A. माने । to measure, to weigh, to limit,
to compare in size मिमीते. मिमीतां. अमिमीत्. ममे. ममिषे.
माताहे. मास्यते. अमास्यत्. अमास्त. मासीय. Desid. मित्सते.

विज् (विजिर्—Anit) 3 U. पृथग्भावे । to separate, to divide, to
distinguish, to discern. वेवेक्ति-वेवेक्ते. वेवेक्तु—वेवेक्तां. अवे-
वेक् or ग्—अवेवेक्त. वेवेज्यात्—वेवेजीत्. विवेज-विविजे. वेक्ता-
स्मि-हे. वेक्ष्यति—ते. अविजत् or अवेक्षीत्—अवेक्त. विज्यासं. विक्षीय.
Desid. विविक्षति—ते. Deri विक्त. वेक्तुं. विक्त्वा.

विष् (विष्—Anit) 3 U. व्याप्तौ to pervade. वेवेष्टि—वेवेष्टे. वेवेष्टु—
वेवेष्टां. अवेवेष्ट-ह-अवेवेष्ट. वेवेष्ट्यत्—वेवेष्टीत्. विवेष्ट—विविष्टे. वेष्टा-
स्मि-हे. वेक्ष्यति—ते. अविषत्—अविक्षत्. विष्यासं—विक्षीय. Deri. विष्ट.
वेष्टुं. विष्ट्वा.

- च (a Vedic root-Anit) 3 P. गतौ । to go. ससर्ति. अससः, ससर्तु-
ससृयात्. ससार. ससर्थ. सर्तास्मि. सरिष्यति. असरत्. स्रियासं.
(Other forms are like those of च 1 P.).
- हा (ओ-हा-क्-Anit) 3 P. त्यागे । to abandon, to leave, to
desert, to omit, to neglect. जहाति. जही(हि)तः जहति. अज-
हात्. अजही(हि)ताम्, अजहुः जहातु. जही(हि)तां जहाहि. जही-
(हि)हि; जहतु. जह्यात्. जहौ जहित्थ. हातास्मि. हास्यति. अहासीत्.
हेयासं. Pass. हीयते. Caus. हापयति-ते. अजीहपत्-त. Desid.
जिहासति. Deri. हीन. हातुं. हित्वा.
- हा (ओ-हा-ङ्-Anit) 3 A गतौ । to go, to attain. जिहीते. अ-
जिहीत. जिहीतां. जिहीत. जहे. जहिषे. हाताहे. हास्यते. अहास्त. Deri.
हान. हेय. हातुं. हात्वा.
- हु (Anit) 3 P. दानादनयोः । प्रीणनेपि । to sacrifice, to eat, to
please. जुहोति. जुहति. अजुहोत्. अजुहवुः, जुहोतु जुहवु. जुहषि.
जुहुयां. जुहाव. जुहवांचकार. जुहविथ or जुहोथ or जुहवांचकर्थ.
होतास्मि. होष्यति. अहोष्यत्. अहौषीत्. हूयासं. Caus. हावयति-ते.
अजूहवत्-त. Desid. जुहुषति. Deri. हुत. हुत्वा. होतुं.
- हृ (a Vedic root-Anit) 3 P. प्रसह्यकरणे । to take forcibly.
जिहर्ति, अजिहः, जिहर्तु, जिह्यात्, (other forms are like those
of हृ 1 P.).
- ही (Anit) 3 P. लज्जायाम् । to blush, to be ashamed. जिहेति,
जिहियति, अजिहेत्, अजिहयुः, जिहेतु, जिहियतु, जिहीयात्, जिहीय,
जिह्यांचकार, हेतास्मि, हेप्यति, अहैषीत्, Caus. हेपयति-ते,
अजिहिपत्-त, Desid. जिहीषति, Deri. हीत or हीण, हेतुं, हित्वा.

॥ अथ श्यन् विकरणोदिवादिगणश्चतुर्थः ॥

- अण् (अण्—Set) 4 A. प्राणने । to breathe, अण्यते, आणे, आणि-
ताहे, अणिष्यते, आणिष्यत्, आणिष्ट, अणिषीय, Pass. अण्यते, अणि-
ष्यते, आणि Caus. आणयति-ते; आणिजत्-त; Desid. अणिजि-
षते; Deri. अणित; अणितुं; अणित्वा.

अन् (अन्—Set) 4 A. प्राणने । to breathe.

अस् (अस्—Set) 4 P. क्षेपणे । to throw, (U. with any preposition). अस्यति—ते; आस-आसे; असितास्मि—हे; असिष्यति—ते; आस्यत्—त; अस्यां, असिषीय, Pass. अस्यते, असिष्यते, आसि, Caus. आसयति—ते, आसिसत्—त, Desid. असिसिषति—ते, Deri. अस्त, असितुं, असित्वा or अस्त्वा, आसिवस्—आसान.

इष् (Set) 4 P. गतौ । to go, इष्यति, इयेष, एषितास्मि, एषिष्यति, एषिष्यत्, एषीत, इष्यासं.

ई (ई-ङ्—Anit) 4 A. गतौ । to go, ईयते, ऐयत, ईयतां, अयांचक्रे, एताहे, एष्यते, ऐष्यत, ऐष्ट, ऐषीय, Caus. आययति—ते, आयियत्—त, Desid. इयीषते, Deri. ईत, एतुं, ईत्वा.

उच् (Set) 4 P. समवाये । to be gathered together.

ऋध् (ऋधु—Set) 4 P. वृद्धौ । to increase, to prosper, ऋध्यति, आर्धयत्, ऋध्यतु, आनर्ध, अर्धितास्मि, अर्धिष्यति, अर्धिष्यत्, आर्धीत्, ऋध्यासं, Desid. आर्दिधिषति, ईर्त्सति, Deri. ऋद्ध, अर्धित्वा, ऋध्वा, अर्धितुं.

काश् (काश्—Set) 4 A. दीप्ती । to shine, काश्यते. (Other forms are like those of काश् 1 A.).

कुट् (Set) 4 P. कुट्टने । to break into pieces.

कुथ् (Set) 4 P. घृतीभावे । to become putrid.

कुप् (Set) 4. P. क्रोधे । to be angry, Desid. चुकोपिषति or चुकुपिषति, Deri. कुपित्वा or कोपित्वा.

कुस् (Set) 4. P. संश्लेषणे । to embrace, to surround. Desid. चुकुसिषति or चुकोसिषति, Deri. कुसित्वा or कोसित्वा, कुसितुं or कोसितुं.

कृश् (Set) 4. P. तनूकरणे । to make or become emaciated, Caus. Aor. अचकर्शत्—त or अचीकृशत्—त, Deri. कृश, प्रकृशित, कर्शितुं, कृशित्वा or कर्शित्वा.

क्रस् (क्रस्—घटादिः—Set) 4. P. ह्रणदीप्त्योः । to be crooked in mind or body, to shine, Aor. अक्रसीत् or अक्रासीत्, Deri. क्रस्त, क्रसित्वा or क्रस्त्वा, क्रसितुं.

क्रुध् (Anit) 4. P. क्रोधे । to be angry, F. क्रोद्धास्मि, क्रोत्स्यति, अक्रो-
त्स्यत्, अक्रुधत्, क्रुध्यासं, Desid. चुक्रुधति, Deri. क्रुद्ध, क्रुद्धा, क्रोर्द्ध.

कृद् (कृद्—घटादिः—Set) 4 A. वैकल्ये । to make defective.

कृम् (कृम्—Set) 4 P. ग्लानो । to be fatigued; क्लाम्यति; अक्लाम्यत्;
क्लाम्यतु; Deri. क्लान्त; क्लमितुं; क्लमिवा or क्लान्वा.

क्लिद् (क्लिद्—Wet) 4 P. आग्निभावे । to become wet; क्लेत्तास्मि or
क्लेदितास्मि; क्लेत्स्यति or क्लेदिष्यति; अक्लेत्स्यत् or अक्लेदिष्यत्; अक्लि-
दत्; क्लियासं; Desid. चिक्लिस्सति or चिक्लिदिषति or चिक्लेदिषति;
Deri. क्लिन्न; क्लेत्तव्य or क्लेदितव्य; क्लेचुं or क्लेदितुं; क्लित्वा or क्लिदि-
त्वा or क्लेदिवा.

क्लिश् (क्लिश्—Set) 4 A. (also P. according to some) उपतापे । to
be afflicted; to torment; Desid. चिक्लिशिषते or चिक्लेशिषते,
Deri. क्लिशित or क्लिष्ट; क्लिशित्वा or क्लिष्ट्वा; क्लेशितुं.

क्षम् (क्षम्—Wet) 4 P. सहने । to endure; to forgive; क्षाम्यति;
अक्षाम्यत्; क्षाम्यतु; क्षाम्येयं; क्षमितास्मि or क्षन्तास्मि; क्षमिष्यति or
क्षंस्यति; अक्षमिष्यत् or अक्षंस्यत्; अक्षमत्; क्षम्यासं Desid. चिक्षमि-
षति or चिक्षंसति; (other forms are like those of क्षम् 1 A.)

क्षिप् (Anit) 4 P. प्रेरणे । to throw; क्षिप्यति; चिक्षेप; क्षेत्तास्मि; क्षेप्स्य-
ति; अक्षैप्सीत्; क्षिप्यासं; Deri. क्षिप्त; क्षिप्त्वा; क्षेप्तुं.

क्षिब् (क्षिब्—Set) 4 P. निरसने । to spit, क्षीव्यति; अक्षीव्यत्, क्षीव्यतु,
क्षीव्यासं. Desid. चुक्ष्यति, चिक्षेविषति, Deri. क्ष्युत, क्ष्यत्वा, क्षेविवा,
क्षेवितुं.

क्षी (Anit) 4 A. हिंसायाम् । to kill, क्षीयते, चिक्षिये, क्षेत्तास्मि, क्षेप्स्यते,
अक्षेष्ट, क्षेपीय; Caus. क्षाययति—ते अचिक्षयत्—त. Desid. चिक्षीषते.

क्षुध् (Anit) 4 P. बुभुक्षायाम् । to be hungry, क्षोद्धास्मि, क्षोत्स्यति,
अक्षोत्स्यत्, अक्षुधत्, क्षुध्यासं, Desid. चुक्षुस्सति, Deri. क्षुधित, क्षुधि-
त्वा or क्षोधित्वा, क्षोर्द्ध.

क्षुब् (Set) 4 P. संचलने । to be agitated, to shake, Desid. चुक्षुभि-
षति or चक्षोभिषति, Deri. क्षुभित or क्षुब्ध.

क्षिब्ध् { जि-क्षिब्डा } (Set) 4 P. स्नेहनमोचनयोः । to melt, to discharge, क्षिब्धति, चिक्षेद्, क्षेदितास्मि, क्षेदिष्यति, क्षिब्ध्यासं, Desid. चिक्षिद्विषति-ते or चिक्षेद्विषति-ते, Deri. क्षिब्ण ro क्षेदित, क्षेदितुं, क्षिदित्वा or क्षेदित्वा.

खिद् (खिद्—Anit) 4 A. दैन्ये । to be distressed, खेत्ताहे खेत्यते, अखेत्स्यत, अखित, खित्सीय, Deri. खिन्न, खेत्तुं, खित्त्वा.

खध् (Set) 4 P. परिवेष्टने । to cover.

खप् (Set) 4 P. व्याकुलत्वे । to be confused or disturbed, Desid. जुगुपिषति or जुगोपिषति, Deri. गुपित, गुपित्वा, or गोपित्वा.

गूर (गूरी—Set) 4 A. हिंसागत्योः । to kill, to go, Deri. गूर्ण. गूरित्त्वा, गूरितुं.

गृध् (गृधु—Set) 4 P. अभिकांक्षायां । to covet, to long for, Caus. Aor. अजीगृधत्—त or अजगर्धत्—त. Deri. गृद्ध, गर्धितुं, गर्धित्वा or गृद्ध्वा.

घूर (घूरी—Set) 4 A हिंसा—वयोहान्योः । to kill, to become old, P. P. घूर्ण.

चूर (चूरी—Set) 4 A. दाहे । to burn, P. P. चूर्ण.

छो (Anit) 4 P छेदने । to cut, to mow, छ्यति, अछ्यत्, छ्यतु, छ्येयं, चच्छौ, चच्छिथ, or चच्छाथ, छातास्मि, छास्यति, अच्छास्यत् अच्छात् or अच्छासीत्, छायासं, Pass. छायते, अच्छासि, Caus. छापयति-ते, अच्छिछयत्—त, Desid. चिच्छासति Deri. छात or छित, छातुं, छात्वा or छित्वा.

जन् (जनी—Set) 4 A. प्रादुर्भावे । to be born, to grow, to become. जायते, अजायत, जायतां, जायेय, जज्ञे, जज्ञिषे, जनिताहे, जनिष्यते अजनिष्यत, अजनि, अजनिष्ट, जनिषीय, Pass. जन्यते, or जायते अजनि, Caus. जनयति, अजीजनत्, Desid. जिजनिषते, Deri. जात, जनितुं, जनित्वा.

जस् (जसु—Set) 4 P. मोक्षणे । to set free, Deri. जस्त, जसित्वा, or जस्त्वा, जसितुं.

जृ (जृ-Set) 4 A. हिंसाद्योहान्योः । कोपेच । to kill, to grow old, to be angry with. P. P. जूर्ण.

जू (जू-ष्-Set) 4 P. वयोहानौ । to grow old, to decay, to perish, to be digested. जीर्यति, अजीर्यत्, जीर्यतु, जीर्यं, जजार, जजरुः or जेरुः जजरिथ, or जेरिथ, जरि(री)तास्मि, जरि(री)ष्यति अजरि(री)ष्यत्, अजरत्, or अजारीत्, जीर्यासं, Pass. जीर्यते, जरि(री)ष्यते, अजारि, Caus. जरयति-ते, अजीजरत्-त, Desid. जिजरि(री)षति or जिजीर्षति, Deri. जीर्ण, जरि(री)तव्य, जार्य, जर्य, जरि(री)तुं. जरि(री)त्वा, अनुजीर्य, जीर्यत्, जिजीर्षस्.

मृ (मृ-ष्-Set) 4 P. वयोहानौ । to grow old.

डिप् (Set) 4 P. क्षेपे । to throw.

ढी (ढी-ङ-Set) 4 A. विहायसागतौ । to fly. डीयते, अडीयत, डीयतां, डिडेय, Deri. डीन, डीयमान. (Other forms are like those of डी 1 A.).

तप् (तप्-Anit) 4 A. ऐश्वर्ये । to be powerful, to injure, to perform penance. तेपे, तप्ताहे, तप्स्यते, अतप्त, तप्सीय, Caus. तापयति-ते, अतीतपत्-त, Desid. तितप्सते, Deri. तप्त, तप्त्वा, तप्तुं. तेषान्.

तम् (तम्-Set) 4 P. कांक्षायाम्—खेदेच । to desire, to be fatigued. ताम्यति, अताम्यत्, ताम्यतु, तताम, तेमिथ, तमितास्मि, अतमत्, तम्यासं, Caus. तमयति-ते, अतीतमत्-त; Deri. तांत, तमित्वा or तांत्वा, तमितुं.

तस् (तस्-Set) 4 P. उपक्षये । to fade away, to become exhausted, Deri. तस्त, तसित्वा or तस्त्वा, तसितुं.

तिम् (Set) 4 P. आर्द्रिभावे । to be wet, to be moist, Desid. तिति-मिषति or तितेमिषति, Deri. तिमित, तिमित्वा or तेमित्वा, तेमितुं.

तीम् (Set) 4 P. क्लेदने । to be wet or moist.

तुम् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

तुष् (Anit) 4 P. तुष्टौ । to be pleased or delighted. तुतोष, तोष्टास्मि, तोक्ष्यति, अतोक्ष्यत्, अतुषत्, तुष्यासं, Deri. तुष्ट, तुष्टा, परितुष्य, तोष्टुं.

तुर (तुरी-Set) 4 P. गतित्वरणर्हिसयोः । to go quickly, to make haste, to hurt or kill, P. P. तूर्ण.

तृप् (Wet) 4 P. तृप्तौ । to be satisfied or pleased, to please or satisfy. ततर्प, ततर्पिथ or ततर्प्य or तत्रप्य, तर्पितास्मि, तर्प्तास्मि or चत्तास्मि, अतृपत्, अताप्सत्, अत्राप्सीत्, अतर्पात्, तृप्यासं Caus. Aor. अततर्पत्—त, अर्तातृपत्—त, Desid. तितृप्सति, तितर्पिषति, Deri. तृप्त, तर्पित्वा, तृप्त्वा, नर्पितुं, तर्प्नुं, त्रप्नुं.

तृष् (त्रि-तृषा-Set) 4 P. पिपासायां । to be thirsty, to wish, Caus. Aor. अतीतृषत्—त, अततर्षत्—त. Deri. तृषित, तर्षितुं, तृषित्वा or तर्षित्वा.

त्रस् (त्रसी-Set) 4 P. उद्वेगे । to fear, to tremble, Aor. अत्रसीत्, अत्रासीत्, Deri. त्रस्त, त्रसित्वा, त्रसितुं.

दम् (दम्—Set) 4 P. उपशमे । to be quiet, to restrain, to tame, to subdue. दाम्यति, अदाम्यत्, दाम्यतु, दाम्येयं, Caus. दमयते only. अदीदमत्, Deri. दमित, दांत, दमित्वा, दांत्वा, दमितुं, दमथुः

दस् (दसु-Set) 4 P. उपक्षये । to perish, Deri. दस्त, दसित्वा, दस्त्वा, दसितुं.

दिब् (दिव-Set) 4 P. क्रीडा-विजिगीषा-व्यवहार-द्युति-स्तुति-मोद-मद-स्वप्न-कांति-गतिषु । to play with dice or gamble, to desire; to overcome, to traffic, to shine, to praise, to be glad, to be mad or drunk, to be sleepy, to wish for, to go. दीव्यति; अदी-ध्यत्; दीव्यतु; दीव्येयं; दीव्यासं; Pass. दीव्यते; Desid. दिदेविषति or द्युषति; Deri. द्यून or द्यूत; देवितुं; देवित्वा or द्यूत्वा; दीव्यत्; देवि-ष्यत्; दिदिवस्.

दी (दी-ङ्-Anit) 4 A. क्षये । to perish, to decay. दाताहे; दास्यते; अदास्यत; अदास्त; अदास्थाः, दासीय; Caus. दापयति-ते; अदीदपत्-त; Desid. दिदीषते; Deri. दीन; दातव्य; दातुं; दीत्वा; प्रदाय; दिदीयान.

दीप् (दीपी-Set) 4 A. दीप्तौ । to shine, to burn, to be illustrious, Caus. Aor. अदीदिपत्-त or अदिदीपत्-त; Deri. दीप्त; दीपित्वा; दीपितुं.

दूष (Anit) 4 P. वेङ्क्ये । to be soiled, to be impure, to sin. दोषास्मि; दोक्षयति, अदोक्षयत्-अदूषत्; दुष्यासं; Caus. दूषयति-ते, also दोषयति-ते; to make depraved, to corrupt, Desid. दूदूक्षति; Deri. दूष्ट; दोष्टुं; दूष्वा.

दू (दू-ङ्—Set) 4 A. परितापे । to suffer pain, to be sorry, to inflict pain, Caus. दावयति-ते; Deri. दून; दाव्य; or दव्य; दवितुं; दूत्वा.

दृप् (Wet) 4 P. हर्षमोहनयोः । to be glad, to be proud. ददर्प; दद-र्पिथ; or ददर्पथ or दद्वर्पथ; दार्पितास्मि or दर्पास्मि or द्रप्तास्मि; अदृपत्; अदर्पात्-अदार्प्सात्; अद्राप्सात्; Caus. Aor. अदीदृपत्-त or अदद-र्पत्-त, Desid. दिदर्पिषति or दिदृप्सति; Deri. दृप्त, दर्पित्वा or दृप्त्वा, दर्पितुं or दर्पुं or द्रप्तुं.

दो (Adit) 4 P. अवखंडने । to cut, to mow. द्यति, अद्यत्, द्यतु, द्येयं, Deri. दित, दित्वा, दातुं, other forms are like those of दा 1. P. to give.

द्रुह (Wet) 4 P. जिघांसायां । to bear hatred, to seek to hurt. द्रुद्रोह, द्रुद्रोहिथ or द्रुद्रोघ or द्रुद्रोह, द्रोहितास्मि, द्रोघास्मि, द्रोढा-स्मि, द्रोहिष्यति or द्रोक्ष्यति, अद्रुहत्, Desid. द्रुद्रोहिषति or द्रुद्रुहिषति or द्रुधुक्षति, Deri. द्रुग्ध or द्रूढ, द्रोघव्य or द्रोढव्य or द्रोहितव्य, द्रोग्धुं or द्रोढुं or द्रोहितुं, द्रुग्ध्वा or द्रूढ्वा or द्रुहित्वा or द्रोहित्वा.

धी (धी-ङ्—Anit) 4 A. आधारे । to support, to hold, to de-
spise. धेताहे, धेप्यते, अधेष्ट, धेपीय, Caus. धाययति-ते, Deri. धीन,
धेतुं, धीत्वा.

ध्र (धरी—Set) 4 A. हिंसागत्योः । to kill, to go, P. P. धूर्त.

नश् (णश्—Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

नञ् (णञ्—Wet) 4 P. अदर्शने । to disappear, to perish, to run
away, to be unsuccessful. ननाश, नेशिथ, or ननंष्ट, नशितास्मि
or नष्टास्मि, नशिष्यति or नंक्ष्यति, अनशिष्यत् or अनंक्ष्यत्, नश्यासं,
Caus. नाशयति only. Desid. निनशिषति or निनंक्षति, Deri. नष्ट,
नष्टुं or नशितुं, नष्ट्वा or नंष्ट्वा or नशित्वा.

बद्ध् (बद्ध—Anit) 4 U. बंधने । to tie, to arm or to put on oneself (mostly A. in the last sense). नद्धास्मि—हे, नत्स्यति—ते, अनासीत्—अनद्ध, नद्यासं, नत्सीय, Deri. नद्ध, नद्धुं, नद्धवा.

नृत् (नृत्ती—Set) 4 P. गात्रविक्षेपे । to dance, to jesticulate. नर्तितास्मि, नर्तिष्यति or नत्स्यति, अनर्तिष्यत् or अनत्स्यत्, Caus. नर्तयते only Caus. Aor. अननर्तत्, or अनीनृत्तत्, Desid. निनर्तिषति or निनृत्सति, Deri. नृत्त, नृत्य or नर्त्य, नर्तितुं, नर्तित्वा.

पत् (पत्—a Vedic root—Set) 4 A. ऐश्वर्ये । to be master of, to rule, to possess, to be fit for.

पद् (पद्—Anit) 4 A. गतौ । to go, to attain, to observe. पत्ताहे, पत्स्यते, अपत्स्यत, अपादि, अपत्सत, पत्सीय, Desid. पित्सते, Deri. पत्न, पत्वा, पत्तुं, प्रपद्य.

पी (पी—ङ्—Anit) 4 A. पाने । to drink. Caus. पाययति—ते.

पुष् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

पुष् (Anit) 4 P. पुष्टौ । to nourish, to support, to develop, to increase, to possess. पोष्टास्मि, पोक्ष्यति, अपोक्ष्यत्, अपुक्षत्, Deri. पुष्ट, पोष्टुं, पुष्टा, पोष्य.

पुष् (Set) 4 P. विकसने । to blow, to flower.

पूर (पूरी—Set) 4 A. आप्यायने । to fill, to satisfy, to be full, to be satisfied, Aor. अपूरिष्ट or अपूरि, Deri. पूर्ण or पूर्त.

प्री (प्री—ङ्—Anit) 4 A. प्रीतौ । to please, to be satisfied, to feel affection for. प्रेताहे, प्रेष्यते, अप्रेष्ट, Caus. प्राययति—ते.

प्लुष् (Set) 4 P. दाहे । to burn, to scorch, Desid. पुप्लुषिषति or पुप्लोषिषति, Deri. प्लोषित्वा or प्लुषित्वा.

बस् (बह्—Set) 4 P. स्तम्भे । to stop.

बिस् (Set) 4 P. क्षेपे—प्रेरणेच । to throw, to instigate, to go, to split, to grow.

बुध् (बुध्—Anit) 4 A. बोधने । to know, to understand, to awake, to be restored to one's senses. बोद्धाहे, भोत्स्यते, अभो

त्येत, अबुद्ध or अबोधि, भुत्सीय, Caus. बोधयति, अबुद्धत्, Deri. बुद्ध, बोद्धुं, बुद्ध्वा, प्रबुध्य.

बुस् (Set) 4 P. उत्सर्गे । to discharge, to emit.

व्युस् (Set) 4 P. विभागे । to divide.

भृश् (भृशु—Set) 4 P. अधःपतने । to fall down, Deri. भृष्ट, अशित्वा or भृष्टा, भर्षितुं.

भ्रम् (भ्रम्—Set) 4. P. अनवस्थाने । to be unsteady, to wander, to totter. भ्राम्यति, अभ्राम्यत्, भ्राम्यतु, भ्राम्येयं, Aor. अभ्रमत Pre. P. भ्राम्यत्; (other forms like those of भ्रम् 1 P.)

भ्रंश् (भ्रंशु—Set) 4 P. अधःपतने । to fall down, to decrease, to escape. भ्रश्यति, अभ्रश्यत्, भ्रश्यतु, भ्रश्येयं, अभ्रशत्, भ्रश्यासं, Deri. भ्रश्यत्, भ्रष्ट, भ्रंशित्वा or भ्रष्टा, भ्रंशितुं.

मद् (मदी-घटादिः—Set) 4 P. हर्षग्लेपनयोः । to rejoice, to be poor or distressed, to be intoxicated or mad. माद्यति, अमाद्यत्, माद्यतु, माद्येयं, Caus. मद्दयति—ते, also मादयति—ते, (to madden, to inebriate). Deri. मत्त, मदित्वा, मदितुं.

मन् (मन्—Anit) 4 A. ज्ञाने । to think, to suppose, to regard as, to esteem, to honour, to know. मन्ताहे, मंस्यते, अमंस्यत्, अमंस्त, मंसीय, Caus. मानयति—ते, Deri. मत, मंतुं, मत्वा, मान्य.

मस् (मसी—Set) 4 P. परिमाणे । to measure, to charge for, Deri. मस्त, मसित्वा, मसितुं.

मा (मा—ङ्—Anit) 4 A. माने । to measure.

मिद् (त्रि-मिदा—Set) 4 P. स्नेहने । to be greasy, to be soft, to melt, Desid. मिमिदिषति or मिभेदिषति.

मी (मी—ङ्—Anit) 4 A. हिंसायाश्च प्राणविधोगेच । to die, to perish, to kill, to hurt, Caus. मापयति—ते Deri. मीन, मेटुं, मित्वा.

मुष् { Set } 4 P. खण्डने । to destroy, to break, to steal, Desid. मुमुषिषति or मुमोषिषति; Deri. मोषित; मोषितुं; मोषित्वा or मुषित्वा.

सुह् (Wet) 4 P. वैचित्र्ये । to loose sense, to faint, to be bewildered, to err, to be foolish. सुमोहः; सुमोहिथ or सुमोड or सुमोग्ध; मोहितास्मि or मोग्धास्मि or मोढास्मि; मोहिष्यति or मोक्षयति; अमोहिष्यत् or अमोक्षयत्; अमुहत्; मुह्यासं; Caus. मोहयति—ते but परिमोहयते only. Desid. सुमुहिषति or सुमोहिषति or सुमुक्षति; Deri. मुग्ध or मूढ; मोहितव्य or मोग्धव्य or मोढव्य; मोहितुं or मोग्धुं or मोहुं; मोहित्वा or मुहित्वा or मुग्ध्वा or मुह्वा.

सृष्ट् (Set) 4 P. अन्वेष्टणे । to seek, to hunt.

सृष्ट् (सृष्ट—Set) 4 U. नितिक्षायास् । to bear, to endure, to suffer; to allow. Desid. मर्षित; सृष्ट्वा or मर्षित्वा.

यत् (यत्—Set) 4 P. प्रयत्ने । to strive, to endeavour, to labour, Caus. यासयति—ते; but आयासते only. Deri. यस्त; यसितुं; यस्त्वा or यस्त्वा.

युज् (युज—Anit) 4 A. समाधौ चित्तवृत्तिनिरोधे । to meditate, to curb one's mind, to concentrate the mind. योक्ताहे; योक्ष्यते; अयुक्त; Caus. योजयति Deri. युक्त; योग्य or योज्य; योक्तुं; युक्त्वा.

युध् (युध—Anit) 4 A. संप्रहारे । to fight, to contend with. योद्धाहे; योस्यते; अयोत्स्यत; अयुद्ध; युत्सीय; Caus. योधयति only. Deri. युद्ध; योद्धुं; युद्धा.

युप् (युप्—Set) 4 P. विमोहने । to confuse, Deri. युप्त; युपित्वा or योपित्वा or युप्त्वा; योपितुं.

रंज् (रंज—Anit) 4 U. रज्जति—ते; अरज्जत्—त; रज्जतु—तां; रज्येयं—य.

रध् (Wet) 4 P. हिंसा-संराध्योः । to kill, to injure, to cook, to finish. रंश्च; रधितास्मि or रद्धास्मि; रधिष्यति or रत्स्यति; अरधिष्यत् or अरत्स्यत्, अरधत्; रध्यासं; Caus. रंधयति—ते; अररंधत्—त; Desid. रिरधिषति or रिरत्सति; Deri. रद्ध; रधितुं or रद्धुं; रधित्वा or रद्धा.

राध् (Anit) 4 P. वृद्धौ । to grow, to be ready, to be favourable, to look to the welfare of. राद्धास्मि; रात्स्यति; अरात्स्यत्; अरात्सीत्; Deri. राद्ध; राद्धुं; राद्धा.

रिप् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill, to destroy.

री (री-ङ्-Anit) 4 A. स्रवणे । to ooze, to flow, Caus. रेपयति—ते; Deri. रीण; रेतुं; रीत्वा.

रुप् (with अनु. रुच-Anit) 4 A. कामे । to desire, to love, to comply with, to obey. रोद्धाहे; रोत्स्यते; अरुद्ध; रुत्सीय; Deri. रुद्ध; रोद्धुं.

रुप् (रुप्-Set) 4 P. विमोहने । to violate, to confound, to disturb, Desid. रुरुषिषति or कुरुषिषति; Deri. रुप्त, रुपित्वा or रोपित्वा or रुप्त्वा.

रुष् (Set) 4 P. हिंसायाम् । to kill.

लिष् (लिष्-Anit) 4 A. अल्पीभावे । to decrease, to become small. लेष्टाहे; लेक्ष्यते; अलेक्ष्यत; अलिक्षत.

ली (ली-ङ्-Anit) 4 A. श्लेषणे । to adhere to, to be absorbed, to be dissolved, to hide in, to rest on, to disappear. लेताहे or लाताहे; लेष्यते or लास्यते; अलेष्यत or अलास्यत; अलेष्ट or अलास्त; लेषीय or लासीय; Caus. लाययति—ते or लापयति—ते but विलाययति—ते or विलीनयति—से or विलापयति—ते or विलालयति—ते; Deri. लीन; लेतुं or लातुं; लीत्वा; विलाय or विलीय.

लुद् (Set) 4 P. विलोढने । to churn, to agitate, to roll, to wallow, to be connected with.

लुप् (लुप्-Set) 4 P. विमोहने । to be confused, to vanish. Desid. लुलुपिषति or लुलोपिषति; Deri. लुप्त; लोपितुं; लुप्त्वा or लुपित्वा or लोपित्वा.

लुम् (Set) 4 P. वाध्ने । to covet, to long for, to allure. लोभितास्मि or लोब्धास्मि; Desid. लुलुमिषति or लुलोमिषति; Deri. लुब्ध, लोभितुं or लोब्धुं; लुब्ध्वा or लुभित्वा or लोभित्वा.

वस् (वस्-Set) 4 P. स्तम्भे । to fix, to be straight, Deri. वस्त, वसित्वा or वस्त्वा; वसितुं.

वाद् (वाद्-Set) 4 A. वरणे । to choose. Deri. वादुक्त, वावर्तित्वा or वादुक्त्वा, वावर्तितुं.

बाहू (बाहू—Set) 4 A. शब्दे । to howl, to growl, to roar, Caus.

Aor. अववाशत्—त.

बिद् (विद्—Anit) 4 A. सत्तायां । to be, to exist. वेत्ताहे, वेत्स्यते, अभित्त, वित्तीय, Desid. बिबित्सते, Deri. बिन्न, विस्वा, वेत्तुं.

विस्र (Set) 4 P. प्रेरणे । to send.

वुस् (Set) 4 P. विभागे । to divide.

वृत् (वृत्—Set) 4 A. वरणे । to choose, to like.

वृष् (Set) 4 P. वरणे । to choose, to like.

व्यध् (Anit) 4 P. ताडने । to strike, to hurt, to stab, to pierce, विध्यति, अविध्यत्, विध्यतु, विध्येयं, विव्याध, विव्यधिथ or विव्यद्ध, व्यद्धास्मि, व्यध्यति, अव्यस्यत्, अव्यात्सीत्, विध्यासं, Pass. विध्यते, Desid. विव्यत्सति, Deri. विद्ध, विध्वा.

व्युष् (Set) 4 P. विभागेदाहेच । to divide, to burn, Acr. अव्युषत्, In the last sense अव्योषीत्.

व्री (व्री-ङ्—Anit) 4 A. वरणे । to choose, P. P. व्रीण.

व्रीड् (Set) 4 P. चोदनेलज्जायांच । to throw, to be ashamed.

शक् (शक्—Set) 4 U. मर्षणे । to endure, to be able. शकितास्मि—हे or शक्तास्मि—हे, शकिष्यति—ते or शक्यति—ते, अशकिष्यत्—त or अशक्यत्—त, अशकत्, अशकिष्ट or अशक्त, शक्यासं—शकिषीय, or शक्षीय, Desid. शिशकिषति—ते or शिक्षति—ते, Deri. शकित or शक्त, शकितुं or शक्तुं, शकित्वा or शक्त्वा, शकिवस्—शेकान.

शप् (शप्—Anit) 4 U. आक्रोशे । to curse, to swear.

शम् (शम्—घटादिः—Set) 4 P. उपशमे । to be calm, शाम्यति, अशाम्यत्, शाम्यतु, शाम्येयं, Caus. शामयति—ते or शामयति—ते, (but with नि—निशामयति—ते only). Deri. शांत, शम्यं or शाम्य, शांत्वा or शमित्वा, शमितुं.

शुच् (शुचिर्—Set) 4 U. पूतिभावे (हेदे) । to be wet, to be clean, Aor. अशुचत् or अशोचीत्, अशोचिष्ट, Desid. शुशुचिषति—ते or शुशोचिषति—ते, Deri. शुक्त, शुचित्वा or शोचित्वा, शोचितुं.

- शुच्** (Anit) 4 P. शोचे । to become pure, to be made clear, शोद्धास्मि, शोत्स्यति, अशोत्स्यत्, अशुचत्, शुच्यासं, Desid. शुच्यत्सति, Deri. शुद्ध.
- शुष्** (Anit) 4 P. शोषणे । to become dry, to be withered, शोष्टास्मि, शोक्ष्यति, अशोक्ष्यत्, अशुषत्, शुष्यासं, Desid. शुशुक्षति, Deri. शुष्क, शोष्टुं, शुष्टा.
- श्र** (श्रूरी—Set) 4 A. हिंसा—स्तंभनयोः । to strike, to be firm, P. P. शूर्ण.
- शो** (Anit) 4 P. तनूकरणे । to whet, to make thin, इयति, अइयत्, इयतु, इयेयं, शशिथ or शशाथ, शातास्मि, शास्यति, अशास्यत्, अशात् or अशासीत्, शायसं, Pass. शायते, Desid. शिशासति, Deri. शित or शात, शंसित (well finished), शातुं, शात्वा or शित्वा.
- श्रम्** (अश्रु—Set) 4 P. तपसिखेदेच । to perform acts of penance, to be fatigued, आश्रम्यति, अश्रम्यत्, आश्रम्यतु, आश्रम्येयं, Caus. अश्रमयति—ते or आश्रमयति—ते, Deri. आत, अमित्वा or आत्वा, अमितुं.
- श्रीष्** (Anit) 4 P. आलिंगने । to embrace, to adhere to, to unite, श्लेष्टामि, श्लेक्ष्यति, अश्लेक्ष्यत्, अश्लिषत्. In the first sense, अश्लिषत्.
- ष्टिच्** (ष्टिबु—Set) 4 P. निरसने । to spit, ष्टीव्यति, अष्टीव्यत्, ष्टीव्यतु, ष्टीव्येयं, (other forms are like those of ष्टि 1 P.).
- सम्** (षमी—Set) 4 P. परिणामे । to change form, P. P. सांत.
- सह्** (बह्—Set) 4 P. तृप्तौ । to satisfy, to be pleased, सहितास्मि, सहिष्यति, असहिष्यत्, असहीत्, Deri. सहित, सहितुं, सहित्वा.
- सिध्** (बिधु—Anit) 4 P. संराद्धौ । to be accomplished, to succeed, to be thoroughly prepared सेद्धास्मि, सेत्स्यति, असेत्स्यत्, असिधत्, Caus. साधयति—ते, also सेधयति—ते, to cause to ascertain the truth, Desid. सिषित्सति, Deri. सिद्ध, सेद्धुं, सिद्धा.
- सिब्** (बिबु—Set) 4 P. तंतुसंताने । to sew, to sow (as seed). सीव्यति, असीव्यत्, सीव्यतु, सीव्येयं. Desid. सिसेबिषति or सुस्यषति, Deri. स्यत, सेबित्वा or स्यत्वा, सेबितुं.

सह (सृह—Set) 4 P. तृप्तौ । to be satisfied.

सृ (सृ-ह—Wet) 4 A. प्राणिगर्भविमोचने । to bring forth as a child, P. P. सृत्.

सृज् (सृज—Anit) 4 A. विसर्गे । to be abandoned, to drop, सृष्टाहे, स्रक्ष्यते, असृष्ट, सृक्षीय, Caus. 'Aor. अससर्जत्—त or असीसृजत्—त, Desid. सिंसृक्षते, Deri. सृष्ट, सृष्टुं, सृष्ट्वा.

सो (सो—Anit) 4 P. अंतकर्मणि । to put an end to, to kill, to finish, स्थति, अस्थत्, स्थतु, स्थेयं, असात् or असासीत्, सेयासं, Pass. सीयते, Caus. साययति—ते. Desid. सिषासति, Deri. सित, सातुं, सित्वा.

स्तिम् { स्तिम् } (Set) 4 P. आर्द्रिभावे to become wet, to moist.
स्तीम् { स्तीम् }

सृप् (सृप्—Set) 4 P. सपुच्छाये । to pile, to collect, to erect.

स्रस् (स्रस्—Set) 4 P. निरसने । to reject, to eject, Aor. अस्रसीत् or अस्नासीत्. Caus. स्रसयति—ते or स्रासयति—ते (according to some). Deri. स्रस्त, स्रसित्वा, or स्रस्वा, स्रसितुं.

स्निह् (स्निह्—Wet) 4 P. स्नेहे । to feel affection for, to love, to be kind to, सिष्णेह, सिष्णेहिथ, or सिष्णेह or सिष्णेग्ध, स्नेहितास्मि or स्नेडास्मि or स्नेग्धास्मि, स्नेहिष्यति or स्नेक्ष्यति, अस्निहत्, Desid. सिस्निक्षति or सिस्निहिषति or सिस्नेहिषति, Deri. स्निग्ध or स्नीह, स्निहित्वा or स्नेहित्वा or स्निग्ध्वा or स्नीद्वा, स्नेहितुं, स्नेदुं, or स्नेग्धुं.

स्तुस् (स्तुस्—Set) 4 P. अदने । आदान इत्येके । अदर्शन इत्यपरे । to eat, to take, to disappear, Deri. स्तुस्त, स्तुसित्वा or स्तुस्त्वा, स्तोसितुं.

स्तुह् (स्तुह्—Wet) 4 P. उद्गिरणे । to vomit.

स्निव् (स्निव्—Set) 4 P. गतिशोषणयोः । to go, to dry, स्नीव्यति, अस्नीव्यत्, स्नीव्यतु, स्नीव्येयं, Desid. सिस्नेविषति or स्तुद्र्यषति, Deri. स्न्यत स्नेवित्वा or स्निवित्वा or स्न्यत्वा, स्नेवितुं.

स्विद् (स्विदा—Anit) 4 P. गात्रप्रक्षरणे । to perspire, स्वेत्तास्मि, स्वेत्स्यति, अस्वेत्स्यत्, अस्विदत् Desid. सिस्वित्ताति, Deri. स्विन्न, स्विन्त्वा, स्वेचुं.

इष्ट (Set) 4 P. हृष्टो । to rejoice, to exult, to stand erect as hair.
Caus. Aor. अजहृषत्—त or अजीहृषत्—त, Deri. हृष्ट or हृषित,
हृषितुं, हृषित्वा.

॥ अथ श्रु-विकरणः स्वादिगणः पञ्चमः ॥

अश् (अश्रु—Wet) 5 A. व्याप्तौसंघातेच । to pervade, to heap, to obtain, to go to, अश्नुते, अश्नुवते, आश्नुत, अश्नुतां, अश्नुवीय, आनशे, आनशिषे or आनक्षे, अशिताहे or अष्टाहे, अशिष्यते or अक्ष्यते, आशिष्यत or आक्ष्यत, आशिष्ट or आष्ट, अशिषीय or अक्षीय, Deri. अष्ट, अशितुं or अष्टुं, अशिन्वा or अष्ट्वा.

अह् (a Vedic root—Set) 5 P. व्याप्तौ । to pervade, अह्नोति.

आप् (आप्ल्—Anit) 5 P. व्याप्तौ । to pervade, to obtain, to occupy, to reach, आप्नोति, आप्नुवन्ति, आप्नोत्, आप्नोतु, आप्नुयां, आप, आपिथ, आप्नास्मि, आप्स्यति, आप्स्यत्, आपत् Desid. ईप्सति, Deri आप, आप्नुं, आप्त्वा.

क्व (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायाम् । to kill, क्वणोति.

क्वक्षि (a Vedic root—Set) 5 P. हिंसायां । to kill, क्वक्षिणोति.

क्वध् (क्वधु—Set) 5 P. वृद्धौ । to increase, to prosper, to please, क्वध्नोति, आक्ध्नोत्, क्वध्नोतु, आर्धीत्, non-conjugational forms are like those of क्वध् 4 P.

क्षि (a Vedic root—Anit) हिंसायां । to kill, क्षिणोति, क्षिणुवः-क्षिणवः, अक्षिणोत्, क्षिणोतु, क्षिणुयां; non-conjugational forms are like those of क्षि 1 P.

कृ (कृ—अ—Anit) 5 U. हिंसायां । to kill, कृणोति—कृणुते, कृण्वन्ति-कृण्वते, कृणुवः-कृण्वः, अकृणोत्-अकृणुत, कृणोतु-कृणुतां, कृणु-कृणुष्व, कृणुयां—कृणुवीय, चकार—चक्रे, कर्तास्मि-हे, करिष्यति—ते, अकरिष्यत्—त, अकार्षीत्, अकृत, क्रीयासं-कृषीय, Pass. क्रीयते, Caus. कारयति—ते, Desid. चिकीर्षति—ते, Deri. कृत, कर्तुं, कृत्वा.

चक्ष (चक्ष—a Vedic root—Set) 5 P. भक्षणे ; to eat; चक्ष्मोति.

चि (चि—ञ—Anit) 5 U. चयने । to collect, to cover, चिनोति—चिनुते, चिनुषः—चिन्वः, चिनुषहे—चिन्वहे, अचिन्व, अचिन्वि, अचिनोत्, अचिनुत, चिनोतु, चिनुतां, चिनुयां, चिन्वीय, चेतास्मि—हे, चेप्यति—ते, अचेप्यत्—त, अचेषीत्, अचेष्ट, चीयासं, चेषीय, Pass. चीयते, Caus. चाययति—ते or चापयति—ते, Desid. चिचीषति—ते or चिकीषति—ते, Deri. चित, चेतुं, चित्वा.

चिरि { Vedic roots—Set } 5 P. हिंसायाम् । to kill, चिरिणोति,
जिरि { } जिरिणोति.

तिक् { Set } 5 P. आस्कंदन—गति—वधेषु । to assail, to go, to
तिग् { } seek, to injure or kill, to challenge, तिक्नोति, तिग्नोति.

तिष् (Set) 5 P. हिंसायाम् । to kill, to challenge, तिष्णोति.

तृप् (Set) 5 P. प्रीणने । to please or to be pleased, तृप्नोति, Caus. Aor. अततर्पत्—त or असीतृपत्—त.

दष् (a Vedic root—Set) 5 P. घातनेपालनेच । to destroy, to protect. दघ्नोति, Aor. अदधीत् or अदाधीत्.

दंभ् (दंभु—Set) 5 P. दंभने । to deceive, to injure, दम्भोति, अदम्भोत्, दम्भोतु, दम्भुषाम्, दवंभ, दंभितास्मि, दंभिष्यति, अदंभीत्, दभ्यासं. Pass. दभ्यते, Desid. धिप्सति or धीप्सति or दिदंभिषति, Deri. दब्ध, दंभितुं, दब्ध्वा, or दंभित्वा.

दाश् (a Vedic root—Set) 5 P. हिंसायां । to kill, दाश्नोति.

दु (दु—दु—Anit) 5 P. उपतापे । to give pain, to burn, to be distressed, दुनोति, दुदाव, दुदधिथ—दुदोध, दोतास्मि, दोष्याति, अदोषीत्—दूयासं, Pass. दूयते, Deri. दुत, दोतुं, दुत्वा.

दृ (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायाम् to kill, दृणोति, दहार, दर्तास्मि, दरिष्यति, अदार्शीत्, द्रियासं.

धु (धु—ञ—Anit) 5 U. कंपने । to shake; to tremble; धुनोति; धुनुते; दूधाव; दूधुवे; धोतास्मि—हे; धोष्याति—ते; अधोषीत्—अधोष्ट; धूयासं—धोषीय; Caus. धावयति only.

- ध (धृ-ञ—Wet) 5 U. कंपने । to shake, to excite, to kindle, to treat roughly, धनोति; ध्रुते, धोतास्मि—हे or धवितास्मि—हे; Deri. धत; धोतुं; धवितुं; धत्वा.
- धृ (ध्रि—धृषा—Set) 5 P. प्रागल्भे । to be bold, confident, impudent or impatient; to challenge; धृष्णोति Caus. Aor. अदीधृषत्—त or अदधर्षत्—त, Deri. धर्षित or धृष्ट, धर्षितुं—धर्षित्वा.
- पृ (a Vedic root—Anit) 5 P. प्रीतो । to please, पृणोति.
- मि (डु-मि-ञ—Anit) 5 U. प्रक्षेपणे । to throw, to scatter, Deri. मित, मित्वा, मातुं, मित्रिम (मयनेननिवृत्तम्).
- राध् (Anit) 5 P. संसिद्धौहिंसायांच । to accomplish; to kill; to propitiate. राध्नोति.
- रि (a Vedic root—Anit) 5 P. हिंसायां । to kill. रिणोति.
- वृ (वृ-ञ—Set) 5 U. वरणे । to choose; to solicit; to cover; to surround; to restrain. वरि(री)तास्मि—हे, अवासीत्, अवरि(री)ष्ट, Desid. विवरि(री)षति—ते or वुवूर्षति—ते, Deri. वृत, वरि(री)-तुं, वृत्वा.
- शक् (शक्लृ—Anit) 5 P. शक्तौ । to be able; to be powerful; to bear, शक्नोति, शशाक, शेकुः शक्तास्मि, शक्ष्यति, अशकत् Desid. शिक्षति, Deri. शक्त, शक्तुं, शक्त्वा.
- शि (शि-ञ—Anit) 5 U. निशाने । to whet; to excite.
- सध् (षध्—Set) 5 P. हिंसायां । to kill, Aor. असधीत्, असाधीत्.
- साध् (षाध्—Anit) 5 P. संसिद्धौ । to accomplish. साध्नोति, साध्तास्मि, सात्थयति Desid. सिषात्सति.
- सि (षि-ञ—Anit) 5 U. बंधने । to tie, P. P. सित, सिन (mouthful), सित्वा, सेतुं.
- स्र (सु-ञ—Anit) 5 U. स्नपन—पीडन—स्नान—सुरा—संधानेषु । to cause to bathe; to churn; to pour out; to bathe; to press out juice; to distil.
- स्तिष् (टिष्—Set) 5 A. आस्कंदने । to ascend; to assail.

स्तु (स्तु-अ-*Anit*) 5 U. आच्छादने । to cover.

स्तु (a Vedic root-*Anit*) 5 P. प्रीति—पालनयोः—प्रीतिचलनयो-
रित्यन्ये । to gratify, to defend, to shake.

स्तु (a Vedic root-*Anit*) 5 P. चिंतायां । to remember; to
recollect.

हि (*Anit*) 5 P. गतौ वृद्धौच । to go; to grow.

॥ अथ श-विकरणस्तुदादिगणः षष्ठः ॥

इल् (Set) 6 P. स्वप्नक्षेपणयोः । to sleep, to throw. इलति, इयेल्,
एलितास्मि, एलिष्यति, ऐलिष्यत्, ऐलीत्, इल्यासं, इलित, एलित्वा,
एलितुं.

इष् (Set) 6 P. इच्छायाम् । to wish. इच्छति, इयेष्, एषितास्मि, or
एष्टास्मि Deri. इष्ट, एषितुं or एष्टुं, एषित्वा or इष्ट्वा, इच्छत्, ईषिविस्.

उज्झ् (Set) 6 P. उत्सर्गे । to abandon; to leave.

उँछ् (उच्छि-Set) 6 P. उँछे । to glean.

उब्ज् (Set) 6 P. आर्जवे । to make straight.

उभ् { Set } 6 P. पूरणे । to fill with.

ऋच् (Set) 6 P. स्तुतौ । to praise, ऋचति, आनर्च, अर्चितास्मि, अर्चि-
ष्यति, आर्चिष्यत्, आर्चीत्, ऋच्यासं, Desid. अर्चिचिषति, Deri.
ऋचित, अर्चितुं, अर्चित्वा.

ऋच्छ् (Set) 6 P. गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेभु । to go; to fail in facul-
ties; to become hard or congeal; (A. with सं) ऋच्छति; (with
प्र or सं प्राच्छति समृच्छते) आनर्छ, ऋच्छितास्मि, ऋच्छिष्यति,
आर्छिष्यत्, आर्छीत्, ऋच्छ्यासं, (समृच्छिताहे, समृच्छिष्यते,
समार्छिष्ट, समृच्छिषीय). Pass. ऋच्छथते.

ऋष् { Set } 6 P. हिंसायां । to kill.

ऋष् (ऋषी—Set) 6 P. गतो । to go or approach. ऋषति, (with प्र, प्रार्षति).

कङ् (Set) 6 P. मदे । to be proud.

किल् (Set) 6 P. श्वेत्यक्रीडनयोः । to become white; to sport. किलति.

कु (कु-ङ्-कुटादिः—Anit) 6 A. आर्तस्वरे । to moan, कुवते, अकु-
वत्, कुवतां, चुकुवे, कुताहे, कुप्यते, अकुप्यत, अकुत, कुषीय, Pass.
कृत्यते.

कुच् (कुटादिः—Set) 6 P. संकोचने । to contract; to shrink; to be
crooked; (generally with सं).

कुद् (कुटादिः—Set) 6 P. कौटिल्ये । to be crooked, to bend.

कुङ् (कुटादिः—Set) 6 P. बाल्येसंघातेच । to act as a child; to heap.

कुण् (Set) 6 P. शब्दोपकरणयोः । to sound; to support with gifts.

कुर (Set) 6 P. शब्दे । to sound, कुरति, Bene. कुर्यासं.

कृ (कृ-ङ्-कुटादिः—Set) शब्दे । 6 A. to sound; to groan, कुवते,
अकुवत, कुवतां, चुकुवे, कुविताहे, कुविप्यते, अकुविष्ट, कुविषीय,
Pass. कृत्यते.

कृद् (Set) 6 P. दाढ्यैर्भक्षणेषु । to become firm; to eat.

कृङ् (कुटादिः—Set) 6 P. घनत्वे । to become thick, कृढति.

कृत् (कृती—Set) 6 P. छेदने । to cut, कृतंति, अकृतत्, कृतंनु, कृतंयं,
चकर्त, कर्तितास्मि, कर्तिष्यति or कर्त्स्यति, अकर्तिष्यत् or अकर्त्स्यत्.
अकर्तीत्, कृत्यासं, Caus. Aor. अचीकृतत्-त, अचकर्तत्-त, Desid.
चिकर्तिषति or चिकृत्सति, Deri. कृत्त, कर्तिनु, कर्तित्या.

कृष् (कृष—Anit) 6 U. विलेखने । to draw; to plough. कृषति—ते,
कर्षास्मि—हे or कृष्टास्मि—हे, कर्षति—ते or कृष्यति—ते, अकर्षीत्
or अकर्षीत्, अकृषत् or अकृष्ट.

कृ (Set) 6 P. विक्षेपे । to scatter; to throw; (A. with अप् to
scratch the ground for food or abode), किरति, अकिरत्;

किरतु, चकार, करि(री)तास्मि, करि(री)ष्यति, अकरि(री)ष्यत्, अकारीत्, कीर्यासं, Pass. कीर्यते, Caus. कारयति—ते, Desid. चिकरिषति only, Deri. कीर्ण, करि(री)तुं, करि(री)त्वा.

कुङ् (कुटादिः—Set) 6 P. निमज्जनेघनिभावेच । to sink; to become thick, कुडति.

क्षि (Anit) 6 P. निवासगत्योः to dwell; to go.

क्षिप् (क्षिप—Anit) 6 U. प्रेरणे । to throw.

क्षुर (Set) 6 P. विलेखने । to scratch.

खिद् (Anit) 6 P. परिघाते परितावेच । to strike; to afflict; to be displeased. खिदति, अखिदत्, खिदतु, चिखेद, खेत्तास्मि, खेत्यति, अखेत्यत्, अखेत्सीत्, खिद्यासं, Deri. खिन्न.

खिल् (Set) 6 P. उंछे । to glean.

खुङ् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover.

खुर (Set) 6 P. छेदने । to cut.

यु (कुटादिः—Anit) 6 P. पुरीषोत्सर्गे । to void or discharge excrement. युवति, Deri. गून्.

युज् (कुटादिः—Set) 6 P. शब्दे । to sound. युजति.

युद् (कुटादिः—Set) 6 P. रक्षणे । to protect. युडति.

युष् { Set } 6 P. ग्रंथे । to string together.

युर (युरी—कुटादिः—Set) 6 A. उद्यमने । to make an effort, Pass. द्युर्यते, Desid. जुयुरिषते or जुगोरिषते. Deri. गूर्ण.

गृ (Set) 6 P. निग्रहणे । to swallow, गिरति or गिलति, अगिरत्—अगिलत्, गिरतु—गिलतु, गिरेयं or गिलेयं, जगार—जगाल, गरि(री)—तास्मि—गलि(ली)तास्मि, गरि(री)ष्यति, गलि(ली)ष्यति, अगारीत्, अगालीत्, गीर्यासं, Pass. गीर्यते, Caus. गारयति—गालयति only. Deri. गीर्ण, गीर्ष्वा, गरि(री)तुं, गलि(ली)तुं.

युट् : { कुटादिः—Set } 6 P. प्रतिघाते । to strike against.

- घुण् (Set) 6 P. भ्रमणे । to roll.
- घुर (Set) 6 P. भीमार्थशब्दयोः । to frighten; to sound.
- घूर्ण (Set) 6 P. भ्रमणे । to roll; to whirl.
- चल् (Set) 6 P. बिलसने । to play; to amuse oneself.
- चिल् (Set) 6 P. वसने । to dress. चिलति.
- चुद् (कुटादिः—Set) 6 P. छेदने । to cut. चुदति.
- चुङ् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to conceal. चुङाति.
- चृत् (चृती—Set) 6 P. हिसामंथनयोः । to kill; to hurt; to connect together, चृतमि, अचृतत्, चृततु, चृतेयं, चचर्त्, चर्तितास्मि, चर्तिष्यति or चत्स्यति, अचर्तिष्यत् or अचत्स्यत्, अचर्तात्—चृत्यासं, Caus. Aor. अचोचृतत्—त or अचचर्त्तत्—त, Desid. चिचर्तिषति or चिचृत्सति Deri. चृत, चर्तितुं, चर्तिष्या.
- छुद् (कुटादिः—Set) 6 P. भेदने । to cut, छुदति.
- छुङ् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover, छुङाति.
- छुप् (Set) 6 P. स्पर्शे । to touch, छुपाति.
- छुर (कुटादिः—Set) 6 P. भेदने । to cut; to engrave; to envelop.
- जञ् (Set) 6 P परिभाषण—हिंसा-तर्जनेषु । to say; to blame; to kill; to reprove.
- जुद् (कुटादिः—Set) 6 P. बंधने । to bind, जुदति.
- जुङ् { Set } 6 P. गतो । to go, जुङाति, जुनति.
- जुष (जुषी—Set) 6 A प्रीतिसेवनयोः । to please; to like; to take delight in; to suffer; to enter, जुषते, Desid. जुजोषिषते or जुजुषिषते, Deri. जुष्ट, जोषितुं, जोषिष्या or जुषिष्या.
- झञ् (Set) 6 P. परिभाषणभर्त्सनयोः । to speak; to blame; to menace.
- तिल् (Set) 6 P. स्नेहे । to oil; to anoint. तिलति.
- तुद् (कुटादिः—Set) 6 P. कलहकर्माणि । to quarrel; to cut, तुदति.
- तुङ् (कुटादिः—Set) 6 P. तोडने । to tear, to kill, तुङाति.
- तुण् (Set) 6 P. कौटिल्ये । to curve.

तुह् (तुह्—Anit) 6 U. व्यथने । to wound; to strike; to pain; to vex, तोत्तास्मि—हे, तोत्स्यति—ते, अतोत्स्यत्—त, अतोत्सीत्—अतुत्त, तुयासं, तुत्सीय, Deri. तुह, तुत्वा, तोचुं.

तुप्-तुप् { Set } 6 P. हिंसायां । to kill.

तुप्-तुप् { Set } 6 P. प्रीणने । to please or to be pleased.

तुह् { तुह् } Wet 6 P. हिंसायां । to kill, तर्हितास्मि—तर्हास्मि, तुंहि-
तुह् { तुह् } तास्मि—तुंहास्मि, Caus. Aor. अततर्हत्—त, अतीतर्हत्—त,
अतर्हत्—ते, Deri. तुह, तर्हिन्वा, तुंहिन्वा, तुह्वा, तर्हितुं, तर्हुं, तुंहितुं,
तुहुं.

तुद् (कुटादिः—Set) 6 P. छेदने । to cut; to break.

त्वच् (Set) 6 P. संवरणे । to cover.

तुद् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover.

दिष् (विंश—Anit) 6 U. अतिसर्जनेआज्ञापनेकथनेच । to give; to order; to tell; to show; to grant, देष्टास्मि—हे, देक्ष्यति—ते, आदि-
क्ष्यत्—त, आदिक्षत्—त, दिक्षीय, Deri. दिष्ट, दिष्ट्वा, देष्टुं.

दृ (दृ—ङ्—Anit) 6 A. आदरे । to honour; to care for; (mostly with आ), आद्रियते, आद्रियत, आद्रियतां, आद्रियेय, आद्रे, आद-
र्ताहि, आद्रिष्यते, आद्रिष्यत, आद्रित, आद्रिषीय, Pass. आद्रियते,
Caus. आदरयति—ते, आदीदरत्—त, Desid. आदिदरिषते, Deri. आदृत,
आदृतुं, आदृत्य.

दृप् (Set) 6 P. दत्तुं । to give pain.

दृप् (Set) 6 P. दत्तुं । to give pain.

दृश् (दृश्—Set) 6 P. ग्रंथे । to string; to connect; (mostly with सं), Caus. Aor. अदीदृमत्—त or अददृमत्—त, Deri. दृश्च,
दृश्चिन्वा, दृश्चिन्वा.

- इष् (Set) 6 P. उत्कृष्टे । to give pain.
 दुष् (Set) 6 P. गतिहिंसाकौटिल्येषु । to go; to kill; to make crooked.
 धि (Anit) 6 P. धारणे । to hold; to possess. धेतास्मि, धेष्वति, अधे-
 षीत्, धीयासं, Pass. धीयते.
 धू (कुटादि:-Set) 6 P. बिभ्रूने । to shake; to cause to tremble.
 धुवति, अधुवत्-धुवतु, धुवेयं, दुधाव, धुवितास्मि, धुविष्यति, अधु-
 विष्यत्, अधुवीत्.
 धृ (धृ-ङ्—Anit) 6 A. अवस्थाने । to be; to exist, ध्रियते, अ-
 ध्रियत, ध्रियतां, ध्रियेय, दध्रे, धर्ताहि, धरिष्यते, अधरिष्यत, अधृत.
 ध्रु (कुटादि:-Anit) 6 P. गतिस्थैर्ययोः । to go; to be fixed. ध्रुवति.
 ध्रुव (Set) 6 P. गतिस्थैर्ययोः । to go; to stand firm.
 निल् (जिल्-Set) 6 P. गहने । to understand with difficulty; to
 become thick.
 नुद् (णुद्—Anit) 6 U. प्रेरणे । to throw; to push; to urge on; to
 drive; to remove; to direct, नोत्तास्मि—हे, नोत्स्यति—ते, अनो-
 त्स्यत्—त, अनोत्सीत्—अनुत्त, नुदासं—नुत्सीय, Deri. नुत्त or नुत्त,
 नुत्त्वा, नोत्तुं.
 नुद् (णुद्—Anit) 6 P. प्रेरणे । to throw, कर्त्रभिप्रायेऽपिफले परस्मै-
 पदार्थः पुनः पाठः (सिद्धांत कौमुदी). This root should be Paras-
 maipadi even when the fruit of the action refers to the
 agent.
 नू (णू—कुटादि:-Set) 6 P. स्तुतौ । to praise, नुवति, अनुवत्, नुव-
 तु, नुताव, नुवितास्मि, नुविष्यति, अनुवीत्, नूयासं.
 पि (Anit) 6 P. गतौ । to go.
 पिष् (Set) 6 P. अवयवे—समूहस्यांशभावे—दीपनायांच । to form; to be
 reduced to constituent part; to light. पिंशति, अपिंशत्—पिंश-
 तु, Pass. पिंश्यते, Desid. पिपिशिषति, or पिपिशिषति, Deri. पिशित,
 पेशितुं, पिशित्वा or पेशित्वा.
 प्द (कुटादि:-Set) 6 P. संश्लेषणे । to embrace; to intertwine.
 प्द (कुटादि:-Set) 6 P. उत्सर्गे । to quit; to dismiss.

शुण् (Set) 6 P. शुभकर्मणि । to be pure or virtuous; to do a holy work.

शुर् (Set) 6 P. अग्रगमने । to precede; to lead.

शुल् (Set) 6 P. महत्त्वे । to be great or large.

शृ (शृ-ङ्—Anit) 6 A. (always with व्या) व्यायामेव्यापारेच । to be busy or active, व्याप्रियते, व्यापतीहि, व्यापृत, व्यापृषीय, Pass. व्याप्रियते, Desid. व्यापृषते.

शृङ् (Set) 6 P. सुखने । to gladden.

शृष् (Set) 6 P. प्रीणने । to please; to propitiate; Caus. Aor. अप-पर्णत्-त or अपीपृणत्-त.

प्रच्छ् (Anit) 6 P. ज्ञीप्सायां । to ask; to seek; to desire; to know, (A. with आ) पृच्छति-ते, अपृच्छत्-त, पृच्छतु-तां, पृच्छेयं-य, पप्रच्छ-पप्रच्छे, प्रष्टास्मि-हे, प्रक्षयति-ते, अप्रक्षयत्-त, अप्राक्षीत्-अप्रष्ट, पृच्छयासं-प्रक्षीय, Pass. पृच्छयते, Deri. पृष्ट, पृष्टा, प्रष्टुं.

बिल् (Set) 6 P. भेदने । to break.

बुङ् (कुटादि:-Set) 6 P. त्यागेसंवरणेच । to discharge, to cover.

बृह् (बृह्—Wet) 6 P. उद्यमने । to work, to labour. बर्हितास्मि or बर्हास्मि, बर्हिष्यति or भर्ष्यति, अबर्हिष्यत् or अभर्ष्यत्, अबर्हिह् or अभृक्षत्, Caus. Aor. अबबर्हत् or अबीबृहत्, Desid. बिबर्हिषति or बिभृक्षति, Deri. बृह, बर्हितुं or बर्हुं, बर्हित्वा or बृद्धा.

भुञ् (भुजो—Anit) 6 P. कौटिल्ये । to bend, to curve, to be crooked. भोक्तास्मि, भोक्ष्यति, अभोक्षयत्, अभोक्षीत्, Deri. भुञ्ज, भोक्तुं, भुक्त्वा.

भ्रस्ज् (भ्रस्ज्—Anit) 6 U. पाके । to fry, to roast, to parch. भृजति-ते, अभृजत्-त, भृजतु-तां, भृजेयं-य, बभ्रज्-बभर्ज, or बभ्रज्जे or बभर्जे, भ्रष्टास्मि-हे or भ्रष्टास्मि-हे, भ्रक्षयति-ते or भर्ष्यति-ते, अभ्रक्षयत्-त, or अभर्ष्यत्-त, अभ्राक्षीत् or अभर्क्षीत्-अभ्रष्ट, अभर्ष्ट, भृज्यासं-भर्क्षीय or भर्क्षीय, Pass. भृज्यते, Caus. भ्रज्यति-ते or भर्जयति-ते, Aor. अबभ्रज्जत्-त or अबभर्जत्-त, Desid. बिभ्रक्षति-ते or बिभर्क्षति-ते or बिभ्रज्जिषति-ते or बिभर्जिषति-ते. Deri. भृष्ट, भ्रष्टुं or भर्ष्टुं, भृष्टा.

भुङ् (कुटादिः—Set) 6 P. आच्छादने—संचये—निमज्जन इत्येके । to cover, to collect, to plunge.

मस्ज् (दु—मस्जो—Anit) 6 P. म्नुद्धौ । to sink down, to be immersed in water; to be disheartened; मज्जति; अमज्जत्; मज्जतु; मज्जेयं; ममज्ज; ममज्जिथ or ममंक्थ; मंक्तास्मि; मंक्ष्यति; अमंक्ष्यत्; अमांक्षीत्; मज्ज्यासं; Pass. मज्ज्यते; Caus. मज्जयति—ते; अममज्जत्—त; Desid. मिमक्षति; Deri. मग्न; मंक्तुं; मंक्त्वा; मज्जथुः

मिच्छ् (Set) 6 P. उत्फेडो । to annoy, to hurt, to obstruct.

मिल् (मिलि—Set) 6 U. संगमे । to be united with, to meet, to join, to clash, to happen. Desid. मिमिलिषति—ते or मिमेलिषति—ते; Deri. मिलित; मेलितुं; मिलित्वा or मेलित्वा.

मिष् (Set) 6 P. स्पर्धायां । to rival, to contend with, to look on or at.

मुच् (मुच्—Anit) 6 U. मोक्षणे । to free, to liberate, to release, to loosen, to abandon, to grant, to except, to shed, to discharge to dismiss, to utter, to void, मुंचति—ते; अमुंचत्—त, मुंचतु—तां; मुंचेयं—थ; मुमोच—मुमुचे; मुक्तास्मि—हे; मोक्ष्यति—ते; अमोक्ष्यत्—त; अमुचत्—अमुक्त; मुष्यासं—मुक्षीय; Pass. मुच्यते; Desid. मुमुक्षति—ते or मोक्ष्यते; Deri. मुक्त; मुक्त्तुं; मुक्त्वा.

मुद् (Set) 6 P. आक्षेप—मर्दन—बंधनेषु । to blame, to crush, to bind.

मुण् (Set) 6 P. प्रतिज्ञाने । to promise.

मुर् (Set) 6 P. संवेष्टने । to surround, to bind together, Bene. मूर्यासं.

मृ (मृ—ङ्—Anit) 6 A. (but P. in all non-conjugational tenses except the Aorist and the Bene.) प्राणत्यागे । to die, म्रियते, अम्रियत्, म्रियतां, म्रियेय, ममार, मर्तास्मि, मरिष्यति, अमरिष्यत्, अमृत, मृषीय, Pass. म्रियते Caus. मारयति—ते, अमीमरत्—त, Desid. मृमर्षति Deri. मृत, मर्तुं, मृत्वा.

मृद् (Set) 6 P. मुखने । to make happy, to rejoice.

मृण् (Set) 6 P. हिंसायां । to kill.

सृञ् (Anit) 6 P. आमर्शनेमणिधानेच । to touch, to consider, to reflect, Act. मर्शस्मि or मर्शस्मि, मर्श्यति or मर्शयति, अमर्श्यत् or अमर्शयत्, असृक्षत् or अमार्क्षीत् or अमार्शयत्, Caus. Aor. अमीसृशत् -त् or अममर्शत्-त्, Desid. मिसृक्षति, Deri. सृष्ट, मूर्ष्टु or ब्रष्टु, सृष्ट्वा.

गि (Anit) 6 P. गतौ । to go, to move.

रिफ् { Set } 6 P कथने कथनेषा । युद्ध-निंदा-हिंसा-दानेषु । to boast, to speak, to fight, to censure, to kill, to give.

रिक् (Anit) 6 P. हिंसायां । to kill, रोष्टास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरिक्षत्, Deri. रिष्ट, रेष्टु, रिष्ट्वा.

रुञ् (रुजो—Anit) 6 P. मंगे । to break, to destroy, to bend, to pain, to injure, रोक्तास्मि, रोक्ष्यति, अरोक्ष्यत्, अरौक्षीत्, Deri. रुग्ण, रोक्तुं, रुक्त्वा.

रुश् (Anit) हिंसायां । to kill, रोष्टास्मि, रोक्ष्यति, अरुक्ष्यत्; Deri. रुष्ट; रुष्ट्वा; रोष्टु.

लञ् (ओलञ्—Set) 6 A. व्रीडने । to be ashamed, to be bashful. Deri. लग्न; लजितुं; लजित्वा.

लञ् (ओलञ्—Set) 6 A. व्रीडने । to be ashamed; to be bashful, लज्जते; अलज्जत; लज्जतां; लज्जेय; ललज्जे; लज्जिताहे; लज्जिष्यते; अलज्जिष्ट; लज्जिषीय; Pass. लज्ज्यते; Caus. लज्जयति; Desid. लिलज्जिष्यते; Deri. लग्न or लजित; लजितुं; लजित्वा.

लिष् (Set) 6 P. अक्षराविन्यासे । to write, to scratch, to draw, to touch, to peck. Desid. लिलिखिषति or लिलेखिषति; Deri. लिखित, लिखित्वा or लेखित्वा.

लिप् (लिप—Anit) 6 U. उपदेहे । to anoint, to besmear, to cover, to spread over, to stain, to pollute, लिपति—ते; अलिपत्—त; लिपत्—तां, लिपेयं—यं; लिलेप—लिलिपे; लेप्तास्मि—हे; लेप्स्यति—ते; अलेप्स्यत्—त; अलिपत्—त or अलिप्त; Deri. लिप्त; लेप्तु; लिप्त्वा.

लिङ् (Anit) 6 P. गतौ । to go, to move, लेष्टास्मि, लेक्ष्यति, अलेक्ष्यत्, अलिक्षत्, Deri. लिष्ट, लेष्टु, लिष्ट्वा.

उद् { कृटादिः—Set } 6 P. संश्लेषणे । to wallow, to roll about, to join.

लुप् (लुप्—Anit) 6 U. छेदने । to cut, to break, to rob, to plunder, to seize, to suppress, लुपति—ते, अलुपत्—त, लुपतु—तां, लुपेयं—य, लुलोप—लुलुपे, लोप्तास्मि—हे, लोप्स्यति—ते, अलोप्स्यत्—त, अलुपत्—अलुप्त, Deri. लुप्त, लोपुं, लुप्त्वा.

लुभ् (Set) 6 P. विमोहने । to confound, to disturb, Deri. लुभित, लुभित्वा or लोभित्वा, लुब्ध्वा.

विच्छ् (Set) 6 P. गतौ । to go, to move, विच्छायति, अविच्छायत्, विच्छायतु, विच्छायेयं, विविच्छ or विच्छायांचकार, विच्छितास्मि or विच्छायितास्मि, विच्छिष्यति or विच्छायिष्यति, अविच्छायिष्यत् or अविच्छिष्यत्, अविच्छीत् or अविच्छायीत्, विच्छ्यासं or विच्छाट्यासं, Pass. विच्छयते or विच्छाट्यते, Caus. विच्छयति—ते or विच्छाययति—ते, Desid. विविच्छिषति or विविच्छायिषति, Deri. विच्छित or विच्छायित, विच्छितुं or विच्छायितुं, विच्छित्वा or विच्छायित्वा.

विज् (ओबिजी—Set) 6 A. भयचलनयोः । to fear, to tremble (generally with उद्) P. P. उद्दिग्.

विद् (विद्—Anit but Set according to some) 6 U. लाभे । to get, to obtain, to find, to take in marriage, विदति—ते, अविदत्—त, विदतु—तां, विदेयं—य, विवेद—विविदे, वेत्तास्मि—हे or वेदितास्मि—हे, वेत्स्यति—ते or वेदिष्यति—ते, अवेत्स्यत्—त or अवेदिष्यत्—त, अविदत्—अविन्न or अवेदिष्ट, विद्यासं—विस्तीय or वेदिषीय, Desid. विविस्सति—ते or विविदिषति—ते or विवेदिषति—ते, Deri. विन्न or विन्न, वेत्तुं or वेदितुं, विदित्वा, वित्त्वा or वेदित्वा.

विध् (Set) 6 P. विधाने । to pierce, Desid. विविधिषति or विवेधिषति.

विल् (Set) 6 P. संवरणे । to cover, to conceal.

विष् (Anit) 6 P. प्रवेशने । to enter, (A. after नि) वेष्टास्मि—हे, वेक्ष्यति—ते, अवेक्ष्यत्—त, अविक्षत्—त, Deri. विष्ट, वेष्टुं, विष्ट्वा.

वृण् (Set) 6 P. प्रीणने । to please, to gratify.

वृह् (वृह्—Wet) 6 P. उद्यमने । to work, to labour, (see बृह्).

व्यच् (Set) 6 P. व्याजीकरणे : to deceive, to defraud, विचित्रि,
अविच्यत्, विच्यत्, विच्येयं, विच्यत्, अव्यचीत् or अत्याचीत् .

व्रश्च् (ओत्रश्च्—Wet) 6 P. छेदने । to cut, to tear, to wound,
वृश्चति, अवृश्चत्, वृश्चतु, वृश्च्येयं, व्रश्च, व्रश्चितास्मि or व्रष्टास्मि,
व्रश्चिष्यति or व्रक्ष्यति, अव्रश्चिष्यत् or अव्रक्ष्यत्, अवृश्चीत् or अव्रा-
क्षीत्, Deri. वृक्ण, व्रश्चितुं or व्रष्टुं, व्रश्चित्वा.

वृड् (कुटादिः—Set) 6 P. संवरणे । to cover, to heap.

शिल् (Set) 6 P. उँछे । to glean.

शद् (शद्—Anit) 6 P. शातने । to perish gradually. (Forms are
like those of शद् 1 P.)

शुन् (Set) 6 P. गतो । to go.

शुभ् { Set } 6 P. शोभायां । to shine.

सद् (षट्—Anit) 6 P. विशरणगत्यवसादनेषु । to divide, to break,
to go, to wither, to despond, to be weary, (forms are like
those of सद् 1. P.)

मिच् (मिच्—Anit) 6 U. क्षरणे । to sprinkle, to moisten, to scat-
ter, सिंचति-ते, असिंचत्—त, सिंचतु—तां, सिंचेयं—य, सिंचिच-
सिंचिचे, सेक्तास्मि-हे, सेक्ष्यति-ते, असेक्ष्यत्—त, असिंचत्—त or
असिक्त, Deri. सिक्त, सेक्तुं, सिक्त्वा.

सिल् (बिल्—Set) 6 P. उँछे । to glean.

सुभ् (बुभ्—Set) 6 P. भाषार्हिसयोः । to speak, to kill.

सुर (बुर—Set) 6 P. ऐश्वर्यदीप्तयोः । to rule, to shine.

स्र् (स्र्—Set) 6 P. प्रेरणे । to impel, to drive, to discharge, to
remit, स्रवति, अस्रवत्, स्रवतु, स्रषाव, सवितास्मि-सविष्यति, असावीत्,
Deri. स्रत; स्रवितुं; स्रत्वा.

सृज् (Anit) 6 P. विसर्गे । to leave, to create, to let loose, to let
off, to throw, to produce, to put on, स्रष्टास्मि; स्रक्ष्यति; अस्रक्ष्यत्;
अस्त्राक्षीत्; Deri. सृष्ट; स्रष्टुं; सृष्ट्वा.

स्तुह (वृह- Wet) 6 P. हिंसायां । to kill, to hurt, to strike, स्तर्हि-
तास्मि or स्तर्ह्यास्मि; स्तर्हिष्यति or स्तर्क्षति; अस्तर्हिद् or अस्तुक्षत्;
Desid. तिस्तर्हिषति or तिस्तुक्षति; Deri. स्तुह; स्तर्हितुं or स्तर्हुः;
स्तर्हित्वा or स्तुह्या.

स्थुद् (कुटादि:-Set) 6 P. संवरणे । to cover, to hide.

स्पृश् (Anit) 6 P. संस्पर्शने । to touch, to cling to, to act upon;
to affect, to accept, to reach, to wash, स्पृष्टास्मि or स्पर्ष्टास्मि,
स्पृक्ष्यति or स्पर्क्षति; अस्पृक्ष्यत् or अस्पृक्ष्यत्; अस्पृक्षत् or अस्प्राक्षीत्
or अस्पर्क्षीत्; Caus. Aor. अपिस्पृशत्-त or अपस्पर्शत्-त; Desid.
पिस्पृक्षति, Deri. स्पृष्ट; स्पृष्टुं or स्पृष्टुः, स्पृष्ट्वा.

स्फर (कुटादि:-Set) 6 P. संचलने । to tremble, to move.

स्फुद् (कुटादि:-Set) 6 P. विकसने । to blow, to blossom, to break.

स्फुद् (कुटादि:-Set) 6 P. संवरणे । to cover.

स्फुर (कुटादि:-Set) 6 P. स्फुरणे । to throb, to palpitate, to be-
come agitated, to start, to appear clearly, to flash, Caus.
स्फारयति-ते or स्फोरयति-ते; Aor. भपुस्फुरत्-त or अपुस्फुरत्-त.

स्फुल् (कुटादि:-Set) 6 P. संचलने । to tremble, to throb.

हिल् { Set } 6 P. भावकरणे । to express amorous inclinations.

हृद् (Set) 6 P. संघाते । to collect.

॥ अथ श्रम्-विकरणो रुधादिगणः सप्तमः ॥

अंज् (अंजू—Wet) 7 P. व्यक्ति—ब्रक्षण—कांति—गतिषु । to make
clear, to anoint, to be beautiful, to go, अनक्ति, आनक्—ग्,
अनक्तु, अंज्यां, आनंज, अंजितास्मि or अंक्तास्मि, अंजिष्यति or
अंक्षति, अंजिष्यत् or अंक्ष्यत्, अंजीत्, अज्यासं, Pass. अज्यते,
Deri. अक्त, अंजितुं or अंक्तुं, अंजित्वा or अंक्त्वा or अक्त्वा.

इष्टि (जि—इन्धी—Set) 7 A. दीप्तौ । to shine, to kindle, इष्टे, ऐष्ट, ईक्षाम्, ईक्षीय, ईक्षांचक्रे, ईक्षिताहे, ईक्षिष्यते, ऐक्षिष्यत, ऐक्षिष्ट Pass-इक्ष्यते, P. P. इक्ष्.

उन् (उंदी—Set) 7 P. क्लेदने । to moisten, उनत्ति, ओनत्, उनत्तु, उंथां, उंथांचकार, उंदितास्मि, उंदिष्यति, औंदीत्, उथासं. Pass. उयते, P. P. उत्त or उन्न.

ऊत् (ऊती—Set) 7 P. वेष्टने । to surround, कृणत्ति.

क्षुद् (क्षुदिर्—Anit) 7 U. संपेषणे । to pound, to crush, क्षुणत्ति—क्षुंत्त, अक्षुणत्—अक्षुंत्त, क्षुणत्तु—क्षुंत्तां, क्षुंथां—क्षुंदीय, चुक्षोद—चुक्षुदे, क्षोत्तास्मि—हे, क्षोत्स्यति—ते, अक्षोत्स्यत्—त, अक्षुदत्—अक्षौत्सीत्—अक्षुत्त, Deri. क्षुण्ण, क्षोत्तुं, क्षुच्चा.

खिद् (खिद्—Anit) 7 A. दैन्ये । to be displeased or distressed, खित्ते, अखिदि, खित्तां, खिदीय.

छिद् (छिदिर्—Anit) 7 U. द्वेधीकरणे । to cut, to interrupt, to destroy, छिनत्ति—छित्ते, अच्छिनत्—अच्छित्त, छिनत्तु—छित्तां, छिंथां—छिंदीय, चिच्छेद—चिच्छिदे, छेत्तास्मि—हे, छेत्स्यति—ते, अछेत्स्यत्—त, अच्छिदत् or अछैत्सीत्—अच्छित्त, Deri. छिन्न, छेत्तुं, छिच्चा.

कृद् (उ—कृदिर्—Set) 7 U. दीप्तिदेवनयोः । to shine, to play, कृणत्ति, कृंत्ते, कृदिष्यति—ते or कृत्स्यति—ते, कृथासं, कृदिषीय or कृत्सीय, Caus. Aor. अचिच्छृदत् or अचच्छृदत्—त, Desid. चिच्छृदिषति—ते or चिच्छृत्सति—ते, Deri. कृन्न, कृदितुं, कृदिच्चा or कृच्चा.

तञ्च् { तंचू—Wet } 7 P. संकोचने । to contract, to shrink, तनत्ति, तंज् { तंजू—Wet } तंचितास्मि, तंजितास्मि, तंक्तास्मि, तंच्यासं, तंच्यासं, Pass. तच्यते, तज्यते, Deri. तक्त, तंजित्वा, तंचित्वा, तक्त्वा, तंक्त्वा.

तृद् (उ—तृदिर्—Set) 7 U. हिंसानादरयोः । to kill, to disregard, तृणत्ति—तृंत्ते, तर्दितास्मि—हे, तर्दिष्यति—ते, तत्स्यति—ते, अतर्दीत्—अतृदत्, अतर्दिष्ट, तृथासं—तर्दिषीय, तृत्सीय, Caus. Aor. अततर्दत्—त or अतीतृदत्—त, Desid. तितर्दिषति—ते or तितृत्सति—ते Deri. तृण्ण, तर्दितुं, तर्दिच्चा or तृच्चा.

हृद् (Set) 7 P. हिंसायां । to kill, तुणेदि.

पिष्ट् (पिष्ट्—Anit) 7 P. संचूर्णने । to grind, to pound, to crush.

पिनाष्टि, अपिनाष्टि, पिनाष्ट, पिंष्टि, पिंष्ट्यां, पेष्टास्मि, पेक्ष्यति, अपेक्ष्यत्, अपिषत्, Deri. पिष्ट, पेष्टं, पिष्ट्वा.

पृच् (पृच्—Set) 7 P. संपर्के । to touch, to bring into contact with, to unite, to satiate, to increase, पृणक्ति, अपृणक्, पृणक्तु, पृच्यां, पपर्च. Deri. पृक्त, पचिंतुं, पचिन्वा.

भञ्ज् (भञ्जो—Anit) 7 P. आमर्दने । to break, to split, to interrupt, to frustrate, to disappoint, भनक्ति, अभनक्, भनक्तु, भञ्ज्यां, बभञ्ज, भंक्तास्मि, भंक्ष्यति, अभंक्ष्यत्, अभंक्षीत्, भञ्ज्यासं, Pass. भञ्ज्यते, Desid. बिभंक्षति, Deri. भञ्ज, भंक्तुं, भंक्त्वा or भक्तवा.

भिद् (भिदिर्—Anit) 7 U. विदारणे । to break, to cut asunder, to transgress, to divide, to open, to cause to expand, to change, to perplex, to distinguish, to disturb, to betray, to set at variance, भिनत्ति—भिन्ते, अभिनत्—अभिन्त, भिनत्तु—भिन्तां, भिन्तां—भिदीय, बिभेद्—बिभिदे, भेत्तास्मि—हे, भेत्स्यति—ते, अभेत्स्यत्—त, अभिदत् or अभेत्सीत्—अभिन्त, Deri. भिन्न or भिन्नं (a fragment), भेत्तुं, भिन्त्वा.

भुञ्ज् (Anit) 7 P. पालने । to protect, to govern, to rule, [A. अनवने । to eat, to enjoy, to endure, to pass (as time)]. भुनक्ति—भुंक्ते, अभुनक्—अभुंक्त, भुनक्तु—भुंक्तां, भुंज्यां—भुंजीय, भुभोज—भुभुजे, भोक्तास्मि—हे, भोक्ष्यति—ते, अभोक्ष्यत्—त, अभोक्षीत्—अभुक्त, Caus. भोजयति—ते, (but भोजयति only in the sense of eating), Deri. भुक्त, भोज्य or भोग्य, भोक्तुं, भुक्त्वा.

युञ्ज् (युजिर्—Anit) 7 U. योगे । to join, to unite, to apply, to use, to meditate, to concentrate the mind, to prepare, to grant, to intend, (A. after a preposition ending in a vowel), युनाक्ति—युंक्ते, अयुनक्—अयुंक्त, युनक्तु—युंक्तां, युंज्यां—युंजीय, युयोज—युयुजे, योक्तास्मि—हे, योक्ष्यति—ते, अयोक्ष्यत्—त, अयुजत् or अयोक्षीत्—अयुक्त.

रिच् (रिचिर्—Anit) 7 U. विरेचने । to purge, to empty, to evacuate, रिणक्ति—रिक्ते, अरिणक्—अरिक्त्, रिणक्तु—रिक्तां, रिच्यां—रिचीय, रिरेच—रिरिचे, रेक्तास्मि—हे, रेक्ष्यति—ते, अरेक्ष्यत्—त, अरिचत् or अरेक्षीत्—अरिक्त्, Deri. रिक्त्, रेक्त्, रिक्त्वा.

रुच् (रुचिर्—Anit) 7 U. आवरणे । to oppose, to obstruct, to besiege, to enclose, to obscure, to harass, रुणद्धि—रुद्धे; अरुणत्—अरुद्ध; रुणद्धु—रुद्धां; रुद्ध्यां—रुद्धीय; रुरोध—रुधे; रोद्धास्मि—हे; रोत्स्यति—ते; अरोत्स्यत्—त; अरुधत् or अरोत्सीत्—अरुद्ध; Desid. रुरुत्सति—ते; Deri. रुद्ध; रोद्धुं; रुद्ध्वा.

विच् (विचिर्—Anit) 7 U. पृथग्भावे । to divide, to separate, to discern, to remove from, विनक्ति—विक्ते; अविनक्—अर्विक्त्; विनक्तु—विक्तां; विच्यां—विचीय; विवेच—विविचे; वेक्तास्मि—हे; वेक्ष्यति—ते; अवेक्ष्यत्—त; अविचत् or अवेक्षीत्—अर्विक्त्; Desid. विविक्षति—ते; Deri. विक्त्; वेक्त्; विक्त्वा.

विज् (ओ—विजी—Set) 7 P. भय-चलनयोः । to fear, to tremble, to be disgusted, विनक्ति; अविनक्; विनक्तु; विज्यां; विवेज; विजितास्मि; P. P. विज्.

विद् (विद्—Anit) 7 A. विचारणे । to discuss, to reason upon, to consider, to understand, विक्ते; अविदत्; विक्तां; विदीय; Deri. विन्न or वित्त; वेत्तुं; वित्त्वा; (other forms are like those of विद् 4. A.).

वृच् (वृची—Set) 7 P. वर्जने । to abandon, to exclude, वृणक्ति; P. P. वृक्त.

वृष् (वृजी—Set) 7 P. वर्जने । to avoid, P. P. वृक्त.

शिष् (शिष्टु—Anit) 7 P. विशेषणे । to distinguish, to leave as a remainder, शिनष्टि; अशिनट्; शिनष्टु; शिष्यां; शिशेष; शेष्टास्मि; शेक्ष्यति; अशेक्ष्यत्; अशिषत्; Desid. शिशिक्षति; Deri. शिष्ट; शेष्टुं; शिष्ट्वा.

हिस् (हिंसि—Set) 7 P. हिंसायाम् । to kill हिनस्ति; अहिनत्; हिनस्तु; हिंस्यां; जिहिंस; Pass. हिंस्यते.

॥ अथ उ-विकरणस्तनादिगणोऽष्टमः ॥

कृन् (कृणु—Set) 8 U. गतौ । to go, कृणोति-कृणुते or *अणोति; अणुते; आणोत्—आणुत; कृणोतु—कृणुतां or अणोतु—अणुतां; कृणुयां—कृण्वीय or अणुयां—अण्वीय; आनर्ण—आनृणे; अणितास्मि—हे; अणिष्यति—ते; आर्णीत्—आणिष्ट or आर्त; कृण्यासं—अणिषीय; Pass. कृण्यते; Caus. अर्णयति—ते; Desid. अर्णिनिषति—ते; Deri. कृत; अर्णितुं; अर्णिष्वा or कृत्वा.

कृ (कृ—कृ—ञ्—Anit) 8 U. करणे । to do, to make, करोति—कुरुते; अकरोत्—अकुरुत; करोतु—कुरुतां; कुर्यां—कृवीय; चकार—चक्रे; कर्तास्मि—हे; करिष्यति—ते; अकरिष्यत्—त; अकार्षीत्—अकृत; क्रियासं—कृषीय; Pass. क्रियते; Caus. कारयति—ते; Aor. अचीकरत्—त; Desid. चिकीर्षति—ते; Deri. कृत; कर्तुं; कृत्वा.

क्षन् (क्षणु—Set) 8 U. हिंसायाम् । to wound, to hurt, to kill, क्षणोति-क्षणुते; अक्षणोत्—अक्षणुत; क्षणोतु—क्षणुतां; क्षणुयां—क्षण्वीय; चक्षाण—चक्षणे; क्षणितास्मि—हे; क्षणिष्यति—ते; अक्षणिष्यत्—त; अक्षणीत्—अक्षणिष्ट or अक्षत; क्षण्यासं—क्षणिषीय; Pass. क्षण्यते; Caus. क्षणयति—ते; अचिक्षणत्—त; Desid. चिक्षणिषति—ते; Deri. क्षण; क्षणितुं; क्षणित्वा or क्षत्वा.

क्षिन् (क्षिण्—Set) 8 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt, क्षिणोति or क्षेणोति—क्षिणुते or क्षेणुते, अक्षिणोत् or अक्षेणोत्—अक्षिणुत or अक्षेणुत, क्षिणोतु or क्षेणोतु—क्षिणुतां or क्षेणुतां, क्षिणुयां or क्षेणुयां—क्षिण्वीय or क्षेण्वीय, चिक्षेण—चिक्षिणे, अक्षेणीत्—अक्षेणिष्ट or अक्षित, क्षिण्यासं—क्षेणिषीय, Pass. क्षिण्यते, Desid. चिक्षिणिषति—ते or चिक्षेणिषति—ते, Deri. क्षित, क्षेणितुं, क्षिणित्वा or क्षेणित्वा or क्षित्वा.

घृन् (घृणु—Set) 8 U. दीप्तौ । to shine, to burn

* The roots कृन्, क्षिन्, घृन्, तृण्, etc. (all of the 8th conjugation) have their penultimate vowels gunated optionally before the conjugational sign.

तव् (तव्—Set) 8 U. विस्तारे । to spread, to stretch, to do, to spin out.

तृण् (तृण्—Set) 8 U. अदने । to eat, to graze.

मन् (मन्—Set) 8 A. अवबोधने । to know, to think. भेने, अमनिष्ट् or अमत्, Desid. भिमनिषते, Deri. मत, मनितुं, मनिस्वा or मत्वा.

वन् (वन्—Set) 8 A. याचने । to beg, to request, to seek, Deri. वत् वनितुं, वनित्वा or वत्वा.

मन् (वण्—Set) 8 U. दाने । to give, to honour, to obtain, to worship, Aor. असनीत् or असानीत्—असनिष्ट् or असात्, Bene. सन्यासं or सायासं, सनिषीय, Pass. सन्यते or सायते, Desid. सिसनिषति—ते or सिषासति—ते, Deri. सात्, सनितुं, सनित्वा or सात्वा.

॥ अथ श्रा-विकरणः क्र्यादिगणो नवमः ॥

अञ् (Set) 9 P. भोजने । to eat, (with प्र to drink) अश्नाति, आश्नात्, अश्नातु, अश्नीयां, आश, अशितास्मि, अशिष्यति, आशिष्यत्, आशीत्, अद्यासं, Caus. आशयति, Desid. अशिषिषति, Deri. अशित, अशितुं, अशित्वा.

इष् (Set) 9 P. आभीक्ष्ये । to repeat, इष्णाति, ऐष्णात्, इष्णातु, इष्णीयां, (other forms are like those of इष् 4 P.).

उध्रस् (Set) 9 P. उंछे । to glean, उध्रस्नाति, उध्रसांचकार, उध्रसितास्मि, उध्रसिष्यति, औध्रसिष्यत्, औध्रासीत्, उध्रस्थान्.

क्व् (Set) 9 P. गतौ । to go, क्वाणाति—आर्णात्, क्वाणातु. क्वाणीहि क्वाणीयां, अरांचकार, अरि(री)तास्मि, अरि(री)ष्यति, अरि(री)ष्यत्, आरीत्, ईयासं, Pass. ईर्यते, Caus. आरयति—ते, Desid. इयीषति, Deri. ईर्ण, अरि(री)तुं, ईर्त्वा.

कुथ् { Set } 9 P. संश्लेषणे संक्लेशेच । to cling to, to hurt.
कुथ् { }

कुष् (Set; but Wet when preceded by निस्). 9 P. निष्कर्षे । to draw out, to extract, to tear, to expel, कुष्णाति, अकुष्णात्, कुष्णातु, कुष्णीयां, चुकोष, कोषितास्मि, (निष्कोषितास्मि or निष्कोष्टास्मि), कोषिष्यति, (निष्कोषिष्यति or निष्कोक्ष्यति), अकोषिष्यत् (निरकोषिष्यत् or निरकोक्ष्यत्), अकोषीत् (निरकोषीत् or निरकुक्षत्), कुष्यासं, Desid. चुकोषिषति or चुकुषिषति, (निश्चुकोषिषति or निश्चुकुषिषति or निश्चुकुक्षति), Deri. कुषित but निष्कृषित only, कोषितुं (निष्कोषितुं or निष्कोष्टुं), कुषित्वा only.

कू (कू-ञ्—Set) 9 U. शब्दे । to sound, कुनाति-कुनीते, चुकाष—चुकुवे, कवितास्मि—हे, कविष्यति—ते, अकाषीत्—अकविष्ट, कृयासं—कविषीय.

कृ (कृ-ञ्—Set) 9 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt, कृणाति-कृणीते, अकृणात्—अकृणीत्, कृणातु—कृणीतां, कृणीयां—कृणीय, चकार—चक्रे, करि(री)तास्मि—हे, कुरि(री)ष्यति—ते, अकारीत्—अकरि(री)-ष्ट or अकीर्ष्ट, कीर्षासं—करिषीय or कीर्षीय, Pass. कीर्यते, Deri. कीर्ण, करि(री)तुं, कीर्त्वा.

कूट् (कूट्—ञ्—Set) 9 U. शब्दे । to sound, कूटनाति—कूटनीते.

क्री (डु-क्री-ञ्—Anit) 9-U. द्रव्यविनिमये । to buy, क्रीणाति-क्रीणीते, अक्रीणात्—अक्रीणीत्, क्रीणातु—क्रीणीतां, क्रीणीयां—क्रीणीय, क्रेतास्मि—हे, क्रेष्यति—ते, अक्रेषीत्—अक्रेष्ट, क्रीयासं—क्रेषीय. Caus. क्रापयति—ते, अचिक्रापत्—त, Deri. क्रीत, क्रेतुं, क्रीत्वा.

कुट् (Set) 9 P. हिंसने । to kill, कुटनाति.

क्लिश् (क्लिश्—Wet) 9 P. विबाधने । to torment, to distress, क्लिश्नाति, अक्लिश्नात्, क्लिश्नातु, क्लिश्नीयां, चिक्लेश, क्लेशितास्मि or क्लेष्टास्मि, क्लेशिष्यति or क्लेक्ष्यति, अक्लेशिष्यत् or अक्लेक्ष्यत्, अक्लेशीत् or अक्लिक्षत्, क्लिष्यासं, Desid. चिक्लिशिषति or चिक्लेशिषति or चिक्लिक्षति, Deri. क्लिशित or क्लिष्ट, क्लेशितुं or क्लेष्टुं, क्लिशित्वा or क्लिष्ट्वा.

क्षी (क्षीप्—Anit) 9 P. हिंसायाम् । to kill; क्षि(क्षी)णाति, अक्षि(क्षी)णात्, क्षि(क्षी)णातु, क्षि(क्षी)णीयां. (Other forms are like those of क्षि 1 P.). Deri. क्षीत, क्षेतुं, क्षीत्वा.

क्षुभ् (Set) 9 P. संचलने । to tremble; to agitate; **क्षुभ्राति**. **अक्षुभ्रात्**, **क्षुभ्रातु**, **क्षुभ्नीयां**, Aor. **अक्षोभीत्**, Pre, P. **क्षुभ्न्त**. (Other forms are like those of **क्षुभ्** 4 A.).

खच् (Set) 9 P. **भूतप्रादुर्भावे** । to be born again; to come forth.

खध् (Set) 9 P. **रोषे** । to be angry.

गृ (Set) 9 P. **ज्ञप्ते** । to sound; to speak; to praise; **जगार**, Desid. **जिगरि**(री) **षति** or **जिगीर्षति**. (Other forms are like those of कृ 9 P. with ग् for कृ).

ग्रंथ् (Set) 9 P. **संदर्भे** । to put together; to compose; to arrange, to fasten; **ग्रथ्नाति**, **अग्रथ्नात्**, **ग्रथ्नातु**, **ग्रथ्नीयां**, **जमंथ** or **त्रेय**, **अमंथीत्**, **मथ्यासं**, Pass. **मथ्यते**, Deri. **मथित**, **ग्रंथितुं**, **ग्रथित्वा** or **ग्रंथित्वा**.

ग्रह् (ग्रह—Set) 9 U. **उत्पादाने** । to take; to captivate; to buy; to understand; **गृह्णाति—गृह्णीते**, **अगृह्णात्—अगृह्णीत**, **गृह्णातु—गृह्णीतां**, **गृह्णीयां—गृह्णीय**, **जग्राह—जगृहे**, **ग्रहीतास्मि—हे**, **महीष्यति—ते**, **अग्रहीष्यत्—त**, **अमहीत्—अग्रहीष्ट**, **गृह्यासं—महीषीय**, Desid. **जिघृक्षति—ते**, Deri. **गृहीत**, **महीतुं**, **गृहीत्वा**.

जृ (Set) 9 P. **वयोहानौ** । to grow old; to waste away; to decay; **जृणाति**, Aor. **अजारीत्**. (Other forms are like those of कृ 9 P. with ज् for कृ).

ज्ञा (Anit) 9 U. **अवबोधने** । to know; to ascertain; to recognize; to consider; **जानाति—जानीते**, **अजानात्—अजानीत**, **जानातु—जानीतां**, **जानीयां—जानीय**, **जज्ञौ—जज्ञे**, **ज्ञातास्मि—हे**, **ज्ञास्यति—ते**, **अज्ञास्यत्—त**, **अज्ञासीत्—अज्ञास्त**, **ज्ञेयासं** or **ज्ञायासं—ज्ञासीय**, Pass. **ज्ञायते**, Caus. **ज्ञापयति—ते**, also **ज्ञपयति—ते** (to cause to see; to exhibit; to gratify; to slay). Desid. **जिज्ञासते**, Deri. **ज्ञात**, **ज्ञेय**, **ज्ञातुं**, **ज्ञात्वा**.

ज्या (Anit) 9 P. **वयोदानौ** । to become old, to decay; **जिनासि**, **अजिनात्**, **जिनातु**, **जिनीहि**, **जिनीयां**, **जिज्यौ**, **ज्यातास्मि**, **ज्यास्यति**, **अज्यास्यत्**, **अज्यासीत्**, **जीयासं**, Pass. **जीयते**, Caus. **ज्यापयति—ते**, Desid. **जिज्यासति**, Deri. **जीन**, **ज्यातुं**, **जीत्वा**.

- झृ (Set) 9 P. वयोहानौ । to become old; to decay; (forms are like those of कृ 9 P. with झृ for कृ).
- तुभ् (Set) 9 P. हिंसायाम् । to kill; तुभ्नाति.
- वृ (Set) 9 P. विदारणे । to tear; to split open; to fear; Caus. दारयति—ते, also दरयति—ते in the last sense; (other forms are like those of कृ 9 P. with वृ for कृ).
- वृ (वृ-ञ्-Set) 9 U. हिंसायाम् । to kill; वृणाति—वृणीते; वृदाव—वृदुवे; वृवितास्मि—हे; वृविष्यति—ते; अद्रावीत्—अद्रविष्ट; वृयासं—वृविषीय.
- धृ (धृ-ञ्-Wet) 9 U. कंपने । to shake; to tremble; धुनाति—धुनीते; अधुनात्—अधुनीत्; धुनातु—धुनीतां; धुनीयां—धुनीय; P. P. धुन; Pre. P. धुनत्—धुनान. (Other forms are like those of धृ 5 U.).
- धृ (Set 9 P.) वयोहानौ । to grow old. (Forms are like those of कृ 9 P. with धृ for कृ).
- ध्रस् (उध्रस्-Set) 9 P. उंछे । to glean, ध्रस्नाति; Deri. ध्रस्त; ध्रसित्वा or ध्रस्त्वा; ध्रसितुं.
- नभ् (जभ्-Set) 9 P. हिंसायां । to kill. नभ्नाति.
- नृ (घटादिः—Set) 9 P. नये । to lead; Caus. नरयति—ते (नये); नारयति—ते (नयादन्यत्र). (Other forms are like those of कृ 9 P. with नृ for कृ).
- पुष् (Set) 9 P. पुष्टौ । to nourish, to bring up; to develop, to support, to augment; to show; to have; पुष्णाति, अपुष्णात्, पुष्णातु, पुषाण, पुष्णीयां, P. P. पुषित Pre. P. पुष्णत्. (Other forms are like those of पुष् 1 P.).
- पृ (पृ-ञ्-Set) 9 U. पवने । to purify; to discern; to contrive, पुनाति—पुनीते, अपुनात्—अपुनीत्, पुनातु—पुनीतां, पुनीयां—पुनीय, पुषाव—पुषवे, पवितास्मि—हे, पविष्यति—ते, अपविष्यत्—त, अपावीत्—अपविष्ट, पूयासं—पविषीय, Deri. पूत, पून (destroyed), पवितुं, पूत्वा.
- पृ (Set) 9 P. पालनपूरणयोः । to protect, to nourish, to fill, to blow, to satisfy, पृणाति, अपृणात्, पृणातु, पृणीयां, Pre. P. पृषत्. (Other forms are like those of पृ 3 P.).

प्री (प्री-ञ्—Anit) 9 U. तर्पणेकांतौच । to please, to delight, to show kindness to, to love, to desire, to take delight in. (Forms are like those of क्री 9 U. with प् for क्.).

पुष् or प्लुष् { Set } 9 P. स्नेह्ण—सेचन—पूरणेषु । to become wet, to sprinkle, to fill, पुष्णाति, P. P. पुषित, Ger. प्रोषित्वा, and प्लुष् 1 P.).

प्ली (Anit) 9 P. गतौ । to go, प्लीनाति, पिष्टाय, प्लेतास्मि, प्लेयति, अप्लेयीत्, प्लीयासं.

बंध् (Anit) 9 P. बंधने । to bind, to attract, to catch, to imprison, to wear, to form, to compose, to fix on, to bear fruit, बध्नाति, अबध्नात्, बध्नातु, बध्नीयां. बबंध, बंध्तास्मि, भंत्स्यति, अभंत्स्यत्, अभंत्सीत्, बध्यासं, Pass. बध्यते, Desid. बिभंत्सति, Deri. बद्ध, बद्धं, बद्धा.

भृ (Set) 9 P. भर्त्सने । मरणेऽप्येके । to blame, to censure, to nourish to maintain, Bene. भूर्यासं, Pass. भूर्यते, Desid. बुभूर्यति, Deri. भूर्ण, भूर्त्वा. (Other Forms are like those of कृ 9 P. with भ् for क्.).

भ्री (Anit) 9 P. भये । भ्रइत्येके । to fear, to support. (Forms are like those of क्री 9 P. with भ् for क्.).

मंथ् (Set) 9 P. विलोढने । to churn, to shake, to destroy, to afflict, मथ्नाति, अमथ्नात्, मथ्नातु, मथ्नीयां, Pre. P. मथ्नात्. (Other forms are like those of मंथ् 1 P.).

मी (मी-ञ्—Anit) 9 U. हिंसायाम् । to kill, to destroy, to hurt, to lessen, मीनाति—मीनीते, अमीनात्—अमीनीत, मीनातु—मीनीतां, मीनीयां—मीनीय, Deri. मीत, मातुं, मीत्वा. (Other forms are like those of मि 5 U.).

सुष् (Set) 9 P. स्तेये । to steal, to carry off; to excel; to cover; to captivate; सुष्णाति, असुष्णात्, सुष्णातु, सुषाण, सुष्णीयां, Aor. असोषीत्, Desid. सुसुषिषति. (Other forms are like those of सुष् 4 P.).

सृङ् (Set) 9 P. क्षोदे सुखेच । to pound; to be happy; सुङ्गाति.
(Other form are like those of सृङ् 6 P.).

सृङ् (Set) 9 P. क्षोदे । to grind; to crush; to bruise; to squeeze; to press; to pound; to rule; to overcome; सृङ्गाति, असृङ्गात्, सुङ्गात्, सृदान, सृङ्गीयां.

मृ (Set) 9 P. हिंसायाम् । to kill; to injure; Bene. मूर्यासं, Pass. मूर्यते, Desid. मृष्यति. Deri. मूर्ण, मूर्त्वा. (Other forms are like those of कृ 9 P.).

यु (यु—ञ्—Anit) 9 U. बंधने । to bind; युनाति—युनीते, अयुनात्—अयुनीत, युनात्—युनीतां, युनीयां—युनीय, युयाव—युयवे, योतास्मि—हे, योष्यति—ते, अयोष्यत्—त, अयोषीत्—अयोष्ट, युयासं—यांषीय, Pass युयते, Desid. युयषति—ते, Deri. युत, योतुं, युस्वा.

री (Anit) 9 P. गतिरेषणयोः । to go; to move; to howl; रिणाति, अरिणात्, रिणात्, रिणीयां, रिराय, रेतास्मि, रेप्यति, अरेप्यत्, अरेषीत्, रीयासं, Caus. रेपयति—ते, Desid. रिरिषति, Deri. रीण, रेतुं, रीत्वा.

ली (Anit) 9 P. श्लेषणे । to adhere to; to melt; to be absorbed in; लिनाति, लिनाय, ललौ, लिलयिथ or लिलेथ or ललिथ or ललाथ, लातास्मि or लेतास्मि, लास्यति or लेप्यति, अलास्यत् or अलेप्यत्, लीयासं, Desid. लिलीषति, Pre. P. लिनत्. (Other forms are like those of ली 4 A).

लृ (लृ—ञ्—Set) 9 U. (but generally A. after व्यति) छेदने । to cut; to pluck; to divide; to destroy; लृनाति—लृनीते, लृलाव—लृलुवे, लवितास्मि—हे, लविष्यति—ते, अलावीत्—अलाविष्ट, लृयासं—लविषीय, Pass लृयते, Caus. लावयति—ते, Desid. लृलृषति—ते, Deri. लृन—लव्य or लाव्य, लृत्वा, लवितुं.

विष् (Anit) 9 P. विप्रयोगे । to separate; to disjoin; विष्णाति.

वृ (वृ—ङ्—Set) 9 A संभक्तौ । to serve; to worship; वृणीति, अवृणीत, वृणीतां, वृणीय, वव्रे, वरि(री)ताहे, वरि(री)प्यते, अवरि(री)प्यत्, अवरि(री)ष्ट or अवृत्त, वरिषीय or वृषीय, Desid.

विवरि(री)पते or वुवूर्षते. (Other forms are like those of वृ 5 U.).

वृ (वृ—ञ—Set) 9 U. वरणे । to choose; to select; (but A. only in the sense of “ to support; to bear ”) ववार—ववरे, अवारीत्—अवरि(री)ष्ट or अवूर्ष्ट Bene. वृयासं—वरिषीय or वृषीय Pass. वृयते, Deri. वूर्ण, वूर्त्वा. (Other forms are like those of कृ 9 U. with वृ for कृ).

व्री (Anit) 9 U. वरणे । to choose, to select, to hold, to go व्रीणाति, वित्राय, व्रेतास्मि, व्रेष्यति, अव्रैषीत्, व्रीयासं, Caus. व्रेषयति—ते, Desid. विव्रीषति. Deri. व्रीणि, व्रेतुं, व्रीत्वा.

व्ली (Anit) 9 P. वरणे । to choose, to select, to hold, to go. (Forms are like those of व्री 9 P. with व्लृ for वृ).

वृ (Set) 9 P. हिंसायाम् । to tear asunder, to split in pieces, to hurt, to kill, शशार. (Other forms are like those of कृ 9 P. with वृ for कृ).

अंश् (Set) 9 P. विमोचन—प्रतिहर्ष—संदर्भेषु । to loosen, to liberate, to gladden, to bind; to arrange. अश्नान्ति, शंश्थ, अश्थात्, Pass. अश्यते, Deri. अश्थित, अश्थित्वा or अंश्थित्वा.

श्री (श्री—ञ—Anit) 9 U. पाके । to cook, to dress, Caus. आययति—ते, अशिश्यत्—त. (Other forms are like those of क्री with शृ for कृ).

सि (षि—ञ—Anit) 9 U. बंधने । to tie, to bind, सिनाति—सिनीति, असिनात्—असिनीत्, सिनातु—सिनीतां, सिनीयां—सिनीय, Pre. P. सिनत्—सिनान. (Other forms are like those of सि 5 U.).

स्कंभ् (स्कंभु—a sautra root—Set) 9 P. रोधन—स्तंभनयोः । to obstruct, to stop, स्कभ्नाति, चस्कंभ, स्कंभितास्मि, स्कंभिष्यति, अस्कभत् or अस्कंभीत्, स्कभ्यासं, Deri. स्कब्ध, स्कंभित्वा, स्कब्ध्वा, स्कंभितुं.

स्कु (स्कु—ञ—Anit) 9 U. आप्रवरणे । to go by leaps, to cover, to raise, स्कुनाति—स्कुनीति, (स्कुनोति—स्कुनुते); चुस्काव-

चुस्कुवे, स्कोतोस्मि—हे, स्कोप्यति—ते, अस्कोषीत्—अस्कोष्ट, स्कु-
यासं—स्कोषीय, Caus. स्कावयति—ते, Deri. स्कुत, स्कोतुं, स्कुत्वा.

स्कुम् (Set—a sautra root) 9 P. रोधने—धारणेच । to hinder, to
hold, स्कुभ्नाति, चुस्कुम्भ, स्कुभ्यासं, Pass. स्कुभ्यते, Deri. स्कुब्ध,
स्कुभित्वा or स्कुब्ध्वा.

स्तम् { Set } 9 P. रोधने—धारणेच । to stop, to support, स्तभ्ना-
स्तम्भ् { ति, तस्तम्भ, अस्तम्भत् or अस्तम्भीत्, स्तभ्यासं, Pass.
स्तभ्यते, Deri. स्तब्ध, स्तम्भितुं, स्तम्भित्वा or स्तब्ध्वा.

स्तृ (स्तृ—अ—Set) 9 U. आस्तरणे । to cover, to spread, तस्तार—
तस्तरे. (Other forms are like those of कृ 9 U. with स्तृ
for कृ).

हिठ { Set } 9 P. धृतप्रादुर्भावे । to be born again, to come
हेठ { forth.

हेट् (Set) 9 P. विबाधायाम् । to be wicked, to vex, to hinder.

॥ अथ णिजन्तश्चुरादिगणो दशमः ॥

अघ् (Set) 10 U. पापकरणे । to sin, अघयति—ते; अघयांचकार—चक्रे-
बधुव—आस; अघयितास्मि—हे; अघयिष्यति—ते; भाजिघत्—त;
अघयासं—अघयिषीय.

अङ्क (Set) 10 U. पदेलक्षणेच । to go, to mark, अंकयति—ते; (also
अंकापयति—ते), आंचकत्—त; Pass. अंक्यते; also अंकाप्यते.

अङ्ग (Set) 10 U. पदेलक्षणेच । to go, to mark, अंगयति—ते;
(अंगापयति—ते).

अञ्च (अञ्च—Set) 10 U. विशेषणे । to distinguish, to particularise.

अञ्ज (अञ्जि—Set) 10 U. भाषायां । to speak.

अंष्ट्र (Set) 10 U. अनादरे । to despise.

अंध् (Set) 10 U. दृष्ट्युपधाते दृष्ट्युपसंहारे । to become blind, to shut eyes.

अम् (Set) 10 U. रोगे । to be ill, to afflict with sickness.

अम्बर (Set) 10 P. संभरणे । to bring together.

अर्क् (Set) 10 U. स्तवनेतपनेच । to praise, to heat.

अर्घ् (Set) 10 U. मूल्ये । to be worth.

अर्च (Set) 10 U. पूजाया । to worship.

अर्ज (Set) 10 U. प्रतियत्नेसंपादनेच । to procure.

अर्थ (अर्थ—Set) 10 A. उपयांचायां । to request, to beg, अर्थयते
also अर्थापयते; Pass. अर्थ्यते, also अर्थाप्यते.

अर्ह (Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt.

अर्ह (Set) 10 U. पूजायाम् । to worship.

अवधीर् { or { Set { 10 U. अवधीरणे । to despise, to disregard. Desid.
अवधीर् { { अविवधीरयिषति—ते or अवविधीरयिषति—ते.

अंश् (Set) 10 U. विभाजने । to distribute; अंशयति—ते; also
अंशापयति—ते

अंस् (असि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

अंस् (Set) 10 U. समाधाते । to distribute.

अंह (अहि—Set) 10 U. भासने । to shine.

आदोल् (Set) 10 U. आंदोलने । to swing, Desid. आंदुदोलयिषति—ते.

आप् (आप्—Set) 10 U. लभने । to obtain.

इल् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to cast, एलयति—ते.

ईड् (Set) 10 U. स्तुतौ । to praise.

ईर् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to pronounce.

उग्रस् (Set) 10 U. उंछे । to glean.

उलंङ् (उलङि—Set) 10 U. उत्क्षेपणे । to throw up.

- ऊन् (Set) 10 U. परिहाणे । to lessen, to deduct.
ऊर्च (Set) 10 U. बलप्राणनयोः । to be strong, to live.
ओलङ् (ओलङि-Set) 10 U. क्षेपे । to throw.
कण् (Set) 10 P. निमीलने । to wink.
कन्द (कठि—Set) 10 U. आध्याने । to be anxious, to remember with regret.
कङ् (काठि—Set) 10 U. भेदने । (वितुषीकरणे) रक्षणेच । to separate the chaff from the grain, to protect.
कञ् (Set) 10 U. शैथिल्ये । to slacken, कञ्जयति—ते; (also कञ्जापयति—ते).
कथ् (Set) 10 U. वाक्यप्रबन्धे । to tell, कथयति—ते; (also कथापयति—ते); Pass. कथ्यते; also कथाप्यते.
कर्ण् (Set) 10 U. भेदने । to bore, (with आ, to hear).
कर्त् (Set) 10 U. शैथिल्ये । to slacken.
कल् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, कलयति—ते; Aor. अचीकलत्—त.
कल् (Set) 10 U. गतौसंख्यानेच । to go, to count, to hold, to know, to regard; कलयति—ते; Aor. अचकलत्—त.
काल् (Set) 10 U. कालोपदेशे । to count the time, Aor. अचकालत्—त.
कित् (Set) 10 P. निवासे । to dwell, केतयति.
किल् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send.
किष्क् (किष्क—Set) 10 A. वधे । to kill.
कीद् (Set) 10 U. वर्णे । to tinge, to colour
कुट् (कुट—Set) 10 A. छेदने । to break to pieces, कोटयते.
कुटुब् (कुटुब्—Set) 10 A. धारणे । to support, कुटुंबयते.
कुट् (Set) 10 U. छेदन-भर्त्सनयोः । to cut, to censure.
कुट् (कुट्—Set) 10 A. प्रतापने । to boil.
कृण् (Set) 10 U. आमंत्रणे to invite, कुणयति—ते.

कुंद् (कुटि—Set) 10 U. वेष्टने । to cover.

कुंद् (कुटि—Set) 10 U. रक्षणे । to protect.

कुत्स् (कुत्स—Set) 10 A. अवक्षेपणे । to despise, to blame.

कुद् (Set) 10 U. मिथ्योक्तौ । to tell a lie.

कुद् (कुटि—Set) 10 U. अनृतभाषणे । to tell a lie.

कुप् (Set) 10 U. भाषायांद्युतौ च । to speak, to shine.

कुमार (Set) 10 U. क्रीडायाम् । to play.

कुंप् { कुपि }
कुंब् { कुबि } (Set) 10 U. आच्छादने । to cover, to dress.
कुंभ { कुभि }

कुंश् (कुशि—Set) 10 U. दीप्तौ । to shine.

कुंस् (कुसि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

कुस्म् (कुस्म—Set) 10 A. कुस्मितस्मयने । to smile improperly.

कुह (कुह—Set) 10 A. विस्मापने । to surprise, to deceive. कुहयते.

कुद् (Set) 10 U. परितापेपरिदाहे च । to burn, to give pain.

कुद् (कुट—Set) 10 A. आप्रवणे अवसादने च । to avoid giving; to render indistinct or unintelligible.

कुण (कृण—Set) 10 A. संकोचने । to contract.

कुण् (Set) 10 U. आभाषेमंत्रणे च । to speak, to hold a consultation.

रुप् (Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak, रुपयति-ते.

रुप् (रुपु—Set) 10 U. सामर्थ्ये । to be able, कल्पयति-ते.

कृत् (Set) 10 U. संशब्दने । to mention, to celebrate. कीर्तयति-ते

केत् (केत्—Set) 10 U. श्रावणे-निमंत्रणे-आमंत्रणे च । to make hear, to call, to advise.

क्रथ (घटादिः—Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, क्रथयति-ते.

क्रंद् (Set) 10 U. क्रंदसातत्ये । to cry out continually, (generally with आ).

हृय् (घटादिः—Set) 10 U. वधे । to kill, हृययति—ते.

कृप् (घटादिः—Set) 10 U. अव्यक्ते शब्दे । to whisper, कृपयति—ते.

क्षञ् (क्षजि—Set) 10 U. क्लृञ्जीवने । to live in distress.

क्षप् (Set) 10 U. क्षेपेऽप्रेरणेच । to throw, to cast, क्षपयति—ते.

क्षप् (क्षर्षि—Set) 10 U. क्षत्स्यां । to endure, to forgive.

क्षल् (Set) 10 U. शौचकर्मणि । to wash, to cleanse, क्षालयति—ते, अक्षालयत्—त, क्षालयतु—तां, क्षालयांचकार—चक्रे, क्षालयितास्मि—हे, क्षालयिष्यति—ते, अचिक्षालत्—त, क्षाल्यासं—क्षालयिषीय, Pass. क्षाल्यते, क्षालिष्यते or क्षालयिष्यते, अक्षालि, Desid. चिक्षालयिषति—ते Deri. क्षालित, क्षालयितुं, क्षालयित्वा, प्रक्षाल्य.

क्षेद् (Set) 10 U. भक्षणे । to eat.

क्षोद् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to cast.

खच् (Set) 10 U. बंधने । to fasten, to set. खचयति—ते

खट् (Set) 10 U. संवरणे । to cover, to screen.

खट् (Set) 10 U. भेदने । to break in pieces.

खंड् { खडि—Set }
खुद् { खुडि— } 10 U. भेदने । to break in pieces.

खेद् { Set } 10 U. भक्षणे । to eat.

खोद् { Set } 10 U. क्षेपेभक्षणेच । to throw, to eat.

खण् (Set) 10 U. शब्दे । to sound, गजयति—ते.

गण् (Set) 10 U. संख्याने । to count, गणयति—ते, also गणापयति, Pass. गण्यते, also गणाप्यते.

गद् (गदी -Set) 10 U. देवशब्दे । to thunder, गदयति-ते.

गंध्र (गंध्र-Set) 10 A. अर्द्धने । to injure, to ask, गंधयते.

गर्ज (Set) 10 U. शब्दे । to roar.

गर्द् (Set) 10 U. शब्दे । to sound.

गर्ध्र (Set) 10 U. अभिकांक्षायाम् । to desire.

गर्व (गर्व-Set) 10 A. माने । to be proud, गर्वयते.

गर्ह (Set) 10 U. विनिन्दने । to censure, to blame.

गल् (गल्-Set) 10 A. स्रवणे । to flow, to dissolve, गालयते.

गवेष् (Set) 10 U. मार्गणे : to seek, to hunt after.

गह (Set) 10 U. गहने । to be thick, to enter deeply into, गहयति-ते.

गुण् (Set) 10 U. आमंत्रणे-आग्नेडने-आवृत्तौच । to invite, to advise, to multiply. गुणयति-ते.

गुंद् (गुंढि -Set) 10 U. (generally with अव) वेष्टने । to enclose, to envelop.

गुंद् (गुंढि -Set) 10 U. वेष्टने-रक्षणे-चूर्णनेच । to enclose, to protect, to pound.

गुंद् (गुंढि -Set) 10 U. मिथ्याकथने । to tell a lie.

गुप् (Set) 10 U. भाषायांभासनेच । to speak, to conceal, to shine.

गुर्द् (Set) 10 U. निकेतनं । to dwell, गृहयति-ते.

गूर (गूर-Set) 10 A. उद्यमने । to make an effort.

गूर्द् (Set) 10 U. स्तुतौ । to praise.

गु (Set) 10 A. विज्ञाने । to know, गारयते.

गृह् (गृह्-Set) 10 A. ग्रहणे । to take, to seize, गृहयते.

गोम् (Set) 10 U. उपलेपने । to smear, to anoint.

ग्रंथ (Set) 10 U. बंधनेसंदर्भेच । to bind, to arrange.

ग्रस् (Set) 10 U. ग्रहणे । to take, to devour.

- ग्रास् (Set) 10 U. आमंजणे । to invite, to conceal.
 घद् (Set) 10 U. चलने—संघाते—भाषायांच । to move, to collect,
 to speak.
 घट् (Set) 10 U. चलने । to shake, to stir.
 घट् (घटि¹ —Set) 10 U. भाषायाम् । to speak, to shine.
 घुष् (घुषि¹ —Set) 10 U. विशब्दने । to proclaim, to announce.
 घृ (Set) 10 U. प्रलवणेछादनेच । to sprinkle, to cover, धारयति—ते.
 चक्कू (Set) 10 U. व्यथने । to suffer, to give pain.
 चट् (Set) 10 U. भेदने । to kill, to injure; to break.
 चंड् (चडि —Set) 10 U. कोपने । to be angry.
 चन् (Set) 10 U. भ्रद्धोपहनयोः । to believe, to kill.
 चप् (Set) 10 U. परिकल्कने । to grind, चपयति—ते.
 चप् (चपि¹ —Set) 10 U. गतो । to go.
 चर् (Set) 10 U. संशये । to doubt, (with वि, असंशये to think).
 चर्च् (Set) 10 U. अध्ययने । to peruse, to study.
 चर्च् (Set) 10 U. भक्षणे । to eat, to chew.
 चल् (Set) 10 U. भृतौ । to foster, to cherish.
 चह् (Set) 10 U. दंभेशाठ्येच । to be wicked, to be proud, to
 cheat, चहयति—ते.
 चि (चि¹ —ञ्—Set) 10 U. चयने । to collect, चययति—ते or चपय-
 ति—ते, Pass. चय्यते or चप्यते.
 चिक्कू (Set) 10 U. व्यथने । to give pain.
 चिद् (Set) 10 U. परप्रेष्ये । to send out.
 चिद् (चित्—Set) 10 A. संचेतने । to think, to perceive, to see,
 to regain consciousness, चेतयते.
 चित्र् (Set) 10 U. चित्रकरणे अद्भुतदर्शनेच । to paint, to make
 variegated, to see or regard anything as wonderful.

चिन् (चिति—Set) 10 U. स्तुत्यां । to contemplate, to think, to discuss.

चिह्न (a sautra root—Set) 10 U. लक्षणे । to mark.

चीकृ (Set) 10 U. आमर्षणे । to suffer.

चीव् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

चुक्कृ (Set) 10 U. व्यथने । to suffer pain.

$$\begin{array}{l} \text{चुद} \\ \text{चुर्} \\ \text{चुद्र} \end{array} \left\{ \begin{array}{l} \text{—Set} \\ \text{चुटि} \\ \text{चुडि} \end{array} \right\} 10 \text{ U. छेदने । to cut.}$$

चुद् (Set) 10 U. अल्पीभावे । to become small.

चुद् (Set) 10 U. संचोदने । to drive, to put forward, to press, to push on.

चुंश्च (चुबि—Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill.

चुर (Set) 10 U. स्तेये । to steal, to assume.

चुल् (Set) 10 U. समुच्छ्राये । to raise, to elevate.

चूर्ण (Set) 10 U. प्रेरणे संकोचनेच । to pulverize, to crush, to drive, to contract.

चृप् (Set) 10 U. संदीपने । to excite, to light.

च्यु (Set) 10 U. सहनेहसनेच । to endure, to laugh, च्यावयति—ते.

च्युस् (Set) 10 U. सहनेहसनेच । to endure, to laugh.

छद् (Set) 10 U. आच्छादने । to close, to conceal, to cover, P. P. छन्न or छादित.

छद् (Set) 10 U. अपवारणे । to conceal, to cover, छदयति—ते.

छद् (छदि—Set) 10 U. संवरणे । to cover, to please, to persuade.

छर्द् (Set) 10 U. वमने । to vomit.

छिद् (Set) 10 U. भेदने । (कर्णभेदने, करणभेदने) to perforate, to bore.

छृद् (छृदि—Set) 10 U. संदीपने । to kindle, छर्दयति—ते.

- हृप् (Set) 10 U. संदीपनेयाच्चेनेच । to kindle, to beg.
 छेद् (Set) 10 U. द्वैधीकरणे । to divide, to cut.
 जम् (जभि—Set) 10 U. नाशने । to destroy.
 जल् (Set) 10 U. अपवारणे । to cover.
 जस् (जहु—Set) 10 U. हिंसायांताडनेच । to hurt, to strike.
 जंस् (जसि—Set) 10 U. रक्षणेमोक्षणेच । to protect, to release.
 जिन्व् (जिधि—Set) 10 U. भाषायाच् । to speak.
 जुङ् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to direct.
 जुष (Set) 10 U. परितर्कणेपरितर्पणेच । to think, to examine,
 to be satisfied.
 कृ (Set) 10 U. वयोहानौ । to grow old, to decay, जाययति—ते.
 ज्ञप् (Set) 10 U. ज्ञानेज्ञापनेच । to know, to cause to know, to
 see, to please, ज्ञपयति—ते, Desid. जिज्ञपयिषति—ते or ज्ञीप्सति—
 ते, P. P. ज्ञप्त or ज्ञपित.
 ज्ञा (Set) 10 U. नियोगे । (generally with आ) to command, to
 direct, आज्ञापयति—ते.
 ज्रि (Set) 10 U. वयोहानौ । to grow old, to decay, जाययति—ते.
 टंक् (टकि—Set) 10 U. बंधने । to build.
 टिप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.
 ढप् (ढप—Set) 10 A. संचाते । to collect, ढापयते.
 ढच् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.
 ढिप् (ढिप—Set) 10 A. संचाते । to collect, to heap together.
 ढिप् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to send.
 तद् (Set) 10 U. आघातेभाषायांच । to strike, to beat, to play
 upon a musical instrument, to speak.
 तन् (तनु—Set) 10 U. श्रद्धोपकरणयोः । to confide in, to assist.
 तन् (तन्नि—Set) 10 A. कुटुंबधारणे । to support, to maintain, to
 govern, तंत्रयते.

तप् (Set) 10 U. संतापे । to heat, to burn, to afflict.

तर्क (Set) 10 U. दीप्तायांकांक्षायांवितर्केच । to shine, to intend, to suppose, to guess, to think of.

तर्ज (तर्ज—Set) 10 A. भर्त्सने । to menace, to censure, तर्जयते.

तल् (Set) 10 U. प्रतिष्ठापयाम् । to be full or complete, to fix, to establish.

तंस् (तसि—Set) 10 U. अलंकरणे । to adorn, to deck.

तिज् (Set) 10 U. निशाने । to whet, to sharpen, (with उद् to excite).

तिल् (Set) 10 U. स्नेहे । to oil, to be greasy.

तीर् (Set) 10 U. पारगतौकर्मसमाप्तौच । to finish, to get through.

तुज् { —Set } 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । to strike, to
तुज् { तुजि } be strong, to take, to live.

तुत्थ (Set) 10 U. आवरणे । to cover.

तुब् (Set) 10 U. अदर्शने अर्दनेच । to be invisible, to trouble.

तुल् (Set) 10 U. उन्माने । to weigh, to measure.

तूण (तूण—Set) 10 A. पूरणे । to fill up.

तृप् (Set) 10 U. तृप्तौसंदीपनेच । to be satisfied, to light.

त्रस् (Set) 10 U. ग्रहणेधारणेवारणेच । to take, to hold, to oppose.

त्रस् (त्रसि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

त्रुद् (त्रुट्—Set) 10 A. छेदने । to cut.

दंड (Set) 10 U. दंडनिपातनेदमनेच । to punish, to fine, to be subdued.

दंभ् (Set) 10 U. प्रेरणे । to send, to propel.

दल् (Set) 10 U. विदारणे । to cut, to tear.

दंश् (दशि—Set) 10 A. दंशने । to bite, to sting.

दंश् (दशि—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

- दृस् (दृस्—Set) 10 A. दर्शनदर्शनयोः । to see, to bite, दासयते.
 दृस् (दृस्—Set) 10 A. दर्शनदर्शनयोः । to see, to bite.
 वृस् (वृस्—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.
 दात् (Set) 10 U. छेदने । to cut, to divide.
 दिव् (दिव्—Set) 10 U. मर्दने । to rub.
 दिव् (दिव्—Set) 10 A. परिरूजने । to cause to lament.
 दुःख् (Set) 10 U. दुःखक्रियायाम् । to give pain, दुःखयति—ते, also
 दुःखापयति—ते, Pass. दुःखयते, also दुःखाप्यते.
 दुल् (Set) 10 U. उत्क्षेपे । to shake to and fro.
 दृप् (Set) 10 U. संदीपने । to light, to kindle.
 दृम् (दृम्—Set) 10 U. भये । to fear.
 दृम् (Set) 10 U. संदर्भे । to string, to connect.
 धक्क् (Set) 10 U. नाशने । to kill, to destroy.
 ध् (ध्—अ—Set) 10 U. कंपने । to shake, to agitate, धनयति—ते,
 Pass. धन्यते.
 धूप् (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.
 धृक् { Set } 10 U. कान्तिकरणे । to make splendid.
 धृक् { Set } 10 U. धारणे । to hold, to owe, धारयति—ते.
 धृक् (Set) 10 U. प्रसहने । to offend, to overcome.
 धेक् (Set) 10 U. दर्शने । to see.
 भ्रस् (उभ्रस्—Set) 10 U. उच्छे । to glean.
 ध्वन् (Set) 10 U. अव्यक्तेशब्दे । to sound, ध्वनयति—ते.
 नक्क् (Set) 10 U. नाशने । to perish.
 नद (णट्—Set) 10 U. भाषायाम् । to speak.

नैद् { णद् } (Set) 10 U. भाषायाम् । to speak, to shine.
नल् { णल् }

निवास् (निवास्—Set) 10 U. आच्छादने । to cover.

निष्क् (णिष्क्—Set) 10 A. परिमाणे । to measure, to weigh.

पक्ष् (Set) 10 U. परिग्रहे । to seize, to accept, to take aside.

पच् (पचि—Set) 10 U. विस्तारवच्ने । to spread, to make clear.

पद् (Set) 10 U. भाषायाविष्टनेच । to speak, to cover.

पद् (Set) 10 U. ग्रथे । to string, to envelop, to clothe, पटयति—ते.

पंड् (पण्डि—Set) 10 U. नाशनेसंहतौच । to destroy, to collect.

पत् (Set) 10 U. देवशब्देगतौवा । to thunder, to go, पतयति—ते.

पथ् (Set) 10 U. प्रक्षेपे । to throw.

पद् (पद्—Set) 10 A. गतौ । to go, to move, पदयते.

पंथ् (पथि—Set) 10 U. गतौ । to go.

वर्ण् (Set) 10 U. हरितभावे । to make green.

प्ल्यल् (Set) 10 U. लवणपवनयोः । to cut, to wash in water impregnated with alkaline salt.

पश् (Set) 10 U. बंधने । to bind, to fetter.

पष् (Set) 10 U. गतौ । to go, to move, पपयति—ते.

पस् (पसि—Set) 10 U. नाशने । to destroy.

पार (Set) 10 U. कर्मसमाप्तौ । to bring to a conclusion, to accomplish.

पाल् (Set) 10 U. रक्षणे । to protect, to govern.

पिच्छ् (Set) 10 U. कुट्टने । to split, to cut, to divide

पिज् (Set) 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । to kill, to be strong, to take, to dwell.

पिज् (पिजि—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौच । to speak, to shine.

पिङ् (Set) 10 U. संचाते । to roll into a lump, to heap.

गिस् (Set) 10 U. गतो । to go.

गिस् (गिस् -Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

पीड् (Set) 10 U. अवगाहने । to afflict, to harass, to annoy, to squeeze, to press, to oppose, to give pain.

उद् (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

उद् (अर्दतः -Set) 10 U. संसर्गे । to be in contact, to bind together, पुटयति-ते.

उट् (Set) 10 U. अल्पीभावे । to decrease, to diminish.

उण् (Set) 10 U. संघाते । to collect.

उट् { उटि } (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

उर्द् (Set) 10 U. निकेतने । to dwell, to invite, पूर्वयति-ते.

उल् (Set) 10 U. संघाते महत्वे च । to heap, to be great or large.

उष् (Set) 10 U. धारणे । to maintain, to promote.

उस् (Set) 10 U. अभिवर्धने । to increase, to crash, to pain, to punish.

उस्त् (Set) 10 U. आदरानादरयोः । to honour, to dishonour, to respect, to disrespect.

पूज् (Set) 10 U. पूजायां । to worship, to honour.

पूर (पूरि —Set) 10 U. आप्यायने । to kill, to cover, to intensify.

पूर्ण { Set } 10 U. संघाते । to collect.

पृच् (Set) 10 U. संयमने । to hinder, to oppose, to join.

पृथ् (Set) 10 U. प्रक्षेपे । to throw, to send, to direct.

पृ (Set) 10 U. पालनपूरणे । to protect, to fill, पारयति-ते.

प्रथ् (Set) 10 U. प्रख्याने । to proclaim, to manifest, to increase, to throw, to publish, प्रथयति-ते.

प्री (Set) 10 U. तर्पणे । to please, to gratify, प्रीणयति—ते also (प्राययति—ते) : प्रीण्यांचकार—चक्रे, प्रीणयितास्मि—हे, प्रीणयिष्यति—ते, अपिप्रीणत्—त, प्रीण्यासं—प्रीणयिषीय, Pass. प्रीण्यते, Desid. पिप्रीणयिषति—ते, Deri. प्रीणित, प्रीणयितुं, प्रीणयित्वा.

प्रेखोल् (Set) 10 U. आंदोलने । to swing, to shake.

बंध् { Set } 10 U. संयमने । to bind, to restrain.

बर्ह् (Set) 10 U. हिंसायां । भाषायांदीप्तौच । to kill, to speak, to shine.

बल् (घटादिः—Set) 10 U. प्राणने । to breathe, बलयति—ते.

बल्ह् (Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

बस्त् (बस्त—Set) 10 A. अर्दने । to injure, to ask, to go.

बिल् (Set) 10 U. भेदने । to break, to split, to divide.

बुक् (Set) 10 U. भषणे । to bark, to speak.

बुस्त् (Set) 10 U. आदरानादरयोः । to respect, to disrespect.

ब्रूस् (Set) 10 U. हिंसायाम् । to kill, to hurt.

भक्ष् (Set) 10 U. अदने । to eat, to devour, भक्षयति—ते.

भज् (Set) 10 U. विश्राणने । to give, to cook.

भंज् (भजि—Set) 10 U. भाषायांदीप्तौच । to speak, to shine.

भंङ् (भडि—Set) 10 U. कल्याणे—सुखे—प्रतारणेच । to be fortunate, to be happy, to cheat.

भर्त्स् (भर्त्स—Set) 10 A. तर्जने । to menace, to reprove, to beride.

भल् (भल्—Set) 10 A. आमंडने । to see, to behold.

भाज् (Set) 10 U. पृथक्करणे । to divide, to distribute.

भाम् (Set) 10 U. क्रोधे । to be angry.

भू (Set) 10 U. अवकल्कने । to be purified, to consider, to mix, भावयति—ते.

भू (भू—Set) 10 A. प्राप्तौ । to obtain, to attend, भावयते.

- श्रू (Set) 10 U. अलंकारे । to adorn.
 श्रू (श्रू—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.
 श्रू (श्रू—Set) 10 U. आशाविशंकनयोः । to hope, to fear.
 मद् (मद्—Set) 10 U. श्रूयायां । to adorn.
 मद् (मद्—Set) 10 A. तृतीययोगे । to gratify, to please.
 मद् (मन्—Set) 10 A. स्तम्भे । to be proud, to stop.
 मन् (मन्—Set) 10 A. उपपरिभाषणे । to consult, to advise, to ponder over. मन्त्रयते.
 मर्च (Set) 10 U. शब्देग्रहणे च । to sound, to take.
 मद् (Set) 10 U. पूजायां । to worship, महयति—ते.
 मद् (मद्—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, shine.
 मन् (मान—Set) 10 A. स्तम्भे । to stop, to be proud.
 मान् (Set) 10 U. पूजायां । to worship.
 मार्ग (Set) 10 U. अन्वेषणे । to seek, to strive after, to obtain.
 मार्ज (Set) 10 U. शब्देऽशुद्धौ च । to sound, to cleanse, to purify.
 मिज् (मिज्—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.
 मिद् (मिद्—Set) 10 U. स्नेहने । to love, to melt, to become far.
 मिश्र (Set) 10 A. संपर्के । to mix, to add, to combine.
 मी (Set) 10 U. गतौ । to go, to move. माययति—ते.
 मुच् (Set) 10 U. प्रमोचने मोदने च । to loosen, to liberate, to rejoice.
 मुद् (Set) 10 U. संचूर्णने । to crush, to grind, to break.
 मुद् (Set) 10 U. संसर्गे । to mix, to unite.
 मुस्त् (Set) 10 U. संचाते । to collect.
 मूत्र (Set) 10 U. प्रस्रवणे । to discharge urine.
 मूल (Set) 10 U. रोपणे । to cause to grow, to rear.

सृग् (सृग्—Set) 10 A. अन्वेषणे । to seek, to examine, to investigate, to beg, सृगयते.

सृज् (सृजू—Set) 10 U. शोचालंकारयोः । to wipe off, to adorn.
मार्जयति—ते.

सृष् (Set) 10 U. तितिक्षायां । to forgive.

स्र्झ् (Set) 10 U. संयोजने—स्नेहने—म्लेच्छनेच । to combine, to smear, to speak indistinctly.

म्लेच्छ् (Set) 10 U. अव्यक्तेशब्दे । to speak indistinctly.

यक्ष् (यक्ष्—Set) 10 A. पूजायां । to honour.

यत् (Set) 10 U. निकारोपस्कारयोः । to torture, to encourage.

यञ् (यन्नि—Set) 10 U. संकोचे । to restrain, to bind.

यम् (घटादिः—Set) 10 U. परिवेषणे । to cover, to surround
यमयति—ते.

यु (यु—Set) 10 A. जुयुप्सायां । to censure, to despise, याचयते.

युज् (Set) 10 U. संयमने । to bind, to restrain.

युष् (a sautra root) 10 U. सेवने । to serve.

रक् { Set } 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच । to taste, to obtain.
रग् {
रष् {

रंघ् (रविं—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौच । to speak, to shine.

रघ् (Set) 10 U. प्रतियत्ने । to arrange, to compose, to effect,
रचयति—ते.

रस् (Set) 10 U. आस्वादनस्नेहनयोः । to taste, to relish, to love
रसयति—ते.

रह् (Set) 10 U. त्यागे । to abandon, रहयति—ते, Aor. अररहत—त्,
Pass. Aor. अरहि.

रह् (घटादिः—Set) 10 U. त्यागे । to abandon, Aor. अरीरहत—त्,
Pass. Aor. अरहि or अराहि.

रह् (रहि—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

रिच् (Set) 10 U. विभोजनसंपर्चनयोः । to separate, to join, to mix.

रुज् (Set) 10 U. हिंसायां । to kill.

रुट् (Set) 10 U. रोषे । to be angry.

रुट् (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

रुक् { रुशि }
रुस् { रुसि } Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

रुष् (Set) 10 U. रोषे । to be angry.

रुक्ष् (Set) 10 U. पारुष्ये । to be harsh or rough; to make dry.

रुप् (Set) 10 U. रूपक्रियायां । to form, to represent on the stage,
to see, to consider.

लक्ष् (Set) 10 U. दर्शनांकनयोः । to observe, to mark.

लक्ष् (लक्ष—Set) 10 U. आलोचने । to see, to look at.

लग् (Set) 10 U. आस्वादाने प्राप्तौ च । to taste, to obtain.

लंघ् (लधि—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ सीमातिक्रमे च । to speak, to shine, to transgress.

लज् (Set) 10 U. अपवारणे । to cover.

लज् (Set) 10 U. प्रकाशने । to appear, to seem, to shine,
लजयति—ते.

लंश् (Set) 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । भाषायां दीप्तौ प्रकाशने-
च । to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine, to be manifest.

लट् (Set) 10 U. उपसेवायां । to fondle, to caress.

लट् (ओलटि—Set) 10 U. उत्क्षेपणे । to throw up.

लट् (लटि—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

लल् (लल—Set) 10 A. ईप्सायां । to desire, to seek, लालयते.

लग् { Set } 10 U. शिल्पयोगे । to exercise an art, to do any-
लस् { } thing scientifically.

लाभ् (Set) 10 U. प्रेरणे । to throw, to direct.

लिङ् (लिङि—Set) 10 U. चित्रीकरणे । to paint, to variegate

ली (Set) 10 U. द्रवीकरणे । to melt, लाययति—ते.

लुञ् (लुजि—Set) 10 U. हिंसा—बलादान—निकेतनेषु । भाषायां दीप्तौ च ।
to injure, to be strong, to take, to dwell, to speak, to shine.

लुट् (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

लुट् (Set) 10 U. स्तेये । to steal, to plunder.

लुब् (लुबि—Set) 10 U. अदर्शनेऽर्दने च । to be invisible, to torment.

लुप् (Set) 10 U. हिंसायां । to injure, to hurt.

लोक् (लोकृ—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine. Desid.
लुलोकयिषति—ते.

लोच् (लोचृ—Set) 10 U. दर्शने । to see, to perceive, Desid. लुलो-
चयिषति—ते.

वच् (Set) 10 U. परिभाषणे । to speak, to tell, to read.

वज् (Set) 10 U. मार्ग-संस्कार-गत्योः । to prepare the way, to
feather an arrow.

वञ् (वञु—Set) 10 A. प्रलभने । to deceive.

वद् (Set) 10 U. ग्रंथविभाजने च । to tie, to string, to connect, to
divide, वटयति—ते.

वट् (Set) 10 U. ग्रंथे । to tie.

वट् { वटि } (Set) 10 U. विभाजने । to divide.
वट् { वटि }

वद् (Set) 10 U. संदेशवचने । to inform, to communicate.

वट् (Set) 10 U. ईप्सायां । to wish, to obtain, to desire, वरयति—ते.

वर्ण् (अदंतः—Set) 10 U. वर्ण—क्रिया—विस्तार—गुण—वचनेषु । प्रेरणे
वर्णन इत्येके । to paint, to delineate, to extend, to praise, to
describe, to drive.

बर्ध् (Set) 10 U. छेदनपूरणयोः । to cut, to fill.

बल्क् (Set) 10 U. परिभाषणे । to speak.

बस् (Set) 10 U. स्नेह—छेदापहारणेषु । to love, to cut, to take away.

वस् (Set) 10 U. निवासे । to dwell, वसयति—ते.

वस्त (वस्त—Set) 10 A. अर्दने । to hurt, to torment, to go, to ask.

वात् (Set) 10 U. सुखसेवनयोः । to make happy, to serve; to fan.

वास् (Set) 10 U. उपसेवायां । to perfume, to incense.

विच्छ् (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

विडम्ब् (Set) 10 U. विडम्बने । to mock, to imitate, to ridicule.

विद् (विद्—Set) 10 A. चेतनाख्याननिवासेषु । to feel, to experience, to tell, to dwell, वेदयते.

विल् (Set) 10 U. क्षेपे । to throw, to cast.

विष्क् (विष्क्—Set) 10 A. हिंसायाम् । to kill.

विष्क् (Set) 10 U. दर्शने । to see, to perceive.

वीज् (Set) 10 U. व्यजने । to fan.

वीर (वीर—Set) 10 A. विक्रान्तौ । to display heroism, to be powerful.

बुद् { बुद्धि } (Set) 10 U. हिंसायां । to kill.
बुध् { बुद्धि }
बुष् { बुद्धि }

वृ (वृ—ञ्—Set) 10 U. आवरणे । to cover, to conceal.

वृज् (वृजि—Set) 10 U. वर्जने । to avoid.

वृत् { वृत्ति } (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.
वृध् { वृत्ति }
वृष् { वृत्ति }

वृष् (वृष्—Set) 10 A. शक्तिबंधने । to have the power of production.

वृह् (वृहि—Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ च । to speak, to shine.

- वेल् (Set) 10 U. कालोपदेशे । to count the time.
- व्यय् (Set) 10 U. वित्तसमुत्सर्गे । to expend.
- व्रष् (Set) 10 U. मार्गसंस्कारगत्योः । to clear the way, to go.
- व्रण् (Set) 10 U. गात्रविचूर्जने । to wound, to hurt, व्रणयति-ते.
- शद् (Set) 10 U. असंस्कारगत्योः । to leave unfinished.
- शद् (शठ—Set) 10 A. श्लाघायाम् । to praise.
- शद् (अदंतः—Set) 10 U. सम्यगवभाषणे । to speak ill or well, शठयति-ते.
- शब्द् (Set) 10 U. आविष्कारे । (अनुपसर्गात्) आविष्कार भाषणयोः (उपसर्गात्) to make manifest (when without preposition), to make any sound, to utter (when with a preposition).
- शम् (शम—Set) 10 A. आलोचने । to look at, to inspect, to show.
- शब् (Set) 10 U. संबन्धने । to accumulate.
- शिष् (Set) 10 U. असवोपयोगे । to leave a residue.
- शीक् (Set) 10 U. भाषायां दीप्तौ आमर्षणे च । to speak, to shine, to be angry, to touch.
- शील् (अदंतः—Set) 10 U. उपधारणे । to practise repeatedly, to exercise, to visit, to honour.
- शुद् (Set) 10 U. आलस्ये । to be lazy.
- शुद् (शुठि—Set) 10 U. शोषणे । to dry, to become dry.
- शुध् (Set) 10 U. शौचकर्मणि । to purify, to make clean.
- शुल्क् (Set) 10 U. अतिस्पर्शने । to leave, to forsake, to pay, to give, to gain.
- शुल्ब् (Set) 10 U. माने । to measure.
- शूर् (शूर—Set) 10 A. विक्रान्तौ । to be powerful, to be valiant.
- शूप् (Set) 10 U. माने । to measure.
- शृध् (शृधु—Set) 10 U. प्रहसने । to insult, to mock at.
- श्रण् (Set) 10 U. दाने । (generally with वि) to give.

अथ् (Set) 10 U. प्रयत्नेप्रस्थान इत्येके । to make effort, to set out.

अथ् (अदंतः—Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak, अथयति—ते.

अथ् (Set) 10 U. मोक्षणेहिंसायांच । to liberate, to kill.

अंथ् (Set) 10 U. ग्रंथसंदर्भे । to arrange.

अलिष् (Set) 10 U. श्लेषणे । to embrace, to collect.

अवद् { अवटि' } (Set) 10 U. असंस्कारगत्योः । to leave unfinished,
अवट् { } to go.

अवद् (अदंतः—Set) 10 U. सम्यगवभाषणे । to speak ill or well.

अवम् { Set } 10 U. गतौ to go, to move.

अवल्क् (Set) 10 U. परिभाषणे । to tell, to narrate.

संकेत् (Set) 10 U. आमंत्रणे । to invite, to counsel.

संग्राम् (संग्राम्—Set) 10 A. युद्धे । to fight.

सद् (षट्—Set) 10 U. हिंसायां । to hurt, to kill.

सत् (सत्—Set) 10 A. संतानक्रियायां । to extend, to spread.

सद् (षट्—Set) 10 U. गतौ । to go, to approach.

सभाज् (Set) 10 U. प्रीतिदर्शनयोः । to please, to serve, to salute,
to honour.

संब् (Set) 10 U. संबंधने । to collect.

सह् (षह्—Set) 10 U. मर्षणे । to forbear, to be able.

सांत् (Set) 10 U. सामप्रयोगे । to appease, to console.

साम् (Set) 10 U. सांस्वप्रयोगे । to conciliate, to console.

सांब् (Set) 10 U. संबंधने । to collect.

सार (Set) 10 U. दौर्बल्ये । to be weak.

सुख् (Set) 10 U. सुखक्रियायाम् । to make happy.

सुट् (षुट्—Set) 10 U. अनादरे । to disrespect.

सुच् (अदन्तः—Set) 10 U. पैशुन्ये । to betray, to reveal, to show,
to ascertain.

सूच् (Set) 10 U. वेष्टने । to try, to bind.

खद (वृद्ध—Set) 10 U. क्षरणे । to strike, to wound, to distil, to deposit.

स्तव् (Set) 10 U. देवशब्दे । to thunder, स्तनयति—ते.

सृप् (वृष्—Set) 10 U. समुच्छ्राये । to collect.

स्तेव् (Set) 10 U. चौर्ये । to steal.

स्तोम् (Set) 10 U. श्लाघायाम् । to praise.

स्थल् (स्थुल—अदन्तः—Set) 10 A. परिवृद्धणे । to become stout, to grow fat.

स्निह् (Set) 10 U. स्नेहे । to love, to account, to dissolve.

स्पश् (स्पश—Set) 10 A. ग्रहण—संश्लेषणयोः । to take, to embrace.

स्पृह् (Set) 10 U. ईप्सायां । to wish, to envy. स्पृहयति—ते.

स्फिद् (Set) 10 U. स्नेहने । to feel affection for.

स्फिक् (Set) 10 U. हिंसायां । to kill.

स्फुद् (Set) 10 U. भेदने । to burst, to break open.

स्कुद् { स्कुटि } (Set) 10 U. परिहासे । to laugh at, to joke.
स्कुद् { स्कुटि }

स्मिद् (Set) 10 U. अनादरे । to disrespect, to slight, to despise.

स्यम् (स्यम—Set) 10 A. वितर्के । to consider, to think.

स्वद् (Set) 10 U. आस्वादने । to make sweet.

स्वर् (Set) 10 U. आक्षेपे । to blame, to find fault with, स्वरयति—ते

स्वाद् (Set) 10 U. आस्वादने । to taste.

हिकक् (हिकक्—Set) 10 A. हिंसायां । to injure, to kill.

हिष्क् { हिष्क् } Set) 10 A. हिंसायां । to injure, to kill.
हिष्क् { हिप्सि }

वृप् { Set } 10 U. व्यक्तायावाचि । to speak, to sound.
वृप् { Set }

